

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
8
14 — A
35
ROMA

TRACTATUS
DE OCTAVIS FESTORUM

QUÆ IN ECCLESIA UNIVERSALI CELEBRANTUR,

IN DUOS TOMOS DISTRIBUTUS,

AUCTORE

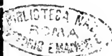
JO: BAPTISTA PITTONO

SACERDOTE VENETO.

TOMUS PRIMUS

DE OCTAVIS PRIVILEGIATIS

EXCUDEBAT VENETIIS
Leonardus Pittonus Auctoris Pater.
ANNO MDCCXXXIX.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

AUCTORIS PRÆFATIO AD LECTOREM.

Ateor, me quidem non modò vidiſſe, verùm & eà, qua par erat, diligentia & attentione legiſſe, ſi non omnes, ſanè plures, & eos proculdubio primarios Auctores de Sacris Ritibus alioquin egregiè differentes, antiquos ſcilicèt & recentiores, ut ex proximè ſequenti eorum Indice clarè patet. Nullum tamen inter illos profectò inveni, qui ex profeſſo agat de Octavis Eccleſiaſticis, licèt ritè de unaquaque ex eis & rectè aliqua doceant, omneſque ſub uno dumtaxat plerumque capite comprehendant & amplectantur. Cùm autem Feſta omnia Octavas habentia adſcribantur inter ſolemniora, hinc eſt, quòd de illis multa occurrunt dicenda, multa ſeparatim notanda, multa denique ſcitu digna, quæ in

Octavarum celebratione necessariò observanda sunt simul & servanda.

Itaque visis attentè Rubricis omnibus tum Breviarii tum etiam Missalis Romani, nec non plurimis Sacræ Rituum Congregationis Decretis & Declarationibus ad hanc rem hactenùs emanatis, specialem statui elucubrare Tractatum, in quo quidquid ad Octavas Universalis Ecclesiæ quomodolibet spectant, omninò & fusè contineretur: non tamen omissis sanioribus in Arte peritorum sententiis. Nonnullas etiam Dubietates, quæ in harum celebratione Octavarum occurrere quandoque possunt, inveni, quas eà, qua potui, claritate cum ratione resolvo, ne quid desit, si fieri potest, ad Operis complementum. His denique non sine magno labore in unum collectis, & ad utilitatem, ut reor, utriusque Cleri dilucidatis, en tibi, Lector benevole, Opus meum, qualecunque sit, ex animo trado, quod utinam prosit, prout profuturum mihi sperare videtur, ut finem, qui primus fuit in intentione, ultimum consequar in executione: nam ideò plures excogitavi casus, qui hoc vel illo anno contingere possunt, ut in eorum

occur-

occurrentia resolutionem accipias.

Quia verò ea fuit intentio nostra, ut de omnibus & solis Octavis Universalibus dissseratur, cùm illæ idcircò in duas classes distinguantur, nos Opus hoc in duos Tomos distribuimus, in quorum primo de quinque Octavis Privilegiatis, in altero verò sermo erit de octo Communibus seu non Privilegiatis, quæ tamen omnes in Ecclesia Universali celebrantur. Censuimus etiam ad Lectoris eruditionem aliqua eruere ex veteribus Ecclesiæ Ritibus, quæ suis locis opportunè apposita, erunt forsitan Ecclesiasticis venerandæ Antiquitatis studiosis jucunda & pergrata. Ut autem res undique clarior fieret, exemplis plerumque illustravimus Kalendaristicis, quæ ex variis Ecclesiarum, Diœcesum, & Religionum Directoriis desumpsimus, prout ratio Concurrentiæ, vel Occurrentiæ, aut etiam Translationis Festorum postulabit.

Sequimur tamen ordinem Divini Officii, ita ut semper primò pro unaquaque Octava tractetur de primis Vesperis, deinde de Matutino cum Laudibus, de Horis Diurnis, de Missa tum privata tum e-

tiam solemni, & denique de Secundis Vesperis. Unamquamque Octavam, sive Privilegiatam sive Communem; ab aliis cæteroquin distinctam, & ideò sub uno separato Capite comprehensam, in plures dividimus Paragraphos; nam semper agimus de Vigilia, si habeat, deinde de Festo primario, postmodùm de Diebus infra Octavam, mox de Dominica infra eandem Octavam incidente, & denique de ipsa Die Octava. Cæterùm si aliqua ex meis Opinionibus non sit ritè & rectè fundata, eam, omnemque aliam, totumque meum Opusculum humillimè submitto judicio & censuræ Sanctæ Matris Romanæ Ecclesiæ, quæ unica est & sola Sacrorum Rituum & Cæremoniarum Magistra, à Spiritu Sancto edocta, cujus me fateor & profiteor obedientissimum Filium.

AUCTORES

QUIBUS USI SUMUS

IN HOC TRACTATU

DE OCTAVIS.

A

ALphonsi Ciaconii de VitisPontificum Romanorum Tomi quatuor, cum Additionibus Andreæ Victorelli, &c. Romæ 1677.

Andreæ Piscaræ Castaldi Praxis Cæremoniarum, seu Sacrorum Romanæ Ecclesiæ Rituum accurata Tractatio. Venetiis 1681.

ejusdem Sacrarum Cæremoniarum, juxta Romanum Ritum, ex usu Clericorum Regularium, accurata Distributio. Neapoli 1613.

Angeli à Lantusca Theatrum Regularium, cum novissimis Additionibus J. B. P. S. V. Romæ 1717.

Antonii Baldassari Scriptoris Itali *La Rosa d'Oro Pontificia*. Venetiis 1709.

Ascanii Tamburini de Jure Abbatum Tomi tres. Augustæ Vindelicorum, & Coloniæ Agrippinæ 1691.

Augustini Barbosæ Summa Apostolicarum Decisionum. Venetiis 1711.

Augustini Matthæucci Officialis Curiæ Ecclesiasticæ. Venetiis 1723.

B

BArtholomæi Gavanti Thesaurus Sacrorum Rituum. in duos Tomos distributus, Venetiis 1726.

ejusdem ManualeEpiscoporum. Ibidem, eodem Anno.

Bartholomæi Corsetti novissima ad instar Cæremonialis Episcoporum Praxis. Venetiis 1667.

Bernardi Bissi Hierurgia, in duos Tomos distincta. Genuæ 1686.

C

CÆremoniale Episcoporum Clementis VIII. primùm, dein Innocentii X. postmodum Benedicti XIII. Auctoritate recognitum. Romæ 1729.

Cæsaris S.R.E. Cardinalis Baronii Notationes ad Martyrologium Romanum. Venetiis 1611.

Cajetani Mariæ Merati, Sacræ Rituum Congregationis Consultoris Additiones ad Gavantum, Tomus primus, Pars prima. Romæ 1736. Tomus primus, Pars secunda. Ibidem 1737. Alii duo Tomi desiderantur, sed sunt ibi sub prælo.

Caroli Guyeti Heortologia, sive de Festis propriis Locorum & Ecclesiarum. Lutetiæ Parisiorum 1657. deinde Venetiis 1729.

Claudii Arnaud Thesauri Sacrorum Rituum Epithome. Venetiis 1674.

Claudii La Croix Theologia Moralis in duos Tomos distincta. Venetiis 1738.

Clementis XI. Pontificis Maximi Bullarium. Romæ 1723.

Collectio Bullarum, Constitutionum, & Ordinationum, ab Innocentio XII. Pontifice Maximo editarum. Romæ 1697.

Cornelii Margarini Bullarium Casinense, in duos Tomos divisum, quorum primus Venetiis 1650. secundus verò Tuderti 1709.

D

DOminici Georgii Rhodigini de Liturgia Romani Pontificis in solemni celebratione Missarum Libri duo. Romæ 1731.

Dominici Macri Hierolexicon, sive, Sacrum Dictionarium. Venetiis 1712.

Dominici Ursayæ in Urbe Advocati Disceptationes Ecclesiasticæ, in quinque Tomos distinctæ. Romæ 1716. 1717. & 1719. deinde additis aliis quatuor Tomis, Venetiis 1724. & 1736.

F

FOElicis Gabrielli Animadversio super Rubricam *Si non est Dies Obitus*, appositam in Hymno *Iste Confessor*. Patavii. 1713.

Francisci Mariæ Pittonii in Urbe Advocati, deinde Benedicti XIII. Auditoris Disceptationes Ecclesiasticæ, in tres Partes divisæ. Romæ 1704. deinde Venetiis.

Francisci Pagi Breviarium de illustrioribus Pontificum Romanorum Gestis, in quatuor

tuor Tomos distributum. Venetiis 1730.

Francisci Monacelli Formularium Legale Practicum, in quatuor Partes distinctum. Venetiis 1707. 1710. & 1715.

G

GEorgii Polachi Scriptoris Itali *Aforismi sopra le Cerimonie Sacre, usate dalla Santa Chiesa Romana nel Sagrifizio della Messa*. Venetiis 1665.

Georgii Gobati Operum Moralium Tomi tres. Venetiis 1716.

S. Gregorii Papæ I. cognomento Magni Operum Tomus tertius; ubi Liber Sacramentorum. Parisiis 1705.

Gulielmi Durandi Rationale Divinorum Officiorum, cum Additionibus Joannis Belethi. Venetiis 1609.

H

HEnrici Pisart Cæremoniæ Ecclesiæ, certis quibusdam Diebus observandæ. Coloniæ Agrippinæ 1722.

ejusdem Expositio Rubricarum Missalis Romani. Ibidem 1727.

Hieronymi Baruffaldi Commentaria in Rituale Romanum. Venetiis 1731.

Hieronymi Tonellii Sacrum Enchiridium, ea, quæ ad Sacrificium Missæ spectant, is ob oculos ponens. Veneti 1695.

Hieronymi Carelli Scriptoris Itali *Dottrina de' Sacri Riti, ovvero, Esposizione Dialogica sopra le Rubriche del Breviario Romano*. Venetiis 1668.

Hieronymi Nicolii Lucubrationes utriusque Juris. Romæ Anno Jubilæi 1700.

ejusdem Flosculi ex utroque Jure libati. Venetiis 1706.

Hippolyti à Portu de Cultu Dei & Hominum: Opus Liturgico-Morale. Venetiis 1705. deinde ibidem 1738.

Horatii Christiani Praxis Pontificalis pro majori Hebdomada. Bononiæ 1680.

I

JAcobi Eveillon de Processionibus Ecclesiasticis Liber. Parisiis 1651.

Joannis Cardinalis de Lugo Disputationum Scholasticarum & Moralium Tomus quintus. Venetiis 1719.

Joannis Mabillon de Liturgia Gallicana Libri tres. Parisiis 1729.

Joannis Grancolas Commentarius Historicus in Romanum Breviarium. Venetiis 1734.

Joan-

Joannis Clericati Opus de Sacrosancto Missæ Sacrificio, Venetiis 1718.

Joannis Jacobi Scarfantoni Animadversiones ad Elucubrationes Canonicas Francisci Ceccoperii, in duas Partes distinctæ. Lucæ 1723. quibus additum est Parergon recentissimis Decisionibus exornatum. Venetiis 1737.

Joannis Baptistæ Braschii Promptuarium Synodale. Romæ 1727.

Joannis Baptistæ Halden Ephemerologium Ecclesiastico-Rubricisticum novum, continens singularia Dominicarum, ac Feriarum, nec non Festorum, ac Pro-Festorum, seu Vigiliarum, &c. Brixinæ 1715.

Joannis Mariæ Turrini Directorium Sacrificantium, cum Dissertatiuncula Joannis de Comitibus de Litaniis Majoribus & Minoribus. Venetiis 1732.

L

Laertii Cherubini Magnum Bullarium Romanum, in quinque Volumina distributum. Lugduni 1692. & 1697. Additis tribus ultimis Tomis novissimè impressis Luxemburgi 1727.

Laurentii de Peyrinis Privilegia Regularium, præsertim Minimorum. Venetiis 1649.

Ludovici Thomassini de Dierum Festorum celebratione Commentarius Historicus & Dogmaticus, Gallicè conscriptus, deindè Latinè editus. Venetiis 1729.

M

Marci Antonii Marsilii Columnæ Hydragiologia, sive de Aqua benedicta, Romæ 1586.

Marci Antonii Fagioli Scriptoris Itali *Calendario Perpetuo Razionale*, Bononiæ 1705.

Martyrologium Romanum, Gregorii XIII. jussu editum, & Clementis X. auctoritate recognitum, cum novissimis Sanctorum Elogiis. Venetiis 1732.

Michaelis Bauldry Manuale Sacrarum Cæremoniarum, juxta Ritum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Venetiis 1726.

Michaelis Timothei in Divinum Officium trecentum Quæstiones. Venetiis 1581.

Missale Ambrosianum, Mediolani editum anno 1618.

N

Nicolai Angeli Caferrii Synthema Vetustatis. Romæ 1667.

Octa-

O

Octavarium Romanum, sive, Octavæ Festorum, Lectiones scilicet secundi & tertii Nocturni infra Octavas Sanctorum recitandæ. Venetiis 1720.

Officia propria Sanctorum Monastici Ordinis S P. Benedicti, pro usu Sanctimonialium ejusdem Ordinis, cum pluribus S.R.C. Decretis per extensum positis. Patavii 1715.

Officia propria Sanctorum Ordinis Canonicorum Regularium Lateranensium, cum pluribus Sacræ Rituum Congregationis Decretis per extensum positis, Romæ.

P

Paridis Grassi de Cæremoniis Cardinalium & Episcoporum in eorum Diœcesibus Libri duo, Romæ 1580.

Pauli Mariæ Quarti Rubricæ Missalis Romani Commentariis illustratę. Venetiis 1727.

ejusdem Duplex Sacer Tractatus, de Processionibus scilicet Ecclesiasticis & de Litaniis Sanctorum, ac de Sacris Benedictionibus, Ibidem, eodem Anno.

Pompeii Sarnelli Scriptoris Itali *Lettere Ecclesiastiche divise in dieci Tomi*. Venetiis 1716. & 1718.

ejusdem *Commentarj intorno al Rito della Santa Messa*. Venetiis 1725.

Pontificale Romanum, Clementis VIII. & Urbani VIII. auctoritate recognitum, Romæ 1726.

R

Rituale Romanum Pauli V. Pontificis Maximi jussu editum. Venetiis 1725.

Rituum Ecclesiasticorum, sive Sacrarum Cęremoniarum SS. Romanę Ecclesię Libri tres, Colonię Agrippinę 1557.

Ruperti Abbatis Monasterii Tuitiensis, Ordinis S. Benedicti, de Divinis Officiis Libri duodecim, Antuerpię 1594.

S

Simonis Buongiovanni Sacrarum Cęremoniarum Sylva. Brixię 1724.

Stephani Quaranta Summa Bullarii, & Constitutionum, Venetiis 1642.

Synodicon S. Beneventanensis Ecclesię, continens Conciila XXI. collecta curà, labore, & studio Fr. Vincentii Cardinalis Ursini Ar.

chie.

chiepiscopi, postea Benedicti XIII. Pontificis Maximi, Romę 1724.

T

THeodosii Rubei Horarium Universale Perpetuum Ecclesiasticum. Romę 1652.

Thomę Pascucci Compendium ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli, in duas Partes distinctum. Romę 1699. deinde Venetiis 1716.

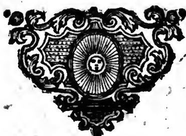
Tobię Lohner Instructio Practica de SS. Missę Sacrificio juxta Ritum Romanę Ecclesię offerendo. Dilingę 1707. deinde Venetiis 1734.

V

VIncentii Amplissimi S.R.E.Cardinalis Petrę Commentaria ad Constitutione. Apostolicas in quinque Toms hactenus redacta. Romę 1705 1706. 1708. & 1726. deinde Venetiis 1729.

Z

ZAccarię Pasqualigo de Sacrificio novę Legis Quęstiones Theologicæ Morales Juridicę, in duos Tomos distinctę. Venetiis 1707.

CATALOGUS.

Capitum, & Paragraphorum

TOMI PRIMI.

CAPUT PRIMUM.

De Octava Privilegiata Nativitatis Domini, cæterisque Octavis infra eam occurrentibus.

CAPUT SECUNDUM.

De Octava Privilegiata Epiphaniæ Domini.

CAPUT TERTIUM.

De Octava Privilegiata Paschæ Domini.

CAPUT QUARTUM.

De Octava Privilegiata Pentecostes.

CAPUT QUINTUM.

De Octava Privilegiata Sacratissimi Corporis Christi

CAPUT SEXTUM.

De Processione solemni in Festo SS. Corporis Christi.

DE
OCTAVA PRIVILEGIATA
NATIVITATIS DOMINI
Cæterisque Octavis infra eam occurrentibus.

CAPUT PRIMUM.

INter quinque Octavas Privilegiatas, quæ ab Ecclesia Universali celebrantur, principem locum obtinet illa, quæ est Principis Pacis, Salvatoris scilicet Nostri Jesu Christi Regis Pacifici, à qua exordium sumit Annus Ecclesiasticus. Creator enim Temporis, nasci voluit in Tempore, novam daturus Tempori legem, ut quod à Mundi constitutione olim habuerat initium, haberet postmodum ab hac singulari Nativitate, a qua idcircò suum nacta est exordium Æra Christiana. Et meritò quidem enumerantur Anni ab hoc Principio, nam & ab illo reverà provenit nostra Salus, unde ipsi Anni benè inscribuntur *nostra Salutis*, vel *ab Orbe redempto*, aut *à Partu Virginis* de qua natus est Christus Salvator. 1

Antequàm autem deveniamus ad ipsum Festum Nativitatis Domini, de laudabili Novendio, quod in quamplurimis Orbis Ecclesiis devotissimè celebratur, & à quo omnia alia Sanctorum Novendia ortum habuere, opportunum censemus aliquid vel breviter dicere. Hisce etenim diebus præparantur corda nostra Deo, ut ipse postveniens, paratam sibi in nobis inveniat mansionem. Siquidem dum per mentis erectionem, in spiritu humilitatis & in animo contrito piè meditamur, quòd per novem- 2

menſium ſpatium beata viſcera Mariæ Virginis portaverunt æterni Patris Filium, poſtquam in ipſo puriſſimo ejuſdem Virginis Matris utero Verbum caro factum eſt, gratias agimus tantæ Virgini inter tot mille ad hoc præelectæ, quæ nobis dedit Salvatorem Mundi. Ipſi quoque Salvatori gratum animum humillimè oſtendimus, quia de Virgine naſci dignatus eſt, eumque læti ſuſcipientes, cum Eccleſia Catholica devotè canimus: *Jeſu tibi ſit gloria, qui natus es de Virgine.* Ut igitur frequentior & devotior concurrat Populus fidelis ad hanc piam Eccleſiarum conſuetudinem, Sacra Rituum Congregatio *in Angren. anno* 1658. *ſub die* 28. *Septembris* ſequens dedit Decretum, videlicet: *In novem diebus ante Nativitatem Domini, ubi adeſt antiquiſſima conſuetudo, vel concurſus, poteſt decantari unica Miſſa Votiva ſolemnis Beatæ Mariæ Virginis, quamvis in ipſis occurrat Feſtum S. Thomæ Apoſtoli, & Dominica tertia vel quarta Adventus, non omiſſa tamen Conventuali, ſtatuta hora decantanda*, ut refert Reverendiſſimus Pater Cajetanus Maria Merati, ejuſdem Sacræ Congregationis Conſultor *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, ſub num.* 719. Miſſa autem erit Votiva illius Temporis, nempè, *Rorate Cœli deſuper*; ſed ſi ubi adeſt dicta antiquiſſima conſuetudo, celebratur die decimaoctava Decembris Feſtum Expectationis Beatæ Mariæ Virginis, ſufficiet ibi eo die Miſſa de illo Feſto, cùm ſit eadem, ac Votiva de Tempore.

Hoc etiam notandum eſt, quòd ſicuti duæ Pro- 3
ceſſiones non permittuntur de eodem Feſto, eàdem die, in eodem Loco, & ſub eàdem hora, quia una turbaret aliam: ſic neque duo hujuſmodi Novendia, quorum unum præſertim noviter inſtitutum impediret veteri Eccleſiæ ſuum vigore conſuetudinis acquiſitum concurſum. Ideoque Sacra Epiſcoporum & Regularium Congregatio *anno* 1657. *ſub die* 17. *Auguſti in una Miſeniarum* ſic reſcripſit Vicario Capitulari Brunduſino, videlicèt: *Si ſono doluti i Frati Domenicani di Miſagna di coteſta Dioceſi, che ſtando eſſi in poſſeſſo di tempo immemorabile di celebrare la Novena*

vena nella loro Chiesa in quei giorni, che precedono la Festività del SS. Natale dopo l' ora di Vespro, da qualche tempo in quà abbiano i Frati Minori Conventuali ancora preteso d' introdurre la medesima Funzione nella loro Chiesa, contro i Decreti altre volte sopra di ciò usciti dalla Sacra Congregazione, ed in pregiudizio degli Oratori. Onde questi &c. mi hanno commesso di scriver a Voi, che quando l' esposto sia vero, inerendo all' antico solito, ordiniate alli detti Conventuali, che se ne astengano onninamente, ovvero prescriviate ad essi altra ora, che non impedisca il Concorso alla detta Chiesa de' Domenicani. Eseguirete, dandone avviso: e state sano: Ita refert Hieronymus Nicolius *in Lucubrat. utriusq. Juris, Canon. lib.* 1. *tit.* 31. *sub num.* 14. *ampl.* 3. *pag.* 51. Hoc tamen videtur intelligendum de Locis parvis, qualis est iste Miseniarum, in quibus vicinitas unius Ecclesiæ potest alteri præjudicare quoad Populi concursum: nam in Civitatibus distantia Ecclesiarum, Populique numerositas nullum affert præjudicium, cùm in utraque Ecclesia suum possit habere concursum distinctum: aliter potest hora mutari.

At quia Nativitas Domini, quæ caput est hujus Octavæ, habet præcedentem Vigiliam, ideo aliquid prius de ista debemus jure merito differere; nos enim excitare debet, ut vigilanter advertamus, quæ in Officio hujus Diei congesta sunt, ut ait Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib.* 3. *cap.* 13. *pag. mihi* 135. Primum autem omnium dicendorum occurrit Jejunium præceptivum, quo benè hodie servato, cum scientia, *quia veniet Dominus*, præparabimus nos ad dignè adoranda Christi incunabula, & ad suscipiendam illam Pacem, quam Angeli cecinère Hominibus bonæ voluntatis: & sic *die crastina*, optimè parati, *videbimus Majestatem Dei in nobis*. De hujus namque Vigiliæ Jejunio malè custodito aliqua refert Presbyterorum exempla hodie Baronius *in Notat. ad Martyrolog. Roman.* ubi citatis gravibus Auctoribus illa describentibus, sic ibidem remissivè concludit: *ea legant, attendantque, qui sacratissimà illà Nocte ad iniquitates & peccata vigilant.* 4

His paucis de Jejunio hujus Vigiliæ præmissis, nonnulla dicenda sunt de ejus Officio taliter privilegiato, ut nullum admittat Festum in eo alicubi forsan occurrens, licèt sit duplex primæ classis, ut præscribit Rubrica Breviarii X. *de translat. Festor. sub numer.* 1. & clariùs *in Notando* 1. *post Tabellam occurrentiæ*. Itaque Invitatorium hujus Officii est proprium suo loco *Hodie scietis*, *&c.* sed Hymnus est adhuc de Adventu *Verbum supernum*, *&c.* Antiphonæ verò, & Psalmi sumuntur ex illa Feria, in quam incidit hæc Vigilia: deinde recurrendum est ad proprium quoad Versiculum, Responsorium, & Lectiones. Ad Laudes tamen, Officium fit duplex, & ideo non dicitur Officium parvum Beatæ Mariæ, ut patet ex Rubrica *in calce Breviarii*: ipso & ex eàdem ratione omittitur ad Matutinum Antiphona cum Psalmo *Jubilate*, si hæc Vigilia venerit in Sabbato, quia scilicèt dicendus est in Laudibus, sed ejus loco recitatur Antiphona cum Psalmo *Bonum est confiteri*, ex Rubrica Sabbati *in Psalterio*: & cùm militet eadem ratio, neque dicendum est Officium Defunctorum, si hodie occurrat Feria secunda, nam verum quidem est, quod dicitur in qualibet ex Feriis secundis Adventus, sed illa Feria non debet esse impedita, ex vigore Rubricæ *in fine Breviarii*; est autem impedita in casu nostro, quia Laudes sunt duplices, in quarum fine esset dicendum Matutinum Defunctorum; & consequenter neque post Vesperas pridianas dicentur eorum Vesperæ, sed utrumque omittendum & ita probando tenet Gavantus *in Thesaur. Sacr. Rit. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 14. quidquid dicat Piscara *in Caremon. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 9. contra quem insurgit ad favorem pro Gavanto Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 23. *quæst.* 7. Tandem ipsæ Preces feriales non habent hodie locum, licèt jejunetur, ob sæpè dictam rationem, quia Laudes dicuntur sub ritu duplici. 5

Prima dicitur sicut in duplicibus, & ad absolutionem Capituli dicitur Capitulum Nonæ. Martyrologicus autem Lector annunciat solemniter Nativitatem Salvatoris, & ideo cùm pervenerit ad illa 6

verba,

verba: *In Bethlehem Juda, &c.* omnibus de Choro genua flectentibus, ipse stans elevet vocem: cùm verò dixerit, *Nativitas Domini, &c.* dicat altiori voce, & proferat in tono Passionis; surgentibus postmodum omnibus, reliqua pronunciet in tono consueto, ut hodie docet Martyrologium Romanum. Gavantus tamen *in Thesaur. Sacr. Rit. tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 4. *num.* 8. ait, quod circa hodiernam Lectionem Martyrologicam quisque abundat in ritu suo: quapropter in insignioribus Ecclesiis cantatur hæc Lectio cum majori solemnitate, de qua Piscara *in Prax. Carem. lib.* 3. *sect.* 1. *cap.* 5. *n.* 7. *& seqq. pag. mihi* 361. & ex eo Bauldryus *in Man. Sacrar. Carem. par.* 4. *cap.* 2. *à n.* 5. *pag.* 203. Quia verò à Capite Christo incipit Annus Ecclesiasticus, etiam ab eo incipiunt Elogia Martyrum, ex quibus nomen accipit *Martyrologium*, quasi *Martyrum Elogium*. Unde data occasione, illud S. Gregorii *homil.* 27. addendum adjudicamus, quòd scilicèt non recenseantur singula Nomina, nam cùm apud illum tantùm, qui numerat multitudinem Stellarum & omnibus eis Nomina vocat, sint numeranda, nobis Sancti Martyres super arenam multiplicati sunt. Ad Tertiam denique, Sextam, & Nonam, omnia dicuntur ut in Festis, & in proprio de hac Vigilia, nihilque invenio notandum quoad hasce tres Horas.

§. I.

De iis, quæ spectant ad Missam & Vesperas in Vigilia Nativitatis Domini.

Missa de Vigilia Nativitatis Domini est propria, & quidem in Colore Violaceo celebranda: in qua, si fuerit solemnis, Ministri utuntur Dalmatica & Tunicella, Rubr. Gener. Missal. *tit.* 19. *num.* 7
6. *de*

6. *de qualitat. Paramentor.* Bauldryus *in Man. Sacrar. Caeremoniar. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 11. *pag.* 367. & *cap.* 14. *num.* 1. & cantari debet post Nonam, Rubric. Missal. *tit.* 15. *de Hor. celebr. Miss. num.* 2. In hac Missa non dicitur *Gloria in excelsis*, neque consequenter *Ite Missa est*, sed *Benedicamus Domino*. Oratio est unica, & post Epistolam dicitur Graduale, omissis *Alleluja*, & Versiculo sequenti. Praefatio verò est communis, quam tamen fuisse olim propriam testatur Liber Sacramentorum S. Gregorii, pagina quinta, ubi habetur per extensum, & erat sequens, scilicèt: *Verè dignum & justum est, aequum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine Sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, per Christum Dominum nostrum: Cujus hodie faciem in confessione praevenimus, & voce supplici exoramus; ut superventura noctis Officiis nos ita pervigiles reddat, ut sinceris mentibus percipere mereamur Natale venturum; in quo invisibilis ex substantia tua, visibilis per carnem apparuit in nostra; tecumque unus, non tempore genitus, non natura inferior, ad nos venit in tempore natus: Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

Eamdem numero Praefationem, quae priscis Ecclesiae temporibus dicebatur in Missa hujus Vigiliae, recitant modò Ambrosiani, ut patet ex eorum Missali. Ecclesia verò Gallicana utebatur antiquitùs longiori Praefatione propria, quae vocabatur modò *Contestatio Missa*, modò etiam *Immolatio Missa*. Hanc igitur Praefationem, quae tamen inclusam integrè continet Gregorianam superiùs extensam, ex Liturgia Gallicana Joannis Mabillon *lib.* 3. *pag.* 188. desumptam hìc habes, sequentibus praecisis verbis conceptam, nempè: *Verè dignum & justum est, nos tibi gratias agere, Domine Sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, amanda Pietas, tremenda Virtus, veneranda Majestas. Qui hanc Noctem venturam, toto Orbe venerandam, Caelorum gratulatione, & Terrarum remuneratione, Angelica exultatione ditasti: Ut nascente in carne Domino Nostro Jesu Christo Filio tuo, superiora pariter & inferiora gauderent. Aspice nunc familiam tibi supplicem: conserva populum tuis laudibus personantem:* 8

tem; & superventura Noctis solemnitati ita pervigiles redde, ut sinceris mentibus, Domini Nostri percipere mereamur Natale venturum. In quo invisibilis ex substantia tua, visibilis in carne apparuit in nostra: tecumque unus, non tempore genitus, non natura inferior, ad nos venit in tempore natus. Per cujus Nativitatem indulgentia criminum conceditur, & indulgentia non negatur. Meritò itaque omnis terra adorat te, & confitetur tibi. Sed & Cœli Cœlorum, & Angelicæ Potestates non cessant laudare, dicentes: Sanctus, &c.
Dictam tamen Præfationem in Missa, aliasque in hac mea opella sparsim propriis locis extensas posuit Mabillon in dicta Liturgia ad ostendendum Lectori Ecclesiastico antiquum Ritum Ecclesiæ Gallicanæ: cæteroquin in sua præfatione ad dictam Liturgiam, §. 3. fatetur à tempore Caroli Calvi, Magni nepotis, qui Ritum Romanum tamquam sibi præ cæteris gratum comprobavit, utque ad hanc diem, nemini de restituenda Liturgia Gallicana, Romanàve dimittenda quidquam tentare venisse in animo. Et ut res clarior fiat, addit verba dicti Caroli Calvi de electione facta Romani Ritus, desumpta ex ejusdem Caroli Epistola ad Clerum Raven
8 natem, scilicet: *Celebrata etiam sunt coram nobis Missarum solemnia, more Jerosolymitano, auctore Jacobo Apostolo: & more Constantinopolitano, auctore Basilio: sed nos sequendam ducimus Romanam Ecclesiam in Missarum celebratione.*

Quòd si hæc Vigilia venerit in Dominica quarta 9
Adventus, non erit anticipatè celebranda in Sabbato præcedenti, ut in hujusmodi casibus fit de cæteris Vigiliis, quia hæc excipitur à Rubrica tum Breviarii *titul.* 6. *sub numer.* 2. tum etiam Missalis *titul.* 3. *sub num. itid.* 3. Translato igitur in Sabbatum præcedens Jejunio, & unà cum illo quatuor Temporum servato, Officium Vigiliæ etiam in Dominica celebratur sub ritu semiduplici, hoc modo, videlicet: Ad Matutinum dicitur Invitatorium proprium Vigiliæ *Hodie scietis*, &c. Hymnus verò *Verbum supernum*, ut in Adventu: Antiphonæ tamen, Psalmi, Versiculi, Lectiones, & Respon-

ſoria pro primo & ſecundo Nocturno ſumuntur ex Dominica quarta tunc occurrente: Attamen in tertio Nocturno dicuntur quidem Antiphonæ, & Pſalmi de Dominica, ſed Verſiculus erit de Vigilia: Tres Lectiones itidem recitabuntur de Homilia ejuſdem Vigiliæ cum ſuis Reſponſoriis, ſine nona Lectione Dominicæ, de qua tamen fiet commemoratio in Laudibus dicendis ſimiliter de Vigilia, ſed ſub ritu duplici. Neſcio tamen, cur dictam Dominicæ commemorationem excludat in Laudibus Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 13. verſ. Invecta, pag.* 210. ut clare contra Rubricam. Ad Tertiam denique, Sextam, & Nonam incluſivè celebratur ſimiliter Officium de eadem Vigilia, *ex Rubrica Breviarii hoc loco.*

Quoad verò Miſſam hujus Vigiliæ in Dominica 10
occurrentis, eſt pariter dicenda in colore violaceo, ſine *Gloria*, & cum commemoratione Dominicæ, inconſideratè excluſa à Grancolas *loco proximè citato*, cùm ſit immediatè contra expreſſam Rubricæ legem ante Miſſam hujus Vigiliæ. Poſt Graduale dicitur *Alleluja*, & Verſiculus ſequens, lectoque Evangelio, recitatur *Credo* ratione Dominicæ, de qua tamen non legitur Evangelium in fine, ſed illud S. Joannis, ut præſcribit *Rubrica Miſſalis ante hanc Miſſam*. In Miſſa verò ſolemni, Miniſtri adhibent Dalmaticam & Tunicellam, Rubrica Miſſalis *titul.* 19. *ſub numer.* 6. & clariùs Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 14. §. 1. *pag.* 290. *juxta editionem Romanam de Anno* 1729. *ſub Benedicto XIII. cujus auctoritate fuit denuò recognitum.* Ratione autem Dominicæ cantatur hæc Miſſa poſt Tertiam, ut patet ex Rubrica Miſſalis *titul.* 15. *ſub numer.* 2. quia ſcilicet non jejunatur, ut explicat Gavantus *tom.* 1. *titul.* 3. *ſub numer.* 1. ubi etiam ait, quòd debet præcedere aſperſio Aquæ benedictæ, quæ fieri ſolet in Dominicis, ut in dicto Cæremoniali *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. *pag.* 397. & §. 4. *pag.* 398. At quia ibi dicitur, quod Canonici, Beneficiati, & Clerici ex utraque parte Chori ſunt aſpergendi, & nihil habetur de modo tenendo, ideo

dictam

diſtam aſperſionem faciendam eſſe ſingillatim quibuſcumque Dignitatibus & Canonicis, incipiendo ab iis, qui in dextro cornu exiſtunt, non verò unico ictu in circulum, declaravit *Sacra Rituum Congregatio ſub die* 20. *Decembris* 1601. ut citatis Auctoribus dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus *ſub numero marginali* 134. De effectibus aſperſionis Aquæ benedictæ, vide Marſilium Columnam *de Hydrogiologia*, ubi, *cap.* 6. *ſub num.* 37. refert in ſignum dilectionis erga Ordinem Dominicanum Beatiſſimam Virginem Mariam aſperſiſſe Cellas Fratrum, ipſo cernente S. Dominico; & innumera recitat Miracula ex Aquæ aſperſione patrata.

Hæc Vigilia Nativitatis Domini in quamcumque 11
incidat Feriam, omnes & ſingulas excludit Miſſas
10 Votivas (privatas) & de *Requiem*, quas prohibuit *Sacra Rituum Congregatio ſub die* 28. *Auguſti* 1627. ut refert Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *num.* 3. *lit.* O. & Clericatus *de Sacrific. Miſſ. initio Operis*, *Decreto* 27. quod quidem Decretum volui habere integrum, in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum ſubſcriptione illuſtriſſimi Domini Secretarii N. M. Tedeſchi Archiepiſcopi Apameni, & eſt ſequens, videlicet: *An in diebus, quibus prohibitum eſt fieri de Feſto duplici, poſſint dici Miſſæ Votivæ, vel Defunctorum, quæ in duplicibus non dicuntur? Et Sacra Rituum Congregatio ad tertium Dubium cenſuit, Votivas non poſſe dici, juxta Rubricas.* Gavantus autem *loco citato* enumerat dies, in quibus vigore hujus Decreti prohibentur dictæ Miſſæ, & inter eos ponit Vigiliam Nativitatis Domini, quæ reverà excludit, ut ſupra diximus, quodcumque duplex. At Decretum intelligitur de Miſſis privatis, juxta Rubricam Miſſalis *tit.* 4. *de Miſſ. Vot. ſub numer.* 3. & in fine ejuſdem Miſſalis *poſt Miſſam Dedicationis Anniverſariæ*, in quibus Rubricis apertè habetur, quod Miſſæ Votivæ privatæ dicuntur quocumque die Officium non eſt duplex: ſed Decretum prohibitivum adhæret his Rubricis: ergo intelligitur de Votivis privatis: & ſic intelligit omnium noviſſimus P. Merati *in Addit, ad Gavant, tom.* 2. *par.*

4. *tit.*

4. *tit.* 3. *sub numer.* 1. *pag.* 843. *juxta primam edit. Roman. de Anno* 1737.

Ex quo miror, cur Halden *in Ephemerolog. Eccles. par.* 2. *tit.* 12. *die* 24. *Decembr. pag.* 447. *col.* 2. teneat, quod in hac Vigilia Nativitatis Domini, neque cantari possit Missa pro Defunctis in Die Obitus, præsente Corpore in Ecclesia, nam si res gravis exigat, censeo, cantari etiam posse (salvo meliori judicio) quamcumque Missam Votivam, nam si Decretum hodie prohibet privatas, ergo concedit solemnes pro re gravi, neque exclusio Festi duplicis hac die præscripta, facit proscribere Votivas cantatas; alioquin quia infra Octavas Paschatis & Pentecostes non fit de Festo duplici, post primum utriusque triduum non possent cantari Votivæ, quod mihi non probatur: ergo ab exclusione Festi duplicis non infertur ad exclusionem Votivarum solemnium, & multo minus ad exclusionem Missæ cantatæ in die Obitus, de qua Halden superiùs citatus. Præterquàm quod Rubrica 6. *de translat. Festor.* non excipit hanc Vigiliam: sed exceptio firmat regulam in non exceptis: ergo si in hac ipsa Vigilia alicubi occurrit Festum transferendum, potest cantari Missa de eo. Imò, si in aliqua Ecclesia hodie fiat expositio SS. Sacramenti, potest & debet cantari Missa Votiva de eodem, cùm hæc dies non sit inter exceptas à Clemente Undecimo *in ejus particulari Bullario Romæ impresso, par.* 1. *Constit.* 8. §. 10. Sed & Congregationi Vallisoletanæ Ordinis S. Benedicti Sacra Rituum Congregatio confirmavit anno 1633. 19. Novembris immemorabilem consuetudinem canendi singulis diebus Missam Votivam de Beata Virgine, quibusdam diebus exceptis in Decreto Confirmationis enumeratis: sed inter eos dies exceptos non reperitur Vigilia Nativitatis Domini, ut clarè patet legenti Pasuccium *in Compend. ad Consult. Canon. Jac. Pignatel. par.* 2. *tit. de Missæ Sacrificio, pag.* 31. *juxta editionem Venetam.* & habet etiam Reverendissimus P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 273. nisi tamen in hanc Vigiliam 12

incidat

incidat Dominica quarta Adventus, quia in ea non cantantur Votivæ, licèt pro re gravi, ergo potest
12 ibi cantari hodie dicta Votiva. Verum tamen est, quod in Cathedralibus & Collegiatis cantari debent in hujusmodi casu duæ Missæ.

Vesperæ sunt integræ de Nativitate Domini, 13
quæ incipiunt per Antiphonam *Rex pacificus*, cum reliquis, ut in Breviario. Sicuti autem ab his Vesperis incipit Solemnitas Natalitia, sic in earum fine ad *Alma Redemptoris*, omissis Versu & Responsorio ac Oratione de Adventu, dicitur eorum loco Versus *Post Partum*, *&c.* & Responsorium *Dei Genitrix*, *&c.* cum Oratione *Deus qui salutis*, *&c.* Et notandum, quod si hæc Vigilia incidat in Dominicam, in qua non jejunatur, & consequenter fit Cœna, poterit incipi Benedictio Mensæ (ubi fieri solet) à Versu *Verbum caro factum est*, *alleluja*, cum reliquis, ut in calce Breviarii, cujus Rubrica licèt ibi revera dicat *In Nativitate Domini*, *&c.* ita ut à Nativitate videatur rigorosè incipiendum, attamen dicta Rubrica venit intelligenda, etiam de hoc casu, in quo certè fit Cœna: quod observat Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 20. *quæst.* 8. *pag.* 302.

In Cathedrali verò Ecclesia Pontificales Episco- 14
pus peragit Vesperas, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. *pag.* 184. *in ultima editione Romana de Anno* 1729. ibi: *Si Episcopus erit solemniter Missam sequenti die celebraturus*, *Vesperæ solemniùs peraguntur*, *quàm si non esset celebraturus*: *quod præcipuè in his Vigiliis observari solet*, *videlicet*, *Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi*, *&c.* Ideoque debent Canonici omnes in eorum Ecclesiastico & Canonicali habitu, appropinquante hora, ad illum accedere, & ex ea Aula, seu Cubiculo quod ad hoc destinaverit, ad Ecclesiam progredientem bini comitari, & deducere, ut verbis utar ejusdem Cæremonialis *lib.* 1. *cap.* 15. §. 1. *pag.* 94. Licèt autem dictum Cæremoniale nominet tantùm Canonicos, tenentur tamen etiam Dignitates associare Episcopum ex debito, prout declaravit *Sacra Rituum*

Con-

Congregatio sub die 10. *Januarii* 1609. *in Jacen.* apud Gavantum *in Man. Episcopor. verb. Canonicor. mun. erga Episc. sub numer.* 21. *in addit.* & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub num.* 94. *pag.* 1363. Non tamen debet Episcopus Canonicos cogere ad se associandum sub pœna Excommunicationis, ut decrevit *Sacra Episcoporum Congregatio* 28. *Maji* 1584. referente Bauldrio *in Man. Sacrar. Caremoniar. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 2. *pag.* 23. Dum autem omnes sunt in Choro, Psalmi decantari debent ab ipsismet Canonicis, & Beneficiatis, aliisque de Capitulo, in tono & cantu Gregoriano, cum gravitate & decore, ita ut eorum verba ab omnibus intelligantur, ut habet Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 8. *pag.* 187. Dum verò Episcopus repetit Hymnum *Jesu Redemptor omnium*, *&c.* sibi præintonatum, elevat, & jungit manus, caput versùs Altare inclinans, ob reverentiam Divinæ invocationis, ita dictum Cæremoniale *d. lib.* 2. *cap.* 14. §. 5. *pag.* 291. Celebratis solemniter Vesperis, Episcopus dat in earum fine Benedictionem per consueta verba, *Sit Nomen Domini benedictum*, *&c.* sine tamen Indulgentiarum publicatione, quæ numquam publicantur in Vesperis, ex Cærem. Episcopor. *lib.* 1. *cap.* 25. §. 8. *pag.* 152. & iterum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 19. *pag.* 192. Quod si in Cathedrali solemnes cantat Vesperas Episcopus, consequens videtur, ut in Collegiata cantet Prior, in Monasteriali Abbas, in Conventuali Ecclesia Superior Localis, ut de Prælato Conventus habet Piscara, *in Caremon. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 3. *sub num.* 9. *pag. mihi* 146. Ad Completorium denique, & ad omnes Horas terminantur Hymni ejusdem metri cum clausula *Jesu tibi sit gloria, qui natus es de Virgine*, *&c.* usque ad primas Vesperas Epiphaniæ exclusivè.

De

§. II.

De iis, quæ ſpectant ad Noctem Nativitatis Domini.

QUÆ hactenus diximus, ſufficiat dixiſſe de Die: nunc verò ad Noctem deveniamus: & primò quidem de Privilegiatis ante Medinoctium celebrantibus ſermo ſit: deinde ſucceſſivis nocturnis horis, eà, qua poterimus, claritate, de illis, qui de jure celebrant poſt Medinoctium, loquemur. Et ut incipiamus à Privilegiatis, Francolinus *de temp. Horar. Canonicar. cap.* 40. *num.* 2. quem ſequitur Gavantus *in Theſaur. Sacror. Rit. tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *num.* 5. monet, quod qui ex privilegio, vel ex legitima conſuetudine celebraturus eſt ante Medinoctium, non eſt verè diſpenſatus in jejunio neceſſario ad Miſſam: quapropter debet eſſe jejunus à Medinoctio anteriori, ita ut in Miſſa Vigiliæ teneatur purificationem omittere: & ita ſentit etiam Quarti *in Commen. ad Rubric. Miſſal. par.* 1. *tit.* 15. *ſub num.* 4. *pag.* 91. *juxta editionem Venetam de Anno* 1727. imo idipſum ſuggerit Piſcara *in Prax. Cæremoniar. lib.* 3. *ſect.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *pag.* 362. ubi infert hanc jejunii præcedentis neceſſitatem ex eo, quòd illa Miſſa, quæ ante mediam noctem celebratur, non quidem ad Diem natalis Domini, quæ à media nocte incipit, ſed potiùs ad præcedentem Diem ſpectare videtur. 15

Attamen quoad hoc, Auctor novæ opinionis, ſic benè ratiocinatur Cardinalis de Lugo *Diſputat. Scholaſtic. & Moral. tom.* 5. *tract. de Euchar. diſput.* 15. *ſect.* 2. *ſub num.* 56. *&* 57. *pag. mihi* 303. ibi: In „ Nocte Natalis Domini, Cardinalis, qui celebrat „ coram Pontifice ante Medinoctium, non diſpen- „ ſatur à Papa in jejunio naturali, ſed Papa vult „ pro illo Loco, & pro illa Nocte anticipari ali- 16

„ quan-

„ quantulùm initium Diei ſequentis, quia jejunium
„ ſolùm debet eſſe intra illam Diem. Quando au-
„ tem incipiet Dies, pendet ab Hominum placito:
„ Aliqui enim incipiunt ab ortu Solis: Alii ab oc-
„ caſu: Alii ab alio termino: Eccleſia verò com-
„ putat à media Nocte: Poteſt ergo eadem Eccleſia
„ ſemper, vel aliquando computare Diem ab aliqua
„ alia Hora: & ſic de facto poteſt Pontifex juſtis
„ de cauſis anticipare per unam vel duas horas in-
„ tium illius Diei in illo Loco, ſicuti etiam quoad
„ celebritatem Officii in Sabbato Sancto Eccleſia
„ anticipat initium Noctis per aliquas horas. Por-
„ rò mentem Pontificis hoc pacto potiùs intelligi
„ debere, quàm quòd velit diſpenſare in jejunio
„ naturali ad Miſſam prærequiſito, probant plura
„ inconvenientia, quæ ex illo alio modo diſpenſan-
„ di ſequerentur, nempè
Primò, quia ſi illa Miſſa cenſetur eſſe intra Diem 17
„ Vigiliæ, & non intra Diem Natalis, non ſatis-
„ facerent præcepto audiendi Miſſam in Die Na-
„ talis qui illam Miſſam audirent: quod tamen vi-
„ detur eſſe contra mentem Pontificis, qui illam
„ Miſſam celebrare facit pro feſtivitate Natalis.
„ *Secundò*, ſi Vigilia ſit in Dominica, poſſet aliquis
„ nolle audire aliam Miſſam in ipſa Dominica,
„ ſed expectare ut nocte ſequenti ſatisfaceret præ-
„ cepto Dominicæ, audiendo illam Miſſam ante
„ mediam noctem. *Tertiò*, Celebrans non poſſet
„ facere Sacrum ipſa Dominica manè, ne celebra-
„ ret bis intra eamdem Dominicam, quod privile-
„ gium ſolùm habetur pro Die Natalis. *Quartò*,
„ poſſet Die ſequenti Natalis alias tres Miſſas ce-
„ lebrare, quia de jure conceditur omnibus ter ce-
„ lebrare illa Die: ipſe autem non fecit primum
„ Sacrum intra, ſed ante Diem illam. *Quintò*,
„ poſſet poſt primam illam Miſſam cœnare, maxi-
„ mè ſi Vigilia ſit in Dominica: cœnare, inquam,
„ ante Medinoctium, & poſtea die ſequenti cele-
„ brare ſecundam & tertiam Miſſam, quia verè
„ eſſet jejunus intra illam Diem. *Sextò*, poſſet con-
„ ſequenter, & deberet in prima Miſſa ablutionem

„ acci-

„ accipere poſt Communionem, hæc enim non im-
„ pediret jejunium ad celebrandum die ſequenti;
„ quod tamen eſt contra Rubricam illius Miſſæ,
„ & contra praxim, ſi Cardinalis vult celebrare
„ ſecundam & tertiam Miſſam.

Dicta autem omnia inconvenientia ceſſant, ſi di- 18
„ catur mentem Pontificis non eſſe diſpenſare in
„ jejunio ſed anticipare aliquantulùm initium Diei
„ ſequentis pro illo Loco: ita ut illa Miſſa perin-
„ dè ſe habeat, ac ſi jam eſſet tranſactum medium
„ noctis: & ita ſe gerere debeat Celebrans, ac ſi
„ verè incæpta ſit ſequens Dies natalis, qui mo-
„ dus facilior, & ſuavior eſt, & magis connatu-
„ ralis: qui enim anticipat Miſſam, videtur velle
„ quantum poteſt, anticipare tempus illius Miſſæ. *Hucuſque Cardinalis de Lugo, quem ſequuntur* Averſa *de Euchar. quæſt.* 8. *ſect.* 8. Diana *par.* 7. *tract.* 12. *reſolut.* 12. & iterum *par.* 8. *tract.* 1. *reſolut.* 89. cum aliis.

Huic tamen Cardinalis de Lugo opinioni ſe opponit Paſqualigus *deciſ. moral.* 311. *per tot.* ubi propoſito Dubio, an in Nocte Natalis Domini, Cardinalis celebrans primam Miſſam poſt Matutinum coram Pontifice, celebret abſque jejunio, ex diſpenſatione: & data dubitandi ratione, quia ſcilicet Miſſa completur ante mediam noctem Diei, in qua Celebrans non eſt jejunus, ita proſequitur: Adhuc 19
„ tamen celebrare, & aſſumere jejunium conten-
„ dit Joannes de Lugo *diſput.* 15. *de Sacram. Eu-*
„ *char. ſect.* 2. *num.* 56. Sed licèt hoc acutiſſimè
„ excogitatum ſit, non eſt tamen verum, ſed con-
„ tra praxim; quia Pontifex quotannis diſpenſet
„ cum Cardinale celebraturo, ut poſſit non jeju-
„ nus celebrare, expediens ſuper hoc ſpeciale Bre-
„ ve: Et proinde ſupponitur, quod ſit celebratu-
„ rus intra diem præcedentem Diem Nativitatis.
„ Neque talis anticipatio Diei præcedentis habet
„ aliquod fundamentum; quia quòd celebretur Miſ-
„ ſa ante mediam noctem non magis facit quòd
„ anticipetur Dies, quàm quòd Pontifex cenſeatur
„ tacitè diſpenſare cum Celebrante: imò hoc po-

„ tiùs colligitur ; quia dispensatio cadere potest
„ super specialem Personam, & specialem Locum,
„ & esse ex speciali occasione ; quia est privile-
„ gium, quod respicit privatam Personam : & an-
„ ticipatio Diei ex natura sua est universalis, quia
„ debet esse secundùm naturam temporis , quod
„ est omnibus commune. Et proinde si admittere-
„ tur tacita dispensatio in casu , in quo non esset
„ expressa , esset juxta naturam dispensationis : Si
„ autem admittatur anticipatio Diei , esset con-
„ tra naturam temporis: & ideo non posset admit-
„ ti, nisi de hoc apertè constaret. Deinde si ades-
„ set anticipatio Diei pro illo Loco , poset ali-
„ quis alius in eadem Loco celebrare ante mediam
„ noctem, quia jam incæptus eset Dies; quod ta-
„ men non censetur licitum.

Ad primum inconveniens (de quo Cardinalis de 20
„ Lugo) respondetur, concedendo non satisfacere
„ præcepto audiendi Missam in Die Nativitatis
„ Domini, qui illam audiret ; quia licèt sit Missa
„ Diei, non est tamen in Die; neque præceptum
„ obligat ad audiendam Missam Diei , sed Missam
„ in Die. Unde si i Die Festo celebraretur Missa,
„ quæ non esset Missa Diei (ut contingere potest,
„ si celebraretur Missa solemnis Votiva) qui illam
„ audiret , satisfaceret præcepto . Neque hoc est
„ contra intentionem Pontificis ; quia aliud est ,
„ quod velit celebrari illam Missam pro festivitate
„ Nativitatis: & aliud, quod velit celebrari in or-
„ dine ad satisfaciendum præcepto: non enim hoc
„ intendit, sed primum.

Ad secundum inconveniens respondetur , quod qui 21
„ expectaret illam Missam, verè audiret Missam in
„ Die Dominica, in qua urget præceptum: atque
„ adeo satisfaceret præcepto, dummodo præceptum
„ non obliget ad audiendam Missam infra illud tem-
„ pus Diei, intra quod conceditur de jure commu-
„ ni posse celebrari . Quia autem audire Missam
„ subordinatur celebrationi, ideo etiam præceptum
„ audiendi Missam videtur subordinatum præcepto
„ non celebrandi, transactà tali hora Diei : atque

„ adeo

,, adeo videtur obligare ad audiendam Missam intra
,, illud tempus, intra quod de jure communi po-
,, test celebrari, atque adeo nisi audiatur, non sa-
,, tisfit præcepto.
Ad tertium inconveniens, negatur, non posse Cele- 22
,, brantem eo die mane celebrare, quia nocte se-
,, quenti celebrat ex speciali concessione: specialis
,, autem concessio non tollit, quæ jus commune
,, concedit. Quod autem non possit quis bis in die
,, celebrare, procedit secundùm jus commune: at
,, ex speciali concessione potest. Hæc autem specia-
,, lis concessio habetur, dum Pontifex dispensat,
,, ut possit Celebrans anticipare Missam Diei sequen-
,, tis, & celebrare non jejunus.
Ad quartum inconveniens, negatur sequela, quia 23
,, jus non concedit simpliciter ter celebrare, sed ce-
,, lebrare ter secundùm præscriptum Missalis: unde
,, cùm Celebrans die antecedenti semel celebrave-
,, rit, secundum præscriptum Missalis potest tan-
,, tùm bis celebrare juxta alias duas Missas, quæ
,, præscribuntur. Hinc quando Pontifex dispen-
,, sat, ut possit anticipari à non jejuno Missa Diei
,, sequentis, transfert in diem antecedentem parum
,, de eo, quod jus comune concedit pro die sequen-
,, ti: & ideo ratione hujus translationis non re-
,, manet concessum pro die sequenti, quod est trans-
,, latum in diem antecedentem: Unde specialis
,, concessio non tollit quod est concessum juxta jus
,, commune, sed dat anticipato modo.
Ad quintum inconveniens, conceditur sequela, quia 24
,, pro celebratione Diei sequentis requiritur tan-
,, tùm jejunium sequentis diei: & ideo post cele-
,, bratam Missam potest Celebrans comedere, non
,, secus ac si non celebrasset, aut esset celebratu-
,, rus. Et hoc esset secundùm praxim Venetiarum,
,, ubi Primicerius Ducalis Basilicæ Sancti Marci,
,, qui in Vigilia Nativitatis perseverat jejunus quoad-
,, usque prima nocte celebraverit, postea cœnat,
,, & die sequenti alias duas Missas celebrat.
Ad sextum inconveniens, respondetur, non esse 25
,, contra Rubricam Missalis ablutionem accipere

„ post primam Missam, quia Missale dicit, quòd
„ non accipiatur; quia supponit quòd celebretur
„ post mediam noctem: unde etiam dicit quòd pri-
„ ma Missa celebretur post mediam noctem: Quòd
„ si supponeret non celebrari post mediam noctem,
„ hoc non præciperet. *Hactenus Pasqualigus, cujus sententiæ subscribit* Dicastillo *de Sacram. tom. 1. tract. 4. disputat. 9. dub. 17. quæst. 7. num.* 404. & dicit æquè probabilem Diana *par.* 10. *tract.* 14. *resolut.* 35. Martinon. *tom.* 3. *disputat.* 35. *num.* 64. cum aliis.

Probata dictus Pasqualigus sua opinione quoad celebrantem primam Missam ante mediam noctem, voluit etiam quoad audientem diffusè ostendere non adimpleri præceptum pro Die Nativitatis Domini per auditionem illius Missæ anticipatè ex privilegio celebratæ: ideoque in suis Quæstionibus Theologicis Moralibus Juridicis *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 2. *quæst.* 1262. sic argumentatur. Est certum, 26
„ quod præceptum affixum tempori non impletur,
„ nisi exhibeatur, quod injungit, intra tempus,
„ cui est affixum. Rursus certum est etiam, quod
„ præceptum audiendi Missam affixum est tempo-
„ ri, nempe, Diei, in quo incidit Festum: & pro
„ hac affixione computatur Dies naturalis, non au-
„ tem Ecclesiasticus: Ergo cùm audiens illam Mis-
„ sam, non exhibeat opus præceptum intra illud
„ tempus, in quo obligat præceptum, non extin-
„ guetur obligatio præcepti: sed quando superve-
„ niet, exiget extingui nova auditione Missæ: in
„ his enim præceptis non habet locum anticipata
„ solutio.

Confirmatur: Vel obligatio audiendi Missam pro 27
„ Die Nativitatis Domini anticipatur, ita ut tunc
„ superveniat, quando celebratur illa Missa: vel
„ non anticipatur, sed remanet fixa consueto mo-
„ do. Si primum, requiritur aliqua causa, quæ in-
„ ducat hanc anticipationem, quæ non potest esse
„ alia, quàm potestas Summi Pontificis, à qua so-
„ la dependet obligatio audiendi Missam pro illo
„ die quoad sui variationem: unde oporteret pro-

„ ducere

,, ducere aliquem actum hujus potestatis, per quem
,, inferretur obligationis anticipatio: & quousque
,, non producetur, non potest admitti aliqua va-
,, riatio. Si secundum, ergo audiens Missam non
,, satisfacit obligationi, quia nondum advenit obli-
,, gatio: & antequàm adveniat, tanquàm adfixa
,, tempori, non potest impleri, quia non exigit
,, præcisè præceptum opus, sed pro tali tempore.

Confirmatur secundò: Auditio Missæ præcipitur 28
,, ab Ecclesia pro satisfaciendo Diei Festivo, nam
,, est præcipuus actus satisfactionis, cùm magis san-
26 ,, ctificetur per assistentiam Sacrificio, quàm per
,, cessationem ab operibus servilibus: ergo non ha-
,, bet locum auditio Missæ, tanquàm adimpletiva
,, præcepti; nisi quando locum habet sanctificatio
,, exigita à præcepto. Præceptum autem sanctifi-
,, candi Diem Natalis Domini non exigit sanctifi-
,, cationem pro illo tempore, in quo celebratur
,, Missa illa, sed tantùm à media nocte: nam
,, quando exigit sanctificationem, exigit etiam ces-
,, sationem ab operibus servilibus, quam tamen non
,, exigit, nisi à media nocte.

Licèt igitur illa Missa computetur pro Die Na- 29
tivitatis, non tamen celebratur in Die Nativita-
,, tis: & ideo auditio ipsius non sufficit pro præ-
,, cepto affixo Diei. Computatur enim tantùm in
,, ordine ad Officia Ecclesiastica, non autem in or-
,, dine ad sanctificandum Diem: quia illa anticipa-
,, tio non anticipat sanctificationem Diei, ut con-
,, stat in cessatione ab operibus servilibus: & ideo
,, talis computatio non intrat pro adimplendo præ-
,, cepto de audienda Missa. Et licèt celebratio il-
27 ,, lius Missæ sit intra Diem Ecclesiasticum, non est
,, tamen intra Diem naturalem: obligatio autem
,, audiendi Missam est coarctata ad Diem natura-
,, lem, quia provenit ex præcepto affixo Diei na-
,, turali, ut dictum est: & ideo nihil relevat pro
,, adimplendo præcepto, quod est intra Diem Ec-
,, clesiasticum.

Dispensatio denique anticipatè celebrandi non ex- 30
,, tenditur, ut possit etiam anticipatè impleri præ-

„ ceptum de audienda Missa : est enim dispar ratio in præcepto de non celebrando in illa hora. „ Ut autem posset anticipatè impleri præceptum „ de audienda Missa , necessaria esset dispensatio „ alterius præcepti : dispensatio enim in uno præcepto , non extenditur ad aliud , quia est stricti „ juris ; & strictè accipienda. *Ita Pasqualigus.*

31 Paulus autem Maria Quarti, qui scripsit post Pasqualigum, scripsit etiam quoad hoc contra Pasqualigum : & licèt sit ejusdem Religionis, non tamen est ejusdem opinionis : ideoque contrariam tenet sententiam *in Commentar. ad Rubric. Missal. par. 1. tit. 15. dub. 7. pag. mihi* 95. *juxta editionem Venetam de Anno* 1727. Ejus ergo rationes , ad probandam satisfactionem præcepti favore Fidelium Missam anticipatè celebratam in nocte Nativitatis Domini audientium, sunt sequentes, videlicèt : „ Tam ipse „ Sacerdos celebrans ante mediam noctem , quàm „ alii præsentes eidem Missæ , præcepto audiendi „ Missam pro Die Natalis verè satisfaciunt : tum „ quia probabile est , illam Missam censeri dictam „ in Die Natalis ampliata ad eum effectum à Summo Pontifice privilegium anticipatæ celebrationis concedente : tum quia , esto non dicatur in „ Die Natalis , nihilominùs verè dicitur pro solemnitate Natalis , nam & Celebrans non dispensatur in numero Missarum, quæ dici possunt „ in Die Festo Natalis Domini, sed solùm in hora celebrandi primam ex illis tribus Missis, quæ „ conceduntur in Die Natalis: & consequenter ex „ tacita mente Summi Pontificis satisfit obligationi „ adnexæ Diei & Festivitati Natalis: sicuti Beneficiarii satisfaciunt obligationi recitandi Officium „ sequentis Diei , si recitent Matutinum post Vesperas Diei antecedentis.

32 Quando vero Vigilia Natalis incidit in Diem Dominicam , si quis noluerit audire Missam mane „ Die Dominicæ, sed ad satisfaciendum huic præcepto voluerit expectare Missam illam , quæ dicenda est postremis horis in Ecclesia privilegiata „ ante mediam noctem Natalis, non satisfacit præ

„ cepto

„ cepto, quia illa Missa, quæ dicitur ante mediam „ noctem Natalis, non computatur ullo modo pro „ Dominica, sed pro sequenti Festivitate Natalis, „ & sic auditione Missæ prædictæ non potest satis- „ fieri præcepto Diei Dominicæ: Et confirmatur, „ quia non potest satisfieri unico Sacro duobus præ „ ceptis duplicis Festivitatis & duplicis Diei: Cùm „ ergo eà Missà satisfiat præcepto Diei Natalis, „ non potest eadem satisfieri præcepto Dominicæ „ præcedentis, ut aliis citatis ait Diana *par.* 10. „ *tract.* 12. *resolut.* 22.

Quamvis autem tam de Lugo, quàm Pasqualigus 33 nominent tantùm Cardinalem, & Primicerium ante mediam noctem celebrantes, quos etiam adducit solos Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. imò & Quarti *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 15. *dub.* 7. prædicta tamen omnia inserviunt etiam pro aliis (qui nostris certè temporibus non pauci sunt in Orbe, imò & plures in una tantùm Urbe) habentibus privilegium hujusmodi anticipatæ celebrationis, hoc est, facultatem celebrandi ante medinoctium: quod enim prædicatur de uno, prædicatur de cæteris paribus: & ideo hoc non convenit omnibus, sed solis Privilegiatis. Idcirco Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *sub n.* 5. videtur generaliter loqui: dum enim ibi ait, *Quod si celebraturus sit ante mediam noctem*, supponit privilegium in pluribus, & scribit pro omnibus hac facultate potientibus: & licèt suum opus ediderit ante scripta Cardinalis de Lugo, & Pasqualigi, nihilominùs tenet, quod Privilegiatus celebrans ante mediam noctem, si in prima Missa Noctis sumeret purificationem, imò & cibum ante medinoctium, posset celebrare secundam & tertiam Missam Natalis Domini: & quoad cibi sumptionem idipsum dixerat Piscara *loco citato, sub d. n.* 3. *in fine*.

Expositis, quæ circa Privilegiatos primam Mis- 34 sam Natalis Domini ante mediam noctem celebrantes tenent Auctores, nunc de illis, qui post medinoctium de jure celebrant, disseramus. Francolinus *de temp. Horar. Canonicar. cap.* 40. *sub num.* 2.

apud Gavantum *in Thesaur. Sacror. Rit. tom. 1. par. 4. tit. 3. sub num. 5.* monet celebraturum post medìam noctem, ut sit jejunus per horas circiter sex, sed hoc dicit ex quadam congruentia; ex quo sequitur, quod potest non solùm prandere, sed & cœnare in crepusculis vespertinis, cùm Medinoctium Mathematicum occurrat hac nocte horà septimà cum tribus ferè quadrantibus: unde si celebraturus cœnet hora primà noctis, erit sufficienter jejunus ad peragendum Sacrum in Medinoctio: & eo magis, quia Auctores prædicti ponunt quoad hoc congruentiam, non necessitatem.

Sive autem Missa dicatur ante medinoctium ex privilegio, sive post medinoctium de jure, debent in Ecclesia ardere plures candelæ ad omnia Altaria cum eorum lampadibus accensis, & plura ponenda sunt intortitia hinc inde æquali distantià benè disposita, ut in Cathedrali sic faciendum præscribit Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 14. §. 3. pag. mihi* 290. & hoc non solùm, ut Ecclesia illuminetur undique ad fugandas noctis tenebras, sed & ad repræsentandam illam cœlestem lucem, quæ hac nocte revera apparuit, ita ut de illa dictum fuisse credendum sit à Regio Propheta, Psal. 138. vers. 11. *Et Nox sicut Dies illuminabitur*: quam profectò lucem Pastores custodientes vigilias noctis clarè viderunt, nam *claritas Dei circumfulsit illos*. 35

Sacra tamen hujusce Noctis functio initium sumit à Matutino solemniter decantando, non solùm in Cathedralibus, verùm etiam in Collegiatis, ac in aliis Ecclesiis, in quibus numerosus est Clerus, & ubicumque cantari debet, vel mos est peragendi cum solemnitate hoc Officium. Sacrista igitur faciat diligenter hac nocte inchoare tali hora Matutinum, ut eo finito incipiat Medinoctium ad cantandam debito tempore Missam, ut benè suggerit Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. nisi Ecclesia sit privilegiata. Officiator, dum intonat Hymnum *Jesu Redemptor omnium*, observet & servet, quæ supra dicta sunt in primis Vesperis. Lectiones dicuntur in medio Chori apud 36

Legile,

Legile, hoc enim functionem reddit solemniorem, & magis excitativam devotionis in Populo concurrente. Primi Nocturni Lectiones cantantur à tribus junioribus de Choro: Lectiones verò secundi Nocturni dicuntur a tribus successivè sequentibus, quos Cæremoniarius, vel alius Sacerdos ad hoc destinatus debet priùs admonere, ut possit quisque prælegere, & diligentiùs cantare. Septimam tamen & octavam Lectionem cantant respectivè illi duo, qui ministrare debent in Missa hujus Noctis, vel, septima dicenda est à Diacono qui Missæ ministrare debet, & octava ab eo qui est dignior à Celebrante, ut sentit Bauldryus *in Man. Sacr. Caremon. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 17. Nona denique Lectio spectat ad eum, qui est proximè celebraturus.

In Cathedrali autem Ecclesia, officium faciente Episcopo, sex Lectiones competenti voce & tono à totidem Canonicis junioribus, incipiendo à juniore, cantari debent. Septimam & octavam cantabunt hi, qui futuri sunt Assistentes à lateribus Episcopi in Missa. Nona verò & ultima Lectio dicetur ab ipsomet Episcopo stante in sua Bede Pontificali, detecto capite, conversa facie ad Altare. Canonici petendo benedictionem, dicunt *Jube Domne*, non autem *Domine*: sed Episcopus dicit *Jube Domine*, non autem *Domne*, nisi adsit in Choro major se, ut habetur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 4. §. 4. 5. *&* 9. ac etiam *eod. lib.* 2. *cap.* 14. §. 9. 37

Romæ verò Lectiones cantantur à Cardinalibus, & ultimam dicit Summus Pontifex in sua Sede, stans detecto capite, qui & versùs Altare dicit *Jube Domine benedicere*, sed nullo benedicente, Cantores respondent *Amen*. Quòd si Imperator huic Matutino interesset, ipse Cæsar cantaret septimam Lectionem sub Evangelio *Exiit Edictum à Casare Augusto*, ut habetur in quodam Libro Coloniæ Agrippinæ impresso 1557. *de Sacris Caremoniis SS. Romana Ecclesia, lib.* 2. *cap. de Ordine cantandi Lectiones, pag.* 168, ubi etiam dicitur, sic servatum fuis- 38

se sub Paulo Secundo Barbo Veneto (ex Sorore Nepote Eugenii Quarti Condulmerii itidem Veneti, à quo Purpuram Cardinalitiam accepit) cùm Fridericus Tertius Imperator his celebritatibus interfuit anno salutis millesimo quadrigentesimo sexagesimo octavo : & idem refert Grancolas *in Comment. ad Breviar. Roman. cap. 14. vers. De quibusdam Imperatoribus*, *pag.* 216. Licèt autem Ciaconius *tomo secundo* in Vita dicti Pauli Secundi dicat tantùm, quod Fridericus Imperator Romam ingressus est hora noctis tertia in Vigilia Nativitatis Domini anno 1468. Victorellus tamen *in additione* ad dictum Ciaconium, *dicto tomo secundo*, *pag.* 1079. *juxta editionem Romanam de anno* 1677. subjungit, quòd dictus Fridericus hora quinta ejusdem noctis se contulit ad Basilicam Vaticanam, ubi Summus Pontifex voluit iterari Matutinum, in quo Cæsar non ineptè cantavit dictam septimam Lectionem : cui Imperatori Papa dono dedit Ensem & Pileum, quos Romani Pontifices consueverunt in hac Vigilia ante Matutinum benedicere ; & quos solent alicui magno Principi, si præsens sit, dare : vel si non sit præsens, ad aliquem Regem vel alium Principem per aliquem ex suis transmittere, ut in dicto Libro Coloniæ impresso, *cap. de Ense in Nocte Nativitatis Domini dando*, *& benedicendo*, *pag.* 77. Hujusmodi munus Alexander Octavus Otthobonus Venetus transmisit ad Serenissimum Venetiarum Principem Franciscum Maurocenum per suum tunc Cubicularium Michaelem Angelum de Comitibus, postea Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, & deinde Summum Pontificem sub nomine Innocentii Decimitertii. Breve autem dicti Alexandri Octavi datum fuit sub die 8. Aprilis 1690. & incipit *Ea*, *qua Christiana Reipublica*, & integrum Domi retineo.

Celebraturus, cantata nona Lectione, intonat Hymnum *Te Deum laudamus*, quem Chorus prosequitur, cui & Organum intermisceri poterit, dummodò Versiculus *Te ergo quæsumus*, *&c.* exprimatur voce clara, alioquin cum suavi armonia sine Orga- 39

no:

no: qui Versiculus dum recitatur, Officiator & omnes de Choro genuflectunt in locis suis, ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 28. §. 6. *pag.* 166. & iterum *lib.* 2. *cap.* 5. § 9. *in fine*. Dicto Hymno terminato, & præmisso *Dominus vobiscum*, dicitur Oratio *Concede quæsumus*, *&c.* & rursùs repetito *Dominus vobiscum*, dictoque *Benedicamus Domino*, non additur *Fidelium animæ*, nisi quis extra Chorum terminare vellet Officium Matutini distinctum à Laudibus, quia in hujusmodi privata recitatione addi deberet tum *Fidelium animæ*, tum etiam *Pater noster*, ut ait Piscara *in Prax. Cæremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 1. *num.* 10. & iterum *in Cæremon. suæ Religion. lib.* 3. *cap.* 4. *numer.* 9. ac idipsum dicit Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremon. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 21. Itaque Matutinum in Choro distinguitur hac nocte à Laudibus, quia Matutinum spectat ad noctem, & prima Missa est noctis, non diei: Laudes verò potiùs pertinent ad diem, quàm ad noctem, & ideo congruè præscriptum est, ut Missa cantetur ante Laudes, inquit Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 5. *num.* 4. Cùm igitur prima Missa debeat esse media inter Matutinum & Laudes, completo jam Matutino, deveniamus ad Missam solemniter decantandam.

Prima Missa ideo dicitur in media nocte, quia Christus supponitur natus in puncto mediæ noctis, 40
juxta illud Sapientiæ 18. *Dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu medium iter haberet, omnipotens sermo tuus, Domine, de Cœlis à regalibus Sedibus venit*, ut habetur in Introitu Dominicæ infra hanc Octavam Natalitiam occurrentis: quæ verba de Nativitate Domini intelligenda esse ostendit Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *qu.* 405. vel cantatur in nocte, quia significat æternam, & nobis occultam Christi Nativitatem, ex D. Thoma 3. *par. quæst.* 83. *artic.* 2. *ad* 2. Quo verò anno Imperii Augusti natus sit Christus, variæ sunt Chronologorum & Doctorum sententiæ, quorum septem refert Cornelius à Lapide *in Commentar. ad Evang. Lucæ, cap.* 2. *vers.* 1. Certè na-

tus

tus est, cùm Cæsar Augustus plenam haberet pacem in toto Orbe, cujus pacis indicium ipsa fuit totius Orbis descriptio, ita dirigente Deo, ut significaret jam Christum nasci, qui pacem toti Orbi afferebat, ut ex Beda sequitur A Lapide, *loco superiùs citato*. Peperit autem Beata Virgo Maria non ex lassitudine itineris, quod susceperat ad exequendum Cæsaris Edictum, sed naturaliter, peracta naturali conceptionis temporisque ad pariendum usitati periodo. Quare cùm Christus conceptus sit die 25. Martii, sequitur eum natum esse die 25. Decembris: inter utrumque enim intercedunt novem menses. Natus est itaque Christus paulo post Solstitium Hyemale, cùm crescere incipiunt Dies: Joannes verò Baptista natus est paulo post Solstitium Æstivum, cùm Dies incipiunt decrescere, unde videtur, quod hoc voluerit ipse Præcursor significare, cùm dixit: *Illum oportet crescere, me autem minui*, ut ait S. Augustinus apud Cornelium à Lapide *ibidem*, *vers.* 5. Natus est Christus Homo Deus, cujus hypostaticam unionem optimè cecinit Corippus *de laudibus Justini minoris*, scilicet: *Natus Homo est, verusque Deus non destitit esse.*

In Missa igitur hujus noctis Solemniter celebranda, intonata a Celebrante *Gloria in excelsis Deo*, pulsantur omnes Campanæ, tam quæ sunt intra Ecclesiam minores, quàm quæ sunt majores in ejus Turri: & hoc in signum lætitiæ, quia juxta S. Leonem Papam serm. 1. de Nat. Dom. *Salvator noster, dilectissimi, hodie natus est, gaudeamus*, quod quidem gaudium Pastoribus annuntiatum, nobisque transmissum, multitudo Militiæ Cœlestis confirmavit in hoc Hymno hac nocte ab Angelis composito & lætanter cantato, ut ex S. Thelesphoro Papa *cap. nocte sancta, de consecr, dist.* 1. ait Piscara *in Cærem. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 10. & quoad dictam omnium Campanarum pulsationem sic faciendum suggerit etiam Bauldryus *in Man. Sacrar. Cærem. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 22. Unica dicitur Oratio in hac prima Missa, ut præscribitur in Missali. Ad Symbolum verò, cùm Cantores pervenerint 41

rint ad illa verba: *Et incarnatus eſt*, *&c.* Celebrans cum Miniſtris ſi ſit ad Altare, & velit poſtea ſedere, deſcendit de Altari ad infimum gradum illius, ibique genuflectit, deinde vadit ad ſedem: Si verò non velit ſedere, ſatis eſt ut deſcendat ad ſecundum gradum, & inde redit ad medium Altaris: Si verò ſedeat poſt intonatum Symbolum, ad prædictum verſum genuflectit propè ſedem, ex eodem Bauldryo, *ibidem*, *ſub num.* 23. In Cathedrali verò Eccleſia Epiſcopus cum Mitra apud Sedem ſuam, & cæteri in propriis locis genuflectere debent uſque ad terram, ut verbis utar Cæremonialis Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 14. §. 10. *pag.* 294.

Præfatio eſt propria, illa ſcilicet, quæ incipit 42
Quia per incarnati verbi myſterium, cum ſuo *Communicantes* itidem proprio, ſed in hac prima Miſſa dicitur *& noctem ſacratiſſimam celebrantes*, ut in Miſſali. In Libro tamen Sacramentorum S. Gregorii Papæ dicebatur antiquitùs hac nocte Præfatio diverſa, quæ per extenſum ibi habetur pagina ſexta, & erat ſequens, videlicet: *Verè dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper, & ubique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens,*
41 *æterne Deus, per Chriſtum Dominum noſtrum: Cujus Divinæ Nativitatis potentiam, ingenitæ virtutis tuæ genuit magnitudo. Quem ſemper Filium, & ante tempora æterna genitum, quia tibi pleno, atque perfecto æterni Patris nomen non defuit, prædicamus, & honore, majeſtate, atque virtute æqualem tibi cum Spiritu Sancto confitemur, & in trino vocabulo unicam credimus Majeſtatem. Et ideo cum Angelis, & Archangelis, &c.*

Quia tamen oſtendimus veterum Rituum diver- 43
ſitatem in Præfatione, fore gratum putamus Lectori Eccleſiaſtico, ſi & hoc loco aliquid dicamus de priſco uſu Benedictionis Epiſcopalis in Miſſis ſolemnibus. Antiqua ergo erat conſuetudo, ut Epiſcopus, antequàm Euchariſtiam perciperet, Populo benediceret quibuſdam conceptis precationibus unicuique Solemnitati convenientibus, & in Libro Benedictionali nuncupato contentis. Dicto

igitur

Igitur *Pater noster* in Missa, Diaconus conversus ad Populum dicebat, *Humiliate vos ad Benedictionem*: deinde porrigebat Episcopo dictum Librum, ut habet Hugo Menardus in Notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii, *nota* 100. *pag. mihi* 295. Benedictio itaque Episcopalis in Missa huius Sacratissimæ Noctis, quæ habetur in dicto Libro Sacramentorum, pagina sexta, erat sequens, scilicet: *Omnipotens Deus, qui incarnatione Unigeniti sui, Mundi tenebras effugavit, & gloriosa Nativitate hanc sacratissimam Noctem irradiavit, effugiat à vobis tenebras vitiorum, & irradiet corda vestra luce virtutum*. Amen. *Quique ejus sacratissimæ Nativitatis gaudium magnum Pastoribus ab Angelo voluit nunciari, ipse super vos Benedictionis suæ gratissimum imbrem infundat: atque ipso Pastore, vos ad æternorum gaudiorum pascua æterna perducat*. Amen. *Et qui per ejus incarnationem terrena cœlestibus sociavit, interna pacis & bonæ voluntatis vos nectare repleat, & cœlestis militiæ consortes efficiat*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum*. Amen. *Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Pax Domini sit semper vobiscum*.

Ambrosiani verò recitant etiam his temporibus 44
nostris aliam Præfationem, quæ nec convenit cum Missali Romano, nec cum Libro Sacramentorum S. Gregorii: Brevem quidem habent hac Nocte, sed propriam, quam ex eorum Missali Mediolani impressp desumptam extendere volumus: & est ea, quæ sequitur, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Quia nostri Salvatoris hodie lux vera processit, quæ clara nobis omnia & intellectu manifestavit & visu. Et ideo cum Angelis & Archangelis, &c.*

Expositis, quæ ad eruditionem de veteri Eccle- 45
siæ consuetudine, & de varietate Ritus Ambrosiani dicere voluimus, redeamus ad nostra. Celebrans, hausto diligenter toto Sanguine, non sumit purificationem, sed abluit digitos, quibus tetigit SS. Sacramentum, non quidem in Calice, sed in alio

alio Vase mundo ad hoc parato: quæ ablutio, vel sumetur in tertia Missa ab ipsomet Celebrante, vel alicui porrigi poterit qui sumpserit Communionem pro ejus purificatione. Dum autem Celebrans facit digitorum ablutionem, dicit consuetas Orationes *Quod ore sumpsimus, &c.* & *Corpus tuum Domine, &c.* Calix verò non extergatur, sed deferatur à Subdiacono ad Credentiam, & inde ab alio in Sacris ad Sacristiam, decenter servandum usque ad Missam secundam vel solemniter vel privatim celebrandam: non enim relinquendus est in Altari, ne impediat incensationem in Laudibus faciendam, ut habet Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 24. *&* 25.

Completa Missa solemni, Celebrans descendit cum Ministris, & facta in medio Altaris debita reverentia, vadit ad cornu Epistolæ, ubi depositis Planeta & Manipulo, accipit Pluviale album, adjutus ab iisdem Ministris (postea descendentibus ad deponenda in Sacristia paramenta sua) & salutato Choro, accedit ad locum suum. Ibidem incipit absolutè *Deus, in adjutorium meum intende*, pro Laudibus à Choro decantandis: ita prosequitur Bauldryus, *ibidem, sub num.* 27. *&* 28. Piscara verò *in Cæremon. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 4. *numer.* 13. *&* 14. facit quidem, ut Celebrans redeat cum Pluviali ad suum locum, sed vult more forsan suæ Religionis, quòd Senior de Choro inchoet Laudes, & incensentur Altare, Chorus, ac reliqui, eodem ordine, quo ad Vesperas. Finitis Laudibus cum Antiphona & Oratione de Beata Maria Virgine, datur signum Salutationis Angelicæ cum campana majori, juxta utrumque Auctorem, Piscaram scilicet & Bauldryum *locis superius citatis*. 46

In Cathedrali verò Ecclesia, Episcopus in fine Missæ dabit quidem Benedictionem, sed non Indulgentiam, quia in tertia Missa, quam omninò cantabit ipse Episcopus in die, erit Indulgentia publicanda, ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 14. §. 11. *pag. mihi* 294. & est juxta illud, quod facit ipsemet Papa hac nocte, nam cantata à Cardinali 47

prima

prima Missa, Summus Pontifex dat Benedictionem, sed non Indulgentias, quia dabit in Missa majori, quam solemniter celebrare consuevit in Die, inquit Piscara *in Prax. cæremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. *&* 5. ac etiam *cap.* 5. *sub num.* 6. Quoad Laudes in dicta Ecclesia Cathedrali, si Episcopus in Matutinis solemne officium peregit, congruum erit, ut etiam Laudes solemniter celebret. Stans igitur Episcopus in sua Sede Episcopali, cum Pluviali, & Mitra, ac aliis paramentis, ut in Vespetis, & cum eo quatuor aut sex Canonicis ex dignioribus cum Pluvialibus, inchoabit Laudes, absolutè cantando, *Deus in adjutorium meum intende*. Cùm verò inchoetur Canticum *Benedictus*, Episcopus, posito priùs thure in thuribulum, surget cum Mitra, factoque ibi signo crucis, & assumpto Baculo, associatus à prædictis Canonicis paratis, thurificabit Altare, & deinde thurificabitur ipse apud suam Sedem, stans cum Mitra, à digniori ex dictis Canonicis paratis, vel ab alio, cui competat. Repetita post Canticum Antiphona, Episcopus cantabit Orationem, prout habetur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 7. §. 1. 23. *&* 5. cui capiti remissivè accedit *cap.* 14. *ejusd. lib.* 2. §. 12. *pag.* 295. ubi de Laudibus post Missam hujus Noctis cantandis.

Terminatis Laudibus, terminat etiam magna hu- 48
jus sacratissimæ Noctis solemnitas, tantis repleta gaudiis, quantis repleti fuerunt Pastores, postquàm audierunt ab Angelo: *Ecce Evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni Populo, quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus in Civitate David*. Unde tam magnà lætitià non sunt privandæ Moniales perpetuæ addictæ clausuræ: ideoque & illis potest hac Nocte dici una Missa privata, clausis tamen januis, & post medinoctium, celebranda ab uno ex earum Capellanis, quorum nomine veniunt etiam Mansionarii, qui ex debito tenentur celebrare in earumdem Monialium Ecclesiis: nam quoad hanc Missam privatam, illam concedit *Sacra Rituum Congregatio in Decreto*, de quo

habe-

habemus apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par. 2. tit. 15. formul. 1. num. 6.* & quoad dictos Manſionarios ſeu Sacerdotes ibi ad Miſsas obligatos, ita declaravit *eadem Sacra Rituum Congregatio in Tarviſina, ſub die 11. Februarii 1702. in reſponſione ad tertium Dubium*, humillimè petente tunc Reverendiſſimo Domino Clemente Bartholuccio Vicario Curato S. Laurentii de Tarviſio, & Confeſsario Monialium S. Benedicti, dum viveret, mihi in amicitia conjunctiſſimo, de Sacris Ritibus benè merito, & obſervantiſſimo.

Ad complementum hujus noctis, unum reſtat prohibendum, quod omnes ferè antiqui Theologi concedunt. Iſti igitur tenent, & firmiter aſſerunt, poſsè in hac Nocte celebrari tres Miſsas privatas ſimul poſt mediam noctem, quia nullo jure prohibetur, ſi cauſa adſit majoris numeri Sacerdotum, minoriſque numeri Altarium, & ejuſmodi. At quidquid illis temporibus fuerit, quoad hoc, vel eſse potuerit in praxi, certè temporibus noſtris eſt omninò vetitum: & ſi tunc nullo jure, ut ajunt, prohibebatur, nunc pluribus Decretis eſt prohibitum, emanatis ſub die 7. Decembris 1641. & 9. Auguſti 1653. ac 20. Aprilis 1664. in quibus omnibus dicitur, non licere in media nocte Nativitatis Domini, poſt Miſsam decantatam, celebrare ſucceſſivè alias duas Miſsas, & in eis Sacram Communionem exhibere Fidelibus illam depoſcentibus, ſed eſse utrumque omnibus prohibitum. Et ne tractu temporis inobſervata remanerent tria præcitata Decreta, affixo Edicto, ea Romæ innovavit Eminentiſſimus Urbis Vicarius Gaſpar Cardinalis Carpineus, de ordine Sanctiſſimi, anno 1702. 17. Decembris, cujus Edicti verba habes *in particulari Bullario Clementis XI. par. 2. Conſtit. 5. quæ incipit Italicè* Eſsendoſi introdotto, *& modò reperitur etiam in Bullario Romano noviſsimè Luxemburgi impreſso* 1727. *tom. 8. par. 2. Conſtit. 5. pag. 245.*

49

41

De

§. III.

De iis, quæ spectant ad Diem Nativitatis Domini.

POst illa, quæ diximus ad Noctem spectantia, dicendum modò occurrit quod pertinet ad Diem. 50
Nativitas Domini Nostri Jesu Christi est magna Solemnitas, quæ celebratur in colore albo sub ritu duplici primæ classis, cui affixum est præceptum audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Nullum Festum est isto dignius, & ideò si hodie alicubi occurrat Dedicatio Ecclesiæ, præsertim ratione Dominicæ quartæ Mensis interdum in hanc diem incidentis, nemine dubitante, transfertur. Chorus incipit à recitatione Primæ, quæ summo mane dicenda est, in qua terminatur Hymnus cum *Jesu tibi sit gloria, &c.* non tamen adduntur *Alleluja* ad Responsorium breve, sed tamen dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine* usque ad Vigiliam Epiphaniæ inclusivè. Ideo recitanda est Prima summo mane, ut in Aurora cantari possit secunda Missa, quæ tunc reverà cantanda est, ex Rubrica Missalis *tit.* 15. *de hor. celebran. Miss. sub num.* 4. Ex eo autem, quòd dicta Rubrica habeat, *Dicitur secunda Missa in Aurora, dictis Laudibus, & Prima*, non inde sequitur, quod Laudes dicendæ sint summo mane, & successivè recitanda Prima, cùm Laudes constituant unam Horam cum Matutino, & ab eo non sint dividendæ, nisi quantum prima Missa occupat temporis: sed Rubrica intelligenda venit de Laudibus suo loco & tempore præmissis, & de Prima summo mane dicenda, cui in Aurora succedat secunda Missa. Cantatur autem in Aurora propter spiritualem Christi Nativitatem, quia Christus oritur tamquam Lucifer in cordibus nostris, ut ex Divo Thoma 3. *par, quæst.* 83. *artic.* 2. *ad*

ad 2. ait Quarti *in Comment. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 15. *sub num.* 4.

51 In hac secunda Missa cantanda in Aurora, dicitur *Gloria in excelsis*: secunda Oratio erit de S. Anastasia, nisi alicubi transferatur cum Officio novem Lectionum, ut fit Aquilejæ & Concordiæ in Foro-Julii, ac Parentii in Histria, in quibus Diœcesibus etiam in hac secunda Missa dicitur unica tantùm Oratio. Quòd si alicubi occurrat hac die Anniversarium Consecrationis Episcopi, prout contingit Patavii pro Illustrissimo & Reverendissimo D. Joanne Minotto Otthobono vivente, ibi tertia Oratio erit pro eo, & quidem in hac secunda Missa tantùm solemni, non verò privata. At circa hanc Episcopi Collectam, sequens emanavit Decretum à Sacra Rituum Congregatione, in Lycien. anno 1705. sub die 4. Aprilis, scilicet: *Quando Dies Anniversaria Consecrationis Episcopi incidit in Diem Nativitatis Domini, non potest dici Missa de dicta Consecratione, sed in ipsa Missa de Die fieri debet Collecta pro Episcopo sub unica conclusione, ut disponit Caremoniale Episcoporum*: Locus autem dicti Cæremonialis à dicta Sacra Congregatione citati, est *lib.* 2. *cap.* 55. §. 1. *pag. mihi* 419. & loquitur de Missa solemni tantùm, ut clarè patet legenti: Vide Reverendissimum P. Merati infra citatum, *sub numer.* 693. Sacerdotes autem orent pro eo in Memento, ut diù vivat, & benè regat. Nihilominus dicerem eamdem Collectam in tertia Missa vigore dicti Decreti: at vide Missam Paschæ. Quòd autem Oratio pro Episcopo non sit dicenda in Missis privatis hujus Diei, mihi videtur legitima illatio ex Oratione de SS. Sacramento exposito ratione quadraginta Horarum, & ideo pro re gravi, nam si occurrat in Festo duplici primæ vel secundæ classis, in Missis privatis tacendam esse ejus Collectam respondit Sacra Rituum Congregatio *in una Canonicorum Regularium Lateranensium anno* 1684. *sub die* 2. *Decembris, ad quartum Dubium*, apud Monacellium *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *pag.* 51, *sub num.* 2. & novissimè refert P. Merati, *ut*

infra, *sub numer.* 471. si enim non potest pro SS. Sacramento, quod est majus: non poterit pro Episcopo, quod est minus.

52 Dum cantatur *Credo*, ad illa verba: *Et incarnatus est*, *&c.* genuflectitur, ut supra diximus in prima Missa de nocte. Sciendum tamen est, quod dum cantatur Symbolum à Choro, Celebrans non prosequitur Missam; sed debet expectare integram ejusdem Symboli decantationem; & postmodùm dicere canendo *Dominus vobiscum*; hoc autem servandum est in omnibus Missis cantatis, in quibus dicitur *Credo*, ut decrevit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 17. *Decembris* 1695. apud Fagioli *in Kalendario perpet. ration. in Annotat. ad Januar. sub num.* 3. & ita ex Synodico Beneventano *par.* 1. *tit.* 29. *cap.* 7. desumpsit Braschius *in Promptuario Synodali*, *cap.* 80. *sub num.* 39. & refert Reverendissimus P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub numer.* 510. Imò cùm dicitur Symbolum in Missa, non est intermiscendum Organum, sed illud per Chorum cantu intelligibili proferatur, ut verbis utar Cæremonialis Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 28. §. 10. *pag. mihi* 168. & sic etiam habet Concilium Provinciale Mediolanense Tertium, apud Gavantum *in Man. Episcopor. verb. Missa Conventualis*, *sub num.* 22.

53 Præfatio hujus Missæ secundæ est eadem quidem, quæ in Missa prima, nempè, *Quia per incarnati Verbi mysterium*, sed ad *Communicantes* dicitur *& diem sacratissimum celebrantes*, ut & in tertia Missa, ac per totam Octavam. Priscis autem Ecclesiæ temporibus Præfatio erat alia ab illa, quam nos habemus modò in Missali Romano, & dicebatur ea supra posita in prima Missa de nocte pro Ambrosianis, ut videre est *in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ*, *pag.* 7. Benedictio verò Episcopalis, de qua supra diximus, deficit proprio loco in hac secunda Missa; sed illa reperitur in supplemento hujusmodi Benedictionum *in eod. Lib. Sacramentor. pag.* 625. & erat sequens, nempè: *Populum tuum, quæsumus, Domine, pia favore prosequere, pro quo digna-*

tus

tus es in hoc sacratissimo Die tuam Mundo præsentiam exhibere. Amen. *A cunctis eum adversitatibus paterna pietate custodi, pro quo in Mundo hoc tempore dignatus*
52 *es ex Virgine nasci.* Amen. *Ut te Redemptorem semper intelligat, & tuam veraciter gratiam comprehendat.* Amen. *Quod ipse præstare digneris, &c.* cum reliquis, ut supra in prima Missa. Ritus verò Ambrosianus habet etiam hodie Præfationem propriam in hac Missa secunda, quam volumus hic per extensum ponere, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et te in omnibus prædicare mysteriis. Hodie, quia nostri Salvatoris lux vera processit, quæ clausam nobis omnibus vitam reddidit. Ut non solùm præsentem suo splendore dirigeret, sed ad ipsam nos Majestatis immensæ gloriam perduceret intuendam, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

Etiam in hac secunda Missa Celebrans se debet abstinere à purificationis sumptione, ne fracto per eam jejunio, non valeat tertiam celebrare: quæ prohibitio venit ab Innocentio III. *in cap. ex parte, de celebr. Miss.* Hausto igitur Sanguine, facit Sacerdos digitorum ablutionem in aliquo vase mundo, ut de utroque præscribit Rubrica Missalis *de defe-* 54
53 *ctib. in celebrat. Missar. tit. 9. num.* 4. ubi sic habetur: *Si plures Missas in una die celebret, ut in Nativitate Domini, in unaquaque Missa abluat digitos in aliquo vase mundo, & in ultima tantùm percipiat purificationem*: ergo non in Calice Missæ, cùm non deceat, ut vinum ablutionis sit materia consecrationis: & hoc omnes notant scribentes de Sacris Ritibus. Preces autem, quas dicere solet Sacerdos in purificatione Calicis, & digitorum ablutione, neque in hac secunda Missa sunt omittendæ, neque purificatorio Calix ipse extergendus est.

Antequàm verò ad tertiam Missam solemnem deveniamus, pro indubitato habemus, quod ex attentione Sacristæ, vel diligentia alterius cui incumbit, Ecclesia in omni eius parte sit munda, & ex- 55

polita, ac optimè ornata, cum suis Altaribus benè compositis, & super ea adsint candelabra meliora cum cereis accensis, ac Paramenta Ministrorum sint pretiosiora, prout exigit tanta Solemnitas: hæc enim censetur, & dicitur, atque revera est Missa major hujus Diei. His præsuppositis, & cantata vel recitata in Choro Tertia, ut præscribit Rubrica Missalis *tit.* 15. *de hora celebran. Miss. sub num.* 4. proceditur solemniter ad Missam à Superiore Ecclesiæ indubitanter cantandam, quæ ideo dicitur in die, & clara luce, quia significat corporalem Christi Nativitatem, secundùm quam Christus nobis visibilis apparuit natus ex Virgine, ut ait Divus Thomas 3. *par. quæst.* 83. *artic.* 2. *ad* 2. unde & Apostolus dicit ad Tit. 3. b. *Apparuit benignitas, & humanitas Salvatoris nostri Dei.* Si Nativitas Domini venerit in Die Dominico, Dominica erit quidem vacans quoad Officium, sed non quoad aspersionem Aquæ benedictæ: ideoque antequàm hæc tertia Missa inchoetur, facienda erit hujusmodi aspersio, excepta Ecclesia Cathedrali, si Episcopus in ea Pontificaliter celebret, prout excipit Cæremoniale Episcoporum lib. 2. cap. 31. §. 4. pag. mihi 398. ibi: *Si Episcopus celebrare voluerit solemniter, non esset facienda hujusmodi Aqua benedicta aspersio: absente verò Episcopo, & in Collegiatis, semper Dominicis Diebus fit*: Si semper, ergo etiam in Nativitate Domini, quando occurrit in Dominica: quod tamen signanter notat Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 5. *num.* 2. & iterum *in Caremoniali sua Relig. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 25.

In hac tertia Missa solemni dicitur *Gloria in excelsis*, & unica Oratio. Guyetus *in Heortolog. lib.* 3. *sect.* 1. *cap.* 25. *quæst.* 6. *vers. Idem propè censeo, pag.* 228. *juxta editionem Venetam de Anno* 1728. ait, quod Ecclesia Andegavensis ex antiqua consuetudine post Epistolam cantat in hac tertia Missa Sequentiam illam piam admodùm, ac devotam, utique à Sancto Bernardo exaratam, quæ incipit *Lætabundus exultet fidelis Chorus*, Hanc Prosam etiam Parisiis dici in tertia Missa, refert Grancolas *in Comment.* 56

ad

ad Roman. Breviar. cap. 14. *vers. Non reperitur, pag.* 221. sed hoc ad eruditionem dictum sit, non ad imitationem, cùm enim Ritus Romanus careat hodie Sequentia, ejus introductio nullibi, nulloque modo fieri potest absque Indulto Apostolico. Quia verò Evangelium principale hujus tertiæ Missæ est illud Sancti Joannis, ideo dum cantatur à Diacono *Et Verbum caro factum est*, omnes genuflectunt, exceptis Subdiacono, & Ceroferariis; ut benè suggerit Piscara *locis superiùs citatis*; *sub numeris respectivè* 3. *&* 26. Ad Symbolum autem sine Organi pulsatione à Choro cantandum, cùm perventum fuerit ad verba: *Et incarnatus est*, *&c.* genuflectitur eo prorsùs modo, quem supra ostendimus in Missa de Nocte, etiam ab Episcopo, nam Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 14. §. 10. *pag.* 249. unit quoad hoc Missam de Nocte cum Missa de Die, sic præscribendo: *Episcopus cum Mitra apud suam Sedem, & ceteri in propriis locis genuflectere debent usque ad terram, hac Nocte & Die sequenti in Missa majori*; quam Missam omninò hodie ab Episcopo cantandam esse, subdit dictum Cæremoniale, *ibidem*, *sub* §. 11.

Præfatio hujus tertiæ Missæ est propria; atque 57
eadem, quæ in Missa de Nocte, & in Aurora dicta fuit, scilicet: *Quia per incarnati Verbi mysterium*, cum suo *Communicantes* itidem proprio. Hanc tamen Præfationem fuisse olim eamdem pro hac tertia Missa, legimus in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pagina octava, ubi subsequitur Benedictio illa, quam Episcopus tunc temporis solebat
56 Populo impartiri: & erat sequens, videlicet: *Benedicat vobis omnipotens Deus, vestramque ad superna excitet intentionem, qui hunc sacratissimum Diem Nativitate Filii sui fecit esse solemnem.* Amen. *Et qui eum, qui est Panis Angelorum, in Præsepi Ecclesiæ cibum fecit Fidelium animalium; ipse vos & in præsenti sæculo degustare faciat æternorum dulcedinem gaudiorum, & in futuro perducat ad satietatem æternorum præmiorum.* Amen. *Quique ejus infantiam vilibus voluit indui pannis, ipse vos cœlestium vestimentorum in-*

dnat ornamentis. Amen. *Quod ipse præstare dignetur*, *&c.* cum reliquis, ut supra in prima Missa de Nocte.

Duas alias Præfationes invenio ad hanc tertiam Missam spectantes: quarum prima priscis temporibus recitabatur in Ecclesia Gallicana: altera verò, quæ etiam hodie recitatur apud Ambrosianos: utramque per extensum ponimus, satisfacturi forsan Lectori Ecclesiastico, vel de antiquis Ritibus eruditè studioso, vel de hodiernis aliorum usibus laudabiliter cupido. Et prima quidem Præfatio, desumpta ex Mabillonio *in Liturg. Gallic. lib.* 3. *pag. mihi* 191. erat ea, quæ sequitur, nempe: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Quia hodie Dominus noster Jesus Christus dignatus est visitare Mundum. Processit de Sacrario Corporis Virginalis, & descendit pietate de Cœlis. Cecinerunt Angeli* Gloria in excelsis, *cùm humanitas claruit Salvatoris. Omnis denique turba exultabat Angelorum, quia terra Regem suscepit æternum. Maria beata, facta est templum pretiosum, portans Dominum Dominorum. Genuit enim pro nostris delictis vitam præclaram, ut mors pelleretur amara. Illa enim viscera, quæ humanam non noverant maculam, Deum portare meruerunt. Natus est in Mundo, qui semper vixit & vivit in Cœlo, Jesus Christus Filius tuus, Dominus noster. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* 58

Altera verò Præfatio, quam etiam hodie recitant Ambrosiani in hac tertia Missa Nativitatis Domini, ex eorum Missali fideliter deprompta, sequentibus verbis concepta est, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum nostrum. Quem Beata Maria sine detrimento Virginitatis, Mater & Virgo concepit intacta, & non est ejus conceptio sine Virginitatis inventa pudore. Ut, quod audivit ab Angelo, crederet; & quod crediderat, indubitanter acciperet. Nec in ea honor exterminatus est integritatis, ut Mater sempiterna diceretur castitatis. O beatum, & sacro-* 59

sacrosanctum Mariæ Virginis uterum! Quæ sola meruit inter mulieres suis visceribus Mundi portare Dominum, ad nostram quoque salutem æternam edidit Christum.
58 *Gaudeat itaque universus Orbis, quia ex membris virginalibus egressus est Deus. Congratuletur innumerabilis multitudo Angelorum exercitus, cum quibus gloriam tuam canimus, sine fine dicentes.*

In hac tertia Missa Celebrans sumit de more 60
purificationem sibi à Subdiacono ministratam, ac facit digitorum ablutionem in Calice Missæ, qui etiam extergitur & mundatur ab eodem Subdiacono. Dicto denique per Diaconum *Ite Missa est*, Subdiaconus præventivè ante Benedictionem defert Missale ad cornu Evangelii, quia in fine hujus tertiæ Missæ legendum est illud Epiphaniæ: *Cùm natus esset Jesus in Bethlehem Juda*, nam Evangelium S. Joannis jam dictum fuit principaliter in hac eadem Missa. Dum tamen Celebrans legendo dicit: *Et procidentes adoraverunt eum*, ipse & Ministri, ac omnes de Choro genuflectunt in propriis locis. Episcopus verò celebrans hanc Missam de Natali Domini in Pontificalibus: vel assistens cum Pluviali vel Cappa, quæ eo die ob maximam solemnitatem numquam conveniret: ex quo sedens legit Evangelium, non debet genuflectere ad *Verbum caro factum est*, sed solùm quando Diaconus illud cantat, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Bracharen. Dubiorum, anno* 1708. *sub die* 28. *Septembris*, teste
59 Reverendissimo P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 636. & post datam Populo Benedictionem per consueta verba: *Adjutorium nostrum in Nomine Domini, &c.* publicatur Indulgentia, quam in hac sola tertia Missa publicandam esse, diximus supra in fine primæ Missæ de Nocte, *ex Cæremon. Episc.* Romæ autem solet Summus Pontifex hanc tertiam Missam solemniter celebrare, in qua dum pervenit ad Sacram Communionem, sumit unam partem Corporis Domini, Subdiacono continuò Patenam tenente: aliam verò in duas partes dividit pro Diacono & Subdiacono. Cùm verò Papa Corpus Christi sumpserit, Episco-

pus Cardinalis porrigit ei calamum aureum; quem ipse Papa ponit in Calice in manibus Diaconi existente, & Sanguinis partem sugit, & residuum cum particula Hostiæ dimittit pro Diacono & Subdiacono, ut habetur in quodam Libro Coloniæ Agrippinæ impresso 1557. de Sacris Cæremoniis SS. Romanæ Ecclesiæ, *lib. 2. cap. de Missa majori in Die Nativitatis Domini, Papa personaliter celebrante, pag.* 180. *&* 181. consuetudinem, qua Romanus Pontifex hodie etiam Christi Sanguinem cum calamo seu fistula haurit, esse antiquissimam eruditè ostendit Georgius Rhodiginus *in Liturg. Rom. Pontif. tom. 1. cap. 18. pag. c.*

Terminata in Choro per tertiam Missam cantatam antemeridiana Nativitatis Dominicæ Solemnitate, examinandum est, an possit insuper hodie cantari aliqua Missa Votiva pro re gravi. Certè Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom. 1. par. 1. tit. 4. num. 3. lit. O. in fine*, excipit Festa majora, quorum unum est indubitanter hodiernum. Convenit cum Gavanto etiam Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par. 1. tit. 4. dub. 1. de Propriis Votivar. solemn. vers. Tertiò, Missa Vot. sol. pag.* 49. & sic uterque apertè negat hujusmodi Missarum decantationem hac die. Pasqualigus tamen *de Sacrific. nov. Leg. tom. 1. quæst.* 243. cùm nullum excipiat Festum duplex primæ classis, videtur concedere etiam hodie Votivas solemnes. Attamen nullam in Nativitate Domini cantandam esse Missam Votivam, clarè patet ex Instructione Clementis Undecimi emanata sub die 20. Januarii 1705. & habetur in ejus particulari Bullario, *par. 2. Constit. 9. pag.* 312. ubi §. 10. sic dicitur circa Expositionem SS. Sacramenti: *Celebretur Missa SS. Sacramenti Votiva pro re gravi, exceptis omnibus diebus, quibus ratione Kalendarii tam universalis, quàm particularis illius Ecclesiæ in qua occurrit Expositio, fiat Officium primæ vel secundæ classis, in quibus Festis cantetur Missa Conventualis, cum Oratione SS. Sacramenti sub unica conclusione*: & ut omninò quoad hoc adimpleatur mens Summi Pontificis, statim subditur: *& ita servetur inviolabiliter in omnibus Ecclesiis tam Secularium quàm* 61

Regu-

Regularium. Unde opinio Pasqualigi fundata in Instructione, ut ait, edita Romæ pro Oratione quadraginta Horarum, modò corruit ex dicta recentiori Instructione Clementina; cùm juxta istam non possit cantari Missa Votiva de SS. Sacramento, non solùm in Festo duplici primæ classis quod est majus, sed neque in Festo duplici secundæ classis quod est minus: & consequenter ratio Pasqualigi fit nulla tam pro hac die Nativitatis Domini, quam pro alio duplici primæ classis, quoad Missam Votivam solemnem SS. Sacramenti. Et quod hodie non sit cantanda Votiva, probatur etiam ex eo, quod Sa-
61 cra Rituum Congregatio, approbata Congregationi Vallisoletanæ consuetudine cantandi quotidie Votivam de Beata Maria, excipit aliquot dies, inter quos est Nativitas Domini, & hoc sub die 19. Novembris 1633. ut videre est apud Pascuccium *in Compend. ad Consult. Canonic. Jac. Pignat. par. 2. tit. de Missæ Sacrificio*, *pag.* 31. *juxta Editionem Venetam de Anno* 1716. *post Romanam de Anno* 1699.

Et pro exclusione Votivarum solemnium in Die Na- 62
tivitatis Domini, facit etiam Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap.* 35. §. 1. *pag.* 419. ubi licèt præscribatur Missa solemnis in Die Anniversario Electionis, seu Consecrationis Episcopi, vel per ipsum Episcopum, vel per aliquam Dignitatem, seu Canonicum cantanda, si tamen hujusmodi Dies venerit in aliquo die Festivo, celebrabitur de Festo, cum commemoratione pro Episcopo: ergo si venerit in Die Nativitatis Domini, celebrabitur de Nativitate, & quidem fiet commemoratio hujusmodi in Missa tantùm solemni, ut supra diximus pro casu Patavino hodie occurrente. Præterquàm quod si hac die alicubi occurrat Dedicatio Ecclesiæ (quæ forsan potest contingere ratione Dominicæ quartæ Mensis interdum in hanc diem incidentis, cui dicta Dedicatio sit affixa.) prohibetur Missa solemnis de ea cæteroquin transferenda, nam inter Festa excepta in quibus non possunt cantari duæ Missæ, est clarissimè inclusa ipsa Nativitas Domini *in Rubrica Missalis*, *tit. 6. de translat. Festor.* Colligitur itaque ex di-

ctis,

ctis, nullam Missam Votivam solemnem posse hac die celebrari.

Sed modò videndum est, an in Die Nativitatis Domini cantari saltem possit Missa pro Defunctis in Die Obitus, presente Corpore. Si inspicimus Rituale Romanum *tit. de Exequiis*, *rubrica* 5. statim concessam cernimus hanc Missam solemnem in Die Festo: At quia ibi subditur, *nisi magna Diei celebritas obstet*, oritur quæstio, quænam sit hæc celebritas exclusiva hujusmodi Missæ, nam diversimodè explicant Doctores: Alii enim intelligunt de omni & quocumque duplici primæ classis, inter quos Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 5. *dub.* 1. *de Propriis Missar. solemn. Defunctor. nu.* 7. *pag.* 56. *juxta Editionem Venetam de Anno* 1727. Alii verò de duplici quidem primæ classis, sed non de omni & quocumque, & sic de solis majoribus seu solemnioribus, inter quos Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *quæst.* 285. *sub nu.* 2. Attamen cùm primi magis attendant æqualitatem ritus, quàm Festorum majoritatem: Secundi verò magis considerent majoritatem Festorum, quam æqualitatem ritus: illorum idcirco est opinio sequenda, istorum autem cautè tenenda, nam inter æqualia primæ classis non datur magis & minus. Hinc est, quod Sacra Rituum Congregatio respondit in Collensi, ad octavum Dubium, sub die 5. Julii 1698. *in duplicibus primæ classis, etiam præsente Corpore, non posse Defunctorum Missam cantari*, quam responsionem ego Domi retineo in forma authentica, cum solito Sigillo, & cum subscriptione de manu propria Illustrissimi D. Secretarii. Consequenter in Die Nativitatis Domini, & quia est magna Diei celebritas juxta Rituale Romanum, & quia est Festum duplex primæ classis juxta responsionem Sacræ Congregationis, non est cantanda hujusmodi Missa in Die Obitus. 63

§. IV.

63

§. IV.

De tribus Missis privatis, & de Vesperis in Die Nativitatis Domini celebrandis.

PRæmissis, quæ spectant ad solemnitatem Missarum, modo nonnulla dicenda sunt de tribus Missis privatis in Die Nativitatis Domini cuique utriusque Cleri Sacerdoti permissis. *Primò* tamen occurrit observandum, a quo sint institutæ: *Secundò*, quid hic trinus numerus significet: *Tertiò*, an necessariò à quovis Sacerdote sint celebrandæ, & a quovis Fideli indubitanter audiendæ: *Quartò* denique, quid attendendum in his tribus privatis celebrationibus. Ut autem unicuique ex dictis quatuor observationibus, ea qua poterimus, claritate satis fiat; & ut eo ordine, quo supra adnotavimus, incipiatur, dico. 64

Quoad *Primum;* Has tres Missas institutas fuisse à Sancto Telesphoro Papa, refert Ciacconius *tom.* 2. *in ejus Vita*, *pag.* 107. *juxta Editionem Romanam de Anno* 1679. ibi enim sic habetur: *Hic, ut in Christi Natali ter Sacrificium Missæ celebraretur, mandavit: primum, media nocte, cùm Christus in Bethlehem natus est: secundum, illucescente aurora, quando à Pastoribus est adoratus: tertium, in hora Diei tertia, qua Dies nobis Redemptionis illuxit*: & hoc antea dixerat Platina *in Vita ejusdem Pontificis*, *pag. mihi* 15. Nec desunt Scriptores de Sacris Ritibus id ipsum asserentes, nempè Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 43. *num.* 17. ac etiam Gavantus *in Thesaur. Sacrer. Rit. tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *numer.* 3. Cùm autem Sanctus Telesphorus creatus fuerit anno Domini 139. die verò 9. Aprilis, & martyrium subierit anno 150. die 5. Januarii, juxta Cherubinum 65

in Bul.

in Bullario Romano, *tomo primo*, clarè patet, quàm antiqua ſit harum trium Miſſarum inſtitutio. Hic tamen laudabilis uſus non fuit ex illorum temporum acerbitatibus interruptus, nam ſemper fuiſſe poſtmodum hac die trinas Miſſas celebratas, videtur innuere Sanctus Gregorius Papa, qui creatus fuit anno 590. die 3. Novembris, & obiit anno 604. die 3. Martii, ex eodem Cherubino *in d. tom. 1. Bullar. Romani*: nam oſtendit fuiſſe etiam ſuis temporibus conſuetudinem celebrandi dictas tres Miſſas: incipit enim Homiliam octavam in Evangelia cum hoc uſu, dicendo: *Quia, largiente Domino, Miſſarum ſolemnia ter hodie celebraturi ſumus*: ex quibus verbis Gregorianis uſum trium Miſſarum hac die ab Urbe Roma ortum duxiſse, infert Grancolas *in Commentar. hiſtor. ad Breviar. Roman. cap. 14. verſ. Trium Miſsarum*, *pag.* 218.

Quoad *Secundum*, iſte tres Miſſæ, quæ in Die Nativitatis Domini celebrantur, ſignificant tres 66
Chriſti generationes: Prima enim Miſſa pertinet, ad generationem æternam, ſecundùm quam Chriſtus eſt de Patre ſine Matre, unde in ejus Introitu dicitur, *Dominus dixit ad me*: *Filius meus es tu*, *ego hodie genui te*. Secunda verò Miſſa ſpectat ad generationem temporalem, ſecundùm quam Chriſtus eſt de Matre ſine Patre, unde in ejus Introitu dicitur, *Hodie natus eſt nobis Dominus*. Tertia denique Miſſa utramque reſpicit generationem ſimul ſumptam, æternam ſcilicet at temporalem, ſecundùm quam Chriſtus eſt Filius Dei & Filius Hominis, unde in ejus Introitu dicitur, *Puer natus eſt nobis*, *& Filius datus eſt nobis*. Primam, & ſecundam Chriſti generationem comprehendit ſanctus Auguſtinus ſerm. 20. de Nativit. dicens: *De Patre Deus*, *de Matre Homo*, *ſine Matre Deus*; *ſine Patre Homo*. Utramque verò generationem ſatis ſuperque oſtendit ſerm. 2. de Nat. 5. de temp. *Accedens ad nos per id quod aſſumpſit ex noſtro* ut Homo, *ut liberaret nos per id quod manſit in ſuo*, ut Deus. Et iterum ſerm. 4. de Nat. 8. de temp. *Dei Filius factus eſt Filius Hominis*. Durandus tamen intelligit, quod iſtæ

tres

tres Missæ Nativitatis Domini alias habeant significationes: dicit enim *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 43. *num.* 17. quod ideo dicantur tres, quia ostendunt, quod Christi Nativitas salvavit Patres trium temporum, scilicet, Patres ante Legem, sub Lege, & post Legem: quam quidem significationem etiam refert, & se sumpsisse ex Gemma *lib.* 3. *cap.* 104. fatetur Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *num.* 3.

Quoad *Tertium*, nec Sacerdotes tenentur ad tria 67
Sacrificia in Die Nativitatis Domini celebranda, nec Fideles ad trium Missarum auditionem, ut communiter docent omnes Theologi & Moralistæ: & revera quoad primam partem, trina celebratio est hodie privilegium: privilegio autem potest quisque renunciare, & sic etiam Sacerdos in nostro casu. Quod autem Sacerdos possit unam tantùm
66 Missam celebrare tenent omnes Rubricistæ, & de Sacris Cæremoniis tractantes. Quoad verò secundam partem, Fideles tenentur ex præcepto ad unam tantùm Missam audiendam, & adimpleto præcepto per auditionem unius Sacrificii, nihil aliud remanet adimplendum. Attamen & Sacerdotes benè agunt, si tria Sacrificia celebrent, & Fideles si audiant. Licèt autem simplices Sacerdotes possint unam tantùm Missam celebrare, non tamen possunt Parochi, nisi ex rationabili causa excusentur, sed tenentur tres Missas celebrare, quia privilegium celebrandi tres Missas non est solùm concessum Parocho, sed etiam Populo: dum Populus autem non vult renunciare privilegio, Parochus tenetur ad tria Sacrificia, quia privilegium non competit sibi soli: Nec valet dicens; sicuti Parochiani non tenentur nisi unam Missam audire, sic nec Parochi nisi unam celebrare; nam possunt Parochiani velle uti privilegio, quo certè privantur, si Parochi unam celebrent; & possunt in illo die triplex sacrificium simul cum suo Pastore Deo offerre, & percipere illum fructum, quem precipiunt assistentes sacrificio. Ideoque cautè legendi nonnulli Auctores, quos citat, sed non sequitur Pasqualigus

de Sacrific. nov. Leg. tom. 2. quæst. 853.

Quoad *Quartum*, nonnulla occurrunt observanda & servanda in hac trina Missarum privatarum celebratione, & hæc revera pertinent ad nostram rem. Sacerdos igitur ter hodie celebraturus, tres promptas habeat Hostias ad Altare, quas potest secum deferre super patenam positas, & postmodum reservare sub Corporali extenso, vel melius ex Hostiaria extrahere, quæ ex diligentia Sacristæ ponenda est super unoquoque Altari, ut suo tempore possit Sacerdos facillimè uti. Attendat, ne sumat purificationem in prima & secunda Missa, ut jejunus remaneat, sed faciat digitorum ablutionem non in Calice, sed in aliquo vase mundo sive argenteo sive Christallino ad hoc præparato, non tamen omissis solitis Orationibus, nam licèt non sumatur purificatio, consuetæ tamen Preces dicuntur. Videat etiam, ne extergat Calicem, neque ejus labia post infusionem vini consecrandi tam pro secunda, quàm pro tertia Missa: quod si forsan exterserit, ductus inadvertenter ex usu, non ideo discedat scrupulosus ab Altari post illud Sacrificium; quia sumptio purificationis, & non Calicis extersio est impeditiva sequentis Missæ: sed nihilominus totam adhibeat diligentiam, ne inconsideratè extergat. In omnibus tribus Missis unicum flectitur genu ad *Incarnatus* in Symbolo, licèt in solemni, Celebrans, & Ministri utrumque flectant, quia isti descendunt de Altari, si ibi sunt, vel si sedeant, accedunt ad Altare, ubi flecti non potest unicum genu: privatim verò Celebrans remanet suo loco, & ideò genuflectit de more. 68

Quamvis autem remanserint fortè aliquæ species vini in Calice, non tamen propterea debet Sacerdos genuflectere, quando transit ante Calicem, aut ad eum accedit, sed debet ita se agere, ac si non essent præsentes, ut ait Bauldryus *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *nu.* 33. Quoniam verò guttæ de Sanguine Christi Calici adhærent intus, & ad fundum sensim confluunt, æquum esse videtur, ut Sacerdos magna saltem interiori reveren- 69

tia,

tia erga venerabile Sacramentum, a medio Altaris
68 recedat, & ad illud accedat, ut benè suggerit Pisart *de Caremon. Ecles. in Vig. & Festo Nativit. Dom. num.* 4.

Non tamen facienda est genuflexio, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1686. *sub die* 20. *Julii in Angeniopolitana*; in qua sic declaravit atque resolvit hisce præcisis verbis, scilicet: *In Natali Domini in tribus Missis post sumptionem Sanguinis, eundo, & redeundo in medium Altaris, non est facienda genuflexio, vertendo se Celebrans* ad Dominus vobiscum, *& ad dandam Benedictionem debet renes vertere ad Altare, licèt species vini non sint exsiccatæ in Calice*: Et hoc iterum dixit in Veneta, anno 1698. sub die 2. Augusti, sic respondendo, videlicet: *In transeundo de una ad alteram partem Altaris in prima, secunda, & tertia Missa Nativitatis Domini, serventur Rubricæ Missalis, quæ nullam præscribunt genuflexionem ante Calicem esse faciendam*. Utrumque Decretum, ut supra stat & jacet, refert Reverendissimus Pater ejusdem Sacræ Congregationis Consultor, Cajetanus Maria Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice Decretor. numer.* 487. *&* 537. Communior praxis in Germania habet, ut in primis duabus Missis non fiat prima purificatio solius Calicis, sed sumpto sacro Sanguine, statim fiat ablutio digitorum supra Calicem; interìm tamen dicitur utraque precatio aliàs dici solita in purificatione Calicis, & ablutione digitorum: vinum autem illud effunditur in aliud vas impositum Corporali & palla tectum, Calixque extergitur, ut habet Claudius La Croix *in Theolog. Moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *de Sacrific. Miss. nu.* 528.
69 At quidquid sit de illa Germanica praxi, nos debemus rigorosè servare Rubricam Missalis *de defect. in celebrat. Missar. tit.* 9. *sub num.* 4. ubi loquens de hisce Missis Nativitatis Domini, præscribit digitorum ablutionem in aliquo vase mundo: quòd si in illo facienda est: ergo non in Calice, qui idcircò non est extergendus.

In secunda Missa fit commemoratio S. Anastasiæ 70
Martyris: & quæ Urbis tantùm Romæ propria

erat,

erat, facta est commemoratio totius Orbis, licèt Sancta illa in hac Solemnitate nullam habeat relationem ad alias Ecclesias, præterquam ad illam, cujus est Patrona, inquit Grancolas *Commentar. ad Breviar. Roman. cap. 14. pag. 220. verf. Commemoratio S. Anastasiæ*, ubi paulo inferiùs testatur, quod extant Missalia manuscripta, in quibus hæc secunda Missa est tota de S. Anastasia, cum commemoratione Nativitatis Domini, & cum Præfatione de Communi Virginum, quamvis ista Sancta non sit Virgo, fueritque Vidua, quando Martyrium subiit. Micrologus ait, quòd Romani Orationem de S. Anastasia adjiciunt, quia Stationem in Ecclesia ejusdem Martyris ad eamdem Missam agunt: sed statim subdit; *& nos quoque in illa adjectione incitamur, licèt non eamdem adjectionis occasionem habere videamur*. Certè non est extensa hæc commemoratio ad omnes Orbis Ecclesias, eo quod hodie S. Anastasia interfuerit sanctissimo Virginis puerperio, nam tamquàm omninò falsum rejicit Baronius *in Notation. ad Martyrol. Rom. sub hac die, lit. d.* Non placet tamen, quod habet Claudius La Croix *in Theolog. Moral. tom. 2. lib. 6. par. 2. de Sacrific. Miss. sub num.* 527. scilicet, quòd qui unicam Missam vult legere, quamcumque legat, debet in ea facere commemorationem S. Anastasiæ, nam ideò posita fuit in secunda Missa, quia est minùs solemnis, & debemus convenire cum Statione ad eam Sanctam, quæ profectò Statio est in Missa secunda: unde etsi Sacerdos valeat unam ex tribus Missis eligere, si tamen eligat primam vel tertiam, non stat in ejus facultate mutare locum ab Ecclesia rationabiliter assignatum pro dicta S. Anastasia: Et clariùs patet ex inferiùs dicendis ab eodem Auctore positis, nam si Sacerdos qui unicam Missam vult legere, potest etiam eligere tempus unicuique Missæ assignatum, si celebret in Aurora, dicit secundam cum commemoratione S. Anastasiæ: si verò celebret in pleno Die, dicit tertiam cum unica Oratione: ergo etiam per ipsum Auctorem excluditur dicta commemoratio ab illa Missa, quæ non est secunda.

In ter-

In tertia Missa genu flectitur ad utrumque Evangelium, principale scilicèt & finale: ad principale quidem, dum dicitur *Et Verbum caro factum est*: ad finale verò (quod debet esse illud Epiphaniæ) quando legitur *Et procidentes adoraverunt eum*. Sed in hac tertia Missa illud advertendum est, ut Sacerdos, facta Sanguinis sumptione, ipsemet accipiat vasculum, in quo sunt duæ præcedentes digitorum ablutiones, easque infundat in Calicem, & sumat, postmodum dicens, *Quod ore sumpsimus, Domine, &c.* non enim placet, quod vasculum purificationis porrigatur à Ministro, nam cùm in illis, digitorum purificationibus possint adesse sacra fragmenta, non decet, ut Minister laicus porrigat: & ideò laudo Piscaram hoc dicentem? in hoc non laudo: nam si non sumantur à Celebrante illæ ablutiones, sumi debent ab alio, qui sit iejunus, ob reverentiam fragmentorum, quæ fortassè ibi sunt corrupta, ait Gavantus *tom. 1. par. 3. titul. 9. num.* 4. ergo ob eamdem reverentiam vasculum non est porrigendum à Ministro. Posset etiam Celebrans, & forsan meliùs, infusa à seipso ex vasculo in Calicem præcedente duarum Missarum purificatione, iterùm porrigere Calicem Ministro ad tertiam in illum vini infusionem, interim dicendo dictam consuetam Orationem *Quod ore sumpsimus, Domine*, & postea simul sumere: decet enim, ut unusquisque Sacerdos suam sumat purificationem: quòd si Celebrans rationabili ex causa ablutionem ipsam seu purificationem in vasculo custoditam sumere noluerit, vel non potuerit, si à jejuno ut supra non sumatur, projiciatur in piscinam Sacrarii, ait Piscara *in Prax. Cæremoniar. libr. 3. sect. 2. capitul. 4. numer.* 7. & Gavantus *loco proximè citato*: & eo casu Sacerdos porrigit Ministro Calicem, ut infundat vinum pro purificatione, qua sumpta, abluit supra Calicem digitos cum vino & aqua, interim dicendo alteram solitam precem *Corpus tuum, Domine, quod sumpsi*, sumit, extergit Calicem, eoque parato de more, prosequitur Missam: qua finita, & facta Cruci suo loco reverentia, vel genuflexio-

ne si celebravit ad Altare Ss. Sacramenti, redit in Sacristiam.

Notandum tamen, quòd si qui sint communicandi, administranda est eis Eucharistia regulariter in hac tertia Missa, ne & Celebrans, & circumstantes turbentur, inquit Piscara *loco superius adnotato, sub num.* 4. & iterum in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 4. *sub num.* 21. & quidem post sumptionem Sanguinis, antequàm Sacerdos se purificet, ut præscribit Rubrica Missalis *par.* 2. *tit.* 10. *de ritu servan. in celebrat. Miss. sub num.* 6. Tolerandum tamen videtur, ut Communio differatur post Missam, si multi communicent; non autem pauci: & hi fortè privantur fructu Orationum earum, quæ post Communionem dicuntur, ait Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. par.* 2. *tit.* 10. *num.* 6. *litt. d.* ubi refert verba Micrologi ad hanc rem sic adhortantis: *ante has Orationes communicare non negligant, quicumque earumdem Orationum benedictione foveri desiderant.* Attamen si in Ecclesia adsit hodie concessa aliqua Indulgentia Plenaria, cum numeroso Communicandorum concursu, poterit administrari Eucharistia in omnibus & tribus Missis, non solùm post dictam Sanguinis sumptionem, sed etiam ante & post quamlibet Missam, præsertim si Sacerdos celebret ad Altare SS. Sacramenti: & hæc est forsan una ex rationibus, propter quam Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *capitul.* 2. *num.* 33. admonens in hac tertia Missa faciendam esse Fidelium Communionem, statim subdit, *nisi urgente rationabili causa.* 72

Licèt autem Sacerdos, qui unicam vult hodie dicere Missam, possit quamcumque ex tribus eligere, attamen, cùm Missa debeat, quoad fieri potest, cum Officio convenire, ut hortatur Rubrica Missalis *titul.* 4. *de Miss. Voto sub numer.* 3. *in fine*, omnes idcircò Auctores unanimes & concordes admonent, ut dicat tertiam cujus Oratio præcipue concordat cum Officio, Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 4. *num.* 9. & iterum in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 4. *sub num.* 19. 73

Gavan-

Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *numer.* 6. Bauldryus *loco citato*, *sub num.* 36. Oratio verò hujus tertiæ
72 Missæ, quæ cum Officio convenit, & incipit *Concede*, refertur ab Alcuino *libro tertio* contra Felicem, & Elipandum: *Ut nos Unigeniti nova per carnem nativitas*, ut ostendat, Jesum Christum, Filium esse naturalem Dei, & non per adoptionem, sicuti Hæretici illi affirmabant, ut habet Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 14. *pag.* 221. *vers. Oratio tertia Missæ*. Non desunt tamen Auctores apud Claudium La Croix *in Theolog. Moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *de Sacrific. Miss. sub num.* 527. suadentes, ut qui unicam tantùm Missam vult legere, accipiat accommodatam tempori quo legit: nempè, si legat in nocte, ut accipiat primam: si in aurora, secundam: si in pleno die, tertiam. Quæ quidem opinio mihi probatur, si tamen omittatur prima Missa de nocte, quæ sanè tunc temporis non est privatim dicenda, ut patet ex superiùs dictis, ubi citantur Decreta prohibitiva: unde benè dicit quoad hoc Pisart *de Caremon. Eccles. circa Vigil. & Fest. Nativit. Dom.* ibi enim omissa cautè prima Missa, incipit à secunda: dicit enim, quòd *Sacerdos unam tantùm dicturus, sumat eam, qua congruit tempori quo vult celebrare; putà: Missam secundam, si celebret in aurora: tertiam verò, si in pleno die sit celebraturus.*

Fateor me plures Auctores vidisse tenentes, quòd 74
Sacerdos ter hodie celebraturus, potest non solùm ad tria Altaria in una eademque Ecclesia, interposito aliquo temporis spatio celebrare, sed etiam
73 tria Sacrificia facere in tribus distinctis Ecclesiis, dummodò in tertia tantùm Missa sumat purificationem. Pulcherrimum quidem Speculationis inventum, nullibi (quod sciam) ad praxim redactum, nullibi (ut reor) ad praxim redigendum. Licèt enim sint revera tria Sacrificia distincta, non videtur tamen, quod sint sic celebranda, saltem ex communi usu, qui etiam circa hoc te plura docebit. Et licèt ex eo quod nondum aliquid factum sit, non sequatur, non esse faciendum, non est

tamen tam facilè faciendum, quod non fuit fortè umquam factum: nam quamvis non sit actio rigorosè continuata, est tamen continuanda ex consuetudine ubique recepta: & Scandalum etiam passivum, quod ex hac Altarium & Ecclesiarum varietate posset forsan oriri, videtur esse evitandum; non enim quodcumque fieri potest, faciendum est, & præsertim si adsit ubique consuetudo in contrarium: quod tamen dictum sit (salvo Doctorum, & Ecclesiæ judicio.)

75 Quia verò in Brevibus Pontificiis Missam concedentibus in Oratoriis privatis semper excipiuntur solemniores Anni Festivitates, una sanè ex illis est Nativitas Domini, ut clarè excepta patet *in Decreto Sacræ Rituum Congregationis edito anno* 1607. 17. *Novembris*, quod ego, citata Auctorum illud referentium caterva, extendo in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. margin.* 293. *pag.* 88. *juxta editionem Venetam de Anno* 1730. Unde ad Altare hujusmodi Oratorii nullus hodie Sacerdos, sive Sæcularis sivè Regularis, potest celebrare. Exceptio igitur hujus Diei, aliorumque solemnium facta est, ut frequentior sit concursus Fidelium, etiam Nobilium (quibus semper hujusmodi Privilegium conceditur) ad publicas Ecclesias, easque venerentur. Quod si quis hodie celebret, vel celebrari faciet in dictis Oratoriis privatis, graviter peccat, imò dupliciter peccat, tum contra gravem prohibitionem Summi Pontificis hunc Diem rationabiliter excipientis, tum quia non satisfacit præcepto audiendi Missam, quia audiret in Loco hac die interdicto, in quo præceptum non adimpletur, inquit Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 3. *tit.* 10. *sect.* 2. 5. *difficult. dub.* 10. *pag.* 393. *juxta editionem Venetam de Anno* 1727.

76 Illud etiam ad rem occurrit hoc loco dicendum, quòd ad Episcopos spectare censeo, si occasio ferat: Armenis etenim denegatur celebratio harum trium Missarum more Latino in Nativitate Domini, etiam quoad commorantes in Alma Urbe: iidemque Armeni tenentur servare hoc Festum Na-

tivitatis

tivitatis Dominicæ die vigesimaquinta Decembris,
sicuti & nos, & quoad hoc se debent conformare,
prout utrumque decrevit Congregatio Generalis Sanctæ
Romanæ & Universalis Inquisitionis *sub die* 27.
Februarii de Anno 1710. ita referente Eminentissimo
Petra in eruditissimis Commentariis ad Constitutiones
Apostolicas *tom.* 4. *circa Constitut.* 19. *Eugenii
IV.* qua propter Episcopi, in quorum Civitatibus
vel Diœcesibus extant Armenorum Ecclesiæ, vel
ubi ipsi Armeni celebrant, attendant diligenter,
75 ut hoc Decretum inviolabiliter servetur, & suum
sortiatur effectum.

At quia supra diximus, quòd Sacerdos, & qui- 77
dem simplex, potest hodie unam tantùm celebrare
Missam, sciendum tamen est, quod non potest nullam
hodie celebrare, nisi adsit rationabilis causa;
communis enim & probabilior sententia docet,
quemlibet Sacerdotem teneri ex vi præcisa Ordinis
quater, vel quinquies, in Anno celebrare, & quidem
in præcipuis Festivitatibus, quarum una proculdubio
est hæc Nativitatis Domini: ideoque sive
velit Sacerdos tres Missas hodie celebrare, vel unam
tantùm, debet necessariò celebrare; quod intelligitur
de Sacerdote raro celebrante, non de
Mansionariis Ecclesiarum vel quotidie, vel sæpissimè
in Anno sacrificantibus: quam necessitatem hodie
celebrandi esse sub peccato mortali, tamquam
de una die ex solemnioribus Anni, & hoc ex vi
Ordinis, tenet & probat Quartus *ad Rubric. Missal.
in Appendice, quæst.* 3. *punct.* 1. *pag. mihi* 451. & citata
Doctorum caterva, sustinet Pasqualigus *de Sacrific.
nov. Leg. tom.* 2. *quæst.* 840. *num.* 5. *&* 6. &
pro se inter multos allegat Divum Thomam 3. *par.
quæst.* 82. *artic.* 10. ubi oppositam sententiam vocat
irrationabilem. Et quia hæc celebrandi obliga-
76 tio est personalis, Sacerdos non potest per alios
satisfacere, sed debet per seipsum, ut ait Pasqualigus
eod. tom. 2. *quæst.* 841. *sub numer.* 8. Quod autem,
cessante justo impedimento, teneatur simplex
Sacerdos sub peccato mortali ter, vel quater in
Anno celebrare, in Festis præsertim solemnibus

(& consequenter in Die Nativitatis Domini.) Firmat etiam Reiffenstuel *in Theolog. Moral. tract. 14. distinct. 4. quæst. 8. num. 82.* & infert ex *cap. Dolentes, de celebr. Missar.* ubi graviter reprehenduntur ii, qui Missarum solemnia vix quater celebrant in Anno.

Unum restat addendum, quòd cùm non possint fieri Votivæ quædam Missæ, quæ propriæ sunt Solemnitatum, ipsisque Solemnitatibus, ita accommodatæ ut eos extra proprios dies absurdum esset dicere: hæ tres Nativitatis Domini nullibi, & nullo modo celebrandæ sunt ut Votivæ, prout de ordine Pauli Quinti, specificatis inter alios Missis ejusdem Nativitatis Domini, declaravit & observari mandavit *Sacra Rituum Congregatio*, apud Angelum à Lantusca *in Theatro Regularium, verbo* Missa, *sub num. 2. pag. 332. juxta editionem Romanam de Anno* 1717. Hoc autem non solùm intelligitur infra Annum, sed etiam infra ipsam Octavam Nativitatis Domini, nam die vigesima nona Decembris, si non occurrit Dominica, dicenda est Missa de S. Thoma Cantuariensi, & die trigesima ejusdem Mensis, si incidat in feriam secundam, dicitur itidem Missa de eodem S. Thoma, qui occurrebat in Dominica. Quod si dicta dies trigesima veniat in Sabbato, vel ubi S. Thomas habet ritum duplicem, & ideo celebratur ibi in Dominica, tunc in utroque casu Sabbati, vel Feriæ secundæ, dicenda est Missa propria infra Octavam Nativitatis, quæ composita est ex secunda & tertia Missa: & ita neque infra Octavam ipsam potest ex integro dici una ex tribus Missis, quæ dicuntur in Die Nativitatis Domini.

§. V.

§. V.

De quibusdam Notandis in Die
78 Nativitatis Domini.

NE tamen aliquid omittatur, quod aliquo modo 79
spectet ad Diem Nativitatis Dominicæ, illud sciendum est, quod si hodie concessa reperiatur alicui Ecclesiæ Indulgentia Plenaria, hæc non erit extendenda ad totam Octavam ejusdem Nativitatis, nam licèt apud Rubricistas tota Octava computetur pro una Die; apud Theologos tamen, & Moralistas concessa pro una die non extenduntur ad totam Octavam. Attendenda igitur sunt verba Brevis Apostolici Indulgentiam concedentis. Certè Barbosa *in Summa Apostolicar. Decis. verbo* Indulgentia, *Collect.* 419. *sub num.* 6. refert responsionem Sacræ Rituum Congregationis in Hispalensi, editam anno 1606. sub die 4. Martii, quæ est tenoris sequentis videlicet: *Indulgentia Plenaria concessa in Die Festo, non extenduntur per totam Octavam: secus si non sunt Plenaria:* At hæc responsio supponit pro non Plenariis infra Octavam concessionem in Brevibus Apostolicis factam: & ideo, si nulla in eis fiat mentio de Octava, Indulgentia valet pro Die tantùm Festo.

Quia verò magna Diei Solemnitas requirit etiam 80
magnam Populi Christiani lætitiam, ideo etiam in Mensa esus carnium est in usu, si Nativitas Domini incidat in Feriam sextam, vel in Sabbatum. Hoc enim communiter concedunt Theologi, & Moralistæ; & patet *ex cap. Explicari* 3. *de observat. jejun. lib.* 3. ubi Honorius III. Episcopo Pragensi super hoc puncto interroganti sic respondit: *Explicari per Sedem Apostolicam postulasti, &c. Respondemus, quod illi, qui nec Voto, nec Regulari Observantia sunt adstricti, in sexta Feria, si Festum Nativitatis Dominica die ipso venire contingeret, carnibus propter Festi excellentiam vesci possunt,*

sunt, secundùm consuetudinem Ecclesiæ generalis. Nec tamen hi reprehendendi sunt, qui ob devotionem voluerint abstinere. Duo inferuntur ex hac declaratione Honorii Tertii: Unum quidem desumptum à Felice Potestate *in Examin. Ecclesiast. tom. 1. par. 3. num.* 2833. *&* 2834. nempe, quòd totus Ordo Minorum S. Francisci, cùm habeat ex vi Regulæ jejunium in qualibet Feria sexta, si Nativitas Domini in illam incidat, debet jejunare, quia Honorius excipit Regulari Observantiæ adstrictos: cui declarationi accedit consuetudo, & praxis totius Religionis Franciscanæ. Alterum verò ego infero ex eadem declaratione, nam cùm dictus Honorius excipiat Voventes, non solùm si isti votum fecerint jejunandi in qualibet feria sexta, sed etiam in qualibet alia die Hebdomadæ, si in illam diem incidat Nativitas Domini, non dispensantur à Voto, sed debent jejunare, nam quod fieri non potest pro una die, neque fieri poterit pro alia, cùm ratio Voti valeat & teneat pro qualibet die: ubi enim militat eadem ratio, idem servandum est.

Usus comedendi carnes, quandò Natalis incidit in Feriam sextam, antiquissimus omninò est, ait Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 14. *vers. Quoad usum, pag.* 221. Sanctus enim Epiphanius *in Exposit. Fidei* observat, quòd non jejunabatur in Die Natalis, quando vel Feria quarta, vel sexta occurreret, quæ Feriæ erant in Oriente toto Anni tempore destinatæ ad jejunium. Concilium Aquisgranense anno 816. inter alia Festa vetat jejunare in Natali Domini. Nicolaus Papa Primus Bulgaros exhortans ad abstinentiam sexta quaque Feria totius Anni, inter octo Festivitates exceptas includit primariò illam Natalis, si in dicta Feria sexta eveniat. Petrus Cluniacensis *in Epist. ad D. Bernard. cap.* 5. non poterat approbare jejunium in Octava Natalis. Matthæus Paris *in sua Histor. Anglic. anno* 1255. loquitur tamquam de ritu in Anglia communi comedendi carnes in Die Natalis, quando incidebat in Feriam sextam: *Erat illo anno*, inquit, *Dies Natalis Domini Feria sexta, & comederunt carnes ob reverentiam Natalis.*

Ex-

Expositâ ante oculos Lectoris Ecclesiastici longa quidem, sed (ut reor) proficua rerum serie ad Diem Nativitatis Domini pertinentium, restat, ut concludamus Solemnitatem cum secundis ejus Vesperis. Hæ igitur secundæ sunt & debent semper esse integræ, cum sola commemoratione sequentis, nempè, S. Stephani Protomartyris, etiam ubi S. Stephanus est Titularis Ecclesiæ, prout est Cathedralis Viennensis in Austria, ubi sæpè celebravi. Imò si cras alicubi occurrat Dedicatio Ecclesiæ, sive ut die vigesimasexta Decembris, sive ut Dominica quarta ejusdem Mensis, quæ interdum incidit in dictam diem vigesimam sextam, adhuc secundæ Vesperæ erunt integræ de Nativitate, cum commemoratione dumtaxat Dedicationis. Clarè patet ex Breviario, quòd in his secundis Vesperis dicuntur Antiphonæ propriæ, quæ incipiunt *Tecum principium*, cum Psalmis itidem propriis: quæ omnia in Vesperis totius hujus Octavæ, omninò saltem usque ad Capitulum dici debent, quocumque Festo etiam primæ classis alicubi occurrente, ut ex inferiùs dicendis patebit. Istæ Antiphonæ ubique reperiuntur in antiquis, cum quinque ipsismet Psalmis, quos modò nos dicimus, de quibus mentionem facit etiam per totam Octavam Amalarius *de ordin. Antiph. cap.* 16. tum apud Gavantum *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 5. *num.* 6. tum etiam apud Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 14. *vers. ad Vesperas*, *pag.* 221. 82

In privata dictarum Vesperarum recitatione nihil habetur dicendum, cùm omnia præscribantur in Breviario. In solemni verò earumdem decantatione, Officiator ad Hymnum *Jesu Redemptor omnium*, observet quæ supra dicta sunt in primis Vesperis. In Cathedrali tamen Ecclesia hæ secundæ Vesperæ poterunt etiam per Episcopum eadem solemnitate celebrari, qua per eumdem Episcopum celebratæ sunt primæ, de quibus satis superque supra diximus, nam Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 3. *pag. mihi* 184. inter quasdam secundas Vesperas, quas Episcopus ipse deberet celebrare, nominat & 83

expri-

exprimit hasce secundas Nativitatis Domini, cantandas ut ibi, & ut nos diximus supra. Hæc igitur est conclusio tantæ Solemnitatis hodiernæ, neque aliquid remanet (quod sciam) hic addendum: nam neque aliquid habet distinctum Completorium, nisi quod ad Hymnum dicenda est clausula de Beata Virgine, nempe, *Jesu tibi sit gloria, &c.*

Illud denique sciendum, quòd hæc octava Nativitatis Domini est quadrupliciter privilegiata: *Primò*, quoad 84
Antiphonas & Psalmos in Vesperis, sine ulla variatione, saltem usque ad Capitulum: *Secundò*, quoad commemorationem faciendam etiam in Officio primæ classis alicubi occurrente: *Tertiò*, quoad Præfationem in Missa & *Communicantes*: *Quartò* tandem, & quidem ex nova Lege, quoad Votivas privatas omninò prohibitas: De quibus omnibus distinctè & diffusè propriis locis loquemur.

§. VI.

De Festo Sancti Stephani Protomartyris.

FEstum S. Stephani à S. Irenæo *lib.* 3. *cap.* 12. ap- 85
pellati *Archidiaconi*, seu Diaconorum Capitis, aut Principis vel Primicerii, & Martyrum primi, à primis etiam usque temporibus in Ecclesia fuit celebre. Non tamen hodie celebratur hoc Festum, quia hodie inventæ sint ejus Reliquiæ, de quibus fit Officium die tertia Augusti, ut cæteroquin tenet Durandus *in Ration. Divin. Offic. lib.* 2. *cap.* 21. ubi sic habetur: *Sancti Stephani Protomartyris inventio facta fuit die illa, qua celebratur ejus passio; & passus est die illa, qua celebratur ejus inventio, scilicet in Augusto.* Lapidibus igitur obrutus fuit & obiit hac die vigesima sexta Decembris, nam cùm Martyrologium Romanum dicat, quòd *à Judæis non longè post Ascensionem Domini lapidatus est*, Baronius propterea hodie

in

in Neration. ad dict. Martyrolog. intelligit per ly *non*
longè diem hodiernum, & sic computat septem Men-
ses, *quod spatium temporis* (prosequitur) *intercessit à*
Christi Ascensione ad Martyrium Stephani. Valdè enim
ante inventionem Reliquiarum, hæc ipsa dies in
honorem ejusdem Protomartyris fuit dicata: & hoc
clarè patet ex Sermonibus Gregorii Nysseni, &
84 Asterii Amaseæ, qui Festum Discipuli statim po-
nunt post Festum Magistri, alludentes ad *heri*, &
hodie: & tamen isti celebres Auctores quarti Sæcu-
li, ac omni fide digni, multis vixerunt annis ante
Reliquiarum inventionem: Præterquàm quòd huju-
smodi allusionem legimus hodie in Breviario, & in
ejus die octava, in Sermone S. Fulgentii, ac in Ho-
milia S. Augustini: ex quibus Sanctis Patribus tam
concordibus in expressione Diei, & absque ulla hæ-
sitatione profitentibus S. Stephanum consummasse
martyrium postridie Natalis Domini, infert Baronius
die 3. *Augusti*, ergo ille obiit die vigesima sexta De-
cembris.

Hæc S. Stephani Festivitas est præceptiva cum 86
obligatione audiendi Missam, & vacandi ab operibus
servilibus. Quæritur à Gavanto *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.*
6. *num.* 1. cujus classis sit, nam Piscara facit illam
primæ classis, tum *in Prax. Cæremoniar. lib.* 3. *sect.*
3. *cap.* 6. *num.* 1. tum etiam in Cæremoniali suæ
85 Religionis *lib.* 3. *cap.* 5. *sub num.* 1. & ratio ejus est,
quia licèt in Rubricis non numeretur cum aliis in
ordine classis, est tamen solemnis, & ideo primæ
classis, & quidem tertii ordinis juxta suam divisio-
nem. Gavanto tamen placet, ut dicatur secundæ
classis, & quidem duplici ratione, tum quia sequens
Festum S. Joannis non est nisi secundæ classis, ut
aliorum Apostolorum, tum quia Stephanus, & Lau-
rentius in Martyrio, Officio, & Octava, sunt pa-
res, ergo etiam pares in ritu. At quidquid tunc
temporis dicendum esset de ordine classis, illud sanè
modò verum est, quòd hoc Festum S. Stephani re-
peritur descriptum inter duplicia secundæ classis,
statim post Rubricas generales, tam in Breviario
Romano, quàm in aliis Ordinum Regularium.

Quoad

Quoad Officium hodiernum, Invitatorium est proprium, sed Hymnus, Antiphonæ, Psalmi, ℣. & ℟. Nocturnorum sumuntur ex Communi unius Martyris, Lectiones verò omnes cum suis Responsoriis sunt propriæ. Ad Laudes Antiphonæ *Lapidaverunt Stephanum, &c.* & post Orationem Festi fit commemoratio de Nativitate Domini. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versus *Qui natus es de Maria Virgine*: & ad omnes Horas clausula Hymnorum erit *Jesu tibi sit gloria, &c.* Si hodie occurrat Dominica, nihil fit de ea, & ideo dicitur *vacans*.

Missa verò in Festo S. Stephani est propria, & 87
celebratur in colore rubeo. Adhiberi tamen possunt Paramenta aurea, ubi habentur, quia ad colorem aureum concurrunt omnes præcipui, & nobiliores colores, præsertim albus & rubeus, quippe & lucidus est cum albo, & igneus cum rubeo: ergo Paramenta aurea convenienter substitui possunt loco aliorum colorum, præcipuè in Festis, in quibus vel albo, vel rubeo (ut hodie) colore utimur, nam verè color aureus festivus est, ut probat Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par. 1. tit. 18. dub. 2.* Quotiescumque in hanc diem inciderit Dominica, ante Missam solemnem fiet aspersio Aquæ benedictæ. In hac Missa dicitur *Gloria*, cum secunda Oratione Nativitatis, & *Credo*. Præfatio erit *Quia per incarnati Verbi mysterium*, cum *Communicantes* de Nativitate. Placet tamen hìc inserere Præfationem propriam huic Festo convenientem, quæ antiquitùs legebatur in hodierna Missa, desumpta ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pagina nona, & erat sequens, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, Beati Stephani Levitæ simul & Martyris Natalitia recolentes. Qui Fidei, qui Sacræ Militiæ, qui dispensationis & castitatis egregiæ, qui prædicationis mirabilisque constantiæ, qui confessionis, & patientiæ nobis exempla veneranda proposuit; Et ideo Nativitatem Filii tui meritò præ cæteris passionis suæ festivitate prosequitur, cujus gloriæ sempiternæ primus Martyr occubuit. Per quem Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

Et

Et quia tunc temporis solebat Episcopus Populo benedicere, ut supra diximus in Missa de Nocte Natalitia, Benedictio hodierna, juxta veterem Ecclesiæ usum, erat ea, quæ sequitur, deprompta ex eodem Sacramentario Gregoriano, dicta pagina nona, videlicet: *Deus, qui Beatum Stephanum Protomartyrem coronavit & confessione Fidei & agone Martyrii, mentes vestras circumdet in præsenti sæculo corona justitiæ, & in futuro perducat vos ad coronam gloriæ.* Amen. *Illius obtentu tribuat vobis Dei & Proximi charitate semper exuberare, qui hanc studuit etiam inter lapidantium impetus obtinere.* Amen. *Quo ejus exemplo roborati, & intercessione muniti, ab eo, quem ille à dextris Dei vidit stantem, mereamini benedici.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum, & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum.* Amen. *Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Pax Domini sit semper vobiscum.*

In Ecclesia tamen Gallicana, ante annos mille, 89
in usu erat hodie sequens propria, & quidem prolixa Præfatio, quam habet Mabillonius *in Liturg. Gallic. lib.* 3. *pag.* 194. & quam integram ex eo loco transumptam sub oculis ponimus studiosorum Antiquitatis Ecclesiasticæ, nempè: *Verè æquum & justum est te laudare, teque benedicere, tibi gratias agere, omnipotens sempiterne Deus: Qui gloriaris in conventu Sanctorum tuorum, quos ante Mundi constitutionem praelectos, splritali in Cœlestibus benedictione signasti: quousque Unigenito tuo per assumptionem carnis, & Crucis redemptionem sociasti: In quibus Spiritum tuum Sanctum regnare fecisti, per quem ad felicis Martyrii gloriam, pietatis tuæ favere venerunt. Dignè igitur tibi, Domine virtutum, festiva Solemnitas agitur, tibi hæc Dies sacrata celebratur, qua Beati Stephani primi Martyris tui sanguis in tuæ veritatis testimonio profusus, maguificum Nominis tui honorem signavit. Hic est enim illius Nominis primus Confessor, quod est supra omne nomen, in quo unicum nostræ salutis præsidium, Pater æterne, posuisti. Hic in Ecclesia tua quam splendidum ad cunctorum animos confirmandos unica laudis præcessit exemplum. Hic post passionem Domini nostri Jesu Christi, victoriæ palmam primus invasit. Hic*

ut

ut Levitico ministerio per Spiritum Sanctum ab Apostolis consecratus est, niveo candore confestim emicuit, Martyrii cruore purpureus. O benedictum Abrahæ semen, Apostolica doctrina, & Dominicæ Crucis prior omnium factus imitator & testis! Meritò Cœlos apertos vidit, & Jesum stantem ad dexteram Dei. Dignè igitur ac justè talem sub tui Nominis confessione laudamus, omnipotens Deus, quem ad tantam gloriam vocare dignatus es. Suffragia ejus nobis pro tua pietate concede. Talis pro hac Plebe precetur, qualem illum post trophæa venientem exultans Christus excepit. Illi pro nobis oculi sublimentur, qui adhuc in hoc mortis corpore constituti, stantem ad dexteram Patris Filium Dei in ipsa passionis hora viderunt. Ille pro nobis obtineat, qui pro persecutoribus suis, dum lapidaretur, orabat ad te, Pater omnipotens, per Dominum nostrum Jesum Christum Filium tuum. Qui pro peccatis nostris nasci carne per Virginem, & pati dignatus est mortem, ut Martyres suos suo pati doceret exemplo. Cui meritò omnes Angeli atque Archangeli sine cessatione proclamant: Sanctus, Sanctus, Sanctus.

Quanto tamen longior erat priscis illis temporibus Præfatio in Ecclesia Gallicana, tanto brevior est 90 ista, quæ etiam modò in Festo S. Stephani recitatur apud Ambrosianos, ut videre est hodie in eorum particulari Missali, ex quo desumpta est ea, quæ sequitur, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Qui Levitarum præconem vocasti. Hic tibi primus dedicavit Martyrii nomen: Hic tibi inchoavit primus effundere sanguinem: Hic meruit videre Cælos apertos, & Filium stantem ad dexteram Patris. In Terris hominem adorabat, & in Cœlo Filium Patris esse clamabat. Hic Magistri verba referebat, quia quod Christus dixit in Cruce, hoc Stephanus docuit in sanguinis sui morte. Christus in Cruce indulgentiam seminabat, & Stephanus pro suis lapidatoribus Dominum supplicabat. Propterea cum Angelis, & Archangelis, &c.*

Expositis, quæ ad Missam S. Stephani spectabant, 91 oritur modò Dubium, an hodie cani possit aliqua Votiva pro re gravi. Ratio dubitandi est, quia juxta

xta regulam generalem, quam aliqui tradunt, videtur, quòd possit cantari. Regula autem illa docet, quòd Missæ Votivæ, quæ pro re gravi, vel pro publica Ecclesiæ causa solemniter celebrantur, in illis diebus locum habeant, in quibus conceditur Missa Festi, quod transferri debet, ut in Rubrica Missalis *titul.* 6. *de translat. Festor.* secundùm quam hujusmodi Missæ videntur regulari debere, cantata priùs Missa Diei: sed in hac Rubrica nullum excipitur Festum duplex secundæ classis: ergo in Festo duplici secundæ classis potest cantari Votiva: & consequenter etiam in hoc Festo S. Stephani. Hæc tamen Regula mihi quidem probaretur totumque argumentum valeret, nisi obstaret Instructio pro expositione SS. Sacramenti ratione Orationis quadraginta Horarum, edita à Clemente Undecimo, quam habes in ejus particulari Bullario, *par.* 2. *Constitut.* 9. ubi §. 10. præscribitur quidem Missa de SS. Sacramento Votiva pro re gravi, sed inter Dies exceptos includitur expressè Officium duplex secundæ classis tam universale, (ut hodie) quàm particulare illius Ecclesiæ, in qua fit expositio: Unde sic argumentor: Si in Festo duplici secundæ classis non potest cantari Votiva de SS. Sacramento, quod est majus: ergo non potest cani alia Votiva, quod est minus: & consequenter hac die canenda erit de S. Stephano, cum secunda Oratione de Nativitate Domini, & 3. vel *Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili*, si fiat Expositio: vel *Deus, cujus misericordiæ non est numerus*, si sit reddenda gratiarum actio: vel *Deus omnium Fidelium Pastor*, si occurrat Anniversaria Dies Electionis seu Consecrationis Episcopi: vel denique *alia Oratio*, si alia sit ratio dicendi. Quòd si Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *quæst.* 243. ex eo, quod in Instructione, ut asserit, edita Romæ pro Oratione continua quadraginta Horarum præscribebatur Missa Votiva solemnis de SS. Sacramento, desumit, quòd possit cantari etiam in duplicibus primæ classis, quia his diebus potest occurrere: & ex illa Missa infert, quod cantari possint omnes Missæ Votivæ pro re grani in dictis duplicibus occurrentes:

ergo

ergo (infero ego) nulla Missa Votiva solemnis dici potest in duplicibus secundæ classis, quia in Instructione Clementina superius citata neque permittitur in eis Votiva solemnis de SS. Sacramento, ut clarè patet legenti.

In hoc tamen Festo S. Stephani potest procul dubio cantari Missa Defunctorum in Die Obitus, præsente Corpore: tum quia hodie non est una ex illis magnis celebritatibus, quas ad hunc effectum obstare dicit, & ideo excipit Rituale Romanum *tit. de Exequ. rubric.* 5. tum etiam quia omnia duplicia primæ classis, & ideo non secundæ classis, excludunt hujusmodi Missam solemnem, prout supplicantibus Capitulo & Canonicis Cathedralis Cellensis respondit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 5. *Julii* 1698. *ad* 8. *Dubium*; & hoc etiam retuli in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub num. margin.* 1117. & refert etiam P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub numer.* 525. Illud tamen hoc loco notandum occurrit, quòd sicuti una dumtaxat permittitur Missa solemnis in Die Obitus, sic plures non sunt canendæ in una eademque Ecclesia eodem die pro uno eodemque Defuncto: idcircò si plura conveniant Capitula ad hujusmodi Exequias, dignius Missam cantabit, cæteris respondentibus in Choro. Neque valet dicere, quòd Missa est semper una respectivè ad unumquodque Capitulum seorsim sumptum: nam una Missa non accipitur tali modo, sed respectivè ad unam Ecclesiam. Ubi tamen S. Stephanus est Titularis alicujus Ecclesiæ, sicuti ibi celebratur sub ritu duplici primæ classis, ut Venetiis in Ecclesia Regulari Augustinianorum, sic non erit ibidem cantanda dicta Missa in Die Obitus, quià tunc intrat tum magna Diei celebritas, ut in citato Rituali Romano, tum qualitas ritus, ut in præfata responsione. Imò datur casus, in quo una integra Civitas & tota Diœcesis habeat hujusmodi impedimentum: ubi scilicet S. Stephanus est Titularis Ecclesiæ Cathedralis, prout est Viennæ in Austria. 92

Non potest tamen in hoc Festo S. Stephani cantari 93

tari Missa Defunctorum in Anniversario, nam Alexander Septimus concessit dumtaxat hujusmodi Missas solemnes in Festo duplici majori, si in illud incidat Anniversarium, ut patet ex Bullario Romano, *tom.* 5. *Constit.* 176. *hujus Pontific.* Et in Anniversario occurrente in Festo duplici secundæ classis non posse cantari Missam de *Requiem*, expresse respondit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. sub die* 5. *Jul.* 1698. *ad* 7. *Dubium*. Sed hæc spectant ad omnia duplicia secundæ classis in genere. Adest & alia Lex specialis pro Octavis privilegiatis, inter quas est & ista Nativitatis Domini: in quovis enim ex diebus infra hanc Octavam occurrentibus prohibita est Missa in Anniversario Defunctorum, ut ad favorem omnium Octavarum privilegiatarum respondit *Sacra Rituum congregatio in dicta Collen. ad* 9. *Dubium*: quas responsiones ego Domi retineo in forma authentica, cum solito Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii ejusdem Sacræ Congregationis.

In Oratoriis verò privatis celebrari potest in hoc Festo S. Stephani, nam Decretum Dierum solemniorum prohibitivum, (de quo in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numero margin.* 293.) expresse loquitur de solo Die Natalis Domini, non verò etiam de Festis successivè occurrentibus, ex quibus unum immediatum est hodiernum, prout de Feriis secunda & tertia post Dominicas Resurrectionis & Pentecostes in eodem Decreto non comprehensis, suo loco dicemus. Quia tamen in Formula Brevis Apostolici ad hoc expediri soliti quam per extensum ponit Monacellius *par.* 4. *in supplem. ad* 2. *Tom. Formular. num.* 470. clarè dicitur: *Per quemcumque Sacerdotem ab Ordinario approbatum, Sæcularem, seu de Superiorum suorum licentia Regularem*; hæc verba non important specialem Episcopi approbationem, cum sufficiat generalis celebrandi Missam, quoad Sacerdotes Sæculares: & multo minus requirunt licentiam Parochi, in cujus Districtu est Oratorium privatum, nam Parochus non venit sub nomine Ordinarii in Brevi Apostolico expressi, & 94

consequenter non habet in hoc casu jus prohibendi. Quoad verò Sacerdotes Regulares, sufficit licentia tacita seu præsumpta suorum Superiorum, quia tacitum habetur pro expresso, *l. cum quid*, *& l. si Filiusfam. ff. de cert. pet.* ut tenent Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom. 1. quæst. 642.* & Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par. 3. tit. 10. sect. 2. difficult. 5. dub. 8.*

Illud etiam sciendum quoad celebrationem in Oratoriis privatis, non deesse Auctores scrupulosam quæstionem moventes, an Sacerdos ibi celebrans satisfaciat præcepto de audienda Missa. Ratio dubitandi apud ipsos est, quia in Brevi Apostolico dicitur: *In tua, ac Familia, & Hospitum Nobilium tuorum præsentia celebrari facere liberè & licitè possis & valeas*: sed Sacerdos celebrans, non est de Familia, ut supponitur, neque Hospes: ergo non satisfacit. Respondeo, quod argumentum valeret, si Sacerdos nec Familiaris, nec Hospes vellet ibi audire, & nullibi eo die celebrare: sed dum Papa concedit ut celebret, & actu celebrat, concedit ut satisfaciat, & actu satisfacit. Ubicumque enim potest Sacerdos celebrare, potest & ibi præceptum adimplere: sed potest celebrare in Oratoriis privatis ex concessione Papæ: ergo potest ibi præceptum adimplere: nec ille locus est sibi prohibitus ad audiendum, qui est sibi permissus ad celebrandum. Esset autem durus sermo, at quis posset eum audire, quod Sacerdos celebrando non adimpleret: eique impositum esset onus grave, si post celebrationem teneretur ad auditionem. Verum quidem est, quòd cùm in dicto Brevi Apostolico etiam dicatur: *Unam Missam pro unoquoque die*, si post unam Missam ibi jam celebratam accederet alius Sacerdos & celebraret, præter peccatum transgressionis in re gravi & etiam puniendæ, committeret & aliud præcepti non adimpleti quoad auditionem Missæ in Die Festo, quia Papa dat facultatem uni tantùm Sacerdoti, non pluribus, & sicuti primus adimplet, sic secundus non satisfacit. 95

Ubi S. Stephanus fuerit Titularis Ecclesiæ, decet, 96

cet, ut illa Ecclesia in suo solemniori Festo splendidior appareat: & ideo primùm à parte exteriori ornandæ erunt valvæ ipsius Ecclesiæ, floribus, ramis, & frondibus virentibus, bracteolis, aut fasciis diversi coloris, appensis, vel colligatis, quo splendidiùs pro Locorum consuetudine, ac temporum qualitate fieri poterit. Supra verò Portæ superliminare Imago S. Stephani, cujus Dies Festus agitur, pariter ornata, & sub illa Insignia Summi Pontificis, Legati, Cardinalium, aut Nuntii Apostolici, Episcopi, Reipublicæ, Principis, aut Civitatis, pro libito ponentur, servando in eorum positione ordinem Dignitatum: Inferioris verò ordinis hominum, maximè laicorum, insignia non sunt apponenda. Si Ecclesia habebit Porticum, congruum erit, etiam illam pannis aliis pulchris ex serico, sive ex corio, ex aliave honesta materia confectis, seu elaboratis, prout haberi poterunt, exornari: in quibus tamen Picturæ intextæ, seu pictæ, non sint profanæ, vel indecentes: quod & in aliis pannis, in apparatu interiori, & exteriori Ecclesiæ observandum erit: & maximè, ut non ponantur ibidem ullæ Effigies, nisi Sanctorum, vel Summorum Pontificum. Intus quoque, si fieri poterit, parietes Ecclesiæ aulæis, tribunæ verò holosericis, aut nobilioribus cortinis coloris Festo convenientis contegantur. Ambones, ubi Epistolæ & Evangelia decantari solent, si qui erunt, nec non & Pulpitum, ubi sermo vel concio haberi solet, consentaneum est, pannis sericis ejusdem coloris, cujus sunt cætera paramento, exornari: ita tamen, ut locus Evangelii pulchriùs ornetur. Prædicta omnia reperiuntur præscripta in Cæremoniale Episcoporum *lib. 1. cap. 12. de ornatu Ecclesiæ, pag. mihi 72. juxta novissimam editionem & recognitionem Romanam sub Benedicto XIII.*

Quod si S. Stephanus sit Titularis Ecclesiæ Cathedralis, prout est Viennæ in Austria, Episcopus 97
à Canonicis de more associatus accedet ad suam Ecclesiam, primas Vesperas cantaturus, quæ tamen erunt secundæ de Nativitate, cum sola commemo-

ratione S. Stephani, ut in Breviario: Et si potest Episcopus cantare secundas Vesperas *saltem* in quibusdam expressis Festis solemnioribus Anni, inter quas sunt hodiernæ de Nativitate, debet certè interesse pro primis Vesperis sui Titularis Pontificaliter decantandis, ut habetur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. *&* 3. *pagin.* 184. quæ quidem Vesperæ licèt sint integræ de Nativitate, non cessant esse primæ de S. Stephano, quamvis de eo sola fiat commemoratio. Missa quoque erit Pontificalis, juxta *d. lib.* 2. *cap.* 34. §. 2. *pagin.* 416. ubi inter Festa ab Episcopo Pontificaliter celebranda, adscribitur etiam illud Titularis Cathedralis. In dicta tamen Missa fiet commemoratio de Nativitate tamquàm de Octava privilegiata, quæ commemorationem non amittit in Festo duplici primæ classis, quale est istud S. Stephani in Ecclesia propria. Si verò hoc Festum Titulare Cathedralis venerit in Dominica, & Episcopus Pontificaliter celebraverit, omittetur asperfio Aquæ benedictæ, quæ cæteroquin Episcopo absente, vel Missæ solemni dumtaxat interessente, facienda erit omninò, ac etiam in Collegiatis, ex eodem Cæremoniali *d. lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. *&* 4. *pag.* 397. *&* 398. Cæterùm infra Octavam Titularis non est discedendum à Breviario, cùm jam S. Stephanus suam ibi commemorationem habeat statim post illam digniorem Nativitatis, & ideo ratione Tituli habet sufficientem præcedentiam supra alias Octavas.

In secundis Vesperis hodiernis, dicuntur Antiphonæ *Tecum principium*, cum Psalmis de Nativitate, Capitulum verò de S. Stephano, cum commemoratione S. Joannis, & Nativitatis, ut in Breviario. At ubi S. Joannes sit Titularis Ecclesiæ, prout est Papiæ in Ducatu Mediolanensi, scilicet in Collegiata insigni eidem dicata, & à Gundeberga Longobardorum Regina magnificè ædificata, in hodiernis Vesperis Antiphonæ quidem & Psalmi erunt de Nativitate, ut supra, sed Capitulum de S. Joanne *Qui timet Deum*, Hymnus verò *Exultet Orbis gaudiis*, cum Versiculo, Responsorio, Antipho- 98

na

na ad Magnificat, & Oratione, ut hodie in Breviario post Orationem S. Stephani: deinde fit commemoratio de eodem S. Stephano, ac etiam Nativitatis. Quod autem dictum est de S. Joanne tamquam Titulari, intelligendum venit de Dedicatione Ecclesiæ alicubi cras occurrente, ita ut à Capitulo fiat de ea, ut in ejus Communi, cum commemorationibus S. Stephani, & Nativitatis, non verò S. Joannis, cujus Festum erit ibi transferendum, ut infra dicemus. In Cathedrali verò Ecclesia, cujus est Titulus S. Stephanus, Episcopus has secundas Vesperas Pontificaliter peraget, nam *ly saltem* positum pro secundis Vesperis Pontificalibus, comprehendit etiam secundas Vesperas de Titulari Cathedralis expressè nominatas in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 3. *pag.* 416.

Unum remanet dicendum, antequàm huic Festo 99
S. Stephani finem imponamus. Si enim hodie occurrat alicubi Dedicatio Ecclesiæ, vel tamquàm die vigesima sexta Decembris, vel tamquàm Dominica quarta Mensis, cui sit affixum hujusmodi Anniversarium, & quæ interdum hac die occurrit, certè agendum erit de eadem Dedicatione, ut in ejus Communi, cum sola commemoratione in Laudibus & in Missis de Nativitate Domini. Attamen cantandæ erunt duæ Missæ, tum quia Dedicatio non impedit Missam de Festo transferendo, cùm non reperiatur excepta in Rubrica Missalis *tit.* 6. *de translat. Festor.* tum etiam, quia si Dedicatio occurrat in Nativitate Beatæ Virginis Mariæ, duas esse cantandas Missas decrevit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 16. *Octobris* 1604. ut pluribus relatis dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. margin.* 225. & ubi militat eadem ratio, sequenda est eadem regula. In Missa tamen de Dedicatione fiet commemoratio Nativitatis Domini cæteroquin omittenda in Missa S. Stephani, in qua dicetur *Gloria* cum *Credo*, Præfatio, & *Communicantes* de Nativitate. In secundis verò Vesperis Antiphonæ quidem & Psalmi erunt, ut in die Nativitatis, sed Capitulum cum reliquis de Dedicatione,

ne, post cujus Orationem facienda erit commemoratio S. Joannis, & Nativitatis, ut in Breviario.

At quid agendum de Festo S. Stephani in prædicta occurrentia Dedicationis? Observandum erit, in quam Feriam incidat, nam ex varietate Feriæ variabitur quoque Dies translationis seu repositionis hujus Festi translati, cùm modò reponi possit infra Octavam, modò in ejus Die Octava, & modò extra totam Octavam. Si igitur venerit in Dominica, non erit reponendum die trigesima in Feria quinta quia eo die fit de Dominica infra Octavam Nativitatis tamquam de semiduplici occurrente, quæ soli cedit duplici Festo, si occurrat juxta morem Dominicarum: ergo reponendum erit in ejus Die Octava, licèt sit Dominica, nam hæc Dominica, cùm nullum habeat Officium, dicitur idcircò *vacans*, & nisi reponeretur Festum principale translatum, quodnam Officium in hoc casu esset recitandum? Sed de hoc clariùs dicemus in ejus Die Octava. Si verò incidat in Feriam secundam, etiam in hoc casu celebrabitur in sua Die Octava, non verò die trigesima in Feria sexta ex impedimento Dominicæ eo die celebrandæ, ut supra diximus. Attamen si occurrat in Feria tertia, fiet de eo in Sabbato, in quo alioquin Officium fieret de Die infra Octavam Nativitatis, infra quam si fieri potest de semiduplici translato, nempe S. Thomæ, multò magis de duplici secundæ classis, ut etiam ita sentit *Gavantus tom. 2. sect. 6. cap. 6. num. 11.* 100

Quod si dictum Festum S. Stephani incidat in Feriam quartam, quia eo anno omnes dies infra Octavam Nativitatis sunt impediti, transferendum erit ad ejus Diem Octavam. Non tamen reponendum erit die trigesima in Feria secunda, si occurrat in Feria quinta: licèt enim Gavantus in Festo SS. Innocentium citandus, teneat, quòd de duobus translatis, duplici scilicet & semiduplici, dignius locum habeat à minus digno, & ideo reponit priùs Festum SS. Innocentium in dicta Feria secunda, deinde Festum S. Thomæ Cantuariensis mittit celebrandum post Octavam Epiphaniæ ad 101

pri-

primam diem non impeditam: attamen ejus opinio, quæ tunc temporis poterat amplecti, nostris temporibus non est sequenda propter Decretum Sacræ Rituum Congregationis emanatum sub die 16. Septembris 1702. (de quo in Tomo Secundo *de Octavis Communibus* in Dom. infr. Octav. Ascens.) in quo tantum juris tribuitur Festo semiduplici, quod occurrit in Dominica infra Octavam, si sit translatum in Feriam secundam non impeditam, ut non cedat duplici primæ classis translato: & si non cedit dicto duplici primæ classis, minus cedet duplici secundæ classis itidem translato, à quo locum habet duplex primæ classis, ex regula illa: *si vinco vincentem te, multo magis vinco te*: quapropter in tali casu, celebrato Festo S. Thomæ in dicta Feria secunda, Officium S. Stephani celebrabitur translatum in ejus Die Octava, nisi in illa Ecclesia dictum Festum S. Thomæ esset duplex, quia sicuti fieret de eo in Dominica, sic Feria secunda non esset amplius impedita, & ideo in ea reponi posset dictum Festum S. Stephani. Occurrente denique in Feria sexta, vel in Sabbato, in utroque casu erit reponendum in sua Die Octava. Extra Octavam verò tunc & eo casu transferretur, si in illa Ecclesia, in qua occurrit Dedicatio propria in Festo S. Stephani, in Die Octava occurreret Dedicatio Cathedralis, nisi Festum dicti S. Stephani incideret in Feriam tertiam, quia celebraretur in Sabbato: vel nisi veniret in Feria quinta, & ibi fieret de S. Thoma sub ritu duplici, quia tunc transferretur ad Feriam secundam, ut diximus supra, & in Festo Dedicationis fieret commemoratio de ejus die Octava.

§. VII.

De Festo S. Joannis Apostoli, & Evangelistæ.

HIC est ille Joannes, de quo in hodierno Evangelio interroganti Petro: *Hic autem quid?* respondit Jesus: *Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te?* At commendanda est Evangelistæ prudentia in corrigendis Fratribus, qui ex prædictis verbis Jesu inferebant, quod Discipulus ille non erat moriturus. Ideoque Joannes fidelissimus testis de auditu, statim subdit, quod non dixit ei Jesus, *Non moritur*: ex quo sustulit Discipulorum opinionem, ut exponit D. Thomas *in Catena aurea, cap.* 21. *in Joan.* Et modestus Evangelista falsam corrigit illorum suspicionem de se, quod non esset moriturus, & ostendit alium fuisse sensum verborum Christi, ut explicat Cornelius à Lapide *in Joan. d. cap.* 21. *vers.* 24. Dum autem Jesus addit, *Quid ad te?* videtur tantùm retundere velle curiositatem Petri interrogantis. Obiit ergo Joannes, & obiit hodie, ut Ecclesia docet in Martyrologio Romano sub hac die, ibi: *Apud Ephesum Natalis S. Joannis Apostoli. & Evangelistæ*: Quod autem naturali morte defunctus sit, passim tradunt Patres, inter quos S. Hieronymus, & cum eo tenet Ecclesia in hodiernis Breviarii Lectionibus, scilicet: *Confectus senio, sexagesimo octavo post passionem Domini anno mortuus Ephesi, juxta eamdem Urbem sepultus est*. Et ita refert etiam Tertullianus *in Libro de Anima*, apud Baronium *in Notation. ad Martyrolog. Roman. sub hac die*, videlicet: *Obiit & Joannes, quem in adventum Domini remansurum frustra spes erat.* 102

Hoc Festum S. Joannis est præceptivum, cum obligatione audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Celebratur autem sub ritu duplici secundæ classis, & in colore albo, cujùs loco adhiberi 103

beri poteſt color aureus, ſi habeatur, ex ratione ſuperiùs allata de colore rubeo in Feſto S. Stephani. Piſcara *in Prax. Cæremoniar. lib. 3. ſect. 2. cap. 6. num.* 4. obſervat, quòd Feſtum S. Joannis non habet Vigiliam, ut reliqui Apoſtoli, ſed hoc provenit ex eo, quòd Natalis Domini Feſtum ſequitur, ut notat Innocentius III. *in cap. conſilium, de obſer. jejun.* Dum autem dixit Piſcara quòd reliqui Apoſtoli habent, non obſervavit, neque habere Vigiliam Feſtum SS. Philippi & Jacobi, eo quia occurrit intra tempus Paſquale, in quo non jejunatur: ideoque nil mirum, ſi propter Nativitatem Domini non jejunatur pro S. Joanne, dum propter lætitiam Dominicæ Reſurrectionis non fit jejunium pro dictis duobus Apoſtolis. Ad Matutinum hujuſce Feſti, Invitatorium, Hymnus, Antiphonæ, Pſalmi, & Verſiculi Nocturnorum ſumuntur ex Communi Apoſtolorum: Lectiones verò cum ſuis Reſponſoriis ſunt propriæ. Ad Laudes Antiphonæ *Valdè honorandus eſt, &c.* & poſt Orationem Feſti fit commemoratio Nativitatis, & S. Stephani. Ad Primam in Reſponſorio brevi dicitur Verſus *Qui natus es de Maria Virgine*: & ad omnes Horas clauduntur Hymni cum *Jeſu tibi ſit gloria, &c.* Quod ſi hodie occurrat Dominica, nihil fit in Officio de ea, & ideo dicitur *vacans*.

Miſſa verò in Feſto S. Joannis eſt propria, in qua dicitur *Gloria*, ſecunda Oratio Nativitatis, & tertia S. Stephani, cum *Credo*. Licèt autem ſit hodie Feſtum Apoſtoli propriam Præfationem habentis, ex privilegio tamen Nativitatis, Præfatio erit de ea, nempè: *Quia per incarnati Verbi myſterium*, cum ſuo *Communicantes* proprio, ut hodie præſcribit Miſſale. Si hodie occurrat Dominica, erit vacans, ſed non quoad aſperſionem Aquæ benedictæ, quæ ante Miſſam ſolemnem erit omninò facienda, juxta Cæremoniale Epiſcoporum *libr.* 2. *cap.* 31. §. 3. *pagin.* 397. Antiquitùs in hac Miſſa dicebatur Præfatio, quæ erat propria hujuſce Feſti, & erat ſequens, deſumpta ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pagina decima, videlicet: *Verè dignum & ju-* 104

& justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine Sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Beati Apostoli tui & Evangelistæ Natalitia recensentes: Qui Domini Nostri Jesu Christi Filii tui vocatione suscepta, terrenum respuit patrem, ut posset invenire cœlestem, adeptus in regno Cœlorum sedem Apostolici culminis, qui tantùm retia carnalia contempserat genitoris: Quique ab Unigenito tuo sic familiariter est dilectus, & immensa gratia muneribus approbatus, ut eum idem Dominus in Cruce jam positus, vicarium suæ Matri Virgini filium subrogaret: quatenus Beatæ Genitricis integritati, probati dilectique Discipuli virginitas deserviret. Nam & in Cœna mystica sacrosancto Convivio super ipsum vitæ fontem æternùm, scilicet, pectus recubuerat Salvatoris. De quo perenniter manantia cœlestis hauriens fluenta doctrinæ, tam profundis ac mysticis revelationibus est imbutus, ut omnem transgrediens creaturam, excelsa mente conspiceret, & Evangelica voce proferret, quòd in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Et ideo cum Angelis & Archangelis, &c.

Benedictio autem Episcopalis, de cujus prisco 105
Ecclesiæ more diximus supra in Missa Nocturna Nativitatis Dominicæ, hodie erat illa, quæ sequitur, & quam deprompsimus ex dicto Libro Gregoriano, loco superiùs citato: *Omnipotens Deus dignetur vobis per intercessionem Beati Joannis Apostoli & Evangelistæ benedicere, qui per eum arcana Verbi sui voluit Ecclesiæ revelare.* Amen. *Concedat vobis, ut quod ille Spiritus Sancti munere afflatus vestris auribus infudit, ejusdem Spiritus dono capere mente valeatis.* Amen. *Quo ejus documento de Divinitate nostri Redemptoris edocti, & amando quod tradidit, & exequendo quod jussit, ad dona pervenire mereamini, quæ idem Jesus Christus Dominus Noster repromisit.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur &c.*, cum reliquis, ut supra in Festo S. Stephani.

Ecclesia tamen Gallicana ante annos nongentos 106
celebrabat hodie sub uno Festo solemnitatem duorum Apostolorum Jacobi & Joannis, ut habet Mabillonius *in Liturgia Gallicana, lib. 3. pagin.* 196. & ideo

ideo hac die recitabat in Missa sequentem propriam Præfationem utrique Apostolo communem, nempè: *Verè æquum & justum est, nos tibi gratias agere, & vota persolvere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Quoniam tibi vivimus omnia opera tua, & in factura eorum te collaudant & benedicunt omnes Sancti tui, quos prædestinasti conformes fieri imagini Filii tui. In quo exaltatum est cornu salutis eorum, qui Nomen ejus, quod est super omne nomen, coram Regibus & Potestatibus hujus sæculi voce libera confitentes, ipsius Domini Salvatoris exemplo per patibula pœnarum, de persecutoribus suis & diabolo triumpharunt: & corpora sua hostiam dantes Deo, pretiosa tibi morte ceciderunt. Ex quibus extant beatissimi Apostoli & Martyres tui Jacobus & Joannes, quorum Natalem hodie celebramus, obsecrantes misericordiam tuam, piissime, atque omnipotens Deus, ut eorum meritis suffragantibus, preces nostras propitius exaudias, per Dominum Nostrum Jesum Christum Filium tuum, qui est Sanctorum omnium virtus & gloria, victoria Martyrum & corona, Pastor Ovium, & Hostia Sacerdotum, Redemptio Gentium, & propitiatio peccatorum. Ante cujus sacratissimam Sedem stant Angeli atque Archangeli, & sine cessatione proclamant, Sanctus, Sanctus, Sanctus.*

Prædictis duabus Præfationibus, Gregorianæ scilicet & Gallicanæ, quæ priscis temporibus dicebantur in Missa S. Joannis, aliam adjungimus, & itidem propriam, ac à superioribus diversam, sed breviorem, quam temporibus etiam nostris hodierna die recitant Ambrosiani: est autem sequens, ex particulari eorum Missali fideliter transumpta, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Beati Joannis Evangelistæ merita recolentes. Quem Dominus Jesus Christus non solùm peculiari semper decore ornavit, sed & in Cruce positus, tamquam hæreditario munere prosecutus, vicarium pro se Matri Filium clementer attribuit. Quem in tantum benignitas indulta præfecit, ut & factus ex Piscatore Discipulus, & humanæ dispensationis modum excedens, ipsam Verbi tui sine initio Deitatem præ cæteris & men-* 107

& mente conspiceret , & voce proferret . Propterea cum Angelis & Archangelis , &c.

In hoc Festo S. Joannis, tamquam duplici secundæ classis , nulla cantari potest Missa Votiva , licèt pro re gravi , sed si hac die forsan occurrat , cantetur Missa de Die , cum secunda Oratione Nativitatis , & tertia de S. Stephano , & quarta sit una ex illis Collectis, quæ currenti indigentiæ conveniet . Unica verò Missa solemnis pro Defunctis , in Die tamen Obitus & præsente Corpore , potest hodie cantari , unica inquam , non plures , licèt plura accedant Capitula . Quod autem dicitur de Die Obitus, non intelligitur extensum ad Anniversarium Defunctorum , de quo idcircò neque hac die, neque infra hanc Octavam Nativitatis tamquam privilegiatam erit Missa canenda. Attamen celebratio unicæ Missæ in quolibet Oratorio privato Indultum Apostolicum habente est hodie omninò permissa : De quibus omnibus fusè diximus supra in Festo S. Stephani. 108

Ubi verò S. Joannes fuerit Titularis Ecclesiæ, interiùs exteriùsque ipsa Ecclesia exornabitur : & si Ecclesia sit Cathedralis , Episcopus utrasque Vesperas peraget , & Missam cantabit Pontificalem , prout de ornatu , & de Pontificalium exercitio supra dictum est in Festo præcedenti . Ad Laudes autem & ad Missam , sive Titulus sit Parochialis , sive Collegiatæ ; sive Cathedralis , facta commemoratione de Nativitate , omittitur illa S. Stephani , quia in hoc casu Festum S. Joannis est duplex primæ classis , juxta Gavantum *in Thesaur. Sacror. Rit. tom. 2. sect. 6. cap. 6. num.* 6. Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 37. Piscara *in Prax. Caremon. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 6. *numer.* 5. & iterum *in Caremon. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 4. Infra Octavam verò S. Joannis Titularis , ex eadem ratione altioris ritus , fiet commemoratio de eo statim post illam Nativitatis . Quod si Festum S. Joannis venerit in Dominica , licèt sit illa Dominica vacans , in Cathedralibus & Collegiatis etiam non dicatis S. Joanni , facienda erit aspersio Aquæ benedictæ , omit- 109

omittenda tamen ubi Episcopus Pontificaliter celebret, ex Cæremoniali Episcoporum *lib. 2. cap. 31. §. 3. & 4. pagin. 397. & 398.*

110 In secundis Vesperis de S. Joanne, Antiphonæ quidem & Psalmi dicuntur de Nativitate, sed Capitulum est S. Joannis, cum commemoratione Innocentium, & Nativitatis, ac S. Stephani, quæ ultima commemoratio omittitur in Ecclesia S. Joanni dicata. Quod si Festum SS. Innocentium sit alicubi Titulare, in illa Ecclesia post Antiphonas & Psalmos de Nativitate, Capitulum in hodiernis Vesperis erit de sequenti, nempè: *Vidi supra montem Sion*, Hymnus verò de Laudibus: *Salvete flores Martyrum*, Versiculus *Herodes iratus*, Responsorium *In Bethleem Juda*, & post eorum Orationem *Deus, cujus hodierna die preconium*, fiet commemoratio S. Joannis, & Nativitatis, sed non S. Stephani.

111 Non est tamen casus simpliciter imaginarius, quod hodie alicubi S. Joannes sit Titularis, & cras in eamdem Ecclesia occurrat Dedicatio, nam in pluribus Cathedralibus hoc accidit: sic Aquilejensis in Forojulii die duodecima Julij agit de SS. Hermagora & Fortunato Titularibus, & die sequenti celebrat suam Dedicationem: Sic Concordiensis in eodem Forojulii die tertia Augusti habet Festum Titulare Inventionis S. Stephani, & Dedicationem die quarta ejusdem Mensis: Sic Passaviensis in Austria die quarta Augusti celebrat Translationem S. Valentini Titularis, & die sequentis agit de Dedicatione: Sic Torcelli propè Venetias die decimaquinta ejusdem Augusti habet Titularem Assumptionem Beatæ Mariæ Virginis, & Dedicationem die sequenti. Sicut igitur dantur multi casus hujusmodi, sic dari potest & iste hodiernus S. Joannis Titularis, & Crastinus Dedicationis: Ibi itaque hodiernæ Vesperæ quoad Antiphonas & Psalmos erunt proculdubio de Nativitate, sed Capitulum de Dedicatione tamquam de digniori, cum commemoratione S. Joannis Titularis, & Nativitatis, non tamen S. Stephani; & de SS. Innocentibus fiet alia die, ut infra.

At si

At si in hoc Festo S. Joannis occurrat alicubi Dedicatio Ecclesiæ, agetur hodie de ea, cum sola commemoratione Nativitatis in Laudibus & in Missa; cantantur tamen duæ Missæ, juxta ea, quæ diximus supra in Festo S. Stephani. In secundis Vesperis de Nativitate, Capitulum erit de eadem Dedicatione, cum commemoratione prius de SS. Innocentibus, deinde de Nativitate, omissa illa de S. Stephano. Festum verò S. Joannis erit transferendum: sed in quam diem? Gavantus diceret, quod regulariter celebrandum erit in ejus Die Octava, prout dicit de SS. Innocentibus *tom. 2. sect. 6. cap. 6. num. 11.* sed Bauldryus, omisso ly *regulariter*, absolutè ad Diem Octavam illud transfert *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 2. num. 38.* Ego autem dico, quod supra dixi de Festo S. Stephani, posse scilicet transferri modò infra Octavam Nativitatis, modò ad ejus Diem Octavam, & modò extra totam ejus Octavam, juxta Feriarum occurrentiam. Idcircò si hoc Festum S. Joannis occurrerit in Dominica, vel in Feria secunda, tertia, quinta, aut in Sabbato, certum est, quod erit transferendum ad ejus Diem Octavam, unde benè diceret Gavantus, si *regulariter* diceret, quia reverà dies trigesima est impedita Officio Dominicæ infra Octavam Nativitatis, quæ licèt plerumque non sit dies Festivus, est tamen assignatus tamquam fixus pro illa Dominica, quæ more aliarum Dominicarum non recipit Festum translatum licèt primæ classis, sed tantùm duplex occurrens. 112

Si verò dictum Festum S. Joannis venerit in Feria sexta, Gavantus reponeret in Feria secunda, translato ad aliam diem non impeditam Festo S. Thomæ, quod in hoc casu occurrebat heri in Dominica, ea ratione, quia de duobus translatis dignius est primo lòco celebrandum: ut ipse tenet *loco citato, sub num. 11.* Attamen, quod supra diximus de Festo S. Stephani transferendo, idem prorsùs dicendum de repositione S. Joannis translati, & consequenter agendum de eo in ejus Die itidem Octava: nisi ubi occurrit Dedicatio in casu proposito, 113

fieret

113 fieret de S. Thoma sub ritu duplici, quia sicuti celebraretur in Dominica, sic Feria secunda esset libera, & locum daret repositioni S. Joannis, nam alioquin ageretur in illa Feria secunda de die infra Octavam Nativitatis, ut pro parte Canonicorum Lateranensium respondit Sacra Rituum Congregatio sub die 1. Martii 1681. ad septimum Dubium. Si denique inciderit in Feriam quartam, proculdubio fiet de dicto S. Joanne translato in Sabbato, quod non est impeditum, nisi ab Officio de die infra Octavam admittente Festa translata.

At quia diximus, quod dari potest casus reponendi dictum Festum translatum S. Joannis extra totam 114
ejus Octavam, videndum est quisnam sit iste casus. Sicuti igitur occurrere potest Dedicatio Ecclesiæ particularis in dicto Festo S. Joannis, sic potest in eadem Civitate occurrere Dedicatio Cathedralis in Die Octava, vel è contra, occurrere Dedicatio Cathedralis in ipso Festo, & particularis in Die Octava. Insuper potest in aliqua Civitate occurrere Dedicatio Cathedralis in dicto Festo, & simul habere Octavam, sive ex immemorabili consuetudine, sive ex speciali Indulto Apostolico, cùm cæteroquin hoc tempore non fiant Octavæ, nisi istæ universales. Sive igitur in Die Octava S. Joannis occurrat Dedicatio, sive Dies Octava Dedicationis, semper Festum S. Joannis erit transferendum extra totam Octavam in prædictis casibus, in quibus diximus reponendum esse in ejus die Octava.

§. VIII.

§. VIII.

De Festo SS. Innocentium Martyrum.

ANtiqua sanè Sanctorum Innocentium Festivitas est; siquidem D. Augustinus pluribus in locis eos tamquam verè Martyres laudibus prosequitur, *quia*, inquit P. Thomassinus *de Dier. Festor. celebrat. lib. 1. cap. 6. numer. 3. fortassè optimè noverat, eos ab Ecclesia coli*. Quod etiam probatur ex vetustissimo Kalendario Carthaginensi, relato à P. Mabillonio *Veter. Analector. tom.* 3. ubi habetur: *V. Kal. Jan. Sanctorum Infantum, quos Herodes occidit*. Ad quæ verba notat Mabillonius: *Ex hoc loco patet antiquitas hujus Festi: sed longè antiquior ejus mentio apud Origenem* in Homil. 3. in Matth. 115

Licèt autem hodie celebret Ecclesia hoc Festum, non tamen hodie occisi sunt Sancti Innocentes, sed ideò celebrat mox à Nativitate, quia propter Christum fuerunt occisi, ut Nativitatem Christi iisdem condecoret & exornet. Cæterùm ab Herode occisi sunt, cùm Christus ageret annum ætatis secundum, in Vere, & in Martio. Cur autem Herodes distulerit hoc Infanticidium usque ad secundum annum ab ortu Stellæ & Christi, Abulensis apud Cornelium à Lapide *in Matth. cap. 2. vers.* 16. censet, Herodem descriptos priùs voluisse parvulos cum nomine & ætate, ne quis à Matre absconderetur, & necem evaderet; quod est probabile, nam secuta hujusmodi descriptione, jussit occidi Infantes *à bimatu & infra, secundùm tempus, quod exquisierat à Magis*: nisi enim multum temporis consumpsisset in formatione talis catalogi, non erat opus exprimere in jussione *bimatum*. 116

Tres autem sunt sententiæ super textum Hieremiæ loquentis de Rachele Filios suos plorante, & con- 117

consolari nolente, quia non sunt. Prima igitur explicat de cæde Beniaminitarum ob vim illatam uxori Levitæ, ut habetur *Judic.* 20. Secunda verò exponit de lamentatione Matrum in excidio Hierosolymæ per Titum. Tertia denique interpretatur de captivitate, vel Babylonica duarum tribuum, vel Assyriaca decem tribuum. At Cornelius à Lapide addit quartam & veram *in Hierem. cap.* 31. *vers.* 15. dicit enim, Hieremiam loqui ad litteram de planctu Matrum Bethlehemitarum ob Infanticidium Herodis. Enimverò, cùm in hodierno Evangelio Matthæus tam constanter dicat: *Tunc adimpletum est, quod dictum est per Hieremiam Prophetam dicentem, &c.* quomodo potest hæc Prophetia attribui diverso eventui? S. Augustinus diceret de Matthæo, quod dixit de Joanne, *tract.* 1. *in Jo:* circa medium, *Crede ergo Evangelistæ.*

Hi Sancti Innocentes, quia in odium Christi ab Herode occisi sunt, verè sunt Martyres, & ut tales ab Ecclesia coluntur, ac Festo celebrantur. Martyres tamen sunt ex gratuita & liberali Dei ordinatione, ut ait Cornelius à Lapide *in Matth. cap.* 2. *vers.* 16. Calinus etiam in Libro Italicè conscripto, cui titulus, *Trattenimento Istorico sopra i Santi Vangelj*, *lib.* 3. *cap.* 6. dicit, quod hi Infantes ab Herode occisi, ab Ecclesia coluntur inter Martyres, non quia his accelerare tur usus rationis, unde mortem voluntate religiosa acceptarent, neque quia Filiorum incapacitati suppleret Genitorum fides & devotio, cùm illis mortibus universaliter Matres & Patres repugnarent: sed quia Dominus Noster Jesus Christus illas Victimas acceptavit, quæ à Barbaro fuerunt mactatæ in ejus odium: & fuerunt Martyres ex privilegio. *Hæc Calinus.* 118

Hoc Sanctorum Innocentium Festum est præceptivum, cum obligatione audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Celebratur autem sub ritu duplici secundæ classis, sed in colore violaceo, cujus loco non est adhibendus color aureus, quia iste est color festivus & lætus, unde non videtur absolutè substituendus pro violaceo in diebus afflictio- 119

ctionis, quorum unus est sanè hodiernus, quamvis aliquod ornamentum ex auro decentissimè etiam paramentis violaceis superponatur, ut ait Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par. 1. tit. 18. dub. 2. pag. mihi* 116. Duplici verò ex causa utimur hodie hoc violaceo colore. Prima oritur ex parte Matrum Filios suos ab Herode occisos tali voce plorantium, ut usque Rhamam audita sit: de quarum Matrum lamentatione egregiè S. Augustinus *serm. 1. de Innocen.* Secunda verò causa provenit ex parte ipsorum Infantium, de quibus Micrologus *cap.* 36. *Meritò*, inquit, *passio Sanctorum Innocentium minus festivè celebratur, quia licèt Martyrio coronati, nondum tamen ad gloriam, sed ad infernalem pœnam discesserunt*: ad infernalem pœnam, scilicet, descenderunt in Limbum, ut habet Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom. 1. par. 4. tit. 4. num. 9.* ibi enim expectarunt post mortem Christi.

Quoad Matutinum in hoc Festò SS. Innocentium, Invitatorium est de Communi plurimorum Martyrum *Regem Martyrum Dominum*; sed Hymnus est proprius *Audit tyrannus anxius*: Antiphonæ verò, Psalmi, & Versiculi Nocturnorum sumuntur ex eodem Communi: In tertio tamen Nocturno secunda Antiphona est propria, *Isti sunt, qui venerunt ex magna tribulatione*, & valdè convenit, sicuti non conveniret illa de Communi *Tradiderunt corpora sua in mortem, ne servirent Idolis*, quia SS. Innocentes, *non loquendo, sed moriendo confessi sunt*. Lectiones autem omnium & trium Nocturnorum sunt omnes & novem propriæ cum suis Responsoriis. Non dicitur *Te Deum*, est enim Hymnus lætus: sed ejus loco recitatur nonum Responsorium, est enim mœstum, & quadrat Festo. 120

Ad Laudes hujus Officij sunt propriæ omnes Antiphonæ *Herodes iratus*, sed Capitulum est *Vidi supra montem Sion*, in quo Capitulo nominantur centum quadraginta quatuor millia, ex quo aliqui opinionem traxerunt tot fuisse parvulos ab Herode occisos: sed revera Ecclesia hoc ponit, ut ostendat magnum fuisse & penè innumerum numerum occiso- 121

rum,

rum, qui sanè grandis censendus est, dum non solùm in Bethlehem, sed in omnibus finibus ejus occisi fuerunt omnes parvuli, Hymnus ad Laudes magnificus & elegantissimus dicitur à Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 20. *pag.* 230. & compositus fuit à Prudentio, quem ad rem laudat etiam Cornelius à Lapide *in Matth. cap.* 2. *vers.* 16. ubi ex eodem Hymno suam confirmat opinionem, quod Innocentes occisi sint in Vere, quasi verni Flores è Terra Bethlehemitica Solis Justitiæ radiis tepefacta producti, & Christo Nazaræno, idest florido oblati: unde canit Prudentius; *Salvete, Flores Martyrum, quos lucis ipso in limine Christi insecutor sustulit, ceu turbo nascentes Rosas.* Oratio est itidem propria, *Deus, cujus hodierna die præconium, &c.* quam omnium ferè pulcherrimam, elegantissimam, atque optimè expressam jure merito vocat Grancolas *loco superiùs citato.* Post Collectam Festi fit com-
120 memoratio Nativitatis, & S. Stephani, ac S. Joannis, ut in Breviario. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versus *Qui natus es de Maria Virgine*: & ad omnes Horas Clausula Hymnorum est *Jesu tibi sit gloria, &c.* Reliqua habentur proprio in Breviario.

Quotiescumque hoc Festum inciderit in Domini- 122
cam, illa erit semper vacans, quia hodie nullum habet Officium Dominicale, sed ejus ratione aliquid retinent distinctum Sancti Innocentes ob lætitiam Resurrectionis, quæ in qualibet Dominica repræsentatur: ideoque in Choro deposita mœstitia coloris violacei, assumitur color rubeus: & ad Matutinum loco noni Responsorii dicitur Hymnus festivus *Te Deum laudamus*: attamen in hoc casu ad octavum Responsorium *Vidi sub altare Dei* additur *Glo-*
121 *ria Patri*, cum repetitione Versiculi *Vindica, Domine.*

Missa hodierna est propria, in colore violaceo ce- 123
lebranda: & dicitur sine *Gloria in excelsis*, tum ratione coloris violacei, tum etiam noni Responsorii, nam ubi color violaceus & nonum Responsorium in Officio; ibi numquam *Gloria* in Missa, ex Ru-

brica Missalis *tit.* 8. *de Introitu, &c. sub num.* 3. & 4. Ubi autem non dicitur *Gloria*, neque dicitur *Ite missa est* in fine Missæ, sed *Benedicamus Domino*. Post Orationem Festi dicuntur aliæ tres sub unica conclusione, nempè Nativitatis, & S. Stephani, ac S. Joannis. In fine Epistolæ, lecto Graduali, & omisso *Alleluja* cum Versiculo sequenti, dicitur statim Tractus *Effuderunt sanguinem Sanctorum*. Symbolum verò dicitur in hac Missa ratione aliarum Octavarum, non tamen SS. Innocentium, ut clarè patet ex eorum Die Octava, ubi Rubrica expresse habet, quod non dicitur *Credo*. Præfatio verò est de Nativitate *Quia per incarnati Verbi mysterium*, cum suo *Communicantes* proprio.

Ambrosiani, etiam nostris temporibus, recitant, paucis tantùm immutatis verbis, & retento omninò sensu, Præfationem propriam huic Festo SS. Innocentium convenientem, quæ ex veteri Ecclesiæ consuetudine dicebatur in hac Missa, & habetur in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pag. 12. ex quo loco desumpta erat sequens, nempè: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et in pretiosis mortibus Parvulorum, quos propter Nostri Redemptoris infantiam bestiali sævitia Herodes funestus occidit, immensa clementiæ tuæ dona prædicare. In quibus fulget magis gratia quàm voluntas, & clara est priùs confessio quàm loquela, ante passio quàm membra idonea passioni. Existunt testes Christi, qui ejus nondum fuerunt agnitores. O infinita benignitas! O ineffabilis misericordia! quæ pro suo nomine trucidatis meritum gloriæ perire non patitur, sed proprio cruore perfusis & salus regenerationis adhibetur, & imputatur corona Martyrii. Et ideo cum Angelis & Archangelis, &c.* 124

Benedictio verò Episcopalis, qua olim utebatur Ecclesia hac die, & quæ reperitur per extensum in memorato Libro Sacramentorum S. Gregorii, *loco superiùs citato*, sequenti formula concipiebatur, videlicet: *Omnipotens Deus, pro cujus Unigeniti veneranda infantia, infantium Innocentium catervas Herodis funesti* 125

nesti peremit sævitia, sua vobis Benedictionis tribuat dona gratissima. Amen. *Et qui eis concessit, ut unicum Filium ejus Dominum Nostrum non loquendo, sed moriendo confiterentur, concedat vobis ut Fidem veram, quam lingua vestra fatetur, etiam mores probi & vita inculpabilis fateantur.* Amen. *Quique eos primitivum fructum sanctæ suæ suscepit Ecclesiæ, cum fructu bonorum operum vos faciat pervenire ad gaudia æternæ Patriæ.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa S. Stephani.

Sed & Ecclesia Gallicana suam in hoc Festo ha- 126
bebat Præfationem propriam à Gregoriana diversam. Censemus autem fore gratum Lectori, si & ipsam extendamus vetustate venerandam, quam cæ-
124 teroquin refert Mabillonius *in Liturg. Gallic. pag.* 199.
lib. 3. Erat igitur ea, quæ sequitur, scilicet: *Verè dignum & justum est, nos tibi semper, & ubique gratias agere: Pro his præcipuè, quorum hodierno die annua Festivitate recolentes memoriam passionis celebramus: Quos Herodianus Satelles lactantium Matrum uberibus abstraxit: Qui jure dicuntur Martyrum flores, qui in medio frigore infidelitatis exorti, veluti primas erumpentes Ecclesiæ gemmas quædam persecutionis pruina discussit, rutilante Fonte in Bethlehem Civitate. Infantes enim, quia ætate loqui non poterant, laudem Domini cum gaudio* (forti, gladio) *resonabant. Occisi prædicant, quod vivi non poterant. Loquuntur sanguine, quod lingua nequiverunt. Contulit his Martyrium laudem, quibus abnegaverat lingua sermonem. Præmittit infantes infans Christus ad Cœlos, transmittit nova exenia Patri, primitias exhibet Genitori Parvulorum prima Martyria, Herodis scelere perpetrata. Præstat hostis corpori dum nocet, beneficium tribuit dum occidit. Moriendo vivitur, cadendo resurgitur, victoria per interitum comprobatur. Pro his ergo beneficiis, & pro præsenti Solemnitate, immensas pietati tuæ gratias referentes, potiùs quàm rependen-*
125 *tes, cum sanctis Angelis, & Archangelis, qui Unum te Deum dominantem, Distinctum nec divisum, Trinum nec triplicem, Solum nec solitarium, consona laudamus voce, dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus.*

Si hoc Festum SS. Innocentium venerit in Do- 127

 minica

minica, cæteroquin vacante, color in Missa erit rubeus, ex Rubrica Missalis *tit. 18. de Color. Paramen. sub num.* 3. & in hoc casu inserviet color aureus ubi habetur, ut supra diximus in Festo S. Stephani. Dicetur *Gloria in excelsis*, & Graduale cum *Alleluja*, ac Versu sequenti, sine Tractu, & cum *Ite missa est* in ejus fine, ut patet ex Rubrica in hoc Festo. Ante Missam tamen solemnem fiet aspersio Aquæ benedictæ, tam in Cathedralibus quàm in Collegiatis, sed ubi Episcopus Pontificaliter celebraverit, omittitur dicta aspersio, ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. *&* 4. *pag.* 397. *&* 398. Piscara verò distinguit Festum in Dominica à Festo extra Dominicam, nam quando venit in Dominica, ordinat Missam cantatam: quando verò occurrit extra Dominicam, expresè dicit, quod non cantatur Missa solemnis, ut videre est *in Cæremon. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. *&* 8. & censeo sic ordinare, ut in colore violaceo non audiatur cantus huic Diei mœstissimo non conveniens: audiatur autem in colore rubeo ratione Dominicæ lætitiam præseferentis. Attamen generaliter loquendo, Missa canenda, ubi est solitum, & quidem cum Ministris Dalmatica & Tunicella indutis, sive occurrat Dominica, sive non.

Nulla tamen in hoc Festo SS. Innocentium, 128 tamquam duplici secundæ classis, canenda est Missa Votiva, quamvis pro re gravi: sed si hac die alicubi forsan occurrat, cantetur Missa de Die, cum secunda Oratione Nativitatis, tertia de S. Stephano, quarta de S. Joanne, quinta verò sit una ex illis Collectis, quæ currenti indigentiæ conveniat. Unica tamen Missa solemnis pro Defunctis, in Die quidem Obitus & præsente Corpore potest hodie cantari: unica, inquam, non plures, licèt plura accedant Capitula. Quod autem dicitur de Die Obitus, non intelligitur extensum ad Anniversarium Defunctorum, de quo idcircò neque hac die, neque infra hanc Octavam Nativitatis tamquam privilegiatam, erit Missa canenda. Attamen celebratio unicæ Missæ in quolibet Oratorio privato Indultum

Apo-

Apoſtolicum habente eſt hodie omninò permiſſa: De quibus omnibus fusè diximus ſupra in Feſto S. Stephani, ubi & rationes reddidimus.

Ubi autem SS. Innocentes ſunt Titulares Eccle- 129
ſiæ, ſicuti ibi eſt magna Solemnitas, ſic removenda omnis mœſtitia; nihil enim ſpectat ad planctum, ubi totum eſt ad gaudium: ideoque depoſito colore violaceo, aſſumendus eſt rubeus, imò & aureus, qui plus habet Feſtivitatis, & pro rubeo inſervit, ut ſupra diximus in Feſto S. Stephani. Ad Matutinum loco noni Reſponſorii dicendus eſt Hymnus *Te Deum*, addito idcircò *Gloria Patri* ad octavum Reſponſorium, cum repetitione Verſiculi *Vindica, Domine*, ſicuti fit, quando hoc Feſtum occurrit in Dominica. Ad Laudes verò poſt Orationem Diei fit commemoratio Nativitatis, ſed non S. Stephani, neque S. Joannis: ita & in Miſſa, in qua dicitur *Gloria in excelſis*, & poſt Graduale dicitur *Alleluja* cum ſuo Verſu ſequenti, omiſſo Tractu: Ita enim ſentit; & benè ſentit Gavantus in arte peritus; & hujus opinionis Auctor *in Theſaur. Sacror. Rit. tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 6. *num.* 7. cui ſubſcribit Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 37. Ratio autem Gavanti eſt, quia ſi hæc conceduntur Dominicæ, in qua non eſt dolendum, cur dolemus in Feſto Titularis Eccleſiæ ſolemni?

Prædicta opinio Gavanti mœſtitiam excludentis 130
in Eccleſia SS. Innocentibus dicata, mihi magis probatur, quia ſi die vigeſima quinta Aprilis terminetur Proceſſio Litaniarum ad Eccleſiam S. Marci, non cantatur ibi Miſſa de Rogationibus in colore violaceo, ne contaminetur Solemnitas, ſed Miſsa feſtiva de S. Marco in colore rubeo: ergo à pari (quia in in utroque caſu agimus de Titulari) in Eccleſia SS. Innocentium non eſt adhibendus color violaceus neque dicenda in Officio & Miſſa quæ ſpectant ad mœrorem, ne minor fiat Solemnitas. Præterquàm quod Cæremoniale Epiſcoporum *libr.* 1. *cap.* 12. §. 3. *pagin.* 73. præſcribit & deſcribit ornatum Eccleſiæ intus & foris faciendum in ſolemnioribus ejuſdem Eccleſiæ Feſtivitatibus, ex quibus unam &

quidem principaliorem esse illam Titularis nemo est qui neget. Quomodo ergo simul stabunt ornatus festivus Ecclesiæ, & color violaceus, sine *Te Deum*, sine *Gloria*, sine *Alleluja?*

Imò quæ superiùs dicta sunt de SS. Innocentibus uti Titularibus, censeo ea prorsus servanda, in illa Ecclesia, in qua habetur aliquod eorum Corpusculum, aut insignis Reliquia, nam & ibi est Solemnitas, quæ non videtur contaminanda cùm colore lugubri, qualis est violaceus; ideoque si ubi est solemnitas, ibi est lætitia, ergo ibi agendum quod de Titulo, quod de Dominica diximus: præsertim quia multæ Ecclesiæ solent ratione Corporis vel insignis Reliquiæ prævenire Festum cum festiva campanarum pulsatione, & solemnizare cum magno exteriori interiorique ornatu, cum Processione & apparatu viarum. Et quamvis Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 2. num.* 38. dicat, quod licèt habeatur aliquod Corpusculum, vel insignis eorum Reliquia, nihilominus adhibenda sint Paramenta violacea, addit tamen statim, *nisi aliter à Majoribus ordinetur, aut nisi sit alia laudabilis consuetudo cum concursu Populi, quia tunc videtur conveniens, ut fiat Officium in Paramentis rubeis, cum reliquis quæ sapiunt lætitiam.* 131

In secundis Vesperis de SS. Innocentibus, Antiphonæ sunt *Tecum principium*, cum Psalmis de Nativitate: sed à Capitulo fit de Festo SS. Innocentium, cum commemoratione S. Thomæ, & trium Octavarum. Quòd si cras occurrat Dominica infra Octavam Nativitatis, loco commemorationis S. Thomæ, fit commemoratio Dominicæ, & trium Octavarum. Ubi autem S. Thomas est duplex minus, prout est in tota Congregatione Canonicorum Regularium Lateranensium, si in eo occurrat Dominica, in hodiernis Vesperis fit priùs commemoratio S. Thomæ, deinde Dominicæ, & postea trium Octavarum. At quid agendum, si alicubi Festum S. Thomæ sit duplex secundæ classis? In Vesperis de Nativitate dicerem Capitulum de S. Thoma, ut in ejus communi, & facerem commemorationem 132

non

non solum SS. Innocentium, & Nativitatis, sed etiam S. Stephani, & S. Joannis, quia ita fit infra Octavam Nativitatis in aliis Festis duplicibus secundæ classis etiam præceptivis. Dicerem autem Capitulum de S. Thoma, quia si SS. Innocentes *non loquendo sed moriendo confessi sunt*, S. Thomas confessus est & loquendo & moriendo, unde dignior videtur Martyr, & consequenter distinguendus à Capitulo in his Vesperis. At ubi S. Thomas est Titularis (ut est Patavii in Ecclesia Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii) ibi dato Capitulo S. Thomæ Titulari, & facta prius commemoratione de SS. Innocentibus, deinde de Nativitate, nihil fit de S. Stephano, & de S. Joanne. In Ecclesia verò SS. Innocentibus dicata, omittur itidem commemoratio S. Stephani, & S. Joannis. Ubi autem SS. Innocentes sunt Titulares, si in eadem Ecclesia cras agendum sit de Dedicatione propriæ, vel Cathedralis Ecclesiæ, etiam ibi Capitulum erit de sequenti, quia cùm Dedicatio sit Festum Domini, locum habere debet à Festo Servorum Domini.

Si tamen in hoc Festum SS. Innocentium incidat 133
alicubi Dedicatio Ecclesiæ (quam occurrentiam affert Gavantus *tom. 1. sect. 6. num. 11.*) Officium & Missa erunt quidem de ea, cum sola commemoratione Nativitatis, sed canentur duæ Missæ, juxta ea, quæ supra diximus in Festo S. Stephani: & in secundis ejus Vesperis post Antiphonas & Psalmos de Nativitate, Capitulum erit de Dedicatione, cum commemoratione S. Thomæ, quæ tamen ex superiùs dictis poterit in solemnibus omitti: deinde fiet commemoratio Nativitatis, sed non aliarum Octavarum. Festum verò SS. Innocentium regulariter transferendum erit ad ejus Diem Octavam, ut benè notat Gavantus *loco citato*, & cum eo Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 2. num. 38.* licèt iste loquatur absolutè, quasi nullus detur casus, in quo reponendum sit infra Octavam Nativitatis, cùm etiam alius dari possit, in quo transferatur extra totam Octavam.

Supposita igitur dicta occurrentia Dedicationis 134
Eccle-

diximus, & consequenter cum *Credo* in Missa. Quod quidam Symbolum dicendum esset etiam in Ecclesia, in qua asservaretur aliquod SS. Innocentium Corpusculum, vel insignis Reliquia, nam translatio extra totam Octavam non tollit jus acquisitum vigore Rubricæ *tit.* 11. *de Symbolo*, in qua dicitur: *& ubi habetur Corpus vel insignis Reliquia Sancti, de quo agitur.* Cùm igitur de SS. Innocentibus nihil actum sit infra totam eorum Octavam, ut præsupponitur, eo die, quo celebratur Festum, celebrari debet cum omni jure, quod ei convenit.

§. IX.

De Festo Sancti Thomæ Episcopi, & Martyris.

HIc est ille Episcopus, qui voluit esse Mar- 138
tyr, ne Ecclesia pateretur. Aperuit Templi ostium, ut citiùs sibi aperiretur janua Cœli. Secutus est exemplum Christi Magistri verus Discipulus. Dixerat Christus in Horto Militibus: *Sinite hos abire.* Dixit Thomas in Ecclesia nefariis Satellitibus. *Cavete, nè cuipiam meorum noceatis.* Tandem gladiis impiorum occubuit. Interemptus in Ecclesia, vivit inter supernos Choros. Vespere autem facto captus est Jesus. Vespertinis Horis Thomas operam dando, occisus est, sed *relictis hisce Festis, transiit ad celebritatem Angelorum.* S. Dionysius, qui paulò ante audiverat orantem, paulò post obviam ivit triumphanti. Itaque Alexander Tertius, qui exceperat benignè profugum in Terris, declaravit Sanctum permanentem in Cœlis. Gaudeat igitur Ecclesia de suo Defensore, quem agnoscit Propugnatorem gloriosum. Relatus fuit solemniter inter Sanctos Feria quarta Cinerum 1173. cùm ipse cæteroquin obiisset anno 1170.

1170. Triennium vix incæptum, fuit satis ad ejus sanctitatem declarandam, quia satis fuerunt Miracula ad eum reddendum illustrem.

Hoc Festum S. Thomæ celebratur sub ritu semiduplici in colore rubeo. Quoad Officium, Matutini, Invitatorium, Antiphonæ, Psalmi, & Versiculi Nocturnorum sumuntur ex Communi unius Martyris, ex quo etiam Lectiones primi Nocturni incipientes *A Mileto*, quæ omnibus conveniunt & solis Martyribus simul & Pontificibus, si dicendæ sint, ut in hoc Festo. In secundo verò, & tertio Nocturno Lectiones sunt propriæ in Breviario. Ad Laudes omnia itidem dicuntur, ut in eodem Communi, & post Orationem propriam Festi, fit commemoratio quatuor Octavarum, sine Suffragiis Sanctorum, quæ si omittuntur infra Octavas communes, vigore Rubricæ *tit.* 35. *sub numer.* 1. eo magis omittenda sunt infra hanc Octavam privilegiatam. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*, sine Precibus Dominicalibus, cùm neque dicantur infra Octavas non privilegiatas, ut habet Rubrica *titul.* 34. *sub numer.* 2. Hymni tamen omnium Horarum clauduntur cum strophe *Jesu tibi sit gloria*, *&c.* 139

138

Missa S. Thomæ est propria, in qua dicitur *Gloria*, fiunt commemorationes quatuor Octavarum, recitatur *Credo*, cum Præfatione & *Communicantes* de Nativitate. Ex occasione hujus Festi semiduplicis, notandum est ad eruditionem, quòd *in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ*, *pag.* 228. habentur nonnullæ *Apologiæ*. Est autem hoc loco Apologia excusatio, & purgatio, qua Sacerdos excuset se, eo quod indignus ad tam veneranda & tremenda mysteria accedat, ut ait Hugo Menardus *in Notis eruditissimis ad dictum Librum Sacramentorum*, *Nota* 786. Unam igitur, vel alteram ex dictis Apologiis recitabat antiquitùs Sacerdos in Missa ante Offertorium: & forsan inserviebat pro illa Oratione, quam modò nos dicimus pro tertia ad libitum in quibusdam Festis semiduplicibus, de quibus loquitur Rubrica Missalis *tit.* 9. *de Orat.* *sub num.* 2. & inscribitur 140

Pro

Pro seipso Sacerdote. Sequentem ponimus per extensum, in gratiam veteris consuetudinis, scilicet: *Ante oculos tuos, Domine, reus conscientiæ testis assisto. Rogare vix audeo, quod impetrare non mereor. Tu enim scis, Domine, omnia, quæ aguntur in nobis. Erubescimus confiteri, quod per nos non timemus admittere. Verbis tibi tantùm obsequimur, corde mentimur: & quod velle nos dicimus, nolle nostris actibus approbamus. Parce, Domine: confitentibus ignosce. Peccavimus, miserere, te rogamus. Et quia in Sacramentis tuis meus sensus infirmus est, præsta quæsumus, ut qui ex nobis duri cordis verba non suscipis, per te nobis veniam largiaris. Per Dominum, &c.*

Neque hodie in Festo S. Thomæ, neque cras dici possunt Missæ votivæ privatæ, aut pro Defunctis, quas infra hanc Octavam Nativitatis prohibuit *Sacra Rituum Congregatio, sub die* 25. *Septemb.* 1706. & confirmavit hujusmodi prohibitionem *anno* 1714. *sub die* 15. *Septembris*, approbante Clemente Undecimo *die* 29. *ejusdem Mensis & Anni*. Itaque non sunt ampliùs quoad hoc sequendi illi Auctores, qui cùm ante Decretum dictarum Missarum prohibitivum scripserint, eas infra hanc Octavam admiserunt, prout debebant, inter quos Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *numer.* 3. *sub lit.* O. *circa fin.* & iterum *d. par. tit.* 12. *num.* 4. *lit. d.* ac etiam Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 14. In eodem tamen Decreto ut supra confirmato conceduntur Missæ Votivæ solemnes pro re gravi infra hanc eamdem Octavam celebrandæ: sed præscribitur, ut in eis dicatur Præfatio juxta Rubricam generalem *titul.* 12. *sub num.* 4. Ex qua Rubrica nescio quomodo inferat Præfationem Nativitatis Pisart *de Caremon. Eccles. pag.* 12. & post Turrin. *in Dictor. Sacrifican. pag.* 211. cùm præcitata Rubrica sic habeat: *In Missis Votivis dicitur etiam Præfatio propria, si propriam habeant*: ergo Præfatio Votivæ propriam habentis, non necessariò & illativè Nativitatis dicenda est. 141

In dictis Votivis Missis solemnibus propriam habentibus Præfationem dicitur nihilominùs *Communican-* 142

nicantes de Nativitate: non sunt enim ita simul hæc duo conjuncta, ut unum manere non possit sine alio: & hoc legitimè infertur ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis de die 28. Augusti 1627. in quo dicitur, quòd separari potest & debet *Communicantes* à sua Præfatione infra illam Octavam Ascensionis: & ratio est; quia *Communicantes* habet infra illam Octavam quasi rationem de tempore, ait Gavantus *tom.* 1. *tit.* 12. *num.* 5. *lit. g.* Et quod in Missis Votivis, propriam Præfationem habentibus, & infra Octavam etiam Nativitatis celebrandis dici debeat *Communicantes* de Octava, expressè tenet Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 14. *vers. Ad casum*, & hoc, licèt non solùm non dicatur Præfatio Nativitatis, sed neque fiat ejus commemoratio, quia Votivæ non correspondent Officio, ut dicit Rubrica Missalis *tit.* 15. *sub num.* 5. & benè notat Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 4. *dub.* 1. *pag.* 49. *juxta editionem Venetam de Anno* 1727. ubi addit, quod commemorationes, quæ omitti non possunt, fiunt in altera Missa Conventuali, seu de Die. Sic Rhodigii in Diœcesi Adriensi, ubi Episcopus residet ratione sanioris aeris, die trigesima prima Decembris cantatur ex Voto Civitatis Missa Votiva de Beata Maria ad Altare SS. Rosarii in Ecclesia Patrum Prædicatorum, & in dicta Missa dicitur quidem Præfatio *Et te in Festivitate*, sed *Communicantes* Nativitatis.

141

Potest etiam in hoc Festo S. Thomæ cantari una Missa pro Defunctis in Die Obitus, præsente Corpore: non tamen in Anniversario Defunctorum, quia cùm hæc Octava Nativitatis sit privilegiata, infra hujusmodi Octava non posse cantari Missas de *Requiem* in Anniversario, declaravit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. sub die* 1. *Julii* 1698. *in responsione ad nonum Dubium*. Prohibitio verò Missarum privatarum pro Defunctis, de qua supra, non tollit vim Privilegio Apostolico Altaribus concesso, sed Missæ de Die ad hujusmodi Altaria celebratæ suffragantur perindè ac si celebratæ fuissent pro Defun-

143

142

Defunctis, juxta formam Privilegiorum, ut dixit *Innocentius Undecimus in Constitut. qua incipit*: Aliàs postquam, *edita sub die* 4. *Maji* 1688. apud Monacell. *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 16. *form.* 6. *num.* 6. *pag.* 330. ubi licèt inter Octavas privilegiatas ibi expressas non nominet istam Nativitatis, quæ tunc temporis non erat quoad hoc privilegiata, addit tamen, *aliisque Anni diebus, quibus, licèt à Festo duplici non impediantur, adhuc tamen Missæ Defunctorum* (privatæ) *juxta ritum & morem Ecclesiæ ac Rubricas celebrari nequeunt*: ex quibus verbis Pontifex habuit in mente legem suam etiam in tempus futurum servandam quoad nova Decreta, prout est illud superiùs citatum pro Octava Nativitatis, privatas Missas de *Requiem* non admittens.

Ubi verò Festum S. Thomæ est duplex secundæ classis, vel alicubi apud Regulares occurrat hodie Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, quæ ab ipsis sub eodem ritu secundæ classis celebratur ex Decreto *Sacræ Rituum Congregationis sub die* 1. *Aprilis* 1662. confirmato *in Tarvisina* 1702. 11. *Februarii*, *ad secundum Dubium*, ibi ad Laudes, & Missa fit commemoratio non solùm Nativitatis, sed & aliarum trium Octavarum, quia sic pariter fit in tribus præcedentibus Festis eumdem ritum duplicem secundæ classis habentibus, unde quoad Ecclesia particularis se debet conformare cum Ecclesia Universali. Attamen si S. Thomas sit Titularis, vel apud Clerum Sæcularem occurrat hac die Dedicatio Ecclesiæ, cùm utrumque Festum sit duplex primæ classis, omissis in Laudibus & in Missa commemorationibus trium Octavarum, fit tantùm illa de Nativitate, ut clarè infertur ex Gavanto *tom.* 2. *sect.* 6. *c.* 6. *sub n.* 11. & ex Piscara *in Prax. Ceremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. ac etiam ex Bauldryo *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 37. Quòd si in Festo S. Thomæ occurrat Dominica, in Ecclesia Universali fiet integrum Officium & Missa de eadem Dominica, ut inferiùs suo loco dicemus, ubi etiam de Festo duplici occurrente in ea, & 144

de

de Initio Epistolæ Paulinæ *ad Romanos* tunc impedito & reponendo.

Vesperæ in Festo semiduplici S. Thomæ sunt de Nativitate, Capitulum vero erit, prout die sequenti fiet Officium, nam si cras agendum fuerit de Dominica infra Octavam, dicetur Capitulum de Dominica, cum commemoratione S. Thomæ, & quatuor Octavarum: Quod si Festum Sancti Thomæ venerit in Feria sexta, Capitulum erit de Nativitate, cum commemoratione S. Thomæ, & trium Octavarum: At si in Festo S. Thomæ occurrat Dominica, Capitulum fiet de Dominica, cum commemoratione S. Thomæ sequentis, tunc in Feria secunda celebrandi, & quatuor Octavarum: & ita quidem in Ecclesia Universali. In Ecclesia vero particulari nonnulla possunt occurrere varianda in his Vesperis. 145

144 Prima igitur Vesperarum particularium varietas consideranda venit in Festo S. Thomæ tamquam semiduplici. Itaque si cras occurrat alicubi Festum duplex majus vel minus, ut Aquilejæ & Concordiæ in Foro-Julii, ac Tergeste in Histria occurrit Festum duplex minus S. Nicephori Martyris, nec non & Firmi in Marchia Anconitana fit de Festo duplici minori S. Sabini Episcopi & Martyris, sicuti etiam in pluribus Hispaniarum Urbibus, ut Abulæ, Legione, &c. celebratur Festum duplex majus Translationis S. Jacobi Apostoli: ibi Antiphonæ & Psalmi duplicantur de Nativitate, cum Capitulo Festi sequentis, & cum commemoratione S. Thomæ præcedentis, & quatuor Octavarum: & si cum Festo sequenti occurrat, vel fiat de Dominica infra Octavam, post Orationem de Festo duplici fit prius commemoratio Dominicæ, deinde S. Thomæ, & quatuor Octavarum: si vero die vigesima nona veniat Dominica, prima commemoratio est de ea, deinde quatuor Octavarum, & Festum S. Thomæ transfertur post Octavam Epiphaniæ in primam diem non impeditam. Quòd si cras alicubi occurrat Festum duplex secundæ classis, ut apud Regulares in aliqua Civitate potest occurre- 146

re Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, Capitulum Vesperarum erit hodie de Festo sequenti, cum commemoratione quatuor Octavarum, non verò S. Thomæ præcedentis: & si cum Festo sequenti occurrat, vel fiat de Dominica infra Octavam, fit commemoratio de ea ante commemorationem S. Thomæ: si verò die vigesima nona occurrat Dominica, Capitulum erit quidem de duplici secundæ classis sequenti, cum commemoratione quatuor Octavarum, sed non Dominicæ præcedentis, quia licèt Octava Nativitatis sit privilegiata quoad commemorationem in quibusvis Vesperis, non tamen est privilegiata Dominica infra eam occurrens, & ideo subjacet Rubricis generalibus *tit. 9. de Commemor. sub num. 7.* ac etiam *tit. 11. de Concurren. sub num.* 4. in quibus Rubricis prohibetur commemoratio Dominicæ, si concurrat cum sequenti Festo duplici primæ vel secundæ classis: & in tali casu S. Thomas transfertur, ut supra.

Ubi autem Dedicatio Cathedralis est duplex pri- 147
mæ classis, ut apud Clerum Sæcularem, si die trigesima agendum sit de ea, hodie in Vesperis Capitulum erit quidem de sequenti, cum commemoratione Dominicæ si sequatur, & Nativitatis, non S. Thomæ, non Dominicæ si præcedat, non denique trium aliarum Octavarum. Quòd si hodie fiat de Dedicatione sub ritu duplici primæ classis, & simul occurrat Dominica, Capitulum Vesperarum erit de Dedicatione, cum commemoratione Nativitatis, sed prius Dominicæ, & tertio loco S. Thomæ semiduplicis, si fiat de eo in feria secunda sequenti: quæ quidem commemoratio S. Thomæ potest omitti in Cathedrali in Vesperis solemnibus, non autem in Ecclesiis per Civitatem, quia licèt Gavantus dicat absolutè, quòd in secundis Vesperis solemnibus de Festo duplici primæ classis omitti potest commemoratio de Festo semiduplici sequenti, cum tamen intelligendum censeo de Ecclesia, in qua principaliter celebratur illud Festum duplex primæ classis, quia ibi revera est integra Solemnitas, non autem de omnibus aliis Ecclesiis sæcu-

sæcularibus, quæ existunt in Civitate, in quibus licèt occurrat idem ritus; non tamen est eadem solemnitas.

148 Secunda verò Vesperarum particularium varietas stat in Festo S. Thomæ tamquam duplici. Ubi igitur Festum S. Thomæ est duplex minus, prout est in duabus Congregationibus Regularibus, Lateranensi scilicet & Cisterciensi; Antiphonæ & Psalmi dicuntur de Nativitate, sed Capitulum de S. Thoma, cum commemoratione Dominicæ præcedentis vel subsequentis, si occurrat, vel Diei sequentis infra Octavam Nativitatis, si cras agendum sit de tali Officio; additis commemorationibus quatuor Octavarum in primo casu, vel trium in secundo. At si in aliqua Ecclesia unius ex memoratis duabus Congregationibus Regularibus cras occurrat propria Dedicatio, cui convenit ritus duplex primæ classis; Capitulum erit de sequenti Dedicatione, cum commemoratione Dominicæ crastina die occurrentis, & Nativitatis, non verò Dominicæ præcedentis, sed neque de S. Thoma, licèt ibi ritum habeat duplicem minorem, & hoc ex vi Rubricæ generalis *tit.* 9. *de Commemor. sub num.* 4. & clariùs in Tabella *de Concurren. sub numer.* 1. ubi ordinatur totum de sequenti, nihil de præcedenti: Quòd si in una ex prædictis Ecclesiis cras occurrat Dedicatio Cathedralis, quæ apud Regulares celebratur sub ritu duplici secundæ classis, post Orationem Dedicationis fit commemoratio S. Thomæ duplicis minoris, & Dominicæ sequentis, ac quatuor Octavarum, non verò Dominicæ præcedentis, si in Festum S. Thomæ incidat.

149 Si tamen hodie fiat de Festo S. Thomæ sub ritu duplici, & cras ibidem de alio Festo duplici, ut Toleti in Castella nova Hispaniarum die vigesima nona fit de S. Thoma sub ritu duplici minori, die verò trigesima de Translatione S. Jacobi Apostoli duplici majori, in hodiernis Vesperis, Capitulum est de Translatione, cum commemoratione S. Thomæ, & Dominicæ, si præcedat vel sequatur, ac quatuor Octavarum. Attamen occurrente hodie Fe-

brica Missalis *tit.* 8. *de Introitu*, *&c. sub num.* 3. *&* 4. Ubi autem non dicitur *Gloria*, neque dicitur *Ite missa est* in fine Missæ, sed *Benedicamus Domino*. Post Orationem Festi dicuntur aliæ tres sub unica conclusione, nempè Nativitatis, & S. Stephani, ac S. Joannis. In fine Epistolæ, lecto Graduali, & omisso *Alleluja* cum Versiculo sequenti, dicitur statim Tractus *Effuderunt sanguinem Sanctorum*. Symbolum verò dicitur in hac Missâ ratione aliarum Octavarum, non tamen SS. Innocentium, ut clarè patet ex eorum Die Octava, ubi Rubrica expressè habet, quod non dicitur *Credo*. Præfatio verò est de Nativitate *Quià per incarnati Verbi mysterium*, cum suo *Communicantes* proprio.

Ambrosiani, etiam nostris temporibus, recitant, paucis tantùm immutatis verbis, & retento omninò sensu, Præfationem propriam huic Festo SS. Innocentium convenientem, quæ ex veteri Ecclesiæ consuetudine dicebatur in hac Missa, & habetur in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pag. 12. ex quo loco desumpta erat sequens, nempè: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et in pretiosis mortibus Parvulorum, quos propter Nostri Redemptoris infantiam bestiali sævitia Herodes funestus occidit, immensa clementiæ tuæ dona prædicare. In quibus fulget magis gratia quàm voluntas, & clara est priùs confessio quàm loquela, ante passio quàm membra idonea passioni. Existunt testes Christi, qui ejus nondum fuerunt agnitores. O infinita benignitas! O ineffabilis misericordia! quæ pro suo nomine trucidatis meritum gloriæ perire non patitur, sed proprio cruore perfusis & salus regenerationis adhibetur, & imputatur corona Martyrii. Et ideo cum Angelis & Archangelis, &c.* 124

Benedictio verò Episcopalis, qua olim utebatur Ecclesia hac die, & quæ reperitur per extensum in memorato Libro Sacramentorum S. Gregorii, *loco superiùs citato*, sequenti formula concipiebatur, videlicet: *Omnipotens Deus, pro cujus Unigeniti veneranda infantia, infantium Innocentium catervas Herodis funesti* 125

nesti peremit sævitia, sua vobis Benedictionis tribuat dona gratissima. Amen. *Et qui eis concessit, ut unicum Filium ejus Dominum Nostrum non loquendo, sed moriendo confiterentur, concedat vobis ut Fidem veram, quam lingua vestra fatetur, etiam mores probi & vita inculpabilis fateantur.* Amen. *Quique eos primitivum fructum sancta sua suscepit Ecclesia, cum fructu bonorum operum vos faciat pervenire ad gaudia æterna Patriæ.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa S. Stephani.

Sed & Ecclesia Gallicana suam in hoc Festo ha- 126
bebat Præfationem propriam à Gregoriana diversam. Censemus autem fore gratum Lectori, si & ipsam extendamus vetustate venerandam, quam cæ-
124 teroquin refert Mabillonius *in Liturg. Gallic. pag.* 199. *lib.* 3. Erat igitur ea, quæ sequitur, scilicet: *Verè dignum & justum est, nos tibi semper, & ubique gratias agere: Pro his præcipuè, quorum hodierno die annua Festivitate recolentes memoriam passionis celebramus: Quos Herodianus Satelles lactantium Matrum uberibus abstraxit: Qui jure dicuntur Martyrum flores, qui in medio frigore infidelitatis exorti, veluti primas erumpentes Ecclesiæ gemmas quædam persecutionis pruina discussit, rutilante Fonte in Bethlehem Civitate. Infantes enim, quia ætate loqui non poterant, laudem Domini cum gaudio* (forti, gladio) *resonabant. Occisi prædicant, quod vivi non poterant. Loquuntur sanguine, quod lingua nequiverunt. Contulit his Martyrium laudem, quibus abnegaverat lingua sermonem. Præmittit infantes infans Christus ad Cœlos, transmittit nova exenia Patri, primitias exhibet Genitori Parvulorum prima Martyria, Herodis scelere perpetrata. Præstat hostis corpori dum nocet, beneficium tribuit dum occidit. Moriendo vivitur, cadendo resurgitur, victoria per interitum comprobatur. Pro his ergo beneficiis, & pro præsenti Solemnitate, immensas pietati tuæ gratias referentes, potiùs quàm rependen-*
125 *tes, cum sanctis Angelis, & Archangelis, qui Unum te Deum dominantem, Distinctum nec divisum, Trinum nec triplicem, Solum nec solitarium, consona laudamus voce, dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus.*

Si hoc Festum SS. Innocentium venerit in Do- 127

minica, cæteroquin vacante, color in Missa erit rubeus, ex Rubrica Missalis *tit.* 18. *de Color. Paramen. sub num.* 3. & in hoc casu inserviet color aureus ubi habetur, ut supra diximus in Festo S. Stephani. Dicetur *Gloria in excelsis*, & Graduale cum *Alleluja*, ac Versu sequenti, sine Tractu, & cum *Ite missa est* in ejus fine, ut patet ex Rubrica in hoc Festo. Ante Missam tamen solemnem fiet aspersio Aquæ benedictæ, tam in Cathedralibus quàm in Collegiatis, sed ubi Episcopus Pontificaliter celebraverit, omittitur dicta aspersio, ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. & 4. *pag.* 397. & 398. Piscara verò distinguit Festum in Dominica à Festo extra Dominicam, nam quando venit in Dominica, ordinat Missam cantatam: quando verò occurrit extra Dominicam, expressè dicit, quod non cantatur Missa solemnis, ut videre est *in Caremon. sua Relig. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. & 8. & censeo sic ordinare, ut in colore violaceo non audiatur cantus huic Diei mœstissimo non conveniens: audiatur autem in colore rubeo ratione Dominicæ lætitiam præseferentis. Attamen generaliter loquendo, Missa canenda, ubi est solitum, & quidem cum Ministris Dalmatica & Tunicella indutis, sive occurrat Dominica, sive non.

Nulla tamen in hoc Festo SS. Innocentium, tamquam duplici secundæ classis, canenda est Missa Votiva, quamvis pro re gravi: sed si hac die alicubi forsan occurrat, cantetur Missa de Die, cum secunda Oratione Nativitatis, tertia de S. Stephano, quarta de S. Joanne, quinta verò sit una ex illis Collectis, quæ currenti indigentiæ conveniat. Unica tamen Missa solemnis pro Defunctis, in Die quidem Obitus & præsente Corpore potest hodie cantari: unica, inquam, non plures, licèt plura accedant Capitula. Quod autem dicitur de Die Obitus, non intelligitur extensum ad Anniversarium Defunctorum, de quo idcircò neque hac die, neque infra hanc Octavam Nativitatis tamquam privilegiatam, erit Missa canenda. Attamen celebratio unicæ Missæ in quolibet Oratorio privato Indultum 128

Apo-

Apostolicum habente est hodie omninò permissa: De
quibus omnibus fusè diximus supra in Festo S. Ste-
phani, ubi & rationes reddidimus.

Ubi autem SS. Innocentes sunt Titulares Eccle- 129
siæ, sicuti ibi est magna Solemnitas, sic removenda
omnis mœstitia; nihil enim spectat ad planctum, ubi
totum est ad gaudium: ideoque deposito colore vio-
laceo, assumendus est rubeus, imò & aureus, qui
plus habet Festivitatis, & pro rubeo inservit, ut
supra diximus in Festo S. Stephani. Ad Matutinum
loco noni Responsorii dicendus est Hymnus *Te
Deum*, addito idcircò *Gloria Patri* ad octavum Re-
sponsorium, cum repetitione Versiculi *Vindica, Do-
mine*, sicuti fit, quando hoc Festum occurrit in Do-
minica. Ad Laudes verò post Orationem Diei fit
commemoratio Nativitatis, sed non S. Stephani, ne-
que S. Joannis: ita & in Missa, in qua dicitur *Glo-
ria in excelsis*, & post Graduale dicitur *Alleluja* cum
suo Versu sequenti, omisso Tractu: Ita enim sentit,
& benè sentit Gavantus in arte peritus, & hujus
opinionis Auctor *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 2. *sect.*
6. *cap.* 6. *num.* 7. cui subscribit Bauldryus *in Man.
Sacrar. Caeremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 37. Ratio
autem Gavanti est, quia si hæc conceduntur Domi-
nicæ, in qua non est dolendum, cur dolemus in
128 Festo Titularis Ecclesiæ solemni?

Prædicta opinio Gavanti mœstitiam excludentis 130
in Ecclesia SS. Innocentibus dicata, mihi magis pro-
batur, quia si die vigesima quinta Aprilis termine-
tur Processio Litaniarum ad Ecclesiam S. Marci,
non cantatur ibi Missa de Rogationibus in colore vio-
laceo, ne contaminetur Solemnitas, sed Missa festiva
de S. Marco in colore rubeo: ergo à pari (quia in
in utroque casu agimus de Titulari) in Ecclesia SS.
Innocentium non est adhibendus color violaceus
neque dicenda in Officio & Missa quæ spectant ad
mœrorem, ne minor fiat Solemnitas. Præterquàm
quod Cæremoniale Episcoporum *libr.* 1. *cap.* 12. §.
3. *pagin.* 73. præscribit & describit ornatum Ec-
clesiæ intus & foris faciendum in solemnioribus
ejusdem Ecclesiæ Festivitatibus, ex quibus unam &

quidem principaliorem esse illam Titularis nemo est qui neget. Quomodo ergo simul stabunt ornatus festivus Ecclesiæ, & color violaceus, sine *Te Deum*, sine *Gloria*, sine *Alleluja?*

Imò quæ superiùs dicta sunt de SS. Innocentibus 131
uti Titularibus, censeo ea prorsus servanda, in illa Ecclesia, in qua habetur aliquod eorum Corpusculum, aut insignis Reliquia, nam & ibi est Solemnitas, quæ non videtur contaminanda cùm colore lugubri, qualis est violaceus; ideoque si ubi est solemnitas, ibi est lætitia, ergo ibi agendum quod de Titulo, quod de Dominica diximus: præsertim quia multæ Ecclesiæ solent ratione Corporis vel insignis Reliquiæ prævenire Festum cum festiva campanarum pulsatione, & solemnizare cum magno exteriori interiorique ornatu, cum Processione & apparatu viarum. Et quamvis Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 2. num.* 38. dicat, quod licèt habeatur aliquod Corpusculum, vel insignis eorum Reliquia, nihilominus adhibenda sint Paramenta violacea, addit tamen statim, *nisi aliter à Majoribus ordinetur, aut nisi sit alia laudabilis consuetudo cum concursu Populi, quia tunc videtur conveniens, ut fiat Officium in Paramentis rubeis, cum reliquis quæ sapiunt lætitiam.*

In secundis Vesperis de SS. Innocentibus, Anti- 132
phonæ sunt *Tecum principium*, cum Psalmis de Nativitate: sed à Capitulo fit de Festo SS. Innocentium, cum commemoratione S. Thomæ, & trium Octavarum. Quòd si cras occurrat Dominica infra Octavam Nativitatis, loco commemorationis S. Thomæ, fit commemoratio Dominicæ, & trium Octavarum. Ubi autem S. Thomas est duplex minus, prout est in tota Congregatione Canonicorum Regularium Lateranensium, si in eo occurrat Dominica, in hodiernis Vesperis fit priùs commemoratio S. Thomæ, deinde Dominicæ, & postea trium Octavarum. At quid agendum, si alicubi Festum S. Thomæ sit duplex secundæ classis? In Vesperis de Nativitate dicerem Capitulum de S. Thoma, ut in ejus communi, & facerem commemorationem

non

non solum SS. Innocentium, & Nativitatis, sed etiam S. Stephani, & S. Joannis, quia ita fit infra Octavam Nativitatis in aliis Festis duplicibus secundæ classis etiam præceptivis. Dicerem autem Capitulum de S. Thoma, quia si SS. Innocentes *non loquendo sed moriendo confessi sunt*, S. Thomas confessus est & loquendo & moriendo, unde dignior videtur Martyr, & consequenter distinguendus à Capitulo in his Vesperis. At ubi S. Thomas est Titularis (ut est Patavii in Ecclesia Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii) ibi dato Capitulo S. Thomæ Titulari, & facta prius commemoratione de SS. Innocentibus, deinde de Nativitate, nihil fit de S. Stephano, & de S. Joanne. In Ecclesia verò SS. Innocentibus dicata, omittur itidem commemoratio S. Stephani, & S. Joannis. Ubi autem SS. Innocentes sunt Titulares, si in eadem Ecclesia cras agendum sit de Dedicatione propriæ, vel Cathedralis Ecclesiæ, etiam ibi Capitulum erit de sequenti, quia cùm Dedicatio sit Festum Domini, locum habere debet à Festo Servorum Domini.

131

Si tamen in hoc Festum SS. Innocentium incidat alicubi Dedicatio Ecclesiæ (quam occurrentiam affert Gavantus *tom. 2. sect. 6. num. 11.*) Officium & Missa erunt quidem de ea, cum sola commemoratione Nativitatis, sed canentur duæ Missæ, juxta ea, quæ supra diximus in Festo S. Stephani: & in secundis ejus Vesperis post Antiphonas & Psalmos de Nativitate, Capitulum erit de Dedicatione, cum commemoratione S. Thomæ, quæ tamen ex superiùs dictis poterit in solemnibus omitti: deinde fiet commemoratio Nativitatis, sed non aliarum Octavarum. Festum verò SS. Innocentium regulariter transferendum erit ad ejus Diem Octavam, ut benè notat Gavantus *loco citato*, & cum eo Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 2. num. 38.* licèt iste loquatur absolutè, quasi nullus detur casus, in quo reponendum sit infra Octavam Nativitatis, cùm etiam alius dari possit, in quo transferatur extra totam Octavam. 132

Supposita igitur dicta occurrentia Dedicationis 133

Eccle-

Ecclesiæ, si Festum SS. Innocentium venerit in Dominica, vel in Feria secunda, tertia, quarta, aut sexta, proculdubio transferendum erit ad ejus Diem Octavam, quia revera dies trigesima Decembris est impedita Officio Dominicæ infra Octavam Nativitatis, quæ licèt plerumque non sit Dies festivus, est tamen assignatus tamquam fixus, pro tali Dominica non recipiente Festum translatum cujuscumque ritus, sed tantùm duplex occurrens etiam minus. Si verò incidet in Feriam quintam, erit reponendum in Sabbato, quia, cessante hujusmodi translatione; fieret alioquin de die infra Octavam Nativitatis. At si occurat in Sabbato, Gavantus *d. tom. 2. sect. 6. cap. 6. num. 11.* reponit in Feria secunda, ob eam, quam affert, rationem, *quia de duobus Festis translatis, Innocentium, & S. Thomæ, de digniori prius est recitandum Officium: & Festum S. Thomæ celebrabitur prima die non impedita post Octavam Epiphaniæ, ex vulgatis Rubricis*. Hæc ille, cui tamen non possum adhærere ex nova Lege explicativa Rubricæ Generalis Breviarii *tit. 10. de translat. Festor. sub num. 5.* nam Semiduplex, quod occurrit in Dominica infra Octavam, tantum habet juris in illa Feria secunda sequenti non impedita, ut non cedat duplici primæ classis translato, prout supplicante P. Abbate Hectore Gironda Ordinis Cœlestinorum, declaravit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 16. *Septembris* 1702. Si ergo dictum Semiduplex non cedit duplici primæ classis, multo minus cedet duplici secundæ classis, quale est istud SS. Innocentium, ex axiomate illo legali, *Si vinco vincentem te, multo magis vinco te*.

Verum tamen est, quod si forsan in illa Ecclesia, in qua ob Dedicationis occurrentiam transferendum est Festum SS. Innocentium, fieret de S. Thoma sub ritu duplici, sicuti ibi celebraretur in Dominica, sic Feria illa secunda esset omnino libera, & consequenter reponeretur ritè & rectè in eadem dictum Festum SS. Innocentium, quia casus Rubricæ de Officio Diei infra Octavam Nativitatis in Sabbato, est casus Ecclesiæ Universalis, iste autem 135

secun-

ſecundus eſt caſus Eccleſiæ particularis, in qua, niſi haberetur reponendum Feſtum SS. Innocentium, agendum eſſet de eadem Die infra Octavam, ſicuti in Sabbato. Data igitur hujuſmodi caſus contingentia, & non aliter, nec alio modo, translatio Gavanti in Feriam ſecundam eſſet ſequenda. Nec iſte caſus videtur eſſe ſimpliciter idealis, nam cùm in duabus Congregationibus Regularibus, Lateranenſi & Ciſtercienſi, Feſtum S. Thomæ celebratur ſub ritu duplici, & conſequenter fiat de eo in Dominicà, in aliqua ex penè innumeris Eccleſiis per Orbem exiſtentibus utriuſque Religionis poteſt occurrere Dedicatio in Feſto SS. Innocentium, quod ibi reponendum ſit in dicta Feria ſecunda.

Duplex autem dari poteſt caſus transferendi extra totam Octavam Feſtum SS. Innocentium. Et primus quidem eſt, ſi in ea Eccleſia, in qua die vigeſima octava Decembris occurrit Dedicatio propria, incidat in Diem Octavam SS. Innocentium Dedicatio Cathedralis: & è contra, ſi in Feſto SS. Innocentium occurrat Dedicatio Cathedralis, & in Die Octava agendum ſit de Dedicatione propria. Secundus verò caſus eſt, ſi Dedicatio Cathedralis, vel particularis, occurrens in memorato Feſto SS. Innocentium, habeat Octavam vel ex immemorabili conſuetudine, vel ex Privilegio Apoſtolico. Sive igitur in Die Octava SS. Innocentium occurrat alia Dedicatio, ſive Dies Octava Dedicationis, ſemper dictum Feſtum SS. Innocentium erit transferendum extra totam Octavam, in illis ſcilicet caſibus, in quibus ſupra diximus, reponendum eſſe in Die Octava. 136

135 Translatis denique SS. Innocentibus extra totam eorum Octavam, in præſuppoſito caſu, erit Feſtum celebrandum quidem, ut in Die, ſed ſine *Credo* in Miſſa, niſi caſus Dedicationis Cathedralis cum Octava occurreret in Eccleſia SS. Innnocentibus dicata, quia Dedicatio haberet locum ab his Titularibus. In hac igitur Eccleſia agendum eſſet Feſtum etiam ſic translatum extra totam Octavam, in colore rubeo, cum omnibus conſequentiis feſtivis, ut ſupra dixi- 137

diximus, & consequenter cum *Credo* in Missa. Quod quidam Symbolum dicendum esset etiam in Ecclesia, in qua asservaretur aliquod SS. Innocentium Corpusculum, vel insignis Reliquia, nam translatio extra totam Octavam non tollit jus acquisitum vigore Rubricæ *tit.* 11. *de Symbolo*, in qua dicitur: *& ubi habetur Corpus vel insignis Reliquia Sancti, de quo agitur*. Cùm igitur de SS. Innocentibus nihil actum sit infra totam eorum Octavam, ut præsupponitur, eo die, quo celebratur Festum, celebrari debet cum omni jure, quod ei convenit.

§. IX.

De Festo Sancti Thomæ Episcopi, & Martyris.

Hic est ille Episcopus, qui voluit esse Martyr, ne Ecclesia pateretur. Aperuit Templi ostium, ut citiùs sibi aperiretur janua 138
Cœli. Secutus est exemplum Christi Magistri verus Discipulus. Dixerat Christus in Horto Militibus: *Sinite hos abire*. Dixit Thomas in Ecclesia nefariis Satellitibus. *Cavete, ne cuipiam meorum noceatis*. Tandem gladiis impiorum occubuit. Interemptus in Ecclesia, vivit inter supernos Choros. Vespere autem facto captus est Jesus. Vespertinis Horis Thomas operam dando, occisus est, sed *relictis hisce Festis, transiit ad celebritatem Angelorum*. S. Dionysius, qui paulò ante audiverat orantem, paulò post obviam ivit triumphanti. Itaque Alexander Tertius, qui exceperat benignè profugum in Terris, declaravit Sanctum permanentem in Cœlis. Gaudeat igitur Ecclesia de suo Defensore, quem agnoscit Propugnatorem gloriosum. Relatus fuit solemniter inter Sanctos Feria quarta Cinerum 1173. cùm ipse cæteroquin obiisset anno 1170.

1170. Triennium vix inceptum, fuit ſatis ad ejus ſanctitatem declarandam, quia ſatis fuerunt Miracula ad eum reddendum illuſtrem.

Hoc Feſtum S. Thomæ celebratur ſub ritu ſemi- 139
duplici in colore rubeo. Quoad Officium, Matutini, Invitatorium, Antiphonæ, Pſalmi, & Verſiculi Nocturnorum ſumuntur ex Communi unius Martyris, ex quo etiam Lectiones primi Nocturni incipientes *A Mileto*, quæ omnibus conveniunt & ſolis Martyribus ſimul & Pontificibus, ſi dicendæ ſint, ut in hoc Feſto. In ſecundo verò, & tertio Nocturno Lectiones ſunt propriæ in Breviario. Ad Laudes omnia itidem dicuntur, ut in eodem Communi, & poſt Orationem propriam Feſti, fit commemoratio quatuor Octavarum, ſine Suffragiis Sanctorum, quæ ſi omittuntur infra Octavas communes, vigore Rubricæ *tit.* 35. *ſub numer.* 1. eo magis omittenda ſunt infra hanc Octavam privilegiatam. Ad Primam in Reſponſorio brevi dicitur Verſiculus *Qui natus es de Maria Virgine*, ſine Precibus Dominicalibus, cùm neque dicantur infra Octa-
138 vas non privilegiatas, ut habet Rubrica *titul.* 34. *ſub numer.* 2. Hymni tamen omnium Horarum clauduntur cum ſtrophe *Jeſu tibi ſit gloria*, *&c.*

Miſſa S. Thomæ eſt propria, in qua dicitur *Glo-* 140
ria, fiunt commemorationes quatuor Octavarum, recitatur *Credo*, cum Præfatione & *Communicantes* de Nativitate. Ex occaſione hujus Feſti ſemiduplicis, notandum eſt ad eruditionem, quòd *in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ*, *pag.* 228. habentur nonnullæ *Apologiæ*. Eſt autem hoc loco Apologia excuſatio, & purgatio, qua Sacerdos excuſet ſe, eo quod indignus ad tam veneranda & tremenda myſteria accedat, ut ait Hugo Menardus *in Notis erudítiſſimis ad dictum Librum Sacramentorum*, *Nota* 786. Unam igitur, vel alteram ex dictis Apologiis recitabat antiquitùs Sacerdos in Miſſa ante Offertorium: & forſan inſerviebat pro illa Oratione, quam modò nos dicimus pro tertia ad libitum in quibuſdam Feſtis ſemiduplicibus, de quibus loquitur Rubrica Miſſalis *tit.* 9. *de Orat.* *ſub num.* 2. & inſcribitur

Pro

Pro seipso Sacerdote. Sequentem ponimus per extensum, in gratiam veteris consuetudinis, scilicet: *Ante oculos tuos, Domine, reus conscientia testis assisto. Rogare vix audeo, quod impetrare non mereor. Tu enim scis, Domine, omnia, qua aguntur in nobis. Erubescimus confiteri, quod per nos non timemus admittere. Verbis tibi tantùm obsequimur, corde mentimur: & quod velle nos dicimus, nolle nostris actibus approbamus. Parce, Domine: confitentibus ignosce. Peccavimus, miserere, te rogamus. Et quia in Sacramentis tuis meus sensus infirmus est, præsta quæsumus, ut qui ex nobis duri cordis verba non suscipis, per te nobis veniam largiaris. Per Dominum, &c.*

Neque hodie in Festo S. Thomæ, neque cras dici possunt Missæ votivæ privatæ, aut pro Defunctis, quas infra hanc Octavam Nativitatis prohibuit *Sacra Rituum Congregatio, sub die* 25. *Septemb.* 1706. & confirmavit hujusmodi prohibitionem *anno* 1714. *sub die* 15. *Septembris*, approbante Clemente Undecimo *die* 29. *ejusdem Mensis & Anni*. Itaque non sunt ampliùs quoad hoc sequendi illi Auctores, qui cùm ante Decretum dictarum Missarum prohibitivum scripserint, eas infra hanc Octavam admiserunt, prout debebant, inter quos Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *numer.* 3. *sub lit.* O. *circa fin.* & iterum *d. par. tit.* 12. *num.* 4. *lit. d.* ac etiam Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 14. In eodem tamen Decreto ut supra confirmato conceduntur Missæ Votivæ solemnes pro re gravi infra hanc eamdem Octavam celebrandæ: sed præscribitur, ut in eis dicatur Præfatio juxta Rubricam generalem *titul.* 12. *sub num.* 4. Ex qua Rubrica nescio quomodo inferat Præfationem Nativitatis Pisart *de Cæremon. Eccles. pag.* 12. & post Turrin. *in Dictor. Sacrifican. pag.* 211. cùm præcitata Rubrica sic habeat: *In Missis Votivis dicitur etiam Præfatio propria, si propriam habeant*: ergo Præfatio Votivæ propriam habentis, non necessariò & illativè Nativitatis dicenda est. 141

In dictis Votivis Missis solemnibus propriam habentibus Præfationem dicitur nihilominùs *Communican-* 142

nicantes de Nativitate: non sunt enim ita simul hæc duo conjuncta, ut unum manere non possit sine alio: & hoc legitimè infertur ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis de die 28. Augusti 1627. in quo dicitur, quòd separari potest & debet *Communicantes* à sua Præfatione infra illam Octavam Ascensionis: & ratio est; quia *Communicantes* habet infra illam Octavam quasi rationem de tempore, ait Gavantus *tom.* 1. *tit.* 12. *num.* 5. *lit.* *g.* Et quod in Missis Votivis, propriam Præfationem habentibus, & infra Octavam etiam Nativitatis celebrandis dici debeat *Communicantes* de Octava, expressè tenet Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 21. *quæst.* 14. *vers. Ad casum*, & hoc, licèt non solùm non dicatur Præfatio Nativitatis, sed neque fiat ejus commemoratio, quia Votivæ non correspondent Officio, ut dicit Rubrica Missalis *tit.* 15. *sub num.* 5. & benè notat Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 4. *dub.* 1. *pag.* 49. *juxta editionem Venetam de Anno* 1727. ubi addit, quod commemorationes, quæ omitti non possunt, fiunt in altera Missa Conventuali, seu de Die. Sic Rhodigii in Diœcesi Adriensi, ubi Episcopus residet ratione sanioris aeris, die trigesima prima Decembris cantatur ex Voto Civitatis Missa Votiva de Beata Maria ad Altare SS. Rosarii in Ecclesia Patrum Prædicatorum, & in dicta Missa dicitur quidem Præfatio *Et te in Festivitate*, sed *Communicantes* Nativitatis.

141

Potest etiam in hoc Festo S. Thomæ cantari una Missa pro Defunctis in Die Obitus, præsente Corpore: non tamen in Anniversario Defunctorum, quia cùm hæc Octava Nativitatis sit privilegiata, infra hujusmodi Octava non posse cantari Missas de *Requiem* in Anniversario, declaravit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. sub die* 1. *Julii* 1698. *in responsione ad nonum Dubium*. Prohibitio verò Missarum privatarum pro Defunctis, de qua supra, non tollit vim Privilegio Apostolico Altaribus concesso, sed Missæ de Die ad hujusmodi Altaria celebratæ 143

142 suffragantur perindè ac si celebratæ fuissent pro Defun-

Defunctis, juxta formam Privilegiorum, ut dixit *Innocentius Undecimus in Constitut. qua incipit* : Aliàs postquam, *edita sub die* 4. *Maji* 1688. apud Monacell. *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 16. *form.* 6. *num.* 6. *pag.* 330. ubi licèt inter Octavas privilegiatas ibi expressas non nominet istam Nativitatis, quæ tunc temporis non erat quoad hoc privilegiata, addit tamen, *aliisque Anni diebus, quibus, licèt à Festo duplici non impediantur, adhuc tamen Missa Defunctorum* (privatæ) *juxta ritum & morem Ecclesia ac Rubricas celebrari nequeunt* : ex quibus verbis Pontifex habuit in mente legem suam etiam in tempus futurum servandam quoad nova Decreta, prout est illud superiùs citatum pro Octava Nativitatis, privatas Missas de *Requiem* non admittens.

Ubi verò Festum S. Thomæ est duplex secundæ classis, vel alicubi apud Regulares occurrat hodie Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, quæ ab ipsis sub eodem ritu secundæ classis celebratur ex Decreto *Sacræ Rituum Congregationis sub die* 1. *Aprilis* 1662. confirmato *in Tarvisina* 1702. 11. *Februarii, ad secundum Dubium*, ibi ad Laudes, & Missa fit commemoratio non solùm Nativitatis, sed & aliarum trium Octavarum, quia sic pariter fit in tribus præcedentibus Festis eumdem ritum duplicem secundæ classis habentibus, unde quoad Ecclesia particularis se debet conformare cum Ecclesia Universali. Attamen si S. Thomas sit Titularis, vel apud Clerum Sæcularem occurrat hac die Dedicatio Ecclesiæ, cùm utrumque Festum sit duplex primæ classis, omissis in Laudibus & in Missa commemorationibus trium Octavarum, fit tantùm illa de Nativitate, ut clarè infertur ex Gavanto *tom.* 2. *sect.* 6. *c.* 6. *sub n.* 11. & ex Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. ac etiam ex Bauldryo *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 37. Quòd si in Festo S. Thomæ occurrat Dominica, in Ecclesia Universali fiet integrum Officium & Missa de eadem Dominica, ut inferiùs suo loco dicemus, ubi etiam de Festo duplici occurrente in ea, & 144

de

de Initio Epistolæ Paulinæ *ad Romanos* tunc impedito & reponendo.

Vesperæ in Festo semiduplici S. Thomæ sunt de Nativitate, Capitulum vero erit, prout die sequenti fiet Officium, nam si cras agendum fuerit de Dominica infra Octavam, dicetur Capitulum de Dominica, cum commemoratione S. Thomæ, & quatuor Octavarum: Quod si Festum Sancti Thomæ venerit in Feria sexta, Capitulum erit de Nativitate, cum commemoratione S. Thomæ, & trium Octavarum: At si in Festo S. Thomæ occurrat Dominica, Capitulum fiet de Dominica, cum commemoratione S. Thomæ sequentis, tunc in Feria secunda celebrandi, & quatuor Octavarum: & ita quidem in Ecclesia Universali. In Ecclesia vero particulari nonnulla possunt occurrere varianda in his Vesperis. 145

144

Prima igitur Vesperarum particularium varietas consideranda venit in Festo S. Thomæ tamquam semiduplici. Itaque si cras occurrat alicubi Festum duplex majus vel minus, ut Aquilejæ & Concordiæ in Foro-Julii, ac Tergeste in Histria occurrit Festum duplex minus S. Nicephori Martyris, nec non & Firmi in Marchia Anconitana fit de Festo duplici minori S. Sabini Episcopi & Martyris, sicuti etiam in pluribus Hispaniarum Urbibus, ut Abulæ, Legione, &c. celebratur Festum duplex majus Translationis S. Jacobi Apostoli: ibi Antiphonæ & Psalmi duplicantur de Nativitate, cum Capitulo Festi sequentis, & cum commemoratione S. Thomæ præcedentis, & quatuor Octavarum; & si cum Festo sequenti occurrat, vel fiat de Dominica infra Octavam, post Orationem de Festo duplici fit priùs commemoratio Dominicæ, deinde S. Thomæ, & quatuor Octavarum: si vero die vigesima nona veniat Dominica, prima commemoratio est de ea, deinde quatuor Octavarum, & Festum S. Thomæ transfertur post Octavam Epiphaniæ in primam diem non impeditam. Quòd si cras alicubi occurrat Festum duplex secundæ classis, ut apud Regulares in aliqua Civitate potest occurre- 146

re Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, Capitulum Vesperarum erit hodie de Festo sequenti, cum commemoratione quatuor Octavarum, non verò S. Thomæ præcedentis: & si cum Festo sequenti occurrat, vel fiat de Dominica infra Octavam, fit commemoratio de ea ante commemorationem S. Thomæ: si verò die vigesima nona occurrat Dominica, Capitulum erit quidem de duplici secundæ classis sequenti, cum commemoratione quatuor Octavarum, sed non Dominicæ præcedentis, quia licèt Octava Nativitatis sit privilegiata quoad commemorationem in quibusvis Vesperis, non tamen est privilegiata Dominica infra eam occurrens, & ideo subjacet Rubricis generalibus *tit. 9. de Commemor. sub num. 7.* ac etiam *tit. 11. de Concurren. sub num. 4.* in quibus Rubricis prohibetur commemoratio Dominicæ, si concurrat cum sequenti Festo duplici primæ vel secundæ classis: & in tali casu S. Thomas transfertur, ut supra.

Ubi autem Dedicatio Cathedralis est duplex primæ classis, ut apud Clerum Sæcularem, si die trigesima agendum sit de ea, hodie in Vesperis Capitulum erit quidem de sequenti, cum commemoratione Dominicæ si sequatur, & Nativitatis, non S. Thomæ, non Dominicæ si præcedat, non denique trium aliarum Octavarum. Quòd si hodie fiat de Dedicatione sub ritu duplici primæ classis, & simul occurrat Dominica, Capitulum Vesperarum erit de Dedicatione, cum commemoratione Nativitatis, sed prius Dominicæ, & tertio loco S. Thomæ semiduplicis, si fiat de eo in feria secunda sequenti: quæ quidem commemoratio S. Thomæ potest omitti in Cathedrali in Vesperis solemnibus, non autem in Ecclesiis per Civitatem, quia licèt Gavantus dicat absolutè, quòd in secundis Vesperis solemnibus de Festo duplici primæ classis omitti potest commemoratio de Festo semiduplici sequenti, eum tamen intelligendum censeo de Ecclesia, in qua principaliter celebratur illud Festum duplex primæ classis, quia ibi revera est integra Solemnitas, non autem de omnibus aliis Ecclesiis 147

sæcu-

fæcularibus, quæ exiftunt in Civitate, in quibus licèt occurrat idem ritus; non tamen eft eadem folemnitas.

Secunda verò Vefperarum particularium varietas ftat in Fefto S. Thomæ tamquam duplici. Ubi igitur Feftum S. Thomæ eft duplex minus, prout eft in duabus Congregationibus Regularibus; Lateranenfi fcilicet & Ciftercienfi; Antiphonæ & Pfalmi dicuntur de Nativitate; fed Capitulum de S. Thoma, cum commemoratione Dominicæ præcedentis vel fubfequentis, fi occurrat, vel Diei fequentis infra Octavam Nativitatis, fi cras agendum fit de tali Officio; additis commemorationibus quatuor Octavarum in primo cafu, vel trium in fecundo. At fi in aliqua Ecclefia unius ex memoratis duabus Congregationibus Regularibus cras occurrat propria Dedicatio, cui convenit ritus duplex primæ claffis; Capitulum erit de fequenti Dedicatione, cum commemoratione Dominicæ craftina die occurrentis, & Nativitatis, non verò Dominicæ præcedentis; fed neque de S. Thoma, licèt ibi ritum habeat duplicem minorem; & hoc ex vi Rubricæ generalis *tit.* 9. *de Commemor. fub num.* 4. & clariùs in Tabella *de Concurren. fub numer.* 1. ubi ordinatur totum de fequenti, nihil de præcedenti: Quòd fi in una ex prædictis Ecclefiis cras occurrat Dedicatio Cathedralis, quæ apud Regulares celebratur fub ritu duplici fecundæ claffis, poft Orationem Dedicationis fit commemoratio S. Thomæ duplicis minoris, & Dominicæ fequentis, ac quatuor Octavarum, non verò Dominicæ præcedentis, fi in Feftum S. Thomæ incidat. 148

147

Si tamen hodie fiat de Fefto S. Thomæ fub ritu duplici, & cras ibidem de alio Fefto duplici, ut Toleti in Caftella nova Hifpaniarum die vigefima nona fit de S. Thoma fub ritu duplici minori, die verò trigefima de Translatione S. Jacobi Apoftoli duplici majori, in hodiernis Vefperis, Capitulum eft de Translatione, cum commemoratione S. Thomæ, & Dominicæ, fi præcedat vel fequatur, ac quatuor Octavarum. Attamen occurrente hodie Fe- 149

ſto S. Thomæ ſub ritu duplici minori, cras verò Feſto duplici ſecundæ claſſis, ut Compoſtellæ in Gallicia die vigeſima nona fit de S. Thoma ſub ritu duplici minori, & die trigeſima celebratur memorata Translatio S. Jacobi Apoſtoli ſub ritu duplici ſecundæ claſſis, fiunt ibi Veſperæ à Capitulo de dicta Translatione, cum commemoratione Sancti Thomæ duplicis, & Dominicæ ſi ſequatur, non tamen ſi præcedat, deinde quatuor Octavarum. Si denique S. Thomas ſit Titularis Eccleſiæ, ut ſupra diximus eſſe Patavii in Eccleſia Congregationis Oratorii S. Philippi Nerii, & ſit conſequenter duplex primæ claſſis, Capitulum de hodiernis Veſperis erit S. Thomæ, cum commemoratione Dominicæ ſimul occurrentis vel ſubſequentis, ſi Feſtum S. Thomæ veniat in Sabbato, & Nativitatis, non aliarum trium Octavarum.

§. X.

De Dominica infra Octavam Nativitatis Domini.

TRibus dumtaxat diebus poteſt hæc Dominica occurrere, & de ea fieri vel integrum Officium, vel ſaltem nona lectio & commemoratio, ſcilicet, vigeſima nona, trigeſima, & trigeſima prima ſeu ultima Decembris: Dominica enim, quæ ante hoc triduum occurrit, dicitur *vacans*, quia omninò caret Officio, ut ſupra propriis locis adnotavimus. Ut autem aliquid de antiquo tangamus, hæc Dominica vocabatur *Officium*, *Dum medium ſilentium*, ſumpto nomine ex primis verbis poſitis in Introitu Miſſæ: ita vocat Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib.* 3. *cap.* 23. ita vocat Micrologus *de Eccleſiaſt. Obſervat. cap.* 37. & meminit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 4. *num.* 1. ac ex recentioribus Grancolas *in Comment. ad Breviar. Roman.* 150

man. cap. 22. *pag.* 234. ubi etiam ait, quòd per verba illa: *Dum medium silentium*, deprompta ex *cap.* 18. *Sapientiæ*, nos docet Ecclesia, quòd sicut Deus mediæ noctis tempore Populum suum ab Ægypti captivitate liberaverat, ita etiam media nocte per incarnationem Verbi Populum suum à servitute peccati liberavit.

Quia tamen hæc Dominica quibusdam diebus est vacans, ne umquam vacet quoad Officium, assignata est ei pro casibus etiam non festivis dies trigesima Decembris tamquam dies fixa, in qua universaliter agendum sit de ea cum suo ritu semiduplici, tamquam si occurreret. Itaque præter ejus diem festivum, in quem interdum dicta dies trigesima incidit, adhuc eadem die fieri debet Officium de hac Dominica, quotiescumque in sæpè memorata die trigesima occurrat Feria tertia, vel quarta, vel quinta, aut sexta: & ideo Rubrica tum Breviarii, tum etiam Missalis eam ponit statim post Festum S. Thomæ, quia plerumque celebratur dicta die trigesima, quæ immediatè sequitur dictum Festum. Hæc autem dies trigesima non est sedes solius Dominicæ, sed modò est Dominicæ, modò S. Thomæ translati, & modò Diei infra Octavam Nativitatis: de quibus omnibus hoc loco est differendum: & primò quidem de Dominica, non solùm quia nobilior est, sed etiam quia sæpè celebratur in dicta die trigesima, & quia, sequendo Rubricam, est prima in ordine trium horum Officiorum. 151

150

Itaque Dominica infra Octavam Nativitatis celebratur sub ritu semiduplici in colore albo: Quoad ejus Officium, nihil sumit de Psalterio, ut fit in Dominicis infra Octavas communes occurrentibus: sed omnia dicuntur, ut in Die Nativitatis, exceptis Lectionibus trium Nocturnorum, aliisque propriis claro ordine dispositis in Breviario. Ad Laudes fit commemoratio quatuor Octavarum: sine Suffragiis, quæ si non dicuntur in Dominicis infra Octavas non privilegiatas, multo minus dicenda sunt in hac Dominica. Ad Primam omittitur Psalmus *Confitemini*, & Symbolum S. Athanasii *Quicum-* 152

que : & ad Responsorium breve dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*, sine Precibus Dominicalibus, & cum clausula Hymnorum *Jesu tibi sit gloria* ad omnes Horas.

Missa hujus Dominicæ infra Octavam Nativitatis occurrentis est propria, in qua & *Gloria*, & commemoratio quatuor Octavarum, & *Credo*, & Præfatio Nativitatis cum ejus *Communicantes*. In Ecclesiis verò Ritus Ambrosiani dicitur in hac Dominica etiam nostris temporibus alia Præfatio, quam ex particulari illius moris Missali fideliter transumptam volumus hìc extendere, & est sequens, brevis quidem, sed scitu digna, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus; suppliciter implorantes, ut Filius tuus Jesus Christus, qui se usque in finem sæculi suis promisit Fidelibus affuturum, & præsentia corporalis mysteriis non deserat quos redemit, & Majestatis suæ beneficiis non derelinquat. Quem laudant Angeli, atque Archangeli, &c.* 153

Quia tamen antiquitùs recitabatur in Ecclesia Dei Præfatio diversa in hac Dominica, ut videre est in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pagina decima quarta, etiam ista hoc proprio loco ponitur per extensum, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Qui peccato primi Parentis hominem à salutis finibus exulantem, pietatis indulgentia ad veniam vitamque revocasti, mittendo nobis Unigenitum Filium Dominum & Salvatorem nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Benedictio verò Episcopalis, quæ, attenta prisca Ecclesiæ consuetudine, tribuebatur Populo intra Missam, ut supra diximus in Nocte Nativitatis Domini, in hac Dominica infra Octavam erat ea, quæ sequitur, nempè: *Deus, qui Unigenitum suum misit, ut Mundum salvaret: ejusdem salutis vos participes efficiet, & in ea perseverabiles reddat.* Amen. *Iram, quæ super infideles manet, à vobis amoveat.* Amen. 154

Spiri-

Spiritum Filii sui vobis attribuat, ejusque donis vos affatim exuberare concedat. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa de S. Stephano.

153 Si hæc Dominica infra Octavam occurrat die vigesima nona, vel trigesima Decembris, in Ecclesia Universali fit Officium de eadem Dominica. Attamen si in una ex prædictis duabus diebus occurrat alicubi Festum duplex, licèt primæ classis, legitur in eo nona Lectio Dominicæ occurrentis ad Matutinum, & fit in Laudibus commemoratio de ea, ac etiam in Missa, in cujus fine recitatur Evangelium ejusdem Dominicæ. Idem dicendum, si die trigesima fiat de dicta Dominica, non solùm quando occurrit in die festivo, sed etiam quando occurrit eo die Feria tertia, vel quarta, vel quinta, aut sexta, nam in qualibet ex dictis quatuor Feriis agendum erit de eadem Dominica infra Octavam: sed illud notandum, quòd in dictis quatuor Feriarum occurrentiis, hæc Dominica licèt non festiva, non tamen recipit duplex translatum, sed tantùm occurrens, quia Dominica in hujusmodi 155
154 di casibus consideratur tamquam in propria sede, & in die fixa ac propria: unde ubi habetur translatum Festum duplex S. Anastasiæ, quod occurrebat in Die Nativitatis Domini, & nullum ibi occurrit hodie duplex Officium, non reponitur hac die dictum Festum S. Anastasiæ: unde ubi hodie occurrit Festum duplex, ut Aquilejæ in Foro-Julii Festum S. Nicephori Martyris, vel Firmi in Marchia Anconitana Festum S. Sabini Episcopi & Martyris, vel in omnibus ferè Diœcesibus Hispaniarum Translatio S. Jacobi Apostoli, ibi fit nona lectio & commemoratio Dominicæ, cum ejus Evangelio in fine Missæ.

At quia infra hanc Octavam Nativitatis non dicuntur Missæ Votivæ privatæ, neque de *Requiem*, ut supra diximus in Festo S. Thomæ cum citatione Decreti prohibitivi, cautè idcircò legendus Gavantus, qui *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *num.* 3. *lit.* O. *circa fin.* tenet, quòd exceptio Missarum Votiva- 156

rum in Dominicis, expressa in Rubrica in fine Missalis, non habeat locum in hac Dominica infra Octavam, quando celebratur die trigesima non festiva in Feria tertia, vel quarta, vel quinta, aut sexta, ea ratione, quia verba Rubricæ sonant ipsum Diem Dominicum, qui colitur à Populo, cui non convenit Missa Votiva privata. Hæc ille, sed quod suo tempore verificabatur, nunc temporis non est ampliùs admittendum ex nova Lege Votivarum privatarum exclusiva infra hanc Octavam. Quod autem dictum est de cauta lectione Gavanti circa hanc Dominicam, intelligendum est de aliis Auctoribus illum quoad hoc sequentibus, & præsertim de Arnaudo *Epithom. tract. 1. part. 1. titul. 4. num. 4.*

157 Quia verò in hac Dominica infra Octavam Nativitatis ponitur in primo Nocturno *Initium Epistolæ Paulinæ ad Romanos*, necesse est, ut aliquid super hoc dicamus, cùm non semper legi possit propria die. In Ecclesia itaque Universali unicus tantùm datur casus impedimenti, plures tamen in Ecclesiis particularibus. Et quidem in Ecclesia Universali tunc anticipatur dictum *Initium*, quando Dominica occurrit in Festo S. Silvestri, nam eo casu ponitur Initium in Sabbato præcedenti, ut præscribit Rubrica Breviarii statim post Officium Dominicæ, de quo nos infra dicemus, cùm de Die infra Octavam Nativitatis sermo erit. Extra verò Ecclesiam Universalem ponendum est præfatum Initium in Feria secunda, ubi Festum S. Thomæ celebratur sub ritu duplici, & occurrit in Dominica, ut apud Regulares Lateranenses & Cistercienses, & etiam quoad hoc dicemus infra proprio loco. Quòd si alicubi die vigesima nona Decembris occurrat in Dominica Festum duplex proprias habens Lectiones primi Nocturni, *Initium* Dominicæ non erit ponendum in Feria secunda, si in ea fiat de Festo S. Thomæ quod fuit heri, sed legetur in Festo S. Silvestri tunc occurrentis in Feria tertia. Idem dicendum, si die trigesima occurrat Dominica in die festivo, sive fiat de ea tamquam in die fixa feriali, & simul

agen-

agendum sit de simili Festo duplici cum lectionibus
primi Nocturni propriis, nam & in hoc casu Fe-
stum S. Silvestri erit locus hujus *Initii*.

Guyetus tamen *in Heortolog. lib. 4. cap. 18. quæst.* 158
9. *pag.* 287. *juxta editionem Venetam*, tollit à Festo
S. Thomæ lectiones tamquam proprias *A Mileto*, &
ponit earum loco prædictum *Initium Epistolæ, ad Ro-
manos*, supposito, quòd die trigesima Decembris oc-
currat Dominica impedita ab Officio duplici cum
lectionibus propriis in primo Nocturno, & dato si-
mul, quòd die trigesima prima simile Festum sit ce-
lebrandum. Et ut rite & recte fundata sit ejus opi-
nio, eam confirmat exemplo Breviarii. In Festo
enim SS. Angelorum Custodum (ait) lectiones pri-
mi Nocturni sunt omninò propriæ, & nihilominùs
157 ibi habetur Rubrica, in qua dicitur, quòd dictæ
lectiones propriæ omittuntur eo anno, quo in præ-
cedentibus diebus non potuit legi *Initium Libri E-
sther*: Ergo à pari, omittuntur lectiones *A Mileto* in
Festo S. Thomæ, quando non potest alia die legi
Initium Epistolæ ad Romanos. Hæc ille: &, ut ve-
ritatem fatear, hæc opinio mihi probatur, nam
& paritas currit, licèt ampliùs non currat illa
Rubrica, quæ tunc observanda erat, quando Of-
ficium SS. Angelorum Custodum poterat celebrari
prima die Octobris, in qua interdum occurrit Sab-
batum pro repositione dicti *Initii Esther*: sed post-
quàm assignata fuit dies secunda ejusdem Octobris
præfato Officio SS. Angelorum, remanente nihilo-
minus paritate, casus repositionis evanuit, nam in
quamcumque feriam incidat dicta dies secunda, *Ini-
tium Esther* lectum fuit in Ecclesia Universali, vel
occurrit infra Hebdomadam primam Octobris: In
Ecclesia verò particulari, si dies secunda veniat in
Feria sexta debent haberi tria Officia specialia cum
lectionibus propriis in primo Nocturno, antequàm
Initium Esther reponatur in Festo SS. Angelorum,
nempè, die vigesima septima in ipsa Dominica
quinta Septembris, die vigesima octava in Feria se-
cunda, & die prima Octobris in Feria quinta. Si
verò eadem dies secunda occurrat in Sabbato, desi-
deran-

derantur quatuor Officia particularia dictum *Initium Esther* non admittentia, scilicet, die vigesima sexta in Dominica quinta septembris, die vigesima septima in Feria secunda, die vigesima octava in Feria tertia, & die prima Octobris in Feria sexta: quæ quidem Officia inveniri videtur ferè impossibile.

Non video tamen, cur in casu Guyeti supra po- 159
sito non possit poni *Initium Epistolæ ad Romanos* in Die Octava SS. Innocentium: nam si dicatur, quòd poneretur *Initium* post incæptam Epistolam in Die Circumsionis; respondeo, quòd illæ lectiones Circumcisionis non considerantur de scriptura occurrente, sed ut propriæ, tamquam ad rem loquentes de eadem Circumcisione, ita ut nisi hoc tempore legeretur de hac Epistola, adhuc, meo judicio, essent ea die positæ propter convenientiam cum Festo: Et quod fatetur Guyetus, ne in Die Circumcisionis ponatur *Initium*, ego censeo, ne considerentur Scripturales: ait enim d. lib. 4. cap. 18. quæst. 9. *Lectiones in Die Circumcisionis ita sunt de Scriptura, ut sint nihilominùs propria Festi*. Unde Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap. 24. in fine*, sic habet: *Prætermittendum non est, inopinatò accidisse, ut primæ tres lectiones de Circumcisione absque ullo delectu disposita, illius Diei mysteriis convenirent*; dum ergo fatetur convenire, facit proprias: licèt in eo erret, quòd sine delectu sint dispositæ, nam quàmvis sint successiva Capita Epistolæ, non sunt tamen successivi Epistolæ Numeri, sed imò cum delectu sunt positæ, ut clarè patet ex Sacris Bibliis: Prima enim Lectio in Officio Circumcisionis sumitur ex Capite tertio ejusdem Epistolæ à numero primo ad numerum sextum inclusivè: Secunda verò Lectio patenter demonstrat delectum, nam omissis viginti duobus Numeris præfati Capitis tertii, qui ad rem non faciunt, incipit a numero vigesimo nono ejusdem Capitis, deinde includit Caput quartum à numero primo usque ad numerum septimnm inclusivè: quod mihi sufficit ad ostendendum delectum. Si ergo sunt selectæ, ad

hoc

hoc ut essent propriæ, ergo non considerandæ tamquàm de prosecutione Epistolæ: ergo post eas poni potest dictum *Initium ad Romanos* in casu Guyetis, scilicet in Die Octava SS. Innocentium, nam & Lectiones eo die positæ, nihil habent cum Innocentibus; quod dictum sit, salva semper meliori opinione, & ad favorem S. Thomæ, ut habeat in
159 primo Nocturno suas assignatas Lectiones, quoad fieri potest.

Casum denique de tribus Festis propriis illo triduo occurrentibus, nempè die vigesima nona, trigesima, & trigesima prima Decembris, in quibus omnibus habeantur in primo Nocturno Lectiones propriæ, noluisse proponere fatetur Guyetus *d. lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 9. *in fine*, ratus nihil hujusmodi ullibi contingere: si tamen contingat, sentit ex superiùs dictis, ponendum itidem in aliquo illorum prædictum *Initium Epistolæ Paulinæ ad Romanos*, omissis aliis Lectionibus sive propriis sive de Communi assignatis. Huic opinioni potiùs adhæreo, sed & in hoc casu poni posset in Die Octava SS. Innocentium, ut supra dixi. Casus autem Guyetanus mihi non videtur difficilis inventu, ut ipse putat, nam Toleti in Castella nova Hispaniarum, & Compostellæ in Gallicia fit die vigesima nona de Festo S. Thomæ sub ritu duplici minori, cum Lectionibus *A Mileto*, ut in Ecclesia Universali: die verò trigesima celebratur Translatio S. Jacobi Apostoli sub ritu duplici majori, & respectivè secundæ classis. Non est tamen difficile, quòd in aliqua Ecclesia unius ex prædictis duabus Civitatibus vel Diœcesibus vel occurrat die trigesima prima Dedicatio propria, vel S. Silvester sit Titularis. In quamcumque ergo ex dictis tribus diebus occurrat Dominica, juxta Guyetum ponitur *Initium* in Festo S. Thomæ, sed ego ponerem, ut supra dixi, in dicta Die Octava SS. Innocentium. 160

Explicatis, ea, quà potuimus, claritate, quæ ad Dominicam ejusque *Initium* spectabant, nunc ad secundum Officium, quod die trigesima interdum occurrat, deveniendum est, de quo superiùs innuimus. 161

mus. Est itaque Festum S. Thomæ, quod, si occurrat in Dominica infra Octavam, transferendum esse in Feriam secundam immediatè sequentem non impeditam, nempè in diem trigesimam Decembris, clarè patet ex Rubrica tam Breviarii, quàm etiam Missalis, statim posita ante Festum S. Thomæ. Officium verò fit, ut supra diximus in propria die, cum commemoratione quatuor Octavarum in Laudibus, & in Missa. Hæc autem Missa de Festo semiduplici etiam translato adeò necessariò dicenda est, ubi nullum aliud occurrit Officium, ut nulla hodie dici possit Missa Votiva privata, aut de *Requiem*, non quidem ratione Festi, sed ratione Octavæ, quæ etiam quoad hoc est privilegiata ex nova Lege à Sacra Rituum Congregatione emanata *anno* 1706. *sub die* 25. *Septembris*, & confirmata *sub die* 15. *Septembris* 1714. approbante Clemente Undecimo *sub die* 29. *ejusdem Mensis & anni*: ubi etiam dicitur, Votivas solemnes posse cantari, cum Præfatione propria si habeant: ita ibi, sed cum *Communicantes* de Octava, ut infertur ex Octava Ascensionis.

162 Ubi autem habetur duplex etiam primæ classis translatum, non raponitur die trigesima in Feria secunda, quia Festum semiduplex S. Thomæ, quod occurrebat in Dominica infra Octavam, tantum habet juris in dicta Feria secunda non impedita, ut nulli cedat Festo duplici translato, nam hæc Dies reputatur in hoc casu tamquam firma & fixa, ut fusiùs diximus in Festo SS. Innocentium, contra Gavantum, excusatum tamen, quia scripsit ante Decretum ibidem citatum & à nobis relatum ex integro *tom.* 2. *in Dom. infr. Oct. Ascens.* Quòd si alicubi prædicta die trigesima occurrat Festum etiam semiduplex, fit de eo, nam si potest fieri de semiduplici quod fuit heri in Dominica, majori ratione fiet de semiduplici quod hodie occurrit: Neque mireris, quod infra hanc Octavam cæteroquin in multis privilegiatam admittatur Festum semiduplex, non solùm occurrens, sed etiam translatum, quia Schola Nativitatis Christi est Officina Humilitatis, ut

ut ex S. Augustino ait Gavantus in *Thesaur. Sacror. Rit. tom. 2. sect. 3. cap. 8. sub num. 2.* At quia ubi militat eadem ratio, eadem regula utimur, nam casus identitas eàdem lege resolvitur, ideo, si ubi Festum S. Thomæ est duplex, occurrat ibidem eadem die aliud Festum semiduplex, & sit Dominica, illud semiduplex particulare erit reponendum in dicta Feria secunda non impedita, cùm non sit major ratio de uno, quàm de alio in paritate casus. Impedita verò alicubi Feria secunda à quovis Festo occurrente, ut Firmi in Marchia Anconitana, ubi die trigesima fit de S. Sabino Episcopo & Martyre, ibi Festum S. Thomæ semiduplex transfertur in primam diem non impeditam post Octavam Epiphaniæ.

Licèt paucis verbis locuti simus de secundo Officio in die trigesima interdum celebrando, quia tamen forsan principaliora, ut putamus, diximus, satis superque credimus dixisse: Unde de tertio Officio, quod dicta trigesima die aliquando occurrit; modò est differendum. Casus autem hujus tertii Officii est unicus in Ecclesia Universali, & etiam rarus, quia solummodò in occurrentia Sabbati, imò & rariorem quandoque facit Annus Bissestilis propter additionem diei in Mense Februario. In Ecclesia verò particulari bis potest contingere, non tamen eodem Anno, ut inferiùs dicetur. Occurrente igitur die trigesima Decembris in Sabbato, hoc tertium Officium erit de Die infra Octavam Nativitatis Domini, ut præscribit utraque Rubrica, Breviarii scilicet & Missalis, statim post Festum S. Thomæ: Hoc tamen tertium Officium, quod diximus raro contingere celebrandum, numquam alicubi celebratur, nam ubi die trigesima occurret Festum etiam semiduplex, ibi numquam fit de dicta Die infra Octavam, cùm Rubrica veniat intelligenda de Sabbato non impedito, prout non est in Ecclesia Universali. 163

162

Officium itaque de Die infra Octavam Nativitatis in Sabbato fit sub ritu semiduplici in colore albo. Ad Matutinum omnia dicuntur, ut in Die 164

Nati-

Nativitatis. Lectiones tamen primi & secundi Nocturni, nempe *Initium* Epistolæ Paulinæ ad Romanos *Paulus servus Jesu Christi*, & sermo S. Leonis Papæ *Excedit quidem, dilectissimi*, cum suis Responsoriis, sumuntur ex Dominica sequenti infra Octavam impedita à Festo S. Silvestri. In tertio verò Nocturno legitur Homilia S. Ambrosii Episcopi, incipiens: *Vides festinare Pastores*, in Evangelium *Pastores loquebantur ad invicem*, cum Responsoriis ibidem positis: quæ Homilia habetur in Breviario immediatè post Officium dictæ Dominicæ infra Octavam. Ad Laudes omnia itidem dicuntur, sicut in Nativitate, & post Orationem fit commemoratio de S. Stephano, & de reliquis Octavis. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*: & ad omnes Horas, quæ similiter dicuntur sicut in Nativitate Domini, clauduntur Hymni cum Strophe *Jesu tibi sit gloria, &c.* Missa est propria de Die infra Octavam Nativitatis, in qua dicitur *Gloria*, fit commemoratio trium Octavarum, cum *Credo*, & cum Præfatione, ac *Communicantes* de Nativitate. Quia tamen hæc Octava non admittit Votivas privatas, neque pro Defunctis, ut patet ex superiùs dictis in Festo S. Thomæ, ideo hæc Missa de Die infra Octavam nec ssariò dicenda est, ubi non occurrat hodie aliquod Festum etiam semiduplex.

Quod si die trigesima, in qua occurrit dictum Officium de Die infra Octavam Nativitatis, occurrat alicubi Festum etiam semiduplex, fit de eo, cum commemoratione quatuor Octavarum: non tamen fit in hoc Sabbato Festum semiduplex, quo heri occurrebat in Feria sexta: Unde si die vigesima nona in aliqua Ecclesia fiat de Festo duplici ibi occurrente, Festum semiduplex S. Thomæ non transfertur in hoc Sabbatum, in quo occurrit Officium de dicta Die infra Octavam, nam privilegium Festi semiduplicis transferendi in diem immediatè sequentem non impeditam infra Octavam, spectat dumtaxat ad illud, quod occurrebat in Dominica, quidquid sentiant alii non rectè intelligentes Rubricam 165

Bre-

Breviarii *tit.* 10. *de translat. Festor. sub numer.* 5. nempè: *ita ut Festum semiduplex infra Octavam non transferatur, nisi in proximè sequentem diem:* putantes, quod hic sensus Rubricæ non sit unitus cum præcedenti de semiduplici occurrente in Dominica infra Octavam. Quod denique declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Decreto Urbis & Orbis emanato sub die* 22. *Decembris* 1696. in quo dicitur: *ita tamen, ut nihil penitùs circa semiduplicia in Dominicis infra Octavas occurrentia veniat immutandum;* & ut sciatur quod dicta Rubrica in omnibus & per omnia loquitur solùm de semiduplici occurrente in Dominica infra Octavam, statim subditur in dicto Decreto: *pro quibus Generalis Rubrica cap.* 10. *num.* 5. *omnino servanda est*: si servanda est pro semiduplici in Dominica, ergo non est servanda pro semiduplici occurrente in duplici, cùm exceptio firmet regulam in non exceptis. Quod si heri in die vigesima nona occurrebat alicubi Festum duplex saltem majus, ibique Festum S. Thomæ celebretur sub ritu duplici minori, hodie in Sabbato fieri potest de eodem Festo S. Thomæ, quod fuit heri, dummodò non habeantur ibidem alia Festa prius translata ejusdem ritus.

At quia supra diximus, præter casum universalis Ecclesiæ etiam particulariter servandum, si nullum obstet Festum occurrens in Sabbato, dari quoque alium 166
165 specialem agendi die trigesima Decembris de Die infra Octavam Nativitatis Domini, illum invenit perspicacissimus casuum particularium investigator Carolus Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 7. *pag.* 287. *juxta editionem Venetam de Anno* 1729 Ubi enim Festum S. Thomæ celebratur sub ritu duplici, prout in duabus aliàs citatis Congregationibus Regularibus, Lateranensi scilicet & Cisterciensi, si occurrat in Dominica, fit utique de eodem Festo, cum nona Lectione Dominicæ ad Matutinum, & cum ejus commemoratione ad Laudes. Ibi itaque in Feria secunda sequenti non impedita agendum est de dicta Die infra Octavam Nativitatis, eo prorsùs modo, quo supra diximus agi debe-

re

re in Ecclesia Universali, quando die trigesima occurrit Sabbatum. Cùm autem Guyetus suum Opus anno 1657. Lutetiæ Parisiorum ediderit, humillimè postmodùm requisita Sacra Rituum Congregatio, quid agendum in casu proposito, sub die 1. Martii 1681. respondit in una Canonicorum Lateranensium ad septimum Dubium, *Die trigesima Decembris in Feria secunda agendum de Die infra Octavam Nativitatis*.

Cùm autem ex dictis pateat, tria occurrere Officia in die trigesima Decembris, quæ uno vel altero Anno omnia celebrantur, ex hac Officiorum varietate erunt etiam Vesperæ utique in aliquo variandæ. Et primò quidem in Ecclesia Universali: deinde, juxtam diversam propriorum Festorum qualitatem, ordinandæ erunt in Ecclesia particulari. Si ergo die trigesima occurrat vel fiat de Dominica, in Vesperis de Nativitate fit Capitulum de sequenti, cùm commemoratione Dominicæ præcedentis, & quatuor Octavarum. Quòd si fiat Officium de Die infra Octavam, in Sabbato Capitulum utique erit de S. Silvestro, cum commemoratione Dominicæ sequentis, & Nativitatis præcedentis, ac aliarum trium Octavarum. At si dicta die trigesima sit Feria secunda, in qua fiat de Festo semiduplici S. Thomæ, quod heri occurrebat in Dominica, Capitulum Vesperarum dicitur de sequenti, cum commemoratione S. Thomæ, & quatuor Octavarum. Ad hunc locum tamen spectat, quod observat Gavantus *tom. 2. sect. 3. cap. 11. sub num.* 39. nempè, quòd in ordine commemorationum post Orationem S. Silvestri videtur, debere fieri priùs commemorationem Nativitatis, deinde S. Thomæ, nam quando Festum S. Thomæ occurrit in Feria sexta, in Vesperis etiam Capitulum est de Die sequenti infra Octavam, & consequenter commemoratio S. Thomæ fit post Orationem Nativitatis: Unde sicuti in eo casu Dies infra Octavam habet præcedentiam in Vesperis à Festo semiduplici, ita in casu nostro deberet fieri commemoratio Nativitatis ante illam S. Thomæ. At res revera non ita se habet: ideo-

que

que Gavantus peritissimus Rubricarum interpres,
ingeniosam *loco citato* & pulcherrimam affert inter
utrumque casum disparitatem, quam uti verissimam
sequitur Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 13. *quæst.*
9. *vers. Quod insuper pag.* 276. facta enim casus à
casu distinctione, ait, quòd in ratione Officii divi-
duntur Vesperæ, ita ut ad præcedens Festum pri-
ma pars spectet, ad sequens vero altera à Capitu-
lo: At in ratione simplicis commemorationis, pu-
167 tà, quando Semiduplex concurrit cum Duplici in-
fra Octavam Festi Octavam habentis (ut in nostro
casu Festum semiduplex S. Thomæ cum Festo du-
plici S. Silvestri infra hanc Octavam Nativitatis)
quia Semiduplex Festum ut tale est nobilius per se
loquendo, quàm Dies infra Octavam quæ est con-
tinuatio Festi, idcircò fit commemoratio Semidupli-
cis ante Diem infra Octavam.

Prædicta autem Vesperarum ordinatio spectat ad 168
Ecclesiam Universalem: Sed in Ecclesiis particula-
ribus dantur aliæ varietates: nam si die trigesima
Decembris fiat alicubi de Festo duplici minori, ut
Firmi in Marchia Anconitana fit de S. Sabino Episco-
po & Martyre sub ritu duplici minori, in Vespe-
ris de Nativitate Capitulum erit nihilominus de S.
Silvestro, non de illo Festo duplici particulari, quia
in hoc casu fit divisio Vesperarum, deinde comme-
moratio Festi duplicis minoris præcedentis, & Do-
minicæ occurrentis vel subsequentis si occurrat, ac
quatuor Octavarum. Ubi verò dicta die trigesima
fiat de Festo duplici majori, ac Toleti in Castella
nova Hispaniarum fit de Translatione S. Jacobi Apo-
stoli sub ritu duplici majori, Capitulum legitur de
dicta Translatione, cum commemoratione S. Silve-
stri, & Dominicæ præcedentis vel subsequentis,
deinde quatuor Octavarum. At si alicubi occurrat
Festum duplex secundæ classis, ut Compostellæ in
Gallicia fit de prædicta Translatione S. Jacobi Apo-
stoli, sed sub ritu secundæ classis, ibi Capitulum de
occurrente duplici, cum commemoratione S. Silve-
stri, & Dominicæ sequentis si occurrat, non verò
Dominicæ præcedentis si occurrebat, deinde non

solùm Nativitatis, sed etiam aliarum trium Octavarum, ut factum fuit in tribus præcedentibus Festis Univesalibus S. Stephani, & S. Joannis, ac etiam SS. Innocentium.

Ubi autem S. Silvester est Titularis, prout est Venetiis in Parochiali & Collegiata Ecclesia eidem dicata, quam consecravit Alexander Papa Tertius, Antiphonæ quidem sunt *Tecum principium*, cum Psalmis de Nativitate, sed Capitulum de S. Silvestro, cum commemoratione Dominicæ si subsequatur, & Nativitatis, non Dominicæ si præcedat, non S. Thomæ si de eo actum sit in Feria secunda, non denique aliarum trium Octavarum. Quod si die trigesima in Ecclesia, in qua S. Silvester est Titularis agendum sit de Dedicatione Cathedralis sub ritu duplici primæ classis, Capitulum in Vesperis erit de Dedicatione tamquam de digniori, cum commemoratione Titularis tamquam minus digni, & Dominicæ si sequatur, non si occurrat, deinde Nativitatis, omissis aliarum trium Octavarum commemorationibus. At ubi dicta die trigesima occurrat Dedicatio propria, & cras Dedicatio Cathedralis, utraque in Officio duplici primæ classis: vel è contra, hodie Dedicatio Cathedralis, & cras Dedicatio propria: in prima concurrentia Capitulum erit de Dedicatione propria, cum commemoratione Dedicationis sequentis, & Dominicæ si sequatur, non si occurrat, & Nativitatis, non aliarum trium Octavarum: in secunda verò concurrentia, Capitulum Vesperarum dicetur de Dedicatione sequenti, cum commemoratione Dedicationis præcedentis, & Dominicæ, ac Nativitatis, ut supra in prima concurrentia. Quod enim inter Dedicationem unius particularis Ecclesiæ, & Dedicationem Cathedralis, maior dignitas danda sit Dedicationi particulari, sæpè sæpius resolvit Sacra Rota Romana, & signanter *in Cæsaraugustana Dedicationis* 14. *Decembris* 1624. *coràm* Manzanedo, *decis.* 801. *à num.* 2. *usq. ad* 5. & sequendo meminit Gavantus *tom.* 2. *sect.* 8. *cap.* 5. *sub num.* 6. 169

§. XI.

§. XI.

169 *De Festo S. Silvestri Papæ, & Confessoris.*

Latitabat Silvester, ne inveniretur: Quærebat 170
Constantinus, ut inveniret. Quia verò non inquirebat persequendo, factum est, ut prosequendo reperiret. Descenderat Jesus de Monte ad eos qui venerant, ut sanarentur à languoribus suis: Ediscens à Magistro Silvester, descendit etiam ipse de Monte, ut sanet Constantinum: scit enim, quòd *in excelsis infirmi esse non possunt*. Recognoscit Imperator in Pontifice imagines Apostolorum: & benè recognoscit, quia licèt non sit Petrus in persona, est revera Petrus in successiva Dignitate. Recognoscit etiam Pontifex in Imperatore incrementum Fidei, quia dum videt Constantinus Miracula Ecclesiæ, videt Silvester Ecclesiæ exaltationem. Effundit igitur medicinam lustralem, & fugit Lepra. Mundato Imperatore, Pontifex aperit Templa Christianorum antea clausa, & claudit Fana Gentilium antea aperta. Erigitur super Altaria Crux Christi publicè veneranda: & ut una dumtaxat adoretur, omnes aliæ tolluntur. Descendit itaque Silvester, ut erigat Ecclesiam: Sanitas Constantino cœlitùs reddita, sanat itidem Fidem Catholicam ab Ario infirmatam: ideoque Pontifex damnat Hæresiarcham, ipso in Conciliis præsente Imperatore. Lætetur ergo Orbis Terrarum, quia à tanto Pontifice tot Bona provenerunt Catholicæ Fidei.

Hoc Festum S. Silvestri est præceptivum cum obli- 171
gatione audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Celebratur autem sub ritu duplici minori in colore albo. Græci agunt de hoc Festo Kalendis Januarii, ut patet ex eorum Menologio, ubi Elogium, quod per extensum ponit Baronius *in*

Notation. ad Martyrolog. Roman. In Ecclesia verò S. Dionysii in Gallia transfertur ad diem secundam Januarii, ut ait Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 23. Quoad Officium, omnia sumuntur ex Communi Confessoris Pontificis: Lectiones tamen omnium & trium Nocturnorum dicendæ sunt, ut hodie in Breviario: sed in primo Nocturno possunt alicubi variari, ut hac die legatur *Initium Epistolæ Paulinæ ad Romanos*, ut supra diximus, cùm de Dominica infra Octavam locuti sumus. Ad Laudes fit commemoratio quatuor Octavarum, Nativitatis, S. Stephani, S. Joannis, & SS. Innocentium, ut in Festo S. Thomæ post ejus nonam Lectionem. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*, cum clausula Hymnorum ad omnes Horas *Jesu tibi sit gloria, &c.* Si verò hodie occurrat Dominica infra Octavam Nativitatis, ejus *Initium* non legitur hac die, sed Lectiones primi & secundi Nocturni dicuntur eo casu in Sabbato præcedenti in Officio de Die infra Octavam, ut suo loco dictum est: At si alicubi in illo Sabbato actum sit de Festo proprias habente Lectiones primi Nocturni, legitur dictum *Initium* in hoc Festo S. Silvestri tunc occurrente in Dominica: & ad Matutinum dicitur nona Lectio ejusdem Dominicæ, cum ejus commemoratione in Laudibus ante illas quatuor Octavarum.

Missa verò in Festo S. Silvestri habetur per ex- 172
tensum hodie in Missali, quæ tamen sumpta est ex diversis Communibus, nam Introitus est de Communi Confessoris Pontificis ex secundo loco: Orationes depromptæ sunt ex primo loco ejusdem Communis: Epistola est de Communi Doctorum: Evangelium de primo loco Confessoris non Pontificis: Graduale denique, Offertorium, & Communio desumuntur partim ex uno, partim ex altero loco Confessoris Pontificis. In hac Missa dicitur *Gloria*, fit commemoratio de quatuor Octavis; recitatur *Credo*; & Præfatio ac *Communicantes* sunt de Nativitate. Quòd si occurrat Dominica, fit priùs de ea commemoratio, & legitur ejus Evangelium in fine,

cum

cum aspersione Aquæ benedictæ ante Missam solemnem. Hodie tamen possunt cantari quæcumque Missæ Votivæ pro re gravi, cum Præfatione propria, si habeant, sed cum *Communicantes* de Octava, licèt in eis non sit facienda commemoratio de Nativitate, & multò minus de aliis Octavis, ut supra diximus in Festo S. Thomæ, ubi & casum Rhodiginum attulimus de Votiva Beatæ Mariæ, quæ in hoc Festo S. Silvestri ex voto illius Civitatis quotannis cantatur, & in ea dicitur Præfatio Beatæ Virginis, cum *Communicantes* de Octava.

Ubi tamen S. Silvester est Titularis, prout est Bononiæ in Statu Ecclesiastico in Ecclesia Parochiali 172
eidem dicata, omissis in primo Nocturno Lectionibus Epistolæ Paulinæ *ad Romanos*, sumuntur ex ejus Communi, nempè, *Fidelis sermo*, ut benè suggerit Piscara *in Caremon. sua Religion. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 15. *pag. mihi* 151. ubi etiam ait, & verum dicit, quòd fit commemoratio de sola Nativitate, nisi venerit in Dominica, quia tunc legitur nona Lectio de ea, & fit ejus commemoratio in Laudibus ante illam Nativitatis, ita & in Missa, in cujus fine dicitur Evangelium ipsius Dominicæ. Idem respectivè dicendum, si hodie alicubi occurrat Dedicatio propriæ Ecclesiæ, quia ibi est duplex primæ classis. At si contingat fieri de Dedicatione Cathedralis sub ritu duplici secundæ classis, ut apud Regulares,
173 omnes erunt faciendæ commemorationes Octavarum, non solius Nativitatis, ut factum fuit supra in Festis duplicibus secundæ classis universalibus.

Vesperæ hodiernæ sunt integræ de Circumcisione, sine commemoratione S. Silvestri, licèt sit Festum duplex minus, quod in concurrentia duplicis 174
secundæ classis debet habere suam commemorationem, vigore Rubricæ generalis Breviarii *tit.* 9. *de Commemor. sub num.* 6. ubi habetur, quòd *in Festis secundi ordinis*, nempè secundæ classis, *fit in primis Vesperis commemoratio Festi duplicis eo die celebrati*: At quia statim additur, *nisi aliter in propriis locis notetur*, ideo in nostro casu attendenda est Rubrica specialis posita in primis Vesperis de Circumcisione, quæ

ſic habet, *Et non ſit aliqua commemoratio*: ex quo ſequitur, quòd neque facienda eſt de Dominica occurrente in Feſto S. Silveſtri, & hoc juxta Rubricam generalem, ac etiam ſpecialem. In Eccleſia tamen, in qua S. Silveſter eſt Titularis, Antiphonæ de Nativitate *Tecum principium* non habent ampliùs locum, terminatæ in primis Veſperis S. Silveſtri: ergo ſumendæ erunt de Communi Confeſſoris Pontificis, nempè, *Ecce Sacerdos magnus*, cum Antiphona ad Magnificat *Dum eſſet Summus Pontifex*, quæ omnibus convenit & ſolis Summis Pontificibus in ſecundis eorum Veſperis, & cum ſola commemoratione Circumciſionis, ut tenet Gavantus *in Theſaur. tom.* 2. *ſect.* 6. *cap.* 6. *num.* 9. & ejus Compilator Arnaudus *in Epitoma*, *tract.* 2. *par.* 4. *tit.* 7. *num.* 4. Piſcara *in Cæremon. ſua Religion. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 15. ac Baldryus *in Manuali*, *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 39. Undeapud ipſos, ſi in Feſto S. Silveſtri occurrat alicubi Dedicatio Eccleſiæ ſub ritu duplici primæ claſſis, in ſecundis ejus Veſperis Antiphonæ erunt *Domum tuam, Domine, decet Sanctitudo*, ut in Communi Dedicationis, cum commemoratione Circumciſionis.

Attamen meliorem, ut reor, opinionem, fortioremque ac Rubricæ magis adhærentem rationem, 175
ad ſuſtinendas Antiphonas de Nativitate etiam in ſecundis Veſperis de S. Silveſtro Titulari, invenit Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 13. *quæſt.* 5. *pag.* 286. *juxta editionem Venetam de Anno* 1729. Unde enim (ait hic Auctor) habetur, terminatas fuiſſe pridie illas Antiphonas Nativitatis, niſi quia hacce die Veſperæ fiunt de ſequenti Feſto Circumciſionis, quod proprias habet Antiphonas & Pſalmos? Sed poſito, quòd hacce die Veſperæ non ſint de Circumciſione, annon ſemper continuatur in Octava Nativitatis? adeoque locum habet Rubrica de iſtis Antiphonis & Pſalmis poſita in ſecundis Veſperis S. Stephani, *Et dicuntur etiam in aliis Feſtis infra hanc Octavam occurrentibus*. Et verò, ſi idem fieret Officium in Circumciſione ſeu Octava Nativitatis, quod fit in Die, annon ſtante præfacta Rubrica ut

eſt,

est, dicerentur in casu proposito prædictæ Antiphonæ? Certè nihil eis sui juris adimit Officium Circumcisionis: sed nec ipsa quidquam adimit celebritas Festi proprii. Ita, & benè meo judicio Guyetus: nam si Vesperæ sunt de S. Silvestro Titulari, sunt Vesperæ infra Octavam Nativitatis: ergo celebrandæ cum Antiphonis *Tecum principium*, cum Capitulo S. Silvestri, & cum commemeratione Circumcisionis, non autem Dominicæ, si occurrat, & multò minus duarum aliarum Octavarum. Unde non placeret, si Arimini, die trigesima prima Decembris in secundis Vesperis de S. Columba Virgines & Martyre illius Cathedralis Titulari dicerentur Antiphonæ de ejus Communi, & non de Nativitate.

Sequitur ex dictis cum eodem Guyeto, quòd si hac die ultima Decembris occurrat alicubi Dedicatio Ecclesiæ, sive ut tali die Mensis, sive ut Dominica ultima Mensis, sive ut Dominica infra Octavam Nativitatis, quæ in talem diem quandoque incidit, in ejus secundis Vesperis licèt duplicibus primæ classis, Antiphonæ erunt *Tecum principium* de Nativitate, non verò *Domum tuam, Domine, decet sanctitudo*, de Communi Dedicationis, cùm non sit major ratio de S. Silvestro Titulari, quàm de Dedicatione Ecclesiæ. Quapropter, si verum fateri volo, mihi magis probatur, magisque me movet hæc opinio Guyeti, quàm illa Gavanti, cùm ratio stet potiùs pro Cuyetana Rubricæ adhærente, quàm pro Gavantina se potiùs removente à Rubrica. Non sic tamen intelligendum venit, si Dedicatio Ecclesiæ hodie alicubi occurrens, sit duplex secundæ classis, prout est Dedicatio Cathedralis apud Regulares, nam cùm ibi Vesperæ sint de Circumcisione tamquam de digniori in paritate ritus, cessant in hoc casu Antiphonæ de Nativitate, quia Vesperæ sunt de sequenti, cum commemoratione præcedentis, licèt Rubrica in Circumcisione dicat, quòd in primis Vesperis nulla fit commemoratio, quia loquitur de Vesperis, prout in Ecclesia Universali, non in casu particulari, in quo duplex 176

secundæ classis minus dignum concurrit cum duplici secundæ classis digniori.

At si alicubi Circumcisio Domini sit duplex primæ classis, prout est Abulæ in Hispania (ut patet ex annuo ejus Directorio, quod modò præ manibus teneo, & sub oculos habeo, in quo vocatur duplex primæ classis in tota Diœcesi) dato, quòd in illa Civitate vel Diœcesi sit aliqua Ecclesia, in qua S. Silvester sit Titularis, vel ibi occurrat propria Dedicatio, in Vesperis hodiernis neque dicendæ erunt Antiphonæ *Ecce Sacerdos magnus* pro S. Silvestro, neque *Domum tuam, Domine, decet sanctitudo* pro Dedicatione, neque *Tecum principium* de Octava Nativitatis: sed sicuti Vesperæ fient ex integro de Circumcisione, sic etiam Antiphonæ erunt *O admirabile commercium*, cum sola commemoratione vel S. Silvestri Titularis, vel Dedicationis Ecclesiæ, prout dabitur concurrentia, nam cùm utrumque Festum sit ibi duplex primæ classis, ubi non datur disparitas ritus, intrat ratio majoris dignitatis: & ideo Circumcisio habet locum in Vesperis. 177

Quæri tamen hoc loco potest, an in secundis Vesperis de S. Silvestro uti Titulari, vel de Dedicatione Ecclesiæ, facienda sit commemoratio de Dominica hodie occurrente, statim post commemorationem Circumcisionis. Ratio dubitandi est, quia duplex primæ classis, ut est Titularis vel Dedicatio, admittit in secundis Vesperis commemorationem hujusmodi, ut clarè patet ex generali Rubrica Breviarii *tit.* 9. *de Commemor. sub num.* 4. sed duplex secundæ classis, ut est Circumcisio Domini, excludit in primis Vesperis commemorationem Dominicæ præcedentis, ex eadem Rubrica *sub num.* 6. Unum igitur includit quod ei debetur: alterum excludit quod ei non convenit: Quid itaque agendum? Dubium meo judicio facilè resolvitur. Cui dantur integræ Vesperæ, illud Festum consequitur, quod permittit vel negat: sed Vesperæ in casu proposito dantur integræ S. Silvestro Titulari, vel Dedicationi: ergo Festum S. Silvestri, vel Dedicationis 178

con-

consequitur, quod permittit: ergo commemoratio Dominicæ occurrentis facienda. Cùm igitur de Circumcisione fiat solùm commemoratio, per simplicem commemorationem non habet locum prædictus numerus sextus Rubricæ de duplici secundæ classis, sed quartus ejusdem Rubricæ numerus de duplici primæ classis integras Vesperas tamquam sui juris habente: & hoc tamen salvo semper meliori judicio.

Ad complementum denique hujus Diei ultimæ 179
Decembris remanet observandum, quòd Oratio Circumcisionis est omninò eadem, quæ dicitur in conclusione Officii post *Alma Redemptoris*, nempe: *Deus, qui salutis æternæ*: Utraque nihilominus, etsi eadem, dicenda est, una nempe pro Vesperis, altera post Vesperas, si statim eis cantatis terminetur Officium in Choro: nihil enim interest, quòd dicatur eadem oratio, & in fine Vesperarum tamquam principalis, & in conclusione illius Horæ tamquam finis illius Officii post Antiphonam de Beata Maria: Commutatio enim Orationis (de qua loquitur Rubrica Breviarii *tit.* 9. *de Commemor. sub num.* 8.) intelligitur de identitate & ipseitate duarum Orationum in eadem Hora Canonica occurrentium, in qua fiunt commemorationes, non verò post eamdem Horam, sive extra Horam, ut in hoc casu. Sæpe, ut verum fatear, requisitus fui à Scrupulosis, quid agendum in hac (ut putabant) occurrentia? quibus etiam sæpè respondi cum Regio Propheta, Psalm. 52. quòd *illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor*. Et ideò, eos charitativè admonui, istam non esse occurrentiam, neque concurrentiam, nullamque Rubricam præcipere commutationem, tamquam nullo modo necessariam, quia oratio finalis dicitur post Vesperas satis superque ex integro completas.

§. XII.

§. XII.

De Circumcisione Domini, & Octava Nativitatis.

DUplici vocabulo appellatur Ecclesiasticè Dies 180
ista, *Circumcisionis Domini* scilicet & *Octava Nativitatis*. Dicitur ergo *Circumcisio Domini*, quia Jesus hodie fuit circumcisus: liberè tamen & sponte, non ex obligatione, quia ipse erat, qui lege Circumcisionis à se lata non obligabatur: Et cùm Circumcisio esset instituta ad abolendum peccatum originale, nullum peccatum erat in Christo, ut teneretur ad Circumcisionem: unde S. Leo Papa *serm. 1. de Nativit. Dom.* ait: *Alienum ab hac Nativitate est, quod de omnibus legitur: Nemo mundus à sorde, nec infans, cujus est unius diei vita super terram: Nihil ergo in istam singularem Nativitatem de carnis concupiscentia transivit, nihil de peccati lege manavit.* Dicitur præterea Dies ista *Octava Nativitatis*, quia revera Dies erat Octavus à Nativitate Christi, quo ipse juxta legem circumcidendus erat. Voluit autem circumcidi novem de causis remissivè videndis apud Cornelium à Lapide *in Comment. ad Evang. Luc. cap. 2. vers. 21.*

A veritate non abhorret, Circumcisionis solemni- 181
tatem pridem Gallis innotuisse. Certè non ita multò post, Anno videlicet quingentesimo sexagesimo septimo Concilium Turonense Secundum decrevit, Calendis Januarii, Ethnicorum superstitioni objiciendum esse cantum Litaniarum, & Sacrum Circumcisionis faciendum: Eadem autem est vis vocis illius *Sacrum* seu *Missa*, & Festi Diei, inquit Thomassinus *in Commentar. de Dier. Festor. celebrat. lib. 1. cap. 4. num. 12.* In antiquis tamen Ordinibus Romanis Officium erat de Octava Natalis tantùm, cum Collecta, *Deus, qui nobis nati Salvatoris Diem*

celebrare concedis Octavum, ut refert Grancolas in *Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 24. ubi etiam ait ex Joanne Beletho, quòd solebant duæ Missæ hac die celebrari, altera de Virgine, altera de Octava Natalis. Hoc Festum Circumcisionis, ut ad nos deveniamus, est præceptivum cum obligatione audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus: Celebratur verò sub ritu duplici secundæ classis, in colore albo. Licèt autem sit duplex secundæ classis, non tamen cedit in occurrentia Festo duplici primæ classis, ideoque si hodie alicubi occurrat Dedicatio Ecclesiæ, transfertur post Octavam Epiphaniæ in primam diem non impeditam, ut docet Rubrica Breviarii *tit.* 10. *de translat. Festor. sub num.* 1. & clariùs patet *ex* 1. *Rubric. post tabellam de Occurrentia*. Quoad Officium hodiernum, omnia sunt propria, sed ad Laudes non fit commemoratio de Octavis. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus: *Qui natus es de Maria Virgine*: & ad omnes Horas clauduntur Hymni cum Strophe *Jesu tibi sit gloria*, *&c.* Quod si occurrat Dominica, ista erit *vacans*, & propterea nihil de ea. Si verò post Laudes sit terminandum Officium in Choro, non interest, quòd post *Alma Redemptoris* iterum dicatur Oratio *Deus*, *qui salutis*, quæ jam dicta fuit in Officio, ut diximus in primis Vesperis hujusce Festi.

Missa de Circumcisione Domini est propria, nec 182
fit intra Annum Votiva, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio de ordine Pauli V. apud Angelum à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Missa Ritus*, *sub num.* 2. In hac Missa dicitur *Gloria*, unica Oratio, *Credo*, Præfatio, & *Communicantes* de Nativitate. Ex prisca verò Ecclesiæ consuetudine recitabatur hodie alia Præfatio, quam ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ desumptam placet hoc proprio loco inserere, & erat sequens, videlicet: *Verè dignum & justum est, aequum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, aeterne Deus, per Christum Dominum nostrum; Cujus hodie Circumcisionis Diem, & Nati-*

Nativitatis octavam celebrantes, tua, Domine, mirabilia veneramur. Quia, qua peperit, & Mater & Virgo est: Qui natus est, & Infans & Deus est. Et ideò cum Angelis, & Archangelis, &c. Et ne omittamus, quoad antiquitatem Ritus, Benedictionem Episcopalem huic solemnitati convenientem, quæ, ut alibi diximus, tribuebatur in diebus Anni præcipuis, eam ex eodem Libro Sacramentorum depromptam extendimus, nempè: *Omnipotens Deus, cujus Unigenitus hodierna die, ne legem solveret quam adimplere venerat, corporalem suscepit Circumcisionem, spiritali circumcisione mentes vestras ab omnibus vitiorum incentivis expurget, & suam in vos infundat Benedictionem.* Amen. *Et qui legem per Moysem dedit, ut per Mediatorem nostrum Benedictionem daret, exuat vos mortificatione vitiorum, & faciat perseverare in novitate virtutum.* Amen. *Quo sic in senarii numeri perfectione in hoc sæculo vivatis, & in septenario inter Beatorum Spirituum agmina, requiescatis: quatenus in octavo resurrectione renovati, & jubelai remissione ditati, ad gaudia sine fine mansura perveniatis.* Amen. *Quòd ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa S. Stephani.

Etiam Ecclesia Gallicana antiquis temporibus suam propriam in Die Circumcisionis recitabat Præfationem, quam in Missali Gothico exhibet Mabillonius *in Liturg. Gallic. lib.* 3. & eam eo transumptam sub oculos ponimus Lectoris Ecclesiastici priscorum Rituum studiosi, scilicet: *Verè æquum & justum est, nos tibi gratias agere, teque benedicere in omni tempore, omnipotens, æterne Deus: Quia in te vivimus, movemur, & sumus: & nullum tempus, nullumque momentum est, quo à beneficiis pietatis tuæ vacuum transagamus. His autem diebus, quod variis solemnitatum causis, salutarium nobis operum tuorum & munerum memoria signavit, vel innovante lætitia præteriti gaudii, vel permanentis boni tempus agnoscimus. Et propterea exultamus uberiùs, quia sicut in recens gaudium, de venerabilis gratiæ recordatione reviviscimus. Unde hodiernum diem à die salutiferi Natalis octavum, legitima Domini secundùm carnem geniti, Circumcisione* 183

signa-

signatum, ordinata commemoratione recolentes, sacrificium pacis in votis solemnibus honoramus, & tanta dignationis opus in Domini Altissimi pia humilitate veneramur. Qui sicuti mortalitatem nostram assumpsit ut mortem consumeret, ita & jugum legis in sua carne suscepit, ut jugum diaboli à nostra cervice discuteret. Circumcisus est in carne corporis nostri, ut nos per verbum Spiritus sui in corde purgati, sine carnis vulnere circumcideremur in spiritu: Ut utrique sexui proficeret circumcisio spiritualis, quia pro universitate generis humani Salvator advenerat. Unde utrumque sexum sacramentum Incarnationis amplexus est, suscipiens Virum, natus ex Fœmina. Quamobrem, Domine, Sacrificium Circumcisionis solemnitate votiva pro nostra æternitatis gaudio suppliciter offerentes, placido dignare conspectu conspicere, & offerentium preces placatus exaudi, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.

Ut autem Lector noster, non solùm Ecclesiasticæ vetustatis studiosus, verùm etiam diversorum Rituum in viridi observantia existentium amator, sciat, quid nostris etiam temporibus sit in praxi quoad hanc Missam Circumcisionis, aliam extendimus Præfationem ex particulari Ambrosianorum Missali transcriptam, quam recitant hodie, brevem quidem, sed valdè Festo convenientem: Est igitur ea, quæ sequitur, nempè: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum nostrum. Qui ut nos à gravi servitute legis redimeret, Circumcisionis legalis purificationem accepit. In qua & observationis antiquæ probator existeret, & humanam in se naturam vetustate expolians innovaret. Præteriti Sacramentorum consummator mysterii, idem legislator & custos, præcipiens & obediens, dives in suo, pauper in nostro. Quem unà tecum, &c.* 184

Si hoc Festum Circumcisionis venerit in Dominica, erit quidem Dominica *vacans* quoad Officium, sed non quoad aspersionem Aquæ benedictæ ante Missam solemnem de more faciendam, illa tantùm ex- 185

cepta

cepta Ecclesia, in qua Episcopus forsitan Pontificaliter celebraret, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. & 4. *pag.* 397. & *seq.* licèt Episcopus non teneatur hodie solemniter celebrare, cùm tantùm debeat interesse Missæ, paratus cum Pluviali, ut præscribit idem Cæremoniale *d. lib.* 2. *cap.* 15. §. 2. *pag.* 295. *juxta novissimam editionem Romanam de Anno* 1729. *sub Benedicto Decimotertio, cujus auctoritate recognitum & editum fuit.*

Non tamen dicuntur hodie Missæ Votivæ solemnes, licèt pro re gravi, ex ratione superiùs allata in Festo S. Stephani, ad quod Lectorem remittimus. Si occurrat idcircò aliqua occasio rei gravis, Missa cantatur de Circumcisione, cum secunda oratione pro re gravi sub unica conclusione, ut de SS. Sacramento si in aliqua Ecclesia sit hodie exponendum pro Oratione quadraginta Horarum. Quamvis autem non possint cantari Votivæ, cani tamen potest Missa de Festo forsan hodie occurrente, sed transferendo, ut si alicubi occurrat Dedicatio, vel Festum cum concursu Populi, quia Circumcisio non est unum de Festis exceptis in Rubrica Missalis *tit.* 6. *de translat. Festor.* unde sequitur, quod si exceptio firmat regulam in non exceptis, dum non est excepta Circumcisio, ergo admittit alteram Missam solemnem de Festo occurrente, sed transferendo. Ex eo tamen, quod hodie cantari potest dicta Missa, non infertur, ergo possunt cani Missæ Votivæ, quia Missa de Festo occurrente, sed transferendo, est veluti secunda Missa de Die: Votiva autem, est Missa omninò extra Diem. 186

Potest autem hodie cantari Missa pro Defunctis in Die Obitus, præsente Corpore, nam licèt Circumcisio Domini sit solemnitas, non ideo est una ex illis magnis celebritatibus, quas ad hunc effectum obstare dicit, & ideo excipit Rituale Romanum *tit. de Exequiis, rubric.* 5. Præterquam quod sacra Rituum Congregatio sola excepit duplicia primæ classis, ut resolvit *in Collen. sub die* 5. *Julii* 1698. *in responsione ad octavum Dubium*: quam Resolutionem 187

ego

ego Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii, & refert etiam Reverendissimus P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub num.* 525. Cùm igitur Circumcisio sit secundæ classis, inde sequitur, posse hodie cantari dictam Missam in Die Obitus, si tamen Corpus sit præsens, quod intelligitur de præsentia in Ecclesia, non Domi. Anniversaria verò Defunctorum non possunt hac die cantari quoad Missam, nam Alexander Septimus concessit quidem hujusmodi Missam etiam in duplicibus majoribus, sed non secundæ classis ut est Festum istud Circumcisionis: quod denique declaravit Sacra Rituum Congregatio *in d. Collen. ad septimum Dubium*. Nulla denique est prohibitio celebrandi hac die in Oratoriis privatis Apostolicum Indultum habentibus.

Sed veniamus ad secundas Vesperas Circumcisionis. Hæ sunt integræ in Ecclesia Universali, cum commemoratione de sequenti Die Octava S. Stephani propriam habente Orationem, ab illa distinctam, quæ dicta fuit per Octavam. De aliis verò Octavis, S. Joannis scilicet & SS. Innocentium, nihil fit in his secundis Vesperis, quia de illis non fit Officium die sequenti, ut ex Rubrica generali Breviarii *tit.* 9. *de Commemor. sub numer.* 6. notat Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 6. *num.* 12. & observat Piscara *in Cæremon. sua. Religion. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. *in fine*. Quòd si in Ecclesia particulari cras fiat de duplici secundæ classis, ut forsan de Dedicatione Cathedralis apud Regulares, vel alicubi de Festo principali S. Stephani in hanc ejus Diem Octavam translato in casibus suo loco expressis: adhuc Vesperæ erunt ibi de Circumcisione, cum commemoratione Dedicationis sub eodem ritu duplici secundæ classis, & de Die Octava S. Stephani; vel de Festo S. Stephani tantùm. At si die sequenti fiat de duplici primæ classis, ut de Dedicatione propriæ Ecclesiæ, vel Ecclesiæ Cathedralis per Civitatem apud Clerum Sæcularem, in hoc casu Vesperæ sunt ex integro de sequenti, cum commemo-

memoratione Circumcisionis, & de Octava S. Stephani. Quia verò Abulæ in Hispania celebratur Circumcisio sub ritu duplici primæ classis, ut supra innuimus, si cras in aliqua Ecclesia illius Civitatis vel Diœcesis occurreret Dedicatio, in hac ritus paritate locum haberet Circumcisio, ideoque in ejus secundis Vesperis fieret commemoratio sequentis, & de Die Octava S. Stephani.

§. XIII.

De tribus Diebus Octavis S. Stephani, S. Joannis, & SS. Innocentium.

JAm in Festo Circumcisionis complevimus Octavam Nativitatis Domini: sed quia infra eam tres aliæ occurrebant Octavæ, quæ post Circumcisionem terminantur, ideò, ne relinquantur incompletæ, prosequendum est usque ad Vigiliam Epiphaniæ exclusivè. In hisce tamen tribus Diebus Octavis aliquid adhuc de suo habet Octava Nativitatis: retinet enim ad Primam in Responsorio brevi Versiculum suum *Qui natus es de Maria Virgine*: Ad Hymnos omnium Horarum servatur clausula *Jesu tibi sit gloria*: suamque Præfationem, sed sine *Communicantes*, facit de tempore in Missa, nisi fiat de Festo propriam habente. Quoad dictam continuationem Versiculi ad Primam, clausulæ ad Hymnos, & Præfationis in Missa, reviviscit quodammodò antiqua in quibusdam Ecclesiis tunc temporis diù servata consuetudo, juxta quam vel dicebantur hisce tribus diebus Psalmi de Feria, sed Antiphonæ & Hymni erant de Nativitate: vel si inter Circumcisionem & Epiphaniam occurrebat Dominica, repetebatur Officium de Dominica infra Octavam Nativitatis: vel vocabatur Dominica post Circumcisio- 180

cisionem, prout Parisiis est etiam hodie in viridi observantia, ubi plura sumuntur ex ipsa Circumcisione, quæ est Dies Octava Nativitatis. His paucis præmissis, incipiamus a prima Die Octava.

Dies igitur Octava S. Stephani Protomartyris fit sub 190
ritu duplici in colore rubeo. Sed quodnam duplex est. Duplex Dierum Octavarum communium, nempe, duplex per Annum, sive majus sive minus: ita ut si hodie alicubi occurreret Festum duplex majus, esset transferendum, ut ex Rubrica generali Breviarii *tit.* 10. *de translat. Festor. sub num.* 2. & ex Tabella de Occurrentia infert Gavantus *tom.* 2. *sect.* 3. *cap.* 8. *sub num.* 13. Et revera ita sæpè declaravit Sacra Rituum Congregatio, ut videre est in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numeris marginalibus* 950. 1174. *&* 1286. Sed & in Octavario Romano plures dantur casus hujusmodi translationis, & signanter die octava Maji fit de Die Octava SS. Apostolorum Philippi & Jacobi, & transfertur Festum duplex majus de Apparitione S. Michaelis Archangeli: Die verò prima Augusti celebratur Dies Octava S. Jacobi Apostoli, & transfertur Festum duplex majus S. Petri ad Vincula: Ita etiam die quinta ejusdem Augusti agitur de Die Octava S. Marthæ Virginis, & transfertur Festum duplex majus S. Mariæ ad Nives.

Quoad Officium in hac Die Octava S. Stephani, 191
omnia dicuntur, sicut in die Festi: Lectiones verò trium Nocturnorum sunt propriæ; ita & Oratio, quæ hodie est alia ab illa Festi. Ad Laudes post Orationem Diei fit commemoratio S. Joannis, & SS. Innocentium, ut in Breviario. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Vergine*: & ad omnes Horas in fine Hymnorum dicitur *Jesu tibi sit gloria*: Si hodie occurrat Dominica, erit vacans, & ideò nihil de ea in hoc Officio. Missa verò hodierna est ut in Die, excepta prima Oratione. Hæc Missa dicitur cum *Gloria*, cum commemoratione duarum Octavarum, cum *Credo*, & cum Præfatione Nativitatis, sed sine ejus *Communicantes*. Quòd si in hanc Diem Octa-

vam incidat Dominica; licèt sit vacans quoad Officium, ejus tamen ratione fiet de more ante Missam solemnem aspersio Aquæ benedictæ in Ecclesiis, in quibus est facienda.

192 Si tamen alicubi transferendum sit in hanc Diem Octavam S. Stephani principale ejus Festum in casibus suo loco jam expressis, ego recitarem in primo Nocturno simul sumptas Lectiones de Festo & de hac Die Octava; binas scilicet pro una, ut integra legatur historia Martyrii: Sed hoc est consilium, non præceptum: Sicuti Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 21. *sub num.* 11. ponit ad arbitrium legentis plures Lectiones uno eodemque die recitandas in gratiam Martyrii Machabæorum, si desit locus legendi totam eorum historiam. In hoc verò casu, ad Laudes non fiet commemoratio S. Joannis, neque SS. Innocentium, quia cùm simus extra Octavam Nativitatis, intra quam hujusmodi commemorationes admittebantur etiam in duplicibus secundæ classis, intrat Rubrica generalis Breviarii *tit.* 9. *de Commemor. sub. num.* 6. ubi in prædictis duplicibus secundæ classis non fit commemoratio de die infra Octavam communem: Et ideò Festum S. Stephani in hanc suam Diem Octavam translatum recuperat suum jus, quod intra Octavam Nativitatis amisisset, si plures occurrissent in eo commemorationes diversorum dierum infra alias Octavas. Transferri autem potest, etiamsi hodie occurrat Dominica, nam cùm hæc nullum habeat Officium, ex quo dicitur *vacans*; nisi reponeretur Festum principale, quodnam esset Officium recitandum?

193 Quòd autem Festum principale Octavam habens, transferri possit, si necessitas cogat, in ejus Diem Octavam, omnes uno ore conveniunt; inter quos Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 6. *sub numer.* 11. & ejus Compilator Arnaudus *in Epithom. tract.* 2. *par.* 4. *tit.* 5. *sub num.* 5. *pag. mihi* 362. ac etiam Baudryus *in Manuel. par.* 4. *cap.* 2. *sub num.* 38. *pag.* 207. qui licèt reverà loquantur de Festo SS. Innocentium in eorum Diem Octavam transferendo, ex illo tamen casu, quid in similibus sit faciendum, osten-

ostenditur, cùm à simili valeat argumentum. At ne scrupulosi censeant hunc casum esse specialem, & ideo non tradendum in exemplum; juxta axioma legale, Guyetus *in Heortolog. lib. 4. sect. 2. cap. 12. quæst. 2. pag. 267. juxta novissimam editionem Venetam*, eos facit certiores de universalitate, nam ibi loquitur generaliter de omnibus & singulis Festis Octavam habentibus, transferendis, si opus sit, in eorum Diem Octavam: deinde *ibid. quæst. 8. par. 269.* specialem facit mentionem de hisce tribus Festis, S. Stephani, S. Joannis, & SS. Innocentium. Dies verò Octava erit semper libera, etiamsi eo die perpetuò occurrat Festum duplex majus, quia cùm Dies Octava numquam sit transferenda, sic nec in nostro casu locum umquam habebit illud duplex majus: & sicuti semper Dies illa est sedes Diei Octavæ, ita semper erit sedes Festi principalis quandoque & alicubi in eàm translati. Quod aliqui non benè intellexerunt, putantes, quod si Festum S. Marci in Ecclesiis, in quibus est Titulare, sit impeditum usque ad ejus Diem Octavam exclusivè, die secunda Maii agendum sit de S. Athanasio Episcopo & Confessore, & non de Festo principali S. Marci ad ejus Diem Octavam translato. Impedimentum verò in aliis casibus erit Dominica, quæ in presenti casu S. Stephani non officit, quia non habet Officium. In nostro tamen casu, sicuti in similibus obstabit occurrentia duplicis primæ vel secundæ classis, & tunc Festum principale S. Stephani, vel aliud simile esset transferendum extra totam ejus Octavam, & reponendum prima die non impedita, juxta Rubricas.

194 Quòd si in Die Octava S. Stephani occurrat Dedicatio Cathedralis, sive sub ritu duplici primæ classis, ut apud Clerum Sæcularem, sive sub ritu duplici secundæ classis, ut apud Regulares, in utraque Ecclesia totum Officium erit de Dedicatione, desumendum integrè ex ejus Communi. Ad Laudes verò fiet quidem commemoratio de Die Octava S. Stephani, sed non de S. Joanne, neque de SS. Innocentibus: ita & in Missa, in qua dice-

 tur

tur Præfatio Nativitatis, cum *Communicantes*, ut in Canone. In hoc tamen casu, in quo Dies Octava S. Stephani est impedita, recitarem die vigesima sexta Decembris in ejus Festo principali Lectiones primi Nocturni de hac Die Octava simul cum illis de Festo, & de senis facerem tres, ex ratione superiùs allata, licèt Clerus non teneatur ad hujusmodi recitationem, sed tantùm possit, si velit: & si velit, totam audiet historiam Martyrii.

In secundis Vesperis de Die Octava S. Stephani 195
dicuntur Antiphonæ de Laudibus *Lapidaverunt Stephanum*, Capitulum verò est de sequenti Die Octava S. Joannis, cum commemoratione de præcedenti Die Octava S. Stephani, & SS. Innocentium. At si in hanc Diem Octavam S. Stephani translatum fuerit ejus Festum principale, in secundis Vesperis Antiphonæ itidem de Laudibus Psalmi ex ejus Communi, Capitulum *Stephanus autem*, Hymnus *Deus tuorum Militum*, Versiculus *Stephanus vidit*, Responsorium *Vidit & introivit*, ad Magnificat Antiphona *Sepelierunt Stephanum*, Oratio *Da nobis, quæsumus, Domine*, ut in Festo, non verò *Omnipotens sempiterne Deus*, ut in Die Octava, cum commemoratione de sequenti Die Octava S. Joannis, sed non SS. Innocentium. Quòd si hodie actum sit alicubi de Dedicatione Cathedralis sub ritu duplici primæ classis vel etiam secundæ ut apud Regulares, in secundis Vesperis omnia ut in Communi Dedicationis, cum commemoratione de sequenti Die Octava S. Joannis, deinde de præcedenti Die Octava S. Stephani, omissa illa de SS. Innocentibus. Si verò die sequenti fiat in aliqua Ecclesia de Festo principali S. Joannis sub ritu duplici secundæ classis in suam Diem Octavam translato, Vesperæ hodiernæ erunt de sequenti, nempe, Antiphonæ de Laudibus Festi *Valde honorandus est*, Psalmi ex ejus Communi, Capitulum *Qui timet Deum*, Hymnus *Exultet Orbis gaudiis*, Versiculus *Valde honorandus est*, Responsorium *Qui supra pectus Domini*, ad Magnificat Antiphona *Iste est Joannes*, Oratio *Ecclesiam tuam, Domine*, cum commemoratione de die

Octa-

Octava S. Stephani, sed non SS. Innocentium. At si cras agendum sit de Festo duplici primæ classis, veluti de Dedicatione Ecclesiæ, Vesperæ hodiernæ erunt quidem ex integro de sequenti, ut in ejus Communi, cum commemoratione de Die Octava S. Joannis, sed non de præcedenti Die Octava S. Stephani, & multo minus de SS. Innocentibus. Et hæc satis de occurrentia, & concurrentia in Officio hujus Diei: Itaque descendamus ad secundam Diem Octavam.

Dies Octava S. Joannis Apostoli & Evangelistæ celebratur in colore albo, sub ritu duplici ejusdem qualitatis, cujus esse diximus diem Octavam S. Stephani. Quoad Officium, omnia dicuntur, sicut in Die: Sed Lectiones trium Nocturnorum sunt propriæ. Ad Laudes post Orationem Diei fit commemoratio SS. Innocentium. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*: & ad omnes Horas clauduntur Hymni cum *Jesu tibi sit gloria*: Si hodie occurrat Dominica, erit *vacans*, & ideo nihil de ea in hoc Officio. Missa hujus Diei Octavæ est omnino eadem, quæ dicta fuit in Festo: in qua *Gloria*, secunda Oratio SS. Innocentium, cum *Credo*: Præfatio vero, quæ in Die erat de Nativitate, hodie dicitur de Apostolis, cum *Communicantes*, ut in Canone: De Dominica occurrente nihil fit in hac Missa, & nihilominus ante Missam solemnem fit consueta aspersio Aquæ benedictæ. 196

At si in aliqua Ecclesia translatum sit Festum principale S. Joannis in hanc ejus Diem Octavam in casibus suo loco expressis (ut transferri posse, etiamsi occurrat Dominica, jam satis superque diximus) neque in Laudibus, neque in Missa fit commemoratio SS. Innocentium, ex ratione superiùs allata in Die Octava S. Stephani: Si verò hodie fiat alicubi de Dedicatione Ecclesiæ, in Laudibus fit commemoratio de sola Die Octava S. Joannis, ita & in Missa, in qua dicitur Præfatio de Octava, scilicet, de Apostolis. Idem dicendum, si hac die occurrat aliud quodvis Festum duplex primæ 197

classis, ut Patavii occurrit Translatio S. Danielis Martyris, unius ex quatuor Patronis illius Civitatis, qui omnes ibi celebrantur sub ritu duplici primæ classis cum Octava. Imò, licèt Festum occurrens, esset duplex secundæ classis, dumtaxat, adhuc in Laudibus & in Missa omitteretur commemoratio SS. Innocentium, ut si apud Regulares hodie fieret de Dedicatione Cathedralis, quæ apud ipsos celebratur sub ritu duplici secundæ classis. Parisiis vero fit hodie de S. Genovefa Virgine sub ritu duplici majori, cum commemoratione de Die Octava S. Joannis, & SS. Innocentium, sed ibi Dies Octava S. Joannis est semiduplex, prout ante Pium Quintum erat ubique, & facta fuit duplex ab eodem Pontifice, teste Gavanto *tom. 2. sect. 6. cap. 6. sub num. 14.* De Officio hodierno S. Genovefæ meminit, sed non ad rem nostram, Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap. 27.* Ritus autem duplex major patet *ex Directorio Parisiensi*, quod modo præ manibus teneo, & sub oculos habeo.

Vesperæ in Die Octava S. Joannis Apostoli & Evangelistæ non dividuntur a Capitulo cum Die Octava SS. Innocentium, sed integra sunt cum sola commemoratione sequentis: quamvis enim generalis Rubrica Breviarii *tit. 11. de Concurrent. sub numer. 7.* dicat, quòd Die Octava concurrente cum alia Die Octava, a Capitulo fit de sequenti cum commemoratione præcedentis, statim tamen ibidem additur, *excepto, quando aliter in propriis locis notetur*: Sed hodie in secundis Vesperis de Die Octava S Joannis notatur sola commemoratio sequentis: ergo est exceptio Regulæ generalis: Rationem tamen convenientem affert hujus exceptionis Gavantus *tom. 2. sect. 6. capitul. 6. sub numer. 13.* quia scilicet Vesperæ sunt de digniori, & hanc majorem dignitatem legitimè infert ex *dict. tit. 11. de Concurren. sub numer. 2.* ubi revera dicitur, quòd inter Festa æqualia servetur hic ordo, ut Festa Angelorum & Apostolorum præferantur cæteris Festis Sanctorum: Cùm autem concurrentia consideretur 198
in Vesf-

in Vesperis, & hodie occurrat Octava Dies unius ex Apostolis, rectè Vesperæ sunt integræ de Apostolo, cum commemoratione de Die Octava SS. Innocentium.

199 Quòd si hodie actum sit alicubi de Festo principali S. Joannis Apostoli & Evangelistæ, in hanc ejus Diem Octavam translato majori ratione in secundis Vesperis de eo fiet tantùm commemoratio de Die Octava SS. Innocentium, quia præter majorem dignitatem S. Joannis, quam habet ut Apostolus, considerandus etiam venit ritus duplex secundæ classis, quam habet in Ecclesia Universali. Si verò in aliqua Ecclesia factum sit Officium de Dedicatione, vel de alio quovis Festo duplici primæ, vel etiam secundæ classis, in secundis ejus Vesperis commemoratio erit priùs de Die Octava S. Joannis, deinde de sequenti Die Octava SS. Innocentium, quia si ex dictis S. Joannes præferendus est quoad integras secundas Vesperas, debet etiam habere locum in commemoratione. At si cras fiat de Festo principali SS. Innocentium in suam Diem Octavam translato, Vesperæ erunt de sequenti, nempè, Antiphonæ de Laudibus Festi, *Herodes iratus*, Capitulum verò *Vidi supra montem Sion*, Hymnus Laudum *Salvete Flores Martyrum*, Versiculus *Herodes iratus*, Responsorium *In Bethlehem Juda*, ad Magnificat Antiphona *Hi sunt, qui cum mulieribus*, Oratio *Deus, cujus hodierna die praconium*, deinde fit commemoratio de Die Octava S. Joannis. Si verò crastina die agendum alicubi sit de Festo duplici secundæ classis, in Vesperis de sequenti facienda erit commemoratio priùs de Die Octava S. Joannis, deinde SS. Innocentium: & hujusmodi casus dari potest apud Regulares, si die sequenti occurrat forsan Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, quæ apud ipsos celebratur sub ritu duplici secundæ classis. Quia tamen potest cras in aliqua Ecclesia occurrere Festum duplex primæ classis, ut Dedicatio propria, eo casu Vesperæ erunt quidem de sequenti, cum commemoratione de Die Octava SS. Innocentium, sed non de Die Octava S. Joannis,

Sed quia hæc nobis sufficiunt de Officio hujus Die, transeamus ad tertiam Diem Octavam.

Dies Octava SS. Innocentium Martyrum celebratur sub ritu duplici de qualitate superiùs expressa in Die Octava S. Stephani. Variatur autem hodie color, nam de violaceo fit rubeus, quia Dies Octava beatitudinem significat, ait Gavantus *tom. 2. sect. 6. capitul. 6. sub numer. 3.* in qua nihil mœstitiæ: & ideo in hodierno Officio recitando, ut in Die, præter Lectiones trium Nocturnorum legendæ ut hodie in Breviario, non dicitur nonum Responsorium, sed ejus loco *Te Deum laudamus*: attamen cùm Octavum Responsorium sit hac die ultimum, addendum est ei *Gloria Patri*, cum repetitione Versiculi *Vindica Domine*. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur Versus *Qui natus es de Maria Virgine*; & ad omnes Horas clauduntur Hymni cum Strophe *Jesu tibi sit gloria*. Quòd si hodie occurrat Dominica, sicuti erit *vacans*, sic nihil de ea in hodierno Officio. 200

Missa quoque in hac Die Octava SS. Innocentium sumitur in omnibus & per omnia ex eorum Festo, sed in ea diçitur *Gloria*, cum unica Oratione. Post Epistolam, dicto Graduali cum *Alleluja* & versu sequenti, omittitur Tractus. In hac Missa non dicitur *Credo*, nisi occurrat Dominica, vel simus in Ecclesia eisdem dicata, vel simul incidat alicubi dies infra aliam Octavam, ut Patavii hodie est dies secunda infra Octavam Translationis S. Danielis Martyris. Non tamen dicitur *Credo*, ut reor, ratione Corporis vel insignis Reliquiæ, ut debere dici in hac Die Octava tenet Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par. 4. capitul. 2. sub numer. 38. pag. mihi* 207. nam ratione Corporis vel insignis Reliquiæ dicitur quidem *Credo* in ipso Die Festo, sed non attenditur ad totam ejus Octavam, nisi in Ecclesia Titulari: Ex eo enim, quod dicitur Symbolum in Festo S. Joannis Baptistæ, si in eo veniat Dominica, vel alicubi simul occurrat Dies Octava, ut in Congregatione Regulari S. Hieronymi occurrit Dies Octava Beati Petri de Pisis Fundatoris: & 201

Pisis

Pisis etiam in Hetruria occurrit Dies Octava S. Raynerii Confessoris: non inde infertur, quòd *Credo* dicendum sit etiam ibi diebus sequentibus infra Octavam Præcursoris: Et quod dicitur de Festo S. Joannis Baptistæ, intelligitur de Festo S. Laurentii Levitæ, si in illud incidat Dominica, vel alicubi Dies Octava, ut Concordiæ in Foro Julii, & Passavii in Austria incidit Dies Octava de Inventione S. Stephani Protomartyris: Unde si in Die Festo dicitur *Credo* ratione Corporis vel insignis Reliquiæ, non dicitur ex eadem ratione infra Octavam, & consequenter neque in Die Octava, quod mihi est pro indubitato. In hac Missa de Die Octava SS. Innocentium Præfatio est de Nativitate, sed sine ejus *Communicantes*, & terminatur cum *Ite missa est*, quod habet correlationem cum *Te Deum* in Officio, ex Rubrica Missalis *tit. 8. sub num. 3.* Quòd si hodie occurrat Dominica, ante Missam solemnem fit consueta aspersio Aquæ benedictæ, licèt nihil agendum sit de ea tamquam vacante.

Si ad hanc Diem Octavam SS. Innocentium transferendum sit alicubi eorum Festum principale in casibus suo loco expressis (ut de hujusmodi translatione supra diximus in Die Octava S. Stephani) in secundo Nocturno unirem tribus Lectionibus de Festo etiam tres Lectiones pulcherrimas de hac Die Octava, quia licèt non sint de eodem sermone S. Augustini, sunt tamen de eodem Auctore; & quod me magis monet, perbellè faciunt ad rem: non tamen cogo ut uniantur, sed tantùm hortor ut recitentur, cùm cæteroquin hoc non sit de præcepto, sed solùm de consilio. At si hodie in aliqua Ecclesia occurrat Dedicatio, ad Laudes & in Missa fit commemoratio de die Octava SS. Innocentium, sive Dedicatio sit duplex secundæ classis, ut Dedicatio Cathedralis apud Regulares, sive etiam duplex primæ classis, ut Dedicatio ejusdem Cathedralis apud Clerum Sæcularem. In prædicto tamen casu occurrentis Dedicationis, vel alterius Festi duplicis primæ aut secundæ classis, sicuti impedita remanet 202

Dies

Dies Octava SS. Innocentium, sic die vigesima octava Decembris anticipatè recitarem in eorum Festo principali Lectiones secundi Nocturni de hac Die Octava simul cum illis de Festo, ne omittatur Sermo ad rem tam benè faciens, ut supra diximus: sed hoc ex recitantium arbitratu, non ex necessitate recitationis.

Quisnam verò color erit adhibendus, si in hac Die Octava SS. Innocentium reponendum sit eorum Festum principale translatum? Dicendum videtur, quòd adhiberi debeat violaceus, nam aliud est quòd celebretur Dies Octava, quæ repræsentat Beatitudinem post Martyrium acquisitam: & aliud est quod celebretur Dies ipsa Martyrii licèt translata, in qua Rachel plorat Filios suos, & non vult consolari, quia non sunt. Dum igitur à Festo incipimus, deperdita Octava, color etiam Festi nempe violaceus esset adhibendus; ex quo etiam videtur sequi, quòd nonum Responsorium sit recitandum ad Matutinum, omissis pariter *Gloria*, *Alleluja*, & *Ite Missa est* in Missa. Nihilominus Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 6. *sub num.* 11. ait, quòd in hoc casu, quia non fit de SS. Innocentibus Octava, poterit dici *Te Deum*, cum consequentibus, unà cum Ecclesia Universali: & idem habet Bauldryus *in Man. par.* 3. *cap.* 2. *sub num.* 38. *pag. mihi* 207. 203

Secundæ Vesperæ de Die Octava SS. Innocentium dicuntur integræ, ut in Breviario, cum commemoratione de Vigilia Epiphaniæ, ac de S. Telesphoro Papa & Martyre. Fit autem in his Vesperis commemoratio de dicta Vigilia contra rationem Vigiliarum, quarum Officium nonnisi a Matutino incipit, ex quo uno constare hanc Vigiliam esse ad instar Dominicæ, ait Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 12. *quæst.* 7. *pag.* 269. Eedem modo ordinandæ sunt hæ secundæ Vesperæ in ea Ecclesia, in qua actum hodie sit de Festo principali translato SS. Innocentium. At ubi celebrata forsan fuit hac die Dedicatio Cathedralis sub ritu duplici secundæ classis, ut apud Regulares, in secundis Vesperis Dedicatio- 204

cationis fit commemoratio de Die Octava SS. Innocentium, & Vigiliæ Epiphaniæ, ac S. Telesphori. Quod si factum fuit alicubi de Festo duplici primæ classis, in secundis Vesperis de illo Festo fit commemoratio de Die Octava SS. Innocentium, & Vigiliæ, sed non S. Telesphori. At si cras occurrat duplex minus, Vesperæ fiunt à capitulo de sequenti, cum commemoratione de Die Octava SS. Innocentium, & Vigiliæ, ac S. Telesphori. Si verò crastina die agendum sit de duplici majori, ut Passavii in Austria fit de S. Severino Abbate sub dicto ritu, Vesperæ hodiernæ sunt de sequenti, cum commemorationibus de Die Octava, de Vigilia, & de S. Telesphoro. At si cras fiat de duplici secundæ classis, in Vesperis de sequenti fit quidem commemoratio de Die Octava, & de Vigilia, sed non de S. Telesphoro: Occurrente denique die crastina Festo duplici primæ classis, Vesperæ erunt de sequenti, cum commemoratione Vigiliæ, non verò de præcedenti Die Octava, & multo minus de S. Telesphoro.

Ut autem in compendium redigantur hujus Octavæ Privilegia: ea est privilegiata, quia ad Vesperas vult semper suas Antiphonas & suos Psalmos: quia nullam admittit Præfationem, nisi Nativitatis, etiam in Festis propriam habentibus, solis exceptis Votivis solemnibus si propriam habeant, in quibus tamen suum retinet *Communicantes*: quia fit de ea commemoratio in quocumque Festo etiam primæ classis: quia non admittit Votivas privatas, neque de *Requiem*, neque solemnes in Anniversariis Defunctorum; quia recipit de nocte Missam Solemnem, in toto Anno cæteroquin prohibita: quia Missæ de Festo, vel de Octava, suffragantur ad Altare Privilegiatum, perinde ac si celebratæ fuissent pro Defunctis: quia in Festis duplicibus secundæ classis fit commemoratio de aliis Octavis extra præscriptum Rubricæ generalis: quia Dominicæ infra Octavam nihil tribuit de Psalterio, sed totum de Festo: quia eidem Dominicæ concedit locum etiam in die non 205
festi-

festivo, si non potest habere festivum: quia denique præter Octavas, quas continet, nullas alias admittit, nisi ex speciali concessione Sedis Apostolicæ.

206 Hucusque dicta, satis superque censemus dicta de Octava Nativitatis Domini, & de cæteris Octavis infra eam occurrentibus: quapropter finem imponimus, alium finem reportare inde sperantes, juvandi hisce nostris scriptis utrumque Clerum; quod Deus faxit, à quo Bona cuncta procedunt.

DE

DE
OCTAVA PRIVILEGIATA
EPIPHANIÆ DOMINI.

CAPUT II.

SEcunda ex Octavis Privilegiatis, quæ in Ec- 207
clesia Universali celebrantur, est illa de E-
piphania seu Teophania, utraque vox Græ-
ca, qua Theologi Græci, & ex eis Latini,
usi sunt ad significandam Christi Apparitionem; nam
hodie tripliciter Christus manifestatus est. Hisce
tamen tribus Apparitionibus diversum nomen Du-
randus adscribit, ait enim *in Ration. Divinor. Offic. lib. 6. cap. 16. sub num. 1. 5. & 7.* quòd dicitur *Epiphania* ex apparitione Domini hodie Magis facta
per Stellam: *Theophania* ex apparitione Domini hodie quidem, sed revolutis annis, facta in Baptismo, quia ibi tota Trinitas apparuit, Pater scilicet in voce, Filius in carne, Spiritus Sanctus in
Columba: Dicitur denique *Bethphania* ex apparitione Domini hodie, sed non eodem anno, facta in
Domo Nuptiarum, ubi aperto Miraculo mutata fuit
Aqua in Vinum: De quibus tribus Apparitionibus
fit hodie mentio in Officio Vesperarum ad Antiphonam Cantici, videlicet: *Tribus Miraculis ornatum Diem sanctum colimus*. Licèt autem Græci hac die
agant Festum Baptismatis Christi in Jordane, unde
in hujusmodi memoriam multis cæremoniis benedicunt Aquam: Ecclesia tamen Latina præcipuè Magorum adorationem celebrat.

Quia verò hodie principaliter Magi adoratores 208
considerantur, sciendum etiam est, quòd sicut isti
vaidè periti erant in Astronomia, sic clarissimè cognoverunt, quia Stella illa non erat ex constitutis
ab initio. Itaque cognita ex mirabili signo majesta-

te

te magni Regis, secum tulerunt mystica munera: erat quippe antiquus mos deferendi pretiosa dona ad Reges, ut de Regina Saba Regem Salomonem visitante, habetur *lib.* 3. *Reg. cap.* 10. Quem verò Regem cognoverunt Magi muneribus, recognoverunt adorationibus Deum: unde S. Fulgentius serm. de Epiph. *Attende (inquit) quid obtulerint, & agnosce quid crediderint*: Et S. Leo serm. 1. itidem de Epiph. *Scienter Divinam Humanamque naturam in unitate venerantes: quod cordibus credunt, muneribus protestantur*: Sed clarè hoc patet ex Evangelista, nam *procidentes, adoraverunt eum*. At quia crediderunt, ideo cœlitùs admoniti, *per aliam viam reversi sunt in Regionem suam*, relicto Herode illos anxiè expectante, cui callidè requirenti nullum dederant responsum de reditu, sed solummodò *cùm audissent Regem, abierunt*. De his autem Regibus, de Stella, & Nativitate Domini videtur illud à Regali Propheta prædictum Psalm. *Ambulabunt Reges in splendore ortus tui*. Hi autem tres Magi in magna sunt veneratione, non solùm Coloniæ Agrippinæ, ubi tria eorum Capita honorificè asservantur, sed etiam per totam Germaniam: nulla enim reperitur janua Domorum, in qua unà cum Anno currente non sint interpositæ tres primæ literæ eorum Nominum, hoc ordine, 1. G. 7. M. 3. B. 8. scilicet: *Gaspar, Melchior, Balthasar*, 1738. quod ego ubique vidi, dum illam ferè totam perlustravi Regionem: imò & mecum tuli plura devota Brevia ibidem impressa cum sacris eorum Imaginibus, & cum tribus sequentibus exametris Carminibus.

Gaspar fert Myrrham, Melchior Thus, Balthasar Aurum:
Hæc tria qui secum portarit Nomina Regum,
Solvitur à Morbo, Domini pietate, caduco.

Epiphania igitur est Solemnitas ab ipsis Apostolis instituta, ut ait Macrius *in Hierolexic. ver. Epiphania*, ubi etiam refert, quòd pro impiis habebantur Imperatores, si huic solemnissimo Festo non interveniebant: quam demonstrationem simulare voluit idemmet Julianus Apostata, dum in Gallia mo- 103

rabatur

rabatur: quod etiam fecerunt alii Augusti, licèt Ariani fuissent. Certè in Ecclesia Dei celebratur hoc Festum cum magna lætitia, ita ut gaudio concepto de Nativitate Domini, novum immediatè succedat de ejus apparitione: & ideo possumus jure merito dicere cum S. Leone serm. 2. de Epiph. *Epiphania nobis veneranda Festivitas dat perseverantiam gaudiorum, ut inter cognatarum Solemnitatum vicina sacramenta, exultationis vigor, & fervor Fidei non tepescat.* Hinc est, quòd præcedit festiva campanarum pulsatio: adornantur Ecclesiæ cum omni pompa: ad Missas & Vesperas pretiosiora Paramenta adhibentur: & ad quodvis Altare benè compositum plures accenduntur cerei, ut ex illa majori illuminatione devote inferamus, quanta luce fulserit Stella illa mirabilis, de qua Magi interrogati responderunt Herodi: *Stellam vidimus fulgentem, cujus splendor illuminat Mundum*, ut læta canit Ecclesia quarta die infra hanc Octavam, in Antiphona ad Magnificat: Et ideo hodie legitur illud Isaiæ 60. *Illuminare, Jerusalem, quia venit lumen tuum.* Hæc autem major Ecclesiarum illuminatio suum habet fundamentum ab antiqua hujusce Solemnitatis denominatione, nam præter alios, *Festum Luminum* appellat Nazianzenus apud dictum Macrium *loco superius citato*, sed ante eum, hoc idem retulerat Thomassinus *de Dier. Festor. celebrat. lib. 2. cap. 7. §. 2. pag. mihi* 53. Non tamen candelas accendimus ad fugandas tenebras rutilante Sole, sed in signum spiritualis lætitiæ, quia lumine Fidei & Gratiæ à Christo illustrati, à tenebris infidelitatis & ignorantiæ eruti sumus; & hæc est potissima ratio, qua S. Hieronymus convincit Vigilantium veræ lucis inimicum.

§. I.

§. I.

De iis, quæ spectant ad Vigiliam Epiphaniæ Domini.

HUic Festo Epiphaniæ præcedit sua Vigilia, 210
in qua tamquam Aurora Diem præcurrente Sanctus Eugenius Episcopus Carthaginensis Felicem cæcum Dei virtute illuminavit, ut hodie refert Baronius *in Notat. ad Martyrolog. Roman.* Est tamen hæc Vigilia sine Jejunio, *ex Concilio Turonensi II.* celebrato anno 567. *cap.* 13. & satis superque hoc exprimit Rubrica tum Breviarii *titul.* 6. *sub num.* 6. tum etiam Missalis *tit.* 3. *sub num. itid.* 6. ob Nativitatem Domini, ait Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *sub num.* 14. nam ob Natalis Christi lætitiam, duodecim illi Dies, qui à Natali usque ad Epiphaniam intercidunt, olim jejunio vacabant, inquit Menardus *in Notis ad Libr. Sacramentor. S. Gregor. Pap. nota* 139. *pag.* 301. Ex eodem Turonensi Canone discimus, nullum jejuniis relictum fuisse locum, ne in Cœnobiis quidem, in Epiphaniæ Pervigilio, nam Lanfrancus Cantuariensi Infula postea auctus, in pauca contraxit mores Benedictinæ disciplinæ, & Pervigilium Epiphaniæ nullis coli jejuniis statuit, dicendo: *In Vigilia Epiphaniæ non jejunetur.* Et Uldaricus quidquam simile pro Cluniacensibus præstitit, ac idem sic testatur: *Eo die non jejunamus*, ut refert eruditissimus Thomassinus *de Dier. Festor. celebrat. lib.* 2. *cap.* 6. *sub num.* 14. *pag. mihi* 51.

Officium hujus Vigiliæ celebratur sub ritu semi- 211
duplici in colore albo. Ad Matutinum dicitur Invitatorium, Antiphonæ, & Psalmi, ut in Circumcisione Domini, quæ est etiam Octava Nativitatis. Lectiones verò omnium & trium Nocturnorum sunt propriæ, cum Responsoriis tamen de dicta Circum-

cisione;

cisione: & in fine nonæ Lectionis dicitur *Te Deum*. Ad Laudes autem, Antiphonæ & Hymnus de Die Octava Nativitatis: reliqua verò usque ad Vesperas exclusivè ex Dominica infra Octavam ejusdem Nativitatis. Post Orationem Diei fit commemoratio S. Telesphori Papæ & Martyris, nec dicuntur Sanctorum Suffragia. Ad primam in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*, sine Precibus: & ad omnes Horas usque ad Nonam inclusivè, terminantur Hymni cum Strophe *Jesu tibi sit gloria, qui natus es de Virgine*. Si occurrat Dominica, nihil fit de ea, & ideo inscribitur *vacans*, nec ejus ratione transfertur hæc Vigilia anticipatè in Sabbatum præcedens, sicuti fit de aliis Vigiliis, ex Rubrica Breviarii *titul.* 6. *sub numer.* 2. & Missalis *titul.* 3. *sub num. itid.* 3. nam nullum Officium haberetur recitandum hac die quinta mensis, quia Dominica dicitur vacare, quia caret Officio.

Quòd si in hac Vigilia Epiphaniæ occurrat alicubi Festum semiduplex, illud transferatur post Octavam ejusdem Epiphaniæ in primam diem non impeditam, quia in paritate ritus præcedit Vigilia, quæ cùm etiam habeat rationem Dominicæ, non admittit, nisi Festa, quæ fieri possunt in Dominica, Bissus *in Hierurg. tom.* 2. *lit. V. sub num.* 52. & habere rationem Dominicæ tenet Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 6. *quæst.* 5. *vers. De Festo semiduplici*, *pag. mihi* 250. ubi remissivè *ad dict. lib.* 4. *cap.* 12. *quæst.* 7. *vers. Quòd autem*, *pag.* 269. Gavantus quoque *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 7. *sub numer.* 1. absolutè transfert Festum semiduplex in hac Vigilia occurrens, subdens quòd hæc ipsa Vigilia est longè superior, quàm Feria sexta post Octavam Ascensionis, in qua fit de semiduplici translato, licèt & ea fit semiduplex. Etiam Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 29. observat, quòd hæc Vigilia multum habet de ratione Dominicæ, ait enim: *Nihil in toto hodierno Officio referri potest ad titulum*: In Vigilia Epiphaniæ, *id est ad Epiphaniam*: *totum est, sicut in Dominica infra Octavam Nativitatis*, *E-* 212

vangelium tantùm proprium est: unde Bergomi in Dominio Veneto transfertur Festum semiduplex Sancti Domnonis Martyris hodie ibi occurrens.

At quid agendum, si alicubi occurrat hodie aliqua Dies infra Octavam, quæ ibi sive ex privilegio Apostolico, sive ex immemorabili consuetudine celebretur, cùm ex nova lege ab Urbano Octavo lata, à die decimaseptima Decembris usque ad diem Epiphaniæ non sint celebrandæ Octavæ? Certè agendum erit de Vigilia, cum commemoratione de Die infra Octavam: nam si Vigilia ex dictis habet locum à Festo semiduplici, cui Festo semiduplici cedit Dies infra Octavam, multò magis debet habere à Die infra Octavam, juxta illud communiter receptum Axioma: *si vinco vincentem te, multo magis vinco te*: Unde Patavii in Dominio Veneto rectè fit hodie de Vigilia Epiphaniæ cum commemoratione de Die tertia infra Octavam Inventionis S. Danielis Martyris, unius ex quatuor Patronis illius Civitatis, qui omnes ibi celebrantur sub ritu duplici primæ classis cum Octava. Guyetus tamen, qui ex usu Romano approbat Officium de Vigilia cum commemoratione de Die infra Octavam *lib.* 4. *cap.* 12. *quæst.* 7. *pag.* 269. non reprobat tamen usum Parisiensem: ait enim, quòd in Breviario Parisiensi edito anno 1636. in quo posita est Octava S. Genovefæ, die quinta Januarii sic inscribitur: *De Octava S. Genovefæ, cum commemoratione Vigiliæ Epiphaniæ*. At Directorium Parisiense, quod Domi retineo, & modò sub oculos habeo, editum Parisiis pro Anno 1699. ordinat vice versa, nempè: *Vigilia Epiphaniæ, cum commemoratione de Die tertia infra Octavam S. Genovefæ*: ex quo sequitur, quòd vel Praxis Parisiensis est contraria ordinationi illius Breviarii, vel ordinatio Breviarii fuit postmodum correcta: Unde exemplum Guyetanum, saltem hisce temporibus, non valet ad commendandum usum particularem agendi principaliter de Die infra Octavam in Vigilia Epiphaniæ. 213

Quòd si in hac Vigilia occurrat in aliqua Ecclesia Festum duplex, prout Passavii in Bavaria occur- 214

rit

rit Festum duplex majus S. Severini Abbatis, fit quidem Officium de eo, sed cum nona Lectione Vigiliæ ad Matutinum, ejusque commemoratione
213 in Laudibus, deinde etiam S. Telesphori. Idem dicendum, si occurrat duplex secundæ classis, imò etsi esset Festum primæ classis, in quo tamen omittenda esset commemoratio S. Telesphori, ut de Festo etiam duplici primæ classis clarè & benè sentit Guyetus *in Heortolog. lib. 4. cap. 4. quæst. 5. pag. mihi* 250. & ratio est, quia Vigilia Epiphaniæ non comprehenditur in Rubrica Missalis *tit. 3. sub num.* 2. ubi sic habetur: *Quòd si Vigilia occurrat in die alicujus Festi ex majoribus prima classis, in Missa non fit commemoratio de ea, sicut nec in Officio*: illa etenim Rubrica loquitur de Vigiliis communibus: Vigilia autem Epiphaniæ est privilegiata, & satis superque excipitur in Rubrica Breviarii *tit. 6. de Vigil. sub numer.* 2. ibi: *Si autem in Vigilia occurrat Festum solemne alicujus Loci, vel ex solemnioribus infra Annum (ut si in Vigilia S. Joannis Baptistæ venerit Festum Corporis Christi) nihil tunc prorsus, nec commemoratio fit de Vigilia: excepta Vigilia Epiphaniæ*. Itidem & in alia Rubrica ejusdem Breviarii clarè habetur per exceptionem, quòd de Vigilia Epiphaniæ fit commemoratio in duplici primæ classis occurrente, nam *tit. 9. de Commemor. sub num.* 4. ita legitur: *Nisi illud Festum novem Lectionum fuerit solemne principale alicujus Loci, nam in primis Vesperis, & Laudibus hujusmodi Festi, nulla fit commemoratio Festi simplicis occurrentis, nec alicujus Vigiliæ: excepta Vigilia Epiphaniæ*.

Festum verò translatum, etiamsi fuerit duplex 215
primæ classis, non reponitur in hac Vigilia, tum quia est semiduplex occurrens, distinctum à Feria sexta post Octavam Ascensionis, quæ licèt sit semiduplex, admittit tamen etiam semiduplex translatum, & in Festo duplici primæ & secundæ classis suam amittit commemorationem, vigore Rubricæ sic clarè ibi loquentis: tum etiam quia, ut pa-
214 tet ex dictis, hæc Vigilia non recipit nisi Festa, quæ fieri possunt in Dominica: sed in Dominica

 non

non fit de quovis duplici translato: ergo neque in hac Vigilia. Gavantus tamen *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 7. *sub numer.* 1. ait, quòd Hispanis concessum fuit à Gregorio Decimotertio, posse in hac Vigilia fieri Officium translatum (licèt semiduplex) de S. Thoma Cantuariensi ob Festum Translationis S. Jacobi Apostoli, quod ibi die sequenti sub ritu duplici occurrit: sed statim addit: *est singulare Privilegium, non Lex.* Quia verò non refert ipse verba Bullæ Gregorianæ ad hanc rem emanatæ anno 1573. *sub die* 30. *Decembris*, & incipientis *Pastoralis officii*: ideò ea nos volumus hoc suo loco ponere, ut visis & benè consideratis concessionibus in ea contentis, clarè pateat quid dicat, & cui Privilegium concedat. Verba igitur fideliter transumpta, sunt sequentia, videlicet:

Et quoniam in Regno Castellæ in pluribus Ecclesiis 216
celebratur die trigesima Decembris Translatio S. Jacobi Apostoli, Hispaniarum Patroni, præcipuum Duplex, & in Breviario ponitur die vigesima nona festivitas S. Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis & Martyris, Semiduplex: & in anno, quo festivitas S. Thomæ occurrit in Dominica, juxta Regulam Breviarii transfertur in diem sequentem, quo die in eo Regno celebratur supradicta festivitas S. Jacobi, posteaquàm per plures dies non venit aliqua dies vacua, in qua possit celebrari festivitas prædicti S. Thomæ: volumus, ut in eo anno Festum ipsum S. Thomæ transferatur ad primam diem Duplici non impeditam, quæ erit Vigilia Epiphaniæ, & tum de Vigilia fiat tantùm commemoratio. Hactenùs Gregorius Decimustertius. Cum autem Gavantus videatur intelligere de omnibus Regnis Hispaniæ: colligitur primò ex verbis Bullæ, quòd hujusmodi Privilegium omnibus & solis Ecclesiis in dicto Regno Castellæ existentibus concessum est: ergo extra illas Ecclesias non est facienda eadem translatio in ipsam Vigiliam. Colligitur secundò, quòd non quovis anno in iisdem Ecclesiis Castellæ transfertur festivitas S. Thomæ, sed dumtaxat, quando occurrit in Dominica. Colligitur tertiò, quòd si in aliqua ex prædictis Ecclesiis Castellæ Festum S. Thomæ

mæ sit duplex, cessat ibi translatio, quia celebratur in Dominica. Dictum tamen Privilegium Castellæ est valdè considerandum: nam si in hac Vigilia non potest ex dictis fieri de Festo semiduplici occurrente, multo minùs de translato: & si non celebratur Duplex translatum, multo minùs Semiduplex. At quia Gregorius XIII. supradictus restringit Privilegium ad solum Regnum Castellæ, alia Regna Hispaniæ non possunt eo uti: siquidem in materia Sacrorum Rituum non datur communicatio Privilegiorum: & sic ubi non extenditur Privilegium, servandæ sunt Rubricæ de translatione Festorum.

§. II.

16 *De iis, quæ spectant ad Missam & Vesperas in Vigilia Epiphaniæ Domini.*

Missa de Vigilia Epiphaniæ est propria, quæ 217
tamen, excepto Evangelio, est tota de Dominica infra Octavam Nativitatis Domini. In hac Missa dicitur *Gloria*, cum secunda Oratione S. Telesphori, & tertia *Deus, qui salutis*, sine *Credo*. Ubi tamen occurrit Dies infra Octavam, secunda Oratio erit de ea, & tertia de S. Telesphoro, cum Symbolo si Octava illud requirat, ut dicitur Patavii ratione diei tertiæ infra Octavam S. Danielis Martyris, Urbisque Patroni. Præfatio verò etiam hodie est de Nativitate Domini, sed absque ejus *Communicantes*. Antiquitùs tamen legebatur in hac Vigilia Præfatio diversa, quam habet per extensum Liber Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pagina decimaquinta, & erat sequens, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domi-*

ne sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et te laudare mirabilem Dominum in omnibus operibus tuis, quibus sacratissimi regni tui mysteria revelasti. Hanc enim Festivitatem Dominicæ Apparitionis index Stella præcessit, quæ natum in Terra Cœli Dominum, Magis stupentibus, nunciaret. Ut manifestandus Mundo Deus, & cœlesti denunciaretur indicio, & temporaliter procreatus; Signorum temporalium ministerio panderetur. Et ideo cum Angelis, & Archangelis, &c. Sed & Ecclesia Gallicana, juxta priscam ejus consuetudinem, recitabat hodie aliam Præfationem sibi propriam, relatam à Mabillonio *in Liturg. Gallic. lib. 3. pag. mihi* 207. & sequentibus verbis conceptam, scilicet: *Verè dignum & justum est, nos te laudare, omnipotens sempiterne Deus: Quia notam fecisti in Populis virtutem tuam, & salutare tuum cunctis Gentibus declarasti, hodiernum declarans Diem, in qua ad adorandam veri Regis infantiam, excitatos de Mundi partibus viros clarior cæteris sideribus Stella perduceret: & Cœli ac Terræ Dominum, in salutem omnium corporaliter natum, radius tuæ lucis ostenderet. Propterea profusis gaudiis totus per orbem terrarum Mundus exultat: Sed & superna concinunt Potestates hymnum gloriæ tuæ, sine fine dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.* Vidimus quas recitabant Præfationes Antiqui: videamus modò, quam recitent à præmissis remotam, sed Festo proximam Ambrosiani: nam etiam nostris temporibus legunt in Missa hujus Vigiliæ sequentem Præfationem, in qua tria currentis Solemnitatis Miracula perbellè comprehenduntur: est igitur ea brevis, quæ hic extenditur, fideliter sumpta ex eorum particulari Missali, nempè: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum nostrum. Quia puerperio cœlesti intulit Mundo sua miracula Majestatis. Ut adorandam Magis ostenderet Stellam: & transacto temporis intervallo, aquam mutaret in vinum: & suo quoque Baptismate sanctificaret fluenta Jordanis idem Jesus Christus Dominus noster. Quem unà, &c.*

Quotiescumque Dominica venerit in hac Vigilia 218
Epipha-

Epiphaniæ, nihil fit de ea, quia vacat: ejus tamen ratione dicitur *Credo*: & ante Missam solemnem fit aspersio Aquæ benedictæ, juxta Cæremoniale Episcoporum *libr.* 2. *capit.* 31. §. 3. *pag. mihi* 397. Si tamen occurrat hodie in aliqua Ecclesia Festum duplex, etiam primæ classis, fiet quidem Missa de eo, sed cum commemoratione Vigiliæ, & cum ejus Evangelio in fine, quia habet Evangelium proprium, & ideo non omittendum, Guyetus *lib.* 4. *cap.* 4. *quæst.* 5. *pag.* 250. In dicta occurrentia Festi duplicis, facienda erit vel omittenda commemoratio S. Telesphori, juxta qualitatem duplicis occurrentis. An verò in dicta occurrentia Festi duplicis, in Cathedralibus & Collegiatis cantandæ sint duæ Missæ? Ego, ut fatear quod sentio, unam tantùm admitterem de Festo, cum commemoratione Vigiliæ: non ratione non jejunandi hac die, sed ratione Officii semiduplicis: ex quo videtur convenire opinio Guyeti *loco proximè citato* dicentis, quòd etiam Vigilia Ascensionis est sine jejunio, & tamen duæ imò tres cantantur: nam Vigilia Ascensionis habet quidem paritatem cum Vigilia Epiphaniæ quoad carentiam jejunii, non tamen habet quoad ritum: cùm enim illa sit ritus simplicis, admittit plures Missas solemnes: Vigilia autem, de qua modò loquimur, celebratur cum Officio novem Lectionum, & habet ex dictis (ipso concedentes Guyeto) rationem Dominicæ: sed in Dominica impedita non cantantur duæ Missæ, una scilicet de Festo duplici, & altera de Dominica: ergo neque in hac Vigilia, quæ habet rationem Dominicæ.

Cùm enim hæc Vigilia habeat rationem Dominicæ, habet etiam rationem Festi novem Lectionum: 219
sed nomine Festi novem Lectionum venit etiam Dominica, ut declaravit Sacra Congregatio Rituum anno 1618. sub die 12. Martii, apud Bissum *in Hierurg. tom.* 1. *verb. Feria*, *sub num.* 18. §. 8. *pag.* 426. ergo (infert ex eadem declaratione Gavantus *tom.* 1. *p.* 1. *tit.* 7. *sub n.* 2.) ergo Dominica
218 non est Feria prima, neque in ea duæ Missæ sunt

cantandæ. Unde si vera Dominica est Vigilia istæ Epiphaniæ, ut veram esse tenet ipse Guyetus *d. lib. cap. 4. quæst. 5. pag. 250.* & clariùs etiam *cap. 12. quæst. 7. eod. lib. 4. pag. 269.* non possum cum eo existimare, Rubricæ de Vigiliis futurum conformius, si duæ Missæ cantentur, cum de duobus Festis eodem die celebrandis unica dumtaxat sit cantanda: & ideo Rubrica de Vigiliis intelligenda venit de Vigiliis communibus ritum simplicem habentibus. Casus denique unius Conventus Parisiensis Minorum duas Missas cantantis in Dominica impedita à Festo duplici, cæteroquin relatus de visu ab eodem Guyeto *lib. 4. cap. 2. quæst. 5. pag. 246.* mihi videtur parùm probare: tum quia est unicus in una Ecclesia unius Civitatis, & non per totam Civitatem: tum quia, si esset etiam per omnes Ecclesias unius Civitatis, adhuc esset casus specialis: casus autem specialis unius Urbis, non traditur in exemplum totius Orbis: & licèt non improbem, si alicubi sit usus cantandi duas Missas in casu nostro, non tamen possum illum dicere Rubricis de Vigiliis conformem, & praxi universalis Ecclesiæ.

In hac tamen Vigilia Epiphaniæ non sunt dicendæ Missæ Votivæ privatæ, neque de *Requiem*, ex duplici Sacræ Rituum Congregàtionis Resolutione earumdem Missarum prohibitiva. Quia verò aliqui in Kalendariis Locorum, de hoc benè conscii, affirmant esse hac die prohibitas: & aliqui è contra, hujusmodi notitia carentes, aut in dubium revocantes, apertè negant: ut ea, qua decet, uniformitate conveniant, omnesque ex tuta Decretorum existentia certò sciant, non posse hodie celebrari dictas Votivas privatas, ponimus hìc per extensum utrumque Decretum, quod ego Domi retineo, ut in annuis Diœcesum Directoriis una eademque sit Cleri admonitio de hujusmodi prohibitione. Primum igitur est tenoris sequentis, videlicet: *Panormitana. Cùm Joseph Gamba Confessarius Monialium S. Benedicti Panormi, Sacra Rituum Congregationi humiliter supplicaverit, responderi infrascriptis* 220

ptis quæsitis : *Quinto* (cæteris omissis ad nostram rem non facientibus) *An in Vigilia Epiphaniæ dici possint Missæ privatæ Defunctorum , in qua à Capitulis S. Petri , & S. Joannis Lateranensis non fit de S. Telesphoro Papa & Martyre occurrente in dicta Vigilia ? Sacra eadem Rituum Congregatio , ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis Colloredi , censuit respondendum : Ad Quintum , Negativè . Et ita declaravit . Die* 27. *Aprilis* 1697. Secundùm verò simile est primo , & quidem clarius , in quo insuper habetur mandatum de ejus observantia, hisce sequentibus verbis , scilicet : *Æsina . Cùm ex parte Magistri Cæremoniarum Ecclesiæ Cathedralis Æsinæ , Sacræ Rituum Congregationi pro declaratione Dubii humillimè supplicatum fuerit : An in Vigilia Epiphaniæ Missæ Votivæ & Defunctorum celebrari possint ? Sacra eadem Rituum Congregatio respondit , Negativè : & ita decrevit ac servari mandavit . Die* 10. *Decembris* 1718. Quia tamen ubique Locorum non pervenerunt dicta Decreta , ideò iterum proposito Dubio hujusmodi, sacra eadem Rituum Congregatio *in una Ordinis Hierosolymitani anno* 1730. *sub die* 16. *Septembris* , ad Septimum Dubium : *An in Vigilia Epiphaniæ Domi-*
20 *ni possint celebrari Missæ privatæ de Requiem , & Votivæ?* ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi Domini Cardinalis Zondadarii , rescribendum censuit, *Negativè , & ita decrevit & servari mandavit* : hoc autem Decretum , una cum aliis sex eadem die emanatis , sed modò ad nostram rem non facientibus Domi asservo , ex benignitate Reverendissimi Magistri Melitensis Cæremoniarum ad me transmissum : & postmodum refert etiam Reverendissimus P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *part.* 2. *in Indice , sub num.* 651. Cùm autem prohibitio unius sit concessio alterius , ideo ex prohibitione Votivarum privatarum insurgit permissio Votivarum solemnium, quæ omnes possunt pro re gravi celebrari in hac Vigilia.

Vesperæ hodiernæ dicuntur ex integro de Epi- 221
phania per Antiphonam *Ante luciferum genitus*, cum reliquis , ut in Breviario . Non fit in his Vesperis aliqua

aliqua commemoratio, nisi alicubi in hac Vigilia actum sit de Festo duplici primæ vel secundæ classis, de quo erit commemoratio facienda: sicuti & de Die Octava, si cras in Festo Epiphaniæ in aliqua Ecclesia simul occurreret ex privilegio vel ex immemorabili consuetudine. Hymnus, qui in his Vesperis dicitur, Sedulio adscribitur, ait Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. c.* 30. *vers. Hymnus*, ubi observat comprehendi in eo tria hujus Festi objecta, nempè, adorationem Magorum, *Ibant Magi*: Jesu Christi Baptismum, *Lavacra puri gurgitis*: & primum Miraculum, *Novum genus potentia*. In Collecta tamen adoratio Magorum tantùm commemoratur, quia, ut supra diximus, Ecclesia Latina præcipuè celebrat dictam Magorum adorationem. In Cathedrali tamen Ecclesia cantantur hodie Vesperæ Pontificales, ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. *pag. mihi* 184. Quoad associationem Episcopi, Psalmorum decantationem, Benedictionem finalem, sine Indulgentiarum publicatione, vide quæ diximus in primis Vesperis Pontificalibus de Nativitate Domini. Cantante autem solemnes Vesperas Episcopo in sua Cathedrali, valdè congruum est, ut Prior seu quovis nomine nuncupata prima Dignitas cantet in Collegiata, in Monasteriali Abbas, in Conventuali Superior Localis, ut de Prælato Conventus advertit Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *libr.* 3. *cap.* 5. *sub nu.* 20. *pag.* 152. *juxta primam editionem*, *ipso corrigente Auctore*, *Neapoli facta anno* 1613. Ad Hymnum denique Completorii ultima Strophe mutanda est, dicendo ejus loco *Jesu tibi sit gloria*, *qui apparuisti Gentibus*. Cæterum extra Officium, hac nocte in Cæna facienda est Benedictio Mensæ (ubi scilicet fieri solet) per verba *Reges Tharsis*, *&c.* cum reliquis, ut in fine Breviarii.

Ne tamen aliquid desit quod ad hanc Vigiliam Epiphaniæ possit pertinere, illud duntaxat censeo remanere dicendum, quod est muneris Pontificalis. Benedictus etenim Decimustertius Pontificalem ordinavit Aquarum Benedictionem cum Indulgentia 222
interes-

interessentibus concessa, quam voluit faciendam in hac Vigilia, & quam idcircò veluti novam Functionem ab ipso Pontificalem appellatam, Pontificali Romano addendam esse reor. Hanc tamen Aquarum Benedictionem à me diligenter collatam cum illa, quæ in fine Ritualis Romani Pauli Quinti paucis ab hinc annis legebatur impressa, inveni totaliter concordare: & in hoc dumtaxat una differt ab alia, quòd illa sæpè in Rubricis dat Officiatori nomen *Sacerdotis*, ista verò Benedicti Decimitertii dat nomen *Pontificis*.

§. III.

De iis, quæ spectant ad ipsum Festum Epiphaniæ Domini.

EPiphania Domini celebratur sub ritu duplici primæ classis in colore albo, eique affixum 223
est præceptum audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Nulla particularis Celebritas, quamtumvis solemnis, locum habet ab hac universali Festivitate: unde si hodie occurrat alicubi Dedicatio Ecclesiæ, vel tamquàm affixa huic Diei sextæ Januarii, vel tamquàm consignata Dominicæ primæ Mensis in hanc Diem quandoque incidentis, transfertur post Octavam ejusdem Epiphaniæ, non verò infra Octavam, ut clarè patet ex inferiùs dicendis. Aliquibus in Ecclesiis Germaniæ & Poloniæ fit solemnis Benedictio Auri, Thuris, & Myrrhæ, in devotam trium Munerum memo-
222 riam à Magis hodie Jesu Christo parvulo oblatorum. Festum autem Epiphaniæ erat antiquitùs unum ex illis statutis Diebus, in quibus fiebat ab Episcopo Benedictio Virginum: ita enim statuitur in Epistola Gelasii Papæ ad Episcopos Lucaniæ:

Devo-

Devotis quoque Deo Virginibus, nisi aut Epiphaniarum Die, aut in Albis Paschalibus, aut in Apostolorum Natalitiis, sacrum minimè velamen imponant: ut in sacra eruditione benè versatus refert Menardus *in notis ad Libr. Sacramentor. S. Gregorii Pp. nota* 603. Ratione verò Baptismi Christi non confertur hodie solemniter, hoc est cum Benedictione Fontis, Baptisma: cùm enim quidam in hac Festivitate baptizassent, & hic mos in Sicilia inolevisset, sustulit S. Leo Papa *Epist.* 4. Et cùm etiam in Gallia idem mos obrepsisset, saltem in Neustria seu Normandia, sublatus est in Concilio Rothomagensi, celebrato anno 1072. ibi: *Vigilia, vel Die Epiphaniæ, ut nullus, nisi infirmitatis necessitate, baptizetur, omninò interdicimus*: prout habet dictus Menardus *ibidem, nota* 91. *pagin.* 398.

Quoad officium in Festo Epiphaniæ recitandum, habetur hodie aliquid à communi ritu alienum & singulare: nam ad Matutinum dictis secreto de more *Pater noster*, *Ave Maria*, & *Credo*, extra morem omittuntur *Domine labia mea aperies*, *Invitatorium* & *Hymnus*, & incipitur absolutè ab Antiphona primi Psalmi *Afferte Domino filii Dei*. Non dicimus enim Invitatorium, in quo est invitatio ad adorationem Christi: tum quia Magi ad adorandum Christum non invitati venerunt: tum quia privatim reversi sunt in Regionem suam, evitando Herodem jam fingentem se velle adorare Christum, ut conscius perderet, fraudolenter idcircò eis dicens: *ut & ego veniens, adorem eum*: sic enim videtur voluisse exponere Beleth *in explicat. Divinor. Officior. capit.* 73. Licèt autem hac die non dicatur Invitatorium, dicitur tamen in tertio Nocturno Psalmus invitatorius nonagesimus quartus, scilicet, *Venite, exultemus Domino*, cum intercalari Antiphonæ repetione, & hoc non sine mysterio: ostenditur enim, quòd in tertio tempore, nempè, tempore gratiæ, sufficienter invitata est Ecclesia de Gentibus, & nullus se excusare potest de adoratione Christi, quia *in omnem terram exivit sonus eorum*, inquit Durandus *in Ration. Divinor. Officior. libr.* 6. *cap.* 16. *sub nu.* 9.

nu. 9. *pag. mihi* 185. ubi etiam observat, quòd dictus Psalmus invitatorius dicitur ad septimam Antiphonam, ad denotandum quòd per Baptisma datur Spiritus septiformis.

Satis autem congruè in aliquibus Ecclesiis solemni cantu, in principio dicti tertii Nocturni, à Cantoribus ex utraque parte Chori ad hoc designatis, 225
alternatim cantantur Versus dicti Psalmi nonagesimi quarti, Antiphona verò semper à toto Choro repetitur: quem morem commendat Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 3. *cap.* 1. *sub. numer.* 2. *pag. mihi* 369. Primum Responsorium hujus Matutini, *Hodie in Jordane*, est distinctum ab illo, quod dicendum est infra Octavam: nec dicitur hodie tantùm, sed & in Dominica, & in Die Octava, ut suo loco patebit. Ad septimum autem & octavum
224 Responsorium non genuflectitur, dum pronunciantur verba illa; *& procidentes, adoraverunt eum*, ut docet Gavantus *tom.* 2. *sect.* 10. *cap.* 2. *sub numer.* 4. ubi tamen, quod standum erit. Ad Laudes omnia sunt propria, quæ concluduntur cum unica Oratione Festi, nisi alicubi occurrat Dies Octava, vel ex privilegio Apostolico concessa, vel ex immemorabili consuetudine introducta, nam in hoc casu fieret de ea commemoratio. Ad Primam in Responsorio brevi dicitur versiculus *Qui apparuisti hodie*, qui in Urbana Hymnorum correctione retentus fuit de antiquo fine tamen *Alleluja*, licèt addatur ad ceteras Horas, ad quas omnes sicut & ad Primam clauduntur Hymni cum Strophe *Jesu tibi sit gloria, qui apparuisti Gentibus*. Quòd si hoc Festum venerit in Dominica, illa erit vacans, & consequenter nihil de ea in Officio.

§. IV.

§. IV.

De iis, quæ spectant ad Missam, & Vesperas in Festo Epiphaniæ Domini.

Missa in Die Epiphaniæ est propria, cum *Gloria*, & cum unica Oratione, nisi facienda sit in aliqua Ecclesia commemoratio de Die Octava, ratione Privilegii Apostolici vel consuetudinis immemorabilis. Dicitur *Credo* sine tamen Organo in solemni, expectante Celebrante integram ejusdem Symboli decantationem antequàm prosequatur, de quibus satis superque dictum est supra in secunda Missa de Nativitate Domini. Præfatio quoque hodierna est propria, scilicet, *Quia cùm Unigenitus tuus*, cum suo *Communicantes* itidem proprio: quæ quidem Præfatio ex antiquissimo tempore recitatur in hac Missa, nam eadem est numero *in Libr. Sacramentor. S. Gregorii Pp. pag.* 16. ubi & habetur Benedictio, quam juxta illius temporis consuetudinem Episcopus Populo largiebatur, antequàm Eucharistiam sumeret, ut fusiùs patet ex superiùs dictis in Missa de Nocte Nativitatis Domini: & sicuti in quolibet Festo erat propria, sic pro hoc Festo Epiphaniæ Benedictio Episcopalis sequentibus erat precationibus efformata, videlicet: *Deus lumen verum, qui Unigenitum suum hodierna die, Stella duce, Gentibus voluit revelare, sua vos dignetur Benedictione ditare.* Amen. *Quo exemplo Magorum, mystica Domino Jesu Christo munera offerentes, spreto antiquo hoste, spretisque contagiis vitiorum, ad æternam Patriam redire valeatis per viam virtutum.* Amen. *Detque vobis veram mentium innocentiam qui super Unigenitum suum Spiritum Sanctum demonstrare voluit per columbam: eaque virtute mentes vestræ exercean-*

cean-

ceantur ad intelligenda Divinæ Legis arcana, quæ in Cana Galileæ lympha est in vinum conversa. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum.* Amen. *Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Pax Domini sit semper vobiscum.*

Duas tamen alias Præfationes ad hanc Missam 227
spectantes volumus etiam extendere ad eruditionem:
quarum una jam recitabatur antiquitùs: alterius verò recitatio est adhuc in viridi observantia. Et prima quidem est Ecclesiæ Gallicanæ, quæ suam ha-
226 bebat hodie Præfationem propriam, à Romana diversam, & quæ tunc temporis vocabatur *Contestatio*. Hanc ponit per extensum Mabillonius *in Liturg. Gallicana lib. 3. pag.* 209. & nos ex eo, eratque sequens, videlicet: *Verè dignum & justum est, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Qui nobis super Jordanis alveum de Cœlis vocem in modum tonitrui præbuisti, ut Salvatorem sæculi demonstrares, & Patrem luminis æterni ostenderes. Cœlos aperuisti, aerem benedixisti, fontem purificasti, & tuum Unicum per columbam Sancti Spiritus demonstrasti. Susceperunt fontes hodie benedictionem tuam, & tulerunt maledictionem nostram: ita ut credentibus purificationem omnium delictorum exhibeant, & Deo filios regenerando faciant ad vitam æternam, quos ad temporalem vitam carnalis nativitas fuderat. Nam quos mors per prævaricationem ceperat, hos vita æterna à morte recipiens, ad Cœlorum regna revocat. Unde debita exultatione voces nostras jungimus confessionibus Angelorum, qui gloriam tuam mirabile sacramento hodierna Solemnitate venerantes, pro apparitione Jesu Christi Domini nostri, & pro nostræ vocationis exordio sacrificium tibi laudis offerimus, per ipsum Dominum nostrum: Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Secunda verò Præfatio, quæ nostris etiam temporibus dicitur hac die, est Ambrosianorum; & ex particulari eorum Missali, desumpta, extenditur integra hoc loco; omninò quidem distincta à Romana sed paucis mutatis paucisque demptis, concordat cum Gallicana: estque ea, quæ sequi-

sequitur, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Qui te nobis super Jordanis alveum de Cœlis in voce tonitrui præbuisti, ut Salvatorem Cœli demonstrares, & te Patrem æterni luminis ostenderes. Cęlos aperuisti, aërem benedixisti, fontem purificasti, & tuum unicum Filium per speciem columbæ, Sancto Spiritu declarasti. Susceperunt hodie fontes benedictionem tuam, & abstulerunt maledictionem nostram. Ita ut credentibus purificationem omnium delictorum exhibeant, & Dei filios adoptione faciant ad vitam æternam. Nam quos ad temporalem vitam carnalis nativitas fuderat; quos mors per prævaricationem ceperat, hos vita æterna recipiens, ad regni Cęlorum gloriam revocavit. Per eumdem, &c. Per quem, &c.*

Si Festum Epiphaniæ venerit in Dominica, nihil prorsùs agendum erit de ea, quia vacat etiam quoad commemorationem in Missa: ejus tamen ratione fit aspersio Aquæ benedictæ ante Missam solemnem, excepta Ecclesia, in qua Episcopus Pontificaliter est celebraturus, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 31. §. 3. & 4. pag. 397. & 398. secundùm editionem Romanam de Anno 1727. sub Benedicto Decimotertio ejusdem Ceremonialis recognitore*. Data verò hoc proprio loco occasione, moveor dicere, quòd qui benedicit Aquam postea aspergendam, debet prius purgare conscientiam suam, si indigeat, deinde ad benedictionem devenire: hæc est enim vox Dei sic loquentis *in Deuteronom. cap. 21. ibi*: *Sacerdotes accedant ad me, & benedicant in nomine meo*: Accedant scilicet ad me per debitam contritionem, & benedicant per fervidam orationem: cùm enim magni ponderis sit munus Aquæ benedicendæ, cavendum est, ne accedatur ad benedicendum absque Divinæ Gratiæ argumentis: Unde Beatus Vincentius de Valentia *de benedict. Aquæ, dist. 21.* notat, quòd qui in peccatis mortiferis fuerint, à benedicendo abstineant. Ut autem prosequamur quod ad rem nostram spectat: Episcopus ipse deberet hodie in sua Cathedrali celebrare, si poterit, quod valde conveniens 228
esset,

esset, ut verbis utar Cæremonialis Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 15. §. 3. *pag. mihi* 295. In quacumque verò Ecclesia cantetur hac die Missa cum Ministris, cantari debet ab eo, qui primas peregit Vesperas solemnes, ut supra dictum est: & dum ad Evangelium cantantur verba illa *Et procidentes, adoraverunt eum*, Celebrans, & omnes de Choro genuflectant, versùs Altare conversi: Diaconus tamen conversus ad Librum, etiam ipse genuflectit, Subdiacono & Ceroferariis stantibus, qui numquam moventur, ut ex Rubrica Missalis *tit.* 17. *de ord. genuflect. sub num.* 4. ait Piscara in Praxi Cæremoniarum *lib.* 3. *sect.* 3. *cap.* 1. *sub num.* 3.

Cantato in Missa solemni per Diaconum Evan- 229
gelio, publicantur Festa mobilia currentis Anni, & hoc ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine: nam ex
228 Concilio Aurelianensi Quarto, de anno 541. *Canone primo*, hunc laudabilem morem cepisse, ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 3. *sub num.* 14. & refert etiam Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. cap.* 30. *vers. Antiquus mos*, ubi addit verba illius Canonis primi, nempè: *Epiphaniorum die in Ecclesia Populis denuncietur Pascha*. Hæc autem Festorum publicatio non est necessariò facienda per Diaconum Evangelii, sed fieri potest ab illo, cui de consuetudine demandari solet: unde quoad hoc sic habet Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 15. §. 3. *pag.* 295. *Quo die, cantato Evangelio, aliquis Canonicus, vel Beneficiatus, aut alius, juxta consuetudinem Loci, paratus Pluviali, ascendet ambonem, vel pulpitum, & ibidem Populo publicabit Festa mobilia Anni currentis in forma, prout in Pontificali Romano*. Dicta verò forma Pontificalis Romani remissivè citata à prædicto Cæremoniali, habetur *par.* 3. *in principio*, in qua insertam cernes etiam Diem Synodi Diœcesanæ, qui certè Dies cùm pendeat ab arbitrio Episcopi, nec semper sit eadem, fit eo anno mobilis. Ut autem omnibus innotescat ipsa forma publicationis, ea hìc ponitur per extensum, ex dicto Pontificali fideliter transumpta, cui tantùm de anno in annum addendus erit Dies, & Mensis proprius,

in quibus Festa mobilia annuatim occurrent: Forma igitur est ea, quæ sequitur, videlicet, *Noveritis, Fratres charissimi, quòd, annuente Dei misericordia, sicuti de Nativitate Domini Nostri Jesu Christi gavisi sumus, ita & de Resurrectione ejusdem Salvatoris Nostri gaudium vobis annunciamus. Die... Mensis ..... erit Dominica in Septuagesima. Die ... Mensis ..... Dies Cinerum, & initium Jejunii sacratissimæ Quadragesimæ. Die ... Mensis ..... sanctum Pascha Domini Nostri Jesu Christi cum gaudio celebrabitis. Dominica secunda (vel alia Die, quo erit habenda) Mensis ..... Diœcesana Synodus habebitur. Die ... Mensis ..... erit Ascensio Domini Nostri Jesu Christi. Die ... Mensis ..... Festum Pentecostes. Die ... Mensis ..... Festum Sacratissimi Corporis Christi. Die ... Mensis ..... Dominica prima Adventus Domini Nostri Jesu Christi, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.*

Licèt autem Pontificale Romanum in prædicta forma publicationis Festorum in Die Epiphaniæ post Evangelii decantationem faciendæ, non habeat, nisi Synodum Diœcesanam, non erit tamen omittenda publicatio Concilii Provincialis, ubi & si habenda fuerit, tam in Metropolitana, quàm in Cathedralibus Provinciæ, aliisque Ecclesiis. Ista enim fuit prima Actio Concilii Provincialis Primi, ab Eminentissimo Cardinale Vincentio Ursino Archiepiscopo Beneventano (postea Summo Pontifice sub nomine Benedicti Decimitertii) laudabiliter celebrati anno 1693. de quo in ejus Vita à me Italicè conscripta: & patet *ex Synodico*, *in Append. ad præfat. Concil. sub num.* 24. *pag.* 592. *secundùm editionem Romanam de Anno* 1724. & est juxta Cæremoniale Episcoporum, in quo hoc expresse demandatur, *lib.* 1. *cap.* 31. §. 3. *pag.* 178. sequentibus præcisis verbis, videlicet: *Et ut pleniùs Dies Concilii Provincialis habendi & inchoandi divulgetur, in Die Epiphaniæ, dum frequenti Populo intra Missarum solemnia Festivitates ejus Anni solemniores denunciantur, poterit loco suo inter ipsos Dies festos pronunciari & promulgari, tam in Ecclesia Metropolitana, quàm in quibuscumque aliis Cathedralibus ei subjectis.* 230

Sed

Sed & alia Festa, ut reor, erunt quandoque pu- 231
blicanda in Die Epiphaniæ, quæ aliquo Anno possunt fieri mobilia. Et quidem in Ecclesia Universali, quando Festum Annunciationis Beatissimæ Virginis Mariæ occurrit in Feria sexta Parasceves vel in Sabbato Sancto, transfertur unà cum præcepto ad Feriam secundam post Dominicam in Albis: ex duplici Decreto Alexandri Octavi de Anno 1690. *sub diebus* 11. *Februarii*, *&* 11. *Martii*. Eo igitur casu eveniente, dictum Festum fit mobile, & consequenter videtur eo Anno in Die Epiphaniæ proprio loco inter Festa mobilia publicandum. In Ecclesia verò particulari dari potest casus similis. Ubi enim Festum Patroni Loci occurrit in uno ex dictis diebus Parasceves vel Sabbati Sancti, & ei ex hac ratione per concessionem Apostolicam sit affixa aliqua Dies post Octavam Paschæ unà cum præce-
230 pto audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus, non video, cur non possit hodie inseri inter Festa publicanda. Sic Ferrariæ hoc Anno, in quo hæc scribo, millesimo septingentesimo trigesimo quarto, celebratum fuit ex Indulto Apostolico de Anno 1732. sub die 23. Augusti Festum S. Georgii Martyris illius Civitatis Patroni principalis Feria tertia post Dominicam in Albis cum translatione præcepti ad eamdem Diem, quia occurrebat ibidem die vigesima quarta in Sabbato Sancto, ut patet ex Directorio seu Kalendario illius Diœcesis, quod modò præ manibus teneo, & sub oculos habeo: Poterat igitur (meo judicio) ibi publicari hoc Anno dictum Festum inter alia mobilia in Die Epiphaniæ.

Hæc tamen Missa Epiphaniæ dici non debet uti 232
Votiva infra Annum: cùm enim propria sit hujus dumtaxat Solemnitatis, ideò extra propriam Diem, ejusque Octavam, celebrari non posse declaravit *Sacra Rituum Congregatio de ordine Pauli Quinti*, apud Angelum à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Missæ Ritus*, *sub num.* 2. *pag. mihi* 332. *juxta sextam editionem Romanam de Anno* 1717. cui ego in fine novissimas Additiones adnexui septuaginta quinque

Decretorum ad Regulares ſpectantium. Qui verò raró celebrat, debet hodie neceſſartò celebrare, nam cùm Sacerdos teneatur quater vel quinquies in Anno ſacrificare ex vi præciſa Ordinis, & quidem in præcipuis Feſtivitatibus, una ex illis eſt procul-dubio hodierna Epiphaniæ Solemnitas, in qua, juſto impedimento ceſſante, non celebrando, peccat mortaliter, ut tenent Quartus, Paſqualigus, & Reiffenſtuel, ad hanc rem ſuperiùs citati in Die Nativitatis Domini. Huc etiam accedit, quòd ſi hodie alicui Eccleſiæ ſit conceſſa Indulgentia, ea non intelligitur extenſa ad totam Octavam, niſi in Brevi conceſſionis fiat expreſſa mentio de ipſa Octava, ſine qua mentione ſpecifica non valet Indulgentia, niſi pro ſolo Die Feſto, nam verba hujuſmodi Brevium tantum valent, quantum ſonant.

Cæterùm in Die Epiphaniæ non dicitur Miſſa Votiva de SS. Sacramento pro Oratione quadraginta Horarum: ſed ſi hodie in aliqua Eccleſia occurrat ejus Expoſitio, cantatur Miſſa de Epiphania, cum Collecta *Deus, qui nobis ſub Sacramento mirabili*, & quidem ſub unica concluſione, ut præcipit Clemens Undecimus in Inſtructione ad hanc rem emanata, quæ reperitur *in ejus particulari Bullario, par.* 2. *Conſtitut.* 9. & habetur etiam *in noviſſ. Bullar. Rom. tom.* 8. *par.* 2. *Conſtit. itid.* 9. §. 10. Dicta tamen Collecta omittenda eſt in Miſſis privatis, nam in Feſtis primæ & ſecundæ claſſis non eſſe dicendam, ad quartum Dubium reſpondit Sacra Rituum Congregatio *in una Canonicorum Lateranenſium anno* 1684. *ſub die* 2. *Decembris*, apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *pag.* 51. *ſub num.* 2. & refert etiam P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *ſub num.* 471. Quòd ſi non poteſt hac die cantari Votiva de SS. Sacramento, quod eſt majus: non poterit profectò cantari alia quævis Votiva pro re gravi, quod eſt minus: ſed ſicuti de SS. Sacramento poteſt dici Collecta ſub unica concluſione in Miſſa ſolemni de Epiphania, ſic etiam dici poterit pro alia Votiva, quæ eſſet alicubi, cæteroquin hodie 233

can-

cantanda, de qua tamen non dicetur Collecta in Missis privatis, quia in eis neque dicitur pro SS. Sacramento exposito, ut clarè patet ex superiùs dictis. Unde si in Festo Epiphaniæ forsan alicubi occurrat Anniversaria Dies Electionis, & Consecrationis Episcopi, erit quidem dicenda ejus Collecta in Missa solemni, sed non in privatis. Ad hanc rem teneo Domi sequens particulare Dubium cum sua responsione: Quæsitum enim fuit à quodam Ecclesiastico mihi in amicitiam, dum viveret: conjunctissimo: *An occurrente Die Anniversaria Consecrationis Episcopi in Festo primæ classis, debeat celebrari Missa, vel saltem dici Oratio ejusdem Anniversarii in Missis dicti Festi primæ classis.* Et responsum ei fuit à Viro, cæteroquin præstantissimo, & de Sacris Ritibus benè merito, hoc modo: *In Cæremoniali Episcoporum lib. 2. cap. 35. apertè disponitur, quòd Anniversario*
233 *Consecrationis Episcopi incidente in aliquo Die festivo (quod utique intelligi debet de festivo impediente celebrationem Missæ Consecrationis Episcopi, prout sunt Festa prima & secunda classis) Missa solemnis celebrari debeat de Festo, cum commemoratione pro Episcopo, quam dici congruum est sub unica conclusione, juxta praxim universalem omnium Ecclesiarum.*

Attamen ille quæsierat de Missis, iste verò ritè 234
& rectè respondit de Missa, nam revera Cæremoniale non loquitur de Missis privatis, sed de Missa solemni, ut clarè patet legenti. Quare cùm Amicus ille meus intelligere voluerit de Missis privatis, fecit per plures Annos adnotari in Kalendario Diœcesis secundam Orationem pro Episcopo in Missis privatis de Festo Patroni principalis illius Urbis, quæ meo judicio non erat adnotanda. Quòd si supra in secunda Missa de Nativitate Domini dixi faciendam esse commemorationem, etiam in Missis privatis, de hujusmodi Die Anniversaria, si alicubi occurrat, prout occurrit Patavii in Dominio Veneto pro Illustrissimo ac Reverendissimo D. Episcopo Joanne Minotto Otthobono, ideò hoc dixi, quia illa Missa secunda non est tantæ solemnitatis, quantæ est prima & tertia, & idcircò in ea fit

etiam commemoratio de Festo simplici S. Anastasiæ: ex quo non est inferendum ad nostrum casum. Sicuti igitur mihi semper displicuit, quòd Kalendarista Tarvisinus, cæteroquin peritus, per totum tempus Episcopatus Illustrissimi quondam & Reverendissimi D. Fortunati Mauroceni ordinaverit die vigesima septima Aprilis in Missis privatis Collectam pro eo in Festo S. Liberalis Confessoris, illius Civitatis Patroni principalis: sic mihi placet silentium Kalendaristæ Ferrariensis, qui, cùm die vigesimaquarta Aprilis occurrat ibi Dies Anniversaria Electionis Eminentissimi & Reverendissimi D. Episcopi Thomæ Rufi in Festo S. Georgii Martyris, præcipui illius Urbis Patroni, admonet de Anniversario, sed tamen tacet Collectam scienter, ut nihil dicendo, sciant Diœcesani non esse dicendum, sed in hujusmodi Festi impedimento, recordentur Sacerdotes de Episcopo suo in *Memento vivorum*. Sed quoad hæc habemus Decretum Sacræ Rituum Congregationis in Lycien. de Anno 1705. sub die 4. Aprilis, tenoris sequentis, videlicet: *Quando Dies Anniversaria Consecrationis Episcopi incidit in Dominicam primæ classis, infra Hebdomadam Majorem, in Diem Paschæ, Pentecostes, Nativitatis Domini, vel alio solemniori, non potest dici Missa de dicta Consecratione, sed in ipsa Missa de Die fieri debet Collecta pro Episcopo sub unica conclusione, ut disponit Cæremoniale Episcoporum*: ita enim refert dignissimus testis de visu, Reverendissimus P. Cajetanus Maria Merati, ejusdem Sacræ Congregationis Consultor, *in Addit. ad Gavant. tom. 1. par. 2. in Indice, sub num.* 693. Locus autem ejusdem Cæremonialis est ille supra citatus. Dum autem in dicto Decreto dicitur, *vel alio solemniori*, quis non inclusum intelliget hunc etiam Diem solemnem Epiphaniæ?

Neque in hac Die Epiphaniæ cantanda est Missa 235
de Festo alicubi forsan occurrente, & necessariò transferendo, licèt sit duplex primæ classis, & cum Populi concursu, juxta specificam hujusce Festi exceptionem in Rubrica Missalis *titul. 6. de translat. Festorum*. Imò & Missa pro Defunctis solemnis in

Die

Die Obitus, etiam præsente Corpore in Ecclesia, hodie non habet locum, tum quia Epiphania est una ex magnis Celebritatibus, quas obstare dicit, & ideò excipit Rituale Romanum *titul. de Exequ. rubrica* 5. tum etiam quia non esse cantandam hujusmodi Missam in duplicibus primæ classis, declarando respondit Sacra Rituum Congregatio *in Collensi, ad octavum Dubium, sub die* 5. *Julii* 1698. quam Responsionem, seu potiùs Decretum quia respicit totam Ecclesiam, ego Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii. Ex hoc Decreto corruit opinio tum Gavanti *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 5. *sub num.* 2. *lit.* X. tum etiam Quarti *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 5. *dub.* 2. *pag. mihi* 57. tenentium, quòd si quis moriatur in Die Paschæ, Corpus ejus sit reservandum in sequentem diem, sepeliendum cum Missa: nam sequens Dies est duplex primæ classis: quare ex eorum assertione benè poterat inferre Pasqualigus, *ergo in duplicibus primæ classis cantari potest Missa in Die Obitus*, prout infert *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *qu.* 285. Unde, licèt non viderit Responsionem à me superiùs citatam, meliùs tamen intelligit Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Rom. tit.* 34. *sub num.* 44. ubi magnam Diei celebritatem à Rituali exceptam optimè explicat de celebritate non solùm universalis, sed etiam particularis Ecclesiæ, si in ista sepeliendus sit Defunctus eo die, quo ibi occurrat Festum Dedicationis, vel Titularis, quæ sunt Festa primæ classis. In privatis denique Oratoriis Pontificium Indultum habentibus non est hac Die celebrandum, nam præterquàm quòd in hujusmodi Brevibus excipiuntur semper Festa solemniora, inter quæ pro indubitata est hodierna Solemnitas: specificè, & expresè hoc Festum Epiphaniæ inter alia
235 Anni præcipua excepit Sacra Rituum Congregatio *in Decreto emanato sub die* 17. *Novembris* 1607. ut citata Doctorum caterva illud referentium, dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 293. *pag.* 88. *juxta editionem Paternam de Anno*

 1730.

1730. & tandem tradit etiam P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom. 1. par. 2. in Indice, sub num. 74. pag. 1361.*

In secundis Vesperis de Epiphania, nulla occurrit facienda commemoratio, nisi hoc Festum venerit in Sabbato, quia tunc fiet commemoratio de sequenti Dominica infra Octavam, ut mox dicemus: & hoc quidem in Ecclesia Universali. In Ecclesia verò particulari dari potest vel commemoratio de aliqua Die Octava hodie forsan alicubi occurrente ex Privilegio Apostolico aut ex immemorabili consuetudine: vel potest fieri commemoratio de sequenti duplici primæ classis, si tamen cras occurrat, ut Venetiis in Ecclesia Parochiali & Collegiata S. Juliani (cujus ego sum Parochianus à nativitate) occurrit die septima Januarii Festum sui Titularis Martyris, & consequenter in secundis hodiernis Vesperis de Epiphania fit ibi commemoratio sola de eo. Sed & si alicubi cras occurret Dedicatio Ecclesiæ, adhuc Vesperæ essent integræ de Epiphania, cum commemoratione Dedicationis, quia in paritate ritus attenditur major dignitas Festi, quæ certo certius danda est Epiphaniæ. In Cathedrali verò Ecclesia secundæ Vesperæ poterunt per Episcopum eàdem solemnitate celebrari, quà primæ, nam licèt Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 1. §. 3. pag. mihi 184.* loquens de secundis Vesperis ab Episcopo Pontificaliter celebrandis, dicat, quòd Episcopus poterit celebrare secundas Vesperas *saltem in Dominica Resurrectionis, & in Die Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, ac in Festo Sancti Titularis Ecclesiæ, & Sancti Patroni civitatis*: Ly tamen *saltem* est quidem restrictivum ad quatuor Festa expressa, sed non exclusivum aliorum Festorum ejusdem solemnitatis. Nihilominùs hoc est arbitrarium Episcopi. 236

§. V.

§. V.

:36
De Diebus infra Octavam Epiphaniæ occurrentibus.

PRiscis Ecclesiæ temporibus, singulis hujusce Octavæ Diebus tres tantùm dicebantur Psalmi, & tres Lectiones, cum suis Antiphonis, 237 & Responsoriis, ut refert Benedictus, Canonicus S. Petri Romæ, qui Ordinem Romanum conscripsit ante Annum 1145. & ex eo asserit Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib.* 2. *cap.* 31. Hic tamen antiquus mos celebrandi Dies infra Octavas cum tribus Psalmis, & tribus Lectionibus, adhuc retinetur in Diebus infra Octavas Paschatis, & Pentecostes, de quibus suo loco sermo erit. Horum tamen Dierum Officium celebratur modò sub ritu semiduplici in colore albo, cum novem Antiphonis, novemque Psalmis, & totidem Lectionibus: totumque desumitur ex Festo, iis tantùm exceptis, de quibus statim. Ad Matutinum enim dicitur more solito Versus *Domine, labia mea aperies:* & Invitatorium, quod in Festo omissum fuit, in hisce Diebus infra Octavam admittitur, nempè, *Christus apparuit nobis, Venite adoremus*, diciturque in persona Magorum, aliis, qui non viderant, nunciantium, ait Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 16. *sub num.* 9. Omisso quoque primo Responsorio *Hodie in Jordane*, aliud ejus loco dicitur, videlicet, *Tria sunt munera*, ut clarè patet ex Rubrica Breviarii in Festo posita. Variatur itidem in tertio Nocturno prima Antiphona cum primo Psalmo *Venite*, ne bis dicatur in Invitatorio, & in tertio Nocturno, inquit Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 7. *sub num.* 6. & ideo dicitur Antiphona *Homo natus est*, cum suo Psalmo *Fundamenta ejus*.

Quinque

Quinque autem habentur dumtaxat Dies infra hanc Octavam in Breviario: & in hoc differt ista Octava ab aliis Octavis, quæ communiter sex habent Dies, ex quibus ille tamen omittitur, in quem incidit Dominica, ut observat Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 6. *sub num.* 5. *pag.* 153. Nihilominus est Octava perfecta, nam si quinque illis Diebus addimus Dominicam, sunt proculdubio sex Dies, qui unà cum Festo, ejusque Die Octava, integrum nobis constituunt octo Dierum circulum. Sciendum tamen est, quòd Dominica intercedens non computatur in hoc Dierum numero, tamquàm si non intercederet: ex quo fit, ut die sequenti prosequamur Diem infra Octavam à numero Sabbati præcedentis: ut si Dominica venerit die octava Januarii, quæ cæteroquin est Dies tertia Octavæ, quia verò in Sabbato actum fuit de Die secunda infra Octavam, ideò in Feria secunda agetur de Die tertia, non autem de Die quarta: ita ut semper continuetur in Feria secunda ille numerus Dierum infra Octtvam, qui positus fuit in Sabbato, non enumerata quoad hoc Dominica interposita: nam licèt Dominica sit revera unus ex octo Diebus Octavæ, non est tamen unus ex Diebus infra Octavam in hoc casu, qui (ut supra diximus) differt ab aliis Octavis. Tunc autem omnes isti quinque Dies successivè ponentur sine aliqua interpositione, quando Epiphania occurrerit in Dominica: eo etenim casu, in Sabbato ante Diem Octavam fiet de Dominica infra Octavam extra diem festivum, ut suo loco dicemus. 238

In prædictis quinque Diebus infra Octavam Epiphaniæ Officia sunt propria quoad omnes Lectiones trium Nocturnorum, & quoad Antiphonas ad *Benedictus*, & ad *Magnificat*: reliqua verò, una cum Oratione, sumuntur ex Festo. Pro commemoratione autem Octavæ datur quandoque aliqua verborum ipseitas in Vesperis ratione Dominicæ concurrentis, de qua identitate necessariò varianda dicemus, cùm de ipsa Dominica suo loco erit differendum. In primo Nocturno cujusque ex dictis quin- 239

que

238 que Diebus ponuntur Lectiones Paulinæ *de Epistola ad Romanos*, quæ tunc omnes leguntur in Ecclesia Universali, quando die septima Januarii fuerit Feria secunda. At si Dominica intercedat in suo Die festivo, in ea ponitur *Initium Epistolæ primæ ad Corinthios*, & de illa Epistola legitur diebus sequentibus, omissis dictis Lectionibus *ad Romanos* per tot dies, quot recurrent post dictam Dominicam: & tunc omnes Lectiones *ad Romanos* omittuntur, quando Epiphania venerit in Sabbato, nam quotiescumque casus hujusmodi contigerit, die sequenti erit Dominica, in qua, ut diximus, erit dicendum *Initium ad Corinthios*. Ad Laudes horum Dierum infra Octavam omnia dicuntur ut in Festo, excepta Antiphona propria ad *Benedictus*, sumenda ex Die occurrente infra Octavam, & nulla fit commemoratio, nisi de Festo simplici, si occurrat, ut de S. Hygino Papa & Martyre die undecima Januarii in Ecclesia universali: vel de S. Erhardo Episcopo & Confessore die octava ejusdem Mensis, ut Brixinæ in Comitatu Tyrolensi: vel alibi, si Festum simplex ibidem occurrat. Ubi autem fiat de alia Octava, etiam de illa facienda erit commemoratio in hisce Laudibus, ut Passavii in Bavaria pro S. Valentino Episcopo & Confessore, cujus Festum ibi celebratur die septima Januarii: ut Venetiis pro S. Laurentio Justiniano, Primo Urbis Patriarcha & Confessore, occurrente ejus Festo die octava ejusdem Mensis: ut Feltriæ in Dominio Veneto pro Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis, quæ occurrit die decima Januarii. Sicuti verò infra Octavam Epiphaniæ non fit, nisi de Festo duplici primæ classis oc-
239 currente (ut paulò post dicemus) sic si alicubi occurrat Dies Octava, celebratur etiam ista per solam commemorationem, ut Patavii die decima Januarii fit commemoratio de Die Octava Inventionis S. Danielis Martyris, cujus Festum occurrit ibidem die tertia dicti Mensis. Ad Primam dicitur quotidie Versus *Qui apparuisti hodie*: & ad omnes Horas toto hoc octiduo clauduntur Hymni cum Strophe *Jesu tibi sit gloria, qui apparuisti Gentibus*.

Quoad

Quoad Festa, quæ fieri possunt infra Octavam Epiphaniæ: translatis Festis semiduplicibus alicubi occurrentibus, nec non & duplicibus, sive minoribus, sive majoribus, sive etiam secundæ classis, sola Festa duplicia primæ classis celebrantur, si tamen occurrant. Dixi, *si occurrant*, nam Rubrica Breviarii posita statim post secundas Vesperas Festi, sic habet: *Infra Octavam Epiphaniæ si occurrat Festum duplex vel semiduplex transfertur post Octavam, nisi fuerit Patroni, vel Titularis Ecclesiæ, vel Dedicationis ejusdem, ut dicitur in Rubrica de Octavis*. Ubi duo observo, quæ in hac Rubrica continentur: Primò quidem, quòd ly *si occurrat*, non habet relationem tantùm ad Festa transferenda, sed etiam habet ad celebranda infra hanc Octavam: Secundò verò, quòd Festa sive transferenda, sive celebranda, debent occurrere infra Octavam, non autem ante Octavam. Idem enim est, ac si diceretur: *si occurrat duplex vel semiduplex, & quidem infra Octavam, transfertur: quòd si occurrat duplex primæ classis, & itidem infra eamdem Octavam, celebratur*. Et quia in dicta Rubrica subjungitur: *ut dicitur in Rubrica de Octavis*: videamus modò, quid Rubrica ista dicat ad hanc rem; igitur *tit.* 7. *de Oct. sub num.* 3. ita lego: *Infra Octavam Epiphaniæ, fit tantùm de Patrono, vel Titulari Ecclesiæ, & Dedicatione eiusdem: non tamen in Die Octava*. Ex qua secunda Rubrica sic argumentor: Si quoad primam partem possum agere infra Octavam cum Guyeto inferiùs citando, de duplicibus primæ classis translatis: ergo quoad secundam partem, possum in Die Octava celebrare Festum duplex primæ classis occurrens: nam idem est, ac si diceretur: *Infra Octavam fit de duplicibus primæ classis etiam translatis: sed in Die Octava non fit, nisi de duplici primæ classis occurrente*: Neutrum tamen dici potest, tum quia in Rubricis verbum *occurrere* non importat translatum, ut in prima Rubrica: tum quia particula *Non* excludit occurrens, ut in secunda Rubrica. Ergo sensus Rubricæ est, quòd potest fieri de duplici primæ classis occurrente infra Octavam, sed de ta- 240

240 de tali duplici occurrente fieri non potest in Die Octava: nam Officium, quod in Die Octava fieri non potest, debet esse ejusdem naturæ, cujus est illud, quod fieri potest infra Octavam: sed in Die Octava non potest fieri de duplici primæ classis occurrente: ergo infra Octavam fieri potest de hujusmodi duplici itidem occurrente.

At quia præmisimus rationes pro parte affirmativa occurrente, ante opinionem Auctoris superiùs 241 citati, & negativam partem tenentis: nunc restat videndum, quid dicat Guyetus. Hic igitur *in Hortolog. lib. 4. cap. 8. quæst. 8. pag.* 261. quærens, in quem diem transferenda sint Festa, si suo die fuerint impedita, absolutè respondet hisce præcisis verbis: *Infra Octavas Epiphaniæ, & Corporis Christi sola duplicia primæ classis translata à die suo, locum habent*. At ego sic arguo: Infra Octavam Corporis Christi, quia Rubrica se exprimit, habent locum duplicia primæ classis translata: ergo, quia Rubrica infra Octavam Epiphaniæ non se exprimit, dicta duplicia primæ classis translata non habent locum. Ex una igitur Rubrica non infertur ad aliam: neque enim pari passu currunt istæ duæ Octavæ. Rubrica itaque Breviarii *tit.* 10. *de translat. Festor. sub num.* 1. sic expresse loquitur de Octava Corporis Christi: *Si Festum Nativitatis S. Joannis Baptistæ venerit in die Corporis Christi, transfertur in sequentem diem*: Dies autem sequens est proculdubio infra Octavam ipsius Corporis Christi: & ex hac sola Rubrica dicimus posse infra dictam Octavam Corporis Christi fieri de duplici primæ classis translato. At quænam, quæso, Rubrica vel clarè vel obscurè nos docet, posse agi de duplici primæ classis translato infra Octavam Epiphaniæ? Concludendum igitur videtur cum illo communiter recepto Axiomate: *Si Papa voluisset, expressisset*, ut expressit infra Octavam Corporis Chisti: *non expressit* infra Octavam Epiphaniæ: *ergo noluit*. Unde de sola occurrentia Festi duplicis primæ classis intelligit Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 6. *sub num.* 5. *pag. mihi* 154. nec non & Halden

in

in Ephemerolog. par. 2. *tit.* 1. *sub numer.* 6. *pag.* 7. *columm.* 1. Quapropter, si in aliqua Ecclesia occurrat propria Dedicatio in Dominica prima Mensis Januarii (ut ante novam constructionem nostris temporibus factam, occurrebat Venetiis in Ecclesia S. Rocchi Confessoris, ubi asservatur ejus Corpus) & hæc Dominica veniet in Festo Epiphaniæ, non fit in Feria secunda infra Octavam de dicta Dedicatione, quæ fuit heri, sed transfertur post Octavam in primam diem non impeditam.

In prædictis Festis duplicibus primæ classis infra Octavam Epiphaniæ occurrentibus, fit commemoratio Octavæ in utrisque Vesperis, & Laudibus, quia cùm hæc sit Octava privilegiata, neque in dictis duplicibus suam amittit commemorationem, prout in hujusmodi casibus amittunt Octavæ communes: & hoc satis superque patet ex duplici Rubricarum documento, scilicet *de Octav. tit.* 7. *sub num.* 3. nec non & *in rubric.* 5. *post Tabell. de Occurrentia*: Sic Passavii in Bavaria die septima Januarii fit de S. Valentino Episcopo & Confessore: sic Venetiis die octava ejusdem Mensis fit de S. Laurentio Justiniano, Primo Urbis Patriarcha & Confessore: Sic Feltriæ die decima dicti Januarii fit de Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis: Omnia & tria præmissa Festa sunt in dictis Locis duplicia primæ classis, ibique fit in quolibet ex eis commemoratio Octavæ. Quòd si alicubi una cum duplici primæ classi occurrat alia Octava, non fit de ea commemoratio, tum ex dicta Rubrica *de Octav. titul.* 7. *sub numer.* 3. tum etiam *de Commemorat. titul.* 9. *sub numer.* 4. tum denique *de Concurren. Offic. titul.* 11. *sub numer.* 4. unde Venetiis in Ecclesia Parochiali & Collegiata S. Juliani die octava Januarii fit de prædicto Festo Diœcesano S. Laurentii Justiniani sub ritu duplici primæ classis, cum commemoratione quidem de Epiphania, sed non de die secunda infra Octavam sui Titulari: Nec itidem fit commemoratio de Festo simplici, nam Rubrica Breviarii posita statim post secundas Vesperas Epiphaniæ admittit hujusmodi commemoratio-

ratio-

rationem in Officio de Die infra Octavam, non verò in Festo duplici infra eam occurrente: & ideo si die octava Januarii in aliqua Ecclesia Diœcesis Brixinensis in Tyrolensi Comitatu occurrat Dedicatio, fit in ea commemoratio Epiphaniæ, sed non de Festo ibi simplici S. Erhardi Episcopi Confessoris: & ideo si die undecima ejusdem Januarii fiat alicubi in Orbe de Festo duplici primæ classis occurrente, facta in eo commemoratione Epiphaniæ, omittitur commemoratio de Festo simplici
242 universali S. Hygini Papæ & Martyris. In dictis verò duplicibus primæ classis, ad Responsoria brevia Horarum non adduntur duo *Alleluja*, quia hæc additio spectat dumtaxat ad Officium de Octava. Ad Primam tamen in Responsorio brevi dicitur Versus *Qui apparuisti hodie*: omnesque Hymni ejusdem metri sumunt clausulam ex Festo Epiphaniæ, scilicet, *Jesu tibi sit gloria, qui apparuisti Gentibus*.

§. VI.

De Missa, & Vesperis in Diebus infra Octavam Epiphaniæ.

Missa infra Octavam Epiphaniæ est semper 243
eadem, quæ dicta fuit in Festo: In ea dicitur *Gloria*, cum secunda Oratione *Deus, qui salutis*, & tertia *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*: quæ quidem Oratio *pro Papa* deberet alternatim dici, ita ut una die legatur *Ecclesiæ*, altera verò die *pro Papa*, licèt Rubrica det Sacerdoti libertatem dicendi qualemcumque velit ex illis duabus assignatis, ut ly *vel* clarè ostendit: ea tamen die, qua dicitur *Ecclesiæ* in una Ecclesia, omnes Sacerdotes deberent eam uniformiter recitare: & sic altera die, si di-

catur

catur Oratio *pro Papa*. Benè tamen facerent Kalendaristæ Locorum, si tali modo disponerent in annuis Diœcesum Directoriis: & ipsi Ecclesiarum Sacristæ, si suis Sacerdotibus uniformitatem insinuarent: aliter esset Oratio supervacuè posita, quod non est tam facilè credendum. At si Sedes Apostolica vacaverit, tertia Oratio erit *Ecclesiæ* & quarta pro eligendo Summo Pontifice, ut in ejus Missa, quia est pro re gravi, & ideò addenda. Si quis autem ex Sacerdotibus haberet ex Litteris particularibus sibi Roma transmissis certam sed privatam notitiam de jam secuta novi Pontificis creatione, cum expressione Nominis sibi impositi, non ideo debet infra hanc Octavam dicere tertiam Orationem *pro Papa*, sed tenetur expectare signum publicum per festivam campanarum pullationem, nam hujusmodi notitia sumitur à superioribus, non verò à privatis.

Quòd si infra hanc Octavam Epiphaniæ occurrat Festum simplex (ut supra diximus occurrere Brixinæ die octava Januarii, & in Ecclesia Universali die undecima ejusdem Mensis) in Missa de Octava erit secunda Oratio de simplici, & tertia de Beata Maria *Deus, qui salutis*. Idem dicendum quoad secundam Orationem, si alicubi occurrat aliqua Dies infra Octavam specialem; quæ quidem secunda Oratio Octavæ particularis, si sumenda sit ex Missa *In virtute tua*, ut in primo loco de Communi unius Martyris non Pontificis, varianda erit *Secreta* de Beata Maria, cujus loco dicetur, *Tua, Domine*, ut in altera ejus Missa Votiva, juxta Rubricam in Dominica Septuagesimæ positam, quia erit idem casus, & ideò eadem regula servanda. Si verò dicta commemoratio de Die infra Octavam particularem sumi debeat, vel ex Missa *Sacerdotes Dei*, ut in Communi unius Martyris Pontificis de secundo loco, vel ex Missa *Salus autem Justorum*, ut in Communi plurimorum Martyrum, commutanda erit *Postcommunio* de eadem Beata Maria, cujus loco dicetur, *Sumptis, Domine*, ut in eadem Missa Votiva: nisi tamen occurrat Dominica, vel Festum 244

sim-

ſimplex, quia in primo caſu ſecunda Oratio erit de
Epiphania, & tertia de alia Octava: ſed in caſu
ſecundo ſecunda Oratio erit de alia Octava, & ter-
tia de ſimplici. Licèt autem de Die Octava parti-
culari, ſi occurrat, non fiat, niſi ſola commemo-
ratio, quia tamen eſt duplex, non dicitur in Miſ-
ſa de Epiphania tertia Oratio, ut Patavii in Domi-
nio Veneto die decima Januarii in Miſſa dicitur ſe-
cunda tantùm Oratio de Die Octava Inventionis S.
Danielis Martyris: quod intelligitur, niſi facienda
ſit aliqua alia commemoratio, ut ſimul occurrat
Dominica, nam in Miſſa de Dominica erit ſecunda
Oratio de Die Octava particulari, & tertia de Epi-
phania. Illud inſuper notandum venit, quòd ratio-
ne ſolius commemorationis, quæ alicubi fit de Die
infra Octavam Dedicationis Eccleſiæ, non eſt in
Miſſa dicenda tertia Oratio *Concede*, aſſignata cæ-
teroquin Diebus infra Octavam ejuſdem Dedicatio-
244 nis: quia cùm acceſſorium ſequatur naturam ſui
principalis, dum Miſſa eſt de Octava Epihaniæ,
etiam Orationes debent eſſe de aſſignatis infra ejus
Octavam. Poſt Octavam verò Epiphaniæ Dedica-
tio aſſumit ſuum jus in re per ſuas proprias Ora-
tiones: unde Feltriæ die decima ſexta Januarii in
Miſſa S. Marcelli dicitur ſecunda Oratio de Die
ſeptima infra Octavam Dedicationis Cathedralis,
cum tertia Oratione *Concede*. Quod autem ait No-
tandum textum *poſt Tabellam Breviarii de Occurren-
tia*, nempè, non eſſe faciendas Octavas particula-
res à die decimaſeptima Decembris uſque ad Epi-
phaniam, intelligitur de Octavis, quæ celebrantur
alicubi, vel ſine immemorabili conſuetudine, vel
abſque Indulto Apoſtolico. Nec tamen in hujuſmo-
di prohibitione incluſus eſt circulus Dierum infra
Octavam Epiphaniæ recurrentium, ita ut dicendo
uſque ad Epiphaniam, intelligendum veniat *uſque
ad Diem Octavam Epiphaniæ, incluſivè*, cùm debea-
mus intelligere *uſque ad Diem ipſam Epiphaniæ in-
cluſivè*, & non ulteriùs, ut benè notat Guyetus
*Heortolog. libr. 1. cap. 18. quæſt. 11. verſ. Secundum
tempus, pag. 84.*

At si facienda sit expositio SS. Sacramenti pro Oratione quadraginta Horarum, in Missa privata de Octava Epiphaniæ, secunda Oratio erit de Beata Maria, tertia *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, & quarta de SS. Sacramento, quia hæc Oratio in hujusmodi casibus superadditur assignatis infra hanc Octavam, & sic nulla ex eis erit omittenda: & hoc videtur inferri ex iis, quæ habet Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 9. *sub num.* 16. ac esse censeo juxta Resolutionem Sacræ Rituum Congregationis emanatam sub die 2. Decembris 1684. de qua in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. margin.* 992. *pag.* 318. & refert etiam P. Merati *tom.* 2. *par.* 2. *In Indice, sub num.* 476. Idem dicendum de Die Anniversario Consecrationis Episcopi, si infra hanc Octavam occurrat, ita ut in Missa de Epiphania secunda Oratio sit de Beata Maria, tertia *Ecclesiæ*, non autem pro Papa, quia quarta est pro Episcopo, & bis diceretur eadem Oratio, cum sola Nominis commutatione. Laudabilis autem in Ecclesia viguit antiquus usus, ut Dies Anniversaria ageretur, qua quis alicui Sedi præfectus esset Episcopus: id etenim tam in Occidentali Ecclesia, quam in Orientali etiam observatum, innumera fere docent exempla, ait Baronius *in Notation. ad Martyrolog. Roman. sub die* 18. *Januar.* Cæterum in hac Missa de Octava Epiphaniæ genuflectitur ad illa verba Evangelii: *Et procidentes, adoraverunt eum.* Dicitur in ea *Credo*, cum Præfatione, & *Communicantes*, ut in Festo. Quod si dicenda sit Missa de Festo duplici primæ classis occurrente, fit in ea commemoratio de Epiphania, cum ejus Præfatione, & *Communicantes*: Imò si Festum propriam haberet Præfationem, adhuc *Communicantes* esset de Octava, ut fit in Festis infra Octavam Ascensionis occurrentibus, & propriam habentibus Præfationem: de quo asservo Domi sequentem Sacræ Rituum Congregationis Resolutionem in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii, nempè: ***Ad secundum Dubium***: *An occurrente infra Octavam Ascensionis Domini*

mini Festo SS. Philippi & Jacobi, seu Inventionis Sanctæ Crucis, quæ habent propriam Præfationem, & non admittunt commemorationem prædictæ Octavæ, sit dicendum in Missa Communicantes de Ascensione? Et Sacra Rituum Congregatio censuit esse dicendum. Die 28. Augusti 1627. Et rationem affert Gavantus tom. 1. par. 1. tit. 12. sub lit. g. in fine, quia scilicet Communicantes habet infra illam Octavam quasi rationem de tempore, sicuti habet etiam Præfatio de Octava in prædictis Festis, si propriam Præfationem non haberent. Ex quo ego infero: Si Communicantes de Ascensione habet rationem de tempore intra suam Octavam: ergo à pari etiam Communicantes de Epiphania, & ideo dicendum in Festis primæ classis infra hanc Octavam occurrentibus, quamvis propriam haberent Præfationem.

Cantari potest infra hanc Octavam Epiphaniæ Missa de Festo occurrente & transferendo, & hoc ratione concursus si adsit: hi enim Dies non sunt excepti in Rubrica Missalis titul. 6. de translat. Festor. ubi tamen duæ præscribuntur Missæ cantandæ, una scilicet de Die, alia de Festo: Neque dicas, quòd de Die infra Octavam, & de Festo non cantantur duæ Missæ, nam hìc non agitur de Festo, de quo fiat Officium, sed de Festo transferendo. Imò & cantari potest Votiva solemnis de SS. Sacramento pro Oratione quadraginta Horarum: hos enim Dies non excipit Clemens Undecimus in Instruct. pro hujusmodi Exposit. de qua in ejus particulari Bullar. part. 2. Constitut. 9. §. 10. & postmodùm etiam in Bullar. Rom. novissimæ editionis Luxemburgensis tom. 8. par. 2. Constitut. itid. 9. ubi etiam quòd celebranda erit post Nonam; & ultra Conventualem in Ecclesiis, in quibus adest obligatio eam cantandi. In dicta Votiva solemni de SS. Sacramento nulla fiet commemoratio Octavæ, cum Præfatione quidem Quia per incarnati Verbi mysterium, sed cum Communicantes de Epiphania. Licèt autem cantari possit prædicta Missa Votiva de SS. Sacramento ratione Orationis quadraginta Horarum, non tamen potest cantari Votiva de Ve-

 nerabili

nerabili in cantu fundata: hujusmodi enim Missa non est cantanda in duplicibus, neque in aliis diebus duplicia excludentibus: sed cantari debet de Festo, vel de Die, cum applicatione Sacrificii: sicque satisfieri, & Benefactorum mentem impleri resolvit, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, quam abusum esse declaravit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 24. *Julii* 1683. apud Pisartum *in Exposit. Rubricar. Missal. Rom. par.* 1. *tit.* 4. *de Miss. Vot. sub num.* 8. *pag.* 8. & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub num.* 463. & intelligitur de Missa relicta, vel ordinata à solis Benefactoribus. Omnes etiam aliæ Missæ Votivæ solemnes pro re gravi possunt dici. Quæ autem non sunt pro re gravi, non sunt cantandæ, nisi habeatur speciale Indultum Apostolicum, prout habet Congregatio Vallisoletana Ordinis S. Benedicti cantandi quotidie Missam Votivam de Beata Maria, paucis exceptis diebus, inter quos est quidem ipsa Dies Epiphaniæ, sed non ejus Octava, ut confirmando consuetudinem immemorabilem, indulsit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 19. *Novembris* 1633. apud Pascuccium *in Compend. ad Consultar. Canon. Jacobi Pignatelli*, *par.* 2. *tit.* de Missæ Sacrificio, *pag.* 31. *juxta editionem Venetam:* & etiam in hac Missa Præfatio dicenda est de Beata Maria, cum *Communicantes* tamen de Epiphania. Receptio autem ad Habitum, & Professionem Religiosam non venit sub nomine rei gravis, ut possit cantari Votiva de Spiritu Sancto hisce diebus, ita S. R. C. *in Ruremunden.* 1683. 24. *Julii*. 247

Non tamen celebrari possunt infra hanc Octavam Missæ Votivæ privatæ, neque pro Defunctis, ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis, de quo Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *sub numer.* 3. *lit.* O. & nos extendimus supra *in Vigilia Nativitatis Domini*. Unica tamen solemnis pro Defunctis in Die Obitus, insepulto Corpore, cantari potest, quia nec obstat magna Diei celebritas, de qua Rituale Romanum *titul. de Exequ. rubric.* 5. nec impedit Decretum superiùs citatum *in die Epiphania*

piphania, quia sola excipit duplicia primæ classis. Gavantus *loco citato*, *tit.* 5. *lit.* X. per ly *insepulto Corpore* intelligit præsentiam Corporis in Ecclesia, quod licèt non desint qui negent, nihilominùs hæc Missa solemnis mihi videtur concessa Corpori præsenti, quæ est ratio potissima concessionis: & hoc expressè habetur in Rituali *dict. tit. de Exequ. rub.* 4. ibi: *Quod antiquissimi est instituti, illud quantum fieri poterit, retineatur, ut Missa præsente Corpore Defuncti pro eo celebretur, antequam Sepulturæ tradatur*: & iterum loquitur de præsentia Corporis *seq. rubr.* 5. videlicet: *Si quis die festo sit sepeliendus, Missa propria pro Defunctis præsente Corpore celebrari poterit, &c.* ergo concessio hujusmodi Missæ solemnis respicit Corporis sepeliendi præsentiam: & benè notat Baruffaldus *in Commentar. ad dict. Rituale tit.* 34. *à numer.* 36. *ad* 38. Quoad illam verò quæstionem, quàm studiosè movet, & eruditè resolvit Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 5. *de Miss. Defunctor. sub numer.* 3. scilicet: an Dies Obitus sit idem, ac Dies Depositionis, vel unus differat ab alio? Ego revera ejus rationibus innixus, censeo, esse duos Dies distinctos: nam hujusmodi Missa inscribitur non solùm *in Die Obitus*, sed etiam *seu Depositionis*: ubi ly *seu* videtur significare differentiam: Unde Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 18. *sub num.* 9. postquam dixisset quòd S. Ambrosius *serm.* 70. accipit Depositionis vocabulum tam pro Sepultura, quàm pro Obitu, statim subdit: *licèt Ecclesia videatur distinguere inter Obitum, & Depositionem*.
147 Nihilominus, dum loquimur de Missa solemni præsente Corpore cantanda, unum Diem facimus, & quidem illum, quo Cadaver est in Ecclesia eodem Die sepeliendum.

Quia tamen diximus supra, unicam posse cantari 248
Missam in Die Obitus, & quidem præsente Corpore, infra Octavam Epiphaniæ: hinc infero, quòd si plura conveniant Capitula ad eam Ecclesiam, ubi adest Cadaver, non possit unumquodque illorum cantare Missam pro illo Defuncto: licèt enim respectu uniuscujusque Capituli distincti una revera

sit Missa solemnis, respectu tamen Ecclesiæ, in qua una tantùm conceditur cantata, sunt proculdubio plures Missæ solemnes in Die Obitus: & ideò in hujusmodi casibus dignius Capitulum (ut reor) cantare debet, cæteris præsentibus, & solemniter Celebranti respondentibus, si teneantur assistere Exequiis. Hæc autem Missæ solemnis unicitas videtur etiam inferri ex Missa unica Sabbati Sancti statuta in Collegiata insigni Basilica S. Ambrosii Mediolanensis. Cùm enim duo ibi extent Capitula, unum Canonicorum Sæcularium, alterum verò Monachorum Cisterciensium; & utrumque quotidie canat Missam Conventualem; unum scilicet post alterum: tamen in Sabbato Sancto una tantùm canenda est ab illo, cui per turnum, ut decrevit *Urbanus Octavus in Bullar. Rom. tom. 5. Constit. 151.* quæ incipit: *Gregis Dominici*: Ergo plura Capitula non possunt à simili canere plures Missas eodem Die, in eadem Ecclesia, pro eodem Defuncto: quia si in Sabbato Sancto una tantùm numero conceditur de Die, infra Octavam Epiphaniæ una tantùm numero permittitur in Die Obitus.

Ex præmissis tamen oritur Dubium, an infra Octavam Epiphaniæ cantari possit in Die Obitus pro eo, de cujus morte remotè secuta habetur hisce diebus certa notitia? Ratio dubitandi est, quia ad hoc, ut possit hujusmodi Missa cantari infra hanc Octavam, debet concurrere Dies Obitus, seu Depositionis Defuncti, cum effectiva Corporis præsentia in Ecclesia: Neutrum verificatur in casu proposito: Ergo non est cantanda hæc Missa. Attamen, cùm omnis Regula suas habeat exceptiones, videtur nihilominùs amplectenda pars affirmativa, quia prima certa notitia consideratur pro Die Obitus, & ad favorem illius Defuncti censetur præsens ejus Cadaver. Nam & Vivi ipsi gaudent spiritualibus Vivorum privilegiis, etiam extra tempus aliis assignatum: siquidem & Nautæ cum omnibus suis, post diuturnam Maris trajectionem, cùm primùm pervenerint ad Locum, ubi jam completus est Jubilæus, ipsummet nihilominùs lucrantur Indul- 249

dul-

dulgentiam, perinde ac si pervenissent in tempore aliis generaliter statuto. Sic & remotè Defuncti potiri debent Mortuorum privilegiis, cùm primùm per mortis notitiam pervenerint ad Loca Suorum, licèt ibi non currat pro ipsis verus Dies Obitus, nec eorum revera adsint in Ecclesiis realiter Cadavera. Hoc enim tamquam regulam certam & generalem tradit Fagiolus *in Kalendario perpet. ration. in Annotat. ad Januarium, sub numer. 33. pag. 78. juxta alteram editionem Bononiensem de Anno* 1705. Et pro Congregatione Canonicorum Regularium Lateranensium, patet de Missa in Die Obitus ex iis, quæ sequuntur, nempe: *Prior Canonicorum Regularium Congregationis Lateranensis S. Mariæ de Pace in Urbe, pro onere sui Officii, supplicavit apud Sacram Rituum Congregationem pro resolutione sequentium Dubiorum, videlicet: Secundò:* (cæteris omissis, ad nostram rem non facientibus) *Ex dispositione Constitutionum Congregationis Canonicorum Lateranensium, cùm primùm accipitur Nuncium de obitu in Loco dissito alicujus de gremio ejusdem Congregationis, in quolibet Monasterio cantatur Missa de* Requiem, *ut in Die Obitus, pro ejus Anima: Quæritur, an dicta Missa de* Re-
249 quiem *cantari possit in Festo duplici majori vel minori, non tamen de præcepto, statim ac Nuncium accipitur de obitu, ut citiùs suffragetur Animæ Defuncti? Et eadem Sacra Rituum Congregatio, ad prædicta Dubia* (nota benè) *transmissa priùs per manus Eminentissimorum Cardinalium eidem Sacræ Congregationi Præpositorum, respondit ut infra: Ad secundum: Indulgeri posse, non relicta tamen Missa in cantu de Festo duplici minori occurrente, quatenùs adsit obligatio cantandi. Die* 4. *Maji* 1686. Hanc Responsionem, unà cum aliis, Domi asservo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii: & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 484. Gavantus tamen *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 18. *sub num.* 15. tenet, quòd pro eo, qui proximè obiit, longè tamen à nobis, prima vice possit dici Missa in Die Tertio, omisso verbo *Tertium*. Attamen si longè à nobis obiit, Dies Tertius

non videtur posse inservire, nam longitudo itineris supponit majorem numerum dierum, & ideo ultra Tertium: unde potiùs debemus incipere à Die Obitus, quàm à Die Tertio.

250 In Anniversario verò Defunctorum non potest hisce Diebus infra Octavam Epiphaniæ occurrentibus Missa cantari, nam licèt Alexander Septimus indulserit, ut hujusmodi Missæ, etiam in Festo duplici majori cantari possint, ut patet ex ejus Decreto, de quo in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numer. margin.* 838. *pag.* 260. quia tamen hæc Octava Epiphaniæ neque admittit Festa duplicia secundæ classis etiam occurrentia, consequens est, ut neque cantentur Anniversaria, si occurrant. Attamen omissis speculativis illationibus, Sacra Rituum Congregatio novissimè & clarissimè Anniversaria prohibuit in omnibus Diebus infra Octavas privilegiatas occurrentibus, ut videre est in sequenti Responsione, quam Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii, nempe: *Supplicantibus humiliter Capitulo & Canonicis Cathedralis Collensis Sacra Rituum Congregationi pro declaratione infrascriptorum Dubiorum, videlicet*: *Nonum*: cæteris omissis ad nostram rem non facientibus) *An infra Octavas privilegiatas possit cantari Missa Defunctorum in Anniversario, & Officio solemni? Sacra eadem Rituum Congregatio respondit: Ad Nonum: Negativè.* Missæ tamen privatæ de Die infra Octavam Epiphaniæ, celebratæ ad Altare Animabus quomodolibet Privilegiatum, suffragantur, perindè ac si celebratæ fuissent pro Defunctis, juxta formam Privilegiorum, ut confirmando Decretum Sacræ Rituum Congregationis, declaravit *Innocentius Undecimus in Constit. qua incipit*: Aliàs postquàm, *emanata Anno* 1688. *sub die* 4. *Maji*, quam habes per extensum tum apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 6. *pag.* 330. tum etiam apud Matthæuccium *in Officiali Cur. Ecclesiast. cap.* 4. *sub num.* 3.

251 Spectat etiam ad Missam hujus Octavæ, quod venit in consequentiam ex solemnium aperitione Nuptia-

ptiarum, quæ fit die septima Januarii, nam si in-
fra hanc Octavam benedicendæ sint Nuptiæ, in
Missa de Epiphania dicenda erit quarto loco Ora-
tio pro Sponso & Sponsa, cum reliquis, quæ pro
250 Communione, & complemento Benedictionis haben-
tur in Missa propria in fine Missalis. Dixi *quar-*
to loco, nulla enim omittenda est ex assignatis: ideo-
que secunda legetur de Beata Maria, tertia *Eccle-*
sia vel *pro Papa*, & quarta pro Sponsis: nisi sit Do-
minica, quia secunda dicetur de Octava, & tertia
Sponsorum: at si in Dominica occurrat Simplex,
Oratio pro Sponso & Sponsa erit adhuc quarto loco
dicenda, quia secunda recitabitur de Octava, ter-
tia de Simplici: idem dicendum quacumque Die
infra Octavam occurrat Simplex, quia secunda di-
cetur de Simplici, tertia *Ecclesia* vel *pro Papa*, &
quarta Sponsorum: sed & alicubi poni potest quin-
to loco, ut quando die undecima Januarii est Do-
minica, Passavii in Bavaria legetur secunda Oratio
de Epiphania, tertia de Die quinta infra Octavam
S. Valentini Episcopi & Confessoris, quarta de S.
Hygino Papa & Martyre, & quinta (si benedicen-
dæ sint Nuptiæ) pro Sponso & Sponsa: ita Vene-
tiis, ubi tertia Oratio est de Die quarta infra O-
ctavam S. Laurentii Justiniani: ita etiam Feltriæ,
quia ibi tertia Oratio dicitur de Die secunda infra
Octavam Dedicationis Cathedralis. Licèt autem Ru-
brica statim ante hanc Sponsorum Missam posita,
dicat, quòd si Nuptiarum Benedictio facienda sit
Die Dominico, vel alio Die Festo, in Missa de
Dominica vel Festo sit commemoratio Sponsorum,
& ita etiam exponit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.*
17. *sub num.* 22. nihilominùs intelligenda venit di-
cta Rubrica etiam de Diebus Missas Votivas pri-
vatas excludentibus, ut sunt isti infra Octavam E-
piphaniæ, infra quos (si benedicendæ sint Nuptiæ)
erit suo loco dicenda Oratio pro Sponsis, tamquam
Oratio pro re gravi: nam si occurreret Dies Anni-
versaria Consecrationis Episcopi, diceretur Colle-
cta pro eo: & si Episcopus ordinaret extra tem-
51 pora vigore Brevis Apostolici, legeret Orationem
pro

pro Ordinandis, quam etiam dicit in Sabbato Sancto, quod est majus, ut clare patet ex Pontificali Romano, *par. 1. tit. 2. de Ordinib. conferen. inter rubric. vers. Si vero Sabbato Sancto.*

Sicut autem diebus permissis propria Missa pro Sponso & Sponsa, sic dicta Sponsorum Oratio, cum reliquis, quæ pro Communione & complemento Benedictionis habentur in eadem Missa in fine Missalis, non potest dici infra hanc Octavam Epiphaniæ, nisi à proprio Parocho, cùm Nuptiarum Benedictio sit de Jure Parochiali, & consequenter de jure fieri debeat ab ipso proprio Parocho, ut ex Concilio Tridentino *sess. 24. de Matrim. cap. 1.* notat Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Rom. tit. 42. §. 7. sub num. 73. pag. 251.* ubi etiam addit (& verum addit) nisi ab Ordinario, vel à Parocho, alteri Sacerdoti data sit facultas benedicendi. Hinc est, quod etiam Regulares possunt hujusmodi Benedictionem facere, cum licentia tamen Parochi: unde cum tali licentia posse Carmelitas benedicere Sponsos, respondit *Sacra Congregatio Concilii in Aquen. Jurium Parochialium sub die 9. Junii* 1708. ut habetur in particulari Bullario Clementis Undecimi *par. 3. Constitut. 3. qua incipit:* Ægrè ferens, *ad octavum Dubium.* Nam hanc Sponsorum Benedictionem non esse generaliter à Regularibus faciendam absque Curatorum consensu, multò antea statuit *Leo Decimus* apud Cherubinum *in Bullario Rom. tom. 1. Constitut. qua incipit:* Dum intra, *§. 13. edita anno 1516. sub die 19. Decembris,* ut egomet retuli in mea Collectione de Matrimonio *tom. 1. sub numer. margin. 8.* & iterum in altera itidem mea Collectione de Regularibus *tom. 1. sub numer. margin. 599. pag. 244.* Non potest tamen Parochus, nec qui ab eo facultatem habet, Benedictionem hujusmodi facere extra Ecclesiam, cùm fieri debeat in Ecclesia, ut rescripsit *dicta Sacra Congregatio Concilii in Britinorien. anno 1649. sub die 17. Aprilis;* quod & ex Pascuccio *in Compend. ad Consultat. Canon. Jac. Pignatel. par. 2. tit. de Matrimonio,* egomet dicebam in mea Collectione pro

Paro-

Parochis utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 898. *pag.* 285. *juxta tertiam Paternam editionem*: in Ecclesia, inquam, & quidem inter Missarum solemnia, ut declaravit *dicta Congregatio Concilii in Pisauren.* apud Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. Collect.* 523. *de Nuptiis*, *sub num.* 4.

252

253 Explicatis, quæ ad Missas spectabant tum privatas tum etiam solemnes in Diebus infra Octavam Epiphaniæ occurrentibus celebrandas, restat modò, ut de Vesperis eorumdem Dierum disseramus. Vesperæ igitur hujus Octavæ dicuntur semper integræ, ut in secundis Vesperis Festi: quòd tamen non est speciale horum Dierum, sed omnibus convenit & solis Octavis sive privilegiatis sive communibus, vigore Rubricæ Breviarii *de Octav. tit.* 7. *sub numer.* 5. ubi sic expressè præscribitur: *In Vesperis infra Octavam omnia dicuntur, sicut in secundis Vesperis Festi*: & quidem absque ulla commemoratione. Dixi, *integræ*, quia suppono, quòd die sequenti fiat Officium de eadem Octava, nam in tali casu Vesperæ debent revera esse integræ, cùm non detur ulla ratio divisionis à Capitulo, & ideo dicuntur, ut in secundis Vesperis Festi, excepta tamen Antiphona ad *Magnificat*, quæ quolibet die est propria. Dixi, *absque ulla commemoratione*, quia plerumque nulla habetur commemoratio facienda, nisi die sequenti occurrat Festum simplex, ut die decima Januarii facienda est in Vesperis commemoratio S. Hygini Papæ & Martyris cras occurrentis in Ecclesia Universali: ita Brixinæ in Comitatu Tyrolensi in Vesperis Diei septimæ ejusdem Mensis fit commemoratio Sancti Erhardi Episcopi & Confessoris, de quo ibi agitur die octava Januarii, sub ritu simplici. Quòd si alicubi occurrat Dies infra aliam Octavam, facienda est in Vesperis commemoratio de ea: ita Passavii in Bavaria per totam Octavam Epiphaniæ fit in Vesperis commemoratio de Die infra Octavam S. Valentini Episcopi & Confessoris, cujus Festum celebratur ibi die septima Januarii sub ritu duplici primæ classis. At si infra hanc Octavam Epiphaniæ occurrat in aliqua Ecclesia vel

per

per Civitatem Festum duplex primæ classis, utræque Vesperæ erunt de eo, cum commemoratione Epiphaniæ: nisi Vesperæ unius Festi duplicis primæ classis concurrant cum alio Festo duplici ejusdem ritus, quia tunc Vesperæ erunt de digniori, cum commemoratione de minus digno, deinde de Epiphania: ita Feltriæ in primo caso, die nona Januarii Vesperæ sunt de sequenti Dedicatione Cathedralis, cum commemoratione Octavæ, de qua etiam die decima fit commemoratio in secundis Vesperis ejusdem Dedicationis: ita Venetiis in secundo casu, in Ecclesia Parochiali & Collegiata S. Juliani Martyris die septima Januarii in secundis Vesperis de suo Titulari fit commemoratio de sequenti Festo Diœcesano S. Laurentii Justiniani, & de Octava Epiphaniæ. Quoad verò concurrentiam Diei infra Octavam ipsius Epiphaniæ cum Dominica infra eamdem Octavam, dicemus suo loco, cùm de hac Dominica sermo erit, ubi & de aliqua commutatione, ratione ipseitatis verborum.

§. VII.

De Dominica infra Octavam Epiphaniæ Domini.

HÆc Dominica duas sortitur denominationes: siquidem per unam nuncupatur *Dominica prima post Epiphaniam*: per alteram verò appellatur *Dominica infra Octavam Epiphaniæ*. Hæ duæ tamen denominationes ferè semper simul concurrunt: & semel tantùm fit de eis divisio: ex qua earum separatione, Dominica infra Octavam, novam acquirit sedem in Sabbato extra diem festivum. Tunc igitur ambæ denominationes uniuntur, quando Dominica occurrit à die septima Januarii usque ad diem duodecimam ejusdem Mensis inclusivè: vocatur enim in tali casu *Dominica prima post Epiphaniam*, & simul *Dominica infra Octavam*. Tunc 234

verò

verò dividuntur, quando Dominica festiva incidit in Diem Octavam Epiphaniæ, nam in hujusmodi casu dicitur tantùm *Dominica prima post Epiphaniam*: & in Sabbato præcedenti fit Officium de Dominica, quæ in tali casu nominatur dumtaxat *Dominica infra Octavam Epiphaniæ*. Ut Dominica prima post Epiphaniam habet in primo Nocturno *Initium Epistolæ primæ ad Corinthios*. Ut Dominica solummodò infra Octavam & in Sabbato posita extra Diem Festum, habet in primo Nocturno continuationem Epistolæ *ad Romanos*. Quando Dominica occurrit die septima Januarii, per totam Octavam omittuntur Lectiones *ad Romanos*: quando autem venit in Die Octava, per totam Octavam omittuntur Lectiones *ad Corinthios*: quia tunc incipiunt in ipsa die Octava occurrente in Dominica: Quacumque verò alia die occurrerit infra eamdem Octavam, partim legitur *ad Romanos*, & partim *ad Corinthios*, juxta occurrentiam ipsius Dominicæ, ita ut ante Dominicam semper legatur *ad Romanos*, & in Dominica ac deinceps semper *ad Corinthios*. His præmissis, Officium Dominicæ infra Octavam Epiphaniæ, incipit plerumque in primis Vesperis à Capitulo, siquidem Antiphonæ & Psalmi Vesperarum sumuntur ex secundis Vesperis Festi. Capitulum igitur est proprium, sicuti etiam Antiphona ad *Magnificat*, & Oratio: quæ quidem Oratio priscis Ecclesiæ temporibus erat diversa, & in Evangelio hujus Domini-
254 cæ fundata, ac desumpta ex Romanis Sacramentariis refertur à Grancolas *loco inferiùs citando*, cui tamen addo congruentias: sequentibus ergo verbis concipiebatur, nempè: *Deus, qui temporalem Filii tui pueritiam*, quia describitur constitutus in ætate duodecim annorum: *fecisti mirabilem*, quia inventus fuit in Templo in medio Doctorum, audiens illos, & interrogans eos, cum omnium stupore: *quique illum Parentibus temporaliter subdi voluisti*, quia erat subditus illis: *spiritu prudentiæ*, propter responsa: *corda nostra, quæsumus, illustra, atque humilitatis*, propter subjectionem: *& pietatis*, propter existentiam in Templo; *muneribus miseratus nos informa*.

Per

Per eumdem, *&c.* In prædictis primis Vesperis de Dominica, fit commemoratio Octavæ cum Antiphona propria cuilibet Diei infra Octavam assignata, sed cum Versiculo & Responsorio, ut in dictis primis Vesperis Dominicæ; & hoc ad varietatem, ne bis dicantur pro Dominica, & pro Octavæ commemoratione. Quòd si Dominica venerit die septima Januarii, in secundis Vesperis de Festo Epiphaniæ fit commemoratio Dominicæ, cujus Versiculus cum suo Responsorio erit mutandus propter identitatem cum illo de Festo, ideoque ejus loco erit dicendus Versiculus *Omnes de Saba*, *&c.* cum suo Responsorio *Aurum*, *& Thus*, *&c.* At si Sabbatum incidat in diem decimam Januarii, quia tunc agitur de Die quinta infra Octavam, in qua ad *Magnificat* ponitur Antiphona *Omnes de Saba*, ideo in primis Vesperis de Dominica pro commemoratione Epiphaniæ variabitur Versiculus cum suo Responsorio, quia est idem cum Antiphona Diei quintæ eo casu occurrentis infra Octavam; & ideo dicetur *Adorate Deum*, *&c.* ut in Laudibus Festi. Præter commemorationem Octavæ dari potest in primis Vesperis de Dominica etiam commemoratio de Festo simplici, si simul occurrat in dicta Dominica: imò & alterius Octavæ alicubi occurrentis: si ergo Dominica veniat die undecima Januarii, Venetiis die decima in primis Vesperis Dominicalibus post commemorationem Epiphaniæ fit commemoratio tum de Die tertia infra Octavam S. Laurentii Justiniani, tum etiam S. Hygini. Attamen occurrente in Sabbato vel in ipsa Dominica Festo dupli ci primæ classis: in primo casu, in secundis Vesperis de Festo fit commemoratio Dominicæ, & Octavæ: in secundo verò casu, Vesperæ erunt de Festo, cum iisdem commemorationibus Dominicæ, & Octavæ: & hoc contingere potest Feltriæ, quando Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, quæ ibi celebratur die decima Januarii, veniat in Sabbato, vel in Dominica.

Ad Matutinum verò, Dominica nihil habet de Psalterio, ut antiquitùs sumebat ex eo, sicuti aliæ 255

Domi-

Dominicæ occurrentes infra Octavas communes, ut refert Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 31. verf. Quoad Dominicam. pag.* 249. Antiphonæ igitur, & Psalmi omnium & trium Nocturnorum sunt de Festo. In primo tamen Nocturno, si simul sit Dominica prima post Epiphaniam & Dominica infra Octavam, legitur Initium *ad Corinthios*: Si autem sit tantùm Dominica infra Octavam, sicuti celebrabitur in Sabbato extra diem festivum, sic suas retinebit Lectiones *ad Romanos*, quia Initium prædictum legetur in Dominica prima tunc occurrente in Die Octava, ut suo loco dicemus. In secundo & tertio Nocturno Lectiones sunt propriæ in ipsa Dominica infra Octavam, sed Responsoria de Festo, quorum tamen primum *Hodie in Jordane*, non autem *Tria sunt munera*. Ad Laudes omnia dicuntur, ut in Breviario, & post Orationem Dominicæ fit commemoratio Octavæ per Antiphonam Festi, non Diei infra Octavam, quia, ut supra diximus, Dominica non computatur inter illos Dies: Versiculus tamen cum suo Responsorio pro commemoratione Octavæ, est *Omnes de Saba* ad varietatem, ne bis dicatur in eàdem Hora *Adorate Deum*, quia dicitur pro Dominica in hisce Laudibus. Ad Primam omittitur Psalmus *Confitemini*, & Symbolum *Quicumque*, sed in Responsorio brevi dicitur Versus *Qui apparuisti hodie*: Et ad omnes Horas terminantur Hymni cum Strophe de Octava *Jesu tibi sit gloria, qui apparuisti Gentibus*. At si in hac Dominica occurrat alicubi Festum duplex primæ classis, fit de eo, sed ad Matutinum legitur nona Lectio de Dominica, & in Laudibus fit ejus commemoratio antè illam Octavæ: Initium autem *ad Corinthios* dicto casu eveniente ponitur in Feria secunda: ut si Dominica incidat in diem septimam Januarii, Passavii in Bavaria, propter Festum duplex primæ classis ibi eo die occurrens S. Valentini Episcopi & Confessoris, transfertur dictum *Initium Epistolare* ad Feriam sequentem, quæ est secunda & si Feria secunda sit itidem impedita simili Festo, *Initium* transfertur ulterius: ut Venetiis, si dicta die

die septima Mensis occurrat Dominica, fit de Festo duplici primæ classis S. Juliani Martyris in ejus Ecclesia Parochiali & Collegiata: die verò octava Januarii fit ibidem de Festo Diœcesano S. Laurentii Justiniani sub eodem ritu, & consequenter *Initium ad Corinthios* transfertur in dicta Ecclesia ad Feriam tertiam. Quando tamen Dominica prima sit separanda à Dominica infra Octavam, eo quod occurrat in Die Octava Epiphaniæ; sicuti dicta Dominica infra Octavam, tunc fiet in Sabbato præcedenti, sic nulla erit facienda mutatio Lectionum in primo Nocturno, sed legetur de Epistola *ad Romanos*, prout stat & jacet in ipsa Dominica infra Octavam: de qua tamen Dominica tunc in Sabbato sic reposita fiet nona Lectio ad Matutinum, & commemoratio in Laudibus, si die duodecima Januarii celebratur alicubi Festum duplex primæ classis occurrens, tamquam si esset Dominica veniens in die festivo.

§. VIII.

De Missa, & Vesperis in Dominica infra Octavam Epiphaniæ.

Missa de Dominica infra Octavam est propria, in qua dicitur *Gloria*, cum sola secunda Oratione Octavæ, juxta Rubricam Missalis *de Orat. tit.* 9. *sub numer.* 10. Idem dicendum, si hæc Dominica celebretur in Sabbato extra Diem Festum, quia dicta Rubrica absolutè præscribit, in Dominicis infra Octavas dicendas esse duas tantùm Orationes: & cùm Lex non distinguat inter Dominicam in Die Festo, & Dominicam extra Diem Festum, nec nos debemus distinguere: quod & intelligit Gavantus *tom. 1. par. 4. tit. 3. sub num.* 16. 256

16. & sentit Pisartus *in Exposit. Rubricar. Missal. Rom. par. 4. tit. 3. sub num. 1. pag.* 129. Rubrica tamen intelligenda venit, quòd non dicatur tertia Oratio *Deus qui salutis*, quæ assignatur in Missa de Die infra Octavam, non autem, quòd non fiant commemorationes, quotquot possunt occurrere: ex quo sequitur, posse in hac Dominica dici tres, quatuor, & etiam quinque Orationes: de tribus quidem in Ecclesia Universali, quando Dominica occurrit die undecima Januarii, nam secunda Oratio est Octavæ, & tertia S. Hygini: de quatuor verò, Venetiis in eadem occurrentia Dominicæ in die undecima, nam secunda Oratio est de Epiphania, tertia de Die quarta infra Octavam S. Laurentii Justiniani, & quarta de S. Hygino: Quinque denique Orationes dicuntur in Ecclesia S. Juliani Venetiarum, quia secunda est Epiphaniæ, tertia de quinta Die infra Octavam sui Titularis, quarta de Die quarta infra Octavam dicti S. Laurentii Justiniani, & quinta S. Hygini. Præterquàm quòd dici etiam potest in privatis Collecta de SS. Sacramento, si sit expositum: de Anniversario Consecrationis Episcopi, si occurrat: de Gratiarum actione, si sit reddenda: de Benedictione Nuptiarum, si facienda sit, &c.

In dicta Missa de Dominica infra Octavam dicitur quoque *Credo*, cum Præfatione, & *Communicantes* de Epiphania. Eamdem numero Præfationem habet etiam in hac Dominica Liber Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina decima septima*; sed non habet eamdem Benedictionem Episcopalem, quæ in Festo; & idcircò tunc temporis erat ea, quæ sequi- 257.
256 tur, conformis antiquæ Orationi supra extensæ in primis Vesperis hujusce Dominicæ, videlicet: *Deus, qui Filii sui temporalem pueritiam fecit esse mirabilem, spiritu prudentiæ corda vestra illustrare ac docere dignetur*. Amen. *Quique illum Parentibus temporaliter subdi voluit, ipse vos humilitatis & pietatis muneribus miseratus informet*. Amen. *Et qui eum sapientia, ætate, & gratia proficere tribuit, spiritalium vobis profectuum incrementa propitius largiatur*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in

Festo Epiphaniæ. Attamen Ambrosiani, etiam hodie, diversam recitant Præfationem, quam ex particulari eorum Missali depromptam hìc extendimus, ut si Lector Ecclesiasticus de antiqua Ecclesiæ consuetudine quoad Benedictionem factus est conscius, videat etiam quid varietatis quoad Præfationem sit adhuc alicubi in viridi observantia. Hodierna igitur Præfatio Ambrosiana est sequens, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Ut, qui, te auctore, subsistimus; te dispensante dirigamur. Non nostris sensibus relinquamur, sed tua reducti tramite veritatis, hac studeamus exercere quæ præcipis, ut dona possimus percipere quæ promittis, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

At si in hac Dominica infra Octavam Epiphaniæ 258
(sive in Die Festo celebretur, sive in Sabbato extra Diem Festum) occurrat Festum duplex primæ classis, Missa quidem dicitur de eo, sed fit commemoratio Dominicæ ante illam Octavæ, cum Evangelio ejusdem Dominicæ in fine: sine tamen commemoratione aliarum Octavarum alicubi occurrentium, ut si Dominica occurrat die Octava Januarii Venetiis in Ecclesia Parochiali S. Juliani dicitur Missa de Festo Diœcesano S. Laurentii Justiniani, quod ea die occurrit, cum commemoratione quidem Dominicæ, & Epiphaniæ, sed non de Die secunda infra Octavam sui Titularis: Imò in dicta Missa de Festo duplici primæ classis occurrente in hac Dominica non fit commemoratio de Festo simplici simul incidente: ut si alicubi die undecima Januarii veniat Dedicatio Ecclesiæ, & hæc simul Dominica, post commemorationem Dominicæ, & Epiphaniæ, omittitur in Missa Oratio quarta de S. Hygino, sive autem Missa fit de hac Dominica, sive de Festo duplici primæ classis in hanc eamdem Dominicam incidens, ante Missam solemnem facienda est aspersio Aquæ benedictæ, juxta id, quod de omnibus Dominicis præscribit Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. *pag. mihi* 397. nisi

illud

illud Festum foret de Titulari Cathedralis Ecclesiæ, vel de ejus Dedicatione, & Episcopus (ut decet) Pontificaliter celebraret quia eo casu omittenda esset dicta aspersio, ut habetur in dicto Cæremoniali *loco citato*, §. 4. vel nisi agatur de eadem Dominica in Sabbato extra diem festivum.

An autem cantandæ sint duæ Missæ, ubi datur 259
occurrentia Festi duplicis primæ classis, & simul hujusce Dominicæ infra Octavam? Negat Gavantus *in Thesaur. Sacror. Rit. tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 7. *sub num.* 2. quia, inquit ex Francolino, ambæ cantandæ essent post Tertiam: & distinguenda est Dominica à Feriis majoribus: nec adest ulla Rubrica de duabus Missis dicendis de quatuor Temporibus, & de Vigiliis S. Matthæi & S. Thomæ, si in eumdem incidant diem, quia essent ambæ cantandæ post
258 Nonam: Dominica verò venit sub nomine Festi novem Lectionum, ut intelligit Sacra Rituum Congregatio sub die 12. Martii 1618. ergo non est Feria prima, neque in ea duæ Missæ sunt cantandæ. *Hucusque Gavantus*, cujus tamen auditis rationibus non libenter adhæret Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 2. *quæst.* 5. *pag.* 246. commendat enim, si quibus in Ecclesiis ritus ille indutus est, ut præter Missam Festi occurrentis, Missa alia de Dominica perindè cantetur, atque Missa de Feria in die Jejunii, præsertim in Dominicis Quadragesimæ, quando contingit eas sic impediri, cùm in nullo die per hebdomadam resumi possint: *Ita Guyetus*: At, si verum fateri volo, & in hoc Dubio tutiorem partem sequi, quoad hoc standum est Gavanto, & non Guyeto, nam prima opinio roborata postmodùm fuit sequenti Decreto: Supplicantibus enim humiliter Capitulo & Canonicis Cathedralis Collensis Sacræ Rituum Congregationi, pro declaratione nonnullorum Dubiorum, inter quæ decimumquartum (cæteris omissis, ad nostram rem non facientibus) fuit tenoris sequentis, videlicet: *An in Dominicis Adventus, & Quadragesimæ, in quibus fit de duplici primæ classis, sint cantandæ duæ Missæ?* Sacra eadem Rituum Congregatio ad Decimumquartum, *die* 5. *Ju-*

lii 1698. respondit: *Negativè*: quam quidem Resolutionem, unà cum aliis in Supplicatione expressis, ego Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione Illustrissimi D. Secretarii: & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice sub num.* 528. Unde corruit potissima ratio Guyeti de Dominicis Quadragesimæ, & erigitur illa Gavanti. Si enim non cantantur duæ Missæ in Dominicis majoribus & privilegiatis: ergo non cantabuntur in hac Dominica infra Octavam, quæ est minor & non privilegiata, licèt privilegiata sit Octava.

Non mirentur quæso Rubricistæ, si sum modò propositurus quemdam casum, qui videtur spectare ad hanc Dominicam infra Octavam, sed reverà non est de hac Octava: siquidem propono, quia in praxi eum vidi in quodam Diœcesano Divinorum Officiorum Directorio. In hac Dominica occurrit alicubi Festum semiduplex: Quæritur, an sit transferendum in Feriam secundam sequentem non impeditam? Si peterem ab illo Kalendarista, responderet affirmativè, quia jam admisit hujusmodi translationem. Nescio profectò, cui Rubricæ innixus hoc fecerit, nam Rubrica Breviarii *de translat. Festor. sub num.* 5. loquitur de Festo semiduplici occurrente in Dominica infra Octavas communes & Festa semiduplicia admittentes, quæ cùm locum concedant occurrentibus, negant tamen translatis, & ex privilegio Rubricæ introducunt translatum in Feriam secundam sequentem Festum semiduplex, quod occurrebat in Dominica. Non tamen loquitur de Octavis privilegiatis, qualis est ista Epiphaniæ, infra quam non solùm non fit de Festo semiduplici, sed neque de duplici, nisi sit primæ classis, & occurret. Hinc est, quòd si in hac Dominica occurrerent alicubi duo Festa duplicia primæ classis, quorum unum Diœcesanum tali diei Mensis affixum, alterum verò proprium alicujus Ecclesiæ in eadem Diœcesi existentis, & huic Dominicæ assignatum: de transferendo neque ratione Dominicæ, neque ratione vicinitatis, neque ratione hujus Octavæ, agendum 266

esset

eſſet in Feria ſecunda ſequenti, licèt non impedita. Concordiæ igitur in Foro Julii die ſeptima Januarii occurrit Feſtum S. Juliani Martyris ſub ritu ſemiduplici, & Auguſtæ Vindelicorum in Svevia die octava ejuſdem Menſis occurrit Feſtum ſemiduplex S. Erhardi Epiſcopi & Confeſſoris: Kalendariſtæ illarum Diœceſum, ſicuti quovis anno transferunt poſt Octavam illa Feſta ſemiduplicia, in primam ſcilicet diem non impeditam, ſic numquam ea reponunt in Feria ſecunda infra Octavam, quando occurrunt in Dominica.

Dubium tamen majoris momenti mihi venit mo- 261
66 dò in mente reſolvendum. Conſecrator Eccleſiæ aſſignavit pro Die ejus Anniverſaria Dominicam infra Octavam Epiphaniæ, & nihil aliud addidit. Quæritur, an ſit celebrandum hoc Feſtum in Sabbato, quando in eo ſit de Dominica infra Octavam extra diem feſtivum? Ratio dubitandi eſt, quia videtur Epiſcopus intellexiſſe de die feſtivo: ſed in caſu propoſito non eſt dies feſtivus: ergo, eo caſu eveniente, non videtur celebrandum, ſed transferendum. Reſpondeo tamen, eſſe nihilominus celebrandum in dicto Sabbato, nam dum Epiſcopus dumtaxat ſe expreſſit de Dominica infra Octavam, etiam in illo Sabbato eſt revera Dominica infra Octavam. Cùm enim hæc Dominica duas habeat ſedes: una in die feſtivo, quando occurrit à die ſeptima Januarii uſque ad diem duodecimam ejuſdem Menſis incluſivè: altera verò in Sabbato extra diem feſtivum, quando videlicet ſeparatur à Dominica prima poſt Epiphaniam tunc occurrente in Die Octava: in utroque caſu eſt revera Dominica occurrens infra Octavam, & conſequenter Feſtum prædictum Dedicationis eidem Dominicæ aſſignatum, erit eo anno, & eo die celebrandum. Nec intereſt, quòd quandoque non ſit dies feſtivus, nam mens Conſecratoris eſt interpretanda favorabiliter, & non rigorosè: favorabiliter autem interpretatur, ſi etiam ea anno celebretur Dedicatio cum tota ſua Octava, quam integrè proculdubio deperderet, ſi eſſet transferenda. Quod igitur raró contingit, non ha-

betur in consideratione: nam cæteroquin, quot sunt Dedicationes per Orbem, quæ celebrantur ferè quovis anno in diebus ferialibus assignatis? Non videtè contra (salva meliori opinione) cur etiam hæc Dedicatio, quæ plerumque celebratur in Dominica festiva, non possit interdum fieri de ea etiam in eadem Dominica non festiva.

Quoad Vesperas secundas de Dominica infra Octavam Epiphaniæ, omnia dicuntur, ut in secundis Vesperis Festi, exceptis Capitulo, Antiphona ad *Magnificat*, & Oratione, quæ sunt propria hujus Dominicæ: & in eis fit deinde commemoratio Octavæ dumtaxat, dummodo in Feria secunda non occurrat Festum simplex, de quo erit facienda commemoratio post illam de Octava: ut si Dominica veniat die septima Januarii, Brixinæ in Comitatu Tyrolensi, in secundis Vesperis de hac Dominica fit commemoratio Octavæ, & S. Erhardi Episcopi & Confessoris, cras ibi occurrentis sub ritu simplici: si verò Dominica incidat in diem decimam ejusdem Januarii, fit commemoratio etiam S. Hygini Papæ & Martyris die sequenti in Ecclesia Universali occurrentis. At si alicubi occurrat aliqua Dies infra unam, vel plures Octavas, de illa vel illis facienda est commemoratio in his secundis Vesperis Dominicæ: ideoque si Dominica veniat die octava Januarii, Passavii in Bavaria in secundis Veperis Dominicalibus fit commemoratio Epiphaniæ, & de Diè secunda infra Octavam S. Valentini: Si verò incidat in diem decimam ejusdem Mensis, Venetiis in Ecclesia Parochiali & Collegiata S. Juliani Martyris post commemorationem Epiphaniæ fit commemoratio de Die quarta infra Octavam sui Titularis, & de Die tertia infra Octavam S. Laurentii Justiniani, ac denique S. Hygini. Quòd si in Feria secunda venerit alicubi Festum duplex primæ classis, Vesperæ erunt de sequenti, cum commemoratione quidem Epiphaniæ, sed non Dominicæ præcedentis, nam licèt Octava Epiphaniæ sit privilegiata, non est tamen privilegiata Dominica intermedia, sed subjecta est Rubricæ Breviarii *de Concurren.* 262

curren. Offic. tit. 11. *sub num.* 4. ubi excluditur commemoratio Dominicæ concurrentis cum duplici primæ classis: unde si Dominica occurrat die nona Januarii, Feltriæ in Dominio Veneto Vesperæ sunt de sequenti, nempè de Dedicatione Cathedralis, cum commemoratione Octavæ, non verò Dominicæ. Quando verò Dominica vel occurrit die duo-
52 decima Januarii in die festivo, vel eadem die celebratur in Sabbato, & consequenter extra diem festivum, ordinabimus Vesperas in sequenti Paragrapho de Die Octava.

§. IX.

De iis, quæ spectant ad Diem Octavam Epiphaniæ Domini.

IN hac Die Octava totam Officium est de Baptismo Jesu Christi, in Missa verò totum E- 263
vangelium. Græci autem Baptismum appellant Sacramentum Luminis, quòd in eo Fidei lumen recipiatur: & quia ipsi celebrant hunc Baptismum in ipso Festo Epiphaniæ, ideo Patres illius Nationis Epiphaniam vocant modò *Sancta Lumina*, modò *Festum Luminum*. Ecclesia tamen Latina, quæ totam Octavam considerat tamquam unam Diem, in Festo Epiphaniæ celebrat Magorum adorationem, & in hac Die Octava Baptismum Jesu Christi: & sic una Die celebrat, quod revolutis annis una & eadem Die factum est. Non conveniunt Auctores in assignatione Feriæ, quæ ea die occurrebat, qua baptizatus est Christus: siquidem Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *titul.* 3. *sub numer.* 17. ait, quòd Durandus facit Feriam tertiam, Ciacconius verò in Vita Christi facit Feriam sextam. Et revera Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 28. *sub num.*

13. volens probare, quòd nos incipimus à Feria quarta Jeiunium Quadragesimale, quia in tali Feria incæpit Christus, sic ratiocinatur: *Christus legitur quarta Feria suum jejunium inchoasse: quod inde videtur, quia natus est Die Dominica: & si quis diligenter computet annos ex tunc usque ad trigesimum, secundùm rationes computi inveniet, eum in tertia Feria baptizatum fuisse, & sequenti die intrans in Desertum, inchoavit jejunium.* At quoad Ciacconium; fateor veritatem: perlegi Vitam Christi ab ipso conscriptam, nec tamen potui invenire locum, in quo asserat de Feria sexta: nam dum loquitur de adoratione Magorum, tunc revera sic habet: *Sexta Feria, Magi, sive Sapientes, & Philosophi, sive Reges Orientales, ex Perside, Armenia, India, adoratum infantem Christum veniunt, Stella duce, quæ biennium fermè ante illis apparuit, muneribus & donis eum prosecuti.* Quando verò disserit de Christi Baptismo, nullam facit mentionem de Feria tunc occurrente, nisi alio in loco de ea expresè loquatur, & ego non viderim: ubi ergo legi, sic ait: *Sub Tiberio Christus Baptismum suscepit: Anno ejus namque imperii quintodecimo per quatuor menses & dies octodecim labente, Christus trigesimum annum ingressus, hoc est, vigesimum nonum expletum, & trigesimum tredecim diebus inchoatum, à Joanne Zachariæ Filio, trigesimum etiam tunc annum agente, in Jordanis fluentis baptizatus, &c.* ex quibus verbis nulla habetur expressio Feriæ sextæ eo die occurrentis, nisi inferenda sit dicta Feria ex hoc computo Ciacconiano, vel alibi hic Auctor exprimat. Dato tamen, quòd aliquo in loco hujus Auctoris, Feria sexta exprimatur; dum discordant in assignatione Feriæ, concordant tamen in assignatione Diei sextæ, quod sufficit.

Dies Octava Epiphaniæ celebratur sub ritu duplici majori: non tamen per hoc, quòd hujusmodi ritum, potest in ea celebrari Festum duplex primæ classis occurrens. Et licèt Guyetus *in Heortolog. lib. 4. cap. 8. quæst. 2. pag.* 258. afferat exemplum tum Rhemensis Ecclesiæ Festum S. Remigii in hoc Die Octava celebrantis, tum Ecclesiæ Ambianensis de 264

Inven-

Inventione S. Firmini hodie agentis, tum denique Pictaviensis Ecclesiæ Officium hac die facientis de S. Hilario: quæ omnia & tria Festa sunt in suis respectivè Locis duplicia primæ classis: hujusmodi nihilominùs usus, sicuti sunt à Romano diversi, sic si originem non trahant à Privilegio Apostolico, adversantur Rubricæ Breviarii Romani *de translat. Festor. tit.* 10. *sub numer.* 2. & primo Notando *post Tabellam Occurrentiæ*, in quibus clarè mandatur translatio omnium & singulorum duplicium primæ classis in dicta Die Octava Epiphaniæ occurrentium: & quidem præcipiuntur transferenda in primam diem non impeditam: quidquid dicat Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *libr.* 3. *cap.* 6. *sub num.* 11. *pag.* 156. ubi in sequentem diem ordinat translationem Festi duplicis primæ classis in hac Die Octava occurrentis: nam die sequenti fit de Festo universali S. Hilarii, quod etiam suo tempore occurrebat ea die sub ritu semiduplici, quia è simplici erexit Pius Quintus, ait Gavantus *tom.* 2. *sect.* 7. *capit.* 3. *die* 14. *Januar.* Pius autem Quintus Ecclesiæ præfuit à die 26. Decembris 1560. usque ad diem 9. itidem Decembris 1565. juxta chronologiam Cherubini *in Bullario Romano*. Piscara verò suum primò edidit Cæremoniale Neapoli anno 1613. unde nescio, quomodò post cursum multorum annorum ab erectione dicti Officii S. Hilarii, nempè à Pio Quinto ad suam editionem, ordinaverit in diem sequentem scienter impeditam, translationem Festi duplicis primæ classis in hac Die Octava occurrentis: siquidem neque celebrandum foret eo anno, quo cum translatione S. Hilarii agendum est die decimaquarta Januarii de Dominica secunda post Epiphaniam in Officio feriali ob viciniorem Septuagesimam, ad
264 sensum Rubricæ ritè & rectè intellectæ à Gavanto *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 8. *sub num.* 2. & 3. nam si eo casu eveniente tollitur de sua sede Festum occurrens S. Hilarii, ergo non reponitur aliud Festum translatum cujusvis ritus.

Officium de Die Octava Epiphaniæ incipit à primis Vesperis, quæ dicuntur integræ, ut in primis 265
Vesf-

Veſperis Feſti, ſolà excepta Oratione propria, & ideo alia ab ea, quæ dicta fuit in Feſto & per ejus Octavam. In his primis Veſperis nulla in Eccleſia univerſali occurrit facienda commemoratio: niſi die præcedenti duodecima Januarii actum ſit de Dominica infra Octavam in ſuo die feſtivo, vel de eadem Dominica in Sabbato, & ſic extra diem feſtivum: in utroque enim ex duobus prædictis caſibus, qui ad unum tamen dumtaxat rediguntur, in primis Veſperis de Die Octava fit commemoratio illius Dominicæ, cujus Verſiculus cum ſuo Reſponſorio erit commutandus propter ipſeitatem verborum cum illo de Die Octava, & ideò dicendus Verſiculus, *Omnes de Saba*, &c. cum ſuo Reſponſorio, *Aurum, & Thus*, &c. ut docet Rubrica hoc loco, qui quidem Verſiculus & Reſponſorium ſumuntur ex commemoratione Octavæ in primis Veſperis de ipſa Dominica. Extra Eccleſiam verò univerſalem occurrere poſſunt aliæ commemorationes, & aliter ordinari Veſperæ: ſiquidem ubi contingit Dies infra unam vel plures Octavas, de illa vel illis facienda eſt in his primis Veſperis commemoratio, ut Paſſavii, Venetiis, & Feltriæ, Veſperæ ſunt proculdubio de Die Octava Epiphaniæ, ſed cum commemoratione reſpectivè vel de Die ſexta infra Octavam S. Valentini, vel de Die quinta infra Octavam S. Laurentii Juſtiniani, vel de Die tertia infra Octavam Dedicationis Cathedralis. De duabus verò Octavis ſimul ſpecialiter occurrentibus exemplum habetur Venetiis in Eccleſia S. Juliani, ubi in primis Veſperis de hac Die Octava Epiphaniæ fit commemoratio de Die ſexta infra Octavam ſui Titularis, & deinde de Die quinta infra Octavam Diœceſanam S. Laurentii Juſtiniani: & ſi dicta die duodecima Januarii occurrat vel fiet de Dominica, ejus commemoratio habet locum ante omnes Octavas particulares. Quòd ſi prædicta die duodecima actum ſit alicubi de Feſto duplici primæ claſſis occurrente, etiam Veſperæ ſecundæ erunt integræ de eo, cum commemoratione de Die Octava Epiphaniæ, & etiam Dominicæ quandoque venientis.

tis: licèt enim Dies Octava non cedat duplici primæ classis in occurrentia, ut mox dicemus, ei tamen in concurrentiá locum tribuit. Si verò in Die Octava occurrat Dominica prima post Epiphaniam, sicuti dicitur, & est reverà *vacans*, sic in his Vesperis nihil fit de ea, quia ut talis non habet Officium, & eo casu eveniente satis actum est in Sabbato præcedenti de Dominica infra Octavam, quæ est vera Dominica quoad Officium.

Ad Matutinum in Die Octava Epiphaniæ, Invitatorium, Hymnus, Antiphonæ, Psalmi, Versiculi, ac Responsoria omnium & trium Nocturnorum, sumuntur ex Festo. In primo autem Nocturno sunt certæ quidem Lectiones de Epistola prima *ad Corinthios*, sed non stabilis earum specialis qualitas: modò enim continuatur hodie dicta Epistola, modò verò incipitur. Quando Dominica prima post Epiphaniam occurrit simul cum Dominica infra Octavam (nam potest occurrere à die septima Januarii usque ad diem duodecimam ejusdem Mensis inclusivè) tunc in hac Die Octava recitantur Lectiones, quæ sunt continuativæ illius Epistolæ: Quando verò in Die Octava venit Dominica, sicuti erit ista Dominica prima post Epiphaniam, licèt in reliquis sit *vacans*, non tamen vacabit quoad Lectiones primi Nocturni, quæ idcircò dicentur de initio ejusdem Epistolæ, & semper cum primo Responsorio *Hodie in Jordane*, ut docet Rubrica in ipso Festo Epiphaniæ. Dominica verò infra Octavam jam in hoc casu celebrata fuit in Sabbato præcedenti, cum suis Lectionibus primi Nocturni *ad Romanos*. Quòd si quæras, cur in prædicto casu Dominicæ primæ in hac Die Octava occurrentis, agatur in Sabbato de Dominica infra Octavam? Respondeo cum Macrio *in Hierolexic. verb. Octava*: ut scilicet servetur ordo vitæ Christi, nam in Dominica infra Octavam describitur constitutus in ætate duodecim annorum: in Die autem Octava, sicut in ea celebratur ejus Baptismus, sic consideratur in ætate annorum triginta: quæ ratio adeò est vera, ut nullum habere debeat contradictorem, nisi illum, 266

lum, in quo nullus ordo, sed sola confusio actionum inhabitet. Lectiones tamen secundi & tertii Nocturni sunt propriæ in hac Die Octava, sed cum Responsoriis, ut in Festo. Ad Laudes omnia dicuntur, ut in Die Epiphaniæ, excepta Oratione, quæ est propria, ut supra diximus in primis Vesperis: nec fit ulla commemoratio, nisi alicubi occurrat Dies infra Octavam, de qua esset commemoratio ibi facienda. Dixi, *nisi occurrat Dies infra Octavam*, quia nullibi potest hodie occurrere alia Dies Octava: cùm enim omne Festum duplex primæ classis occurrens in Die Epiphaniæ sit transferendum, ut patet ex superiùs dictis: & infra Octavam non fiat de duplici primæ classis translato, ut jam ostendimus: consequens est, ut neque hodie dari possit alia Dies Octava.

§. X.

De Missa, & Vesperis in Die Octavam Epiphaniæ. Domini.

Missa in hac Die Octava Epiphaniæ est quidem extensa in Missali, in qua tres Orationes sunt propriæ, unà cum Evangelio, sed cætera sumuntur ex Missa Festi. Dicitur in ea *Gloria*, cum unica Oratione: nisi alicubi occurrat aliqua Dies infra Octavam specialem, ut Passavii fit commemoratio de Die septima infra Octavam S. Valentini, Venetiis legitur secunda Oratio de Die sexta infra Octavam S. Laurentii Justiniani, & Feltriæ recitatur Oratio secunda de Die quarta infra Octavam Dedicationis Cathedralis. Non video autem, quòd possit dari tertia Oratio ratione Officii, nisi in aliqua Ecclesia occurrerent duo Dies infra duas Octavas, ut Venetiis in Ecclesia Parochiali 267
& Col-

& Collegiata S. Juliani, in qua secunda Oratio est de Die septima infra Octavam sui Titularis, & tertia de Die sexta infra Octavam Diœcesanam S. Laurentii Justiniani. Potest tamen dici Collecta pro SS. Sacramento exposito, pro Die Anniversaria Consecrationis Episcopi, pro Gratiarum actione, pro Sponso & Sponsa, vel pro alia Ecclesiæ indigentia, si una vel altera ex dictis Collectis alicubi occurrat in Missis privatis dicenda. In hac Missa de Die Octava dicitur etiam *Credo*, cum Præfatione, & *Communicantes* de Octava. Eamdem tamen numero Præfationem, quam nos recitamus, censeo fuisse etiam antiquitùs, siquidem hodie nulla fit mentio de Præfatione in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ *pagina decima octava*, ubi cæteroquin extenditur Missa de hac Die Octava, sed tacetur Præfatio: unde forsan dicebatur nostra, sicuti recitabatur in Festo, & in Dominica, ut suo loco jam diximus: Licèt autem nulla habeatur Præfatio propria in dicto Sacramentario Gregoriano, habetur tamen propria Benedictio Episcopalis, quam priscis Ecclesiæ temporibus solebat Episcopus Populo impertiri: & quamvis extensa non legatur in Missa de hac Die Octava, ea tamen reperitur in alio Benedictionum Episcopalium Supplemento ibidem existente, *pagina* 627. & est sequens, videlicet: *Deus, qui præsentem diem ita dignatus es eligere, & ut eligeres tot Miracula demonstrare, in quo Te ad adorandum Stella nova Magos perduxit: & Jordanis tuo Baptismo sanctificari meruit: necnon & aqua pallor in Cana Galilaa Vina produxit: esto, quæsumus, tua Familia ipse Lux itineris, qui Stella indice clarificatus es Rex salutis*. Amen. *Da Plebi tua, Redemptoris sui plenum cognoscere fulgorem, ut per ejus incrementa, ad perpetuam claritatem perveniat*. Amen. *Converte ad Te quærendum corda Fidelium, ut juncta cum Angelis in excelsis, tibi Deo cantet gloriam Plebs devota*. Amen. *Et qui dignatus es hodie à Jordanis fonte, Fons aqua viva, discendere, & tuo Baptismate sanctificare, tribue Populis tuis perpetua pace gaudere, & splendore gratiæ tuæ cor eorum semper accendere*. Amen.

Amen, *Quod ipse præstare dignetur*, *&c.* cum reliquis, ut supra in Festo Epiphaniæ.

Quòd si in hac Die Octava Epiphaniæ occurrat Dominica prima post eamdem Epiphaniam, sicuti fuit *vacans* in Officio, præter Lectiones primi Nocturni: sic & vacabit in Missa, præter aspersionem Aquæ benedictæ, quæ erit proculdubio ante Missam solemnem in illis Ecclesiis facienda, in quibus mos est & obligatio faciendi, juxta Cæremoniale Episcoporum supra citatum in Missale, Dominica infra Octavam. Etsi autem Festum duplex primæ classis hac die occurrens, sit transferendum juxta Rubricas superiùs allatas, poterit tamen de eo cantari hodie Missa, tum ratione Tituli, si Festum est de Invocatione Ecclesiæ; tum etiam ratione Concursus Popularis, si reverà soleat adesse ad celebrandum Festum cæteroquin translationi tradendum; altera tamen priùs cantata de Die: ut de hujusmodi Festo transferendo concedit, & de duabus Missis cantandis, præscribit Rubrica Missalis *de translat. Festor. tit.* 6. ubi exceptio Diei Epiphaniæ firmat regulam in non excepta hac Die Octava: quod & dictæ Rubricæ innixus, & exemplo etiam allato suggerit Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 7. *sub numer.* 13. *pag. mihi* 156. Imò, (sine præjudicio Missæ Conventualis, ubi adest obligatio eam cantandi) dici potest Votiva solemnis de SS. Sacramento exponendo pro Oratione quadraginta Horarum; & cantari quæcumque Votiva pro re gravi: sicuti etiam Missa solemnis Defunctorum in Die Obitus, præsente quidem Corpore in Ecclesia; aliud enim est, quòd *Dies Obitus* occurrat in Festo duplici primæ classis, quod semper hujusmodi Missam excludit: & aliud est, quod *Dies ipsius Obitus* incidat in Diem, Festum duplex primæ classis excludentem, & non semper dictam Missam solemnem Defunctorum rejicientem. 268

Antequam autem finem hodierno Officio imponamus, aliquid de secundis Vesperis debemus differere. Hæ igitur Vesperæ sunt ferè semper integræ de Die Octava Epiphaniæ: & in eis omnia dicuntur, 269

tur, ut in secundis Vesperis Festi, præter Orationem, quæ est propria. Duæ regulariter fiunt com-
268 memorationes, una scilicet de S. Hilario Episcopo & Confessore, & altera de S. Felice Martyre, quorum Festa simul occurrunt die sequenti, nempè decimaquarta Januarii. Dixi, *ferè semper*: unicus enim in Ecclesia Universali datur casus, in quo Vesperæ sint de sequenti, quando scilicet hæc Dies Octava incidit in Sabbatum: tunc siquidem Vesperæ sunt de Festo SS. Nominis JESU, quod sub ritu duplici secundæ classis celebratur in Dominica secunda post Epiphaniam: & sanè, eo casu eveniente, in primis Vesperis de sequenti fit commemoratio de præcedenti Die Octava Epiphaniæ, & etiam dictæ Dominicæ secundæ, non verò S. Felicis, juxta morem duplicis secundæ classis non admittentis in primis Vesperis commemorationem de Festo simplici simul occurrente, vigore generalis Rubricæ. Ad rem autem pertinet, quòd excusandus quidem est, sed modò non ampliùs sequendus Halden, qui *in Ephemerolog. par. 2. tit. 1. sub numer. 13. pag. itid.* 13. datis integris Vesperis Diei Octavæ Epiphaniæ, facit commemorationem tantum sequentis Dominicæ secundæ, quia reverà, eo adhuc scribente, non erat extensum ad Ecclesiam Universalem dictum Festum SS. Nominis JESU: suum enim addidit Auctor proficuum Opus Brixinæ in Comitatu Tyrolensi anno 1715. sed Festum SS. Nominis JESU extensum postmodùm fuit anno 1721. sub die 29. Novembris. Datur etiam casus, in quo secundæ Vesperæ de Die Octava Epiphaniæ solam admittunt commemorationem S. Felicis Martyris: eò videlicet anno, quo die decimaquarta Januarii agendum est in Officio feriali de dicta Dominica secunda post Epiphaniam cum translatione Festi S. Hilarii ratione vicinioris Septuagesimæ, juxta Rubricam *in Proprio de Tempore, ante Dominicam primam*
269 *post Epiphaniam*. Ibi etenim assignato loco dictæ Dominicæ secundæ in feriali Officio celebrandæ, cum translatione Festi semiduplicis, sic habetur: *prima die post Octavam fiat Officium de Feria*: sed

primà die post Octavam occurrit Festum semiduplex S. Hilarii : ergo istud erit transferendum ; ut etiam benè sentit peritus in arte, verusque Rubricarum interpres, Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *capit.* 8. *sub num.* 3. Quando igitur occurrat Tabula prima, vel secunda Ordinis perpetui, tunc in secundis Vesperis de Die Octava Epiphaniæ sola fiet commemoratio S. Felicis. Et hæc quidem in Ecclesia Universali.

In Ecclesiis verò particularibus, Vesperæ de Die Octava Epiphaniæ possunt esse integræ quidem, sed cum additione alicujus specialis commemorationis, nempè, de aliquo Die infra Octavam, vel de alia sequenti Die Octava : ita Feltriæ in Dominio Veneto, in secundis Vesperis de Die Octava fit commemoratio de S. Hilario, & de Die quarta infra Octavam Dedicationis Cathedralis, ac postea de S. Felice : ita Passavii in Bavaria fit commemoratio priùs de Die Octava sequenti S. Valentini, deinde S. Felicis. At si die decimaquarta Januarii occurrat Dominica secunda, Feltriæ in Vesp. de SS. Nomine Jesu fit commemoratio de Die Octava Epiphanæ, ac etiam Dominicæ, non autem Diei quartæ infra dictam Octavam Dedicationis, neque S. Felicis : Passavii verò, post commemorationem de Die Octava Epiphaniæ fit commemoratio de sequenti Die Octava S. Valentini, & Dominicæ, sed non de S. Felice. Quòd si die decima quarta Januarii, in qua, translato Festo semiduplici S. Hilarii, agendum sit de Dominica secunda post Epiphaniam, occurrat alicubi Díes infra Octavam, sive Officium sit feriale cum commemoratione de Die infra Octavam, juxta Gavantum *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 8. *sub numer.* 5. sive fit de Die infra Octavam cum nona lectione & commemoratione Dominicæ secundæ anticipatæ, ut tenet Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 14. *pag.* 288. quidquid enim sit de una vel altera opinione, quæ modò non est à nobis examinanda, semper verum est, quòd si fiat de Die infra Octavam, in secundis Vesperis de die Octava Epiphaniæ facienda est commemoratio de illa Die 270

alicubi

alicubi occurrente infra Octavam, deinde S. Felicis, quia Dies Octava Epiphaniæ est duplex majus, & ut tale admittit commemorationem de Die infra Octavam in secundis Vesperis.

At si dicta die decimaquarta Januarii occurrat a- 271
licubi Festum duplex etiam minus, agendum est de
illo, & Dominica secunda ponetur die decimasex-
ta ejusdem Mensis in Officio feriali, cum transla-
tione alterius Festi semiduplicis, nempè S. Marcel-
270 li: unde Venetiis & in toto Dominio, eo casu e-
veniente, recitatis de Die Octava integris Vespe-
ris, fiet commemoratio de Festo duplici minori se-
quenti S. Petri Urseoli primùm Venetiarum Du-
cis, deinde Monachi Ordinis S. Benedicti, addita
secunda commemoratione de S. Felice. Dum autem hæc Dies Octava Epiphaniæ cedit in concurrentia Festo duplici secundæ classis, ut patet ex superiùs dictis de SS. Nomine JESU, multo magis cedet Festo duplici primæ classis alicubi die decimaquarta Januarii occurrenti: ideoque Bergomi in Dominio Veneto, Vesperæ sunt de sequenti Festo Dedicationis Cathedralis, cum commemoratione de præcedenti Die Octava Epiphaniæ, non autem S. Felicis: & sic Parmæ ordinantur Vesperæ primæ de S. Hilario Urbis Patrono principali, & consequenter de sequenti Festo duplici primæ classis: & si simul occurrat Dominica secunda, tam Bergomi, quàm Parmæ, altera commemoratio erit de eadem Dominica, cum translatione Festi de SS. Nomine JESU.

Unum remanet Dubium pro complemento huju- 272
sce Octavæ resolvendum. Consecrator Ecclesiæ assignavit pro Anniversario Dedicationis Dominicam primam post Epiphaniam. Quæritur: quid agendum eo anno, quo hæc Dominica designata incidit in Diem Octavam Epiphaniæ privilegiatam? Gobatus *Oper. moral. tom. 1. tract. 3. sub num. 696. Append. 3. lit. K. 3.* firmissimè probando tenet ex mente cujusdam Theologi hanc quæstionem in domestica Casuum Conscientiæ conferentia proponentis, & ingeniosè (ut ait) resolventis: tenet, inquam, De-

dicationem tali caſu, & eo anno celebrandam in Dominica prima poſt Octavam Epiphaniæ; quia cùm ex claris Rubricis non poſſit fieri de Feſto duplici primæ claſſis in dicta Die Octava Epiphaniæ, venit in conſequentiam, quòd Conſecrator non intenderit illo anno Dominicam ab Officio Dedicationis excluſivo impeditam: nam ſi hoc intendiſſet, actum egiſſet: atqui nemo præſumitur intendere actum invalidum, qui ſemper eſt ita interpretandus, ut non ſit inutilis: ergo intendit Dominicam proximam poſt Octavam Epiphaniæ. Etiam Claudius La Croix *in Theolog. moral. tom. 2. lib. 4. ſub num.* 1271. ſupponit cum dicto Gobato, hic non intervenire translationem propriè & canonicè loquendo, ſed dici debere, quòd Dedicationis Feſtum ab initio ſtatim fuerit pro tali anno & occurrentia conſtitutum in illa Dominica. Halden quoque noviſſimus hujus opinionis ſectator *in Ephemerolog. par.* 2. *tit.* 1. *ſub num.* 13. *pag.* 16. approbat cum eodem Gobato praxim Collegii Œnipontani Societatis JESU, Feſtum Dedicationis ſuæ Baſilicæ SS. TRINITATI dicatæ (quam pluries oraturus intravi, dum totam ferè perluſtravi Germaniam) ſæpè quidem in Dominica prima infra Octavam recurrente celebrantis, ſed annis illis, quibus Dies Octava Epiphaniæ incidit in Dominicam, de dicto Feſto liberè agentis in Dominica proxima poſt Octavam Epiphaniæ: quia Conſecrator ponens Anniverſarium Dedicationis in ſæpè memorata Dominica prima poſt Epiphaniam, ſimulque ſciens, ſingulis ferè Quinquenniis aut Septenniis eſſe impeditam à Die Octava ejuſdem Epiphaniæ, cenſendus eſt, pro caſu talis occurrentiæ deſignaſſe dictam Dominicam proximam poſt Octavam Epiphaniæ.

Hucuſque omnes illi & tres cæteroquin à me 273
ſummo honore habiti Auctores, quorum auctoritate pluribus in locis uſus ſum inter mea ſcripta typis poſtmodùm demandata. Attamen quoad hanc eorum concorditer firmatam opinionem debeo (parcant, quæſo) aliquid in contrarium dicere. Siquidem, dum interpretantur Conſecratoris mentem,

dant

dant ei plus, quàm ipse dare possit: Consecrator enim in casu proposito duos assignaret Dies Anniversario Dedicationis, unum quidem quando Dominica prima occurrit infra Octavam Epiphaniæ, alterum verò quando eadem Dominica occurrit in Die Octava: atqui Consecrator non potest assignare, nisi unum Diem: ergò dant ei plus juris, quàm ipse habet. Potest igitur Consecrator una Die consecrare Ecclesiam, & in actu Consecrationis aliam Diem statuere pro Anniversario, sed non habet in facultatibus assignationem duorum Dierum, unius scilicet quando est liber, & alterius quando est impeditus. Dixi *aliam Diem statuere*, quia sunt verba Decreti à pluribus relati, ut patet ex mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. margin.* 37. dum ergo Decretum dicit *aliam*, non potest Consecrator facere plurale quod est singulare. Nec facit actum invalidum pro anno impedimenti, quia in tali casu remittit Rubricis Rreviarii Festum transferendum: alioquin esset actus invalidus, quando Anniversarium Dedicationis alicui Dominicæ Mensis affixum, impeditur à Dominica Paschatis vel Pentecostes: & sic in tali casu celebrandum esset in prima Dominica post Dominicam in Albis vel SS. Trinitatis: igitur in hujusmodi casibus habentur Rubricæ, audiantur illæ. Sequitur ex dictis, quòd neque ego possum vocare translationem, sed occurrentiam alterius Diei, si celebretur Dedicatio in proxima Dominica post Octavam Epiphaniæ, sed semper manet viva ratio deficientis facultatis in Consecratore; Unde cùm ab initio non sit pro tali anno ita provisum, corruit ratio initii, & ideo labefactatur laudata Praxis Œnipontana fundata super hujusmodi initium, quòd accipitur à Consecratore extra limites suæ facultatis in actu Consecrationis sibi concessæ; ex quo intrat illud communiter receptum axioma: *quod ab initio non subsistit, non firmatur tractu temporis*. 273

Ipse tamen Halden *dict. par.* 2. *tit.* 1. *sub numer.* 13. *pag.* 16. subjungit, quòd tandem præfatum Collegium Œnipontanum supplicavit Sacræ Ri- 274

 tuum

tuum Congregationi pro aſſignatione alterius Diei, quam etiam conſecutum fuiſſe aſſerit pro Dominica illa, quæ vicinior cadit Feſto Viſitationis Beatæ MARIÆ Virginis: unde Collegium illud à veteri jure ſuppoſito in Conſecratore, benè receſſit per novum jus legitimè quæſitum, & ſibi ex gratia conceſſum, ex quo omnes tolluntur difficultates. In hujuſmodi igitur caſibus, vel transferendum juxta Rubricas Feſtum Dedicationis: vel non interpretanda mens Conſecratoris, ſed requirenda eſt mens Summi Pontificis, ut ipſe declaret an rectè id fiat, cùm ejus ſit interpretari, cujus eſt condere: vel petenda à Sancta Sede aſſignatio alterius Diei nullum in poſterum impedimentum invenientis. Verum quidem eſt, quod Eccleſiarum Conſecratores deberent maturè conſiderare Diem aſſignandum, ut ſemper integram habeat Dedicatio ſuam Octavam.

Expletis, quæ dici poterant de Feſto Epiphaniæ, 275
deque tota ejus Octava: ut memoriæ faciliùs tradantur diffuſiùs extenſa Privilegia, reſtrictum Privilegiorum corollarium huic Octavæ conceſſorum cenſemus hoc loco adnectere: nam ſicut peroratio in Sacris Sermonibus per compendioſam rerum dictarum enarrationem, fructuoſam reddit integram orationem audienti: ſic epitome in Sacris Ritibus proficuam facit legenti totam hujuſce Octavæ deſcriptionem. Hæc igitur Octava eſt privilegiata, quia in Feſto non admittit Miſſam cantatam de Solemnitate cujuſvis ritus occurrente, & transferenda, neque ratione Concurſus: quia in ipſo Feſto nullas recipit Votivas ſolemnes, neque pro Defunctis in Die Obitus: quia admiſſis infra Octavam duplicibus primæ claſſis occurrentibus, excludit ejuſdem ritus translata: quia in duplicibus primæ claſſis occurrentibus ſuam numquam deperdit commemorationem in utriſque Veſperis, in Laudibus, & in Miſſa: quia acceptata Simplicis commemoratione, non introducit ejus nonam Lectionem: quia rejicit Votivas privatas, & de *Requiem*, ac ſolemnes in Anniverſariis Defunctorum: quia non admittit in Feria ſecunda Feſtum ſemiduplex, quod occurrebat

in

in Dominica infra Octavam; quia Dominicæ infra Octavam nihil tribuit de Psalterio, sed totum concedit de Festo, præter propria: quia in Missis Votivis solemnibus alicubi occurrentibus, concessa Præfatione propria si habeant, requirit in eis suum *Communicantes* proprium: quia eadem numero Missa semper dicitur in Diebus infra Octavam: quia denique in Diem Octavam non introducitur Festum primæ classis occurrens.

Et hæc sufficienter censemus dicta de Octava pri- 276
vilegiata Epiphaniæ, quam sicuti ea, qua scivimus, cognitione explicavimus, non quidem delectatione scribendi, sed desiderio juvandi: sic sinat Deus Cordium scrutator, ut recta intentio suum finem consequatur, ut qui primus fuit in intentione, suum habeat modó locum in executione, juvando.

275

DE
OCTAVA PRIVILEGIATA
PASCHÆ DOMINI.
CAPUT III.

TErtia ex Octavis Privilegiatis, quæ in Ecclesia Universali celebrantur, est illa Paschæ Domini, quæ semper occurrit in Vere, in quo reflorent omnia: Et sicuti reviviscunt tunc temporis Flores, sic repræsentant Resurrectionem Jesu Christi, qui *Flos Campi* appellatur & *Lilium Convallium*: Unde Isaias cap. 11. dicit: *Et Flos de radice ejus ascendet*: quæ verba exponens Divus Hieronymus *lib.* 4. *in d. cap.* 11. per *Florem* intelligit Dominum Salvatorem, qui *Nazaræus* vocatur, id est, *Floridus*. Propterea Pascha, & nobilitas Anni, & Mensis decus, & alma Dierum, & splendor Horarum nuncupatur à Ruperto Abbate *de Divin. Offic. lib.* 6. *cap.* 26. *pag. mihi* 376. quia Christus per suam Resurrectionem decoravit Annum, Mensem, Diem, & Horas: Et tunc reverà *Flores apparuerunt in Terra nostra*, scilicet multi Sancti, qui exeuntes de Monumentis post Resurrectionem ejus, venerunt in Sanctam Civitatem, & apparuerunt multis: unde dicitur: *Sancti tui, Domine, florebunt sicut Lilium*. Jure merito igitur invitamur ad lætitiam, quia hæc est Dies, quam fecit Dominus, Lux Gratiæ, Splendor Gloriæ, Fluvius Deliciarum, Inundatio Pacis, Laus Consilii Divini, ut prosequitur Rupertus *loco superiùs citato*. Gaudeamus ergo, quia qui jacuit in morte, surrexit in gloria. Benè Evangelista ait, quòd piæ Mulieres venerunt ad Monumentum, *orto jam Sole*, quia jam surrexerat Sol Justitiæ, Chri-

277

Christus Deus noster: unde audire metuerunt: *Surrexit: non est hic.* Angelus autem præcepit, ut ipsæ Mulieres notam facerent Discipulis Resurrectionem, quia sicuti per Mulierem Evam mors nunciata est, sic & per Mulierem vita resurgens, *nam mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparavit.* Nominatur verò ab Angelo specialiter Petrus: *Dicite Discipulis ejus, & Petro*: ut quem Fæmina fecit negare, Fæmina quoque faceret confiteri. Prima tamen Christi manifestatio facta fuit Mariæ Magdalenæ, quia sollicita in perquisitione, solata fuit in perseverantia: quare ei rectè convenit illud Canticorum: *Quæsivi, & inveni quem diligit Anima mea*: Et ideo S. Gregorius *Homil.* 25. *in Evang. Perseveravit*, inquit, *ut quæreret*: *unde & contigit, ut inveniret.* Ut ergo in nobis resurgat Christus, debemus quærere Christum.

Dies sanctus Paschæ, est Festum Festorum maximum: & in Sacramentario Gregoriano appellatur *Dominica Sancta*: Ab Andrea verò Piscara Castaldo *in Prax. Cæremoniar. lib.* 3. *sect.* 9. *cap.* 1. *sub num.* 1. *pag.* 429. dicitur Pascha *Solemnitas Solemnitatum*, sed hanc denominationem desumpsit forsan à Sancto Gregorio Nazianzeno *orat. de Pasch.* à quo ibidem vocatur etiam *Festivitas Festivitatum*. A Sancto Gregorio Magno vocatur: *Celebritas cæterarum princeps*, ut habet Thomasinus *de Dier. Festor. celebrat. lib.* 2. *cap.* 15. *sub num.* 12. Longiori tamen elogio utitur Halden novissimus Sacrorum Rituum Scriptor *in suo Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 21. *pag.* 119. ubi sic incipit: *Festorum, quæ ab Ecclesia Catholico-Romana per Anni decursum celebrantur, omnium solemnissimum est Festum Pascha.* Est igitur Dies Domini magnus, quem fecit Christus insignem per suam Resurrectionem. Romæ primùm institutum fuit in Die Dominico Festum hocce Paschæ: quod subinde post multas antiquas quæstiones super Diei assignatione, statutum est denique, ut Romanus usus ubique servaretur. At quia adhuc in quæstionem venit, quænam deberet esse Dominica, decretum fuit, ut esset Dominica post quartamdecimam diem 278

Lunæ primi Mensis, nempè Martii, quæ Vernum Æquinoctium subsequitur vel in ipsum incidit, eo quòd Jesus Christus resurrexit eà Dominica, quæ magis Judæorum Paschæ proxima erat: cum quibus noluit Ecclesia Christianos convenire: Judæi enim Pascha celebrabant, non post decimam quartam ut nos, sed in ipsa decimaquarta die: ex quo sequitur, quòd si decimaquarta die occurrat Dominica, nos transferimus Pascha ad Dominicam immediatè sequentem. Cùm autem Æquinoctium Vernum juxta Ecclesiæ assignationem semper incidat in diem vigesimamprimam Martii: unde carmen illud: *Æquales noctes tribuit Benedictus in Orbe*, vel etiam *Noctes atque Dies aquat Benedictus in Orbe*: hinc fit, quòd Pascha non potest celebrari ante diem vigesimam secundam ejusdem Martii. Cur autem hoc Æquinoctium, Concilii Nicæni Decreto affixum dicto diei vigesimæ primæ pro radice Paschæ omniumque Festorum mobilium, tardiùs adhibeat Ecclesia, hoc præsertim factum, ad evitanda Astronomorum litigia in scrupulosa supputatione, aliisque de causis, quæ videri possunt apud Clavium *in Calendar. Gregor. cap.* 5. Quia tamen non omnes sciebant hanc Dominicam invenire, rogatus fuit Papa, ut quotannis per litteras dignaretur docere de vera Dominica, ut uniformitas esset per Orbem in celebratione talis Diei. Assensum benignè præbuit Summus Pontifex, sed tandem stabilitum fuit, ut in Festo Epiphaniæ Populis annunciaretur: qui mos ad nos usque pervenit, ut supra diximus, cùm de Epiphania locuti sumus.

§. I.

§. I.

De iis, quæ spectant ad Sabbatum Sanctum.

PAscha ex institutione Apostolorum cum tota Octava suam recognoscit originem, ut ex Baronio *in Annalib. ad Annum* 58. *sub num.* 279
82. ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub num.* 2. Hebdomada autem ista in Sacramentario Gelasiano dicitur *Hebdomada Alba*; quia ejus Feriæ omnes nuncupabantur *in Albis*; propterea quòd Baptizati per hosce octo dies vestem albam deferebant, inquit Grancolas *in Commentar. ad Breviarium Roman. lib.* 2. *cap.* 73. *pag.* 337. Quia tamen hæc Octava initium sumit à Sabbato Sancto, quod propterea vocabatur *Sabbatum Pascha*, ut infra dicemus: ideo de isto debemus primo loco differere. Cùm enim Officia hujus Sabbati antiquitùs celebrarentur de nocte, erat idcirco hora illa Resurrectioni Christi vicina: hæc autem vicinitas ab Ecclesia repræsentatur per illa verba à Diacono arundinem deferente prolata, scilicet: *Lumen Christi*: quæ verba ter repetuntur juxta numerum trium candelarum ex novo benedicto igne accensarum: nam illæ tres Candelæ, cùm debeant in calce unum quid esse, & deinde in tres distingui, designant mysterium Unitatis & Trinitatis Dei: & dicitur ter *Lumen Christi*, quia Christus in Trinitate est Deus.

Hic autem ritus benedicendi hodie novum ignem ex lapide excussum, institutus fuit à S. Zacharia Papa, qui creatus fuit anno 741. die 1. Decembris, 280
& obiit anno 752. 15. Martii, ex quo patet antiquitas hujus Benedictionis. Instituit tamen propter insigne Miraculum olim à Deo patrari solitum in Civitate Sancta Jerusalem: Siquidem congregatis Fidelibus in Ecclesia, descendebat ignis de Cœlo, omni-

omnibus videntibus & admirantibus, & ex eodem igne lampades jam extinctæ, incipiente Officio Resurrectionis, miraculosè accendebantur, ut refert Quartus *tract. 2. de Benedict. tit. 2. sect. 4. prælud. 1. pag. 113. juxta editionem Venetam de Anno* 1727. ubi etiam ait, quòd causa finalis est repræsentatio Mysterii Resurrectionis Christi, & excitatio Fidelium ad actus charitatis, & amoris Dei per ignem significati, quem ipse Christus lapis angularis venit mittere in terram, & voluit vehementer accendi. De hoc novo igne loquitur Leo Papa Quartus, qui creatus est anno 847. die 12. Aprilis, & obiit anno 855. die 17. Julii, sic enim habet *homil. de aur. Pastor.* ubi etiam Sabbatum Sanctum vocat *Sabbatum Pascha*, de quo supra diximus: *In Sabbato Pascha*, inquit, *extincto veteri, novus ignis benedicatur*, ex Grancolas, *lib. 2. cap. 65. circa finem*. Excutitur autem ignis de lapide, nempè de Christo, quia Christus lapis est in caput anguli, Petra autem erat Christus. Hæc autem benedictio & accensio ignis fit foris ante portam Ecclesiæ, quia extra portam passus est Christus: *Lumen* autem *Christi*, dicitur intra Ecclesiam, quia resurgente Christo, lætatur Mater Ecclesia tanti luminis adornata fulgoribus.

Ex dicta luminis Christi vicinitate intramus in illam perfectam lucem, quæ Christus est: ait enim de se: *Ego sum Lux Mundi*: unde hodie canit lætanter Ecclesia: *Gaudeat & Tellus, æterni Regis splendore illustrata*. Benedicitur Cereus, qui idcircò Pascalis vocatur: & priùs extinctus denotat Christum mortuum, postmodum verò accensus significat Christum à mortuis resurgentem, & quidem cum quinque Plagis per quinque grana Incensi in dicto Cereo infixa significantis, quas ipse Christus jam suscitatus Discipulis ostendit & Thomæ. Et ideo ab hoc Sabbato Sancto accenditur Cereus iste Paschalis usque ad Evangelium in Festo Ascensionis, quia revera tanto tempore Christus *præbuit seipsum vivum post Passionem suam*, *Act.* 1. De hujus autem Cerei Paschalis institutione variæ sunt scriptorum opinio- 281
nes:

nes: alii enim Zosimum Papam, alii verò Theodorum Primum, alii etiam Gregorium Magnum faciunt Auctorem: sed dum non constat de vera ejus origine, dicendum tamen est, hunc ritum benedicendi hujusmodi Cereum esse antiquissimum in Ecclesia. Antiquitùs autem unà cum Cereo benedicebatur lampas, qua Cereus ipse accendebatur, & utramque fieri benedictionem in honorem Dominicæ Resurrectionis, constat ex Concilio Toletano Quarto, canone nono, ibi: *Lucerna, & Cereus in Pervigiliis Pascha apud quasdam Ecclesias non benedicuntur: & cur à nobis benedicantur, inquirunt: Propter gloriosum noctis ipsius sacramentum solemniter hac benedicimus, ut sacra Resurrectionis Christi mysterium, quod tempore hujus votivæ noctis advenit, in benedictione sancti luminis suscipiamus; Et quia hac observatio per multarum loca terrarum, regionesque Hispaniæ in Ecclesiis commendatur, dignum est, ut propter unitatem pacis, in Gallicanis Ecclesiis conservetur*, ut refert Grancolas *dicto libro 2. cap. 66. pag.* 317.

Quia verò, ut supra diximus, Cereus iste Paschalis significat Christum, in quibusdam Ecclesiis est 282
triginta trium librarum pondo, in honorem triginta trium annorum Domini Nostri. Olim autem ardebat tota nocte, ut clarè patet ex illis verbis hu-
281 jus Præconii: *Flammas ejus lucifer matutinus inveniat*: quod adhuc est in viridi observantia apud utramque Ecclesiam Turonensem, tum Metropolitanam, tum Collegiatam S. Martini; in quibus à prima sui accensione in Sabbato Sancto facta, non extinguitur Cereus ille usque ad Vesperam diei Paschæ, sed reliquo die Sabbati, totaque nocte, ac die sequenti perpetuò ardet, prout refert, & laudabilem valdè illarum Ecclesiarum consuetudinem approbat Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 30. *pag.* 294. *juxta editionem Venetam de Anno* 1729. *post illam Parisiensem de Anno* 1657. Causa autem finalis hujus Benedictionis est repræsentatio Resurrectionis Christi, & excitatio Fidelium ad gratiarum actionem, & exultationem de beneficiis innumeris nobis à Deo collatis per Mysterium Redemptionis,

&

& Resurrectionis Christi Domini, inquit Quartus *tract. 2. de Benedict. titul. 2. sect. 6. pralud. 1. pag. 119. ex Veneta editione de Anno 1727. post primam Romanam*. Cereus iste ab origine sua, Columna erat cerea; & sicuti Christum repræsentat, sic in ea stylo quodam imprimebatur Annus currens ab ejus Incarnatione: Alii verò appendebant ad eum Tabellam cum duabus hisce Literis majusculis B. A. hoc est, *Breve Anni*, quia in Tabella erat breviter descriptus ordo Officii totius Anni usque ad futurum Pascha, cujus loco post inventionem Typographiæ factus est Libellus Diœcesanus adhuc abbreviatus, ceu Directorium divinorum Officiorum.

Diaconus, qui Dalmatica indutus albi coloris ter annunciavit Fidelibus *Lumen Christi*, debet etiam ex Pulpito, incensato priùs Libro, cantare elegans hujusce Cerei benedicendi præconium scilicet *Exultet, &c.* cujus precationis Auctorem facit S. Ambrosium Honorius *in Gemma Animæ, lib. 3. capitul. 102.* sed excepto prœmio, Benedictio nostra discordat ab Ambrosiana, ut ex illius Ecclesiæ Missali testatur Gavantus *tom. 1. par. 4. tit. 10. sub numer. 7.* In Missali verò Gothico Gallicano inscripta est hoc titulo: *Benedictio Cerei B. Augustini, quam, cùm adhuc Diaconus esset, edidit & cecinit*: Attamen Auctor fortassè judicatus est S. Augustinus ex quodam textu, ubi *de Civit. lib. 15. cap. 22.* sic reverà habet expressè: *In laude quadam Cerei breviter versibus dixi, &c.* verùm cùm isti versus in precatione non reperiantur, nullo modo Auctorem fuisse illum censet Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 66. pag. 319.* sed hæc est probatio Antiquitatis, quæ nescit invenire rerum Auctores: Dicta autem verba Missalis Gothici à Grancolas citati, reperiri in sexto Tomo Bibliothecæ Patrum, ubi totum vetustissimum illud Missale, notat Dominicus Macrius *in Hierolexic. verb. Cereus Paschalis.* 283

Quartus tamen *tract. 2. de Benedict. tit. 2. sect. 6. dubitat. 1. pag. 120.* quærit, an hujus Cerei Benedictio convenienter fiat à Diacono? Cui dubitatio- 284

ni

ni respondet, nullam aliam Benedictionem, hac sola excepta, fieri posse a Ministris Sacerdote inferioribus: Hæc autem Cerei Benedictio ex ordinatione Ecclesiæ convenienter Diacono committitur, quamvis de mandato Sacerdotis, ut tamquam organum ejusdem Sacerdotis ibi præsentis seu celebrantis hoc munus exerceat: unde priùs in hunc finem ipse Diaconus petit à Celebrante benedictionem: Ratio autem mystica est, quia Christus post Resurrectionem commisit Apostolis prædicationem Evangelii, & præsertim mysterii suæ Resurrectionis: Diaconi autem, quibus ex munere competit legere Evangelium, Prædicatores Evangelii designan-
83 tur: Hinc Celebrans, qui Christum repræsentat, committit Diacono ut cantet præconium, & gloriam Resurrectionis Christi annunciet Populo. Sed antiquior Quarto hanc eamdem movit dubitationem Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib. 6. cap. 30. pag. mihi* 389. ubi diversam affert rationem: tantæ enim (inquit) dignitatis Benedictionem super Cereum pronunciat Diaconus, præsente Sacerdote, vel etiam Pontifice, quia constat, bonum sanctæ Resurrectionis nuncium per minorem sexum, id est, per Mulieres, sanctis Apostolis evangelizatum esse. Hoc autem tam rationabili Divinitatis dispositione actum est, ut inter illa, quæ significativè fiunt ab Ecclesia, memoriale suum omninò jure habere debeat: Rectè itaque gradus inferioris Minister, tam pulchra tamque melliflua Cerei Benedictione, tantæ Solemnitatis nostræ gaudium inchoat: Et ferè idipsum dicit Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib. 6. cap. 80. sub num. 3. pag. 232. à tergo.*

Cùm autem Diaconus dixerit illa verba præco- 285
nii: *Rutilans ignis accendit*, Cereum ex arundine, seu etiam candelula sibi ab Acolytho porrecta accendit, ait Piscara *in Prax. Caremon. l. 3. sect. 8. c. 3. sub numer. 5.* sed hunc usum candelulæ improbat data ratione Gavantus *tom. 1. par. 4. tit. 10. sub num. 10.* Et reverà Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 27. §. 10. pag. 377.* expressè loquitur de accensione Cerei cum una ex Candelis arundinis: ibi

enim sic habet: *Diaconus suo tempore illuminat Cereum cum una ex tribus candelis in arundine positis, prout in Missali*: Cui Cæremoniali ritè & rectè adhæret, iisdemque utitur verbis Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremon, par. 4. cap. 11. artic. 3. sub nu. 8.* ergo non cum candelula accendendus est: ergo quoad hoc non attendendus Piscara. Quia verò ipse Diaconus debet in eodem Præconio nominare expressè Summum Pontificem, & Antistitem Loci, ac Imperatorem, ne cantando deperdat nominum memoriam, benè faciet, si illa habeat optimè scripta in suo respectivè casu ablativo vel accusativo, ut cùm pervenerit ad proprium eorum locum, promptus sit ad expressionem: Audivi enim quemdam Diaconum, qui bis & ter pronunciato *& Antistite nostro*, numquam potuit proferre nomen suimet Episcopi: cui tandem unus de Choro accessit, & ejus memoriæ illud reddidit. Quòd si Sedes Apostolica, vel Episcopalis vacaverit, ommittet Diaconus illa verba *unà cum Beatissimo Papa Nostro*, vel respectivè *Antistite Nostro*, ut benè admonet Gavantus *loco citato, sub numer. 12.* & etiam suggerit Bauldyrus, *ut supra, sub numer. 9.*

Si tamen Imperator non fuerit coronatus, Dia- 286
conus non legat tunc postillam Missalis, sed ea ante perlectà, promptus suo loco cantet: *Respice et iam ad devotissimum electum Imperatorem Nostrum*, expresso nomine. At quid dicendum, si Sedes Imperialis vacaverit? Eruntne omittenda verba illa? Dominicus Macrius *in Hierolexic. verb. Cereus Paschalis, circa finem*, ait, quòd sedente Leone Decimo, anno 1519. disputatum fuerat, quomodo deberet cani solita Imperatoris acclamatio in dicto Præconio annotata, cùm Cæsar vita functus erat: Aliqui relinquendam existimaverunt: sed post maturam discussionem refert Paris de Grassis Cæremoniarum Director, hoc consilium præbuisse, ut nempè mutarentur illa verba sic: *Respice etiam ad Romanum Imperium, cujus tu Deus Fidelium vota prænoscens, &c.* quæ opinio à præfato Pontifice approbata fuerat: Ac in simili casu de anno 1658. cùm incidissemus,

dubi-

dubitantibus de omissione hujus Orationis Cæremoniarum Magistris, resolutionem prædictam præbui, quam ex Manuscriptis Angeli Rocca in Bibliotheca Angelica asservatis desumpseram, & ab Alexandro Septimo tunc regnante, approbata, & à Sacra Rituum Congregatione observari mandatum fuit: *Hucusque Macrius*. Et reverà, die duodecima Januarii 1519. sub Leone Decimo obiit Maximilianus, cui Carolus Quintus Hispaniarum Rex die suæ electionis 18. Junii ejusdem Anni 1519. immediatè successit: Die verò 2. Aprilis 1657. sub Alexandro Septimo obiit Ferdinandus Tertius, & ei Leopoldus Ignatius die suæ electionis 18. Julii 1658. fuit immediatus successor: ex quibus clarè patet, dictis duobus annis in utroque casu Sedem Imperialem vacasse in Sabbato Sancto.

Episcopus tamen in dicto Præconio à Diacono 287
nominandus, debet esse verus Episcopus Diœcesanus, non verò Episcopus alterius Diœcesis, deputatus Administrator Ecclesiæ vacantis, licèt cum amplissimis facultatibus: nam sicuti ejus Nomen non debet in Canone memorari per Sacerdotes celebrantes, ut respondit *Sacra Rituum Congregatio in Sarsinaten. Functionum Episcopalium sub die 22. Augu-*
286 *sti 1722. ad quintum Dubium*, apud Ursayam in hac Causa Scriptorem *Disceptat. Ecclesiast. tom.* 5. *par.* 1. *disceptat.* 2. *sub num.* 1. *in argumento*, *& sub nu.* 65. *in resolutione*: ita non erit per Diaconum hodie nominandus in dicto loco Præconii, sed juxta Gavantum, omittenda illa verba: *& Antistite Nostro*. Sed neque Vicarius Apostolicus Roma missus, nominandus est, cùm non sit amotus verus Diœcesanus, nec ipse dicatur electus in Episcopum illius Diœcesis, sed tantùm vocetur Diœcesis Director cum certis facultatum concessionibus limitativè ei factis: ad hoc enim, ut verè dici possit: *& Antistite Nostro*, debet esse verus Loci Episcopus. Quoad verò Nomina in Præconio à Diacono exprimenda, Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub numer.* 12. ait, quòd excepto Papa, Episcopo, & Imperatore, nemo alius nominari debet, inconsulta Sede Apostolica.

lica: Juxta morem Regionum, Bauldryus Gallus asserit *in Man. Satrar. Caremoniar. par. 4. cap. 11. artic. 3. sub num. 9. pag. 258.* quòd in Gallia est consuetudo, ut nominetur Rex Christianissimus N. Et Venetiis post Imperatorem statim subjungitur: *& ad Serenissimum Principem Nostrum N. N. quorum tu Deus, &c.* ut in annuo Divinorum Officiorum Directorio sic hodie adnotatur.

Circa accensionem hujus Cerei Paschalis; Sacra Rituum Congregatio sub die 19. Maji 1607. censuit, regulariter accendi debere ad Missas, & Vesperas solemnes in triduo Paschatis, in Sabbato in Albis, & in Dominicis usque ad Ascensionem: in aliis servandam esse consuetudinem locorum: Quod quidem Decretum omnes referunt Sacrorum Rituum Scriptores, quorum catervam citavi in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 277. *pag.* 84. *juxta editionem paternam de Anno* 1730. & ex me tradit La Croix *in Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 4. *sub numer.* 2055. *Decreto* 120. Piscara verò Castaldus sequentem præscribit ritum accendendi hunc Cereum: nam *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 8. *sub num.* 3. *pag.* 428. ait, quòd accenditur in ipso die Sabbati Sancti ad proprium locum à principio Benedictionis usque ad finem Missæ, ac pariter ad Completorium: In Die sancto Paschæ ad totum Matutinum solemne, ac Laudes, item in Missa, ad Vesperas, & Completorium: Duobus verò sequentibus Diebus, & Diebus Dominicis, ad Laudes, Missam solemnem, & Vesperas: In Diebus Festis, sive Domini, sive Sanctorum, per id tempus occurrentibus: Non tamen in luctuosis, quando violacea adhibentur paramenta, ut in Rogationibus: Nec cùm pro Defunctis celebratur: Tandem in Die Ascensionis accenditur ad primas Vesperas, ad Laudes, & ad Missam usque ad Evangelium, quo dicto, statim extinguitur: nec ampliùs accenditur usque ad Sabbatum Pentecostes in Benedictione Fontis, & post Missam amovetur. *Hactenus Piscara*, cujus ordinem accensionis approbat & commendat Quartus *tit.* 2. *de Benedict.* 288

nedict. sect. 6. *dubitat.* 3. *pag.* 121. Ritum autem ferè totum præfatum habet etiam Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 18. *quæst.* 30. *pag.* 294. *juxta editionem Venetam post Parisiensem*: ibi tamen addit, quòd ubi servatur consuetudo procedendi ad Fontes in Vesperis Hebdomadæ Paschalis, gestari debet Cereus accensus: quam quidem consuetudinem habet Venetiis Basilica Ducalis S. Marci. Illud denique
288 restat dicendum, quòd si dicatur Missa Parochialis seu Conventualis non solemnis, ad eam item Die Dominico accendi potest, inquit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub numer.* 48. quem omnes sequuntur.

Quæri tamen hoc loco potest, an Cereus semel 289
benedictus in Sabbato Sancto hujus Anni, addita solùm de novo parte absumpta, possit sic refectus licitè iterùm benedici Anno sequenti? Quartus *tit.* 2. *de Benedict. sect.* 6. *dubitat.* 2. *pag.* 120. *juxta editionem Venetam de Anno* 1727. sic respondet: Si Cereus Anni præteriti consumptus fuerit quoad majorem partem, ita ut pars illa, quæ de novo additur, superet aliam partem, quæ remanserat, seu cui fit additio: tunc potest licitè Cereus sic refectus, & renovatus iterùm benedici Anno sequenti: quia per additionem majoris partis perditur prior Benedictio, cùm major pars non benedicta trahat ad se minorem: atque adeo non benedicitur in hoc casu Cereus benedictus, sed Cereus carens Benedictione, & absolutè Cereus novus, qualis benedici debet ex vi Rubricarum Missalis, & ex vi Formæ Benedictionis, seu Præconii, quæ supponit Cereum debere esse novum, & aliàs non benedictum. Quòd si Cereus Anni præteriti solùm reficiatur quoad minorem partem, non potest licitè iterùm benedici Anno sequenti, & absque peccato veniali: quia frustraretur suo effectu secunda Benedictio contra reverentiam ei debitam.

At ubi erit Cereus iste Paschalis firmiter collo- 290
candis pro toto tempore, quo debet manere in Ecclesia, diebus assignatis accendendus? Dicendum constanter est, quòd cùm ex sæpè dictis significet

Christum, ponendus est à cornu Evangelii: & quidem super Candelabrum magnum benè constructum, saltem in Ecclesiis majoribus, in quibus omnia sunt cum majestate paranda: nam in Pagis & Villis toleranda est Ecclesiarum paupertas, propter quam ponitur ille à cornu quidem Evangelii, sed sine aliquo Candelabro; &, ut vidi, lacero firmatus cingulo, super miseram tabellam vetusto tapete coopertam. Certè illud mihi semper placuit excelsum Candelabrum, quod habetur Patavii in celebri Ecclesia Conventuali S. Antonii, ex ænea materia perpulchrè efformatum, figuris hinc inde optimè dispositis, & miro ingenio à perito Artifice inventis & elaboratis. Magnum Constantinum ingentes Cerei columnas, ut in Paschæ nocte arderent, fabricari jussisse, in ejus vita Eusebius scribit, ut ex eo refert Dominicus Macrius *in Hierolexic. verb. Cereus Paschalis*: attamen cùm nihil dicat de Candelabris, probabile est, quòd posita fuerint super pavimentum, ut patet ex eorum magnitudine in figura columnarum: nec mirum, quòd tunc temporis dictam figuram haberet Cereus Paschalis; nam ab origine sua Columnam fuisse ceream asserit Grancolas supra citatus, *lib.* 2. *cap.* 66. *pag.* 318. de cujus columnæ significatione plura tradunt Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib.* 6. *cap.* 29. *pag. mihi* 383. & Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 80. *sub numer.* 4. 5. & 6. Et de facto adhuc retinentur in Præconio verba illa: *Sed jam Columnæ hujus præconia novimus.*

§. II.

§. II.

De Prophetiis, & Fontis Benedictione, ac Litaniis in Sabbato Sancto.

COmpleta Benedictione Cerei, Diaconus, depositis albis, sumit violacea paramenta, & vadit ad Celebrantem, qui exuitur Pluviali, & sumit Manipulum, & Casulam violacei coloris. Postea leguntur Prophetiæ sine titulo, & Celebrans legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ. Ante, vel interim dum Prophetiæ leguntur, Præsbyteri catechizent Catechumenos baptizandos, & præparent ad Baptismum: *Ita Rubrica Missalis*. Hæ autem Lectiones, seu Prophetiæ, nos docent gloriam Dei, & instruunt de beneficiis ejus ac potentia, & specialiter de Baptismo, qui est clavis ad Cœlum, primusque ac magis necessarius inter Sacramenta. Sunt autem numero duodecim, quia designant duodecim Apostolos post Resurrectionem Christi eandem doctrinam prædicantes, ut ait Tobias Lonher *in Instruct. pract. de SS. Missæ Sacrific. par. 4. tit. 15. sub num. VII. litt. i. pag. 186. juxta edit. Venet. de Anno* 1734. Ad hunc igitur effectum locatur in medio Chori vel Presbyterii pulpitum sive legile nudum, ut præscribit Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 27. §. 13. pag. mihi* 379. ubi scilicet ab omnibus audiri queat Lector, subdit Gavantus *tom. 1. par. 4. tit. 10. sub numer. 13. litt. u.* ubi etiam addit *sub numer.* 19. quòd ordo servandus in legendis hisce Prophetiis, hic est, ut primas legant minores, postremas verò majores, nisi aliud necessitas suadeat: ideòque ubi pauciores sunt in Choro, potest quidem unus plures cantare, non tamen successivè, sed cum interruptione aliquarum: 291

& ii ita ad id eligantur, ut qui fortiori voce pollent, longiores ipsi decantent, ut benè suggerit Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *cap.* 11. *artic.* 3. *sub num.* 18. *pag.* 258. Debent autem cantari voce sonora & intelligibili; non tamen morosè, sed expeditè, inquit Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 3. *sub num.* 8. *pag.* 420. & ex eo etiam Hippolytus à Portu *de cultu Dei, & Homin. par.* 3. *art.* 3. *rubric.* 8. *sub num.* 6. *pag.* 317. Euntes autem ad Legile, vadant manibus junctis: cantantes verò, teneant manus hinc inde extensas.

Dum Celebrans cantat Orationes post Prophetias, 292
Ministri stant unus post alium: quando verò ante Orationes profert *Oremus*, Diaconus dicens *Flectamus genua*, primus omnium genuflectit: Subdiaconus autem subdens *Levate*, primus omnium surgit: & eodem modo alii omnes genuflectunt & surgunt, excepto Celebra te, qui numquam genuflectit, sed dicto *Oremus*, & expectato à Subdiacono *Levate*, cantat immediatè Orationem, & sic post quamlibet Prophetiam: excepta ultima Oratione, nam ante illam non dicitur *Flectamus*, neque consequenter *Levate*, quia illi tres Pueri, de quibus in ultima Prophetia, noluerunt genua flectere Statuæ Nabucho donosoris: quam rationem & quidem optimam tradit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub numer.* 17. & ideo Celebrans statim ac completa est illa ultima Prophetia, dicto *Oremus*, incipit illicò Orationem. Cùm autem Celebrans Prophetias legit ad Altare in cornu Epistolæ, Ministri interim assistunt, videlicet, Diaconus à dextris Celebrantis, Subdiaconus verò à dextris Diaconi. Si tamen Celebrans, postquàm legerit unam, velit sedere, sedeat tecto capite cum Ministris super nudo scamno in latere Epistolæ, ad quod capite nudo procedit per breviorem viam, facta priùs inclinatione Cruci cum Ministris: & per eamdem viam redit, ne sit incommodum tam sæpè per gradus anteriores redire: & tunc nulla ab ipso & Ministris debet fieri genuflexio, cùm non accedant ad medium Altaris:

numquam

numquam autem sedeat ad Altare, quia est proprium tantùm Episcopi: neque etiam sedeat post lectionem seu Prophetiam brevem: Ita Bauldryus *loco proximè citato, sub numer.* 20. Mihi tamen videtur cæremonia proprior, gravior, & oculis adstantium devotior, ut Celebrans in reditu ad Altare, vadat per longiorem viam; & medius inter Ministros, debitas faciat reverentias ante medium Altaris, ut docet Gavantus *ut supra, numer.* 18. Quòd si in hoc Sabbato Sancto Episcopus habiturus sit Ordinationes, officium incipitur à prima Prophetia, & continuatur, prout in Pontificali Romano
292 *par.* 1. *tit.* 2. *de Ordinib. conferen. rubric.* 20.

Expletis Prophetiis cum Subsequentibus Orationibus, si Ecclesia habuerit Fontem Baptismalem, Sacerdos benedicturus Fontem, accipit Pluviale violaceum, & præcedente Cruce, cum candelabris, & Cereo benedicto accenso, descendit cum Clero, & Ministris paratis ad Fontem, & interim cantatur Tractus: *Sicut cervus desiderat ad fontes aquarum, &c.* Hæc est Rubrica Missalis, ex qua licèt videatur, quòd Cereus Paschalis accensus debeat portari in hac Processione post Crucem, deferendus tamen est ante ipsam Crucem, nam Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 16. *pag.* 380. sic reverà habet: *Præcedente Cruce, cum Cereo benedicto accenso, qui portabitur immediatè ante Crucem.* Quoad verò ipsam Fontis Benedictionem, omnia fiant, & diligenter serventur, quæ præscribuntur in Missali, cùm Auctores nihil addunt magni momenti. Hæc autem sacra Fontis Baptismalis functio, est propria hujus temporis, cùm Christus post Resurrectionem suam instituens Sacramentum Baptismi, tradiderit Apostolis formam hisce præcisis verbis: *Euntes ergo, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Et quia præmittit Christus instructionem Gentium, ideo inter Prophetiarum decantationem catechizantur priùs Cathecumini, ut supra diximus, deinde Baptismum suscipiunt. 293

Antiquus est ritus benedicendi Fonti Baptismalis, 294

ut colligitur ex S. Cypriano *Epistola* 70. ait Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Rom. libr.* 2. *cap.* 168. sed illa Epistola non loquitur revera de ritu benedicendi Fontem, sed de Baptismo conferendo, an scilicet Hæretici & Schismatici, ad Ecclesiam Catholicam, quæ una & vera est, venientes, baptizari debeant? Nihilominus, quia Grancolas dicit, colligitur illa Epistola 70. Sic in veritate habet: *Oportet prius mundari, & sanctificari aquam à Sacerdote, ut possit Baptismo suo peccata hominis, qui baptizatur, abluere.* Gavantus tamen *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub numer.* 20. *lit. a*, notat de Tractu in Processione ad Fontem dicendo, quòd de hoc ritu meminit S. Augustinus: & revera *Oper. tom.* 4. *in enarrat. ad Psalm.* 41. *sub numer.* 1. ita explicat. *Sicut desiderat cervus ad fontes aquarum, sic desiderat anima mea ad te, Deus: Et quidem non malè intelligitur vox esse eorum, qui cùm sint Catechumeni, ad gratiam sancti Lavacri festinant: unde & solemniter cantatur hic Psalmus, ut ita desiderent fontem remissionis peccatorum, quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: Sit hoc, habeatque locum intellectus iste in Ecclesia, & veracem & solemnem:* Ubi certè alludit ad Fontem Baptismatis in Sabbato Sancto, in quo Cathecumini baptizantur: nam cùm de vestium albarum depositione, quas ab hoc Sabbato usque ad Octavam Paschæ deferebant, loquitur, ita *serm.* 1. *in Oct. Pasch. qui est* 157. *de Temp.* ait: *Hodie Neophytorum habitus commutatur: ita tamen, ut candor, qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur:* & ut notum faciat, quòd de solemni Baptismo in Sabbato Sancto differat, ibidem subdit, ad Catechumenos conversus: *Vos alloquimur, novella germina sanctitatis, regenerata ex aqua, & Spiritu Sancto.* Marsilius verò Columna *in Hidragiolog. sect.* 2. *cap.* 3. *sub num.* 35. *pag. mihi* 162. *juxta edit. Roman. de Anno* 1586. antiquiorem affert testem de hoc Ritu Fontis Baptismalis, nempè S. Dionysium Areopagitam, qui *Ecclesiast. Hierarch. capit.* 12. *part.* 2. §. 7. *pag. mihi* 253. *juxta editionem Græco - Latinam Antuerpiæ factam*

ctam de Anno 1634. sic revera habet : *Ipse autem Sacerdos ad edoptionis Matrem* (id est Fontem , seu Baptisterium) *vadit , cujus aquas postquàm sacris invocationibus sanctificavit , nec non tribus sacratissimi unguenti crucis forma effusionibus , totidem sacri unguenti appositionibus sacrosanctum Deo afflatorum Prophetarum Divinæ adspirationis Hymnum concinendo* (id est , Psalmum 28. Vox Domini super aquas) *consecravit , adduci virum jubet , ac Sacerdote quopiam è scripto cùm ipsum tum susceptorem proclamante , initiandus Sacerdotum manibus in aquam ducitur ad manum Pontificis* . Ex quo Ritum consecrandi & sanctificandi Aquam Baptismalem , originem ducere ex traditione Apostolorum , infert Quartus *tit.* 2. *de Benedict. sect.* 7. *prælud.* 1. *pag.* 12. *juxta edit. Venet. de Anno* 1727.

Ut autem ex Ritibus transeamus ad jurisdictionalia : Hæc Fontis Benedictio fieri non potest à Capellanis Confraternitatum , quia spectat ad Parochum , ut declaravit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 18. *Maii* 1602. & pluribus rælatis dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus , *sub num. margin.* 148. nec pertinet ad Vicarium perpetuum Ecclesiæ Collegiatæ , sed ad Canonicos , ut dixit *Rota in Melevitana Parochialis* 19. *Februarii* 1680. coram Guaxardo , *decis. recent. par.* 18. *tom.* 1. *decis.* 400. *sub num.* 33. & retuli in alia mea Collectione de Vicariis utriusque Cleri , *sub num. margin.* 596. Parochi autem Ecclesiarum Filialium tenentur accedere ad Matricem ad hanc Fontis Benedictionem , ut respondit *Sacra Concilii Congregatio in Savonen. Jurium Parochialium sub die* 17. *Novembris* 1691. apud Eminentissimum Petram in Commentariis ad Constitutiones Apostolicas *tom.* 3. *circa Constitut.* 5. *Innoc. IV. sect. unic. sub nu.* 19. *pag.* 53. *jux. edit. Roman.* etiam Curati Religionis Hierosolymitanæ quia tenentur ad omnes Functiones , ad quas cæteri Curati , & consequenter ad hanc Sabbati Sancti , ut censuit *Sacra Episcoporum & Regularium Congregatio sub die* 18. *Aprilis* 1599. & postmodùm *sub die* 20. *Maii* 1646. juxta relatos in mea 295

Collectione de Regularibus, *tom. 2. sub num. margin.* 1314. Licèt autem hæc Fontis Benedictio non sit de Juribus mere Parochialibus, fieri tamen debet à Parochis, ut re maturè discussa, respondendum esse censuit *Sacra Rituum Congregatio in Decreto Urbis & Orbis, ad sextum Dubium, sub die* 10. *Decembris* 1703. approbante Clemente XI. *sub die* 12. *Januarii* 1704. apud particulare ejusdem Pontificis Bullarium, *par.* 3. *Constitut.* 1. *qua incipit* Ad debitum, *pag. mihi* 540. *juxta edit. Roman. de Anno* 1723. Sed illud hoc loco notandum est, quòd Benedictio Aquæ in Sabbato Sancto, etiam sine effusione Olei Sancti fieri non potest in Ecclesiis non habentibus Fontem Baptismalem: quamvis usus sit in hujusmodi Ecclesiis talem Benedictionem fieri, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Januen. anno* 1697. *sub die* 13. *Julii*, ita referente P. Merati, *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 516. *pag.* 1407.

Quòd si Episcopus, finitis Lectionibus, voluerit 296
ipsemet benedicere Fontem, quod valdè convenit, ut ait Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 16. *pag. mihi* 380. depositâ Planeta, & sumpto Pluviali violaceo, ac Baculo, ibit, præcedente Cruce, cum Cereo benedicto accenso, qui portabitur immediatè ante Crucem, & Canonicis paratis, ac aliis de Clero, ad illum benedicendum: & alia fiunt, & cantantur, etiam circa Baptismum, prout in Missali. Si verò non potuerit Episcopus id præstare, destinabit aliquem ex dignioribus Capituli, qui Pluviali paratus, comitantibus aliquot Acolythis, & Ministris cum Cereo accenso, & Cruce, ea omnia faciet. Quibus peractis, si aderunt Catechumeni, baptizentur more solito ab Episcopo, aut à digniore ex Capitulo: *Hucusque dictum Cæremoniale*. Antiquus est ritus baptizandi in Paschate: In pluribus Ecclesiarum Ordinariis commendatur, ut serventur Infantes aliqui baptizandi in hoc Sabbato, dum Baptismalis Fontis Benedictio peragitur, ut scilicet & præsentis Ecclesiæ exprimatur finis, & istius cæremoniæ designetur antiquitas: Id Ro-

mæ ac-

mæ accuratiſſimè fieri cernimus, & aliquis plerumque in tali Sabbato baptizatur, ait Grançolas *in Commentar. ad Breviar. Rom. libr. 2. capit. 68. pag.* 320.

Baptizandi tamen, ſi adſint, & catechizati ſint (ut ſupra diximus) inter Prophetiarum decantationem, debent aliqua formula vocari vel per Cæremoniarum Magiſtrum, vel per alium ad hoc deſtinatum. Venetiis in Ducali Baſilica S. Marci, in qua fit hæc Fontis Benedictio coram Sereniſſimo Principe, vocantur per Diaconum paratum, qui ſuo tempore converſus ad Populum, ſic ter Italicè dicit clara voce: *E' quì Alcuno, che ſi voglia battezzare? E' quì Alcuno, che voglia battezzarſi? E' quì Alcuno, che voglia eſſer battezzato?* Ut habetur ex Officio Hebdomadæ Sanctæ ad uſum illius Ducalis Baſilicæ impreſſo. Quia verò in ipſo Solis occubitu incipiebat olim Paſchalis Solemnitas, hoc eſt veſpere Sabbati, & ipſa nocte Baptiſma celebrabatur, ut conſtat ex Officio hujus Sabbati, & ex Epiſtola Paſchaſini Epiſcopi Lilybetani ad S. Leonem Papam: hinc fit, ut juxta vulgarem loquendi modum dicatur Baptiſma in ipſo Sabbato Paſchæ celebrari: & ita loquitur S. Gregorius *lib. 4. Dialogor. cap.* 32. ubi ſic habet: *Quidam Curialis Sacratiſſimo Paſchali Sabbato juvenculam cujuſdam filiam in Baptiſmate ſuſcepit*, ut labet eruditiſſimus Menardus in Notis ad Librum Sacramentorum dicti S. Gregorii, *nota* 391. *pagina verò mihi* 399. ubi etiam refert ex eàdem Epiſtola ad S. Leonem; quòd olim in Sicilia, in poſſeſſione, quæ Meltinus dicitur, Fons Baptiſterii quotannis in die Paſchæ divinitus implebatur. Cæterùm ille debet hodie ſolemniter baptizare, qui Fontem ſolemniter benedixit: qui autem Fontem benedixit, debet neceſſariò cantare Miſſam ſequentem, ut reſpondit ad hanc rem *Sacra Rituum Congregatio in Brunduſina.*, *ſub die* 12. *Junii* 1627. *ad* 3. *dub.* apud Urſayam doctiſſimum Almæ Urbis Advocatum *Diſceptat. Eccleſiaſticar. to.* 2. *par.* 2. *diſceptat.* 2. *ſub nu.* 87. *&* 92. & egomet retuli in mea Collectione de Canonicis utriuſque

Eccle-

Ecclesiæ, *sub nu. margin.* 647. *juxta secundam editionem Paternam de Anno* 1722.

298 Post Fontis Benedictionem, revertentibus Sacerdote, & Ministris ad Altare, cantantur Litaniæ à duobus Clericis & Chorus idem simul repetit, scilicet, duplicantur. Quia verò Rubrica Missalis dicit, quod Ministri revertuntur ad Altare: ergo ad Altare Litaniæ inchoantur, non verò ad Fontem, ut Aliqui perperam scripsère, quos pudet nominare. In dictis Litaniis post invocationem S. Joannis Baptistæ statim additur nomen S. Josephi, dicendo: *Sancte Joannes Baptista, ora pro nobis; Sancte Joseph, ora pro nobis: Omnes Sancti Patriarchæ, & Prophetæ, orate pro nobis, &c.* ut hanc additionem voluit *Benedictus XIII. in Decreto Urbis & Orbis edito* 19. *Decembris* 1726. à me relato in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub nu. marg.* 1462. & meo consilio præstitum est, ut nova Missalia Romana, Breviaria, & Ritualia hanc additionem proprio loco retineant.

299 Non desunt Auctores, putantes in his Litaniis geminandum esse versum illum, *Per sanctam Resurrectionem tuam*, sed nullo antiquo fundamento, inquit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub num.* 30. *lit. c.* & negat Bauldryus *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 11. *artic.* 5. *sub num.* 3. *pag.* 261. Et ideo non audiendus quoad hoc Piscara Castaldus, qui in Cæremoniali suæ Religionis primùm edito Neapoli anno 1613. (& ideo paulò ante opus Gavanti) *lib.* 3. *capit.* 19. *sub numer.* 17. *pag.* 193. docet, quòd dictus Litaniarum versus sit in hoc Sabbato Sancto geminandus, & lætiori voce cantandus: & idem dicit *in Prax. Cæremoniar. libr.* 3. *sect.* 8. *cap.* 5. *sub num.* 2. *pag.* 422. & in utroque loco fatetur, se tale sumpsisse documentum ex Paride Crasso *de Caremon. Cardinal. & Episcopor. in eor. Diœcesib. l.* 2. *cap.* 48. *pag.* 110. *juxta edit. Roman. de Anno* 1580. ubi revera, ut modò lego, sic habet. *Disputatum aliàs fuit, an hujusmodi Litaniæ sint de pertinentiis Officii Sabbatini jam acti, an Missæ Paschalis inchoandæ, ita ut geminari potiùs debeat versus ille,*

ille, videlicet, Per Mortem, & ſepulturam tuam, *quàm alius verſus, videlicet*, Per glorioſam Reſurre-
298 ctionem tuam? *Sed verior opinio videtur, quòd ſit de pertinentiis Miſſæ: & propterea quòd verſus ille*, Per glorioſam Reſurrectionem tuam, *non ſolùm geminetur, ſed etiam ſolus & unicus Verſus ipſe cum tripudio, & hilari melodia cantetur geminatus in cantu figurato, quatuor vocibus*. Ita ille, ſed cùm nulla habeatur Rubrica & ex Pio Quinto prohibeantur additiones, non eſt duplicandus. Vacante tamen Sede Apoſtolica, omittitur in his Litaniis ly *Domnum Apoſtolicum*, per cujus omiſſionem intelligitur Papa eo caſu defunctus, nam deberi omitti docet Gavantus *tom.* 2. *ſect.* 9. *cap.* 4. *ſub num.* 11. ea motus ratione, quia ſi vacet dicta Sedes Apoſtolica, jubemur in Canone tacere nomen Pontificis, & vocem ipſam, ut reverà ait Rubrica Miſſalis *de ordin. ſervan. in celebrat. Miſſ. tit.* 8. *ſub num.* 2. 300

Si Epiſcopus id præſtiterit, eodem ordine poſt Fontis Benedictionem redibit ad Altare majus, ubi
299 depoſito Pluviali, cum Mitra procumbit ante illud ſuper Faldiſtorio, & pariter omnes in ſuis locis genuflectunt: & duo Capellani, ſive Cantores genuflexi ante ſcabellum versùs cornu Epiſtolæ retrò Epiſcopum, habentes ante ſe Librum, inchoabunt Litanias: & ſi aderunt Ordinandi, proſternent ſe per gyrum, dum dicuntur Litaniæ, & alia fient, prout in Pontificali Romano *de Ordinibus dandis*, reſpondente Choro, & repetente omnia, quæ ipſi Capellani, ſeu Cantores dicunt, ut præſcribit Cæremoniale Epiſcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 19. *pag. mihi* 381. Ubi verò non eſt Fons Baptiſmalis, finita ultima Prophetia cum ſua Oratione, Celebrans Caſulam deponit, & cum Miniſtris ante Altare procumbit: & aliis omnibus genuflexis, cantantur Litaniæ in medio Chori à duobus Cantoribus, utroque Choro idem ſimul reſpondente. Capitibus tamen Celebrantis, & Miniſtrorum in Albis procumbentium ſupponi poſſunt cuſſini coriacei, inquit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *ſub num.* 30. *lit. b.* & ita habet Bauldryus *in Man. Sacrcar. Ceremo-*

remoniar. par. 5. *cap.* 11. *artic.* 5. *sub num.* 1.
Cùm autem in dictis Litaniis perventum fuerit ad Versum *Peccatores, te rogamus*; Sacerdos & Ministri surgunt, & accedentes ad Sacristiam, induuntur paramentis albi coloris pro Missa solemniter celebranda: & interim accenduntur luminaria in Altari. Quòd si Sacristia non est vicina, ibunt in locum viciniorem & decentem post Altare, nam ante Altare nemo Episcopo inferior est vestiendus, licèt sit loci Superior, nisi Mitra utatur, ait Gavantus *loco proximè citato*, *lit. d.* Ideoque in Cathedrali, dicto in Litaniis, *Peccatores*, Episcopus surgit, & ibidem stans, deponit paramenta violacea, & accipit alba, ac Pallium, si est Archepiscopus: Diaconus autem, & Subdiaconus, paulò ante depositis Planetis violaceis ante plicatis, assumunt Dalmaticam & Tunicellam albas, ut prestò sint ad induendum Episcopum: Interim removentur etiam ab Altari, & Sede Episcopali pallia violacea, & accenduntur luminaria: Capellani verò, seu Cantores jam dicti prosequuntur Litanias usque in finem, respondente Choro, ut supra: ita Cæremoniale Episcoporum *d. lib.* 2. *cap.* 27. *à* §. 19. *ad* 21. Dicto autem à Cantoribus in fine Litaniarum *Christe, audi nos*: *Christe exaudi nos*, vadunt in Chorum. 301

§. III.

De Missa solemniter celebranda in Sabbato Sancto.

Finis Litaniarum est initium Missæ solemniter celebrandæ, quæ revera est de Resurrectione Domini, & ab hac Missa incipit principaliter Octava Paschalis, nam Orationes, Epistolæ, & Evangelium sunt de Resurrectione omninò. Hæc Missa non habet Introitum, qui est caput Mis- 302

sæ,

sæ, eo quod ille, qui est caput & principium no-
301 strum, subtractus est, & in Sepulchro silet: & licet nocte resurrexisset, tamen à suis nesciebatur: unde cùm Maria Magdalena invenit Monumentum vacuum, credidit eum esse sublatum, ut habet Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 85. *sub numer.* 2. Fuisse solitum celebrari hanc Missam in nocte sequenti, extra difficultatem est, sed in principio noctis subsequentis Sabbatum, & præcedentis Diem Dominicam, quod desumitur ex Ordine Romano de Sabbato Sancto, ibi: *Ut fuerit prima stella visa, sonant signa, & incipiunt canere Litanias ad Introitum*: Si prima stella visa, hoc fiebat: ergo initio noctis, non post mediam noctem, ut plures volunt citati à Pasqualigo *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *quæst.* 410. Completis igitur Litaniis, Cantores solemniter incipiunt pro Missa, *Kyrie eleison*, *Christe eleison*, *Kyrie eleison*, & ter singula repetuntur. Interim Sacerdos cum Ministris in paramentis albis accedit ad Altare, & dicto Psalmo *Judica me, Deus*, cum *Gloria Patri*, facit confessionem, ut moris est, in loco consueto: deinde ascendens, osculatur Altare, & incensat more solito. Ut autem prædicta omnia fieri possint commodè à Celebrante, Cantores debent cum convenienti tarditate cantare *Kyrie eleison*, ut benè admonet Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 5. *sub numer.* 5. *pag.* 422. Finitis à Choro *Kyrie eleison*, Sacerdos incipit solemniter *Gloria in excelsis*, & pulsantur Campanæ. In Cathedrali verò Ecclesia Episcopus, postquàm est albis paramentis indutus, facit confessionem cum Ministris more solito, ascendit ad Altare, illudque ac Librum Evangeliorum osculatur, imponit incensum in thuribulum, & benedicit, incensat Altare, & incensatur ipse à Diacono, & revertitur ad suam
303 Sedem, ubi dicto *Kyrie eleison*, cantant *Gloria in excelsis Deo:* Tunc pulsantur campanæ & organum, & priùs debent moneri aliæ Ecclesiæ Civitatis, ne pulsent campanas, nisi priùs audito signo campanarum Ecclesiæ Cathedralis: ita Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 22. & 23. *pag.* 382.

Di-

Dicta Campanarum pulsatio ita est in Sabbato Sancto post signum Cathedralis vel Matricis Ecclesiæ facienda, ut tam Regulares, quàm alii Clerici Sæculares, etiam super hoc Apostolicæ Sedis privilegio muniti, si contrafaciant, pœnam centum ducatorum incurrunt à Leone Decimo inflictam, apud Cherubinum *in Bullar. Rom. tom. 1. Const. 22. ejusd. Pontific. quæ incipit*: Dum intra, *edita in Concilio Lateranensi sub die* 19. *Decembris* 1516. Unde Sacra Concilii Congregatio sub die 23. Aprilis 1591. sic scripsit Archiepiscopo Capuano: *Il Priore, ed i Frati di S. Maria sono stati ragionevolmente posti in prigione per aver nel Sabbato Santo sciolte le campane, prima che ciò si fosse fatto nella Metropolitana di V. S. alla quale, come capo dovevano aver rispetto: e parendo, che basti il risentimento fatto; alla ricevuta di questo Foglio li farà scarcerare; col far loro una buona monizione: avvertendo però, che non paghino cosa alcuna per pena*, ut refert Thomas Pascuccius *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par. 2. tit.* de Regularibus, *pag.* 298. *vel* 184. *juxta edit. Roman. velVenet.* Ecclesia tamen Parochialis in Diœcesi venit sub nomine Matricis, antè quam idcircò neque Regulares, neque Confratriæ possunt campanas pulsare in Sabbato Sancto, ut declaravit *Sacra Ritunm Congrègatio sub die* 9. *Februarii* 1608. apud Gavantum *in Man. Episcop. verb. Campana, sub num.* 2. & refert etiam Angelus à Lantusca *in Theatro Regular. sub eod. verb. numer.* 3. & dixi in mea Collectione pro Parochis utriusque Cleri, *sub num. margin.* 460. *juxta tertiam Patris mei editionem de Anno* 1737. Etiamsi Collegiata habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, non potest tamen hac die priùs pulsare campanas, prout resolvit *eadem Sacra Rituum Congregatio sub die* 23. *Februarii* 1619. ut retuli in alia mea Collectione de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis & Collegiatæ, *sub numer. margin.* 530. *in secunda editione Paterna de Anno* 1722. & ex me refert etiam La Croix *in Theol. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 4. *sub num.* 2055. *Decreto* 130. 303

Licèt

Licèt autem in Sabbato Sancto non possint Regulares ante Cathedralem seu Matricem pulsare Campanas, hoc tamen fallit, ubi Religiosi ex immemorabili consuetudine semper & continuò consuevissent ad libitum campanas pulsare, nulla habita ratione, an priùs fuerint pulsatæ in dicta Cathedrali seu Matrice, quia immemorabilis non est sublata à Constitutione Leonis Decimi *supra citata*, neque à Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 23. ut dixit *Rota in Ca aguritana Juris pulsandi Campanas* 11. *Martii* 1619. *coram Dunozetto*; & postmodùm *in eadem Causa* 17. *Februarii* 1620. *coram Verospio*, nec non & iterum *in eadem* 29. *Aprilis* 1624. *coram Merlino*, apud Ascanium Tamburinum *de Jure Abbat. tom.* 1. *disputat.* 15. *quæsito* 7. *sub num.* 28. & egomet retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 2. *sub numer. margin.* 2203. Et de facto, quòd Cæremoniale Episcoporum non tollat immemorabilem, sæpè declaratum fuit, ut videre est in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. margin.* 234. 258. 357. *&* 1182. Non obstante tamen vi & efficacia immemorabilis consuetudinis, quæ dicitur magistra Probationis ab Ansaldo *in Tranen. Præeminentiarum*, §. *Immemorabilis*, nihilominus Episcopi, si adversùs ea, quæ in Cæremoniali Episcoporum statuta sunt, consuetudinem etiam immemorabilem allegari contingat, postquam recognoverint, aut eam non satis probari, aut etiam probatam suffragari, utpotè irrationabilem, de jure non posse, executioni eorum, quæ in dicto Cæremoniali constituta sunt, diligenter incumbant, nec ulla suspensio aut appellatio admittatur, ut demandat *Innocentius XIII. in Constitut. quæ incipit*: Apostolici ministerii, §. 20. *edita anno* 1723. *sub die* 13. *Maji*, apud Ursayam *Discept. Ecclesiast. tom.* 5. *par.* 2. *in fine*: quam Constitutionem postmodùm ex integro confirmavit *Benedictus XIII. in Constit. quæ incipit*: In supremo, *emanata anno* 1724. 23. *Septembris*, & habetur in Bullario Romano novissimæ editionis Luxemburgensis *tom.* 8. *par.* 2. *Constitut.* 1. *pag.* 472.

Ad effectum verò dictæ pulsationis Campanarum in Sabbato Sancto, sufficit probare, Ecclesiam esse Parochialem, antiquiorem, digniorem, & majorem, ex quibus concluditur esse Matricem, ut declaravit *Sacra Rituum Congregatio in Sorana sub die* 8. *Junii* 1641. apud Pascuccium *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par.* 2. *tit.* de Regularibus, *pag.* 299. *vel* 184. *juxta edit. Roman. vel Venet.* Quamvis autem hæc prima Campanarum pulsatio non sit de Juribus merè Parochialibus, spectat tamen ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis Decimi *supra memorata*, ut ad nonum Dubium sic respondendum esse censuit *eadem Sacra Rituum Congregatio in Decreto Urbis & Orbis, emanato sub die* 10. *Decembr.* 1703. approbante Clemente Undecimo, *sub die* 12. *Januarii* 1704. apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *sub num.* 46. *pag.* 15. & refert etiam P. Marati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub numer.* 568. Nondum tamen dato signo majoris Ecclesiæ, eæ tantùm interim pulsabuntur eo casu Campanæ, quæ sunt inter parietes Ecclesiæ: & dato deinde signo à Cathedrali seu Matrice, dabitur etiam solemne signum ab omnibus aliis Ecclesiis Loci, cum Campanis majoribus, licèt detur longè post *Gloria in excelsis*, inquit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub num.* 31. *lit. h.* & ita sentit Piscara *in Prax. Carемoniar. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 5. *sub numer.* 6. *pag.* 422. nec non & Bauldryus *in Manuali Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 11. *artic.* 5. *sub num.* 11. *pag.* 261. At si Ecclesiæ subjectæ nimis distent à Matrice in Diœcesi, possunt ante ipsam Matricem pulsare Campanas, quia nimia distantia eas excusat ab expectatione signi Ecclesiæ majoris, ut respondit *Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium in Surrentina sub die* 16. *Julii* 1601. & postmodum *in Thelesina sub die* 15. *Februarii* 1622. apud Pascuccium *loco supra citato*. 305

Sed prosequamur Missam solemnem hujus Sabbati Sancti: Completa in Choro Hymni Angelici decantatione, Sacerdos dicit, *Dominus vobiscum*. Episcopus 306

305 scopus verò surgens sine Mitra, dicit versùs Populum, *Pax vobis*: quidquid supponat Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib. 6. cap. 85. sub num. 7. circa fin. pag. mihi* 243. *à tergo*, ubi ex eo, quòd in hac Missa non datur Pax, putat, quòd Episcopus non dicat *Pax vobis*: & ejus verba sunt sequentia, videlicet: *unde fortè hic modus salutationis, scilicet*, Pax vobis, *ab Episcdpo in principio hujus Missæ non dicitur*: Durandi quoque opinioni subscribit Dominicus Macrius *in Hierolexic. verb. Pax vobis*. Sed standum est Cæremoniali Episcoporum, quod talem reverà habet salutationem *lib. 2. cap. 27. de Sabb. Sanct. §. 24. pag.* 382. Postea dicitur Oratio, ex qua infertur, quòd hæc Missa dicebatur antiquitùs de nocte, ut supra innuimus, nam adhuc in ea retinentur illa verba *sacratissimam noctem*. Unica est, quia unicitas Orationis significat solemnitatem. Solus autem Episcopus potest addere secundam pro Ordinandis, si hodie Ordinationes habeat, ut præscribit Pontificale Romanum *par. 1. tit. 2. de Ordinib. conferen. rubr.* 20. ubi ita habetur: *Si verò Sabbato Sancto Ordinationes fiant, Pontifex dicit Orationem ordinariam, cum alia pro Ordinandis*. At quia Pontificale nihil aliud dicit, dictam secundam Orationem dicendam esse sub unica conclusione tradit Horatius Christianus *in Prax. Pontific. pro maj. Hebdom. sect. 5. de Sabb. Sanct. cap. 14. sub numer. 3. pagin.* 468.

Cantata per Celebrantem Oratione, Subdiaconus cantat Epistolam, qua finita, Sacerdos ter cantat 307
Alleluja, in cornu Epistolæ, ut docet Gavantus *tom. 1. par. 4. tit. 10. sub num.* 34. cantat, inquam, elevando vocem gradatim: & Chorus stans, post quamlibet vicem, in eodem tono repetit illud idem. *Alleluja* Latinæ Linguæ peregrinum nomen est, cujus mysterium, veluti quoddam gaudii stillicidium, de divitiis supernæ Hierusalem, primùm in mente Patriarcharum & Prophetarum, postea in
306 Apostolorum ora pleniùs per Spiritum Sanctum delapsum est, ait Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib. 1. cap. 35. pag. mihi* 43. Est igitur nomen Hebrai-

cum lætitiam sonans, ideo ab Ecclesia retentum, ut peregrinum ab hac vita gaudium, peregrinum quoque vocabulum signaret potiùs, quàm exprimeret; inquit Innocentius III. *lib.* 2. *Myst. capit.* 32. & ex eo Guyetus *in Heortolog. libr.* 3. *capit.* 25. *quæst.* 4. *pagina* 227. Unde usum canendi *Alleluja* in Ecclesia antiquissimum esse probat Baronius *in Notat. ad Martyrolog. Roman. sub die* 5. *Aprilis*, *lit. e.* In Cathedrali verò Ecclesia, finita Epistola, Subdiaconus dimisso Libro in manu Cæremoniarii, immediatè accedens ante Sedem Episcopi, clara voce dicat: *Reverendissime Pater, annuncio vobis gaudium magnum, quod est Alleluja*: & statim accedens osculatur ejus manum. Tunc is, cui ex officio id incumbit, vel aliquis Canonicus præintonat Episcopo *Alleluja*, qui surgens sine Mitra ter cantat *Alleluja*, semper elevando vocem gradatim: & Chorus post quamlibet vicem repetit illud idem, ut habetur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. §. 25. *pag.* 382. Et reverà annuntiatur per *Alleluja* gaudium magnum, nam cùm sit vox lætitiæ, dum Christo resurgente, resurrectionem Mortuorum esse credimus, nos quoque resurrecturos sperantes, jure gaudemus, quia est lætitiæ cordis nostri materia, ait Rupertus Abbas *lib.* 6. *cap.* 26. *pag. mihi* 374.

Post trinam illius lætæ vocis decantationem, 308
nempè *Alleluja*, Chorus prosequitur canendo versiculum *Confitemini*, deinde dicendo Tractum *Laudate Dominum*, ut in Missali: ex quo notandum occurrit, quòd *Alleluja* præcedit *Tractum*: & ecce gaudium Paschale, sed non plenum, quia *Tractus* luctum significat: est ergo lætitia in spe proxima, ut ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub numer.* 34. Ex eo autem, quòd dicitur *Alleluja*, est illicò *Tractus*, Petrus Damianus eorum opinionem refutat, qui solvere jejunium credebant, postquàm dictum erat *Alleluja*, ait enim *lib.* 6. *epist.* 35. per subsequentem Tractum Missam pœnitentiæ designari: *Missa*, inquit, *simul Quadragesimalis esse videtur, atque Paschalis, dum postquàm* Alleluja *canitur, mox* Tractus, *qui Quadragesimæ propius est, adhibetur*, ut

refert

refert Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib.* 2. *cap.* 71. *verſ. ex eo, quod, pag.* 329. ubi tamen addit, quòd obſervatio iſta non habet locum, niſi poſtquàm hora, & ordo hujus Miſſæ inverſus eſt.

Ad Evangelium in hac Miſſa Sabbati Sancti non portantur luminaria, ſed tantùm incenſum: petitur Benedictio, & alia fiunt de more. Licèt autem 309
non portantur luminaria, ſtant tamen ſine candelabris duo Ceroferarii ſeu Acolythi manibus junctis à lateribus Subdiaconi, & tunc ſe ſignant cum Diacono, ut docet Piſcara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *ſect.* 8. *cap.* 5. *ſub num.* 10. *pag.* 423. Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *cap.* 11. *art.* 5. *ſub num.* 14. *pag.* 262. nec non & poſtremus Sacrorum Rituum Germanus Auctor Joannes Baptiſta Halden *in Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 20. §. 3. *verſ. Porrò, pag.* 113. Non deferuntur autem luminaria, quia ille, qui eſt lumen, nondum nobis redditus eſt, quia Reſurrectio Chriſti nondum erat manifeſta, imò credebatur adhuc in Sepulchro latere: Incenſum tamen fertur in ſignum, quòd Mulieres tulerunt aromata, ut ungerent Jeſum: Præterquàm quòd Orationis affectio, quæ per incenſum exprimitur, animis infirmorum non deerat, ſed veritatis lux,
308 quæ per accenſa luminaria deſignatur, eis certitudinaliter non clarebat propter Domini Sepulturam, ait Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 85. *ſub num.* 5. *pag. mihi* 243. *à tergo.*

Cùm tamen in hoc Evangelio S. Matthæi de 310
Miſſa Sabbati Sancti dicatur: *Veſpere autem Sabbati, qua luceſcit in prima Sabbati*: volumus explanare quid ſibi velint hæc verba, ne alicui Sacerdoti ea legenti dici poſſit illud Actuum Apoſtolorum 8. *Putaſne intelligis, qua legis?* & eo magis, quia non ſunt verba tam facilis intelligentiæ, nam Cornelius à Lapide *in Matth. cap.* 28. *verſ.* 1. ait, quòd difficilis eſt hìc antilogia: Quomodo enim erat veſper vel veſpera, ſi luceſcebat, imò, ut Marcus ait, *orto jam Sole?* Igitur *veſpere* ſive veſpera *Sabbati* erat nox, quæ ſequebatur Sabbatum: quæ nox

lucescit, id est, terminatur & desinit in lucem, *in prima Sabbati*, id est, mane Diei Dominicæ, quæ prima Dies est post Sabbatum: unde Marcus clarè ita explicat, dicens: *& cùm transisset Sabbatum*. Matthæus autem perstringit tempus, quo convenerunt Mulieres, seseque compararunt emendo aromata ad visendum & ungendum Christum jam sepultum, quod erat vespera, sive statim transacto Sabbato, quo ab hoc opere aliisque juxta Legem debuerant quiescere: Voluit quoque indicare tempus, quo ad Sepulchrum venerunt, quod fuit illucescente Die Dominica: unde Rabanus: *vespere venire cœperunt, paraverunt enim aromata, sed lucescente manè pervenerunt*. Et Marcus, qui solet esse interpres Matthæi, sic habet cap. 16. vers. 1. *Cùm transisset Sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum: & valde manè una Sabbatorum veniunt ad Monumentum, orto jam Sole*. Dicitur autem *Vespere, qua*, & non *Vespere, qui*, nam vespere est adverbium denotans *tardè*, & *serò*, quod tamen in se includit & significat nomen, scilicet vesperam & noctem, ad quam refertur pronomen *qua*. Dicitur denique, *in prima Sabbati*, scilicet die prima post Sabbatum, id est, Die Dominica. Hebræi enim à Sabbato utpotè Sanctissimo (magnus enim erat Dies ille Sabbati) denominabant omnes Hebdomadæ Dies: Sic secunda Sabbati, id est, post Sabbatum, erat Feria secunda: tertia Sabbati, erat Feria tertia, &c. Hinc tota Hebdomada vocabatur quoque Sabbatum, ut *jejuno bis in Sabbato*, id est, in Hebdomada, *Luca* 18. Ita hìc *prima Sabbati* accipi potest prima Dies Hebdomadæ, putà, Dominica. *Hucusque Cornelius à Lapide*.

In Missa hujus Sabbati Sancti non dicitur *Credo*, quia nondum Apostoli credebant Resurrectionem Christi, inquit Gavantus *to.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub num.* 36. *lit. i*. Unde illi duo Discipuli, in Castellum nomine Emmaus euntes, Christo suscitato & apud illos formam Peregrini habenti dixerunt: *Nos autem sperabamus, quia ipse esset redempturus Israel,* 311

& nunc

& nunc super hæc omnia, tertia dies est hodie, quod hæc facta sunt: quos Christus reprehendit, dicens: *O stulti, & tardi corde ad credendum*: & hæc est ratio, propter quam non dicitur hodie *Credo* in Missa. Sed neque dicitur *Offertorium*, quia Mulieres sub silentio ibant cum aromatibus offerendis ad Sepulchrum, ut habet Gavantus *loco proximè citato, sub lit. l.* & quia latenter venerunt ad Monumentum; oblatio aromatum fuit secreta: ergo earum more Cantores silent, omisso Offertorio, ait Durandus *in Ration. Divinor. Officior. li. 6. cap. 85. sub num. 6. pag. mihi 243. à tergo*. Finito igitur Evangelio, Sacerdos dicit *Dominus vobiscum*, & postea *Oremus*, & Subdiaconus simul cum Calice defert ad Altare Bursam Corporalium, Bauldryus *in Man. par. 4. cap. 11. artic. 5. sub num. 14. pag. 260.* Piscara *in Prax. lib. 3. sect. 8. cap. 5. sub numer. 11. pag. 423.* Ad Psalmum tamen *Lavabo* Celebrans addit hac die *Gloria Patri*; quæ diebus præteritis tacebatur.

Præfatio in hac Missa Sabbati Sancti est quidem 312 Paschalis, scilicet, *Te quidem, Domine, omni tempore*, hodie tamen dicitur, *sed in hac potissimùm noctè*: sicuti & in proprio *Communicantes* in ista tantummodò Missa dicitur, *& noctem sacratissimam celebrantes*: ex quibus patet, hanc Missam fuisse antiquitùs nocturnam, & modò anticipatè celebrari. Post *Communicantes* proprium, habetur etiam propria *Hanc igitur oblationem*: unum spectat ad Resurrectionem, alterum ad Baptismum. Ex hac Missæ anticipatione infert Cardinalis de Lugo, quòd in nocte Nativitatis Domini anticipatur Dies pro illis Sacerdotibus, qui ex Privilegio celebrant ante medinoctium, & verba Auctoris habes supra in Vigilia ejusdem Nativitatis. Ex veteri tamen Ecclesiæ ritu habebat hæc
311 Missa Sabbati Sancti Præfationem ab hodierna diversam, quæ per extensum legitur in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 74. & erat sequens, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus*:

Te omni quidem tempore, sed in hac potissimùm nocte gloriosiùs collaudare & prædicare, per Christum Dominum nostrum: Qui inferorum claustra disrumpens, victoria sua clara vexilla suscepit, & trimphato diabolo, victor à mortu's resurrexit. Et ideo cum Angelis, & Archangelis, &c. Et quia, antequàm Eucharistiam sumeret, Episcopus Benedictionem Populo impertiebatur, sub formula unicuique Festivitati conveniente (ut fusiùs diximus supra in Missa de nocte Nativitatis Domini) benè credimus ad eruditionem extendere sequentem Benedictionem, quæ huic erat Nocti adæquata, scilicet: *Deus, qui Ecclesia sua intemerato utero novos populos producens, eam, virginitate manente, nova semper prole fæcundat; fidei, spei, & charitatis vos munere repleat, & sua in vos Benedictionis dona infundat.* Amen. *Et qui hanc sacratissimam noctem, Redemptoris nostri Resurrectione voluit illustrare, mentes vestras peccatorum tenebris mundatas, virtutum copiis faciat corruscare.* Amen. *Quo eorum, qui modò renati sunt, innocentiam imitari certetis; & vascula mentium vestrarum exemplo præsentium luminum illustretis; ut cum bonorum operum lampadibus, ad ejus Sponsi thalamum, cujus Resurrectionem celebratis, tum prudentibus Virginibus intrare possitis.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in secula seculorum.* Amen. *Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti sit semper vobiscum.*

Ut autem & aliam ponamus antiquitatem in Præfatione hujus Sabbati Sancti, & non omittamus adhuc vigentem usum alterius Præfationis: sciendum est, quòd in Ecclesia Gallicana priscis temporibus propria dicebatur hodie Præfatio, quæ in nihilo concordat cum Gregoriana supra relata, ut videre est apud Mabillonium *in Liturg. Gallic. lib. 3. pagina* 250. & nos ex eo fideliter transumptam, extendimus sequentibus verbis conceptam, nempè: *Dignum & justum est, æquum & justum est, nos tibi hic, & ubique gratias agere, tibi laudes dicere, & hostias immolare, & confiteri misericordias tuas, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Quoniam ma-* 313

gnus

gnus es tu , & faciens mirabilia ; tu es Deus solus : Tu fecisti Cœlos in intellectu : tu formasti Terram super aquas : tu fecisti luminaria magna , Solem in potestatem Diei , Lunam & Stellas in potestatem Noctis. Tu fecisti nos , & non ipsi nos : opera manuum tuarum non omittas . Tuus est Dies , & tua est Nox : in Die enim mandasti misericordiam tuam , & in Nocte declarasti : quam hodiernis Vigiliis in luminis hujus Festivitate celebramus . Hæc est enim Nox ; salutarium conscia Sacramentorum : Nox , in qua veniam peccatoribus præstas : de veteribus hominibus novos efficis : de senibus effectis maturos reddis infantes , quos in novam creaturam renatos , de sacro Fonte producis . Hac Nocte in æternum Diem renascentes populi procreantur , Regni Cœlestis atria reserantur , & beata lege commerciis divinis humana mutantur . Hæc est enim Nox illa , quæ facta est in deliciis : in qua maximè delectasti nos , Domine , in factura tua . Nox , in qua inferna patuerunt : Nox , in qua absolutus est Adam . Nox , in qua inventa est dragma quæ perierat : Nox , in qua boni Pastoris humeris reportata est ovis perdita . Nox , in qua diabolus occubuit , & Sol justitiæ Christus exortus est : & solutis inferni nexibus , claustrisque confractis , multa Sanctorum corpora , de Sepulchris erumpentia , intraverunt in sanctam Civitatem . O vere beata Nox , quæ sola meruit scire tempus & horam , qua Christus resurrexit ! de qua jam in Psalmo fuerat prophetatum , quia Nox ut Dies illuminabitur . Nox , in qua exorta est resurrectio in
313 *æternum . Te enim , omnipotens Deus , Creaturarum Cœlestium multitudo , & innumerabiles Angelorum Chori sine cessatione proclamant , dicentes : Sanctus , Sanctus , Sanctus .* Altera verò Præfatio , quæ nostris etiam temporibus in Missa Sabbati Sancti cantatur , est illa Ambrosianorum , ex quorum particulari Missali Mediolani impresso de verbo ad verbum desumpsimus , & hoc proprio loco à paucis visam , & multis forsitan gratam volumus modò ponere , in nonnullis cum Romana concordantem , in aliquibus verò diversam , & est ea , quæ sequitur : videlicet : *Verè dignum & justum est , æquum & salutare , nos te quidem , Domine , omni tempore benedi-*

tere: sed in hac potissimùm nocte profusius exultantibus animis prædicare, cùm Pascha nostrum immolatus est Christus. Ille enim verus est Agnus, qui abstulit peccata Mundi. Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam resurgendo reparavit. Unde profusis gaudiis, totus in orbe terrarum Mundus exultat. Sed & superna virtutes, & Angelicæ concinunt potestates hymnum gloriæ tuæ perpetim, sine fine dicentes.

Dicitur quidem in hac Missa de Sabbato Sancto 314
Pax Dòmini sit semper vobiscum, sed pacis osculum non datur, quia nondum Christus resuscitatus dixerat Apostolis *Pax vobis*; inquit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub num.* 37. *lit. m.* Non dicitur hodie *Agnus Dei*, quia Christus nondum credebatur Redemptor Animarum ad tollenda peccata Mundi, Horatius Christianus *in Prax. Pontific. pro maj. Hebdom. sect.* 5. *de Sabb. San. cap.* 17. *in fine*, *lit. f. pag.* 495. dicuntur tamen tres consuetæ Orationes ante Communionem. Nemo regulariter communicat in hac Missa, excepto Celebrante, & iis, qui sub hac Missa ad Sacros Ordines promoventur, si Episcopus hodie habeat Ordinationes, ut notat Halden *in Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 20. §. 3. *de Sabb. San. pag.* 114. Et revera, quia in hac Missa non communicabant, non dicitur hodie *Postcommunio*: est enim Missa noctis: & neque temporibus nostris faciendam esse in hac Missa Communionem Populi, sed tamquàm abusum omittendam, tenet Dominicus Macrius *in Hierolexic. verb. Communio*. Post sumptionem SS. Sacramenti, Celebrans non deponit Casulam, ut assumat Pluviale, quia non est finita Missa, nam terminat hodie cum Vesperis, Gavantus *loco citato*, *sub numer.* 39. *lit. p.* Dignior igitur de Choro præintonat Antiphonam *Alleluja* pro Vesperis, quam ipse Chorus prosequitur, & deinde alternatim cantat integrum Psalmum *Laudate Dominum omnes gentes*, cum *Gloria Patri* in fine, & postea repetitur eadem Antiphona: quæ omnia dicuntur à Celebrante in cornu Epistolæ. Capitulum, Hymnus, & Versus non dicuntur, sed statim Celebrans in cantu incipit Antiphonam ad Magnificat

gnificat *Vespere autem Sabbati*, quam prosequitur Chorus: deinde cantatur *Magnificat* cum *Gloria Patri* in fine.

Repetita Antiphona, Celebrans, præmisso *Dominus vobiscum*, cantat Orationem *Spiritum nobis*, *Domine*, *&c.* deinde iterum repetit *Dominus vobiscum*: & Diaconus vertens se ad Populum cantat, *Ite missa est*, *alleluja*, *alleluja*, respondente Choro, *Deo gratias*, *alleluja*, *alleluja*: & Sacerdos, dicto *Placeat tibi*, *sancta Trinitas*, dat Benedictionem more solito, & lecto Evangelio S. Joannis, omnes læti recedunt, Dominicæ Resurrectionis gaudia mutuò sibi annunciantes, Piscara *in Prax. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 5. *sub num.* 19. *pag.* 423. Bauldryus *in Man. par.* 4. *cap.* 11. *art.* 5. *sub num.* 20. *pag.* 262. Halden quoque *loco supra citato*. Completis Vesperis extinguuntur illæ tres candelæ, quæ sunt in arundinæ positæ, non enim ultra has Vesperas ardere debent, alioquin gratis ardebunt, & sine causa, ait Gavantus *dict. titul.* 10. *sub numer.* 50. & cum eo etiam Bauldryus *sub num.* 21. nec non Halden *dict.* §. 3. *pag.* 115. & ideo arundo est amovenda, Hippolytus à Portu *de cultu Dei*, *&* *Homin. par.* 3. *cap.* 3. *art.* 4. *in fine*, *pag.* 327. Hoc tamen loco notandum est, quòd in Ecclesiis, tam Parochialibus quàm non Parochialibus, ubi deest numerus Cantorum, non potest celebrari in Sabbato Sancto unica Missa privata, loco solemnis, ut in eisdem Ecclesiis fiat Benedictio tam Luminis & Cerei, quàm Aquæ, attentis maximè Decretis 11. Februarii & 11. Martii 1690. prohibentibus celebrationem Missarum privatarum, & unicam tantùm Missam Conventualem, unà cum Officio Sabbati Sancti celebrari præcipientibus, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Januen. anno* 1697. *sub die* 13. *Julii*, apud P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub num.* 515. 315

In Cathedrali verò Ecclesia, Episcopus, facta post Communionem purificatione, lavat manus, redit ad Altare, & Chorus incipit *Alleluja* pro Vesperis, Episcopo sedente. Ad *Magnificat* Subdiaconus præ- 316

into-

intonat ei Antiphonam, quam surgens repetit: deinde sedet cum Mitra, & imponit incensum more solito. Cùm inchoatur *Magnificat*, Episcopus descendit ad Altare, & deposita Mitra, facit Cruci reverentiam, osculatur Altare, & illud incensat: mox revertitur ad Sedem, & incensatur ipse, & alii more solito: & ipse stans sine Mitra, expectat finem Cantici *Magnificat*. Cùm repetitur Antiphona, sedet, accepta Mitra: & ea finita, descendit ad Altare, dicit *Dominus vobiscum*, & Orationem, & Diaconus *Ite missa est* cum duplici *Alleluja*: Datur Benedictio, & publicantur Indulgentiæ, ut aliàs: Ita Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 27. *à* §. 26. *usq. ad fin. illius cap.* Pragæ verò in Bohemia additur tertium *Alleluja* in fine hujus Missæ, seu ad *Ite Missa est* in Metropolitana ex immemorabili illius Basilicæ consuetudine, ut mihi dictum fuit à quodam Pragensi, sed hoc est tamen extra Ritum Romanum, cùm juxta illum duo tantùm sint dicenda.

In privata tamen Vesperarum recitatione, dicto 317
Pater noster, & *Ave Maria*, Vesperæ inchoantur absolutè ab Antiphona *Alleluja*, cum reliquis ut supra, & loco *Ite missa est*, *alleluja*, *alleluja*, dicitur versiculus *Benedicamus Domino*, *alleluja*, *alleluja*, cum suo responsorio *Deo gratias*, *alleluja*, *alleluja*: deinde additur *Pater noster*, & nihil aliud. Ad Completorium autem dicitur *Jube Domne*, Lectio Brevis, *Fratres Sobrii estote*, Versiculus *Adjutorium nostrum*, ac etiam *Pater noster*, & facta Confessione, & Absolutione, dicitur versiculus *Converte nos, Deus*, Versiculus *Deus in adjutorium* cum *Gloria Patri*, & ampliùs non dicitur *Laus tibi*, *Domine*, *Rex æternæ gloriæ*, sed ejus loco deinceps dicitur *Alleluja*. Deinde sine Antiphona dicuntur Psalmi consueti. Capitulum, Versiculus, & Hymnus non dicuntur. Ad *Nunc dimittis*, Antiphona *Vespere autem Sabbati*, ut supra in Vesperis: sed Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 13. *sub num.* 28. advertit, quòd dicta Antiphona ad Canticum Completorii dicenda est ad modum ritus semiduplicis, ita ut ante Canticum inci-

incipiatur dumtaxat, & post Canticum integra recitetur: quod & habet Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par. 4. cap. 11. art. 5. sub num. 22. pag.* 263. ac etiam Halden *in Ephemerolog. par. 1. titul.* 20. §. 3. *in fine, pag.* 118. Post dictam Antiphonam *Vespere autem Sabbati*, dicitur consueta Oratio *Visita, quæsumus, Domine*, & in fine Antiphona *Regina Cæli*, quæ dicitur stando, ut docet Rubrica Breviarii hoc loco, quia non flectuntur genua toto tempore Paschali: sed hoc intelligitur de Oratione, non de Adoratione, quæ semper fit cum genuflexione, sequitur Gavantus *loco supra citato*. Qui tamen intendit lucrari Indulgentiam a Benedicto Decimotertio sub die 14. Septembris 1724. concessam recitantibus Orationem *Angelus Domini, &c.* manè vel meridie vel vespere ad pulsationem campanæ, debet necessariò etiam hoc tempore Paschali genuflectere: nec acquiritur dicendo ejus loco Antiphonam currentem *Regina Cæli*, ut supposita tali Indulgentia, dicit & verum dicit Bissus *in Hierurg.*
317 *tom. 2. verb. Signum Salutationis Angelicæ, sub num.* 162. §. 4. *pag.* 469.

Quia verò Rubrica Missalis circa finem Benedictionis Fontis in Sabbato Sancto, sic habet: *Interim* 318
unus ex Ministris Ecclesiæ accipit in vase aliquo de eadem aqua, ad aspergendum in Domibus, & aliis Locis: ideo hodie Parochus, seu alius Sacerdos Superpelliceo & Stola alba indutus, cum Ministro deferente vas Aquæ ex Benedictione Fontium ante perfusionem Chrismatis acceptæ, visitat Domos suæ Parochiæ, aspergens eas eadem Aqua benedicta, dicendo Preces, ut in Rituali Romano *tit. de Benedictionib.* Non tamen placet ratio Baruffaldi *in Commentar. ad ipsum Rituale tit. 57. sub num.* 10. *pag.* 265. ubi ait, quòd hodie non adimpletur iste ritus quoad Diem & quoad Aquam, quia cùm Parochiæ sint ut plurimùm vastæ, nec unà die circui commodè possint, anticipatio videtur quasi necessaria, cum Aqua Lustrali consueta, quia illa de Benedictione Fontis nondum consecrata est: nam sic defraudatur mens Pontificis in Rubricis Missalis & Ritua-

Ritualis, qui vult ut Domorum Benedictio fiat hac Die, & cum Aqua Fontis: & intelligendum venit de tot Domibus, per quot hodie fieri potest: quapropter potiùs sentio de postpositione, non de anticipatione: unde si hac eadem die non possunt omnes Domus benedici, benedicantur reliquæ in primo vel secundo die post Dominicam Resurrectionis, juxta usum Lusitaniæ, cum Barbosa *de potest. Paroch. par.* 1. *cap.* 12. *sub numer.* 11. Si enim Parochi volunt suum commodum expectare, expectent illud potiùs à parte post, cum Aqua præceptiva Fontis; non verò à parte ante, sine tali Aqua: & sic adimplebitur mens Pontificis volentis, ut fiat Benedictio Domorum cum Aqua Sabbati Sancti: nam hujusmodi aspersiones in hoc Sabbato post factam Fontis benedictionem, in Italia fieri solitum esse, ipse testatur Barbosa *loco proximè citato*, & tamen uti Episcopus satis erat de Parochiarum vastitate conscius.

Ritus autem benedicendi Domos, originem ducit 319
à mandato Christi, quo jussit Apostolis, ut in quamcumque Domum intrassent, primùm dicerent *Pax huic Domui*, quibus verbis Benedictio continetur: nec dubium, quin Apostoli id exactè observaverint, aliisque commiserint, ut idem successivè facerent: & ideo Ecclesia Benedictionem incipit ab iisdem verbis. Renovatur tamen quotannis hæc Domorum Benedictio in Sabbato Sancto, ut si ex malitia habitantium maligni spiritus ibi fixerint sedem, virtute Benedictionis, & Resurrectionis Christi expellantur, sicuti à Christo triumphante in sua Resurrectione Princeps hujus Mundi ejectus est foras, ait Quartus *tit.* 3. *de Benedict. sect.* 10. *prælud.* 1. *&* 2. *pag.* 164. *juxta edit. Venet. de Anno* 1727. Hæc verò Domorum Benedictio ita est propria Parochi, ut nequeat ab aliis fieri, nam in Rituali Romano designatur Parochus: & quamvis ibi addatur, *vel alius Sacerdos*, intelligi debet de licentia Parochi, ne Jura Parochorum violentur: unde Barbosa *de potest. Parochi, par.* 1. *cap.* 12. *sub num.* 11. dicit, quòd cùm aspersiones Domorum in die Sabbati Sancti in-

ter

ter Functiones Parochiales connumerentur, spectant solùm ad Parochos privativè quoad alios Ecclesiæ Clericos. Quapropter Sacra Concilii Congregatio *sub die* 23. *Novembris* 1619. censuit, non posse Regulares in Sabbato Sancto benedicere Domos Laicorum, ut refert Gavantus *in Man. Episcopor. verb. Regularium jura sub Episcopo, in additione, sub num.* 5. & egomet retuli in mea Collectione de Parochis utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 602. *juxta tertiam editionem Paternam de Anno* 1737. Imò cùm Curati Civitatis & Diœcesis Bononiensis humiliter supplicassent eidem Sacræ Congregationi Concilii inter alia declarari: *An Regulares possint benedicere in Hebdomada Sancta Domos Diœcesis, eo quia hoc est officium Curati, ut legitur in Rituali Romano*? eadem Sacra Concilii Congregatio ad decimumquartum Dubium sub die 2. Julij 1620. respondit, *Non posse*: ut citata referentium caterva, dixi in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 2. *sub numer. margin.*
319 2073. *pag.* 345. Ubi denique fieri solet Benedictio Mensæ, ut præcipuè inter Claustrales, pro Sabbato Sancto habetur specialis Benedictio per Versiculum *Vespere autem Sabbati*, cum reliquis, ut in fine Breviarii: & quia hodie variatur, hæc Benedictio, & pro hodierna die dumtaxat inservit, ideo eam, notat etiam Halden *in Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 20. §. 3. *de Sabb. San. pag.* 117.

§. IV.

§. IV.

De quibusdam scitu dignis, ad Sabbatum Sanctum spectantibus, extra tamen Functiones Diei.

TRes mihi obviam veniunt Dubitationes ad hoc Sabbatum Sanctum extra Officium Diei pertinentes, quæ hoc loco ea, qua poterimus claritate sunt resolvendæ. *Prima* scilicet, an hodie cantari possit Missa de Festo occurrente & transferendo, ubi quid agendum de Festo præceptivo alicubi in hanc Diem incidente, & quid de Votivis solemnibus? *Secunda*, an possit hodie cani Missa cæteroquin privilegiata pro Defunctis in Die Obitus, præsente Corpore? *Tertia* denique, an celebrari hodie queant Missæ privatæ de Die? Quoad primam igitur primæ Dubitationis partem, absolutè respondendum est negativè, siquidem Rubrica Missalis *tit.* 16. *de translat. Festor.* excipit clarè & disertis verbis totam Hebdomadam majorem circa Missam cantandam de Festo occurrente & transferendo, licèt sit de Titulari Ecclesiæ, vel soleat concurrere Populus ad illud celebrandum: sed inter Hebdomadam majorem connumeratur Sabbatum Sanctum: ergo in Sabbato Sancto non potest cani hujusmodi Missa: Quare si hoc Sabbatum occurrat die vigesima septima Martii, ut *in Tabula septima Ordinis perpetui*, Salisburgi propè Comitatum Tyrolensem hodie non canitur Missa de Sancto Ruperto Confessore Pontifice, primario illius pulcherrimæ Urbis à me libenter olim Visæ Patrono: Si incidat in diem quintam Aprilis, ut *in Tabula decima sexta*, Perusiæ in Statu Ecclesiastico hodie non cantatur Missa de Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis: 320

lis:

lis: Si denique Sabbatum Sanctum veniat die vigesima quarta ejusdem Aprilis, ut *in Tabula hujus Anni* 1734. *in quo scribo*, *trigesima quinta*, Ferrariæ in eodem Statu Ecclesiastico non canitur hodie Missa de S. Georgio Martyre Titulari illius Ecclesiæ Cathedralis, ibi occurrente dicta die, non verò die vigesima tertia, ut in Ecclesia Universali,

Quoad verò secundam primæ Dubitationis partem, si in Sabbato Sancto occurrat Festum Annun- 321
ciationis Beatæ Ma iæ Virginis, cui annexum est præceptum audiendi Missam & vacandi ab operibus servilibus, nihil hac die fit de eo, sed unà cum præcepto transfertur ad Feriam secundam post Do-
320 minicam in Albis, protracto ad aliam diem quocumque alio Festo in ea occurrente, quod non sit altioris ritus, ut decrevit *Sacra Rituum Congregatio*, *approbante Alexandro Octavo sub die* 11. *Februarii*, & 11. *Martii* 1690. ita in Bullar. Roman. novissimæ editionis Luxemburgensis, *tom.* 9. *par.* 1. *post Constit.* 21. *pag.* 72. & ex mea Collectione de Sacris Ritibus tradit La Croix *in Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 4. *sub num.* 2055. *Decreto* 296. An verò idem dicendum de Patrono principaliori Loci affixum habente tale præceptum audiendi Missam & vacandi ab operibus servilibus, si alicubi incidat in Sabbatum Sanctum? Primo intuitu videtur respondendum affirmativè, nam ubi militat eadem ratio, eadem regula sequenda est. At revera negativa pars est firmiter tenenda: siquidem est Privilegium specialiter Annunciationi concessum: quod autem conceditur per Privilegium, sine illo fieri non potest, *leg. Jus singulare* 15. *ff. de leg.* Baldus *consil.* 281. *sub num.* 7. *lib.* 5. ideoque casus specialis non traditur in exemplum.

Unde hoc Anno 1734. in quo scribo, Ferrariæ 324
concessa fuit facultas transferendi etiam cum Octava Festum præceptivum S. Georgii Martyris Patroni principalis, ibidem die Aprilis vigesima quarta Occurrentis, & ideò in Sabbato Sancto, & Decretum anticipatè emanatum sub die 23. Augusti 1732. est tenoris sequentis, videlicèt: *Ferrarien.*.... *Porrectis*

ctis in Sacra Rituum Congregatione non minùs Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis Ruffo Episcopi, quàm humillimis Capituli Cathedralis Ferrariæ instantiis, pro translatione Officii & Missa cum Octava, Sancti Georgii Martyris, illius Civitatis & Diœcesis Protectoris Principalis, ac præfata Cathedralis Titularis, in Hebdomada majori occurrentis, supplicantium, eisque relatis: Sacra eadem Congregatio dictum Officium, quando in Hebdomada majori occurrat, ad Feriam tertiam post Dominicam in Albis, in Civitate & Diœcesi prædictis, unà cum Octava, juxta petita transferendum esse benignè concessit. Die 23. Augusti 1732.... A. T. Card. Zondadari Pro-Præfectus.... N. M. Ted. Archiep. S. R. C. Secret. Unde benè in Calendario Ferrariensi hujus Anni 1734. adnotatum fuit die quarta Maji, quæ fuit Feria illa tertia in Decreto assignata, Festum Sancti Patroni, cum translatione S. Monicæ Viduæ eà die occurrentis. At si in aliqua Ecclesia illius Civitatis vel Diœcesis occurrisset Dedicatio propria, Festum S. Georgii fuisset in ea ulteriùs transferendum, & celebranda Dedicatio, juxta Gavantum *tom. 2. sect. 3. cap. 8. sub numer. 7.* Patet ex dictis, quòd ubi non habetur speciale quoad hoc Privilegium, Festum Patroni principalis in Sabbato Sancto occurrentis, transferendum est juxta Rubricas Breviarii: ideoque Genuæ in Liguria, ubi casus idemmet Ferrariensis, quia nullum obtentum fuit Privilegium determinatæ translationis cum affixione Diei post Dominicam in Albis, & cum Octava, translatum fuit Festum S. Georgii Martyris Patroni Principalis, quod hoc eodem Anno 1734. occurrebat in Sabbato Sancto, ad Diem undecimam Maji omninò liberam juxta Rubricas, ut clarè patet ex Calendario ejusdem Anni, quod modò præ manibus habeo, & sub oculis teneo: ex quo legitimè infertur, quòd in hujusmodi casibus tot debent esse specialiter privilegiatæ Ecclesiæ, quot sunt casus similes.

Quoad denique tertiam primæ Dubitationis partem: quid scilicet agendum de Missis Votivis solemniter celebrandis, & in Sabbato Sancto occurrentibus? 323

tibus? Non esse hodie cantandas respondendum est, licèt pro re gravi, ut benè notat Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 10. *sub numer.* 45. & ratio est, quia si non potest cantari de Festo occurrente, (ut supra diximus) quod certè aliquid habet juris in sua die, multo minus cantari poterit Votiva, quæ est inferioris occurrentiæ respectu Festi eadem die venientis & ritum specialiter habentis primæ classis. Et reverà cùm in Congregatione Vallisoletana Ordinis Sancti Benedicti Hispaniarum adesset immemorabilis consuetudo cantandi singulis diebus Missam Votivam de Beata Virgine, dum tamen supplicatum fuit pro confirmatione, Sacra Rituum Congregatio sub die 19. Novembris 1633. approbavit quidem, quibusdam tamen exceptis diebus, inter quos tota reperitur Hebdomada major, & consequenter Sabbatum Sanctum, ut retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 2. *sub num. margin.* 2620. *pagin.* 537. Sed & clarè patet ex eo, quòd neque in eadem Ecclesia, in qua duo adsunt Capitula Missam solemnem quotidie diversis horis celebrantia, possunt cantari duæ Missæ de die in Sabbato Sancto: ut pro Ecclesia S. Ambrosii Mediolanensis, in qua sunt duo Collegia, unum Canonicorum Sæcularium, alterum verò Monachorum Cisterciensium, decrevit *Urbanus Octavus in Bullar. Roman. tom.* 5. *Constitut.* 151. *qua incipit*: Gregis Dominici, *emanata anno* 1630. *sub die* 7. *Decembris*, quòd licèt quotidie ibi cantentur duæ Missæ, una post alteram ab unoquoque Capitulo, attamen in Sabbato Sancto una tantùm canatur à Capitulo, cui contingit per turnum, ut dixi in mea Collectione de Canonicis, *sub num. margin.* 717. *juxta secundam editionem Paternam de Anno* 1722. Et confirmatur ex duobus Decretis Sacræ Rituum Congregationis supra citatis & editis sub diebus 11. Februarii & 11. Martii 1690. in quibus translato Festo Annunciationis occurrente in Sabbato Sancto ad Feriam secundam post Dominicam in Albis, sic postea dicitur: *& u-*
323 *nica tantùm Missa Conventualis unà cum Officio ejusdem Sabbati Sancti celebretur*; ergo nulla alia Missa

Votiva canenda eſt: quòd clariùs dixit *Clemens Undecimus in Conſt.* 17. *edita anno* 1712. *ſub die* 15. *Martii, in ſuo particulari Bullario*, *tom.* 2. ubi reverà ſic habetur: *Sanctitas Sua non intendit, quòd in Sabbato Sancto celebretur alia Miſſa, ſed ſolùm Conventualis*.

Circa ſecundam Dubitationem: An in Sabbato Sancto cani poſſit Miſſa pro Defunctis in Die Obitus, præſente Corpore? Ad hoc Dubium abſque dubio reſpondet affirmativè Paſqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *quæſt.* 286. ubi ſic argumentatur: Rituale Romanum excipit tantùm magnam Diei celebritatem: ſed hæc magna celebritas non occurrit in Sabbato Sancto: ergo in Sabbato Sancto poteſt celebrari ſolemniter pro Defunctis in Die Obitus. Sed huic Paſqualigi argumento videtur neganda minor. Quomodo enim non occurrit magna celebritas in Sabbato Sancto, in quo Officium eſt duplex primæ claſſis? in quo verè incipit Octava Paſchæ? in quo fit illa tam ſolemnis Cerei & Fontis Benedictio? in quo ipſe Epiſcopus celebrat, qui ex Cæremoniali Epiſcoporum celebrat dumtaxat in ſolemnioribus Anni Feſtivitatibus? Sabbatum igitur Sanctum firmiter tenendum eſt pro una ex illis magnis celebritatibus, quas obſtare dicit, & ideo excipit Rituale præfatum *tit. de Exequiis*, *ſub rubric.* 5. Attamen hodie contra Paſqualigum clarè patet hæc veritas ex tribus ſupra relatis Decretis Alexandri Octavi, & Clementis Undecimi, in quibus omnibus ſpecificè præſcribitur *una tantùm Miſſa Conventualis*, ubi ſub nomine unius intelligitur excluſa quæcumque alia Miſſa ſolemnis, etiam pro Defunctis in Die Obitus. Præterquàm quòd, cùm Officium Sabbati Sancti ſit duplex primæ claſſis, omnia hujuſmodi duplicia obſtant prædictæ Miſſæ, ita ut cantari non poſſit in Die Obitus, etiam præſente Corpore, ut declaravit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. ſub die* 5. *Julii* 1698. *ad* 8. *Dubium*: quam reſolutionem, unà cum nonnullis aliis eodem die emanatis, ego Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum ſubſcriptione de propria manu Illuſtriſſimi D. Secretarii: & etiam

retuli

retuli in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub nu-*
mer. margin. 1117. *pag.* 370. *juxta editionem Paternam*
de Anno 1730. ac tradit etiam P. Merati *tom.* 1.
par. 2. *in Indice*, *num.* 525. Dubitari tamen potest,
an patrii mores Durandi sint ampliùs retinendi, ita
ut data occasione Sepulturæ, sit cantanda in hoc
324 Sabbato Missa pro Defuncto, præsente Corpore,
ut sentit Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 5. *lit.* X. Sed
cùm majores Anni celebritates ad exclusionem hu-
jusmodi Missæ, sint ex dictis omnia duplicia pri-
mæ classis, & Sabbatum Sanctum sit unum ex di-
ctis duplicibus, videtur nova Lex servanda, etiam
ubi viget consuetudo sepeliendi Defunctos simul
cum Missa: nec video oriri scandalum à Gavanto
suppositum, si in hoc Sabbato Sancto sepeliatur Ca-
daver sine Missa solemni in Die Obitus: Lex enim
tollit scandala, non introducit.

Circa tertiam, & ultimam Dubitationem, scili- 325
cet: An celebrari possint in Sabbato Sancto Missæ
privatæ de Die? Negativè respondendum est, &
firmissimè tenendum nullo modo posse celebrari:
id etenim absolutè & expressè prohibet Alexander
Octavus in prælaudatis duobus Decretis de die 11.
Februarii, & 11. Martii 1690. in quibus sic clarè
habetur: *In Sabbato Sancto celebrationes Missarum pri-*
vatarum omninò prohibeantur in quibuscumque Ecclesiis,
& Oratoriis privatis, *non obstante quacumque contra-*
ria consuetudine. Et Clemens Undecimus postmodùm
confirmavit, nam in Edicto Urbis emanato sub die
15. Martii 1712. ita servari præcepit: *Sanctitas Sua*
non intendit, *quòd in Sabbato Sancto celebrentur Missæ*
privatæ: Licèt autem in Decreto Sacræ Rituum
Congregationis edito sub die 17. Novembris 1607.
inter specificam Festorum solemniorum exceptionem
pro Oratorio privato Indultum Apostolicum haben-
te non connumeretur hoc Sabbatum, ut videre est
in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. mar-*
gin. 293. ubi pluribus citatis illud refero: attamen
ex nova Lege exceptum intelligitur, & diebus in
eo contentis superadditum. Ex prædictis ergo tri-
bus Decretis uniformiter & clarè prohibitionem

Missarum privatarum exprimentibus, corruit nonnullorum Auctorum opinio, constanter tenentium, posse in prædicto Sabbato Sancto celebrari Missas privatas de Die: inter quos, citata Doctorum caterva, est Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom. 1. tract. 1. quæst.* 358. ubi non solùm admittit Missas privatas secretò, sed etiam publicè: *& quæst.* 560. iterum publicè admittit, si in Sabbato Sancto occurrat Festum Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, in quò casu non Votivam, sed de Die tenet esse dicendam: sed quoad hoc non est ampliùs audiendus. Imo dato, quòd in aliqua Ecclesia adesset Altare Privilegiatum pro Defunctis in qualibet Anni Sabbato, certè in Sabbato Sancto Privilegium cessaret, quia non dicuntur Missæ privatæ de Die.

Diximus supra, & probavimus, quòd in Sabbato Sancto non potest cantari Missa Defunctorum in Die Obitus, utcumque urgeat præsentia Corporis in Ecclesia. Nunc remanet videndum, an sepeliendi sint Defuncti hac die. Mihi, ut verum fatear, videtur, non esse hodie aperienda sepulchra: sed si necessitas cogat, reponi debent Cadavera in remotiori Ecclesiæ loco, ibique, & non in publico Choro Officium sine cantu erit recitandum, juxta sequens recentissimum Decretum Sacræ Rituum Congregationis, emanatum *in Placentina, anno* 1736. *sub die* 11. *Augusti*, ubi sic resolutum fuit, nempe: *In secundo triduo majoris Hebdomadæ non possunt celebrari Exequiæ Defunctorum: & Officium, & Preces recitentur privatim:* sed in dicto secundo triduo includitur, ut clare patet, Sabbatum Sanctum: ergo in Sabbato Sancto Cadaver est sepeliendum privatim, non publicè, quia nec publicè cantandum est Officium pro illo Defuncto. In Exequiis verò Parvulorum in Feria quinta, & sexta, & Sabbato Sancto dictæ majoris Hebdomadæ potest omitti *Gloria Patri* in Psalmis, qui dicuntur, pro conformitate temporis, in quo *Gloria Patri* tacetur, ut hisce præcisis verbis respondit eadem Sacra Rituum Congregatio *in Hispalen, anno* 1677. *sub die* 16. *Januarii*; 326

utrum-

utrumque enim Decretum refert Reverendissimus P. Cajetanus Maria Merati, ejusdem Sacræ Rituum Congregationis Consultor, *in Addit. ad Gavant. tom. 1. par. 2. in Indice, sub num. 451. & 690.*

§. V.

De Die Sancto Paschæ Resurrectionis Domini Nostri Jesu Christi.

PAuca occurrunt dicenda in hoc Festo, inquit 327
326 Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 12. sub numer. 1. pag. 265.* Pauciora verò habet Piscara Castaldus *in Prax. Cæremoniar. lib. 3. sect. 9. cap. 1. sub num. 1. pag. 429.* Gavantus itidem breviter se expedit; tam de Missa *tom. 1. par. 4. tit. 11.* quàm etiam de Officio *tom. 2. sect. 6. cap. 14.* Ego verò prolixior ero; nam si magno & singulari studio ista à nobis est colenda Festivitas, quæ omnium Ecclesiasticarum Solemnitatum Solemnissima prædicatur, non video quomodò tam restrictè disserendum sit de ea. Sanè tam jucundam Solemnitatem, tam miram veri Luminis claritatem, tam splendidam Gratiæ celsitudinem, omnis sexus agnoscere, omnis ætas in mente habere, omnis debet conditio suscipere: Nescire enim, calamitatis: non habere, captivitatis: non diligere, damnationis: Siquidem Paganus, quia nescit, miser est: quia non habet Judæus, captivus est: damnatus est Hæreticus, quia non diligit, ait Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib. 6. cap. 27. de Pascha, pag. mihi 377.* Ut igitur Ecclesia nobiliorem induit apparatum, cum religiosa Altarium pompa, ac decenti illuminatione, ità & Populus in sua quisque Parochia debet hodie frequens adesse ad Divinorum auditionem Officiorum, invitatus à Regio Prophe-

ta Pſalm. 117. verſic. 26. *Constituite Diem ſolemnem in condenſis* (id eſt, in frequentationibus, ſeu in multitudine) *uſque ad cornu Altaris* : ne Jeremias ſuas renovet lamentationes, *eo quòd non ſint, qui veniant ad Solemnitatem*. Ut igitur abſque alia mora incipiamus ab hodierno Officio: Dies Sanctus Paſchæ, ſeu Dominica Reſurrectionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, celebratur ſub ritu duplici primæ claſſis in colore albo, & annexum habet præceptum audiendi Miſſam, & vacandi ab operibus ſervilibus. Nullum Officium eſt iſto dignius, & ideo quodcumque aliud hac die occurrens, etiam duplex primæ claſſis quavis ſolemnitate celebrandum, transfertur in primam diem non impeditam poſt Dominicam in Albis, & quidem ſine Octava, niſi ſpecialiter ſit alicui Eccleſiæ vel Religioni etiam in hoc caſu conceſſa: Et ideo ſi Paſcha incidat in diem vigeſimamquintam Martii, ut in Tibula quarta Ordinis perpetui, Camerini in Marchia Anconitana transfertur Feſtum Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis Titulare illius Eccleſiæ Cathedralis, & conſequenter duplex primæ claſſis: Si verò veniat die decimatertia Aprilis, ut in Tabula vigeſimatertia, Ravennæ in Romandiola transfertur Feſtum duplex primæ claſſis de Dedicatione Eccleſiæ Majoris: Si autem Paſcha occurrat die vigeſimaquinta ejuſdem Aprilis, ut in Tabula trigeſima quinta hujus Anni 1734. in quo ſcribo, Venetiis transferetur Feſtum S. Marci Evangeliſtæ noſtri præcipui Patroni, quòd ideo ritu duplici primæ claſſis eſt decoratum.

Piſcara *dict. cap.* 2. *ſub numer.* 2. *pag.* 429. notat, quòd Matutinum pro die Paſchæ ſolemniter celebratur ante Auroram, qua hora reſurrexiſſe Dominum Noſtrum Jeſum Chriſtum credimus. Attamen quoad hoc poteſt eſſe praxis aliquarum Religionum, ſed non omnium Eccleſiarum: Unde dictus Piſcara in Cæremoniali ſuæ Religionis *libr.* 3. *cap.* 20. *ſub num.* 1. *pag.* 195. advertit ſuos, ut in die ſancto Paſchæ ad Matutinum pulſetur paulò ante Auroram, ut de more illorum Religioſorum, 328
non

non verò de ritu universali. Quapropter Bauldryus *dict. cap.* 12. *sub num.* 1. *pag.* 265. non loquitur absolutè, sed dicit decere, ut Matutinæ solemniter saltem ante Auroram celebrentur. Commendo nihilominus hunc morem, sed nullam circa hoc invenio Rubricam, & certè Gavantus nullibi mentionem facit, quem scio vidisse Piscaram, dum non semel eum citat. Habet tamen Matutinum hodiernum aliquas singularitates, per quas distinguitur à consueta ejus recitatione. Præmissis etenim *Pater noster*, atque *Ave Maria* una cum *Credo*, nec non *Domine, labia mea aperies*, sicuti etiam *Deus in adjutorium*, cum *Gloria Patri*, & *Alleluja*, incipitur quidem à lætitia Resurrectionis in Invitatorio dicendo, *Surrexit Dominus verè Alleluja*, sed non dicuntur Hymni, neque per Octavam, ob rationem allatam à Durando *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 87. *sub num.* 2. *pag. mihi* 247. *à tergo*, quem sequitur Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 14. *sub num.* 2. quia scilicet Tempus Paschale significat statum Beatorum, quorum Hymnus est *Alleluja*. Neque dicuntur *Capitula*, quia cùm in Capitulis contineatur exhortatio, in statu Beatorum non est locus exhortationi, prosequitur Gavantus *loco citato*, *sub numer.* 3. Dicuntur deinde tres tantùm Antiphonæ cum tribus Psalmis, tresque Lectiones cum tribus Responsoriis: quia sicuti heri in Sabbato Sancto paravimus per solemnem Fontis Benedictionem materiam Baptismi, ita hodie per repetitam ternarii numeri appositionem docemur Baptismatis formam, quam post Resurrectionem suam Dominus
328 Jesus Christus Apostolis tradidit, dicens: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*.

Illæ tres numero Lectiones quæ hisce Diebus in- 329
fra hanc Octavam dicuntur ad Matitunum, denotant magisterium, siquidem Christus ante traditam Baptismi formam, præmisit: *Docet omnes Gentes*, scilicet mysterium Trinitatis, quod in trinis Lectionibus significatur. Et quia tres sunt, qui testimonium dant in Cœlo, *Pater, & Filius, & Spiritus San-*

ctus, & hi tres *unum* sunt: & quia in Trisagio Angelico ter dicitur, *Sanctus*, *Sanctus*, *Sanctus*, & semel *Dominus Deus Sabaoth*, hæc Personarum Divinarum Trinitas benè notatur in trino numero Antiphonarum, Psalmorum, Lectionum, & Responsoriorum: Unitas verò Deitatis benè significatur in uno solo Nocturno hac die recitando, & per Octavam, quæ tota unum Diem constituit. Præterquam quòd dictus ternarius numerus satis superque explicat, quòd Christus tertia die surrexit à mortuis. Hic autem ritus sic recitandi Matutinum est antiquissimus, & certè multo ante Gregorium Septimum, nam iste Pontifex, dum confirmat, declarat vetustum: in suo enim Decreto per Gratianum *de consecrat. dist.* 5. *cap.* 15. relato, sic ait; *In Die Resurrectionis usque in Sabbatum in Albis tres Psalmos tantùm nocturnos, tresque Lectiones antiquo more cantamus, & legimus*, ut refert Grancolas in Commentario ad Breviarium Romanum *lib.* 2. *c.* 72. *vers. Hodiernum Officium*, *pagin.* 332. Gregorius verò Septimus creatus fuit anno 1073. 22. Aprilis, & obiit anno 1085. 25. Maii, & tamen ritum non instituit novum, sed confirmavit antiquum.

Ad Laudes Antiphonæ sunt propriæ, quæ etiam 330
inserviunt toti Octavæ, nempè *Angelus autem Domini*: Psalmus verò *Dominus regnavit*, cum reliquis de Dominica in Psalterio. *Capitulum* tamen, & *Hymnus*, ut supra diximus, non dicuntur, sed eorum loco dicitur Antiphona *Hæc Dies*, *quam fecit Dominus*, desumpta à Psalmo centesimo decimo septimo, cui titulus est *Alleluja*: & significat lætitiæ magnitudinem, nam in statu Beatorum, sibi invicem gaudent & gratulantur, ut ex Honorio Augustodonensi *in Gemma Animæ*, *lib.* 3. *cap.* 128. dicit Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 14. *sub num.* 5. Postmodùm dicitur Antiphona propria ad *Benedictus*: qua repetita, recitatur *Oratio*, & quidem unica, licèt occurrat Festum simplex, de quo hodie nihil: & ad *Benedicamus Domino* duo adduntur *Alleluja*, sicuti etiam ad *Deo gratias*, & sic per totam Octavam. Ad Primam verò, post *Deus in adjutorium*, cum

cum *Gloria Patri*, dicuntur tres Psalmi consueti, ut in Festis, sine Symbolo S. Athanasii, quia in statu Beatorum non est Fides: qui status repræsentatur in Christi Resurrectione, ait Gavantus *loco citato*, *sub numer.* 6. sed & tacetur etiam, quia non dicitur ratione Rubricæ illud admittentis in Dominicis tantùm, quæ sumunt Officium ex Psalterio, non verò in hac Dominica solemni, neque in aliis, in quibus non fit de eis, excepta Dominica Trinitatis ratione mysterii, Finitis Psalmis, dicitur Antiphona *Hac Dies, quam fecit Dominus*; postea Oratio, quæ ad Primam dicitur, ut in Psalterio, scilicet, *Domine Deus omnipotens*.

Martyrologicus autem Lector, antequàm hodie ad Primam ad Kalendarum Lunarisque ætatis deveniat 331
pronunciationem, dicat *Hac Die quam fecit Dominus, Solemnitas Solemnitatum, & Pascha nostrum: Resurrectio Salvatoris nostri Jesu Christi secundum carnem*: hoc enim spectat ad diem hodiernum, & ideo præmittendum: cætera verò ad sequentem, & ideo postponenda. Dum autem dictus Lector annunciat Paschalem Solemnitatem, omnes in Choro stant detecto capite: cùm verò Kalendæ dicuntur, omnes sedent more solito, Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 9. *cap.* 1. *sub num.* 2. & iterum in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 20. *sub numer.* 3. *pag. mihi* 196. nec non & Bauldryus *in Man. Sacr. Caremoniar. pag.* 4. *cap.* 12. *sub numer.* 1. *pag.* 265. Post Lectionem Martyrologii dicitur *Pretiosa in conspectu Domini*, cum reliquis de more: & ad Absolutionem Capituli dicitur Lectio brevis *Si consurrexistis cum Christo*, ut in Psalterio. Ad alias autem Horas, post Antiphonam *Hac Dies, quam fecit Dominus*, dicitur Oratio, quæ ponitur in Laudibus, nec tamen ad *Benedicamus Domino* adduntur duo *Alleluja*. Nescio profectò (ut hoc obiter addam) cui rationi innixi aliqui Auctores traxerint opinionem cæteroquin à veritate aberrantem, scilicet, quòd *In Die Palmarum recitans Officium Paschale, satisfacit pracepto*: Unde jure merito damnata fuit hæc Propositio à Sacra Congregatione Univer-

salis

salis Inquisitionis habita coram Alexandro Septimo sub die 18. Martii 1666. *in Bullar. Roman. tom.* 5. *Constit.* 167. *ejusd. Pontific. qua incipit* Sanctissimus, *Proposit.* 33. & referunt ferè omnes Theologi, ut dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub nu. margin.* 850. *pag.* 264.

§. VI.

De Missa in Die Sancto Paschæ celebranda, ac etiam de Vesperis.

Missa in hoc Paschæ Festo est propria: & ante eam solemniter celebrandam fit aspersio Populi cum Aqua pridie benedicta in Fonte Baptismali, & in hunc diem reservata: quod intelligitur de Ecclesiis Fontem hujusmodi habentibus, nam in Ecclesiis non habentibus Fontem fit aspersio cum Aqua hodie benedicta, Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 12. *sub num.* 4. *pag.* 265. Quartus *tract.* 2. *de Benedict. tit.* 3. *sect.* 1. *dubitat.* 4. *pag. mihi* 148. Barruffaldus *in Commentar. ad Rituale Roman. tit.* 45. *sub numer.* 16. *pag.* 261. qui tamen sumpserunt ex Missali in ejus fine, *de ordin. ad faciend. Aqu. bened.* ubi etiam, quòd hodie incipit Antiphona *Vidi aquam*, & ad Versiculum *Ostende nobis, Domine*, additur *Alleluja*. In hac Missa dicitur *Gloria*, & Oratio debet esse unica, etiamsi occurrat simplex, de quo hac die nihil: At si incidat Dies Anniversaria Consecrationis Episcopi, in Missa tantùm solemni dicitur ejus Collecta sub unica conclusione, ex Decreto supra extenso in Missa de Epiphania; & quoad Missas privatas sufficit in hoc casu, quòd Sacerdotes illum mentaliter habeant in *Memento Vivorum*. Post Graduale dicitur *Sequentia*, seu ut alii vocant, 332

Prosa

Prosa, quam esse antiquissimam, patet ex eo, quòd adhuc desideratur Auctor hactenus incognitus, ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub numer.* 3. Attamen Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib.* 2. *cap.* 72. *pag.* 334. *vers.* Quoad Missam, dicit, quod de hac Prosa nullus vetus Auctor meminit, nisi Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 87. *sub num.* 5. *pag.* 247. *à tergo*, ait enim, quòd quidem faciunt certam cæremoniam ad Missam, cùm dicitur *Sequentia illa*: Sed saltem ex eo, quòd meminit Durandus, ista Prosa est pervetusta; ille enim scripsit circa Annum 1285. teste ipso Grancolas *dict. lib.* 2. *cap.* 81. *vers.* 1. *pag.* 363. ergo *sequentia* est multo antiquior Durando, & eo magis, quia Durandus nominat eam quodam modo antiquitatis, nam dicit *sequentia illa*: Hæc tamen *Sequentia* antiquis temporibus longior erat: quartus enim versus, videlicet, *Dic nobis, Maria, &c.* geminabatur
332 ante *Angelicos testes*, & tertiò ante *Surrexit Christus*, post quem versum alius addebatur, scilicet, *Credendum est magis soli Mariæ veraci, quàm Judæorum turbæ fallaci*, ut habet Turrinus *in Director. Sacrifican. par.* 3. *sect.* 3. *capit.* 1. *pag.* 181. *juxta edit. Venet. de Anno* 1732. In plerisque Ecclesiis fiebat ad locum Sequentiæ quædam Repræsentatio, siquidem tres seniores Clerici retrò Altare, Mariarum formam, induebant, candido velo super albam imposito, & dum Chorus canebat *Victimæ Paschali*, alter Chorus veniebat ad Altare, ubi erant Mariæ, & dicebat, *Dic nobis, Maria*: & ipsæ respondebant *Sepulchrum Christi viventis*: & postea Chorus subjungebat *Scimus Christum*. Verum curiositate, & risu Populi factum est, ut hujusmodi spectaculum ac cæremonia supprimeretur: ut refert Grancolas *loco citato*, *vers. In plerisque*, *pag.* 333. Invigilent igitur Episcopi, ne in Ecclesiis sibi subjectis aliquid fiat, quod evellat & destruat devotionem, & non edificet & plantet & tollant de medio quascumque hujusmodi consuetudines etiam immemorabiles.

Cantato Evangelio in hac Missa de Die Paschæ, 333
dicitur

dicitur *Credo* sine intermedia Organi pulsatione, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 28. §. 10. *pag.* 168. ubi sic habetur: *Cùm dicitur Symbolum in Missa, non est intermiscendum Organum, sed illud per Chorum cantu intelligbili proferatur*: Confessio enim nostræ Fidei non est delectabiliter interrumpenda, sed seriò continuanda. Quòd si in Die sancto Paschæ occurrat Festum Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, ut in Tabula quarta ordinis perpetui (& occurrentia fuit Anno 1731. & erit Anno 1742.) Celebrans cum Ministris, omnesque de Choro genuflectunt hodie ad verba Symboli *Et incarnatus est*, quia licèt transferatur Annunciationis Festum, hac die tamen recurrit mysterium Incarnationis. Præfatio hujus Missæ est illa hesterna, nempè, *Te quidem, Domine, omni tempore*, & statim dicitur, *sed in hac potissimùm die*: & sic etiam ad *Communicantes* proprium legitur, *& diem sacratissimum celebrantes*: quod semel dixisse sufficiat pro tota Octava. *Hanc igitur* quoque est propria, & cum tota Missa sit de Resurrectione, dicta tamen *Hanc igitur* est pro Baptizatis, unde dicitur, *quos regenerare dignatus es ex aqua, & Spiritu Sancto*, Prædicta Præfatio est eadem numero in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 75. sed Benedictio Episcopalis antiquitùs dari solita in Missa, de qua supra in Missa Sabbati Sancti, hodierna die erat sequens, nempè: *Benedicat vos omnipotens Deus, hodierna interveniente Paschali Solemnitate, & ab omni miseratus dignetur defendere pravitate*. Amen. *Et qui ad æternam vitam in Unigeniti sui Resurrectione vos reperat, in ipsius adventu, immortalitatis vos gaudiis vestiat*. Amen. *Et qui expletis jejuniorum, sive Passionis Dominicæ diebus, Paschalis Festi gaudia celebratis, ad ea Festa, quæ non sunt annua, sed continua, ipso opitulante, exultantibus animis veniatis*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra, in Missa Sabbati Sancti.

Non tamen mihi videntur omittendæ aliæ duæ Præfationes, quarum prima olim dicebatur apud 334

Gallos

Gallos: altera verò, quæ etiam hodie viget apud Ambrosianos in hoc Festo Paschæ. Illa ergo longior, quæ erat Ecclesiæ Gallicanæ, desumpta ex Mabillonio *in Liturg. Gallic. l. 3. pag.* 253. sequentibus concipiebatur verbis, videlicet: *Dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi hìc, & ubique semper gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Sed in hac die Resurrectionis Domini nostri Jesu Christi Filii tui gratulatio major exultat in cordibus nostris. Hic est enim Dies, in quo nobis exorta est perpetua causa lætitiæ. Hic est Dies resurrectionis humanæ, & vita natalis æternæ. Hic est Dies, in quo satiati sumus manè misericordia tua: quo nobis ille Benedictus, qui venit in nomine Domini, Deus noster illuxit nobis. Hic enim Dominus noster Jesus Christus Filius tuus, adimplens Prophetias temporibus præstitutis, visitavit nos post biduum, die tertia resurrexit. Hic est enim Dies tanti muneris benedictione signatus, qui hodierna festivitate gaudentibus in toto orbe mortalibus frequentatur. Quia omnium mors perempta est in Cruce Christi, & in Resurrectione ejus omnium vita surrexit. Et nunc, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, supplices deprecamur, ut hanc oblationem benedicere, & sanctificare digneris, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

Altera verò Præfatio quæ, juxta ritum Ambrosianum nostris etiam temporibus vigentem, reperitur impressa Mediolani in particulari illius Ecclesiæ Missali, est ea brevior, quæ sequitur, diligenter transcripta, scilicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi, sancte Deus omnipotens, gratias agere: nos devotas laudes referre, Pater inclyte, omnium Auctor & Conditor. Quia cùm Dominus esset Majestatis Christus Jesus Filius tuus, ob liberationem humani generis Crucem subire dignatus est. Quem dudum Abraham præfigurabat in filio, turba mosayca immaculati Agni immolatione signabat. Ipse est enim, quem sacra tuba cecinerat Prophetarum: qui omnium peccata portaret, aboleret & crimina. Hoc est illud* 335

334 *Pascha, Christi nobilitatum cruore, in quo fidelis Populus*

pulus præcipua devotione exultat . O mysterium gratiæ plenum ! O ineffabile Divini muneris sacramentum ! O solemnitatum omnium honoranda Solemnitas ! in qua , ut servos redimeret , mortalibus se præbuit occidendum . Quàm utique beata mors , quæ mortis nodos resolvit . Jam nunc sentiet se Tartareus princeps attritum : & nos de profundi labe educti , ad Cœleste Regnum conscendisse gratulemur . Et ideo cum Angelis , & Archangelis , &c. His de varia tum antiquarum , tum etiam hodiernarum Præfationum recitatione pronunciatis , restat , ut videamus quid adnotandum sit usque ad finem Missæ . Et certè nihil aliud remanet , nisi , ut ad *Ite missa est* duo addantur *Alleluja* , sicuti etiam ad *Deo gratias* ; & hoc usque ad Sabbatum sequens in Albis inclusivè, in omnibus Missis, tam solemnibus, quàm privatis.

Pulcherrima quidem, & omni gravitate pollens, 336
est cæremonia illa, quæ fit Hodie Venetiis in Ducali Basilica S. Marci, ante Missam vero solemnem, quam Pontificaliter celebrat Illustrissimus & Reverendissimus Dominus pro tempore existens ejusdem Ducalis Basilicæ Primicerius. Numerosus enim ille cujusvis ordinis Clerus solemnibus indutus Pluvialibus , exit Processionaliter per Portam quæ dicitur S. Clementis , & rectà ad Scalam majorem ad sinistram sub Porticu contendit. Subsistit autem sub Porticu Superioris Palatii , & facto Choro ab utraque parte , Reverendissimus Vicarius , comite Cæremoniarum Magistro , ascendens Scalam Ducalem, occurrit Serenissimo Principi è Scala quam vocant Collegii descendenti , ubi, priùs facta debita reverentia , offert Candelam accensam Suæ Serenitati : aliam Procuratori Ecclesiæ eó anno Capsario existenti, qui hoc Processionis itinere præcedit de more cæteros Oratores, & est propè Serenissimum Principem , sed in reditu locum petit suum . Tertiam Candelam Reverendissimus Vicarius sibi retinet . Quibus Candelis oblatis , prædictus Clerus summa modestia descendens è Scala majori Palatii , exit per Portam auream , & cùm Crux Processionalis ingreditur Plateam, Campanæ pulsantur . Cùm pervenerit

venerit autem Processio ad Ecclesiam, omnes pro-
cedunt usque ad secundam Januam majorem Eccle-
siæ, quæ clausa est, & omnes aliæ clausæ sunt:
& facto Choro inter duas illas Januas majores sub
Porticu Ecclesiæ, intrat etiam Serenissimus Princeps
in idem atrium, seu Porticum cum Procuratore,
& Oratoribus. Reverendissimus Vicarius accedit ad
Januam clausam, & pulsat ter cum annulo æneo
pendente ex ipsa, tribus ictibus pro qualibet vice.
Et Cantores interiùs cantant: *Quem quæritis in Se-
pulchro, Christicolæ?* Et illi de foris extrinsecùs
cantantes, respondent: *Jesum Nazarenum Crucifi
xum, ò Cęlicolę*: Et illi deintùs dicunt: *Non est hic,
surrexit, sicut prædixerat*: *Ite nunciate, quia surre-
xit, dicentes*. Quo facto, iterum dicunt, qui dein-
tùs sunt: *Venite, & videte locum, ubi positus erat*
36 *Dominus: Alleluja, alleluja*. Cùm autem dicunt,
Venite, & videte, panduntur fores Ecclesiæ, & om-
nibus in eam ingredientibus, procedit Clerus ordi-
natè contra Sepulchrum. Ad quod cùm Sereniſsi-
mus Princeps pervenerit, sistit se, facie ad Sepul-
chrum versa. Tunc Reverendissimus Vicarius ascen-
dit, & immisso capite utrinque, erigens se, versa
facie ad Serenissimum Principem in porta Sepul-
chri, cantat versiculum, *Surrexit Christus*; & Chorus
respondet, *Deo gratias*. Deinde in mèdio spatio
Chori hinc inde ad Sepulchrum existentis idem de-
cantat, aliquantulùm extollens vocem: & Chorus
eo modo, quo supra, respondet. Tertiò canit a-
pud Serenissimum Principem in debita distantia,
semper exaltando vocem, *Surrexit Christus*: & Chorus
respondet *Deo gratias*. Postea Serenissimus Princeps
cum Excellentissimo Senatu ascendit Chorum, &
cantatur Missa plenis Organis resonante omnium
vocum musicalium devota simul & læta harmonia.
Hæc omnia habentur in Rubrica impressa Officii
Hebdomadæ Sanctæ, secundùm consuetudinem hujus
Ducalis Basilicæ, cui per nonnullos annos ego in-
servivi.

In Ecclesia verò Cathedrali hodie Episcopus, nisi 337
aliquo legitimo impedimento fuerit præpeditus,
Mis-

Missam solemnem omninò celebrare debet, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 29. §. 1. pag. 389.* Servatis omnibus, quæ de Missa solemni, Episcopo celebrante, præscribuntur *dicto lib. 2. cap. 8. pag. 223.* exceptà tamen ante Missam aspersione Aquæ benedictæ, quæ dum Episcopus solemniter celebrat, non est facienda, *dicto lib. 2. cap. 31. §. 4. pag. 398.* In hodierna tamen Missa fit Communio generalis per ipsum Episcopum, eo quidem ordine, qui traditur *dicto lib. 2. cap. 29. à §. 3. usque ad 6. inclusivè.* Romæ autem Papa cantat Missam, in qua cùm communicaverit se, & Diaconum ac Subdiaconum, se purificat, sed digitos non abluit. Tunc Diaconus Evangelii accedit ad sinistram Papæ in Solio sine Mitra stantis pro honore SS. Sacramenti in Altare positi, stansque dicit in tono consueto *Confiteor Deo &c.* quo dicto, Diaconus revertitur ad Altare ad locum suum. Tum Papa stans sine Mitra, tenente Librum Episcopo Cardinali assistente, dicit in cantu more solito, *Misereatur vestri &c.* deinde, *Indulgentiam, absolutionem, &c.* & Cardinali Episcopo à dextris sibi assistente, Patenam cum pluribus Hostiis tenente, facit Communionem generalem unicuique dicens, *Corpus Domini nostri, &c.*

Quòd si Imperator, aut Rex aliquis esset hodie à Papa communicandus, tunc postquam Papa communicavit se, & Diaconum ac Subdiaconum, Diaconus dicto ante Pontificem *Confiteor Deo, &c.* vadit ad Altare, & unam tantùm Hostiam ponit super Patenam pro Imperatore, vel Rege: factisque circulis consuetis, illam dat Subdiacono ad Pontificem deferendam. Imperator, vel Rex deducitur à priore Episcoporum Cardinalium ad pedes Pontificis, & recipitur ad osculum oris. Postremo ab eodem Cardinali ducitur ad Altare, & per manus Diaconi purificat, & reducitur ad sedem suam à Cardinali eodem: Deinde portantur aliæ Hostiæ pro Diaconibus Cardinalibus, & aliis. Hoc servatum fuit tempore Innocentii Sexti, cùm Petrus Rex Arogonum venit ad Romanam Curiam anno 1386. ut habetur in quodam Libro Coloniæ Agrippinæ 338

im-

impresso 1557. cui titulus : *Rituum Ecclesiasticorum, sive Sacrarum Caremoniarum SS. Romana Ecclesia Libri tres*, ubi prædicta leguntur *lib. 2. Sect. 2. cap. 1. pag.* 136. *&* 139. ubi etiam ait, quod Communione facta, Papa facit reverentiam Sacramento, & Subdiaconus reportat Hostias, quæ remanserunt, ad Altare, ubi manent usque ad finem Missæ. Tunc Papa sedet, & priore Presbiterorum Cardinalium infundente vinum supra Patenam auream, Pontifex abluit digitos sine Mitra, qua postea accepta, lavat manus more consueto. Deinde descendit ad Altare, & finitur Missa, & eà finita, stans in Altari sine Mitra, dat Benedictionem, sed non Indulgentias, nam postmodùm comitatus ab Officialibus, & Prælatis omnibus paratis, vadit ad locum Benedictionis publicæ, ubi sub Baldachino solemniter benedicit Populum, & dat Indulgentias Plenarias, quas Diaconus à dextris pronunciat Latino, & alius à sinistris Vulgari idiomate.

Ex occasione Communionis antedictæ, quam Summus Pontifex in Die Sancto Paschę administrat & etiam Episcopus in sua Ecclesia Cathedrali, illud hoc proprio loco adnotandum venit, quod docet Rituale Romanum *de ordin. ministrand. Sacr. Commun.* nempè, quòd Sacerdos, qui Sanctissimam Eucharistiam administrat, ad Antiphonam O *Sacrum Convivium* debet addere hoc tempore Paschali *Alleluja;* sicuti & aliud ad Versiculum *Panem de Cælo &c.* & dicere Orationem hujus temporis, scilicet, *Spiritum nobis, Domine, tua charitatis infunde, &c.* Et quia in qualibet Ecclesia Parochiali fit hodie Communio generalis pro adimplendo præcepto Ecclesiæ, ut in Canone *Omnis utriusque sexus*, ideo Sacrista paratas habeat in uno vel pluribus vasculis sufficientes Hostias consecratas in Tabernaculo. Quòd si præ multitudine Communicandorum forsitan agnoscat eas non sufficere, invigilet, ut aliæ iterùm consecrentur, ne desint. Sacerdos verò, si dum vadit ad Altare celebraturus, fiat Populi Communio, non debet permanere genuflexus, donec & quousque Communio terminetur, ut ad decimum nonum Dubium 339

respondit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. sub die 5. Julii* 1698. quæ Resolutio apud me manet in forma authentica, ut dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numer. margin.* 1128. *pagin.* 372. & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 1. *in Indice sub num.* 532. Post factam autem adorationem genibus flexis, & capite detecto, quando Sacerdos se erigit, caput cooperiat, & cum birreto capiti imposito vadat ad Altare, in quo est celebraturus, ut confirmatur Decreto de Anno 1638. sub die 7. Septembris; statuit *Clemens XI. in Bullar. Roman. editionis novissimæ tom.* 8. *par.* 2. *Constit.* 9. §. 5. *emanata Anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*. Quoad verò notanda circa Communionem Paschalem, cùm hæc non spectet ad Rubricistas, sed ad Theologos & Canonistas, ideo Parochialium Ecclesiarum Curati videant potiùs, si placet, meam Collectionem de Parochis Sæcularibus, & Regularibus, vel alteram de Confessariis utriusque Cleri, ubi nonnulla invenient Decreta ad hanc rem emanata, ex quibus, dum volunt observantiam Præcepti Ecclesiastici in Ecclesia Parochiali, intacta præservantur etiam quoad hoc Jura Parochialia: nam omni quidem tempore, sed in hoc potissimum Paschali illud Evangelii debet verificari de Parochis & Parochianis: *Ego cognosco Oves meas, & cognoscunt me meæ. Joan.* 10.

Absente verò Episcopo in Ecclesiis Cathedralibus, 340
& in Collegiatis, aliquis Canonicus, seu Dignitas, vel is, ad quem de consuetudine spectat hac die Paschæ celebrare in absentia Episcopi, paretur in Sacristia more solito cum Pluviali albo, & accedat ad Altare, medius inter Diaconum & Subdiaconum paratos omnibus paramentis ipsis convenientibus: & factà Altari reverentia, ac salutatis hinc inde Canonicis, accepto de manu Diaconi Aspersorio cum Aqua Benedicta, dicens *Vidi aquam*, proùt in Missali, aspergit primò Altare, deinde seipsum, mox Diaconum & Subdiaconum, tum alios Canonicos, & omnes de Choro, & Populum more solito. Quo facto deposito Pluviali, capiet Planetam, & factà iterum reverentia Altari, &

Ca-

Canonicis, inchoabit Missam, quam prosequitur more solito, secundùm Rubricas Missalis. Postquam Celebrans Sanguinem sumpserit, & antequam se purificaverit, & digitos abluerit, dictâ confessione per Diaconum, nempè, *Confiteor Deo*, *&c.* communicabit primò Diaconum & Subdiaconum, si non sint Sacerdotes qui hac die celebrent, deinde singulos Canonicos, Beneficiatos, seu Mansionarios, Clericos, & Cantores, non Presbyteros, ac etiam suo loco Officiales, Magistratus, si adsint, & communicari voluerint in hac Missa. Cæteri verò de Parochia utriusque sexus communicari poterunt in alio Altari, seu Capella ad hoc præparata, per Parochum, seu Sacristam, ubi continuè, tam ante Missam majorem, quàm post, ac etiam dum Missa decantatur, secundùm concursum & frequentiam Populi, adsit Curatus Ecclesiæ, vel alius Sacerdos, qui Communionem præbeat singulis accedentibus: qui locus, seu Cappella non debet esse in conspectu Altaris majoris, sed in navi, seu loco separato, ita ut, quoad fieri possit, non videatur ab his, qui Missæ majori intersunt, ne continuè genuflectere cogantur, propter reverentiam Sanctissimi Sacramenti. Finita Communione, Celebrans se purificabit, & abluet digitos, & prosequetur Missam more solito. Hucusque Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 30. *per tot. pagin.* 394.

Expositis, quæ de manè agenda sunt, transeamus ad Vesperas. Ad has igitur sive solemniter cantandas, sive recitandas privatim, dicitur Antiphona *Angelus autem Domini* cum reliquis de Laudibus; Psalmus verò *Dixit Dominus* cum reliquis de Dominica in Psalterio. Deinde dicitur Antiphona *Hæc Dies, quam fecit Dominus*, *&c.* quam in solemni Vesperarum decantatione Officiator intonat solemniter, Bauldrius *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 12. *sub num.* 5. *pag.* 265. & tono solemni esse inchoandam à Celebrante, dicit Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 20. *sub numer.* 5. *pag.* 196. & Chorus canendo prosequitur. Postmodum 341

dicitur Antiphona ad *Magnificat*, & ea post Canticum repetita, Officiator cantat Orationem; quæ debet esse unica, licèt Feria secunda sequenti occurat Festum simplex, quia eo Anno omittitur, Anno sequenti non impedito resumendum. *Ad Benedicamus Domino*, sicuti etiam ad *Deo gratias* duo adduntur *Alleluja*, & sic per totam hanc Hebdomadam. Ut autem aliquid ex priscis temporibus sumamus, Psalmi Vesperarum dividebuntur, nam *Dixit Dominus*, *Confitebor*, ac *Beatus vir* dicentur quidem in Choro, sed *Laudate Pueri*, & *In exitu Israel* cantabuntur ad Fontes Baptismales. Ratio autem hujus antiqui ritus esse potest, quia *Laudate Pueri* spectat ad Baptizatos, nam Neophyti facti sunt Pueri à vitiis expurgati, unde Nicodemo dicenti: *Quomodo potest homo nasci, cùm sit senex?* respondit Christus: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*. Alter verò Psalmus spectat ad Baptismum, scilicet, *In exitu Israel*, quia in eo fit mentio Jordanis, qui fuit locus Baptismi: & dicitur: *Qui convertit rupem in Fontes aquarum*, quod intelligi potest de Baptisterio semper lapideo in quo est verus Fons aquarum viventium: & Christo redduntur gratiæ, quia *Dominus memor fuit nostri* in institutione Baptismi, quia ipse est qui baptizat. Ubi autem non erant Fontes Baptismales, canebantur Psalmi sine dicta divisione, ait Gavantus *tom. 2. sect. 6. cap.* 14. *sub num.* 7. Romæ autem talem fuisse usum, ita ut duo ultimi Psalmi dicerentur per duas Stationes, scilicet, ad Fontes, & ad Crucifixum, testatur Amalarius *lib.* 8. *de Divin. Offic.* ubi sic revera habet: *Notum est Matrem nostram Ecclesiam Romanam tres Psalmos dicere, & duo per diversa Altaria Psalmos, sæpissimè ad Fontem, & ad crucem*, ut ex eodem Amalario refert Grancolas *in Commentar. ad Breviar Roman. lib.* 2. *cap.* 72. *circa finem pag.* 335. ubi etiam ait, quòd incipiebantur Vesperæ per *Kyrie*, & *Christe eleison*, sicuti etiam nunc incipiunt Carmelitæ: Attamen non est ritus specialis Carmelitarum, si quidem & Venetiis in Ducali Basilica S. Marci ex antiquissimo usu sic incipiuntur Vesperæ ut patet ex Officio impres-

presso Hebdomadæ Sanctæ secundùm consuetudinem istius Ducalis Basilicæ.

In Ecclesia verò Cathedrali deberet Episcopus Pontificaliter peragere etiam hasce Vesperas, nam Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap. 1. §. 2. & 3. pag. 184.* postquàm dixit, quòd si Episcopus erit solemniter Missam die sequenti celebraturus, Vesperæ solemniùs peraguntur, quàm si non esset celebraturus: statim addit, quòd secundæ Vesperæ poterunt etiam per Episcopum eàdem solemnitate celebrari saltem in Dominica Resurrectionis, &c. ubi ly *Saltem* adeo includit hasce secundas Vesperas, ut videatur necessaria Episcopi functio; est enim dictio exclusiva quodamodo non expressorum, sed certè inclusiva rei expressæ. Dicuntur igitur Vesperæ in Cathedrali, prout præscribitur in dicto Cæremoniali *loco proximè citato*: Sed cantatis Psalmis, & ultimà Antiphonà, Pontifex depositâ Mitrà surgit, & cum eo surgunt pariter omnes detectis capitibus, sicque stant, donec à Choro cantetur Antiphona *Hæc, Dies quam fecit Dominus, &c.* quà completa, præintonatur Episcopo stanti Antiphona ad Magnificat *Et respicientes, &c.* & ea repetita, Episcopus sedet, & accipit Mitram pretiosam, omnesque pariter sedent. Dum tamen cantatur per Chorum dicta Antiphona, Episcopus imponit thus in thuribulum, & cum Chorus incipit *Magnificat*, surgit cum Mitra omnibus surgentibus, pergit ad Altare, illud sine Mitra incensat ibique Mitra recepta, redit cum Baculo ad Sedem Suam, ubi stans cum Mitra incensatur, & Mitra depositâ adhuc stans, retento tamen Baculo inter manus junctas, stat usque ad finem Cantici, & Versiculi *Sicut erat, &c.* Iterim thurificantur alii ordine suo: & repetita Antiphona Cantici, Episcopus deponit Baculum, sedet, & recipit Mitram. Finita Antiphona, & Organo silente, Episcopus depositâ Mitra surgit, cantat *Dominus vobiscum*, deinde *Oremus*, & mox Orationem, & repetit *Dominus vobiscum*, dictoque per Chorum *Benedicamus Domino, Alleluja, alleluja*, & vel per eundem Chorum vel per Organum cantato 342

Deo gratias, *Alleluja*, *alleluja*, Episcopus dat solemnem Benedictionem, dicens, *Sit Nomen Domini Benedictum*, *&c.*

Ut autem compleamus hodiernum Officium cum suo Completorio: istud significat, gaudium Electorum, quod, completo eorum numero, complebit Deus in Sanctis suis in die generalis Resurrectionis, in fine Mundi: & ideo in fine Diei recitatur, ait Gavantus *tom. 2. Sect. 5. cap. 6. sub numer. 5.* Hoc igitur Completorium, quod (quia semper est idem) invariabile vocatur ab eodem Gavanto *dicto tom. 2. sect. 4. cap. 3. sub num. 12.* ac etiam à Dominico Macrio *in Hierolexic. verb. Completorium:* Attamen hæc regula fallit hodie, & diebus sequentibus usque ad Sabbatum in Albis exclusivè, nam variatur prædictis diebus, & differt à solito, quia veluti accessorium, sequitur naturam sui principalis, nempè totius præcedentis Officii: Siquidem, dum dicti Auctores contemplantur in Completorio permanentiam ejusdem Hymni, Capituli, Responsorii brevis, & Versiculi, hisce Diebus Octavæ Paschalis prædicta omnia omittuntur, & ideo variatur saltem quoad omissionem. Verum quidem est, quòd incipitur more solito: Dicitur enim Versus *Jube Domne*, Lectio brevis *Fratres*, *Sobrii estote*, cum Versiculo *Adjutorium nostrum*, & etiam cum *Pater noster*: Deinde facta Confessione & Absolutione, dicitur quoque Versus *Converte nos Deus*, nec non & Versus *Deus in adjutorium*, cum *Gloria Patri*. Hisce dictis, sine ullo initio Antiphonæ dicuntur immediatè tres Psalmi consueti: quibus finitis, statim succedunt quatuor *Alleluja*. Mox omissis, ut supra diximus, Hymno, Capitulo, Responsorio brevi, & Versiculo, dicitur nulla inchoata Antiphona Canticum Simeonis *Nunc dimittis*: Postmodum Antiphona *Hæc Dies, quam fecit Dominus*, *&c.* & subinde Oratio consueta *Visita*, *quæsumus*, *Domine*, cum Antiphona finali Beatæ Virginis *Regina Cæli*, *&c.*

343

In Ecclesia verò Cathedrali, si Episcopus Completorio interesse, & per se Officium facere voluerit, depositis Vesperarum paramentis, descendens 344

de

de Sede Pontificali, assistet cum sua Cappa in Choro in suo loco seu stallo, panno aliquo vel tapete cum pulvinaribus ornato. Stantibus igitur Episcopo & omnibus aliis sine birreto, Cantor in medio Chori dicet canendo, *Jube Domne benedicere*, Episcopus verò in eodem tono cantabit, *Noctem quietam*, *&c.* Terminata à Cantore Lectione, & responso a Choro *Deo gratias*, Episcopus sine cantu, sed alta voce dicat, *Adjutorium nostrum*, *&c.* deinde *Pater noster*, quem omnes secretò recitant. Inde Episcopus eàdem intelligibili voce sine cantu facit Confessionem, & Absolutionem de more. Mox cum cantu intonat *Converte nos Deus*, *&c.* & postea *Deus in adjutorium*, *&c.* Intonato tamen à Cantoribus primo Psalmo *Cùm invocarem*, *&c.* Episcopus sedebit, & omnes alii, tectis capitibus. Cantatis Psalmis consuetis, nec non & quatuor *Alleluja*, surgunt omnes detectis capitibus, & dicto solemniter Cantico *Nunc dimittis*, ad quod nulla fit Altaris incensatio, atque successivè cantata Antiphona *Hæc Dies*, *quam fecit Dominus*, *&c.* Episcopus cantat Orationem, *Visita*, *quæsumus*, *Domine*, *&c.* Cætera autem per Hebdomadarium, & Chorum complentur. Ad hoc tamen Completorium sic solemniter cantatum adhiberi poterit Organum. Cùm verò Episcopus præsens erit, & Officium non faciet, omnia prædicta per Hebdomadarium in suo habitu Canonicali fient, observatis tamen debitis reverentiis versùs Episcopum: nam ipse Hebdomadarius ad Versiculum *Indulgentiam*, *&c.* in principio, & ad alium Versiculum *Benedicat*, *& custodiat nos*, *&c.* in fine, inclinabit se profundè versùs Episcopum: In Collegiatis denique Ecclesiis, vel absente Episcopo, eadem observantur per Hebdomadarium. Hæc ferè omnia, desumpta tamen ex Cæremoniali Episcoporum *libr.* 2. *capit.* 4. *per tot.* *pag.* 207. habet Horatius Christianus *in Prax. Pontific. sect.* 6. *capit.* 7. *de Completor. in Domin. Resurrect.*

§. VII.

De quibusdam aliis scitu dignis, ad Diem Sanctum Paschæ spectantibus.

INter nonnulla, quæ hoc loco occurrunt notanda: *Primò* se offert firmissima Doctorum assertio, per quam qui legitimè non impeditus, ter vel quater aut etiam quinquies in Anno non celebrat, peccat mortaliter, quia ex vi præcisa Ordinis Sacerdotalis tenetur saltem tribus vel quatuor, aut quinque diebus infra Annum celebrare: quæ assertio illos tantùm specialiter tangit, qui rarò in Anno solent Sacrum facere, ut tenet Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. in Append. post ejus Opus*, *quæst.* 3. *punct.* 1. *pag.* 451. & citata Doctorum caterva sustinet Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 2. *quæst.* 480. *sub numer.* 5. *&* 6. Cùm autem Sacerdos teneatur saltem, ut diximus, ter vel quater aut quinquies intra Annum celebrare, debet eligere solemniores Anni Festivitates, inter quas, quis dubitet, an Dies sanctus Paschæ sit connumerandus? Et certè postmodùm *Sacra Congregatio Concilii in Tortonen. Mense Novembri* 1696. sic revera respondit: *Si Sacerdos sine justa causa, ter vel quater in Anno non celebret, cùm peccet mortaliter, potest ab Episcopo vigore Decreti Synodalis, aut aliàs monitione præmissa, mulctari & puniri*, ut refert Franciscus Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 1. *tit.* 5. *formul.* 9. *sub num.* 15. Hisce dictis de obligatione Sacerdotis rarò celebrantis ad hodiernum Sacrificium peragendum: *Secundò* notandum est, quòd hæc Missa de Dominica Resurrectionis non potest infra Annum fieri Votiva, cùm omnia adeo in ea sint propria hujus Diei, ut non valeant verificari,

rificari, & ideo extendi ad alias Dies, ut inter varias exceptas hujusmodi proprietatis Solemnitates, hanc expressè connumeravit *Sacra Rituum Congregatio de ordine Pauli Quinti*, apud Angelum à Lantusca *in Theatro Regular. vero. Missæ Ritus, sub nu. 2. pag. 332. juxta edit. Roman.*

Sed & alia hodie observanda sunt: *Tertiò* enim notandum est, quòd de Festo occurrente & consequenter transferendo, utcumque illud sit solemne, sive Patroni Loci, sive Titularis Ecclesiæ, sive etiam Dedicationis, non potest hac die Paschæ cantari Missa, neque ratione Concursus, quia Rubrica Missalis *tit. 6. de translat. Festor.* expressam in exceptionibus mentionem facit de Dominica ista Resurrectionis, ut clarè patet legenti: Quòd si non potest cantari de Festo aliquod jus hodie habente, quod est majus: neque cantari poterit alia quævis Votiva, quod est minus. *Quartò* etiam notandum est, quòd neque in hac Paschæ solemnitate celebrari potest Missa, cum cantu pro Defunctis in Die Obitus, etiam præsente Corpore in Ecclesia, tum quia hæc est verè magna Diei celebritas, de cujus exceptione loquitur Rituale Romanum *tit. de Exeq. rubric.* 5. tum quia est Festum duplex primæ classis, de quo ad hanc rem supra dixi in Sabbato Sancto ad favorem cujusvis Officii eumdem ritum habentis, citata Sacræ Rituum Congregationis declaratione. Non solùm autem non est in Die Paschæ cantanda dicta Missa in Die Obitus, sed neque aperiendum hodie Sepulchrum, Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 3. sect. 9. cap. 2. sub nu. 7. pag.* 430. & ex Gavanto tradit etiam Barruffaldus *in Commentar. ad Rituale Roman. tit. 34. sub num. 42. pag.* 188. dum enim dicunt, quòd si quis in Die Paschæ, moriatur, Corpus ejus servetur in sequentem diem: ergo non est sepeliendum in Die Paschæ, ob reverentiam (ut addunt) Paschæ: Et revera, quia Christus hodie surrexit à mortuis, & surrexit de Sepulchro, nullus Defunctus debet idcirco in Sepulchrum intrare, quia unde exivit vita, non debet mors illuc ingredi. Quòd si necessitas cogat, aperiatur privatim 246

tim

tim Sepulchrum, & repoſito priùs Cadavere in aliquo remotiori Eccleſiæ loco poſt Veſperas, ſine cantu fiant legendo Exequias pro ejus Anima.

Unum reſtat hoc loco dicendum quoad Miſſam. 347
Quinto igitur notandum eſt, quòd in hoc Die Sancto Paſchæ celebrari non debet in Oratoriis privatis: tum quia in Brevibus Apoſtolicis Indultum hujuſmodi continentibus excipiuntur ſemper Feſta Anni ſolemniora, inter quæ nemo eſt qui ambigat eſſe connumeratum Paſcha: tum quia Decretum Sacræ Rituum Congregationis *de Anno* 1607. *ſub die* 17. *Novembris* omnem tollit dubitandi rationem, ſiquidem in eo expreſsè excepta legitur hæc Dominica Reſurrectionis, ut videre eſt in mea Collectione de Sacris Ritibus *ſub num. margin.* 293. *pagina* 88. ubi citata conſpicitur Doctorum caterva dictum Decretuum referentium, & ex me tradit etiam La Croix *in Theolog. moral. tom.* 2. *libr.* 6. *part.* 2. *tract.* 4. *ſub numer.* 2055. *Decreto* 128. Et hanc ſpecificam Paſchæ exceptionem voluit Clemens Undecimus hiſce præciſis verbis ſequentibus, ſcilicet: *In Oratoriis privatis, quæ per Sanctam Sedem conceſſa fuerint, non liceat Regularibus cujuſvis Ordinis, aut Inſtituti, ſeu Congregationis, etiam Societatis Jeſu, aut etiam cujuſcumque Ordinis Militaris, etiam S. Joannis Hieroſolymitani, aut aliàs quibuſcumque Sacerdotibus, celebrare in diebus Paſchatis Sanctiſſimæ Reſurrectionis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, aliiſque Anni Feſtis ſolemnioribus, ac diebus in Indulto exceptis*, ut habetur in particulari Bullario dicti Pontificis, *par.* 3. *Conſtit.* 1. *quæ incipit* Quoniam Sancta ſanctè, *pag.* 540. *emanata anno* 1703. *ſub die* 15. *Decembris*, & refert etiam Eminentiſſimus Petra in ſæpè laudatis, ſemperque laudandis Commentariis ad Conſtitutiones Apoſtolicas, *tom.* 2. *circa Conſtitut.* 8. *Honorii III. ſect. unic. ſub num.* 66. *pag.* 501. Quòd ſi Regulares celebraverint in Oratoriis privatis Domicellorum diebus exceptis (& conſequenter hoc Die Paſchæ) poteſt Epiſcopus in eos animadvertere, ſervata forma Concilii, ut reſpondit *Sacra Concilii Congregatio in Neapolitana ſub die* 30. *Maii* 1699. apud

Fran-

Franciscum Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 1. *tit.* 6. *formul.* 20. *sub numer.* 21. *pag.* 235. & egomet retuli in mea Collectione de Regularibus cujuscumque Ordinis, *tom.* 3. *sub nu. margin.* 4092. *pag.* 469.

Quòd si Litaniæ majores, quæ præscribuntur recitandæ die vigesima quinta Aprilis, occurrant in Die Sancto Paschæ (ut contigit hoc Anno 1734. in quo scribo: & sic vidi utrumque Pascha, modò longius, & antea brevius, Anno scilicet 1693.) earum Processio, unà cùm Missa, transfertur ad Feriam tertiam festivam immediatè sequentem infra hanc Octavam, ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis *de die* 25. *Septembris* 1627. quod Decretum à pluribus relatum, factum postmodùm fuit Rubrica Breviarii & Missalis Romani *in Festo S. Marci Evangelistæ*: quidquid dicat Bauldryus quoad hoc, cautè legendus, qui *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 12. *sub numer.* 9. *pag.* 265. transfert in Feriam secundam, cùm Decretum supra citatum præcesserit ejus Opus, in quo sæpè ipse Bauldryus Gavantum citat, cui forsan quoad hoc noluit fidem præstare. Gavantus autem, quo petente emanatum fuit Decretum ipsum, affert etiam justas suæ petionis rationes, nam *tom.* 2. *sect.* 2. *cap.* 6. *die* 25. *Aprilis*, ait, quòd ideo non est facienda in Die Sancto Paschæ Processio Litaniarum majorum, quia Missa Episcopalis, Communio totius Populi, & Cleri, & ob has causas occupatio, impediunt dictam Processionem, in Die tamen Festo faciendam (ut addit) ex institutione S. Gregorii: sed circa hoc, mihi potiùs videtur dicendum, ex Decreto supracitato, nam S. Gregorius instituit in Die non Festivo, prout est illa S. Marci, qui solùm festivus est, ubi S. Marcus est Patronus Loci principalior, ut est Venetiis. Hæc tamen Processionis translatio, est solius Diei Paschæ privilegium, non autem dierum, qui sequuntur. 348

Quia verò non solent hodie Fideles aliquid manducare, quod non sit priùs benedictum: ideo Sacerdos benedicturus Agnum Paschalem, Ova, Panem, 349

nem, & cætera comestibilia, sit indutus Superpelliceo, & Stola alba, assistentibus duobus Clericis cum Cottis, uno cum vase Aquæ benedictæ, alter vero cum Rituali Romano vel Missali, ex quo sumendæ sunt Benedictiones, ut benè suggerit Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 9. *sub num.* 8. *pag.* 429. Prædictas tamen Benedictiones non esse de Juribus merè Parochialibus, & consequenter fieri posse etiam à Capellanis Confraternitatum, declaravit *Sacra Rituum Congregatio in Decreto Urbis & Orbis, emanato sub die* 10. *Decembris, approbante Clemente Undecimo sub die* 12. *Januarii* 1704. ut egomet retuli in mea Collectione de Parochis, utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 1680. *juxta tertiam editionem Paternam de Anno* 1737. & post me dixit quoad Ovorum Benedictionem Barruffaldus *in Commentar. ad Rituale Rom. tit.* 58. *sub num.* 5. *pagina* 276. Hanc tamen Agni in Pascha, & Ovorum Benedictionem, cùm sit antiquissima, ab Apostolis introductam fuisse, probabiliter tenet Quartus *tit.* 3. *de Benedict. sect.* 3. *&* 4. *utrobique prælud.* 1. At Panis Benedictio originem ducit proculdubio ab ipso Christo, qui pluries benedixit Panes: ut ex ejus modo benedicendi & frangendi cognoverunt eum illi duo Discipuli, qui coegerunt illum, dicentes: *Mane nobiscum, Domine, quoniam advesperascit.*

Ultimo loco succedit Benedictio Mensæ, quæ sicuti ponitur in fine Breviarii, sic ego eam pono 350
in fine hujusce Diei. Ubi igitur fieri solet hæc Benedictio, ut præsertim apud Claustrales numquam omittitur, in hoc Sancto Die Paschæ, & deinceps usque ad Cœnam sequentis Sabbati, dicitur Versiculus, *Hac Dies, quam fecit Dominus, &c.* cum Psalmo *Confitemini*. Quàm autem antiquus sit mos benedicendi Mensam, patet ex eo, quòd originem habet à Christo, qui post Benedictionem Panis, distribuit ut manducarent. Apostoli itaque Christum imitati, docuere posteros Benedictionem Mensæ. Effectus verò hujusmodi Benedictionis, est præservatio Fidelium à peccatis gulæ, & damnis inde sequen-

quentibus: & ficuti hæc Benedictio est actus Fidei, sic si quid mortiferi ederint, vel biberint, non eis nocebit. Idcirco in quacumque Domo, sumpto à Claustralibus exemplo, fieri deberet Benedictio hujusmodi; nam & in Deuter. 8. dicitur: *Cùm comederis, & biberis, memor esto Domini Dei tui*. Hinc S. Joannes Chrysostomus *homil.* 83. *in Matth.* sic habet, corrigens negligentes: *Audiant omnes, qui quasi porci, cum jam comederint, temulenti consurgunt, quando gratias agere Deo deberent*. Sed & S. Hieronymus hortatur ad hujusmodi Benedictionem ante Mensam, & post Mensam ad actionem gratiarum, nam Epist. 22. ad Eustochium, sic ait: *Nec cibi sumantur, nisi oratione præmissa: nec recedatur a Mensa, nisi referatur Creatori gratia*. Non solùm autem Claustrales, sed multi pii Episcopi volunt ad Mensam sacras Lectiones, ut mentes cum corporibus reficiantur: & in fine Cœnæ legi solet Martyrologium pro die sequenti, præsertim in Refectoriis Collegiorum, ut discatur sufferentia passionum, & imitatio virtutum.

§. VIII.

De iis, quæ spectant ad Feriam secundam infra Octavam Paschæ.

Feria secunda infra Octavam Paschæ habet annexum præceptum audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Ejus Officium celebratur sub ritu duplici primæ classis in colore albo: Attamen nullum Festum hodie occurrens celebrari potest, quocumque ritu sit decoratum: Unde si hæc Feria secunda incidat in diem sextam Aprilis, ut in Tabula decima quinta ordinis perpetui, Mantuæ in Ducatu hujus nominis transfertur 351

Festum

Festum S. Cœlestini Papæ & Martyris, Titularis Ecclesiæ Cathedralis, & consequenter duplex primæ classis: Si verò occurrat die duodecima ejusdem Mensis, ut in Tabula vigesima prima, Veronæ in Dominio Veneto transfertur sub ritu duplici primæ classis Festum Sancti Zenonis Episcopi & Martyris, præcipui Urbis Patroni: Si autem dicta Feria secunda veniat die vigesima quarta dicti Aprilis, ut in Tabula trigesima tertia, Patavii apud Venetos transfertur Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, donec forsan nova dies assignetur (quia in meliorem formam ex integro reducitur) vel reservetur antiqua. Quia verò quilibet Dies hujus Octavæ inscribebatur *in Albis Paschalibus*, antiquitùs hoc tempore fiebat ab Episcopo Benedictio Virginum: ita enim statuitur in Epistola Gelasii Papæ ad Episcopos Lucaniæ: *Devotis quoque Deo Virginibus, nisi, aut Epiphaniarum Die, aut in Albis Paschalibus, aut in Apostolorum Natalitiis, sacrum minimè velamen imponant*, ut refert eruditissimus Menardus *in Notis ad Libr. Sacramentor. S. Gregor. Pp. nota* 603. ubi etiam *nota* 604. addit ad rem verba S. Ambrosii in ipsa Resurrectionis Dominicæ Solemnitate, libro ad Virginem lapsam: *Non es recordata diei sanctæ Dominicæ Resurrectionis, in quo Divino Altari te obtulisti velandam*. Quoad verò hodierni Officii recitationem, omnia dicuntur, ut in Die Paschæ, exceptis propriis hujus Feriæ secundæ. Propria autem sunt, Versiculus *surrexit Dominus de Sepulchro*, Responsorium *Qui pro nobis*, tres Lectiones de Homilia S. Gregorii Papæ in Evangelium Lucæ *Duo ex Discipulis Jesu*, cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Jesus junxit se*, ac etiam Oratio *Deus, qui solemnitate Paschali*, sine commemoratione Festi simplicis, si hodie occurrat.

Missa hujus Feriæ secundæ est propria, in qua 352
dicitur *Gloria*, unica Oratio, omissa tum commemoratione Festi simplicis hodie occurrentis, tum Collecta de Anniversaria Die Electionis & Consecrationis Episcopi si incidat, quia in duplicibus primæ classis non est facienda hujusmodi commemoratio:

moratio: unde hoc Anno 1734 benè se gestit Kalendarista Genuensis, qui die undecima Maji, tamquam prima die non impedita, ordinavit Officium translatum duplex primæ classis de S. Georgio Martyre, Patrono Urbis Principali, tunc occurrente in Sabbato Sancto, & addidit: *Dies Electionis Illustrissimi, ac Reverendissimi Domini Domini Fratris Nicolai Mariæ de Franchis, Ordinis Prædicatorum, de qua hoc anno nihil, neque in Missa solemni*, sed subdit, quòd Sacerdotes orent pro eo, & proculdubio intelligit in Memento Vivorum, sine Collecta: & idem dicit die septima Julii ejusdem Anni, in qua occurrit Festum S. Syri Episcopi, quod ibi celebratur sub ritu duplici primæ classis, & simul cadit Dies Consecrationis ejusdem Archiepiscopi. Nihilominùs quoad Missam solemnem, vide supra Decretum positum de Missa in Epiphania. Cæterùm in hac eadem Missa dicitur *Sequentia* post Graduale, & post Evangelium *Credo*, cum Præfatione *Te quidem Domine omni tempore*, & cum *Communicantes*, sicuti etiam *Hanc igitur* de Octava.

Ex veteri tamen Ecclesiæ consuetudine Præfatio hodiernæ Missæ erat alia ab illa, quæ habetur modò in Missali, quam ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ desumptam, hìc ad litteram transcribimus, & ante oculos ponimus Lectoris Ecclesiastici, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et te suppliciter exorare, ut Fidelibus tuis dignanter impendas, quo & Paschalia capiant sacramenta, & desideranter expectent ventura: Ut in mysteriis, quibus renati sunt, permanentes, ad novam vitam his operantibus perducantur, per Christum Dominum nostrum: Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Benedictio verò Episcopalis, de cujus antiquo usu jam supra diximus in Missa Sabbati Sancti, itidem deprompta ex eodem Libro Sacramentorum, sub sequentibus præcisis verbis continebatur pro hac Feria secunda Paschæ, scilicet, *Deus, qui pro vobis suscepit injuriam Crucis, lætitiâ vos innovet suæ Resurrectio-* 353

rectionis. Amen. *Et qui pendenti secum in Cruce Latroni omisit delictum, vos salvet à cunctis nexibus peccatorum*. Amen. *Ut Redemptionis vestræ mysterium & dignè conservetis in opere, & locupletiùs æterna perfruamini remuneratione*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in dicta Missa Sabbati Sancti.

Sed & alias duas Præfationes volumus de more nostro hìc adnectere ad eruditionem, ut Lector Ecclesiasticus & sciat quam olim recitabant aliquæ Ecclesiæ, & quam etiam modò legunt à Romana diversam. Brevem igitur dicebat antiquitùs Ecclesia Gallicana, ut patet ex Mabillonio *in Liturg. Gallic. lib. 3. pag. 254.* & ex eo transcriptam habes hìc sequentem, nempè: *Verè dignum & justum est: quia verus ille Agnus, qui pro nobis est immolatus. Qui mortem nostram moriendo destruxit, & vitam nostram resurgendo reparavit Jesus Christus Dominus noster. Cui meritò omnes Angeli, &c.* Quæ autem etiam nostris temporibus legitur Præfatio in particularibus Ecclesiis, est illa Ambrosianorum, non longa quidem, sed in sua brevitate differt ab aliis, quam pro Feria ista secunda continet eorum Missale Mediolani impressum, & est ea, quæ sequitur, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum nostrum. Qui semper in nobis Paschale perficiat Sacramentum: ut per initiata remedia, continuis educare non desistat augmentis. Unde profusis gaudiis totus in orbe terrarum Mundus exultat: Sed & superna virtutes, & Angelica continunt potestates hymnum gloriæ tuæ perpetim, sine fine dicentes.* 354

Ut autem aliquid vel breviter differamus de iis, quæ fieri possunt vel nequeunt in hac Feria secunda Paschæ, inprimis de Festo occurrente & transferendo, utcumque solemni & concursum habente, non potest Missa cantari, quia Rubrica Missalis *tit. 6. de translat. Festor.* complectitur in exceptione etiam hanc Feriam secundam, imò & tertiam sequentem. Sed neque cantanda est Missa Votiva, 355

neque pro Defunctis in Die Obitus, ex rationibus supra allatis in Dominica Resurrectionis. Quoad Oratoria verò privata Indultum Apostolicum habentia, potest ibi celebrari in hac Feria secunda: ex eo enim, quòd nulla cani potest ex dictis Missa Votiva, non infertur ad prohibitionem Missæ privatæ de Die in præfatis Oratoriis: nam de Missa
354 non cantanda satis clarè loquitur Rubrica Missalis supra citata, ubi expresse legitur excepta *Dominica Resurrectionis cum duobus Diebus sequentibus*: Decretum verò de exceptione Dierum solemniorum pro celebratione in memoratis Oratoriis, nullam facit mentionem de duobus Diebus sequentibus, sed tantùm dicit *in Paschate*: ergo hæc Feria secunda non est excepta: Idcircò sicut in publicis Ecclesiis non cantatur Votiva, quia Rubrica excipit, sic dicitur privata de Die in Oratoriis, quia Decretum non excipit: Et hæc forsan potest esse ratio, propter quam communiter sentiunt tum Theologi, tum Rubricistæ, quòd hodie, & feria tertia sequenti dici possit Missa in sæpè dictis Oratoriis privatis, ut pluribus relatis hanc opinionem sequentibus tenet Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *tractat.* 1. *quæst.* 639. *sub numer.* 2. ne alios nominatim dicam Auctores quoad hoc unanimes & concordes. At quia in Brevibus Privilegiorum de Altaribus exprimitur Missa pro Defunctis, ita ut Doctores sentiant, quòd nisi dicatur talis Missa, Privilegium non valeat, ideo sciendum, quòd Missæ de hac Octava Paschæ ad Altare quomodolibet Privilegiatum celebratæ, suffragantur perinde, ac si celebratæ essent pro Defunctis, juxta formam Privilegiorum, ut concedit *Innocentius Undecimus in Constitut. qua incipit*: Aliàs postquàm, *edita anno* 1688 *die* 4.
355 *Maji*, apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 6. *sub num.* 6. *pag.* 330. & refert etiam Matthæuccius *in Offic. Cur. Ecclesiast. cap.* 4. *sub num.* 3.

Licèt autem Rubrica Breviarii & Missalis dicat in die S. Marci Evangelistæ, quòd si in die Sancto Paschæ occurrant Litaniæ majores, transferen- 356

dæ sint in Feriam tertiam sequentem, non inde sequitur, quòd si hæc Feria secunda incidat in diem vigesimam quintam Aprilis, (ut in Tabula trigesima quarta ordinis perpetui) non sint eo die celebrandæ. Hujusmodi igitur casu eveniente, fit hodie earum Processio, & consequenter cantatur Missa de Rogationibus in colore violaceo: & hæc est unica Missa privilegiata, quæ potest hac die cantari, vel Feria tertia sequenti. At quia extat Decretum Sacræ Rituum Congregationis de die 23. Maij 1603. in quo dicitur: *Si terminetur Processio Litaniarum majorum ad Ecclesiam S. Marci, cantatur ibi Missa de S. Marco*, ut clariùs infra dicetur in Feria quarta sequenti: non ideo in hac Feria secunda, nec in sequenti tertia, canenda est hujusmodi Missa: nam Decretum loquitur de Missa S. Marci possibiliter canenda: sed in nostro casu ex dictis non potest cantari: ergo cantanda est de Rogationibus, quæ hodie conceditur, & est privilegiata, non tamen omissa Conventuali, seu altera de Die. Præterquàm quòd ideò in aliis casibus cantanda est dicta Missa S. Marci in Ecclesia propria, quia titulus est Ecclesiæ, & lætitiæ locus eo die, ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub numer.* 10. sed in casu proposito cessat ratio lętitiæ, & non contaminandæ solemnitatis, quia prævalet in omnibus & per omnia Missa de Feria secunda, vel tertia sequenti, & nihil fieri potest de solemnitate Titularis: ergo cessante ratione, cessat & Missa de S. Marco in sua Ecclesia.

Cæterùm in Missa Rogationum, quæ cantari debet in prædicta Feria secunda, vel tertia sequenti 357
infra Octavam Paschæ non dicitur *Gloria*; quia utimur colore violaceo, cum quo non benè stat Hymnus Angelicus, ut habet Rubrica Missalis *tit.* 8. *sub num.* 4. nec fit in eà commemoratio de Octava, sed in Cathedralibus & Collegiatis cantantur duæ Missæ, una scilicet de Die, & altera de Rogationibus. In hac tamen Missa Rogationum cantanda, dicitur secunda Oratio de Beata Maria *Concede*, & tertia *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, nisi Sedes vacaret,

caret,

caret, quia eo casu tertia Oratio semper esset *Ecclesiæ*. Et cùm sit Missa extra Octavam, sic nec dicitur *Credo* ratione Octavæ: Unde cùm ad rem nostram Capitulum & Canonici Cathedralis Collensis humiliter supplicassent Sacræ Rituum Congregationi pro declaratione viginti duorum Dubiorum, inter ea fuit sequens, videlicet: *An occurrente Festo S. Marci infra Octavam Paschatis, in Missa Rogationum sit dicendum, Credo?* Sacra eadem Rituum Congregatio ad decimum septimum dubium respondit: *Negativè, sub die 5. Julii* 1698. quæ quidem Declaratio, unà cum omnibus aliis eadem die emanatis, quod me reperitur in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii, & refert etiam P. Merati *tom. 1. par. 2. in Indice, sub numer.* 536.

Præfatio tamen in eadem Missa de Rogationibus 358
dicitur de Octava, sed in cantu feriali, cum *Communicantes*, ac etiam *Hanc igitur*, quia considerantur de tempore. In fine hujus Missæ de Rogationibus, ad *Benedicamus Domino* non adduntur duo *Alleluja*, ut benè notat Piscara Castaldus in Cæremoniali suæ Religionis *lib. 3. cap. 21. sub numer.* 6. *pag.* 199. cujus ratio esse potest, tum quia in colore violaceo, & in Missa mœroris non dantur signa lætitiæ, quam significat *Alleluja*: tum quia dicuntur tantùm in Missa de Octava: tum denique quia Rubrica expressè dicit ad *Ite Missa est*, & ideo non etiam ad *Benedicamus Domino*. Tandem ad
357 hanc Missam non accenditur Cereus Paschalis, ut uno ore omnes sentiunt, Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 3. sect. 8. cap. 8. sub num. 4. pag.* 428. Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par. 4. cap. 11. artic. 5. sub numer.* 24. *pag.* 263. Quartus *de Benedict. sect. 6. dubitat. 3. pag. mihi* 121. Guyetus *in Heortolog. lib. 4. cap. 18. quæst. 30. pag. 294. juxta edit. Venet.* & denique Halden *in Ephemerolog. par. 1. tit. 21. pag.* 127. quorum rationem esse existimo, quia cùm Cereus Paschalis repræsentet Christum resurgentem, ut alibi diximus, non est accendendus in

Missis luctuosis, nam per Resurrectionem Christi *sat funeri, sat lacrymis, sat est datum doloribus.*

De Vesperis in hac Feria secunda Paschæ, sive solemnibus sive privatis, parùm occurrit dicendum: omnia enim dicuntur, ut in secundis Vesperis de Dominica Resurrectionis: exceptis dumtaxat Antiphona ad *Magnificat*, quæ hodie est *Qui sunt hi sermones, &c.* & Oratione propria hujus Feriæ secundæ, nempè: *Deus, qui solemnitate Paschali, &c.* Et Oratio quidem debet esse unica, ita ut neque facienda sit commemoratio de Festo simplici, si cras occurrat: unde si hæc Feria secunda incidat in diem decimam tertiam, vel decimam sextam Aprilis, ut in Tabula vigesima secunda, vel vigesima quinta ordinis perpetui, nihil in his Vesperis de SS. Tiburtio, & Sociis, nihil de Sancto Aniceto, cras respective occurrentibus. Completorium verò omninò dicitur, ut in Die sancto Paschæ. 359

§. IX.

De modo dicendi Litanias majores, sive occurrant in Feria secunda Paschæ, sive in alia Die infra hanc Octavam.

Nonnulla occurrunt hoc loco dicenda de Litaniis majoribus, sive in Feriam secundam Paschæ, sive in aliam quamcumque Diem infra hanc Octavam incidentibus. Nihil tamen intendimus dicere de earum institutione: siquidem, cùm non conveniant inter se Auctores, nec veritas rei idcircò clarè appareat, Lector curiosus audiat illos, 360

illos, quos remissivè videre poterit. Et eo magis tacenda videtur earum institutio, quia & Institutorem ignorari, & Auctorem hujus Processionis
359 nesciri, fatetur Quartus *de Process. sect. 2. punct. 9. pag. mihi* 26. Unum dici potest, quòd hæ Litaniæ nuncupantur forsan majores, quia antiquitùs majori solemnitate fuerint celebratæ, majori videlicet Ecclesiasticorum & Sæcularium concursu, majori apparatu, majori luminum copia, quibus Litanias Rogationum minores ideò appellatas excedebant, ut videtur velle dicere licèt non tam clarè, Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 2. sect. 10. cap. 7. sub num.* 1. *pag.* 273. Nostrum hoc loco præcipuè est, antequàm loquamur de modo, disserere de præcepto. Rubrica enim Breviarii in Festo S. Marci Evangelistæ sic habet: *Hodie qui non intersunt Processioni Litaniarum, dicant illas privatim, &c.* ubi proculdubio ly *dicant* esse verbum præceptivum, observat Gavantus *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 16. *sub num.* 3. & consequenter earum omissio est lethalis, in quo omnes conveniunt: & omnium novissimus quoscumque sacris Ordinibus initiatos ad has recitandas teneri sub culpa gravi dixit Reverendissimus Dominus mihi in amicitia conjunctissimus Joannes de Comitibus Parochus Archipresbyter in Loco *La Tisana* nuncupato Diœcesis Venetæ, in sua erudita Dissertatiuncula de hujusmodi Litaniis, quam, ne deperdita evaderet, impressam volui in fine Libri, cui titulus: *Directorium Sacrificantium, Auctore Joanne Maria Turrino, Venetiis* 1732.

Cùm ergo hæ Litaniæ sint præceptivæ, debent 361
peculiari mentis attentione, & cordis fervore cantari vel recitari: unde qui volunt satisfacere, non debent fabulari, vel materialiter tantùm cum aliis
360 cantare. Privatim recitantes, debent eas dicere flexis genibus, nam tempore Paschali genua non flectimus, sed stantes oramus, nisi in duabus Litaniis, ait Joannes Belethus *in brevi explicat. Divinor. Officior. cap.* 121. *in fine, pag. mihi* 360. Nec observandum est, quòd hoc tempore non jejunemus, nam Romana consuetudine vocatur *Litania major*

 non

non in jejunio, ut habent Ordo Romanus, Alcuinus, & Amalarius, citati à Jacobo Eveillon Canonico Ecclesiæ Andegavensis in Libro *de Process. Eccles. cap. 20. pag. mihi 227. juxta edit. Parisien. de Anno* 1651. Et jure merito genua sunt flectenda, in hac etenim Supplicatione statum peccatorum repræsentamus, rogantes humiliter Deum, ut nobis parcendo, & avertendo iram suam à nobis, *fructus terræ dare & conservare dignetur*. Siquidem institutæ sunt Mense Aprili, quia hoc tempore segetes omnes sunt in via ad profectum, messes pullulant, arbores florescunt, Vineæ, & Olivæ prorumpunt: quare citatus Ordo Romanus sic hatet: *Ex qualitate temporis colligimus, Litaniam necessariam esse ad fruges conservandas*, ut habet dictus Eveillon *loco citato, pag.* 233.

362 His præmissis de præcepto recitandi Litanias majores, veniamus ad modum eas cantandi in Processione, Clerus igitur, & Populus, hora statuta, manè in Ecclesia congregati: in Ecclesia scilicèt majori, inquit Piscara *in Prax. Cæremoniar. libr. 2. sect. 10. cap. 7. sub numer. 2. pag.* 275. omnes contrito corde, & humili corde Deum flexis genibus paulisper precentur: non tamen canendo, sed vel vocaliter submissa voce, vel mentaliter: quam Ritualis Romani Rubricam rarò servari vidi, cùm ferè quovis anno in uno vel altero Loco sim hoc tempore præsens huic Processioni: unde non fuit solus in hujusmodi observatione Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Rom. tit. 79. sub num. 27. pagin.* 331. Sacerdos Pluviali cum Ministris, vel saltem Superpelliceo, & Stola violacei coloris sit indutus: in majoribus autem Ecclesiis, non solùm ipse Pluviali indui debet, verùm etiam Ministri paramentis sui Ordinis, Piscara *loco citato, sub numer.* 2. Cæteri verò Sacerdotes, & Clerici Superpelliceis induti, sequentem Antiphonam stantes concinant, nempe: *Exurge Domine, &c.* cum Psalmo *Deus auribus nostris, &c.* & cum *Gloria Patri*: Postmodùm repetant dictam Antiphonam *Exurge Domine, &c.* ut in Rituali Romano. Deinde genuflectant omnes,

& duo

& duo Clerici ante Altare majus genuflexi, devotè Litanias cantare incipiant, cæteris eadem voce respondentibus. Dum Rituale dicit, quòd debeant respondere eadem voce, oritur Dubium, an respondere debeant iisdem verbis invocationum, ut supra diximus de Sabbato Sancto. Primus ómnium hoc Dubium postea ferè ab omnibus excitatum proposuit Gavantus *tom. 2. sect. 6. cap. 16. sub numer. 5.* ubi ad solutionem respondet cum distinctione, videlicet: Si Processio sit longior, cantantur cum repetitione: si verò brevior, sine repetitione hujusmodi: sed tamen hæc distinctio respicit Ecclesiarum consuetudinem: unde Auctor concludit, hanc repetitionem esse propriam Sabbati Sancti: ideoque si in longiori Processione non sufficiant Litaniæ, possunt vel repeti, vel addi Psalmi hoc lo-
362 co à Rituali assignati. Non ideo sunt dicendi Hymni, vel Cantica lætitiæ, quia est Processio de luctuosis: unde consuetudinem quorumdam Locorum Responsoria & Hymnos canentium reprobat Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par. 4. cap. 12. sub numer. 11. pag. 265.* Quapropter Cæremoniale Episcoporum inferiùs citandum præscribit, ut per viam Processionis cantentur quæ in Rituali Romano continentur, & statim addit, *& nihil ultra.*

Cùm autem cantatum erit, *Sancta Maria, Ora pro nobis*, inclusivè, surgunt omnes, & ordinatim procedunt, egredientes, Litaniasque prosequentes, 363
præcedente Cruce, cum Candelabris & cereis accensis, ut benè notat Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 2. sect. 10. cap. 7. sub num. 2. pag. 275.* Exeunte Processione ab Ecclesia, Clerus imponit capiti Birretum Sacerdotale, non tamen Galerum, nisi pluvia cogente, quem cæteroquin prohibet Rituale Romanum, *tit. de Procefs. rubric.* 3. cui Rituali inhærens Sacra Rituum Congregatio, neque Regulares uti posse pileo, non obstante prætenso solito, decrevit, & ita servari mandavit, *in una Aquipendii, sub die* 26. *Aprilis* 1692. apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par. 3. in supplemen. ad I. Tomum, pag. 9. sub num. 81. & 82.* & novissime ut Sacri Ritus in

Functionibus Ecclesiasticis ad ammussim serventur, dictam dispositionem Ritualis Romani, quoad prohibitionem Galeri in Processionibus, observandam esse, non solùm ab Ecclesiasticis Sæcularibus, sed etiam Regularibus, præcepit Clemens Undecimus *in Bullario Romano postrema editionis Luxemburgensis, tom. 8. par. 2. Decreto 8. emanato sub die 9. Decembris* 1704. Crux verò debet præcedere, quia ejus prælatione protestantur Fideles se Christo Crucifixo nomen dedisse, sub ejus Signis militare, quorum primum & magis conspicuum est Crucis Vexillum, de quo Ecclesia, *Vexilla Regis prodeunt, fulget Crucis mysterium*, ut dicit, & optimè dicit Paulus Maria Quartus *de Process. sect. 1. punct. 6. considerat. 2. pag. 6.* ubi etiam egregiè addit, quòd, cùm signum Crucis magnam vim habeat fugandi Dæmones, ad cujus præsentiam contremiscunt, quo ipsi debellati fuerunt, *Ecce Crucem Domini, fugite partes adversa*, meritò in Processionibus, quæ diriguntur ut castrorum acies ordinata coutra Dæmones, erigitur Crux in principio ut fugatis inimicis, via tutissima paretur. Et revera illis amoris, attentè & devotè possumus orare, quid à pravis cogitationibus in mente mundati, humiliùs Deum rogamus in Litaniis, *ut mentes nostras ad cælestia desideria erigat*.

364 In prædictis Litaniis, post nomen S. Joannis Baptistæ, statim addendum illud S. Josephi, dicendo: *Sancte Joannes Baptista, ora pro nobis: Sancte Joseph, ora pro nobis: Omnes Sancti Patriarchæ &c.* de qua additione vide, quæ diximus in Litaniis Sabbati Sancti prout dictum nomen S. Josephi eodem loco ad omnes Sanctorum Litanias apponi mandavit Benedictus Decimustertius *in Decreto Urbis & Orbis, edito sub die* 19. *Decembris* 1726. Attamen hæc notitia pro illis tantùm inservit, qui Breviaria habent & Ritualia veteris editionis, nam in nostris recentioribus jam hujusmodi additio, me suadente cum ostensione Decreti, omninò cernitur impressa. Notandum tamen venit, quòd post Versiculum *Ab ira tua*, non est dicendus, imò absolutè omittendus ille alius Versiculus *A' flagello terræmotus*: & ideò caute quo-

ad

ad hoc legendus Baruffaldus (cæteroquin in pluri-
bus sequendus) *in Commentar. ad Rituale Rom. tit.*
79. *sub num.* 8. *pag.* 329. hic etenim error , qui in
aliquibus Breviariis apud nos impressis irrepserat ,
fuit post modùm , me admonente , correctus : Si-
quidem Clemens Undecimus à dicto Baruffaldo ci-
tatus fecit ordinationem specialem pro Alma Urbe
Regnoque Neapolitano , tunc temporis terræmotu
vexatis : non tamen fuit ordinatio generalis , nec
consequenter additio in Breviariis & Ritualibus im-
primenda. Vacante verò Sede Apostolica, omitten-
dum est ly *Domnum Apostolicum*: & cùm dictæ Li-
taniæ terminandæ sint cum Precibus & Orationi-
bus, ex Rituali Romano , hinc est , quòd etiam
omitti debet, tum Versiculus post Psalmum in Pre-
cibus, *Oremus pro Pontifice Nostro*, tum etiam Oratio
pro eodem, *Omnipotens sempiterne Deus , miserere fa-
mulo tuo Pontifice Nostro*, ea ratione, quia Papa non
est, si vocat Sedes , ut monet Gavantus *tom.* 2. *sect.*
9. *cap.* 4. *sub numer.* 11. & ipsum rectè monere dicit
Carolus Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.* 20. *quæst.* 7.
in fine , *pag.* 302. *juxta editionem Venetam de Anno* 1729.
post Parisiensem de Anno 1657.

In his Litaniis nulla alia Sanctorum nomina sunt 365
exprimenda , præter ibi descripta , nec de Sancto
364 Urbis Patrono , nec de Titulari Ecclesiæ , si ejus
invocatio non reperiatur in Litaniis, inconsultà Se-
de Apostolica , quæ hujusmodi additionem denega-
vit Canonicis Cathedralis Regiensis , *sub die* 22.
Martii 1631. ut citata Doctorum caterva , dixi in
mea Collectione de Sacris Ritibus , *sub numer.
margin.* 582. *pag.* 177. licèt consuetudinem Ecclesia-
rum Sanctos suos Litaniis inserentium pro virili
tueatur Guyetus *loco proximè citato* , *quæst.* 7. *vers.
Ex his verò colligas*, *pag.* 301. Multò minùs invoca-
ri debent, qui nondum sunt canonizati, neque pri-
vatim recitando Litanias , ut citatis auctoribus te-
net Gavantus *dicta sect.* 9. *cap.* 4. *sub numer.* 10. &
subscribit Guyetus *ibidem* , *vers. Quod dictum* : Sed
post eos declaravit Sacra Rituum Congregatio , ap-
probante Alexandro Septimo, *in Decreto Generali de*

Beatis

Beatis emanato sub die 27. *Septembris* 1659. ubi reverà sic expressè habetur sub numero decimo: *Publicis in Precibus, præter indulta, & à Sede Apostolica approbantes, Beati non invocentur*; ut refert Angelus à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Beati*, & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 370. Unde Patribus Servitis concessa quidem fuit facultas describendi juxta proprias classes in Litaniis majoribus in Ecclesiis Ordinis tantùm recitandis, nomina Beatorum Ordinis præfati, sed tamen post illorum descriptionem in Sanctorum Albo, ut cum tali conditione indulsit Benedictus Decimustertius *anno* 1729. *sub die* 20. *Martii*, *in Decreto Romæ impresso*, *typis Reverendæ Cameræ Apostolicæ* 1729. quod ego integrum Domi asservo.

Quòd si aliqua Religio habeat Privilegium Apostolicum nominandi in Litaniis Fundatorem Ordinis, non ideo ex sola Privilegiorum communicatione possunt aliæ Religiones uti eo Privilegio, sed debent speciale obtinere, prout ad tertium Dubium ita declaravit, ac servari voluit, & insuper imprimi mandavit Sacra Rituum Congregatio in Decreto generali de die 20. Martii 1706. in Bullario particulari Clementis XI. Romæ impresso 1723. *par.* 3. *Constitut.* 6. *pag.* 565. ac etiam in Bullario Romano novo, *tom.* 8. *par.* 2. *Decreto* 6. *pag.* 434. sed modò reperitur initio Breviarii novissimi. Religio verò, quæ gaudet hujusmodi Privilegio, dum invocat in Litaniis Sanctum Ordinis Fundatorem, non debet addere nomen Patriæ, dicendo exempli gratia: *Sancte Francisce de Paula, ora pro nobis*: quod clarè patet ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis, emanato *sub die* 23. *Decembris* 1624. & per extensum relato à Peyrino *de Privileg. Regular. tom.* 1. *circa Constitut.* 17. *Leonis X. sub numer.* 2. *pag.* 138. in quo dicitur, quòd Regulares Ordinis Minimorum, dum in Litaniis Orationibus, Versiculis, cæterisque actibus inter Divina Officia occurrentibus invocant Sanctum Franciscum suæ Religionis Fundatorem, non debent addere *de Paula*: ex quo solo, licèt unico exemplo, quid in similibus

bus sit faciendum, ostenditur: non enim hic casus est unus ex illis specialibus, qui trahi non possit in exemplum similium: sed neque videtur, quòd sit ita particularis prohibitio, ut extendi non valeat ad quascumque alias Religiones in suorum invocatione sanctorum in Litaniis ex Privilegio facienda: & novissimè hoc idem decrevit eadem Sacra Rituum Congregatio *in Einsilden. hoc nostro anno 1736. sub die 23. Junii*, hisce præcisis verbis, unde licèt: *Ab Orationibus expungenda sunt cognomina, & Patria Sanctorum*, prout refert fidelissimus testis de visu, Reverendissimus P. Gajetanus Maria Merati, ejusdem Sacræ Congregationis Consultat, *in Addit. ad Gavant, tom. 1, par. 2. in Indice, sub numer. 682.*

366 Si ad unam, vel plures Ecclesias in via sit divertendum, ingressis Ecclesiam, intermissisque Litaniis vel Psalmis, cantatur Antiphona cum Versu, & Oratione Sancti Patroni illius Ecclesiæ. Deinde egredientes, resumptis Precibus, eodem ordine procedunt usque ad Ecclesiam, ubi cum Precibus, omnibusque Orationibus Processio terminatur, ut in fine Breviàrii Romani post Psalmos Pœnitentiales: Ita Rituale Romanum *de ordine servando in Litaniarum majorum Processione*. Circa hanc Rubricam notandum primò venit, quòd paulò ante quam Processio illam ingrediatur Ecclesiam, sunt pulsandæ campanæ, nec debent silere donec omnes de Processione sint de illa Ecclesia omnino egressi. Notandum secundò, quòd aliquis Sacerdos Superpelliceo indutus, intra ostium Ecclesiæ debet Aqua benedicta ingrediens aspergere, ne interrumpatur Processio in accessu ad concham. Notandum tertio, quòd Antiphona cum Versu cantanda pro Titulari illius Ecclesiæ, sumenda est ex ejus Communi in Breviario: Oratio verò non est dicenda, ut in Festo ejusdem Sancti, sed ea cantanda est, quæ dici solet pro eo in Suffragiis seu Commemorationibus communibus, ut ait Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 2. sect. 10. cap. 7. sub numer. 4. pagina* 276. Et hæc Oratio præparetur ab illa Ecclesia, 367

ut

ut Officiator, qui secum habere non solet, nisi Rituale, possit eam opportuno tempore cantare. Non video tamen, cur non valeat cani etiam Oratio Festi, si in illa non habeantur verba eidem Festo dumtaxat convenientia. Notandum quartò, quòd ex concessione cantandi Orationem de Titulari illius Ecclesiæ, non infertur ejus invocatio in egressu Processionis, ut Aliqui faciunt, licèt descriptus sit in Litaniis: tum quia facillimè discontinuatur ordo Invocationum resumendarum: tum quia sæpè contingit, quòd Sanctus ille non est de ea classe, ex qua sunt alii, qui successivè sunt invocandi: Unde Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *cap.* 12. *sub num.* 13. *pag.* 266. neque concedit, si Titularis sit de eàdem classe, quando inverti debeat ordo præscriptus: ut si Sanctus Ecclesiæ Patronus sit S. Laurentius, non est nominandus ante S. Stephanum, à quo essent resumendæ Litaniæ, licèt ambo sint de eàdem classe, quia in Litaniis est primus S. Stephanus: tunc tamen posset egrediendo nominari S. Laurentius Titularis, si Processio ingrediendo terminasset cum S. Stephano inclusivè: quòd potius benè esset, si fieri potest.

Cùm autem quæsitum fuisset: An ille, qui recitat vesperi Matutinum cum Laudibus, possit etiam statim recitare has Litanias? Gavantus *tom.* 2. *sect.* 365
6. *cap.* 16. *sub numer.* 6. tuetur affirmativam: & ideo respondet, quòd potest recitare: ejusque ratio est, quia Rubrica conjungit Litanias cum Laudibus idcircò adimitur Versiculus *Fidelium Animæ, &c.* vigore Rubricæ Breviarii *tit.* 30. *de Oratione, sub num.* 3. *in fine*, ubi revera sic habetur: *Qui Versus* (Fidelium Animæ) *non dicitur, quando post aliquam Horam immediatè sequuntur sola Litania*: Sed in hoc casu Litaniæ sunt accessorium: ergo sequuntur naturam sui principalis: sed principale sunt Laudes: Ergo si possunt dici ipsæ, potest & dici accessorium, nempè Litaniæ: Sic videtur velle argumentari Gavantus. Huic tamen opinativæ ratiocinationi Gavanti adversatur Guyetus *in Heortolog. libr.* 4. *cap.* 20. *quæst.* 6. *pag.* 300. & contra Hominem insurgit

surgit cum argumento ad hominem: Ait enim: Refert ipsemet Gavantus *tom.* 2. *sect.* 7 *cap.* 13. *ad* 2. *Novembr.* Decretum Sacræ Rituum Congregationis *de die* 1. *Septembris* 1607. ne pridie Commemorationis omnium Fidelium defunctorum vesperi recitetur eorum Matutinum, sed ipsa die manè: sed Matutinum & Laudes Defunctorum æquè pars sunt Laudum Diei, ac Litaniæ, nam æquè Laudibus adjunguntur per Rubricam, & æquè iis adimitur Versus *Fidelium Animæ*: ergo à pari, si non potest vesperi dici Matutinum cum Laudibus Defunctorum, neque possunt dici Vesperi Litaniæ. Præterquàm quòd ratio Decreti prohibitivi ea vel maximè esse potest, quia cum dies secunda Novembris addita sit pro Defunctis, anticipatò vesperi eorum Matutino cum Laudibus, superesset Orationis in ipsa Die: Sed ejusmodi ratio æquè pugnat pro Litaniis Diei vigesimæquintæ Aprilis addictis: Ergo si vesperi anticipentur, nihil supererit ejusmodi Præcum in ipso Die, cùm tamen anticipato pridie Officio Defunctorum, adhuc supersit ipso Die Missa à singulis Sacerdotibus pro Defunctus celebranda. *Hæc Guyetus*.

368 Attamen dicta Guyeti paritas mihi forsan vide- 369
tur subsistere, suumque integrum robur habere, nisi aliquid in contrarium invenissem; nam si usus est (ut ipse ibidem ait) multarum Ecclesiarum, ut vesperi decantent Matutinum & Laudes Defunctorum publicè, quod est majus, & absque prævia in Choro Matutini cum Laudibus Diei recitatione, ut etiam in Cathedralibus concedit Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 10. §. 1. *&* 5. *pag. mihi* 267. *&* 269. & ipsemet Gavantus non reprobat ex consuetudine in Ecclesiis Regularium *tom.* 2. *sect.* 9. *cap.* 2. *sub numer.* 17. potuerunt quidem, & majori ratione, post solitam anticipatam Matutini recitationem cum Laudibus Diei, recitari vesperi, & proprio recitationis loco, Litaniæ privatim, quod est minus: siquidem hoc potiùs à pari mihi videtur inferendum: cùm enim in utroque casu effixus sit recitationi præcisus Dies, concessa unius anticipatione,

tione, concessa videtur & altera: ex uno namque casu commodum potiùs respiciente vel usum, quàm privilegium, ex eodem Gavanto *loco citato, sub numer.* 16. quid in similibus sit faciendum, ostenditur: ex quo subsistere non censeo, quod addit Guyetus: *Nullibi receptum est, ut Litaniæ pridie decantentur*, nam Gavantus non loquitur de publica earum decantatione; sed de recitatione privata. Secuta verò à privatis vespertina Litaniarum recitatione, quomodo quæso nihil restat pro Die sequenti? Nonne facienda est manè solemnis earumdem Litaniarum Processio; cum interventu etiam privatim recitantium, qui ferè omnes saltem ex devotione, si non ex debito, iterum eas cum aliis decantant? Nonne restat canenda Missa de Rogationibus, cui totus Ecclesiæ Clerus assistit cantando? Et cùm applicatio Missarum in Die Defunctorum sit ad libitum Sacardotum; & non necessariò pro omnibus, ut supponit Guyetus, cùm fieri possit pro aliquibus in specie, ex declaratione Sacræ Rituum Congregationis *de Anno* 1663. *sub die* 4. *Augusti*, nonne possunt Sacerdotes privatim vesperi Litanias recitantes, in Missa de Die rogare Deum in Memento Vivorum juxta intentionem Ecclesiæ, respectu finis, propter quem sunt institutæ? His igitur confutationibus innixus (parcat Guyetus) adhæreo potiùs opinioni Gavanti privatam vesperi Litaniarum recitationem admittentis ex usu.

370 In Cathedrali denique Ecclesia solemniùs celebratur hæc Litaniarum Processio. Die igitur vigesimaquinta Aprilis congregatur de mandato Episcopi totus Clerus Sæcularis & Regularis, ac etiam, ubi consuetum est, Confraternitates Laicorum, cum eorum Insignibus, ante fores Ecclesiæ unde Processio discedere debet, seu etiam intra Ecclesiam si sit capax; ibique expectant, donec erit tempus. Tunc incipiet à Deputatis dirigi Processio ordine solito, in qua priùs procedent Confraternitates Laicorum, deinde Religiosi, postmodùm Clerus, & Ecclesiæ Collegiatæ, & ultimò Clerus Ecclesiæ Cathedralis,

cujus

cujus Canonici omnes, si commodè fieri poterit, erunt parati parame tis sibi competentibus violacei coloris, quemadmodum solent; Episcopo celebrante, vel saltem sex vel octo eorum erunt cum Pluvialibus. Ultimo loco procedet Episcopus paratus Pluviali similiter violaceo, & Mitrà simplici; medius inter duos Canonicos Diaconos assistentes, paratos Dalmaticis, & manu sinistrà Baculum Pastoralem gestabit; dexterà verò Populo benedicet. Si erit Archiepiscopus, præibit Crux Archiepiscopalis ante Canonicos Ecclesiæ Cathedralis: & si consuetum sit, in hujusmodi Processione portari aliquas Sanctorum Reliquias & Sacras Imagines, servabitur consuetudo: removendi tamen erunt à Processionibus ludiori, & indecori actus. Hæc ordine ibit Processio usque ad Ecclesiam, ad quam juxta consuetudinem Civitatis dirigitur, cujus Ecclesiæ Clerus; ubi ità consuetum est; procedet obviam, usque extra portam Ecclesiæ, Processioni; ibique stans; eam recipiet. Per viam Processionis cantentur Litaniæ, & alia quæ in Libro Ritualis Romani continentur; & nihil ultra. Ipsa tamen via priùs, de mandato Episcopi, ab omnibus in eà habitantibus mundetur. Prælati, si qui aderunt, de gremio Ecclesiæ, ibunt immediatè ante Episcopum: alii verò Prælati, Magistratus, & alii Nobiles laici post Episcopum. Cùm autem Episcopus, & Processio pervenerit ad dictam Ecclesiam, celebretur ibi Missa solemnis Rogationum; & non S. Marci, nisi fuerit titulus Ecclesiæ. (*sed neque si fuerint titulus Ecclesiæ, occurrentibus Litaniis in Feria secunda, vel tertia infra Octavam Paschæ; quia Missa etiam ibi tunc cantanda erit de Rogationibus*) Celebretur ergo, vel ab Episcopo, vel ab aliquo Canonico coram eo, cum solitis cæremoniis: & in fine Episcopus dabit Benedictionem solemnem, & faciet publicari Indulgentiam. Si autem hæc Missa opportuniùs in regressu Processionis in Cathedrali celebrari judicabitur, tunc in Ecclesia, ad quam Processio pervenerit, per Episcopum, vel Celebrantem, cantata per Cantores Antiphona de Bea-

ta

ta Virgine, & de Sancto Titulari, subjungentur propriæ Orationes. Hucusque, excepta parenthesi, Cæremoniale Episcoporum *libr. 2. cap. 32. per tot. pag. mihi* 399.

Quòd si in Die S. Marci post Processionem in Ecclesia minori, seu non Collegiata cantatur unica Missa, ipsa debet esse de Rogationibus, & servanda est Rubrica Missalis Romani posita ante Missam de S. Marco, ubi præscribitur, quòd de prædicto Sancto cantanda est Missa tantummodo, quando Processio terminatur ad Ecclesiam eidem Sancto dicatam, quemadmodum canetur in Cæremoniali Episcoporum, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in una Galliarum de anno* 1693. *sub die* 10. *Januarii*, apud Reverendissimum P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom. 1. par. 2. in Indice, sub num.* 507. ubi sub numero 679. aliud refert ejusdem Sacræ Congregationis Decretum *in Finsilden. de anno* 1736. 5. *Maii*, tenoris sequentis, scilicet: *In Festo S. Marci, vel respectivè in Feriis Rogationum, si fiat de Officio duplici vel Semiduplici, in Locis ubi una tantùm Missa cantatur, pro majori Popoli commoditate, ut possit post Processionem vacare lavoribus, convenientiùs est Processionem facere post Nonam, inde cantare Missam Rogationum.* Cæterum, ubi Horæ Canonicæ, dicuntur in Choro, non licet post Primam celebrare Missam Rogationum, sed servandæ sunt Rubricæ, ut supplicante P. Juvenali Visitatore Generali Congregationis Camaldulensium de Monte Corona, respondit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1701. *sub die* 22. *Januarii, ad primum Dubium*, quam responsionem, unà cum aliis eodem die emanatis, sed modò ad nostram rem non facientibus, ego Domi asservo in forma authentica, cum solito Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii. Occurrente denique Festo S. Marci infra Octavam Paschatis, in Missa Rogationum non est dicendum *Credo*, ut resolvit eadem Sacra Congregatio *in Collen. anno* 1698. *sub die* 5. *Julii, ad decimumseptimum Dubium*, cujus Resolutionis authenticum exemplar est itidem apud me; 371

& re-

& refert etiam supra citatus P. Merati, *ibidem*, *sub num.* 530.

371 ## §. X.

De iis, quæ spectant ad Feriam tertiam infra Octavam Paschæ.

Feria tertia infra Octavam Paschæ annexum habet præceptum audiendi Missam, & vacandi ab operibus servilibus. Ejus Officium celebratur sub ritu duplici primæ classis in colore albo. De nullo autem Festo hodie occurrente fieri potest utcumque solemniter celebrando, licèt illud sit vel Patroni Loci, vel Titularis Ecclesiæ, vel ejusdem Dedicationis: Ideoque, si hæc Feria tertia veniat die duodecima Aprilis, ut in Tabula vigesima ordinis perpetui, Veronæ in Dominio Veneto transfertur Festum S. Zenonis Episcopi & Martyris, Patroni principalis Urbis, sub ritu duplici primæ classis: Si verò incidat in diem decimamtertiam ejusdem Mensis, ut in Tabula vigesima prima, Ravennæ in Romandiola transfertur Festum duplex primæ classis de Dedicatione Ecclesiæ Majoris: Si autem occurrat die vigesima quarta dicti Aprilis, ut in Tabula trigesima secunda, Ferrariæ in Statu Ecclesiastico transfertur Festum S. Georgii Martyris, Titularis Cathedralis, quod ibi eo die celebratur, & quidem sub ritu duplici primæ classis. Quoad Officium hujus Feriæ tertiæ, omnia dicuntur, ut in Die Paschæ, exceptis propriis, quæ hodie habentur in Breviario. Propria autem sunt, Versiculus *Surrexit Dominus verè*, Responsorium *Et apparuit Simoni*, tres Lectiones de Homilia S. Ambrosii Episcopi in Evangelium Lucæ *Stetit Jesus in medio Discipulorum*, cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus 372

Stetit Jesus, nec non & Oratio *Deus, qui Ecclesiam tuam:* quæ Oratio debet esse unica, licèt hodie occurrat Festum simplex, de quo idcircò nihil.

Missa hujus Feriæ tertiæ est propria, in qua dicitur *Gloria*, cum unica Oratione, nihil enim hac die fit de Festo simplici occurrente, sed neque de Die Anniversaria Electionis, & Conservationis Episcopi, si alicubi occurrat: unde benè Kalendarista Ferrariensis anno 1734. die 27. Aprilis adnotavit quidem in hac Feria tertia Anniversarium Electionis Eminentissimi Episcopi Ruffi, sed tacuit Collectam in Missa: Nihilominus vide supra Decretum pro Missa solemni in Festo Epiphaniæ. Dicitur in hac Missa *Sequentia*, nec non & *Credo*, ac Præfatio *Te quidem, Domine, omni tempore sed in hac*, sicut & *Communicantes*, ac etiam *Hanc igitur*, quæ sunt propria hujus Octavæ. Antiquitùs tamen dicebatur hodie Præfatio distincta, & ideo alia ab illa, quam habet hæc Octava Paschalis in Missali: & eam extendit Liber Sacramentorum S. Gregorii Papæ, pagina 77. sequentibus verbis exaratam, videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum Nostrum. Qui oblatione sui Corporis, remotis Sacrificiorum carnalium observationibus, seipsum Tibi sacram Hostiam, Agnumque immaculatum Summus Sacerdos pro salute nostra immolavit. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Attamen Benedictio, quam tunc temporis solebat Episcopus Populo impertiri, & quam ad eruditam venerabilis Antiquitatis memoriam hìc duximus extendendam, erat hodie ea, quæ sequitur, ex eodem Sacramentario Gregoriano Deprompta, scilicet: *Deus, qui vos lavit aqua sui Lateris, & redemit effusione Crucris, ipse in vobis confirmet gratiam adepta Redemptionis*. Amen. *Per quem renati estis ex Aqua & Spiritu Sancto, ipse vos cælesti consociet regno*. Amen. *Quique dedit vobis initia Sancta Fidei, ipse conferat & perfectionem operis, & plenitudinem charitatis*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa Sabbati Sancti.

Aliam 373

Aliam Præfationem censemus hoc proprio loco
ponendam, ab Ecclesia Gallicana priscis temporibus
recitatam in Missa hujus Feriæ tertiæ, cæteroquin
373 relatam à Mabillonio *in Liturg. Gallic. lib. 3. pag. 255.* &
est sequens, nempè: *Dignum & justum est, nos tibi
gratias agere, omnipotens sempiterne Deus, per Jesum
Christum Filium tuum Dominum nostrum. Per quem
humanum genus vivificans, Pascha etiam per Moysen
& Aaron famulos tuos Agni immolatione jussisti cele-
brari: consequentibus temporibus usque ad adventum Do-
mini nostri Jesu Christi, qui sicut Agnus ad victimam
ductus est, eandem consuetudinem in memoriam obser-
vare præcepisti: Ipse est Agnus immaculatus, qui prioris
populi primum Pascha in Ægypto fuerat immolatus. Ipse
est Aries in verticem montis excelsi de vepre prolatus,
sacrificio destinatus. Ipse est Vitulus saginatus, qui in
tabernaculo patris nostri Abraha propter hospites est vi-
ctimatus: Cujus Passionem & Resurrectionem celebra-
mus, cujus & adventum speramus. Et ideo cum An-
gelis & Archangelis, &c.* Extensis tamen antiquis
Præfationibus, restat & alia hic ponenda, quæ no-
stris etiam temporibus recitatur in Ecclesia Am-
brosiana, ut Lector Ecclesiasticus & videat priscum
morem, & simul vigentem. Præfatio igitur, quam
pro hujusmodi Ecclesia habet Missale Mediolanen-
sis editionis, in hac Feria tertia Paschæ his paucis
concepta verbis legenda conspicitur, videlicèt: *Ve-
rè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi
semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pa-
ter omnipotens, æterne Deus: Tuam magnificentiam de-
precantes, ut, qui alligans fortem nostri generis inimi-
cum, vasa ejus diripere non desistis, ad consortium Chri-
sti tui facias venire vincentes, per eumdem Christum
Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam lau-
dant Angeli, &c.*

Circa verò Missam de Festo hodie occurrente & 375
consequenter transferendo: De Votivis solemnibus
in hanc Feriam tertiam incidentibus: De Missa pro
Defunctis cantanda in Die Obitus: De celebratio-
ne hac Die in Oratoriis privatis facienda: De Missis
denique in Altari hodie forsan pro Animabus Pri-

vilegiato : vide quæ diximus ſupra in Feria ſecunda immediatè præcedenti: nam ea omnia, quæ heri in præmiſſis ſunt adnotata, etiam hodie ſunt adamuſſim ſervanda. Cæterùm ex duplici ratione poſſunt hac die dici Litaniæ Majores cum Miſſa Rogationum, ſcilicet: vel tamquàm in hac Feria tertia occurrentes: vel tamquàm in hanc Feriam tertiam translatæ. Et quidem tamquàm occurrentes, videlicèt, ſi hæc Feria tertia incidat in diem vigeſimam quintam Aprilis, ut in Tabula trigeſima tertia ordinis perpetui, nam dicendæ ſunt, quia occurrunt. Tamquàm verò translatæ hodie celebrantur, quando nempe hæc eadem Feria tertia veniat die vigeſimaſeptima ejuſdem Aprilis, ut in Tabula trigeſima quinta, & caſus fuit hoc Anno 1734. in quo ſcribo, futurus vero eſt remotiſſimus: nam tunc ex Die ſanɗo Paſchæ, in quo revera occurrebant, transferuntur in hanc ipſam Feriam tertiam, ex Decreto, Rubrica, & ratione ſuperiùs allatis in Dominica Reſurrectionis. Quoad tamen præceptum, modum, ordinemque haſce Litanias cantandi vel recitandi, ſatis ſuperque diximus in Feria ſecunda.

De Veſperis autem vel ſolemniter peragendis, 376
vel privatim recitandis, etiam in hac Feria tertia omnia ſumuntur ex ſecundis Veſperis de Die ſancto Paſchæ. Excipienda tamen eſt Antiphona ad Magnificat, ut propria hujus Diei, ſcilicet: *Videte manus meas*: ſicuti & Oratio, quæ in hac Feria eſt itidem propria, videlicèt: *Deus, qui Eccleſiam tuam, &c.* In hiſce verò Veſperis nihil fit de Feſto ſimplici forſan ſequenti, licèt enim cras de eo facienda ſit commemoratio, ut infra ſuo loco dicemus, hodie nihilominus eſt omittenda tam in ſolemni Veſperarum decantatione, quam in recitatione privata. Completorium denique nullam habet adnotandam ſpecialitatem, ſed totum dicitur ut in Dominica Reſurrectionis.

§. XI.

§. XI.

De iis, quæ spectant ad Feriam quartam infra Octavam Paschæ.

OFficium hujus Feriæ quartæ celebratur quidem sub ritu semiduplici in colore albo, 377
sed non ideò cedit Festo duplici primæ classis occurrenti, quod idcircò erit transferendum in
primam diem non impeditam post hanc Octavam:
quapropter si hæc Feria quarta veniat die vigesima
tertia Aprilis, ut in Tabula trigesima, Segniæ in
Dalmatia transfertur Festum S. Georgii Martyris,
Urbis Patroni præcipui, quod propterea ibi celebratur sub ritu duplici primæ classis, & casus fuit
Anno 1710. ut etiam pro illa Civitate eodem anno
in Kalendario seù Directorio adnotavi. Attamen
quoad Officium hujus Feriæ quartæ, sumuntur o-
376 mnia ex Dominica Resurrectionis, illis exceptis,
quæ sunt propria hujus Feriæ in Breviario. Propria verò sunt, Versiculus: *Gavisi sunt Discipuli*, Responsorium: *Viso Domino*, tres Lectiones de Homilia
S. Gregorii Papæ in Evangelium Joannis: *Manifestavit se iterum Jesus*, cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus: *Mittite in dexteram navigii rete*, atque etiam Oratio: *Deus, qui nos Resurrectionis Dominicæ*, &c. Ad Matutinum tamen, si hodie occurrat Festum simplex, non legitur ejus lectio, sed
ad Laudes fit tamen de eo commemoratio, ut si
hæc Feria quarta occurrat die 14. vel decima sexta
Aprilis, ut in Tabula vigesima prima, vel vigesima
quarta ordinis perpetui, tacita in Matutino vel utraque Lectione de SS. Tiburtio & Sociis, vel respectivè unica de S. Aniceto, fit de primis, vel
secundo commemoratio dumtaxat in Laudibus: nisi

alicubi omnes isti Dies infra Octavam Paschæ celebrentur sub ritu duplici primæ classis, prout in Breviario Bituricensi in dicti ritus serie recenseri, testatur Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *sect.* 1. *cap.* 6. *quæst.* 1. *pag.* 251. nam ibi neque commemoratio de Festo simplici occurrente erit in Laudibus facienda, juxta morem duplicis primæ classis commemorationem hujusmodi excludentis.

Missa de hac Feria quarta infra Octavam Paschæ 378
est propria, in qua dicitur *Gloria*, cum secunda tantùm Oratione contra persecutores Ecclesiæ, vel pro Papa. Kalendaristæ tamen deberent in annuis Diœcesum Directoriis hanc ponere alternativè secundam Orationem, ita ut una die adnotetur *Ecclesiæ*, altera verò die recitetur *pro Papa:* aliter ista esset semper supervacanea, si illa semper diceretur: quod etiam observari faciant Sacristæ propter uniformitatem, ne in una eademque Ecclesia ab uno Sacerdote dicatur prima, ab alio verò eodem die legatur secunda: licèt enim sit utraque ad arbitrium dicenda, benè tamen erit, ut dicta uniformitas servetur. Quòd si Sedes Apostolica vacaverit, tunc & eo casu necessariò erit quotidie & ab omnibus dicenda secunda Oratio *Ecclesiæ*. Sicuti autem est res gravis dicere Orationem pro Summo Pontifice inter vivos existente, sic graviorem rem censeo, eo defuncto dicere Orationem *Pro eligendo*: nam si, donec de Episcopo successore Capite unius Diœcesis provisum fuerit, preces ad Deum continuè afferendæ sunt pro opportuna novi Episcopi electione impetranda, ut verbis utar Cæremonialis Episcoporum *libr.* 2. *capit.* 38. §. 26. *pag. mihi* 434. multo magis erit orandum pro novi Summi Pontificis creatione, qui non unius Diœcesis, sed totius Orbis Catholici est Caput. Unde, salva meliori opinione, saltem in hujusmodi casu una die dicerem *Ecclesiæ*, altera verò die *Pro eligendo* recitarem. Si quis tamen ex Sacerdotibus habeat ex Litteris particularibus sibi Roma fideliter transmissis certam, sed privatam notitiam de creatione novi Pontificis, cum expressione Nominis sibi impositi,

non

non ideò debet dicere secundam Orationem pro Papa, sed debet expectare publicum signum per festivam campanarum pulsationem, quia notitia sumitur à Superioribus, non à privatis.

Quòd si occurrat Festum simplex in hac Feria 379
quarta Paschæ; secunda Oratio in Missa erit de eo, sed non ideo tertia Oratio dicenda, ait & benè Gavantus *tom. 1. par. 1. tit. 9. sub num. 8.* cum quo licèt optimo ac plurimùm venerando Auctore, acre tamen init certamen Guyetus *in Heortolog. lib. 4. sect. 3. cap. 18. quæst. 28. pag. mihi 292. juxta edit. Venet. de Anno* 1729. mordicùs tenens, in prædicto casu Festi simplicis occurrentis dicendam esse tertiam Orationem. Potissima hujus cæteroquin celeberrimi Auctoris ratio est, quia Rubrica in hac Feria quarta sic habet: *Post Orationem Diei dicitur una ex sequentibus Orationibus tantùm, nisi facienda sit commemoratio alicujus Festi simplicis occurrentis:* Ergo (infert) si facienda sit hujusmodi commemoratio, dicitur Oratio tertia: Intelligit enim; quòd ly *tantùm* sit vox quidem tertiæ Orationis exclusiva, quando tamen non occurrat simplex: ly verò *nisi* sit inclusiva ipsius Orationis tertiæ, occurrente Festo simplici. Ad hoc nihilominùs respondeo, quòd cùm Dictio *tantùm* sit exclusiva tertiæ Orationis, Dictio *nisi* non adversatur (ut ipse putat) ipsi Dictioni *tantùm*, sed ipsi Orationi tertiæ, & ideo *tantùm* stat pro sola secunda Oratione, *nisi* verò pro Festo simplici ad exclusionem tertiæ Orationis: & ideo utraque Dictio perinde se habet, ac si Rubrica diceret: *Post Orationem Diei dicitur una ex sequentibus Orationibus tantùm, nisi facienda sit commemoratio alicujus Festi simplicis, quia tunc loco secunda Orationis assignata, dicitur secunda Oratio de simplici sine tertia Oratione.*

Quidquid igitur sit de aliis Rubricis ad suam 387
rem à Guyeto ad tuendum oppositum relatis ad nostram rem hunc esse sensum Rubricæ declaravit Sacra Rituum Congregatio sub die 22. Novembris 1659. anno secundo post editionem Heortologiæ Guyetanæ factam primò Lutetiæ Parisiorum anno 1657.

& ideo ejus opinio vix nata, obiit in cunabulis; & consequenter illa Gavanti magis magisque reviviscit. Declaratio igitur est sequens: *Institutum fuit à Sacra Rituum Congregatione declarari: In Missis ferialibus, quæ contingunt à Dominica Passionis ad Feriam quintam Cœnæ Domini, cùm facienda obveniat commemoratio de Simplici, an sit omittenda tertia Oratio, quæ pro secunda assignatur in Missali, nempè, pro Papa, vel pro Ecclesia? Dubium insurgit, ex quo Rubricæ præcipiant, dicendam esse secundam Orationem tantùm.* Sacra autem eadem Rituum Congregatio respondit, *omittendam esse tertiam Orationem, eo quod Rubricæ satis clarè disponant: Et ita servari mandavit. Die* 22. *Novembris* 1659. Dictam Declarationem, prout stat & jacet, ego Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione de manu propria Illustrissimi D. Secretarii. Dum ibi dicitur in numero plurali: *eò quòd Rubricæ satis clarè disponant*, includuntur omnes & singulæ Rubricæ ad hanc rem, & consequenter etiam illa hujus Feriæ quartæ: Ergo opinio Gavanti est ad sensum Rubricæ: Ergo illa Guyeti extra sensum. Dictum autem Decretum, una cum aliis postmodum ad hanc rem emanatis, confirmavit, & simul in sequenti recentissimo univit eadem Sacra Rituum Congregatio *in una Rubricarum, edita anno.* 1736. *sub die* 15. *Septembris*, ubi sic respondit, imò clarioribus verbis dixit. *In Missis Ferialibus à Dominica Passionis usque ad Feriam Quintam in Cœna Domini, & infra Octavas Paschatis & Pentecostes, juxta alias resolutiones* 22. Novembris 1659. in una Rubricarum, 13. Septembris 1692. in Cæsaraugustana, & 4. Maij 1719. in Pistorien. *occurrente Festo simplici, non est dicenda tertia Oratio* Ecclesiæ, *vel* pro Papa: Sic enim refert testis omni exceptione dignus meritissimus ejusdem Sacræ Congregationis Consultor, Reverendissimus Pater Cajetanus Maria Merati, *in addit. novis. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 700. *pagin.* 1429. *juxta primam editionem Romanam de Anno* 1737. Quartus autem *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 1. *tit.* 9. *sub nu.* 8. dat rationem duarum tantùm Orationum

tionum infra hanc Octavam, quia scilicet nostra intentio ferri debet in solùm Christum redivivum & triumphantem, suamque Ecclesiam vivificantem.

Si verò simul cum Festo simplici occurrat in hac Feria quarta Paschæ etiam Dies Anniversaria Electionis seu Consecrationis Episcopi, quid in hoc agendum? Omittenda est (ut reor) in Missa Collecta pro Episcopo. Si quidem, cùm non sit omittenda una ex assignatis Orationibus in Missali, ut ejus loco dicatur Oratio imperata, ut pro parte P. Procuratoris Generalis Congregationis Lateranensium, ad nonum Dubium respondit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 2. *Decembris* 1684. Sequitur, quòd dicta Collecta pro Episcopo dici deberet post Orationem *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, & ideo tertio loco esset legenda: Sed ex superiùs dictis nullo modo est dicenda tertia Oratio: Ergo Oratio pro Episcopo (sive occurrat Simplex, sive non) in casu proposito videtur omittenda. Verum quidem est, quòd hujusmodi casu alicubi forsan eveniente, suppleret tum Missa solemnis de dicta Die Anniversaria in Cathedrali cantanda, ut posse hodie cantari, patet ex inferiùs dicendis: tum etiam recordatio omnium totius Diœcesis Sacerdotum in *Memento Vivorum*, de quo admonitio facienda est à Kalendaristis in Diœcesano Directorio illius anni quoad hoc impediti: non enim eo modo, quo fieri potest, prætermittendæ sunt preces Deo offerendæ pro diuturna sui Episcopi incolumitate, ut verbo & exemplo, quibus præ est, proficiat. Quòd autem dicitur de hujusmodi Die Anniversaria, intelligendum venit de Gratiarum actione, de petitione Pluviæ, de postulatione Serenitatis, vel de aliis indigentiis, si hac die occurrant, ita ut cantata Votiva necessitati conveniente, privatim celebrantes Deum rogent in *Memento*, absque addititione Collectæ in Missa. 381

In dicta Missa de Feria quarta Paschæ dicitur post Epistolam *Sequentia*, & post Evangelium *Credo*, cum Præfatione *Te quidem, Domine &c.*, & cum *Communicantes*, atque etiam *Hanc igitur* propriis de Octava. Sed ut etiam hodie aliquid dicamus de antiqua 382

tiqua Ecclesiæ consuetudine circa Præfationem, illa erat itidem propria hujus Feriæ quartæ, quam ex Libro Sacramentorum S. Gregorii, *pagin.* 78. diligenter de more transcriptam, Lectori Ecclesiasticæ Antiquitatis studioso integram exponimus, rem gratam ei, ut speramus, facturi: est igitur ea, quæ sequitur, videlicet: *Verè dignum, & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et pietatem tuam indefessis precibus implorare, ut qui Paschalis Festivitatis solemnia colimus, in tua semper sanctificatione vivamus. Quò per temporalis Festi observationem, pervenire mereamur ad æternorum gaudiorum continuationem, per Christum Dominus nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Nec tamen, omittere volumus Benedictionem illam solemnem, quæ prisco usu Populis in Ecclesia ad audienda Divina Officia devotè congregatis tribuebatur, nam hac die erat sequens, scilicet: *Dominus Deus noster vos perducat ad arborem vitæ, qui eruit de lacu miseriæ.* Amen. *Ipse vobis aperiat januam Paradisi, qui confregit portas Inferni.* Amen. *Ipse vos eruat flagello, & in regnum suum perducat consitentes, qui pati dignatus est pro impiis innocens.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa de Sabbato Sancto.

Sed, ut sequamur morem inceptum, alias duas 383
ponimus Præfationes, quarum prima olim recitata fuit: altera verò adhuc recitatur hoc nostro tempore. Et quidem jam recitata, est illa, qua propria hujus Feriæ quartæ utebatur Ecclesia Gallicana, & ex Mabillonio *in Liturg. Gallic. lib.* 3. *pag.* 255. de verbo ad verbum desumpta, erat sequens, nempè: *Dignum & justum est, nos tibi semper laudes & gratias agere, omnipotens sempiterne Deus, per Jesum Christum Filium tuum Dominum nostrum. Qui sicut Ovis ad occisionem ductus est: & ut Agnus coram tondente se sine voce, sic non aperuit os suum. Hic enim est Agnus Dei, Unigenitus Filius tuus, qui tollit peccatum Mundi: Qui se pro nobis offerendo non desinit, nosque apud te perpetua advocatione defendit. Quia nunquam morritur immolatus, sed semper vivit occisus:*

Pascha enim nostrum immolatus est Christus: Ut jam non in fermento veteri, neque in carnalium sanguine victimatum, sed in azimis sinceritatis, & Corporis veritatis immolemus, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c. Quæ autem adhuc recitatur Præfatio in Missa de hac Feria quarta Paschæ, est illa contenta in particulari Ambrosianorum Missali ad eorum dumtassat usum Mediolani impresso, ex quo sequentibus concepta verbis fideliter deprompta, sic habet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Quia refulsit in æternum Dies nostræ resurrectionis, & gloria Domini nostri Jesu Christi. Qui idem Sacerdos & Hostia dignanter extitit; non solùm qui sanctificet Populum, sed ipsos quoque dicatos Majestati tuæ commendet. Unde profusis gaudiis, totus in orbe terrarum Mundus exultat: Sed & superna virtutes, & Angelicæ concinunt potestates hymnum gloriæ tuæ perpetim, sine fine dicentes.*

Hisce de Missa Diei adnotatis, videamus quid 384
dicendum sit de aliis Missis. De Festo igitur hodie occurrente & transferendo cantari potest Missa, quia Rubrica Missalis *tit. 6. de translat. Festor.* excipit tantùm Dominicam Resurrectionis cum Duobus
383 Diebus sequentibus: ergo hic Dies non est exceptus, juxta illud Axioma, *exceptio firmat regulam in non exceptis*. Attamen, si Festum transferendum sit de Patrono Loci, non erit canenda Missa in qualibet Urbis Ecclesia, ut non benè adnotarunt quidam Kalendaristæ, quorum Diœcesanos Libellos modò præ manibus teneo & sub oculos habeo, sed in illa dumtaxat Ecclesia, in qua Patronus Loci est Titularis, nam Rubrica præcitata loquitur expressè de Titulo. Licèt enim Patronus sit totius Civitatis, non tamen est Titularis omnium Ecclesiarum Urbis: impedito ergo ejus Officio, quo liberè cantaretur de eo Missa in omnibus Ecclesiis, tota facultas cantandi ad unam reducitur Ecclesiam Titularem. Insuper cantari potest Missa ratione concursus Populi; sed & quælibet Votiva pro re gravi,

can-

cantata tamen alia de Die, ut præscribit prælibata Rubrica. Si verò cantetur Missa de SS. Sacramento pro Oratione quadraginta Horarum, in ejus repositione ad Versiculum *Panem de Cœlo* additur *Alleluja* ratione temporis Paschalis, ut præcipit Clemens Undecimus. *in noviss. Bullar. Rom. tom. 8. par. 2. Constitut. 9. §. 21.* Non tamen cantanda est Missa de Venerabili in cantu fundata, seu relicta, vel ordinata à Benefactoribus, quam in hujusmodi Diebus duplicia excludentibus cantari non posse, sed esse cantandam de Die, cum applicatione Sacrificii, sicque satisfieri, & Benefactorum mentem impleri resolvit, non obstante quacumque consuetudine in contrarium, quam abusum esse declaravit *Sacra Rituum Congregatio sub die 24. Julii 1683.* apud Henricum Pisart *in Exposit. Rubricar. Missal. Roman. par. 1. tit. 4. de Missis Votivis, sub numer. 8. pag. 8.* & refert etiam P. Merati *tom. 1. par. 2. in Indice, sub numer. 463.* Et ratio esse potest, quia hodie cantari potest Votiva pro re gravi: Sed non est res gravis adimpletio mentis Benefactorum, quæ adimpleri potest per Missam cantatam de Die: Ergo non est cantanda prædicta Missa.

In dictis Missis Votivis solemniter celebrandis pro re gravi, ad Introitum dicuntur duo *Alleluja*, 385
& unum ad Offertorium, ac alterum ad Communionem, ubi scilicet non habetur, prout præscribit Rubrica de Missis Votivis, in fine Missalis Romani. Non tamen in eis dicendum est Graduale, quod convenit quidem huic Octavæ, sed non Votivæ Paschali, inquit & benè Gavantus *in Thesauro Sacror. Rit. tom. 1. par. 4. tit. 17. sub num. 12.* quem sequitur Bauldryus *in Manuali Sacrar. Caremoniar. par. 4. tit. 12. sub num. 7. pag. 265.* & idem sentit Guyetus *in Heortolog. lib. 4. cap. 21. quæst. 16. vers. Tertium, pag. mihi 312. juxta edit. Venet. post Parisien.* Sed de hac Gradualis omissione satis superque clarè loquitur Rubrica generalis *tit. 10. sub numer. 2.* remissivè ad exemplum *in Sabbato in Albis*: & etiam alia Rubrica *in Votiva SS. Sacramenti.* Omnes autem & tres præcitati Auctores *locis citatis*, non dice-

dicerent duo *Alleluja* in fine hujusmodi Votivarum solemnium ad *Ite missa est*, forsan quia addere *Alleluja* ad Introitum, Offertorium, & Communionem, est temporis Paschalis, sed ad *Ite missa est*, est solius Missæ de Octava. Quòd si Votiva solemnis habeat Præfationem propriam, ea proculdubio dicenda erit, omnibus in hanc sententiam convenientibus, sed semper tum *Communicantes*, tum etiam *Hanc igitur* de Octava, licèt de ea non sit facienda commemoratio in hisce Votivis solemnibus. Unum denique de Votivis solemnibus hodie celebrandis restat dicendum, quod notat Guyetus supra relatus, *in fine illus quæstionis decimæ sextæ*: Ait enim, quod sunt qui in Votiva solemni de SS. Sacramento inserunt Sequentiam *Lauda Sion Salvatorem*, quam rectiùs omittendam dicit: sed ego non solùm rectiùs, sed absolutè omittendam esse teneo, tam ex ratione, quia non verificatur ennunciatio illa *Dies enim solemnis agitur*, quàm etiam, quia ejus Festo aliquid specialitatis est relinquendum: Præterquàm quòd cantanda est illa, quæ habetur inter Votivas in fine Missalis: Sed ibi non adest *Sequentia*: ergo in decantatione hujus Votivæ
385 est omittenda.

Non tamen possunt hodie dici Missæ Votivæ pri- 386
vatæ, aut de Requie, ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis, de quo in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 525. *pagina* 156. Missæ tamen privatæ de Octava ad Altare quomodolibet Privilegiato celebratæ, suffragantur, ut dixi in Feria secunda præcedenti. Una tamen conceditur Missa solemnis pro Defunctis, præsente Corpore in Ecclesia: unam dixi, non plures, si plura forsan convenient Capitula distincta ad celebrandas Exequias in eàdem Ecclesia. Ad hanc tamen Missam solemnem in Die Obitus non accenditur Cereus Paschalis, Piscara *in Prax. Caremoniar. lib.* 3. *sect.* 8. *cap.* 8. *sub numer.* 4. *pag.* 428. Bauldryus *in Man. Sacr. Carem. par.* 4. *cap.* 11. *artic.* 5. *sub num.* 24. *pag.* 263. Quartus *de Benedict. sect.* 6. *dubit.* 3. *pag. mihi* 121. Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *cap.*

cap. 18. *quæst.* 30. *pag. mihi* 294. & noviſſimè Halden *in Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 21. *verſ. Cavendum*, *pag.* 127. Et quia nullam de hoc reddunt rationem, ratio idcircò eſſe poteſt, quia cùm Cereus Paſchalis repræſentet ex alibi dictis Chriſtum reſurgentem, *quem quæris ? viventem cum mortuis ?* Quod autem conceſſum dicimus de una Miſſa ſolemni pro Defunctis in Die Obitus, non intelligimus extenſum ad Anniverſarium Defunctorum, ſiquidem hujuſmodi Miſſa licèt ſolemnis non poteſt cantari infra hanc Octavam Privilegiatam, ut ad favorem omnium & ſingularum Octavarum Privilegiatarum declaravit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. ſub die* 5. *Julii* 1698. *in reſponſione ad nonum Dubium*: quam quidem Declarationem, unà cum aliis ad noſtram rem non facientibus, ego aſſervo Domi in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum ſubſcriptione de manu propria Illuſtriſſimi D. Secretarii: & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *ſub num.* 526.

Si verò hæc Feria quarta Paſchæ incidat in diem 387
vigeſimam quintam Aprilis, ut in Tabula trigeſima ſecunda ordinis perpetui, dicendæ erunt Litaniæ Majores, tam publicè cum Proceſſione, quàm privatim à non intereſſentibus, eo prorsùs ordine & modo, de quo ſupra in Feria ſecunda præcedenti. Miſſa quoque cantanda erit de Rogationibus, ſervatis tamen, quæ in dicta Feria ſecunda diximus eſſe ſervanda. Hæc autem Miſſa de Rogationibus non dicitur hodie in Eccleſia Sancto Marco dicata: licèt enim in Eccleſia etiam Titulari transferendum ſit hac die ejus Feſtum, poteſt nihilominùs ibi cantari Miſſa de eo, juxta Rubricam Generalem Miſſalis *tit.* 6. *de tranſlat. Feſtor.* Et cùm per Miſſam cantatam fiat in dicta Eccleſia Titulari convenienter Solemnitas, intrat Decretum Sacræ Rituum Congregationis de die 23. Maii 1603. in quo dicitur: *Si Proceſſio Litaniarum Majorum terminetur ad Eccleſiam S. Marci, cantatur ibi Miſſa de S. Marco*, quia titulus eſt Eccleſiæ, & lætitiæ locus eo die, & idcircò in Miſſa de eodem Sancto neque fit commemo-

memoratio Rogationum. In dicta Missa S. Marci, ad Introitum adduntur duo *Alleluja*, unumque ad Offertorium, & Communionem, cum *Gloria*, atque *Credo*, cum Prefatione insuper Apostolorum, sed cum *Communicantes*, & cum *Hanc igitur* de Octava Paschæ: nec ideo adduntur duo *Alleluja* in fine ad *Ite missa est*, quidquid sentiat Piscara *in Prax. Caeremoniar. lib. 3. sect. 9. cap. 2. sub num. 4. pag.* 430. & cum eo Turrinus *in Director. Sacrificant. par. 3. sect. 3. cap. 1. pag. 182. juxta edit. Venet. de Anno* 1732. nam quamtumvis (vocanda) sit Missa semifestiva, aliquid habens juris in Die suæ sedis propria, illud tamen duplex *Alleluja* soli convenit Missæ de Octava Paschæ; aliud enim est Tempus Paschale, & aliud Octava Paschæ: Nec mihi videtur metaphysica hæc distinctio, siquidem revera sumus modò & infra Octavam Paschæ, & intra Tempus Paschale: quæ igitur sunt Temporis, conceduntur: quæ verò Octavæ, denegantur: unde etiam pro hac Missa S. Marci adhæreo tribus celebri-
387 bus Auctoribus paulò ante citatis, licèt loquantur de Votivis solemnibus.

Quòd si Ecclesia S. Marci, ad quam terminatur 388
Processio, sit una ex illis, quibus onus incumbit cantandi duas Missas, dispensatur in hoc casu ab hujusmodi duplici decantatione: alioquin Solemnitas, quæ non contaminatur per Missam cantatam de Festo, contaminaretur per secundam de Rogationibus: quod clarè infertur ex Gavanto *tom. 1. par. 4. tit. 11. sub numer. 9.* ubi ait, quòd nisi sit Ecclesia S. Marco dicata, cantandæ sunt duæ Missæ: ergo una duntaxat est cantanda, si terminetur Processio ad Ecclesiam S. Marci. Sequitur ex dictis, quòd si Processio procedat quidem ad Ecclesiam S. Marci ad Missam de eo cantandam, sed non terminetur ibi eadem Processio, in regressu ad Ecclesiam termini à quo, resumuntur Litaniæ, quibus completis cum Precibus, altera ibi cantanda erit Missa de Rogationibus. Imò si Processio inchoetur in Catedrali vel Collegiata post Missam ibi cantatam de Die, & progrediendum sit ad Eccle-

siam

ſiam S. Marci, in qua forſan cantari debet Miſsa de Feſto, ſi adhuc Proceſſionaliter ſit redeundum ad dictam Eccleſiam Cathedralem vel Collegiatam, tertia Miſsa erit ibidem cantanda de Rogationibus poſt Litanias & Preces, quæ non debent terminari ſine Miſsa: nec mirum: nam ſi in Vigilia Aſcenſionis fiat de Feſto novem Lectionum, cantantur tres Miſsæ, vigore Rubricæ, nempè de Feſto, de Vigilia, & de Rogationibus, poſt Tertiam, Sextam, & Nonam, Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *num.* 14. Quod autem prædicatur de Miſſa ſolemni S. Marci, intelligitur prædicatum de alio quovis Titulari alicubi die vigeſimaquinta Aprilis forſan occurrente: ut ſi ſit Titularis S. Anianus Beati Marci Diſcipulus, ejuſque in Epiſcopatu Succeſſor: vel ſit S. Stephanus Epiſcopus & Martyr: vel alius quivis Sanctus in Martyrologio, dicta die vigeſima quinta, deſcriptus, & ſimul incidat hæc Feria quarta Paſchæ, Miſsa erit proculdubio cantanda de eo, ſi ad ejus Eccleſiam terminetur Proceſſio: cùm ratio Decreti ſupracitati, quæ valet pro S. Marco, valere etiam debeat pro alio quovis Titulari eadem die occurrente: exemplum enim unius Feſti, quid in ſimilibus ſit faciendum, nos inſtruit.

Circa Veſperas hujus Feriæ quartæ quid adnotandum occurrit? Parùm: Quæ enim vel publicè cantatæ ſunt, vel privatim recitatæ, in Die Paſchæ, eædem hodie reſumuntur. Varietas autem ſtat in Antiphona ad *Magnificat*, quæ in hodiernis Veſperis eſt propria, ſcilicet *Dixit Jeſus Diſcipulis ſuis*: nec non & in Oratione, cujus initium eſt *Deus, qui nos Reſurrectionis Dominica*. Attamen ſi cras occurrat Feſtum ſimplex, in Veſperis hujus Feriæ quartæ ſit commemoratio de eo; & cùm non poſſit occurrere, niſi Feſtum vel SS. Tiburtii & Sociorum, vel S. Aniceti, vel etiam S. Vitalis, ut in Tabula vel vigeſima, vel vigeſimatertia, vel denique trigeſimaquarta, hinc eſt, quòd Antiphona cum Verſiculo & Reſponſorio ſumenda erit ex Communi Martyrum Tempore Paſchali, Oratio verò 389

habetur

habetur suo loco extensa in Proprio de Sanctis. De Completorio autem nihil novi restat dicendum, siquidem regulatur, ut in Dominica Resurrectionis. Hùc tamen accedit, quod non semel in praxi vidi observatum apud aliquas Ecclesias in meis itineribus. Cùm enim concessa sit ex superiùs dictis Missa solemnis de Festo transferendo Titularis Ecclesiæ, cantatæ etiam fuerunt Vesperæ de eodem Festo, illi forsan innixæ Axiomati, quòd concesso principali nempè Missa, concessum etiam intelligatur accessorium nempè Vesperæ. Hanc tamen opinionem in nulla auctoritate fundatam ego stabilire non audeo. Audiò tamen Gavantum egregè ad rem nostram loquentem *tom. 1. par. 1. tit. 6. de translat. Festor.* Ait enim circa concessionem Missæ solemnis de Festo Titularis, cæteroquin transferendo tamquàm impedito, ut in nostro casu: *Vide hoc loco solutiores Leges Missæ, quàm Officii Divini, quia Populus concurrit ad audiendam potiùs Missam, quàm Vesperas: ideo conceditur posse fieri alteram Missam solemnem de Festo translato.* His igitur suppositis, sic breviter argumentor: Solutæ sunt Leges pro Missa solemni Titularis: ergo remanent servandæ pro Vesperis utique non cantandis: ergo concesso principali, excluditur in nostro casu accessorium.

389 Concludamus tamen hanc Feriam quartam cum 390
iis, quæ fieri solent à Papa. Romæ Summus Pontifex anno primo sui Pontificatus, aliquo Die post Pascha ante Sabbatum in Albis, & plerumque in hac Feria quarta, & duabus sequentibus, prout ipsi Pontifici videtur, solemnem facit Agnorum Dei Benedictionem, ut Auctor Anonymus habet in Opusculo Coloniæ Agrippinæ impresso 1557. cui titulus: *Rituum Ecclesiasticorum, sive, Sacrarum Cæremoniarum Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Libri tres, pag. 79. à tergo*: & postmodum hoc idem refert Piscara *in Prax. Cæremoniar. lib. 3. sect. 9. cap. 3. pag.* 430. Benedictus Decimustertius Anno Jubilæi 1725. qui primus fuit sui Pontificatus, prædictos Agnos Dei solemniter benedixit in hac Feria quarta, in quin-

ta, & sexta sequentibus, scilicet Diebus quinta, sexta, & septima Aprilis tunc occurrentibus infra Octavam Paschæ, ut dixi in ejus Vita quam Italicè conscripsi; & Pater meus Leonardus impressit, pagina quinquagesima sexta; juxta verò editionem Mediolanensem, pagina octogesima tertia.

§. XII.

De iis, quæ spectant ad Feriam quintam infra Octavam Paschæ.

Officium hujus Feriæ quintæ celebratur sub ritu semiduplici in colore albo, & nihilominùs transfertur Festum duplex primæ classis hac die alicubi occurrens; quapropter si hæc Feria quinta veniat die vigesimasexta Aprilis, ut in Tabula trigesimasecunda ordinis perpetui, Pyrhani Oppidi conspicui de Diœcesi Justinopolitana, ubi residet Venetus Prætor, transfertur Dedicatio Ecclesiæ majoris, quæ ritu gaudet duplici primæ classis: Si verò incidat in diem vigesimamseptimam ejusdem Mensis, ut in Tabula trigesimatertia, Tarvisii in Marchia hujus nominis sub Dominio Veneto, transfertur Festum duplex primæ classis de S. Liberale Confessore, præcipuo illius Urbis Patrono. Quoad tamen Officium hujus Feriæ quintæ, sumptis quæ sumenda sunt ex Die sancto Paschæ, quædam sunt propria hujus Diei, videlicet, Versiculus *Surrexit Dominus de Sepulchro*, Responsorium *Qui pro nobis*, tres Lectiones de Homilia S. Gregorii Papæ in Evangelium Joannis *Maria stabat ad Monumentum*, cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Maria stabat*, nec non & Oratio *Deus, qui diversitatem Gentium*. Si verò occurrat Festum simplex, 391

plex,

plex, omissa ad Matutinum ejus Lectione, fit in Laudibus commemoratio de eo, cujus Antiphona, Versiculus, & Responsorium, sumuntur ex Communi Martyrum Tempore Paschali, quia non potest occurrere, nisi unum ex tribus Festis simplicibus supra enumeratis in Vesperis Feriæ quartæ præcedentis.

Missa est propria hujus Feriæ, quintæ, in qua dicitur *Gloria*, cum secunda Oratione *pro Papa*, si heri dicta sit Oratio *Ecclesiæ*, nisi occurrat Festum simplex, quia tunc secunda Oratio erit de Simplici, omissa tertia Oratione, ut fusiùs diximus supra in Feria quarta immediatè præcedenti, ubi plura ad rem ibidem remissivè videnda. In hac Missa dicitur *Sequentia*, nec non & *Credo*, cum Præfatione Octavæ *Sed in hac potissimùm die*, & cum suis *Communicantes*, atque *Hanc igitur* propriis. Non tamen discedendum censemus à nostro more circa ea, quæ ex antiquo Ecclesiæ usu solemus desumere pro Ecclesiasticorum utriusque Cleri laudabili eruditione. Enim vero delectet Antiquitas, & sub oculos positam placere magis agnoscimus. Ergo etiam in hac Feria quinta recitabatur distincta Præfatio, quam ex sæpè citato Sacramentario Gregoriano, *pagina* 78. transcriptam, hìc integram habes, Lector Ecclesiasticæ, priscæ consuetudinis amator, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Qui nos per Paschale mysterium docuit vetustatem vitæ relinquere, & in novitate spiritus ambulare, à quo perpetua mortis superatur acerbitas, & æterne vitæ Fidelibus tribuitur integritas. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Sed & Benedictio ex eodem Libro Sacramentorum extracta, quam Populo in Ecclesia congregato solebat inter Missarum solemnia olim Episcopus impertiri, erat ea, quæ sequitur, scilicet: *Omnipotentis Dei, & Domini nostri Benedictionibus repleamini, cujus estis Sanguine pretioso redempti*. Amen. *Ejus vos indeficiens repleat gratia, cujus ineffabilis plasmavit potentias*. Amen. *Et qui vobis in hoc Mundo*

præstitit conditionem nascendi, *ipse in regno æterno tribuat mensionem sine fine vivendi*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur*, *&c.* cum reliquis, ut supra in Missa Sabbati Sancti.

Ne autem hæc Feria, quinta aliis careat Præfationibus, quas præteritis diebus duximus non omittendas, en antiquæ consuetudinis Gallicanam propriam, ex eruditissimo Mabillonio desumptam *in Liturg. Gallic. lib. 3. pag.* 257. hisce præcisis verbis conceptam, nempè: *Verè dignum & justum est*, *unanimes & concordes omnipotentem Deum profusiùs deprecari cum unico Filio ejus Domino Jesu Christo Salvatore nostro*, *qui Ecclesiam suam secunda liberavit à morte*, *quando Sanguis ipsius effusus est super Cruce*. *Per ipsum te rogamus*, *omnipotens Deus*, *ut Ecclesiam tuam augeas in Fide*, *custodias in Spe*, *protegas in Charitate*: *& sacrificia nostra libens suscipere digneris cum gloria & honore*. *Et ideo cum Angelis & Arcangelis laudamus*, *dicentes*. Et quia Præfationum antiquitati addere possumus etiam eam, quæ in viridi observantia adhuc existit, & in particulari Ecclesiæ Ambrosianæ Missali reperitur, ideò sequenti contentam formula habes, Lector Prisci moris simul & vigentis studiose, in hac Feria quinta recitari solitam, videlicet: *Verè dignum & justum est*, *æquum & salutare*, *nos tibi semper*, *& ubique gratias agere*, *Domine sancte*, *Pater omnipotens*, *æterne Deus*, *per Christum Dominum nostrum*. *Qui oblatione sui Corporis*, *remotis sacrificiis carnalibus victimarum*, *seipsum tibi pro salute nostra offerens*, *idem Sacerdos & sacer Agnus exhibuit*. *Unde profusis gaudiis*, *totus in orbe terrarum Mundus exultat*: *Sed & superna virtutes*, *& Angelica concinunt potestates hymnum gloria tua perpetim*, *sine fine dicentes*. 393

De Missa verò Festi occurrentis & transferendi, Votivisque solemnibus & privatis, ac pro Defunctis & in Anniversario, nec non de Altari Animabus Privilegiato, videnda sunt quæ supra diximus in Feria quarta præcedenti. Circa tamen Litanias Majores, si occurrant in hac Feria quinta, ut in Tabula trigesimaprima ordinis perpetui, modum 394

eas

eas recitandi extendimus jam in Feria secunda Paschæ, sed quoad Missam in Ecclesia S. Marco dicata cantandum, diximus in dicta Feria quarta: quæ omnia suis respectivè locis reperientur. Re-
393 manet igitur, ut aliquid vel breviter disseramus de hodiernis Vesperis, quæ sicuti dicuntur ut in Die Paschæ, sic parùm nobis relinquunt adnotationis. Pauca sunt propria hujus Diei, nempè Antiphona ad Magnificat *Tulerunt Dominum meum*, atque etiam Oratio *Deus, qui nos Resurrectionis Dominicæ*: Dicta Oratio in hisce Vesperis erit unica, nisi crastina die occurat Festum simplex, cujus ratione admittenda est hodie ejus commemoratio, tam in privata Vesperarum recitatione, quàm in publica decantatione earumdem: Quapropter si hæc Feria quinta incidat in diem vel decimam tertiam, vel decimamsextam, aut vigesimamseptimam Aprilis, ut in Tabula vel decimanona, vel vigesimasecunda, vel trigesimatertia, occurret in his Vesperis commemoratio facienda vel de SS. Tiburtio & Sociis, vel de S. Aniceto, vel de S. Vitale, cum Antiphona, Versiculo, & Responsorio ex primis Vesperis de Communi Martyrum Tempore Paschali, & cum Oratione proprio loco extensa in Breviario. Completorium denique dicitur, ut in Die Paschæ.

394

§. XIII.

De iis, quæ spectant ad Feriam sextam infra Octavam Paschæ.

Officium hujus Feriæ sextæ est semiduplex, & celebratur in colore albo, sed huic ritui cedit tamen quodvis Festum hodie forsan alicubi occurrens. Quapropter si hæc Feria sexta incidat in diem quintam Aprilis, ut in Tabula decima ordinis perpetui, Perusiæ in Statu Ecclesiastico transfertur Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis, & consequenter Festum duplex primæ classis: Si verò veniat die vigesimaquarta ejusdem Mensis, ut in Tabula vigesimanona, Genuæ in Liguria transfertur Festum duplex primæ classis de S. Georgio Martyre, Urbis Patrono, quod ibi dicta die celebratur, non vero die vigesimatertia, ut in Ecclesia Universali. Quoad Officium hujus Feriæ sextæ, omnia dicuntur ut in Dominica Resurrectionis, exceptis propriis. Propria autem sunt Versiculus *Surrexit Dominus verè*, Responsorium *Et apparuit Simoni*, tres Lectiones de Homilia S. Hieronymi Presbyteri in Evangelium *Undecim Discipuli abierunt*, cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Undecim Discipuli*, sicuti & Oratio *Omnipotens, sempiterne Deus*. Quòd si hac die occurrat Festum simplex, ad Matutinum non dicitur ejus Lectio, sed in Laudibus fit de eo commemoratio, cum Antiphona de Communi Tempore Paschali, & cum Oratione ut in Proprio de Sanctis in Breviario. 395

Missa hujus Feriæ sextæ est propria, in qua dicitur *Gloria*, & secunda Oratio *Ecclesiæ*, vel *pro* 396

Papa,

Papa, sed si heri dicta fuit *pro Papa*, hodie meo
judicio dicenda erit *Ecclesia*, ut servata alternativa,
ambæ dicantur: nisi occurrat Festum simplex, quia
tunc secunda Oratio dicetur de eo, omissa tertia
Oratione, ut videre est in Feria quarta præceden-
ti, ubi nonnulla adnotantur ad hanc rem scitu di-
gna. Si verò non occurrat Festum simplex, non
dicerem Orationem secundam pro occurrente Die
Anniversaria Electionis seu Consecrationis Episco-
pi: Ratio autem est, quia hujusmodi Oratio dicen-
da est post Orationes assignatas de tempore in Mis-
sali: Sed si hodie diceretur post assignatam, dice-
395 retur post secundam, & ideo tertio loco, contra
Rubricam hujus Octavæ: Ergo non dicerem, &
consequenter eo Anno omitterem. Quòd autem di-
cenda sit post assignatas de tempore, patet ex su-
periùs dictis in Missa de Feria quarta præcedenti;
& hoc etiam intellexit Kalendarista Ferrariensis,
qui Anno 1733. die 13. Aprilis tunc Feria secunda
post Dominicam in Albis, adnotavit in Festo se-
miduplici S. Hermenegildi secundam Orationem
Concede tunc temporis assignatam in Missali, dein-
de tertiam pro Die Anniversaria Consecrationis
Eminentissimi Cardinalis & Episcopi D. Thomæ
Rufi: quæ tunc temporis dici poterat: licèt (sal-
vo meliori judicio) si posuit secundam assignatam,
poterat etiam ponere tertiam Ecclesiæ, vel pro Pa-
pa, quæ est altera ex assignatis, & quarto loco
adnotare Collectam pro Eminentissimo Cardinale &
Episcopo, quæ poterat eo loco dici. Quoad autem
casum omissionis Collectæ, supplet Missa solemnis
in Cathedrali & Collegiatis cantanda de dicta Die
Anniversaria, quæ hodie cantari potest: supplet &
Oratio mentalis omnium Sacerdotum Diœcesis in
Memento Vivorum, ut alibi diximus, facta eo Anno
de hoc admonitione in Directorio à Kalendari-
sta.

In dicta Missa de Feria sexta infra Octavam Pa- 397
schæ dicitur sequentia, *Credo*, Præfatio, *Commu-*
396 *nicantes*, nec non & *Hanc igitur* propria. Ut autem
inceptum morem prosequamur, etiam hodie Præ-

ſatio antiquitùs erat alia ab ea, quæ modò habetur in Miſsali: & ideo in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 79. legitur ſequens, videlicet: *Verè dignum & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper, & ubique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Chriſtum Dominum noſtrum. Qui ſecundùm promiſſionis ſuæ incommutabilem veritatem, cæleſtis Pontifex factus in æternum, ſolus omnium Sacerdotum peccati remiſſione non eguit, ſed potiùs peccatum Mundi idem verus Agnus abſterſit. Per quem, Majeſtatem tuam laudant Angeli, &c.* Benedictionem quoque Epiſcopalem, quæ tunc temporis Populo dari ſolita erat, habet dictum Sacramentarium Gregorianum *loco citato*, ex quo diligenter transſcripta, eſt tenoris ſequentis, ſcilicet: *Benedicat vos de Cœlis omnipotens Deus, qui per Crucem & Sanguinem paſſionis ſuæ vos dignatus eſt redimere in Terris.* Amen. *Ipſe vos renovet à vetuſtate peccati, qui pro vobis dignatus eſt crucifigi; voſque ad cœleſtia ſuſcitet qui pro vobis inferos penetravit.* Amen. *Vitam ſuam vobis Dominus tribuat, qui mortem veſtram ſuſcepit & perdidit.* Amen. *Quod ipſe præſtare dignetur, &c.* cum reliquis, ut ſupra in Miſsa de Sabbato Sancto.

Diverſam à Gregoriana habet Miſſale Gothicum- 398
Gallicum Præfationem, quæ ante mille annos in uſu erat apud Gallos, & quam refert eruditiſſimus Antiquitatis perſcrutator Mabillonius *in Liturg. Gallic. lib.* 3. *pag.* 257. ſequenti longiori formula conceptam, nempè: *Dignum, & juſtum eſt, nos tibi gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Jeſum Chriſtum Filium tuum Dominum noſtrum, quem pro nobis omnibus tradi Hoſtiam voluiſti. O mira circa nos pietatis tuæ dignatio! O ineffabilis dilectio charitatis! ut ſervum redimeres, Filium tradidiſti. O certè neceſſarium Adæ peccatum, quod Chriſti morte deletum eſt! O felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere Redemptorem! Numquam enim, quanta circa nos pietatis tuæ dilectio eſſet, cognoſceremus, niſi ex morte unici & coæterni Filii tui Domini ac Dei noſtri Jeſu Chriſti probaremus. Vicit malitiam diaboli pietatis tuæ dignatio*

quia

quia ubi abundavit peccatum, superabundavit & gratia. Sed plus nobis tua misericordia reddidit, quàm invidus inimicus abstulerat. Ille Paradisum invidit, tu Cœlos donasti. Ille mortem temporalem intulit, tu vitam perpetuam tribuisti. Propterea profusis gaudiis, totus in orbe terrarum Mundus exultat, Sed & superna concinunt potestates hymnum gloriæ tuæ, sine fine dicentes. Hoc autem tempore brevissimam in hac Feria sexta recitant Præfationem Ambrosiani, ex quorum particulari Missali Mediolani ad eorum dumtaxat usum impresso desumpsimus, & est sequens, videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte Pater, omnipotens, æterne Deus: Poscentes, ut cujus muneris mysticum pignus accepimus, manifesta dona comprehendere valeamus. Et quæ nobis fideliter speranda Paschale contulit Sacramentum, attingere mereamur Resurrectionis Dominicæ firmitate, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

Cùm autem non sint multiplicanda entia sine ne- 399
cessitate, idcircò videantur quæ supra diximus in Feria quarta præcedenti quoad Missam cantandam de Festo hodie occurrente, & transferendo, circa Votivas solemnes, & privatas, nec non de *Re-*
398 *quiem*, & in Anniversario Defunctorum, ac circa Missas de Die in Altari Animabus Privilegiato celebrandas. De Litaniis verò Majoribus in hac Feria sexta occurrentibus, ut in Tabula trigesima ordinis perpetui, satis superque disseruimus in Feria secunda itidem præcedenti: nec non de Missa in Ecclesia S. Marci cantanda, si ad eam terminetur Processio, jam sermo fuit in præcitata Feria quarta. Sed ut Officium hodiernum suas habeat Vesperas licèt parùm distinctas, hæ igitur dicuntur ut in Die Paschæ: excipiuntur tamen propria hujus Diei, videlicèt Antiphona ad Magnificat *Data est mihi omnis potestas*, nec non est Oratio *Omnipotens sempiterne Deus*, & etiam addenda erit commemoratio de Festo simplici, si cras forsan occurrat, sumpta Antiphona ex Communi Martyrum Tempo-

re

re Paschali, quia non potest crastina die occurrere, nisi Festum simplex de uno vel pluribus Martyribus, ut videre est in Tabula decima octava, vel vigesima prima, aut trigesimasecunda, ubi die decimaquarta, vel decimaseptima, sive vigesima octava Aprilis in Sabbato, occurrit respectivè Festum simplex SS. Tiburtii & Sociorum, aut S. Aniceti, seu S. Vitalis, qui omnes sunt Martyres. Quod verò spectat ad Completorium, illud ex integro dicitur, ut in Dominica Resurrectionis.

§. XIV.

De iis, quæ spectant ad Sabbatum in Albis.

Officium hujus Sabbati habet ritum semiduplicem & colorem album, nec tamen fit hodie de Festo etiam duplici primæ classis occurrente: idcircò, si hoc Sabbatum incidat in diem vigesimam Aprilis, ut in Tabula vigesima quarta ordinis perpetui, Cauriæ in Hispania transfertur Dedicatio Cathedralis, quæ celebratur sub ritu duplici primæ classis: Si verò veniat die vigesima octava ejusdem Mensis, ut in Tabula trigesima secunda, Ravennæ in Romandiola transfertur Festum duplex primæ classis de S. Vitale Martyre. Quoad Officium hujus Sabbati, omnia dicuntur ut in Dominica Resurrectionis, retentis tamen propriis hujus Diei quæ sunt, Versiculus *Gavisi sunt Discipuli*, Responsorium, *Viso Domin*, tres Lectiones de Homilia S. Gregorii Papæ in Evangelium *Una Sabbati Maria Magdalene venit manè*, cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Currebant duo simul*, nec non & Oratio *Conce e, quæsumus, omnipotens Deus*. Sed si occurat in hoc Sabbato Festum simplex, omissa ad Matutinum ejus Lectione, fit de eo commemoratio in Laudibus, in quarum fine adduntur 400

quidem

quidem de more Octavæ duo *Alleluja* ad Versiculum *Benedicamus Domino*, sed hodie tantùm, & ideo non ampliùs dicuntur.

Missa est propria hujus Sabbati, in qua dicitur *Gloria*, cum secunda Oratione *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*: 401
sed hodie dicatur *pro Papa*, si heri dicta fuit *Ecclesiæ*, ut rationabiliter diximus in Feria quarta præcedenti, ubi alia adnotavimus ad rem spectantia. Hæc tamen Oratio, sive *Ecclesiæ*, sive *pro Papa*, omittenda est, si occurrat Festum simplex, ita ut in hujusmodi occurrentia non est dicenda tertia Oratio, ut & ratione & auctoritate probavimus in dicta Feria quarta. Discordat tamen in aliquo ista Missa ab aliis Missis infra hanc Octavam jam celebratis: habet enim aliquid ad distinctionem, quia habet aliquid ad omissionem: si quidem Graduale, quod dictum fuit quotidie per Octavam, hodie non dicitur, sed ejus loco dicuntur duo Versus cum quatuor *Alleluja*, hoc ordine, nempè, duo imediatæ *Alleluja*, deinde primus Versus, postmodùm tertium *Alleluja*, cui succedit secundus Versus & eo dicto, sequitur statim *Sequentia*, cum quarto *Alleluja* in ejus fine. Dicitur in hac Missa Credo & quæ propria sunt Octavæ, nempè, *Præfatio*, in qua etiam hodie & non ampliùs exprimitur, *sed in hac potissimùm die*, atque etiam *Communicantes*, nec non & *Hanc igitur*: quæ omnia hac die tantùm sunt dicenda: Ad Nonam enim terminatur Octava Paschalis, quam post Nonam in Sabbato Sancto inchoavimus, unde totius Hebdomadæ circulus ad Nonam hujus Diei perficitur, ait Piscara *in Prax. Cæremoniar. lib. 3. sect. 9. cap. 4. sub num. 5. pag. 432.* In fine tamen hodiernæ Missæ ad *Ite missa est*, adduntur quidem duo *Alleluja*, ut in præcedentibus diebus infra Octavam, sed hac die tantùm, & non ulteriùs.

Quia verò etiam hodie ex prisco Ecclesiæ more 402
sumere possumus ad eruditionem varium Præfationis conceptum, illum idcirco nobis præbet brevissimum Liber Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 80, & vobis legendum trascribimus, Lectores

res Ecclesiastici : est igitur sequens, videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Per quem supplices exposcimus, ut cujus muneris pignus accepimus, manifesta dona comprehendere valeamus. Et quæ nobis fideliter speranda Paschale contulit sacramentum, per Resurrectionis ejus firmitatem attingere mereamur ineffabile mysterium. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Quæ quidem Præfatio est eadem numero, quam, Ambrosiani dicunt in Feria sexta præcedenti. Benedictio tamen, quam dare Populo solitus erat Episcopus, licèt in dicto Sacramentario Gregoriano non adsit hoc proprio loco, reperitur nihilominùs in alio Benedictionum Episcopalium supplemento, ibidem, *pagina* 631. quæ sequentibus legitur concepta precationibus, scilicet: *Deus, qui peracto senario numero die sacro Sabbati ab omnibus operibus quievisti, volens ut in homine condito, ubi requiesceres, tibi domicilium præparares: exaudi preces suplicum ad dona tua clementiæ fideliter occurrentium.* Amen. *Præpara sensus eorum ad te suscipiendum, ut ipsi tibi propriè mereantur effici templum.* Amen. *Et ita præsentes famulos in hac vita protegas, ut in æternam requiem tecum Dominator admittas.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa Sabbati Sancti.

Apud Gallos autem dicebatur antiquitùs in Missa hujus Sabbati sequens Præfatio, quam ex Missali Gothico desumptam inserit Mabillonius *in Liturg. Gallic. lib.* 3. *pag.* 258. & nos ex celeberrimo Auctore transcriptam ponimus hoc suo loco, nempè: *Dignum & justum est, necessarium & salutare est; ut te Dominum ac Deum totis visceribus humana conditio veneretur; Rex mirabilis Christe. Cujus condemnatione, tartareis vinculis absoluta credentium turba, libertatis insignia gratulatur. Qui verè ut Leo de tribu Juda Mundo ostensus, animarum devoratorem extinctum leonem diabolum omnis terra lætatur. Permittis te clavorum nexibus alligatum ad stipitem Crucis teneri* (forsan teneri) *ut non sit parva, quem impius quondam* 403

expa-

expavescat, potentia. Ad cujus vocem emittens spiritum, Terra tremuit. Cœlum expavit, Dies fugit, Sol obscuratus est, Astra abscondentes (absconderunt) *radios suos, simul omnia migraverunt. Cujus descensu, confractis portis, luget Infernum. Quo resurgente, lætantur Angeli, exultat Terra cum habitatoribus suis. In qua triumpho conspicitur comitatio* (cominatio.) *illa, prophetico ore promissa, Ero mors tua, Inferne. Ubi est ergo victoria tua? Nec enim ab alio poterat, nisi à vita mors devorari. Qui de scensu suo eos, qui tenebantur à morte, superis reddidit resurgendo, ut ejus Resurrectio, vivorum vel mortuorum testimonio formaretur* (firmaretur). *Unde, sancte Pater, omnipotens, æterne Deus, per Jesum Christum Filium tuum Dominum nostrum gloria tibi semper, qui in te, & ex te, & tecum semper est. Per quem te laudamus dicentes.* At quia etiam Ecclesia Ambrosiana aliam retinet Præfationem à præmissis diversam, quam nostris quoque temporibus legit in hoc Sabbato, eam ab ejus particulari Missali transumptam ducimus hoc suo loco extendendam, paucis verbis contentam, ut non solùm habeatur antiquus Præfationum usus, sed etiam modernus: est igitur ea, quæ sequitur, videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et nunc maximè gratulari, quando Dies salutis nostræ, & tua erga nos pietatis mysterium solemniter celebratur.*
403 *Quo de tenebris captivitatis antiquæ, filii lucis & libertatis efficimur: & terrenis exuti, ad celestia dona transimus. Propterea profusis gaudiis, totus in orbe terrarum Mundus exultat. Sed & superna virtutes, & Angelicæ concinunt Potestates hymnum gloriæ tuæ perpetim, sine fine dicentes.*

De Missa Festi hodie occurrentis & transferendi, deque aliis non paucis, quæ etiam in hoc Sabbato sunt servanda, vide Feriam secundam & quartam hujus Octavæ, ne per eorum repetitionem fiat per plura, quod fieri potest per pauciora. Ad Vesperas autem hujus Sabbati, completo jam Paschali Festo, ordo Officii variatur pro Dominica sequenti, quæ nihilominus inscribitur *Octava Pascha*, quia 404

revera

revera celebravimus Pascha in Dominica, ut clariùs patet ex ipsa Dominica sequenti, cujus Officium voluimus idcirco etiam adnotare. Officium ergo Vesperarum est duplex saltem majus; ex consequentia, quam infero ex Piscara in dicta sequenti Dominica citandus, & etiam ex secundis Vesperis ejusdem Dominicæ. Sub unica Antiphona trium *Alleluja* dicuntur Psalmi de Sabbato in Psalterio: Capitulum verò est proprium de Dominica, cum Hymno, & aliis itidem propriis in Breviario: sed ad Benedicamus Domino non adduntur duo *Alleluja*. Quòd si cras occurrat Festum simplex, fit in his Vesperis commemoratio de eo. Completorium quoque hodie variatur, dicitur enim ut in Psalterio, omissis Precibus, sed loco Antiphonæ *Miserere*, dicitur Antiphona trium *Alleluja*: Duo quoque *Alleluja* adduntur ad Responsorium breve: *In manus tuas, Domine*, & unum dumtaxat ad Versiculum *Custodi nos*, & ad Responsorium *Sub umbra*, ac etiam unum in fine Antiphone *Salva nos*. Ad Mensam verò in Cœna, deposita Benedictione Paschali, resumitur communis, ut in fine Breviarii.

Addenda mihi videtur hoc proprio loco distributio Agnorum Dei, quæ fit Romæ à Summo Pontifice, ut si aliquid diximus de eorum Benedictione in fine Feriæ quartæ præcedentis, aliquid etiam hìc habeatur de ritu in ipsorum distributione servari solito. Olim itaque in hoc Sabbato Romani Pontifices primo Pontificatus sui Anno Missam solemnem celebrare consueverunt, ut legitur de Urbano Quinto, & de Gregorio Undecimo Avenione, nec non Romæ de Urbano Sexto. Modò tamen usu receptum est, ut à Presbytero Cardinali celebretur, cui DD. Cardinales assistunt cum cappis rubeis. In ipso autem Anno, in quo Agni Dei benedici debent, intra Missarum solemnia in hoc Sabbato distribuuntur in Capella. Dicto enim in Missa *Agnus Dei*, & Pace delata, DD. Cardinales accipiunt paramenta alba ordinibus suis convenientia in locis suis, alii verò Prælati extra cancellos Capellæ. Deinde ministrante naviculam Presby- 405

sbytero Cardinali, Papa imponit more solito incensum in thuribulum. Tum præcedente Subdiacono Capellæ cum Cruce inter duos Ceroferarios, quos præcedit Thuriferarius cum thuribulo fumigante, Subdiaconus Apostolicus sacris indutus vestibus, ac si Epistolam solemniter lecturus esset, unà cum Cæremoniarum Magistro, ac aliis Capellanis superpelliceo indutis, vadit ad locum præparatum, ubi de manu Sacristæ magnam lancem accipit plenam Agnis Dei bombyce involutis, ac mappula serica coopertis; & eodem ordine in Capellam revertitur ad Pontificem.

Ubi autem dictus Subdiaconus Apostolicus fuerit intra ostium Capellæ, genuflectunt omnes, & Subdiaconus cantat competenti voce, ita ut ab omnibus audiatur: *Pater sancte, isti sunt Agni novelli, qui annunciaverunt alleluja: modò venerunt ad fontes: repleti sunt claritate, alleluja*: & Cantores eadem voce respondent: *Deo gratias, alleluja*. Secundò idipsum cantat ante Cancellos: & tertiò ante solium Pontificis, genuflexus. Postmodùm ascendit ad dexteram Papæ, & iterum genuflexus dictam lancem tenet usque ad finem distributionis. Dicti verò Agni Dei distribuuntur per Pontificem Cardinalibus, & Prælatis suo ordine ante ipsum accedentibus. Cardinales verò Agnos Dei accepturi, factis debitis reverentiis, porrigunt ei Mitras cornua vertentes deorsum, & Papa imponit eis tot Agnos Dei, quot ei placet: ipsi tamen manum Pontificis, & genu dexterum deosculantur. Prælati autem eodem modo, quo Cardinales, sed genuflexi in Mitra Agnos Dei accipiunt, & osculantur genu dexterum Papæ, non manum. Protonotarii denique, & omnes alii capiunt Agnos Dei in manus, genuflexi, & Pontificis pedem osculantur. Post distributionem, Cardinalis Celebrans prosequitur Missam, in cujus fine dat Papa Benedictionem & Indulgentias. Ita Anonymus Auctor in Opusculo Coloniæ Agrippinæ edito 1557. cui titulus: *Rituum Ecclesiasticorum, sive, Sacrarum Cæremoniarum SS. Romanæ Ecclesiæ Libri tres pag. 239. à tergo*, & ex eo 406

forsan

forsan sumpsit Piscara Castaldus *in Prax. Cæremon. lib. 3. sect. 9. cap. 4. pag.* 432. nisi sint verba præcisa Cæremonialis Papæ *lib. 1. cap.* 8. Dictam Agnorum Dei distributionem fecit in hoc Sabbato, die septima Aprilis, Benedictus Decimus tertius anno Jubilæi 1725. qui primus fuit sui Pontificatus, ut clarè patet ex ejus Vita à me Italicè conscripta.

§. XV.

De iis, quæ spectant ad Dominicam in Albis, & in Octava Paschæ.

HÆC Dominica duplici gaudet titulo suæ propriæ qualitatis expressivo: inscribitur enim primò *Dominica in Albis*: secundò verò *Dominica in Octava Pascha*. Dum audis Dominicam *in Albis*, subaudi *depositis*, quia pridie à Baptizatis Albæ seu alba vestimenta deponebantur, Alcuinus *de Offic. Eccles. cap. de Sabb. in Alb.* ubi sic revera habet: *Hodie Albati, qui in Sabbato Sancto baptizati fuerant, Vestibus albis exuuntur*: & ex eo refert Menardus in Notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *nota* 352. *pagina* 389. unde in Missali Ambrosiano hæc Dominica absolutè nuncupatur *in Albis depositis*. Dum autem legis Dominicam *in Octava Pascha*, respice ad antiquum Ecclesiæ ritum in hac nuncupatione retentum: siquidem, cùm in ipso Solis occubitu Solemnitas Paschalis inciperet, ut clarè patet, tum ex Oratione Missæ in Sabbato Sancto *Deus, qui hanc Sacratissimam noctem*, tum ex Præfatione ejusdem Missæ *sed in hac potissimùm nocte*, tum denique ex Communicantes *& noctem sacratissimam celebrantes*: & cùm etiam in ipsa nocte celebraretur Baptisma, quod nos de manè celebramus: revera hæc Dominica est 407

Octava

Octava Pascha: ideo in Missali Gottico-Gallico Dominica in Albis vocatur *Clausum Pascha*, quia claudit Octavam. Itaque utrumque hujusce Dominicæ titulum, clarum facit S. Augustinus in hodierno Officio: ait enim *Paschalis Solemnitas hodierna festivitate concluditur*: ecce Octava Paschæ: *& ideo hodie Neophytorum Habitus commutatur*: ecce Dominica in Albis depositis.

Ut Dominica *in Albis*, est Dominica major, ideoque primæ classis, numquàm omittenda, & consequenter exclusiva cujusvis Festi utcumque solemnis: quapropter si hæc Dominica incidat in diem vigesimam tertiam Aprilis, ut in Tabula vigesima sexta ordinis perpetui, in Regnis Hungariæ & Bohemiæ ac Poloniæ transfertur Festum S. Adalberti Martyris, qui cùm esset Episcopus Pragensis, Polonis & Hungaris Evangelium prædicavit, & ideo est illórum trium Regnorum Patronus: Ut Dominica verò *in Octava Pascha*, celebratur sub ritu duplici majori, nam Piscara in Cæremoniali suæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 20. *sub n.* 9. *pa.* 197. sentit, quod non sit celebranda cum solemni apparatu, ex ea potissimùm ratione, quia non est Festum duplex primæ, vel secundæ classis, prout ex Rubricis Breviarii patet: ergo (infero) est duplex saltem majus, ut est Dies Octava Epiphaniæ, & SS. Corporis Christi: & hoc clariùs ostenditur ex inferiùs dicendis in secundis Vesperis hujusmet Dominicæ. 408

Quoad Officium in hac Dominica recitandum; Invitatorium est idem ac infra Octavam Paschæ, sed Hymnus est proprius. In omnibus & tribus Nocturnis dicuntur quidem Psalmi de Dominica, ut in Psalterio, attamen in quolibet eorum dicuntur sub unica tantùm Antiphona, quæ est propria Temporis Paschalis. Reliqua habentur hodie in Breviario, sed si occurrat Festum simplex, legitur ad Matutinum nona Lectio de eo: unde si hæc Dominica incidat in diem decimam quartam, vel decimam septimam, aut vigesimam Octavam Aprilis, ut in Tabula decima septima, sive vigesima, vel trigesima prima, dicitur ad Matutinum nona Lectio SS. 409

Tiburtii & Sociorum, vel S. Aniceti, vel respectivè S. Vitalis. Ad Laudes autem omnia sunt propria, in quibus post Orationem Dominicæ fit commemoratio Festi simplicis, si occurrat. Ad Primam verò omittitur Psalmus *Confitemini*, ut patet ex Rubrica in Psalterio, ubi excipiuntur omnes Dominicæ post Pascha; & hæc Dominica in Albis nuncupatur etiam prima hujus Temporis, & consequenter incipit ab ista omissio dicti Psalmi. Symbolum tamen S. Athanasii est hodie dicendum; non solùm, quia dicitur in Dominicis, quando fit Officium de eis, ut in Psalterio, ex quo hæc Dominica in Albis multa sumit, sed principaliter (ut reor) quia cùm sit Symbolum Fidei, Thomas palpando hodie verum Hominem, confessus est verum Deum: undè benè S. Gregorius Papa, *aliud vidit, & aliud credidit*; & tangendo loca clavorum, solidavit omnium fidem. Præterquàm quòd hodie revera est Festum omnium Apostolorum, qui primò tradiderunt Articulos Fidei. Reliqua hodierni Officii sunt propria, sed ad alias Horas dicitur in fine Hymnorum clausula Paschalis, *Deo Patri sit gloria, & Filio qui à mortuis, &c.*

410 Missa de hac Dominica in Albis est propria, ante cujus initium, si est solemnis fit consueta Aquæ benedictæ aspersio, pro qua dicitur Antiphona Paschalis: *Vidi aquam*, ut in fine Missalis. Dicitur *Gloria*, & unica Oratio, nisi occurrat Festum simplex, quia tunc secunda Oratio erit de eo. Dicitur etiam *Credo*, cum Præfatione quidem Paschali; sed deposita Diei restrictione, assumitur specialitas Temporis, & ideo dicitur: *sed in hoc potissimùm*. Sed & *Communicantes* non est ampliùs de Octava, licèt hæc Dominica, ut supra diximus, nuncupetur *in Octava Pascha*, quapropter dicitur *Communicantes*, ut in Canone Missæ, ex quo loco sumitur etiam *Hanc igitur*, & in fine Missæ ad *Ite Missa est* non adduntur duo *Alleluia*. Ut autem huic Octavæ finem imponamus cum solita extensione antiquæ Præfationis, quæ etiam hodie erat propria, eam idcircò ex sępè memorato Sacramentario Gregoriano *pa.* 81. deprompram, sequenti habes formula

elabo-

elaboratam, videlicèt: *Verè dignum & justum est, aquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere: Domine sancte, Pater omnipotens, aterne Deus: Et te suppliciter obsecrare, ne nos ad illum sinas redire actum, cui jure dominatur inimicus: sed in hac potiùs facias absolutione persistere, per quam diabolus extitit, Filio tuo vincente, captivus. Et ideò cum Angelis, & Archangelis, &c.* Benedictio verò, quæ hujus erat Dominicæ propria, ab Episcopo cæteroquin inter Missarum solemnia olim dari solita, ex eodem loco Sacramentarii transcripta, est ea, quæ sequitur, scilicet: *Deus, cujus Unigenitus Discipulis suis januis clausis dignatus est apparere, sua vos Benedictionis dono locupletare, & cœlestis vobis regni januas dignetur aperire.* Amen. *Et qui ab eorum pectoribus attactu sui Corporis, vulnus amputavit dubietatis, concedat ut per Fidem, qua eum resurrexisse creditis, omnium delictorum maculis careatis.* Amen. *Et qui cum Thoma Deum, & Dominum creditis, & cernuis vocibus invocatis, ab eo & in hoc Sæculo à malis omnibus tueri, & in futuro Sanctorum cœtibus adsciscì valeatis.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa de Sabbato Sancto.

Ecclesia verò Gallicana prolixam priscis temporibus, recitabat in Missa hujus Dominicæ Præfationem, quàm refert Mabillonius *Liturg. Gallic. lib.* 3. *pagina* 259. & nos Ecclesiastico Lectori exhibemus legendam, nempè: *Dignum & justum est, necessarium & salutare est, nos tibi gratias agere, omnipotens Deus, licèt gloria tua mortalium membra non congruant Redemptionis nostra perferre praconia. Dum hominum genus mancipatum morte, inferncrum sedibus tenebrarum vincula restringeret, spiritale Verbum, per quod in principio omnia fuerant constituta, descendit in Mariam. Qua dum Partum suum Virgo miratur, inclusum hominem edidit Deum. Quem tamen tuum esse, summe omnipotens Deus, antequam nasceretur, cognoverat: quippè qua sciebat Mundi esse Principium. Is namque Crucem spontanea voluntate, propter redemptionem humani generis, de inimico tyranno triumphaturus, ascendit: & relicto paulisper Corporis templo, inferorum claustra* 411

confringens, pristina, ut antè fuerat, vita restituit. Nec suffecerat solum hominem emendasse peccatum, sed per ablutionem cœlestem renatus, redivivo ac novo nativitatis genere, remeans ad originem suam, nos ad cœlestia regna perduxit. O consilium Divinæ Providentiæ! O inæstimandum reparationis auxilium! Per Virginem nobis gloriosa vita restituitur, quæ per ligni inobedientiam credebatur extincta. Per aquam, Mundi peccata diluuntur, per quam antè senserat Mundus ipse naufragium. Tibi ergo, summe Genitor, purâ devotione immaculatum munus offerimus: & elevatione manuum nostrarum, juxta Filii tui Jesu Christi dispositionem, pium sacrificium celebramus, per Christum Dominum nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c. Missale verò Ambrosianum eandem numero Prefationem hodie habet, quam supra in hac Dominica extendimus depromptam ex Sacramentario Gregoriano.

Cæterùm Votivæ solemnes, licèt pro re gravi, non possunt cantari in hac Dominica; quod infertur ex Decreto Clementis Undecimi, in quo dicitur, quòd Votiva solemnis de SS. Sacramento exponendo occasione Orationis quadraginta Horarum, cantari potest pro re gravi, exceptis tamen (inter alios Dies) omnibus illis Dominicis, quæ sunt primæ vel secundæ classis, ut clarè patet ex ejus particulari Bullario Romæ edito 1723. *par.* 2. *Const.* 9. *emanata anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*, §. 10. & ex Bullario Romano novissimæ editionis Luxemburgensis de Anno 1727. *tom.* 8. *par.* 2. *Constit. itid.* 9. *ejusdem Pontificis*: Sed hæc Dominica in Albis est una ex illis Dominicis exceptis, quia est primæ classis: Ergo hodie non potest cantari Votiva de SS. Sacramento; Si non potest cantari Votiva de SS. Sacramento quod est majus: ergo non poterit cantari alia quævis Votiva, quod est minus. Et hæc est ratio potissima Pasqualigi, quam in contrarium adducit *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *quæst.* 243. ubi ait, quòd eo die, quo cantari potest de SS. Sacramento, celebrari etiam possunt omnes Votivæ Solemnes: Cùm ergo contrariorum eadem sit ratio: ergo eo 412

die,

die, quo non poteſt cantari de SS. Sacramento, neque cantari poterunt Votivæ, quantumvis res ſit gravis. Attamen, ſicut in Miſſa de hujuſmodi Dominicis concedit dictus Pontifex Clemens Undecimus *loco citato* Orationem de SS. Sacramento ſub unica concluſione, ſic cenſeo, quòd & Oratio cujuſcumque Votivæ pro re gravi hodie occurrentis poſsit ſimul dici cum Oratione Dominicæ in cantu, non privatim.

Miſſa verò Defunctorum in Die Obitus cum præſentia Corporis in Eccleſia, poteſt cantari in hac Dominica in Albis, quia Declaratio Sacræ Rituum Congregationis *de die* 5. *Julii* 1698. *in reſponſione ad octavum Dubium in Collenſi*, excipit tantùm Feſta duplicia primæ claſſis, non autem Dominicas primæ claſſis, ut alibi diximus: Sed hæc Dominica non eſt quoad Officium Feſtum duplex primæ, neque ſecundæ claſſis: ergo poteſt in ea cantari Miſſa Defunctorum in Die Obitus. Verum tamen eſt, quòd erunt cantandæ duæ Miſſæ in Eccleſiis, quibus incumbit onus eas cantandi, & quidem ex iteratis Decretis Sacræ Rituum Congregationis, nempè, 1628. 28. Auguſti, 1686. 4. Maii, & 1698. 5. Julii, de quibus in mea Collectione de Sacris Ritibus *ſub num. margin.* 552. *&* 1006. *ac* 1119, & clarè patet ex Rubrica Miſſalis ſub die ſecunda Novembris, ubi non obſtante ſolemni Commemoratione omnium Fidelium defunctorum, pro qua omnes Miſſæ dicendæ ſunt de *Requiem*, præſcribuntur tamen in Cathedralibus & Collegiatis cantandæ duæ Miſſæ, una ſcilicet de Octava poſt Tertiam, altera verò principalis pro Defunctis poſt Nonam. 413

Cùm autem ſupra probaverimus, non poſſe in hac Dominica cantari Votivam pro re gravi, videndum eſt modò, an ſit cantanda Miſſa de Feſto Sancti Titularis hodie occurrente licèt transferendo. Et quidem in affirmativam partem deſcendere, mihi dubium non eſt: ſiquidem Decretum ſupra relatum Clementis Undecimi reſpicit dumtaxat Miſſam ſolemnem ſimpliciter Votivam. Sed Miſſa de Titulari in caſu propoſito non eſt ſimpliciter Votiva: Ergo in hac Dominica cantari poteſt. Minor 414

probatur, nam hujusmodi Missa dicitur semifestiva, & habet aliquid juris & acquisiti & acquirendi in propria sua Die: Ergo non est simpliciter Votiva. Et quod me magis movet ad eam cantandam, est, quia Rubrica Missalis *tit.* 6. *de translat. Festor.* inter expressam Festorum & Dominicarum exceptionem non includit hanc Dominicam in Albis: Sed exceptio firmat regulam in non exceptis: Ergo vigore hujus Rubricæ cantari hodie potest Missa de Titulari in propria Ecclesia, licèt ejus Festum sit transferendum. Sequitur ex dictis, quòd si in hac Dominica occurrant Litaniæ Majores (cæteroquin recitandæ, ut supra diximus in Feria secunda præcedenti) quarum casus est in Tabula vigesima octava ordinis perpetui: Si terminetur Processio ad Ecclesiam S. Marci, cantanda ibi erit Missa de Titulari, cùm etiam in hoc casu intret Decretum Sacræ Rituum Congregationis emanatum Anno 1603. sub die 23. Maji, & supra relatum in præcedenti Feria quarta. In dicta verò Missa de S. Marco cantatur tum *Gloria*, tum etiam *Credo*, tum denique Præfatio de Apostolis, omissa tamen commemoratione, non solùm Rogationum, sed etiam Dominicæ, & consequenter cum Evangelio S. Joannis in fine.

Ad Vesperas denique hujus Dominicæ in Albis dicuntur Psalmi omnes de Dominica, ut in Psalterio, & quidem sub una tantùm Antiphona trium *Alleluja*. Capitulum verò, Hymnus, & reliqua sunt propria in Breviario. Notandum tamen est, quòd licèt in occurrentia non cedat hæc Dominica Festo de duplici primæ classis occurrenti, cedit nihilominus in concurrentia Festo duplici secundæ classis etiam translato: unde si incidat in diem trigesimam Aprilis vel secundam Maji, ut in Tabula trigesima tertia vel trigesima quinta ordinis perpetui, Vesperæ erunt de SS. Apostolis Philippo & Jacobo, vel respectivè de Inventione S. Crucis, utroque Festo duplici secundæ classis, cum commemoratione tamen Dominicæ: & idem dicendum de Festo Annunciationis Beatæ Virginis Mariæ in Fe- 415

riam

riam secundam immediatè sequentem non rarò transferendo. Dicta autem commemoratio est absolutè facienda, licèt ejus secundæ Vesperæ concurrerent cum Festo duplici primæ classis, quia est Dominica privilegiata, cujus commemoratio idcircò numquàm omittitur. Non tamen amittit suas integras secundas Vesperas in concurrentia Festi duplicis majoris sequentis, ex quo patet, quod supra innuimus, hanc Dominicam habere ritum duplicem saltem majorem. Cæterùm admittit in suis secundis Vesperis quamcumque commemorationem sequentis, etiam Festi simplicis. In Ecclesia verò SS. Apostolis dicata, sicuti hodie est Festum Titulare, & consequenter duplex primæ classis, sic secundæ Vesperæ sunt semper ibidem integræ in concurrentia cujusvis Festi eumdem ritum habentis, quia non tantum est hodie Festum Apostolorum, sed principaliter Festum Christi resuscitati, & suis Discipulis manifestati, unde vocatur *Octava Paschæ*.

Ut autem quæ per longam omnium & singularum difficultatum explanationem notata sunt, per breviorem cunctorum articulorum positionem habeantur, in unum de more volumus quæcumque hujusce Octavæ Privilegia redigere: nam sicuti extensa non ita promptæ sunt recordationis, sic restricta faciliùs retinentur in mente: ex quo fit, quòd memoriæ per elenchum mandata, postmodùm libenter perleguntur diffusa. Itaque Privilegia sunt ea, quæ sequuntur. In Dominica Resurrectionis non dicuntur Litaniæ Majores, si occurrat, nec canitur luctuosa Missa de Rogationibus, nec celebratur in Oratoriis privatis. In primo triduo hujus Octavæ, non cantatur Missa de Festo occurrente & transferendo, neque pro Defunctis in Die Obitus, nec ullum locum habet Festum simplex, nec canitur Votiva licèt pro re gravi. Post primum triduum, admittuntur quidem Votivæ solemnes, sed non privatæ, neque de *Requiem*. Fit quidem commemoratio de Festo simplici, nec tamen dicitur ejus Lectio. Celebrari potest solemniter pro Defunctis in Die Obitus, sed non in Anniversario Defun- 416

ctorum. Nullum admittitur Festum etiam primæ classis, licèt occurrens, sed transfertur. Missæ de Octava suffragantur Animabus in Altari Privilegiato. Additur duplex *Alleluja* ad Benedicamus Domino in Laudibus, in Missa, & in Vesperis, ac ad *Ite Missa est* per totam Octavam. In Missa quotidie propria, quotidie dicitur *Sequentia*, cum Præfatione *Diem* specialiter habente. In Votivis denique solemnibus, relicta eis Præfatione propria si habeant, dicitur nihilominus tum *Communicantes*, tum etiam *Hanc igitur* de Octava.

Ecce, Lector Ecclesiastice, Octava Paschæ jam completa est. Utinam sit tibi proficua, sicuti, ut proficiat laboravi libenter. Non me movit ad eam quantum potui exactè extendendam desiderium placendi, sed intentio juvandi. Omnes ferè Auctores perlegi tum antiquos tum recentiores, ut sub hoc uno Capite omnia habeas, nihil ulteriùs forsan expectando. Nonnulla tamen in mea methodo ego addidi, ab Auctoribus omissa: ea certè, qua valui, attentione opinando, ut adhæreant Rubricis, conformentur Decretis. Si quid boni de meo inveneris, non mihi, sed Deo gratias age, quia omne donum desursum est, descendens à Patre luminum. 417

DE

DE
OCTAVA PRIVILEGIATA
PENTECOSTES.
CAPUT IV.

Quarta ex Octavis Privilegiatis, quæ in Ecclesia Universali celebrantur, est illa Pentecostes. Pentecostes, inquam, Dies scilicèt Quinquagesimus à Resurrectione Christi. Hic enim sibi volunt ea verba Actuum Apostolorum: *Cùm complerentur Dies Pentecostes*. Dies autem iste Quinquagesimus erat Judæis festivus & celebris, à Deo indictus. Eo igitur Die, sub Hora Tertia *factus est repentè de Cœlo sonus*: sonus quidem non solùm auditus à centum & viginti Fidelibus in Cœnaculo congregatis, sed etiam per totam Civitatem Jerusalem tunc certè plenam Populo, qui ex omni loco, ubi degebat, convenerat ad Solemnitatem, eò quòd non solùm fuit prima Christianorum Pentecostes & quidem in Dominica, sed eo Anno erat etiam Pentecostes Hebræorum à Die Azymorum secunda, juxta Calinum *de Act. Apost. cap.* 2. licèt Cornelius à Lapide neget fuisse, etiam Hebræorum *in Commentar. ad dict. Libr. & cap. vers.* 1. At ne præter Calinum, omittamus ad rem nostram Auctores de Sacris Ritibus tractantes, & illorum & istorum Pentecosten eodem die fuisse; indubitanter tenet Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub num.* 22. ubi sic habet: *Eodem die, quo Pentecosten celebrabant Hebræi, descendit in Apostolos Spiritus Sanctus, imò super centum & viginti Discipulos*. Sed ante Gavantum dixerat probando Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib.* 10. *cap.* 12. ubi post probationem, ita firmiter concludit: *Nihil ergo quæstionis remanet, cur* 418

Dies

Dies ille, quo Spiritus Sanctus datus est, Judæorum quoque fuerit Pentecostes. Factus igitur est sonus de Cœlo, quod est Thronus Gloriæ Dei, & Spiritus Sancti, & quidem *repentè*, quia Spiritus Sanctus celeriter operatur, nescit enim tarda habere rerum molimina Spiritus Sancti gratia, sed homines terrenos *repentè* in cœlestes transmutat.

Congregatis igitur Fidelibus *apparuerunt dispertitæ Linguæ, tamquàm Ignis, & repleti sunt omnes Spiritu Sancto*, quia Apostolos hìc constituebat Prædicatores. Prædicationis autem instrumentum est Lingua. Fuerunt verò Linguæ igneæ, quia Deus, & præsertim Spiritus Sanctus, est amor subtilissimus, efficacissimus, potentissimus, agillimus: unde ejus simbolum est Ignis, juxta illud Deuter. 4. 24. *Deus tuus Ignis consumens est*, ut explicat Cornelius à Lapide *loco citato*, *vers.* 3. Præterquàm quòd, sicut Ignis illuminat & inflammat, ita Spiritus Sanctus illuminat ad cognitionem Dei, & inflammat ad ejus amorem, ait Durandus *in Ration. Divinor. Offic. lib.* 6. *cap.* 107. *sub num.* 10. *pag. mihi* 265. Apparuit etiam Spiritus Sanctus in Linguis igneis, ut facundi essent Apostoli in omni genere Linguarum, prout eo ipso instructi fuerunt, nam cum stupore variarum Nationum *loquebantur variis Linguis Magnalia Dei*. Dicitur denique, *tamquàm advenientis spiritus vehementis*, quia nemo potuit postmodum resistere Spiritui Sancto, nec Apostolis, nam adeò fortes facti sunt, ut benè de illis dixerit S. Gregor. Hom. 30. in Evang. *Quales namque Doctores Sanctæ Ecclesiæ ante adventum hujus Spiritus fuerint, scimus: & post adventum illius, cujus fortitudinis facti sint, conspicimus*. Spiritus enim Sanctus profert verbum in corde hominis: unde dicitur Matth. 10. *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*. Quo Spiritu plenus Levita Stephanus superavit adversarios: quapropter de eo dicitur: quòd *non poterant resistere sapientiæ, & Spiritui, qui loquebatur*. 419

§. I.

§. I.

De iis, quæ spectant ad Sabbatum in Vigilia Pentecostes.

JUre merito Ecclesia Dei, cui semper Spiritus Sanctus assistit (promissus enim fuit, & advènit Spiritus veritatis, ut cum illa maneret in æternum, eamque doceret omnia, ac omnia suggereret usque ad consumationem Sæculi) tanti memor beneficii, ab eo tempore institutum Festum solemniter celebrat quovis Anno, & quidem cum Octava. Hæc autem Octava incipit à Sabbato in Vigilia à Pentecoste idcircò nuncupata; quæ certè Vigilia celebratur cum Jejunio ex generali Ecclesiæ consuetudine, quæ Legis ac Præcepti vim habet, omninò servando, ut egregiè probat Guyetus *in Heortolog. lib.* 1. *sect.* 3. *cap.* 17. *quæst.* 6. *pag.* 78. *juxta edit. Venet. de Anno* 1729. *post Parisien. de Anno* 1657. Imo & Grancolas *in Comment. ad Brev. Roman. lib.* 2. *cap.* 76. *pag.* 350. plura refert de observantia Jejunii in hac Vigilia Pentecostes. Attamen dum tractamus de Sacris Ritibus, non egemus Testibus de hoc Jejunio deponentibus: siquidem Rubricæ Breviarii satis superque faciunt præceptivum: nam *tit.* 6. *de Vigil. sub numer.* 5. sic reverà habetur expressè: *Excipitur ab hoc ordinario Vigiliarum, quæ jejunantur, Vigilia Pentecostes, &c.* ubi exceptio respicit ordinem diversum Officii recitandi, salvo tamen Jejunio: Itidem & alia Rubrica *tit.* 34. *de Precib. sub numer.* 3. clarum facit præceptum Jejunii: ait enim: *Preces feriales dicuntur in Vigiliis, quæ jejunantur, exceptis Vigiliis Pentecostes, &c.* Ergo in Vigilia Pentecostes jejunatur, sed non dicuntur Preces. 429

Dicta

Dicta in Choro Nona, & quidem in colore albo, Sacerdos & Ministri induti paramentis violacei coloris, accedunt ad Altare, & facta reverentia, Sacerdos illud osculatur in medio. Deinde leguntur Prophetiæ sine titulo, candelis Altaris extinctis usque ad principium Missæ, sicut in Sabbato Sancto. Sacerdos legit eas submissa voce ad Altare in cornu Epistolæ. In fine Prophetiarum dicuntur Orationes sine *Flectamus genua*, ratione Temporis Paschalis, in quo adhunc sumus, ait & benè Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub numer.* 19. quam rationem affert etiam Bauldryus *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 14. *sub numer.* 1. *pag.* 267. Prophetiæ autem sunt tantùm sex, & sumuntur ex Sabbato Sancto, eo tamen ordine, quo hodie citantur in Missali: & dicuntur ad instructiorem Cathecumenorum, inquit Gavantus *loco proximè citato*. Debent itaque esse tertia, quarta, undecima, octava, sexta, & septima Sabbati Sancti, hoc etenim ordine citantur hodie in Missali. Orationes verò, quæ post quamlibet Prophetiam cantantur, sunt propriæ hujus Vigiliæ, & consequenter ab illis diversæ, quæ dicuntur in Sabbato Sancto. His expletis, Celebrans accipit Pluviale violaceum, & descendendo ad Fontem, cantatur Tractus *Sicut cervus*, *&c.* deinde Sacerdos, antequàm intret ad Benedictionem Fontis, præmisso *Dominus vobiscum*, dicit Orationem *Concede, quæsumus*, *&c.* Postmodùm proceditur ad Benedictionem Fontis, ut in Sabbato Sancto. 421

In hac Vigilia Pentecostes fit Baptismus, & jure merito, nam adventum Spiritus Sancti Christus Baptismum vocavit: *Et vos baptizabimini Spiritu Sancto non post multos hos dies*, *Act.* 1. Et baptizati à Spiritu Sancto Apostoli, baptizavère aqua ter mille in Die Pentecostes. Fit verò Baptismus post dictam in Choro Nonam, quia eadem hora Cornelius à S. Petro baptizatus est, ut ex Amalario *lib.* 4. *cap.* 28. notat Gavantns *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub num.* 18. Est autem vetus Ecclesiæ institutum, quo in Solemnitate Pentecostes Baptismus conferebatur, 422

batur, ut docet Tertullianus lib. de Baptis. ubi sic habet: *Exinde Pentecostes ordinandi Lavacris latissimum spatium est*. Idem videre est apud S. Hieronymum in Epistola ad Pammachium adversùs errores Joannis Hierosolymitani: *Circa Dies Pentecostes quadraginta diversa ætatis & sexus, Presbyteris tuis obtulimus baptizandos*. Omni quoque tempore in Pentecoste baptizatum est, inquit Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 76. in fine, pag.* 352. ubi alium refert Tertulliani textum ad rem: *Diem Baptismo solemniorem Pascha præstat, exinde Pentecostes*: & concludit, quòd in Gallia Childebertus Sigiberti Filius Baptismum in Die Pontecostes accepit, ut testatur *Gregorius Turronensis*.

Dicta tamen Fontis Benedictio, in Ecclesiis Fontes habentibus fit cum Cereo Paschali accenso, ut præscribit Rubrica Missalis in Die Ascensionis, ibi: *Dicto Evangelio, extinguitur Cereus Paschalis, nec ulteriùs accenditur, nisi in Sabbato Pentecostes ad Benedictionem Fontis*: quæ quidem Missalis Rubrica, licèt per se sit clara, id nihilominus notat Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 3. sect. 8. cap. 8. sub num.* 5. *pag.* 428. quem de verbo ad verbum sequitur Quartus *in tract. 2. de Benedict. tit. 2. sect. 6. dubit. 3. pag. 121. juxta edit. Venet. de Anno 1727. Nescio* tamen, cur prædicti duo Auctores extendant dictam Rubricam ad totam Missam hujus Sabbati, cùm in ea nominetur tantùm Fontis Benedictio? Certè Guyetus, qui post eos scripsit, non facit mentionem de Missa, sed attenta Rubrica loquitur de sola Fontis Benedictione, ut videre est *in Heortolog. lib. 4. cap. 18. quæst. 30. pag. 294. juxta edit. Venet. de Anno 1729. post Parisien. de Anno 1657.* Aliud enim est, quòd loquamur de consuetudine accendendi hujusmodi Cereum à Pascha ad Ascensionem; aliud verò, quòd differamus à finali accensione præscripta & limitata ad tempus non præscriptum & extra Rubricam extensum. Idcirco terminata hodie Fontis Benedictione tunc removendum esse censeo: & ad hoc videtur adhærere novissimus omnium Scriptor de Sacris Ritibus Halden 423

den

den *in Ephemerolog. par. 1. tit. 28. in princip.* ubi ait, quòd licèt Cereus Paschalis extinctus sit in Ascensione Domini, reaccenditur tamen in Vigilia Pentecostes ad Benedictionem Fontis: Et nullum facit verbum de Missa solemni. Dum igitur recentiores nihil dicunt de Missa, infero quòd ad Missam non sit accendendus: sed hoc intelligatur dictum sine præjudicio melioris opinionis.

Ubi verò non fuerint Fontes, finita sexta Prophetia cum sua Oratione, Celebrans deponit Casulam, & cum Ministris ante Altare procumbit, & aliis omnibus genuflexis, cantantur Litaniæ à duobus Cantoribus in medio Chori, utroque Choro idem simul respondente. Circa verò has Litanias, ut alibi adbiervavimus in Litaniis, tria occurrunt hoc proprio loco notanda. Primò, quòd post nomen S. Joannis Baptistæ statim addendum est illud S. Josephi, ut diximus in Sabbato Sancto. Secundò, quòd Versiculus ille *Per adventum Spiritus Sancti Paracliti* non est meo judicio bis decantandus, scilicet bis à Cantoribus, & bis à respondentibus, ut putat & tenet Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 3. sect. 9. cap. 8. sub num. 6. pag. mihi* 436. nam nihil de hoc habet Rubrica Missalis, & ubi vult hujusmodi repetitionem, clarè exprimit, prout sæpè in Rituali Romano *tit. de Process.* & præsertim *tempore penuriæ*, & famis, ubi præscribitur, quòd in Litaniis bis dicatur, *Ut fructus terræ dare, & conservare digneris*: & rationem affert Baruffaldus *ad dict. Rituale, tit. 84. sub num. 2.* ad hoc scilicet, ut Divina Misericordia dignetur nobis tradere fructus terræ, per quorum penuriam facta est universalis calamitas: sed hujusmodi ratio infertur ex lege lata repetitionis. Tertiò denique in dictis Litaniis notandum venit, quòd Versiculus *Ut Domnum Apostolicum*, si Sedes Apostolica vacaverit, erit omittendus, ut benè docet Gavantus à nobis relatus in Sabbato Sancto, cùm de Litaniis illius Diei sermo erat. 424

Cùm autem in præfatis Litaniis perventum fuerit ad Versiculum *Peccatores, Te rogamus*, Sacerdos 425
& Mi-

& Ministri surgunt, & accedentes ad Sacristiam, induuntur paramentis rubeis, & accenduntur luminaria circa Altare. In fine Litaniarum (surgentibus omnibus) cantatur solemniter *Kyrie eleison* pro Missa, & repetuntur, ut moris est. Quo incœpto, Sacerdos cum Ministris procedit ad Altare, & facit confessionem: deinde ascendens, illud osculatur, & incensat more solito. Ut autem prædicta successivè & suo tempore fiant, morosè cantentur *Kyrie eleison*: quibus finitis, Celebrans incipit solemniter *Gloria in excelsis*, ad cujus intonationem Campanæ pulsantur, & Organa. Ab hac reverà Missa inchoatur Octava Pentecostes, siquidem tota hæc Missa est de missione Spiritus Sancti. Unica dicitur Oratio; quæ discordat ab Officio; in quo dicitur Oratio de Dominica infra Octavam Ascensionis: sed in hac Missa Oratio pertinet ad Baptizatos, ut Sancti Spiritus illustratione confirmentur. Si hodie occurrat Festum simplex, nihil fit de eo in hac Missa, licèt ad Matutinum dicta sit ejus nona lectio, & facta commemoratio in Laudibus, ut dicemus (si Deo placuerit) in Octava Ascensionis, de qua hodie est Officium usque ad Nonam inclusivè. Omissio verò Festi simplicis in Missa hujus Vigiliæ clarè patet ex Rubrica Missalis *tit. 7. de Commemorat. sub num. 1.*

Ad Evangelium verò Missæ in hac Vigilia Pentecostes non portantur Luminaria, sed incensum tantùm, Acolythis tamen ab utroque latere Diaconi assistentibus sine cereis, ut optimè meo judicio suggerit Piscara *in Prax. Caremoniar. lib. 3. sect. 9. capit. 8. sub num. 7. pagin.* 436. & iterum hanc Acolythorum assistentiam admittit in Cæremoniali suæ Religionis *lib. 3. cap. 24. sub numer. 12. pag.* 204. hoc enim modo mihi videtur & benè servata Rubrica, quia sine cereis; & optimè celebrata sacra Functio, quia cum Ministris manus junctas devotè tenentibus. Post Evangelium non dicitur *Credo*, quidquid dicat Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib. 6. cap. 106. sub numer. 9. pag. mihi* 263. ubi habet, quòd *Credo* non est omittendum: sed 426

nos debemus ſtare Rubricæ excludenti, non Auctori admittenti. In hac Miſsa dicitur Præfatio propria, ſcilicet, *Qui aſcendens ſuper omnes Cœlos*, cum ſuo itidem proprio *Communicantes*, atque etiam *Hanc igitur*: & eandem Præfationem dicunt Ambroſiani in eorum Eccleſiis. Antiquitùs tamen alia recitabatur Præfatio in hoc Sabbato, quam voluimus hìc per extenſum ponere, deſumptam ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 97. & erat ſequens, videlicet: *Verè dignum, & juſtum eſt, æquum & ſalutare, nos tibi ſemper, & ubique gratias agere, Domine ſancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Qui Sacramentum Paſchale conſummans, quibus per Unigeniti tui conſortium filios adoptionis eſſe tribuiſti, per Spiritum Sanctum largiris dona gratiarum, & ſui cohæredibus Redemptoris jam nunc ſupernæ pignus hæreditatis impendis: Ut tanto ſe certius ad eum confidant eſſe venturos, quantò ſe ſciunt ab eo redemptos, & Sancti Spiritus infuſione ditatos. Et ideo cum Angelis, & Archangelis, &c.* Et quia, antequàm Euchariſtiam ſumeret, ſolebat Epiſcopus Populo Benedictionem impertiri ſub formula juxta Feſtivitatem diverſa, ut fuſiùs diximus ſupra in Miſsa de Nocte Nativitatis Domini, benè cenſemus extendere ſequentem, quæ huic erat Sabbato conveniens, ſcilicet: *Benedicat vobis omnipotens Deus, ob cujus Paracliti Spiritus adventum mentes veſtras jejunii obſervantia præparatis, & præſentem diem ſolemnibus laudibus honoratis.* Amen. *Inſtar modò renatorum infantium talem innocentiam habeatis, ut templum Sancti Spiritus, ipſo tribuente, eſſe poſſitis.* Amen. *Atque idem Spiritus Sanctus ita vos hodie ſua habitatione dignos efficiat, ut cras ſe veſtris mentibus vobiſcum perpetim habitaturus infundat, & peracto præſentis vitæ curriculo, vos ad cœleſtia dona perducat.* Amen. *Quod ipſe præſtare dignetur, cujus regnum & imperium ſine fine permanet in ſæcula ſæculorum.* Amen. *Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ſit ſemper vobiſcum.*

In Miſſis autem privatis hodie in colore rubeo dicendis, omiſſis Prophetiis, Orationibus, & Li- 427
taniis,

taniis, inchoatur ab Introitu *Cùm sanctificatus fuero*, qui profectò Introitus habetur statim post Missam hujus Sabbati: & lecto Introitu, reliqua dicuntur, ut in Missa solemni, prosequendo à *Kyrie eleison*, à quo illa solemnis incœpit. Quamvis verò in solemni color adhibeatur violaceus post Nonam ad Prophetias, ad Benedictionem Fontis, & ad Litanias: qui tamen celebrat ante Nonam, uti debet colore rubeo, Gavantus *tom.* 1. *par.* 6. *titul.* 11. *sub num.* 19. *in fine*: imò licèt Sacerdos celebret matutino tempore valde ante Nonam, ait Bauldryus *in. Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *capit.* 14. *sub numer.* 1. *pag.* 267. Missæ tamen Votivæ privatæ non sunt hodie dicendæ, sed neque pro Defunctis, vigore Decreti integrè à nobis supra relati in Missa de Vigilia Nativitatis Domini, ex quo Decreto benè intelligit Gavantus, quòd neque in hac Vigilia Pentecostes dici possint dictæ Votivæ privatæ vel de *Requiem*, ut videre est apud ipsum *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *sub num.* 3. *lit. o.* Difficultas tamen est de Votivis solemnibus pro re gravi, an scilicet possint in hac Vigilia Pentecostes cantari? Ego censeo, posse hodie cantari quascumque Votivas solemnes pro re gravi, nam Clemens Undecimus inter Dies exceptos pro Votiva solemni, ratione SS. Sacramenti exponendi, non inserit hanc Vigliam Pentecostes, ut patet ex ejus Instructione emanata *anno* 1705. *die* 20. *Januarii*, de qua in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numer. margin.* 1254. *juxta editionem Paternam de Anno* 1730. Ergo in hac Vigilia cantari potest Votiva de SS. Sacramento: His positis, sic argumentor quoad cæteras Votivas solemnes pro re gravi canendas; Concesso majori, conceditur & minus: Sed major est Votiva solemnis de SS. Sacramento: ergo conceduntur & minores, nempè quæcumque aliæ Votivæ pro re gravi cantandæ. Sic etiam Pasqualigus *de Sacrific. nov. Leg. tom.* 1. *quæst.* 243. ex concessione Votivæ solemnis de Venerabili, infert ad alias quascumque Votivas pro re gravi canendas.

Quodcumque Festum hodie alicubi occurrat, trans- 428

fer-

fertur, licèt sit duplex primæ classis, ut clarè patet ex Rubrica Breviarii *tit.* 10. *de translat. Festor. sub num.* 1. Et ideo si hæc Vigilia Pentecostes occurrat die decimaquarta Maii, ut in Tabula sexta ordinis perpetui, Feltriæ in Dominio Veneto transfertur Festum SS. Victoris & Coronæ Urbis Patronorum principalium: si verò incidat in diem decimamquintam ejusdem Mensis, ut in Tabula septima, Maceratæ in Statu Ecclesiastico transfertur Festum Dedicationis Ecclesiæ Cathedralis: Si denique veniat die secunda Junii, ut in Tabula vigesimaquinta, Cremonæ in Ducatu Mediolanensi transfertur Festum SS. Marcellini & Petri Urbis Patronorum: Omnia & tria Festa duplicia primæ classis. Quæri tamen potest hoc loco, an de locorum Patronis in propriis eorum Ecclesiis, in quibus sunt Titulares, cantari hodie possit Missa? Si interrogemus Piscaram, ipse *in Prax. Cæremoniar. libr.* 3. *sect.* 9. *cap.* 8. *sub num.* 9. *pag.* 436. respondet negativè, dicens, quòd *nullo modo dicantur hodie Votivæ, nam hæc dies est à Rubricis excepta, cùm nec de Patrono in ea occurrente celebrare liceat.* Hæc ille. Sed si loquamur de Patrono in sua Ecclesia Titulari, non video rationem non cantandi hodie Missam de eo, cantata tamen altera de Die, ubi est obligatio cantandi in similibus duas Missas. Rubrica enim Missalis *tit.* 6. *de translat. Festor.* inter Dies exceptos non ponit hanc Vigiliam: & cùm exceptio firmet regulam in non exceptis, consequens est, quòd hodie cantari potest Missa de Titulari occurrente & transferendo, vel ratione Concursus Populi ad celebrandum Festum, quod transferri debet.

Restat denique, ut videamus, an in hoc Sabbato Pentecostes cantari possit Missa Defunctorum in Die Obitus, præsente Corpore in Ecclesia? Ad quod respondendum censeo affirmativè: Si quidem Supplicantibus humiliter Capitulo & Canonicis Cathedralis Collensis Sacræ Rituum Congregationi pro declaratione nonnullorum Dubiorum, inter ea octavum fuit sequens: *An in duplicibus primæ classis,* 429

præsen-

præsente Corpore, possit Defunctorum Missa cantari? Et Sacra eadem Rituum Congregatio sub die 5. Julii 1698. respondit, *Negativè*. Hæc autem Resolutio, (quam cæteroquin Domi asservo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii) respicit duplex primæ classis, de quo fit eo die Officium: non vero se extendit ad Diem, in quo duplex primæ classis excluditur, ut in hac Vigilia Pentecostes: alioquin infra Octavam Paschæ, & hanc currentem, post primum triduum exclusis ex vi Rubricarum duplicibus primæ classis, non admitteretur Missa in Die Obitus: Sed, ut vidimus, & respectivè paulo post videbimus, admittitur hujusmodi Missa: Ergo etiam hodie.

Vesperæ hujus Sabbati dicuntur de sequenti, nempe de Dominica seu de Festo Pentecostes in colore rubeo, prout ordinantur in Breviario. In his Vesperis Antiphonæ sumuntur ex Laudibus, & omnes sunt ad Festum Spiritus Sancti adaptatæ: & licèt quarta non videatur primo intuitu convenire, eo quod loquatur de aquis: attamen si benè recordemur, quia *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, statim agnoscimus proprietatem & convenientiam. Idem enim est, ac si diceretur: *Fontes, & omnia, quæ moventur in aquis, super quas Spiritus Domini ferebatur, hymnum dicite Deo, qui hodie dignatus est mittere promissum Spiritum Sanctum*. Dici etiam potest, quod illa Antiphona sit propria hujus temporis, quo Spiritus S. per Baptismum aquæ confertur. Præterquam quòd celebratur Baptismus. 430

Qui hodie peragit Vesperarum Officium, dum intonat Hymnum *Veni, Creator Spiritus*, (omnibus de Choro illicò genuflexis, exceptis Ceroferariis) priùs stans, extendit & jungit manus, & caput inclinat versùs Altare, deinde & ipse genuflectit, donec absolvatur prima stropha, qua finita, omnes surgunt. Hæc autem genuflexio facienda est utroque genu, non vero unico, sicuti Judæi irridentes Dominum in ejus Passione fecisse leguntur: unde Apostolus non docet, dicens: *flecto genua mea ad* 431

Patrem Domini Nostri Jesu Christi, *Ephes.* 1. 14. Licèt autem tempore Paschali non sit genuflectendum, hoc tamen intelligitur de Oratione, non verò de Adoratione, quæ etiam hoc tempore facienda est genibus flexis. In hoc Hymno S. Ambrosius Auctor, ut tradunt multi, septem posuit strophas ad indicanda septem Dona Spiritus Sancti, qui idcirco dicitur *septiformis munere*. At ex occasione videndum, an quando intra annum cantatur ipsemet Hymnus, claudendus sit cum stropha hujus temporis, nempè, *Deo Patri sit gloria*, *& Filio*, *qui à mortuis*, *&c.* At cum hæc stropha conveniat tempori Paschali, in quo adhuc sumus, non extenderem ad totum Annum, sed data occasione illum infra Annum cantandi, dicerem clausulam *Deo Patri sit gloria, ejusque soli Filio, cum Spiritu Paraclito, nunc & per omne sæculum* & pluribus requirentibus ita respondi. In hac verò Vesperarum sive privata recitatione, sive decantatione solemni, unica dicitur Oratio, licèt cras occurrat Festum simplex, nam sicuti de eo nihil fit in sequenti Dominica Pentecostes, sic nec hodie in ejus primis Vesperis.

Si verò Episcopus erit solemniter Missam sequenti die celebraturus, Vesperæ solemnius peraguntur, quàm si non esset celebraturus: quod præcipuè in his Vigiliis observari solet, videlicet, Pentecostes, &c. ut verbis utar Cæremonialis Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 1. §. 2. *pag.* 184. *juxta edit. Roman. de Anno* 1729. *sub Benedicto XIII. ejusdem Cæremonialis recognitore*. In dicto loco, §. 8. dicitur, quòd Psalmi Vesperorum decantari debent à Choro, & ab ipsismet Canonicis, & Beneficiatis, aliisque de Capitulo, in tono, & cantu Gregoriano, cum gravitate, & decore: & omnia traduntur, quæ ad Vesperas Pontificales spectant & pertinent. Quoad verò Completorium, sive solemniter cantetur in Choro, sive recitetur privatim, unum tantùm observandum & servandum occurrit, ut nempè ad Hymnum fiat conclusio de hac Octava Pentecostes, scilicèt: *Deo Patri sit gloria*, *& Filio qui à mortuis*, *&c.* 432

&c. quæ quidem clausula dicitur ad omnes Horas usque ad primas Vesperas SS. Trinitatis exclusivè. Ubi verò adest laudabilis consuetudo benedicendi Mensam, ab hac Vigilia Pentecostes inclusivè, usque ad Cœnam sequentis Sabbati exclusivè, dicitur Versiculus *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*, cum reliquis, ut in fine Breviarii.

§. II.

De iis, quæ spectant ad Dominicam in Festo Pentecostes.

Dominica Pentecostes ab Eusebio vocatur *Celebritatum maxima*, ut ex eo refert Ludovicus Thomassinus *de Dier. Festor. celebrat. lib. 2. cap. 17. sub nu. 4. pag. 81. juxta edit. Venet. de Anno* 1729. & posito textu Eusebii, idpsum habet Grancolas *in Comment. ad Breviar. Roman. libr. 2. cap. 77. vers. adeo solemnis pag.* 352. Gloriosa igitur, splendida, venerabilis, & dulcis est Sanctæ Ecclesiæ Domui Solemnitas hæc de adventu Spiritus Sancti: æquè ac illa sacrosancta Festivitas Dominicæ Resurrectionis: quia videlicet, sicuti nihil nobis nasci profuit, nisi redimi profuisset: ita nihil nobis redimi profuit, nisi Spiritu Sancto illuminari, & peccatorum remissionem accipere profuisset, ait Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib.* 10. *cap.* 1. *in fine, pag. mihi* 627. Unde Thomassinus *loco citato* prosequitur, sic dicens de utraque Solemnitate Paschæ & Pentecostes: *In Paschate Baptismus confertur: ut in Pentecoste Spiritus Sanctus, quo Baptismo veluti suprema manus imponitur.* 433

Hoc Festum est præceptivum, cum obligatione audiendi Missam, & vacandi ab Operibus servilibus. Celebratur autem sub ritu duplici primæ clas- 434

sis, & quidem in colore rubeo propter igneas linguas. Nulla verò particularis Solemnitas est ista dignior, quocumque ritu decorata, & quocumque celebrata ornatu, & pompa, ac concursu. Ideoque si hac Dominica Pentecostes occurrat die decima octava Maji, ut in Tabula nona ordinis perpetui, Camerini in Marchia Anconitana transfertur Festum S. Venantii Martyris Urbis Patroni, quod ibi celebratur sub ritu duplici primæ classis: Quod si incidat in diem vigesimam ejusdem Mensis, ut in Tabula undecima, Volaterræ in Tractu Pisano in Etruria transfertur Festum duplex primæ classis de Dedicatione Cathedralis: Si verò dicta Dominica Pentecostes veniat die tertia Junii, ut in Tabula vigesima quinta, Messanæ in Valle Demonæ in Sicilia transfertur Solemnitas Deiparæ à Sacris Litteris nuncupatæ, quæ ritum ibi habet duplicem primæ classis.

Quoad Officium hodiernum, ad Matutinum inchoatur Invitatorium a voce lætitiæ, nempè ab *Alleluja*, deinde congruenter dicitur *Spiritus Domini replevit orbem terrarum*, quia revera sonus ille tanquàm advenientis Spiritus vehementis, auditus fuit ab omnibus Judæorum Nationibus, quæ eo die erant Jerosolymis. Hymnus Matutini est proprius *Jam Christus astra ascenderat*, ab Ambrosio compositus, ut ex citatis Auctoribus tenet Gavantus *tom.* 2. *sect.* 5. *cap.* 6. ac etiam Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Rom. lib.* 2. *cap.* 77. *pag.* 353. Tres autem dicuntur Antiphonæ, tres Psalmi, tres Lectiones, tria Responsoria, quia ex eo ternario numero ostenditur, Spiritum Sanctum tria circa Apostolos operatum esse, nam veteres innovavit, innovatos confirmavit, & confirmatos ad alios convertendos misit, ut explicat Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 107. *sub num.* 4. *pag. mihi* 263. *à tergo*. Tres verò Psalmos dici ob Baptismum, qui datur in Pentecoste in nomine Trinitatis, tradit Honorius Augustodunensis *in Gemma Animæ*, *lib.* 3. *cap.* 144. apud Gavantum *d. tom.* 2. *sect* 6. *cap.* 18. *sub num.* 2. & ob eandem rationem novorum Bap- 435

tizato-

tizatorum, unum tantùm Nocturnum cum tribus Pſalmis dici, & per totam Hebdomadam, putat Amalarius relatus à Grancola *loco ſuperius citato verſ. Adeo ſolemnis, circa fin.* ubi Auctoris à ſe relati textum ponit, videlicèt: *Propter Baptiſmatis Sacramenta, numero trium Pſalmorum complemus Nocturnalia Officia per octo dies hebdomadis Pentecoſtes*. Ad Laudes Antiphonæ ſunt propriæ, cum Hymno itidem proprio *Beata nobis gaudia*, qui Ambroſio adſcribitur ab Auctoribus ſupra citatis. Si hodie occurrat Feſtum ſimplex, nihil fit de eo.

Ad Primam hodie, & per totam Octavam ad Reſponſorium breve dicitur Verſiculus *Qui ſedes ad dexteram Patris*. Tertiam verò ſolemniùs hac die dicendam, accenſis omnibus cereis Altaris, cum aſſiſtentia totius Cleri, cenſet, & mihi placet, Bauldrius *in Manuali Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 14. ſub nu. 5. pag. 267.* Ab hac die incluſivè uſque ad Sabbatum ſequens itidem incluſivè, dicitur ad Tertiam Hymnus *Veni, Creator Spiritus*: licèt enim ſemper ad Tertiam dicatur Hymnus de Spiritu Sancto, nempè, *Nunc Sancte nobis Spiritus*, attamen hodie & per Octavam, omiſſo illo breviori, convenit, ut dicatur iſte longior & propriùs Feſti, quia hora Tertia ſuper Apoſtolos Paraclitus deſcendit, unde longiori formula hiſce diebus debemus eum invocare, ait Gavantus *tom. 2. ſect. 6. cap. 18. ſub num. 3.* Ad hujus Hymni intonationem ſemper genuflectitur uſque ad totam primam ſtropham ut jam dictum eſt. Imò ſolemniter hunc Hymnum eſſe hodie & per Octavam cantandum tradit Piſcara *in Cæremoniali ſuæ Religionis, lib. 3. cap. 24. ſub num. 14. pag. mihi 204.* & benè facerent omnes Eccleſiæ, præſertim Cathedrales & Collegiatæ, ſi hanc ſolemnem Hymni decantationem introducerent, ubi non eſt talis conſuetudo. Ad cæteras denique Horas, omnia dicuntur, ut præſcribitur hodie in Breviario, cum clauſula Hymnorum propria hujus Octavæ, nempè, *Deo Patri ſit gloria, & Filio qui à mortuis, &c.* 436

Miſſa in hac Dominica Pentecoſtes eſt propria, in qua 437

qua dicitur *Gloria*, cum unica Oratione, nam nihil fit de Festo simplici hodie interdum occurrente sed si occurrat Dies Anniversaria Consecrationis Episcopi, dicitur ejus Collecta sub unica conclusione in solemni juxta Decretum, de quo supra in Missa Epiphaniæ, & in solemni tantùm. Post Epistolam, ad Versiculum, *Veni, Sancte Spiritus*, genuflectitur; deinde dicitur Prosa, seu *Sequentia*, quæ verosimilius creditur ab Innocentio Tertio composita, ab eodemque jussa poni in Missali, cùm in ejus operibus reperiatur, ait Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 77. vers. Ad Missam, pag.* 353. Dum autem olim cantabatur in Choro hæc *Sequentia*, in nonnullis Ecclesiis fiebat sonitus clangore tubarum, & hunc Ecclesiarum morem viguisse temporibus suis testatur Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib. 6. cap.* 107. *sub numer.* 11. *pag.* 265. ubi addit, quòd etiam Columbæ dimittebantur, in quo ipsa Spiritus Sancti missio designabatur: sicuti etiam Flores varii proiiciebantur ex alto, ad denotandam Linguarum & Virtutum diversitatem: quorum omnium usum adhuc vigere Messanæ in Sicilia, affirmat Macrius *in Hierolexic. verb. Pentecostes*. Certè quoad Florum ex alto projectionem, hoc est etiam in praxi nostris temporibus Patavii in Dominio Veneto, nam in celebri Conventuali Basilica S. Antonii proiiciuntur Rosæ, prout ego terque quaterque observavi: quæ quidem Rosæ, sicuti sunt rubeæ, sic denotant igneas linguas, quæ apparuerunt dispertitæ: & proiiciuntur in magna quantitate, non tamen omnes simul, sed ab una projectione ad alteram datur aliquod breve intervallum, ita ut completa *Sequentia*, completur etiam Rosarum projectio.

In dicta Missa de Dominica Pentecostes dicitur 438
Credo, non tamen intermiscendum est Organum, cum Symbolum per Chorum cantu intelligibili sit proferendum, ut præscribit Cæremoniale Episcoporum *lib. 1. cap. 28.* §. 10. *pag. mihi* 168. Dum autem cantatur *Credo*, Sacerdos, qui solemniter celebrat, non potest interim Missam prosequi eo tempore,

quo Chorus cantat Symbolum, ut decrevit *Sacra Rituum Congregatio* 1695. 17. *Decembris*, apud Fagioli *in Kalendar. perpet. ration. in Annotat. ad* Januar. *sub num.* 3. *pag.* 68. *juxta edit. Bononien. de Anno* 1705. & refert etiam P. Merati *in Indice sub num.* 510. sed debet expectare complementum Cantus, & tunc successivè pergere in Missa, ut ex *Synodic. Diac. Benevent. par.* 1. *tit.* 29. *cap.* 7. ait Breschius *in Promptuario Synodali*, *cap.* 80. *sub n.* 19. Præfatio autem est propria hujus Octavæ nempè: *Qui ascendens super omnes Cœlos*, una cum proprio *Communicantes*, atque etiam *Hanc igitur*. Eadem numero Præfatio, quam modò nos dicimus, etiam ex veteri consuetudine legebatur in Ecclesia Dei, ut clarè patet ex *Libro Sacramentor. S. Gregorii Papæ*, *pagina* 98. sed Benedictio Episcopalis, de cujus antiquo usu mentionem facimus in Missa Vigiliæ, erat hodie omninò sequens, videlicèt: *Deus qui hodierna die Discipulorum mentes Spiritus Paracliti infusione dignatus est illustrare, faciat vos sua Benedictione repleri, & ejusdem Spiritus donis exuberare.* Amen. *Ille ignis, qui super Discipulos apparuit, peccatorum vestrorum sordes expurget, & sui luminis infusione corda vestra perlustret.* Amen. *Quique dignatus est diversitatem linguarum in unius Fidei confessione adunare, in eadem vos faciat Fide perseverare, & per hanc à spe ad speciem pervenire.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in dicta Missa Vigiliæ.

Diversam tamen habebat hodie Præfationem Ecclesia Gallicana, quæ continetur in Missali Gothico illius Ecclesiæ, solita tunc temporis recitari in hac Missa de Dominica Pentecostes, & prout illam extendit eruditissimus Mabillonius, *in Litur. Gallic. lib.* 3. *pag.* 269. ego hoc proprio loco repono, & est ea, quæ sequitur nempè: *Verè dignum & justum est, nos tibi semper hìc, & ubique gratias agere, & gloriari in operibus tuis, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: In hoc præcipuè die, in quo Sacratissimum Pascha quinquaginta dierum mysteriis tegitur: & per sua vestigia, recursantibus dierum spatiis, colleguntur: & dispersio linguarum, quæ in confusione facta fuerat,* 439

per

per Spiritum Sanctum adunatur. Hodie enim de Cælis repente sonum audientes Apostoli, unius Fidei Symbolum exceperunt: & linguis variis Evangelii tui gloriam Gentibus tradiderunt, per Christum Dominum Nostrum. Per quem Majestatem tuam laudant Angeli, &c. A Gallicana Præfatione non valdè differt illa, quam etiam nostris temporibus recitant Ambrosiani in hac Dominica Pentecostes. Sed licèt non sit magna differentia, volumus nihilominus & hanc ponere Præfationem, videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, Nos in hac præcipua Festivitate gaudere, qua Sacratissimum Pascha quinquaginta dierum mysteriis tegitur, & mysticus numerus adimpletur. Et dispersio linguarum quæ dudum per superbiam in confusione facta fuerat, nunc per Spiritum Sanctum adunatur. Hodie enim de Cælis repentè sonum audientes Discipuli, unius Fidei Symbolum exceperunt: & linguis variis Evangelii tui gloriam cunctis Gentibus tradiderunt, per Christum Dominum Nostrum. Per quem, Majestatem tuam, &c.*

Ante Missam verò solemnem facienda est hodie aspersio Aquæ benedictæ, illa excepta Ecclesia, in qua Episcopus Pontificaliter celebrat, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 31. *sub numer.* 3. & 4. Celebrare igitur hodie debebit Episcopus, nisi legitimè fuerit impeditus, nam inter Festa expresè nominata, hanc etiam Dominicam Pentecostes inserit dictum Cæremoniale *lib.* 2. *cap.* 34. §. 2. *pag.* 416. Sicuti autem in Cathedrali cantat Episcopus, sic cantare debet Prior, seu quocumque nomine nuncupata prima Dignitas in Ecclesia Collegiata, Abbas in Monasteriali, Superior verò Localis in Conventuali Ecclesia, ut benè notat pro Ecclesiis sui Ordinis Piscara in Cæremoniali Religionis *lib.* 3. *cap.* 24. *sub num.* 13. *pag.* 204. ubi Præpositum Localem hodie pro Celebrante designat. Omni autem apparatu ornanda sunt Altaria Ecclesiarum, & præsertim illud, in quo solemnis Missa est hodie celebranda: est etenim Pentecostes veluti alterum Pascha. Duo verò illa magna Festa, quæ Deus præcepit Populo suo, figurativa fuere Pascha- 340

tis

tis & Pentecostes Christianorum : unde si in figura Populus ille celebrat cum magna solemnitate, nos certè celebrare debemus cum maxima pompa.

441 Si quis autem petierit infrà Annum Missam de hac Dominica Pentecostes, non erit ei dicenda, quia in ista dantur aliqua, quæ sunt specialia hujus Festi hodie occurrentis: ideòque Sacerdos, cui talis Missa committitur, dicat Votivam de Spiritu Sancto, si eo die dici possint Votivæ privatæ: non enim convenit, ut dicatur hodierna Epistola *Cùm complerentur dies Pentecostes*, & multo minùs dicenda erit Sequentia *Veni, Sancte Spiritus*: ut de pluribus Missis aliquid Solemnitati dumtaxat accommodatum habentibus declaravit *Sacra Rituum Congregatio de ordine Pauli Quinti*, apud Angelum à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Missæ Ritus, sub numer.* 2. *pag.* 332. Quoad autem Papa prohibuit, non debet Sacerdos concedere: unde Laicorum causa non sunt violandæ Rubricæ, ait ad rem nostram Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 17. *sub num.* 8. Illud autem non est omittendum huic loco conveniens, quòd cùm ex vi Ordinis teneatur Sacerdos saltem quater vel quinquies in Anno celebrare, & quidem in solemnioribus Anni Festivitatibus, ideò, si nullum adsit legitimum impedimentum, debet hodie celebrare sub pœna peccati mortalis, quia hæc Dominica Pentecostes est absque ulla dubietate una ex dictis præcipuis Anni Solemnitatibus: de quo vide Auctores à me supra relatos in Die Nativitatis Domini.

442 Sed neque prætermittendum censeo, quòd, cùm hodie pluribus in Ecclesiis sit concessa Indulgentia Plenaria, illa intelligenda venit de hac Die tantùm, non verò de tota Octava, nisi Breve Apostolicum specialem faciat mentionem de Octava in concessione Indulgentiæ: licèt enim tota Octava habeatur pro una Die apud Rubricistas, non idem dicendum de Indulgentiis apud Theologos morales. Missæ verò Votivæ solemnes nullo modo sunt hodie dicendæ, sed omnia serventur, quæ supra dicta sunt in Die Epiphaniæ, ubi etiam de Missa

Festi

Festi primæ classis hac die occurrentis & transferendi, jam nominatim exclusa in Rubrica Missalis *tit.* 6. *de translat. Festor.* ac ibidem diximus de Missa solemni Defunctorum in Die Obitus omninò omittenda. Sed neque in Oratoriis privatis permissa est hodie celebratio, juxta specificam hujus Diei exceptionem in Decreto Sacræ Rituum Congregationis à me relato in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub num. marg.* 293. *pag.* 88. *juxta editionem Paternam de Anno* 1730.

Ad Vesperas de hac Dominica Pentecostes, omnia dicuntur, ut hodie in Breviario; & ad Hymnum, *Veni, Creator Spiritus*, fit genuflexio ab omnibus de Choro, ut dictum est in primis Vesperis. 441
Nulla occurrit in eis facienda commemoratio, nam si cras occurrat Festum simplex, nihil fit hodie de eo, quia cùm in crastina occurrentia totaliter omittatur, nihil potest habere in hodierna concurrentia. Licèt autem Cæremoniale Episcoporum non obliget Episcopum ad celebrandas Pontificaliter hasce secundas Vesperas, ut videre est *lib.* 2. *cap.* 1. §. 3. *pag.* 184. ubi nominatis quibusdam secundis Vesperis Pontificalibus, inter eos non comprehendit secundas currentis Solemnitatis: attamen, quia ibi dicit *saltem*, ex hoc non videntur exclusæ hodiernæ Vesperæ, cùm ly *saltem* sit quidem restrictivum quoad expressa, non verò exclusivum quoad tacita. Quòd si Pontificaliter Officium peragat, dat quidem in fine Benedictionem per consueta verba: *Sit Nomen Domini Benedictum*, *&c.* non tamen publicantur Indulgentiæ, ut habetur in Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 25. §. 8. *pag.* 152. ubi expressè excipiuntur Vesperæ hisce præcisis verbis, *non tamen in Vesperis*.

§. III.

§. III.

De iis, quæ ſpectant ad Feriam ſecundam infra Octavam Pentecoſtes.

HÆC Feria ſecunda habet annexum præceptum de auditione Miſſæ, & de vacatione ab Operibus ſervilibus. Ejus Officium eſt duplex primæ claſſis, & celebratur in colore rubeo. Quodvis Feſtum, quocumque ritu decoratum: licèt hac die occurrens, transfertur: & ideò, ſi hæc Feria ſecunda incidat in diem vigeſimam quartam Maji, ut in Tabula decimaquarta ordinis perpetui, Toleti in Hiſpania transfertur Feſtum S. Iſidori Agricolæ Urbis Patroni, quod ibi celebratur ſub ritu duplici primæ claſſis: Si verò veniat die vigeſima quinta ejuſdem Menſis, ut in Tabula decima quinta, Florentiæ in Etruria, nihil fit hodie de S. Zenobio Epiſcopo & Confeſſore, cujus Feſtum eſt ibidem duplex primæ claſſis: Quòd ſi dicta Feria ſecunda occurrat die vigeſima ſeptima memorati Maji, ut in Tabula decima ſeptima, Clodiæ Foſſæ in Dominio Veneto transfertur Feſtum duplex primæ claſſis de Dedicatione Eccleſiæ Cathedralis. Quoad recitationem hodierni Officii, omnia dicuntur, ut in Dominica Pentecoſtes, exceptis propriis hujus Feriæ ſecundæ. Propria autem ſunt ad Matutinum Verſiculus *Spiritus Domini replevit*, *&c.* Reſponſorium *Et hoc*, *quod continet omnia*, *&c.* Tres Lectiones de Homilia S. Auguſtini Epiſcopi in Evangelium Joannis *Dixit Jeſus Nicodemo*, cum ſuis Reſponſoriis, Antiphona ad Benedictus *Sic Deus dilexit Mundum*, ac etiam Oratio *Deus*, *qui Apoſtolis tuis*, omiſſa ad Laudes commemora- 444

moratione Festi simplicis forsan hodie occurrentis. Ad reliquas Horas omnia sumuntur ex Dominica Pentecostes, præter Orationem hodiernam.

Missa verò hujus Feriæ secundæ est propria, in qua dicitur *Gloria*, cum unica Oratione, quia nihil fit de Festo simplici, si hodie occurrat. Post Epistolam, ad Versiculum *Veni, Creator Spiritus* genuflectitur. Dicitur *Credo*, & Præfatio de hac Octava *Qui ascendens super omnes Cœlos*, cum suis *Communicantes*, atque *Hanc igitur* propriis. Sed ut & hoc loco aliquid tangamus de prisca Ecclesiæ consuetudine, Præfatio hujus Feriæ secundæ erat aliàs ab hodierna, siquidem dicebatur sequens ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ desumpta, *pag.* 99. videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum Nostrum: Qui promissum Spiritum Paraclitum super Discipulos misit: Qui principio nascentis Ecclesia cunctis Gentibus imbuendis, & Deitatis scientiam inderet, & linguarum diversitatem in unius Fidei confessione sociaret: Per quem, Majestatem tuam supplices exoramus, ut cujus celebramus adventum, ejus multimoda gratiæ accipiamus effectum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Antiqua verò Benedictio Episcopalis deficit hoc suo proprio loco in dicto Sacramentario Gregoriano: sed ea reperitur in alio Benedictionum Episcopalium Libro, ibidem existente, *pagina* 632. & dicebatur per totam hanc Octavam Pentecostes usque ad Sabbatum exclusivè. Erat igitur ea, quæ sequitur, scilicèt: *Omnipotens Deus, qui quinquagesimum diem futuræ remissionis munere figurasti, quo gratia Spiritus Sancti inebriati Apostoli, mente una locuti sunt ore diverso: respice hanc Ecclesiam, quam ex Gentibus congregari linguarum varietate signasti.* Amen. *Da consolationem inter pressuras sæculi, qui nobis æqualem tibi ipsi consolatorem Spiritum misisti.* Amen. *Et te propitiante, sit ipse nunc Plebis hujus custodia, qui dedit Discipulis tunc doctrinam.* Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa de Vigilia Pentecostes. Ambrosiani autem 445

tem recitant in hac Feria secunda eandem numero Præfationem, quam supra extendimus in Dominica. In Liturgia tamen Gallicana doctissimi Mabillonii, nulla hodie legitur Præfatio, vel quia tunc temporis Festum Pentecostes forsan ibidem Octava carebat, ut de Ecclesia Occidentali usque ad Bedæ ævum (qui primus omnium de Octava Penteco stes egit, circa annum 720.) refert Grancolas *in Comment. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 79. in princip. pag.* 354. vel si dicta Ecclesia Gallicana celebrabat tunc temporis Octavam, unicam fortè recitabat quotidie & semper eandem Præfationem, & quidem eam, quæ supra relata est in Dominica.

446 Non potest tamen hodie cantari Votiva de SS. Sacramento, licèt fiat ejus expositio ratione Orationis quadraginta Horarum, sed in Missa solemni hujus Feriæ secundæ infra Octavam dicatur Collecta de eodem SS. Sacramento, & quidem sub unica conclusione: utrumque enim habetur in Instructione à Clemente Undecimo edita *anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*, §. 10. de qua in Bullario Romano *tom.* 8. *par.* 2. *Constitut.* 9. Quòd si cantari nequit de SS. Sacramento, quod est gravius neque cantari poterit de aliis Votivis, quod est minus grave: Sed si res sit gravis, dici poterit Oratio Votiva sub unica conclusione, ut inferendum videtur ex dictis de Oratione SS. Sacramenti. Neque de Festo hodie occurrente & transferendo Missa hac die est cantanda, quantusvis magnus sit Populi concursus, & quamvis sit Festum Titularis Ecclesiæ, ut clarè patet ex Rubrica Missalis *titul.* 6. *de translatione Festorum*. Imò & prohibetur Missa solemnis Defunctorum in Die Obitus, non obstante præsentia Corporis in Ecclesia, nam magna Diei celebritas, quam ad hunc effectum excipit Rituale Romanum *tit. de Exequiis*, *rubrica* 5. intelligitur de omni & quocumque duplici primæ classis, ex declaratione Sacræ Rituum Congregationis *in Collen. sub die* 5. *Julii* 1698. *ad* 8. *Dubium*.

447 In Oratoriis tamen privatis Apostolicum Privilegium habentibus non est hac die prohibita celebratio

tio, nam Decretum Sacræ Rituum Congregationis *de Anno* 1607. *sub die* 17. *Novembris* Festorum solemniorum exceptivum, loquitur dumtaxat de Pentecostes: unde ex communi sensu, & usu Romano, ac modo loquendi, intelligendum venit de prima tantùm Die, non verò etiam de hac Feria secunda, neque de tertia sequenti, ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 1. *tit.* 20. *lit. f. vers. Ordinarii Locorum*: & ejusdem est opinionis Pasqualigus à me citatus in Feria secunda infra Octavam Paschæ: ac etiam ita sentit Quartus *in Commentar. ad Rubric. Missal. par.* 3. *tit.* 10. *sect.* 2. *dub.* 10. *pag.* 293. *juxta edit. Venet. de Anno* 1727. Missæ verò de Octava ad Altare quomodolibet Privilegiatum celebratæ, suffragantur perinde, ac si celebratæ fuissent pro Defunctis, juxta formam Privilegiorum, prout concessit *Innocentius Undecimus in Constitut. qua incipit*: Aliàs postquàm, *edita anno* 1688. *sub die* 4. *Maji*, quam integram refert Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 6. *sub num.* 6. *pag.* 330.

Vesperæ hodiernæ, sive solemniter celebrentur sive recitentur privatim, dicuntur, ut in secundis Vesperis de præcedenti Dominica Pentecostes. In his genuflectitur ad Hymnum *Veni, Creator Spiritus*, nec surgendum est, nisi post integram primam stropham, ut jam alibi diximus. Post dicti Hymni decantationem, seu recitationem, dicuntur Versiculus *Loquebantur variis Linguis Apostoli, alleluja*, cum suo Responsorio *Magnalia Dei, alleluja*, ut in dictis secundis Vesperis de Dominica Pentecostes. Ad Magnificat Antiphona est propria hujus Feriæ secundæ, nempè, *Si quis diligit me, &c.* cum Oratione hodierna *Deus, qui Apostolis tuis, &c.* absque commemoratione Festi simplicis licèt cras forsitan occurrentis, & cum clausula Octavæ ad Hymnum Completorii. 448

§. IV.

§. IV.

De iis, quæ spectant ad Feriam tertiam infra Octavam Pentecostes.

ETiam hæc Feria tertia annexam habet obli- 449
gationem audiendi Missam, & vacandi ab
Operibus servilibus: ejusque Officium cele-
bratur sub ritu duplici primæ classis in colore ru-
beo. Nullum Festum est isto solemnius, quavis ce-
lebratum pompa, & quovis ritu decoratum: Qua-
propter si hæc Feria tertia veniat die decima sex-
ta Maji, ut in Tabula quinta ordinis perpetui, Eu-
gubii in Ducatu Urbinatensi transfertur Festum S.
Ubaldi Episcopi & Confessoris, quod ibi est duplex
primæ classis: Si verò incidat in diem sextam Ju-
nii, ut in Tabula vigesima sexta, Curiæ in Rhetia
transfertur Dedicatio Ecclesiæ Cathedralis ad ritum
duplicem primæ classis evecta: Quòd si dicta Feria
tertia occurrat die decima tertia ejusdem Junii, ut
in Tabula trigesima tertia, Patavii in Dominio Ve-
neto transfertur Festum S. Antonii Confessoris de
Padua nuncupati, unius ex quatuor Patronis illius
Civitatis ritum duplicem primæ classis habentibus.
Circa Officium hujus Feriæ tertiæ, omnia sumun-
tur ex Dominica Pentecostes, præter ea, quæ sunt
propria hujus Diei in Breviario. Et propria quidem
sunt ad Matutinum Versiculus *Spiritus Paraclitus*,
alleluja, Responsorium *Docebit vos omnia*, *alleluja*,
tres Lectiones de Homilia S. Augustini Episcopi in
Evangelium Joannnis *Amen, amen dico vobis, qui
non intrat per ostium*, *&c.* cum suis Responsoriis,
Antiphona ad Benedictus *Ego sum ostium*, nec non
& Oratio *Adsit nobis, quæsumus, Domine*, *&c.* sine

commemoratione in Laudibus de Festo simplici, si hodie occurrat. Reliquæ Horæ dicuntur, ut in Dominica præcedenti, sed cum Oratione hodierna ad Tertiam, Sextam, & Nonam.

In Missa propria hujus Feriæ tertiæ dicitur *Gloria*, cum unica Oratione, non enim fit commemoratio Festi simplicis licèt hodie occurrentis. Post Epistolam ad Versiculum, *Veni, Sancte Spiritus*, genuflectitur: deinde dicitur *Sequentia*, & post Evangelium *Credo*, & Præfatio de hac Octava *Qui ascendens super omnes Cœlos*, cum suis propriis *Communicantes*; atque *Hanc igitur*. Priscus autem erat Ecclesiæ mos dicendi Præfationem ab hodierna diversam, quæ prout habetur in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 99. sic fideliter hic ponitur, & erat sequens, videlicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum nostrum: Qui Spiritus Sancti infusione replevit corda Fidelium, ut sua admirabili operatione, & sui amoris in eis ignem accenderet, & per diversitatem linguarum in unitate Fidei solidaret. Cujus dona petimus, & illecebrosas à nobis excludi voluptates, & spiritales in nobis extrui, plantarique virtutes. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Benedictio verò Episcopalis erat quidem tunc temporis propria hujus Octavæ, non tamen specialis hujus Diei, ideoque repetebatur illa, quam supra extendimus ad Missam in Feria secunda præcedenti. Ambrosiani autem dicunt etiam Præfationem supra positam in Dominica Pentecostes. 450

Quoad verò Missas Votivas solemnes, vel de Festo cujusvis ritus hodie occurrente, aut circa Missam Defunctorum in Die Obitus, sive celebrandam in Oratoriis privatis, vel in Altari Privilegiato, vide quæ supra diximus in Feria secunda præcedenti: ubi etiam respectivè de hodiernis Vesperis, excepta Antiphona ad Magnificat, quæ est propria hujus Feriæ tertiæ, nempè: *Pacem relinquo vobis, &c.* ac etiam Oratione hujus Diei, scilicèt: 451

Adsit

Adsit nobis, quæsumus, Domine, &c. & in his Vesperis nihil fit de Festo simplici, si cras occurrat, licèt in Feria quarta sequenti facienda sit de eo commemoratio in Laudibus, & Missa, ut suo loco dicemus.

§. V.

De iis, quæ spectant ad Feriam quartam infra Octavam Pentecostes.

HÆC Feria quarta annexum habet Jejunium quatuor Temporum æstivorum. Apostoli namque exemplum jejunandi nobis hoc tempore reliquerunt, qui post susceptum Spiritum Sanctum, sicuti mentes averterant à cæteris Mundi illecebris, sic & ab epularum appetitu, ait Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib. 6. capit. 110. sub num. 1. pag.* 266. ubi etiam addit, quòd licèt quamdiù cum illis fuit Christus, non jejunarent, post oblationem tamen ejus, spontaneis se subdidere jejuniis: Sponso enim ablato, eis jejunandum erat, sicuti Dominus prædixerat, *Matth. capit.* 9. ibi: *Quando Sponsus auferetur ab eis, tunc jejunabunt*: & de hac Christi prædictione loquitur etiam S. Isidorus Hispalensis *Officior. lib. 1. cap.* 63. jejunari enim ait post Pentecosten, ut verbum Christi adimpleatur, qui jejunandum esse prædixit post reditum Sponsi in sinum Patris, ut refert Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. libr. 2. cap. 79. circa init. pag.* 354. Est tamen Jejunium festivum, in quo idcircò nec genua flectimus, ut ex inferiùs dicendis patebit, cùm de Missa hujus Feriæ quartæ sermo erit: Quapropter communiter à Sacrorum Rituum Commentatoribus appellatur *Jejunium exultationis*, seu, ut vocat Tertullianus, *portionale Jejunium*, 452

Diaconus clamaverit, ut in Orationē genua flectere debeatis, obedienter & fideliter, cum vera humilitate faciatis, ita referente Menardo *in Notis ad Librum Sacramentorum S. Gregor. Pp. nota* 241. *pagin.* 321. Et idem Cæsarius in sermone 238. novæ Appendicis Augustinianæ, dolet; quòd Populus promptè non genuflectat, dicens ei: *Dum frequenter, ut oportet, & diligenter attendo, Diacono clamante*: Flectamus genua, *maximam partem, veluti columnas erectas, stare conspicio*, ut ad suam refert clarissimus Mabillonius *in Liturg. Gallic. lib.* 1. *cap.* 5. *sub numer.* 5. Ex eo autem, quòd non genuflectitur, non sunt tollenda de Missali verba illa Rubricæ, *Non dicitur, Flectamus genua*, ut quidam typographicus Corrector delere tentabat, nisi mea obstasset admonitio. Est igitur Rubrica instructiva, cujus rationem scire tenentur Cæremoniarii, nam etiam hoc ad eos spectare, clarè infertur ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 5. *de Magistris Cæremoniar. sub num.* 8. *in fine*, ubi revera sic habetur: *Diversos habeant Auctores de Divinis Officiis, ut cùm opus fuerit, de his, quæ fiunt, rationem reddere valeant*. Cùm igitur Auctores rationem reddant non genuflectendi, debet Rubrica negativa manere in suo robore: nec ex eo videtur omittenda, quia aliquis Sacerdos potest inconsideratè dicere *Flectamus genua*, cùm cæteroquin teneatur perlegere Missam antequàm accedat ad Altare, ne dicat inconsideratè quod dicere non debet, ex Rubrica Missalis secundi ordinis, tit. 1.

Cantata, vel lecta Oratione *Mentes nostras, &c.* dicitur prima Lectio *Stans Petrus cum undecim*, qua finita, dictoque *Alleluja* cum Versu sequenti, Sacerdos vadit in medium Altaris, ubi dicit *Gloria in excelsis*, deinde de more *Dominus vobiscum*, & reversus in cornu Epistolæ, cantat vel legit Orationem *Præsta, quæsumus, omnipotens & misericors Deus, &c.* Ab hac tamen die usque ad Sabbatum sequens inclusivè, post Orationem Diei dicitur secunda Oratio *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, alternativè ta- 455

men, ita ut dictâ hodie Oratione *Ecclesiæ*, cras dicatur Oratio *pro Papa*, ne ista sit frustranea: nisi occurrat Festum simplex, quia tunc & eo casu secunda Oratio erit de simplici, nec dicenda idcircò tertia Oratio in Missa, de quo vide plura à nobis supra relata in Feria quarta infra Octavam Paschæ: & hoc etiam loco notat Gavantus *tom* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub num.* 25. 456

Post Orationem *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, aut de Festo simplici, dicitur altera Lectio *Per manus autem Apostolorum*, *&c.* qua terminata, ad Versiculum *Veni Sancte Spiritus*, genuflectitur. Postmodum dicitur *Sequentia*, & post Evangelium *Credo*. Præfatio verò est propria de hac Octava *Qui ascendens super omnes Cœlos*, cum suis *Communicantes*, atque *Hanc igitur* propriis. Quòd si ex veteri Ecclesiæ more aliquid volumus desumere, hodie Præfatio erat propria hujus Feriæ quartæ, quam ex Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ deprompram, huic proprio loco inserimus, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: per Christum Dominum Nostrum: Per quem Discipulis Spiritus Sanctus in Terra datur ob dilectionem Proximi, & de Cœlo mittitur ob dilectionem Tui. Cujus infusio, petimus, ut in nobis peccatorum sordes exurat, tui amoris ignem nutriat, & nos ad amorem fraternitatis accendat. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Benedictio verò Populo tunc temporis dari solita ab Episcopo, non erat hodie distincta, sed illa dicebatur, quam supra extendimus in Feria secunda infra hanc Octavam. Attamen Ecclesia Ambrosiana dicit etiam modò sequentem Præfationem, quam quotidie recitat hisce diebus usque ad Sabbatum inclusivè, scilicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum Nostrum. Per quem te supplices rogamus & petimus, ut sicut nobis æternæ securitatis aditum, Passione ejusdem Domini Jesu Christi, & Spi-*

& Spiritus Sancti illustratione reserasti, sic etiam tranquillitatem vitæ præsentis indulgeas, per quam tanti doni participes devotio quieta perficiat. Ut negligentiæ terror illatus, ad Fidei transferatur augmentum, per eumdem Christum Dominum Nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c. 457

Præmissis, quæ ad Missam pertinent de Die, seu de Octava, videamus modò, an alia Missa possit hodie, & diebus sequentibus usque ab Sabbatum inclusivè, celebrari solemniter vel privatim. Cùm igitur jam dixerimus; omne & quodcumque Festum, licèt duplex primæ classis esse transferendum si occurrat, potest tamen de eo cantari Missa, nam Rubrica Missalis *tit. 6. de transl. Fest.* excipit tantùm primum triduum hujus Octavæ, ut clarè patet legenti: si ergo primum triduum est exceptum, non est exceptum reliquum Octavæ, ex regula exceptionis. Quia verò dicta Rubrica duas præscribit in hujusmodi actibus cantandas Missas, ubi scilicet adest talis obligatio; convenio cum Bauldryo *in Man. Cæremoniar. par.* 3. *cap.* 7. *tit.* 6. *pag.* 128. quòd scilicet, si casus occurrat in his Temporibus Pentecostes, utraque Missa cantanda sit post Nonam, ita tamen, ut ultimo loco canatur de Festo occurrente & transferendo: hoc enim est juxta Rubricam Missalis *tit.* 15. *de Hora celebrandi Missam*, *sub nu.* 2. *&* 5. Recedere tamen debeo ab eodem Bauldryo *loco proximè citato*, sicuti & ab Halden novissimo Germaniæ Auctore de Sacris Ritibus tractante *in Ephemerologio part.* 2. *titul.* 6. *die* 13. *Junii*, *pagin.* 164. *colum.* 2. tenent enim, quòd ex supradictæ Rubricæ permissione cantandi hisce diebus Missam de dicto Festo occurrente & transferendo, possit etiam in Missis privatis de Octava fieri commemoratio de eo: hoc etenim apud me valdè distat à veritate. 458

Non solùm autem potest Missa cantari de dicto Festo occurrente & transferendo, juxta supracitatam Rubricam Missalis *tit.* 6. *de translat. Festor.* sed & quæcumque alia Votiva, si res sit gravis:

quod clarè infertur ex Missa SS. Sacramenti ratione Orationis quadraginta Horarum exponendi, quæ tamquàm pro re gravi conceditur à Clemente Undecimo in Instructione pro hujusmodi Expositione, (de qua nos alibi) & cùm ibi inter Dies exceptos non inserantur isti infra Octavam, ergo in istis cantari poterit Votiva de SS. Sacramento: ex concessione vero hujus Votivæ solemnis infert Pasqualigus *de Sacrific. nova Leg. tom. 1. quæst.* 243. ergo cantari poterit & alia Votiva pro re gravi. In hujusmodi tamen Votivis solemnibus, omissa commemoratione Octavæ, dicitur Præfatio propria, si habeant, alioquin Præfatio de Octava: attamen quæcumque Præfatio dicatur, semper Octava admittit suum *Communicantes*, nec non & *Hanc igitur*. Ex eo autem, quòd conceditur Votiva solemnis de SS. Sacramento, non tamen cantari potest Votiva de Venerabili in cantu fundata, si hisce diebus occurrat, quia cessat in ea ratio rei gravis, ut clariùs diximus supra in Feria quarta Paschæ. Hùc accedit, quòd cùm Cæremoniale Episcoporum *libr.* 1. *cap.* 31. §. 13. *pag. mihi* 181. præscribat cantandam Missam de Spiritu Sancto solemniter ante primam sessionem Concilii Provincialis vel Synodi Diœcesanæ, si habenda sit hujusmodi prima sessio vel hodie vel alia die ex sequentibus infra hanc Octavam Pentecostes, cantanda erit Missa de Die, non verò Votiva.

Missæ verò Votivæ privatæ, aut de Requiem 459
non dicuntur infra hanc Octavam Pentecostes, juxta Decretum, quod per extensum habetur supra in Missa de Vigilia Nativitatis Domini, & spectat etiam ad istos Dies, ut benè intelligit Gavantus *to.* 1. *par.* 1. *tit.* 4. *sub numer.* 3. *lit. o.* Una tamen solemnis pro Defunctis in Die Obitus, & quidem præsente Corpore in Ecclesia, omninò conceditur: Hi etenim Dies infra Octavam post primum triduum recurrentes, non veniunt sub nomine magnæ Celebritatis, quum ad hunc effectum obstare dicit, & ideò excipit Ritum Romanum *tit. de Exequiis*, *rubrica*

rubrica 5. & Sacra Rituum Congregatio hujusmodi Missam prohibuit in quolibet Festo duplici primæ classis, ut videre est in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 1117. *pag.* 370. Dixi autem unam cantari posse in Die Obitus, nam si plura conveniant Collegia ad celebrandas Exequias, non debet unumquodque cantare hujusmodi Missam, ita ut una semper Missa sit intelligenda, licèt cantetur à diversis Capitulis; nam si una est respectu cujuslibet Capituli, non est tamen una respectu ejusdem Ecclesiæ. Quod autem conceditur in Die Obitus, denegatur in Anniversario Defunctorum: hoc tamen non est speciale hujus Octavæ, sed omnibus convenit & solis Octavis Privilegiatis, infra quas non possé cantari Missam Defunctorum in Anniversario, respondit *Sacra Rituum Congregatio in Collen. sub die* 5. *Julii* 1698. *ad nonum Dubium*.

Quoad Vesperas hodiernas, omnia dicuntur, ut in secundis Vesperis de Dominica præcedenti: ideòque Versiculus post Hymnum debet esse *Loquebantur variis linguis*, *&c.* quod est juxta Rubricam generalem Breviarii *tit.* 7. *de Octavis*, *sub numer.* 5. Ad Magnificat verò Antiphona est propria hujus Feriæ quartæ, videlicet, *Ego sum Panis vivus, qui de Cœlo descendi*, *&c.* cum Oratione hujus Diei *Mentes nostras*, *&c.* addita tamen commemoratione Festi simplicis, si cras occurrat. 460

§. VI.

§. VI.

De iis, quæ spectant ad Feriam quintam infra Octavam Pentecostes.

OFficium hujus Feriæ quintæ est semiduplex, & celebratur in colore rubeo. Si hodie tamen alicubi occurrat Festum duplex, etiam 461
primæ classis, ibidem transfertur: Quapropter, si hæc Feria quinta inciderit in diem undecimam Junii, ut in Tabula vigesimanona ordinis perpetui, Clodiæ Fossæ in Dominio Veneto transfertur Festum SS. Patronorum Felicis & Fortunati Martyrum: Si autem venerit die decima quinta ejusdem Mensis, ut in Tabula trigesimatertia, Recineti in Marchia Anconitana, Mazariæ in Sicilia, & Pragæ in Bohemia transfertur Festum SS. Viti & Sociorum Martyrum, quod ibi habet ritum duplicem primæ classis: Si verò hæc ipsa Feria quinta occurrerit die decimaseptima dicti Junii, ut in Tabula trigesimaquinta, Pisis in Tuscia transfertur Festum duplex primæ classis de S. Raynerio Confessore Urbis Patrono. In hodierno Officio, ad Matutinum omnia dicuntur, ut in Dominica Pentecostes: Excipiuntur tamen propria hujus Diei in Breviario, nempè Versiculus *Spiritus Domini replevit, &c.* Responsorium *Et hoc, quod continet omnia, &c.* tres Lectiones de Homilia S. Ambrosii Episcopi in Evangelium Lucæ *Convocatis Jesus duodecim Apostolis, &c.* cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Convocatis Jesus, &c.* nec non & Oratio *Deus, qui hodierna die, &c.* omissa Lectione Festi simplicis, si habeat, & hodie occurrat,

rat, de quo tamen fit commemoratio in Laudibus.

Missa hujus Feriæ quintæ est propria, in qua post Orationem Diei dicitur secunda Oratio *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, sed si heri dicta fuit prima, hodie dicatur secunda. Si verò occurrat Festum simplex, non ideò dicenda est tertia Oratio, sed tantùm secunda de Simplici: Quia verò nonnulla ad hanc rem supra diximus in Feria quarta Paschæ, ad eam Lectorem remittimus, ne fiat hoc loco frustranea eorumdem repetitio. Post Epistolam, ad Versiculum *Veni, Sancte Spiritus*, fit de more genuflexio, deinde dicitur *Sequentia*, & post Evangelium *Credo*, cum Præfatione de Octava *Qui ascendens super omnes Cœlos*, ac etiam cum *Communicantes*, sicuti & *Hanc igitur* propriis. Ne tamen omittamus morem nostrum aliquid sumendi ex antiquitate Ecclesiæ, & proprio loco inserendi, in hac Feria quinta recitabatur alia Præfatio, ut clarè patet ex sæpè memorato Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, qui revera nuncupari potest Fons Antiquitatis Ecclesiasticæ. Ibi igitur *pagina* 100. sic legitur: *Verè dignum, & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: per Christum Dominum nostrum: Per quem, pietatem tuam suppliciter petimus, ut Spiritus Sanctus corda nostra expurget, & sui luminis irradiatione perlustret; Ut in eo, qui gratiarum largitor est, recta sapiamus; & de ejus consolatione in perpetuum gaudeamus. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Benedictio tamen Episcopalis hodie erat eadem, quæ supra habetur in Feria secunda hujus Octavæ, ideoque ibi videnda, non hìc repetenda. Ambrosiani autem dicunt in hac Feria quinta eamdem Præfationem, quam nos retulimus supra in Feria quarta præcedenti. Observat Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub num.* 26. quòd Missa hujus Feriæ quintæ quamplura habet, quæ desumpta sunt à Dominica Pentecostes: Et revera, præter Epistolam & Evangelium, omnia 462

nia

nia sunt de illa Dominica: unde sequitur citatus Auctor, dicendo, quòd sicuti Dominus ascendit Feria quinta, & per Spiritum Sanctum descendit Die Dominica, ita voluit Ecclesia in utroque Die communem Missæ Introitum, cum suis accessoriis, post Epistolam Versibus, Offertorio, & Communione: & concludit cum Durando, qui *in Ration. Divinor. Officior. libr. 4. capitul. 6. sub numer. 21. pagin. mihi 67. à tergo, juxta edit. Venet. de Anno* 1611. docet, solitam dici diem Jovis cognatam Dominicæ. 465

Quoad verò Missas solemnes de Festo hodie alicubi occurrentes & ibidem transferendo: vel Votivas cantandas pro re gravi, aut etiam pro Defunctis in Die Obitus, vel in Anniversario: aut circa Votivas privatas & de Requiem, vel de Octava in Altari Privilegiato, satis superque diximus supra in Feria quarta præcedenti. Restant igitur pauca de hodiernis Vesperis, quæ sicuti dicuntur ut in Dominica Pentecostes, nihilque aliud habent hodie de proprio, nisi Antiphonam ad Magnificat *Spiritus, qui à Patre procedit, &c.* & Orationem *Deus, qui hodierna die, &c.* sic solam nobis relinquunt adnotandam commemorationem de Festo simplici, supposita ejus occurrentia in die crastino.

§. VII.

§. VII.

De iis, quæ spectant ad Feriam sextam infra Octavam Pentecostes.

HÆc Feria sexta nuncupatur quatuor Temporum, in qua idcircò jejunamus. Ejus Officium est semiduplex, & celebratur in colore rubeo: nec ex eo, quod est semiduplex, includit duplex primæ classis alicubi occurrens: & ideo, si hæc Feria sexta incidat in diem decimam quintam Maji, ut in Tabula prima ordinis perpetui, Maceratæ in Marchia Anconitana transfertur Festum duplex primæ classis de Dedicatione Ecclesiæ Cathedralis: Si verò veniat die secunda Junii, ut in Tabula decima nona, Cremonæ in Ducatu Mediolanensi transfertur Festum SS. Martyrum Marcellini & Petri Urbis Patronorum sub ritu duplici primæ classis: Quòd si dicta Feria sexta occurrat die quinta ejusdem Junii, ut in Tabula vigesimasecunda, Volaterræ in Tractu Pisano in Etruria transfertur Festum SS. Episcoporum & Confessorum Justi & Clementis, ritum ibidem habens duplicem primæ classis. Ad hodiernum Officium, omnia dicuntur ut in Dominica Pentecostes, exceptis tamen quæ sunt hodie propria in Breviario: Propria autem sunt ad Matutinum, Versiculus *Spiritus Paraclitus, alleluja*, Responsorium *Docebit vos omnia, alleluja*, tres Lectiones de Homilia S. Ambrosii Episcopi in Evangelium Lucæ *Factum est in una dierum, &c.* cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Dixit Jesus: Ut sciatis autem, &c.* cum Oratione *Da, quæsumus, Ecclesiæ tuæ, &c.* sine lectione Festi simplicis forsan occurrentis, cum ejus tamen commemoratione in Laudibus. 464

Missa

Missa hujus Feriæ sextæ est propria: Ex Introitu tamen, qui est sequens, *Repleatur os meum laude, alleluja: ut possim cantare alleluja: gaudebunt labia mea, dum cantavero tibi, alleluja, alleluja*, infert Gulielmus Durandus *in Ration. Divinor Officior. lib.* 6. *cap.* 112. *sub num.* 1. *pag. mihi* 266. *à tergo*, quòd Jejunium hodiernum sit Jejunium exultationis, ob eam, quam tradit, rationem, quia qui gaudet ore & corde potest jejunare jejunio exultationis. In hac Missa dicitur *Gloria*: deinde post Orationem Diei cantatur vel legitur secunda Oratio *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, sed si heri dicta fuit Oratio *pro Papa*, hodie dicatur *Ecclesiæ*: hæc enim alternativa videtur conveniens, cùm non semper meo judicio dicenda sit eadem Oratio. At si occurrat Festum simplex, secunda Oratio erit de eo, nec tamen additur tertia, ut fusiùs diximus supra in Feria quarta infra Octavám Paschæ, ubi etiam de ratione, & auctoritate. Post Epistolam, ad Versiculum *Veni Sancte Spiritus*, genuflectitur, ut alibi diximus, & etiam hodie docet Missale: deinde dicitur *Sequentia*. Benè autem ponitur infra hanc Octavam (in hodierno scilicet Evangelio) publica Paralytici sanatio, quia Miracula fiunt per Spiritum Sanctum, ut notat Durandus *loco proximè citato*, *sub númer.* 2. ex quo apparet convenientia hodiernæ Lectionis Evangelicæ cum hac Octava.

In hac Missa Feriæ sextæ, post Evangelium dicitur *Credo*, cum Præfatione *Qui ascendens super omnes Cœlos*; nec non cum *Communicantes*, atque etiam *Hanc igitur* propriis. Præfatio autem, quæ modò est eadem per totam Octavam, ut clarè patet, priscis tamen Ecclesiæ temporibus erat quotidie diversa, ut jam supra vidimus: & ideo etiam hodie dicebatur, ea quæ sequitur, deprompta ex sæpè citato Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 101. scilicèt: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus*: *Et Majestatem tuam suppliciter exorare, ut Spiritus Paraclitus adveniat, & nos inhabitando, templum sua* 466

Maje-

Majestatis efficiat: Quod cum unigenito Filio tuo clementi respectu semper digneris invisere, & tuæ inhabitationis fulgore in perpetuum perlustrare. Per quem Majestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, &c. Benedictio verò, quam Episcopus solebat Populo elargiri, etiam hodie erat eadem omninò, superiùs extensa in Feria secunda hujus Octavæ, quæ cùm ibi possit videri, hìc non ducimus repetendam. Missale autem Ambrosianum ponit in hodierna Missa Præfationem illam, quæ in Feria quarta præcedenti habetur per extensum.

461 Quia verò hodie cantari potest Missa de Festo alicubi occurrente & transferendo, vide idcircò quæ supra diximus in Feria quarta præcedenti, ubi etiam de Votivis solemnibus pro re gravi, de cantandis in die Obitus, vel in Anniversario Defunctorum: deque Missis de Die in Altari Privilegiato celebrandis. Unum tamen restat hoc loco dicendum, quòd si alicubi occurreret hodie publicè orandum pro aliqua necessitate, & Missa caneretur de hac Feria sexta, cum secunda tantùm Oratione *Pro quacunque necessitate*, desumpta ex calce Missalis, quæ inter diversas habetur sub numero duodecimo, ac incipit *Deus refugium nostrum*, in hujusmodi casu erit mutanda Postcommunio, quia convenit cum illa hujus Feriæ sextæ, utraque enim est *Sumpsimus, Domine, sacri dona mysterii*: At quæ nam erit ejus loco dicenda? Ego sumerem ex Missa Votiva sub eodem titulo *Pro quacunque necessitate*, in qua Orationes sunt diversæ. Quòd si diceretur Missa Votiva solemnis sub eodem motivo necessitatis, cum dicta tamen Oratione *Deus, refugium nostrum*, cessaret Orationum ipseitas, quia in dicta Votiva solemni non fit commemoratio Octavæ, sed duæ essent cantandæ Missæ, & ambæ post Nonam, ex superiùs dictis in Feria quarta præcedenti infra hanc Octavam. Vesperæ denique hujus Feriæ sextæ, sumendæ sunt ex secundis Vesperis de Dominica Pentecostes, excepta Antiphona ad Magnificat *Paraclitus autem Spiritus Sanctus, &c.* ac etiam Oratione, *Da quæsumus, Ecclesiæ tuæ, &c.* quæ sunt

pro-

propriæ hujus Diei in Breviario, cum commemoratione Festi simplis, si cras occurrat.

§. VIII.

De iis quæ spectant ad Sabbatum infra Octavam Pentecostes.

HOc Sabbatum quatuor Temporum habet annexum Jejunium: Satis autem Ecclesiasticè, & hoc Romana censet auctoritas, ut semper in hac sacra Pentecostes hebdomada, sive tardiùs sive temperiùs termini occurrant, Jejuniorum celebretur solemnitas, quod ab antiquis quoque præfinitum esse Viris Apostolicis, non dubia testantur ipsorum scripta, ait Rupertus Abbas *de Divin. Offic. lib.* 10. *cap.* 26. *pag. mihi* 688. Rationem verò jejunandi tali tempore tradit Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib.* 6. *cap.* 110. *sub num.* 3. *pag.* 226. hoc jejunium (inquit) statutum est ab Ecclesia in tali tempore, quia qui in se sentit gratiam Sancti Spiritus, leviter & cum gaudio jejunat: & quia super jejunantes descendit Spiritus Sanctus visibiliter. Officium hujus Sabbati celebratur sub ritu semiduplici in colore rubeo: unde tamen fit hodie de aliquo Festo quantumvis solemni, licèt sit duplex primæ classis alicubi occurrens, sed absolutè transfertur. Omnia tamen sumuntur ex Dominica Pentecostes, sed excipienda sunt, quæ habentur hodie propria in Breviario, nempè: Ad Matutinum Versiculus *Repleti sunt omnes*, *&c.* Responsorium *Et cœperunt loqui*, *&c.* tres Lectiones de Homilia S. Ambrosii Episcopi in Evangelium Lucæ *Surgens Jesus de Synagoga*, *&c.* cum suis Responsoriis, Antiphona ad Benedictus *Charitas Dei diffusa est*, *&c.* nec non & Oratio *Mentibus nostris* 468

nostris, quæsumus, Domine, &c. nec tamen dicitur Lectio de Festo simplici, si propriam habeat, & hodie occurrat, licèt de eo facienda sit in Laudibus commemoratio. Ad Primam verò pronunciatur primo loco *Festum Sanctissimæ, & Individuæ Trinitatis.* Post Nonam tamen, celebrata Missa, terminatur tempus Paschale.

In Missa; quæ est propria hujus Sabbati, post *Kyrie eleison*, statim dicitur *Oremus* tantùm, sine *Flectamus genua*, & similiter ad Orationes sequentes. Genua autem non flectimus, sed stantes oramus propter Neophytos gaudentes, quòd à peccatis surrexerunt, inquit Durandus *lib. 6. cap. 113. sub num. 2. pag. 267.* Post quartam Lectionem genuflectitur ad Versiculum *Veni, Sancte Spiritus.* In fine verò Lectionis quintæ non respondetur *Deo gratias*, quia interrumperetur sensus, nam statim post *dicentes*, sequitur quod illi tres quasi ex uno ore dicebant, nempè, *Benedictus es, Domine, &c.* Finito Versiculo, Sacerdos vadit in medium Altaris, ubi dicit *Gloria in excelsis*, deinde de more subjungit *Dominus vobiscum:* & post Orationem *Deus, qui tribus Pueris*, &c. dicit secundam *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, habito tamen respectu ad diem hesternum, ita ut si heri dicta fuerit una, hodie dicatur altera. Quòd si occurrat Festum simplex, secunda Oratio erit de eo, omissa tamen tertia, de quo tamen videatur, quod fusius ad hanc rem dictum est supra in Missa de Feria quarta infra Octavam Paschæ. Si verò Episcopus in hoc Sabbato Ordinationes habuerit, secundam Orationem dicet pro Ordinum collatione. 469

In dicta Missa Sabbati dicitur quidem *Sequentia*, sed in ejus fine omittitur *Alleluja*. Legitur autem Evangelium de Socru Simonis, & de multorum sanatione Infirmorum, quod bene quadrat huic Octavæ, nam hujusmodi sanatio est una ex operationibus Spiritus Sancti, dicente Apostolo 1. Cor. 12. *Alii datur gratia sanitatum in uno Spiritu.* Post decantationem vel lectionem Evangelii dici- 470

tur *Credo*, & Præfatio *Qui ascendens super omnes Cœlos*, cum suo proprio *Communicantes*, & etiam *Hanc igitur*. Sed & hoc loco non est omittenda ad eruditionem antiqua Ecclesiæ consuetudo in diversitate Præfationis, quæ in hoc Sabbato dicebatur: erat enim sequens, juxta Librum Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pagina* 102. videlicet: *Vere dignum, & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus: Et tuam omnipotentiam devotis precibus implorare, ut nos Spiritus tui lumen infundat, cujus nos Sapientia creat, Pietas recreat, & Providentia gubernat. Qui cùm à tua substantia nullo modo sit diversus, sed Tibi, & Unigenito tuo consubstantialis & coæternus, diversitate tamen donorum replet tuorum corda Fidelium. Et ideo cum Angelis & Archangelis, &c.* Benedictio verò Episcopalis, quam semper vidimus fuisse eandem per hanc Octavam, in Missa tamen hujus Sabbati erat propria, sequentibus verbis concinnata, scilicèt: *Benedicat vobis omnibus Deus, qui cuncta ex nihilo creavit, & vobis in Baptismate per Spiritum Sanctum remissionem omnium peccatorum tribuit*. Amen. *Quique eundem Spiritum Sanctum in igneis linguis Discipulis suis dedit, ipsius illustratione corda vestra perlustret, atque in suum amorem jugiter accendat*. Amen. *Quatenus ejus dono à vitiis cunctis emundati, ipsius opitulatione ab omnibus adversitatibus defensi, templum ipsius effici mereamini*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, &c.* cum reliquis, ut supra in Missa de Vigilia Pentecostes. Non tamen variant hodie Ambrosiani, dicunt enim Præfationem in Feria quarta præcedenti à nobis extensam.

471 Prædicta Missa Sabbati, cum omnibus Orationibus & Lectionibus, prout stat & jacet in Missali, necessariò dicenda est etiam privatim à quocunque Celebrante. Licèt autem post Nonam, celebrata Missa, terminetur tempus Paschale, Missæ tamen privatæ celebrari possunt usque in meridiem:

ridiem: nam ſicut incipi poterant in aurora in Vigilia Pentecoſtes, quamvis Octava inchoaverit poſt Nonam, ſic poſſunt hodie in meridie finiri; licèt priùs celebrata fuerit Miſſa ſolemnis. Quoad verò Miſſas Votivas cantandas, ſive Defunctorum in Die Obitus, aut in Anniverſario, vel Votivas privatas aut de *Requiem*, ſive etiam de Octava in Altari Animabus Privilegiato; Lectorem remittimus ad ea; quæ ſatis ſuperque diximus ſupra in Feria quarta Paſchæ: non enim hoc loco cenſemus repetendum, quod alio loco commodè haberi poteſt; ea ſaltem ratione, ne multiplicentur entia ſine neceſſitate.

Veſperæ non ſunt ampliùs de Octava Pentecoſtes, cùm hæc ex ſuperiùs dictis incœperit poſt Nonam Vigiliæ, & hodie poſt Nonam terminaverit: unde ad Veſperas non ampliùs agitur de hoc myſterio, ut obſervat Grancolas *in Commentar, ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 80. in princip. pag.* 360. Ideòque Piſcara in Cæremoniali ſuæ Religionis *lib.* 3. *cap.* 25. *ſub num.* 1. *&* 2. *pag. mihi* 204. bene notat, quòd, quia poſt Nonam Sabbati fuit completum tempus Paſchale, à primis Veſperis SS. Trinitatis, quæ in hoc Sabbato celebrantur, incipit tempus, quod juxta Rubricas dicitur poſt Pentecoſten, ex quo fit, ut in his Veſperis facienda eſt commemoratio Dominicæ primæ cras ſimul cum Feſto occurrentis. Quare ad Antiphonas & Verſus non additur ampliùs *Alleluja*: & ad Completorium reſumitur Antiphona *Miſerere*: & ex eadem ratione, omiſſa in fine Veſperarum Antiphona Paſchali de Beata Maria *Regina Cœli*, ſumitur Antiphona finalis, *Salve Regina*; & conſequenter nec in Menſa dicitur ampliùs Verſiculus *Spiritus Domini, &c.* 472

Quamvis autem Dominica ſequens in nihilo modò ſpectet ad Octavam Pentecoſtes, nihilominùs antiquitùs inſcripta fuit *Dominica in Octava Pentecoſtes*, ut videre eſt in Libro Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *pag.* 103. Sed licèt tunc temporis 473

 non

non celebraretur Festum SS. Trinitatis, quia totum Officium erat Dominicale, ut præter alios meminit recentior Grancolas *loco proxime citato*, omnes tamen & tres Orationes de Missa Dominicæ erant de eādem SS. Trinitate, & quidem eædem, quæ nunc habentur in Missali pro hoc Festo. Imò & Benedictio Episcopalis, quæ eo tempore erat in usu, ex integro pertinebat ad SS. Trinitatem: concepta enim erat sequentibus precationibus, videlicèt: *Omnipotens Trinitas, unus & verus Deus, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, det vobis se desiderare fideliter, agnoscere veraciter, diligere sinceriter*. Amen. *Æqualitatem atque incommutabilitatem suæ essentiæ ita vestris mentibus infigat, ut ab ea nunquam vos quibuscunque phantasiis aberrare permittat*. Amen. *Sicque vos in sui Fide, Spe, & Charitate perseverare concedat, ut per ea postmodùm ad sui manifestationem, visionemque interminabilem introducat*. Amen. *Quod ipse præstare dignetur, cujus regnum & imperium sine fine permanet in sæcula sæculorum*. Amen. *Benedictio Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti sit semper vobiscum*.

474 Gavantus tamen *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 11. *sub nu.* 27. proposito dubio, an revera Dies Octava Pentecostes dici debeat Sabbatum, vel Dominica? Concludit dicens: *Sed tamen tempus Paschale terminatur in Nona Sabbati, cujus Sabbati Missa est plenissima, quia omnia, quæ dici possunt in Missa, in ea una continentur, Hymnus Angelicus, Prophetia, Sequentia, Symbolum, Præfatio, Communicantes, Hanc igitur*. Certum quidem est (ait Menardus in Notis ad Librum Sacramentorum S. Gregorii Papæ, *nota* 401. *pagina itidem* 401.) quòd in dicta Dominica quidam affirmabant, Octavam Pentecostes esse celebrandam, aliis negantibus: quam controversiam in Gallia diversatus Berno Abbas Augiensis (ut ipse testatur *lib. de quibusd. reb. ad Missam spectantib. cap.* 3.) agitari vidit, & in fine capitis tandem concludit, celebrandam esse Octavam Pentecostes, quia omnes Dominici Dies honori

nori SS. Trinitatis deputati sunt. Sanè cùm hoc Festum SS. Trinitatis habeatur in Sacramentariis editis ex Vaticano, non est dubium, quin fuerit olim celebratum, sed postea intermissum, tandemque à Romanis Pontificibus instauratum: *Hucúsque Menardus*.

Rationem verò, propter quam fit de eodem Festo SS. Trinitatis in Dominica prima post Pentecosten, tradit Durandus *in Ration. Divinor. Officior. lib. 6. cap.* 114. *sub num.* 1. *pag.* 267. *à tergo*, ubi habet, quòd postquàm celebrata est Festivitas Patris in Nativitate, quia Nativitas dicitur Festivitas Patris: Postquàm celebratum est Festum Filii in Pascha: Postquàm factum est Festum Spiritus Sancti in Pentecoste: meritò in dicta Dominica fit Festum Eorum, scilicèt Trinitatis, ut ostendatur, quòd tres Personæ sunt unus Deus: Et hæc est prima causa, quare celebratur Festum trium Personarum Divinarum simul: *Hactenus Durandus*. Rupertus tamen Abbas aliam assignat rationem celebrandi hoc Festum in eadem prima Dominica, quam refert *lib.* 11. *de Divin. Offic. cap.* 1. *pag.* 699. quia scilicèt, post adventum Spiritus Sancti, prædicari statim, & credi, & in Baptismo celebrari cœpit fides & confessio nominis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: nam antea præsente in carne Domino, nusquam nominis hujus distinctionem apertè traditam vel observatam legimus, nisi cùm post Resurrectionem suam ait Discipulis: *Euntes, docete omnes Gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: sed tunc quidem hæc regula tradita est, nunc autem primùm actu exhibita, ubi ipsa die Pentecostes primitus in tribus millibus Ecclesiæ Baptisma celebratum est: *Hæc Rupertus*. 475

In nomine igitur SS. Trinitatis concludimus Octavam Pentecostes, nihil aliud habentes, quod ex longa diligentia reperire potuerimus in additamento ad rem. Privilegia verò hujus Octavæ, quæ ceteroquin compendiose retulimus in fine præceden- 476

cedentium Octavarum, censemus hoc loco omittenda, ratione identitatis, quam habent cum illis, de quibus supra in Octava Paschatis. Finis autem fusius extendendi hanc Octavam, illemet dumtaxat fuit, propter quem & alias extendimus, scilicèt, non nobis encomia parandi, sed (si fieri potest) alios juvandi quoscunque. Utinam talis finis, qui primus fuit in intentione, suam obtineat hoc ultimo loco executionem. Vos tamen, Ecclesiastici, ad cujus manus perveniet meum istud Opusculum, quidquid boni in eo invenietis, ab eo accipite, qui dixit: *Sine me nihil potestis facere*, addentes super hoc perutilem Divi Augustini explicationem: *non ait, sine me parum potestis facere, sed, nihil potestis facere*,

DE

DE OCTAVA PRIVILEGIATA SACRATISSIMI CORPORIS CHRISTI.

CAPUT V.

QUinta & ultima ex Octavis Privilegiatis, quæ in Ecclesia Universali celebrantur, est illa Sacratissimi Corporis 477
Christi, cujus productionem, sicut & Sanguinis in Eucharistia, Veteres Spiritui Sancto attribuunt per quandam appropriationem: ita S. Cyrillus Hierosolymitanus *Catech.* 5. Theophil. *in* 5. *cap. Joan.* S. Joannes Damascenus *lib.* 4. *de Fide Orthod. cap.* 14. S. Germanus Patriarcha Constantinopolitanus *in mystica Theoria*. Id etiam apparet ex veteri inscriptione Altaris lignei argento obducti, quondam ędificati munificentia Rogerii Episcopi Elloronensis: ibi,

Res superimpositas commutat Spiritus almus:
Fit de pane Caro, Sanguis substantia vini.

ut habet Menardus in Notis ad Librum Sacramentorum S Gregorii Papæ, *nota* 174. *pagina* 309. ubi explicat illa verba antiquæ Prętationis propriæ, quæ olim dicebatur in Missa de Dominica quinta post Epiphaniam, scilicèt: *Et unum Christi Corpus, Sancti Spiritus infusione perficitur.* Sed & Ludovicus Thomassinus, clarissimus Congregationis Oratorii Presbyter *lib.* 2. *de Dier. Festor. celebrat. cap.* 19. §. 5. *pag. mihi* 86. *juxta edit. Venet. de Anno* 1729. sic revera etiam ipse habet: *Corporis Christi Opifex Spiritus Sanctus extitit, ejusque donis atque præsidiis, his pasti delitiis, instruimur.*

Dum autem dixit Jesus turbis Judæorum: *Ca-* 478

ro mea verè est cibus, & Sanguis meus verè est potus, non dixit parabolicè; non ænigmaticè, non figuratè, ait ex Chrysostomo Euthymius, sed verè, & propriè, ut verba sonant. Dum verò prosequitur, dicens: *Qui manducat meam Carnem, & bibit meum Sanguinem, in me manet, & ego in illo*, realiter manet, quandiu species Sacramentales panis & vini in nobis manent: iis verò à stomacho digestis & consumptis, desinit quidem in nobis esse Christus homo substantialiter, sed tamen ex propria ejus unione & contactu fit, ut vita Animæ spiritualis per gratiam alatur, roboretur, & conservetur in æternum: & Deitas Christi quasi cibus immortalis manet in nobis, qui continuò nos pascit & cibat influxu gratiæ habitualis, ac per stata tempora infusione gratiæ actualis, puta, novis sanctis illustrationibus, novis inspirationibus, novis piis effectibus, & impulsibus in Animam immissis, ut fiamus idem quod ipse est, ait S. Gregorius Nyssenus apud Cornelium à Lapide *in Commentar. ad Evang. tom. 2. cap. 2. Joan. vers. 56. & 57.*

479 Dictus Cornelius à Lapide *loco citato*, *vers. 58.* ad sequentia Christi verba, scilicèt: *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me*, notat gradationem, qua vita à Deo quasi per scalas gradatim ad nos descendit: *Primus* enim *gradus* est, quo Pater Filio vitam suam divinam communicat: *Secundus*, quo Filio vitam eandem humanitati à se assumptæ per communicationem idiomatum impertit: *Tertius*, quo eidem vitam participatam, puta gratiæ & gloriæ, inspirat: *Quartus*, quo non æqualem, sed similem nobis in Eucharistia instillat. Quia tamen in Epistola à S. Paulo Corinthiis conscripta commemorantur verba Christi in Eucharistiæ institutione, scilicèt: *Accipite, & manducate: hoc est Corpus meum*, hæc verba tam porrigentis sunt, quàm consecrantis: unde S. Ambrosius *de Sacram. lib. 4. cap. 4.* ita ait: *Sermo*

mo Christi hoc conficit Sacramentum : *ipse dixit* : *&* *factum est* : Quapropter verbum illud , *est*, significat instantaneam mutationem transubstantialitatis, in qua simul sunt fieri , & factum esse , inquit Cornelius à Lapide *in* 1. *Epist. Pauli ad Corinth. cap.* 11. *vers.* 24. Dixit autem Jesus : *Hoc facite*, quod scilicèt ego jam feci : nimirùm, consecrate, offerte in sacrificium , sumite , distribuite Eucharistiam , uti ego consecravi , obtuli , sumpsi , distribui : unde hìc Apostoli ordinati sunt Sacerdotes: ità Concilium Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 1. ex Ecclesiæ perpetuo consensu . Ex verbis autem S. Pauli in dicta Epistola, videlicèt: *Quicunque manducaverit panem hunc* , *vel biberit calicem Domini* , notando ly , *vel*, infert Cornelius à Lapide *loco proximè citato*, *vers.* 26. ergo sufficit altera species in communicando , & manducando Sacram Eucharistiam.

§ I.

De Institutione celeberrimæ Solemnitatis Sacratissimi Corporis Christi.

ANtequàm ad rem nostram descendamus , 480 nempè, ad Sacros Ritus in Festo SS. Corporis Christi , & infra ejus Octavam diligenter servandos , necessarium ducimus aliquid priùs tangere de Institutione tantæ Solemnitatis: Conveniens etenim est , ut Festum istud tanta pompa ubique terrarum celebratum , suum nobis patefaciat devotissimum Auctorem . Itaque *Urbanus* hujus nominis *Quartus* , hanc magnam instituit Celebritatem , quam una cum Octava peragendam esse solemniter voluit . Hujus verò Summi

mi Pontificis præclaram & elegantem Constitutionem de Anno 1262. ex Cherubino *in Bullario Romano, tomo primo, la prima ejusdem Pontificis*, fideliter desumptam, qua parte Institutionem continet, perutile censemus hoc loco inserere, & est tenoris sequentis, videlicèt: -- *Urbanus Papa IV, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, &c.* -- *Transiturus de hoc Mundo ad Patrem Salvator Noster D. Jesus Christus*; cum reliquis, in quibus narrat Pontifex multa beneficia recepta à Deo in hoc Sacramento pro nobis instituto: Deinde refert causam, ob quam instituta fuit solemnis Festivitas hujus Sacramenti: Postmodum ad ipsam venit Festi Institutionem, sequentibus præcisis verbis: *Nos itaque ad corroborationem & exultationem Catholicæ Fidei, dignè ac rationabiliter duximus statuendum, ut de tanto Sacramento, præter quotidianam memoriam, quam de ipso facit Ecclesia, solemnior & specialior annuatim memoria celebretur, certum ad hoc designantes & describentes Diem, videlicèt Feriam quintam proximam post Octavam Pentecostes, ut in ipsa quinta Feria devota turba Fidelium propter hoc ad Ecclesias affectuosa concurrant, & iam Clerici quàm Populi gaudentes, in cantica laudum surgant. Tunc enim, omnium corda & vota, ora & labia, hymnos persolvant lætitiæ salutaris. Tunc psallat Fides, Spes tripudiet, exultet Charitas, Devotio plaudat, jubilet Chorus, Puritas jucundetur. Tunc singuli, alacri animo, pronaque voluntate conveniant sua studia laudabiliter exequendo, tanti Festi solemnitatem celebrantes. Et utinam ad Christi servitium, sic ejus Fideles ardor inflammet, ut, per hæc, & alia, proficientibus ipsis meritorum cumulis apud eum, qui se se dedit pro eis in pretium, tribuitque se ipsis in pabulum, tandem post hujus vitæ decursum eis se in præmium largiatur. Ideoque universitatem vestram monemus & hortamur in Domino, & per Apostolica scripta in virtute sanctæ obedientiæ districtè præcipiendo mandamus, in*

remis-

remissionem peccatorum injungentes, quatenus tam gloriosum Festum, prædicta quinta Feria singulis annis devote & solemniter celebretis, & faciatis studiose per universas Ecclesias Civitatum vestrarum & Diœcesum celebrari, Subditis vestris in Dominica dictam quintam Feriam proximè præcedente, salutaribus monitis solicitè per vos, & per alios exhortantes, ut per veram & puram Confessionem, Eleemosynarum elargitionem, attentas & sedulas Orationes, & alia Devotionis & Pietatis opera, taliter se studeant præparare, quòd hujus pretiosissimi Sacramenti mercantur fieri participes illa die, possintque ipsum suscipere reverenter, ac ejus virtute augmentum consequi gratiarum.

Dictam tamen Bullam Urbanam fuisse expeditam non anno 1262. ut habet citatus Cherubinus, sed anno 1264. & postea ob bellicos tumultus, quibus tunc temporis tota penè Italia agitabatur, parum plerisque locis extitisse observatam, tradit eruditissimus Franciscus Pagi *tom. 1. Breviar. de Gestis Urbani IV. §. 2. & 22. pag.* 309. *juxta edit. Venet. de Anno* 1730. Verum quidem est, quòd Clemens Quintus eam totam recepit & confirmavit anno 1311. in Generali Concilio Viennensi, & licèt hæc confirmationis Constitutio sit omissa *in Bullario Romano*, integra tamen reperitur cum tota Urbana *in Clem. unic. de Reliq. & vener. Sanctor.* Joannes quoque Vigesimus secundus, Clementis successor, eam iterum promulgavit anno 1316. Urbanum tamen Quartum non introduxisse de novo hanc Festivitatem, sed eam alibi inceptam tradidisse Ecclesiæ Universali solemniter celebrandam, testatur Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap.* 81. *pag.* 363. ait enim, quòd iste Pontifex cùm Leodii esset Archidiaconus, viderat in ea Urbe Festum hoc celebrari, ubi tanquam Festum publicum & solemne, cum Vigilia & Jejunio præscriptum fuerat in Synodo illius Urbis habita anno 1246. per Robertum Episcopum Leodiensem. Conveniunt in hoc Henricus 481

ricus Spondanus *tom. 1. Continuat. Annal. Baron. ad Ann.* 1264. *sub num.* 2. & diligentissimus Historiæ Ecclesiasticæ perscrutator Franciscus Pagi *loco proximè citato*: ubi tamen addunt, Leodiensem hujusce Festivitatis celebrationem fuisse Divinitus indicatam nonnullis sacris Virginibus, quæ postmodùm examinata fuit, ab illius Urbis Episcopis recepta, à quibusdam Cardinalibus Legatis Apostolicis confirmata, & ab ipso cognita Urbano Quarto, qui revera in Bulla Institutionis, §. 1. in fine, sic habet: *Intelleximus autem, olim dum in minori essemus officio constituti, quòd fuerat quibusdam Catholicis Divinitus revelatum, Festum hujusmodi generaliter in Ecclesia celebrandum*. Quod igitur vidit Urbanus tanta solemnitate Leodii celebrari, magna pompa celebrandum instituit in Ecclesia Universali.

§. II.

De Feria quarta Festum SS. Corporis Christi immediate præcedente.

482 FEria quarta, quæ statim subsequitur Festum SS. Trinitatis; & consequenter immediatè precedit Festum Sacratissimi Corporis Christi, nonnulla habet adnotanda, de quibus modò Sermo. Itaque quodcunque Officium hodie celebretur, Martyrologicus Lector debet ad Primam pronunciare primo loco *Festum Sacratissimi Corporis Christi*. Hæc verò Solemnitas non habet ex precepto Ecclesiæ Jejunium: Verum tamen est, quòd singulis Fidelibus verè pœnitentibus & confessis, qui & quoties in ipsius Sacramenti Profesto Jejunium, vel loco illius aliud pium juxta suorum

rum consilia Confessorum opus fecerint, centum Dies de injunctis eis pœnitentiis relaxat Martinus Quintus *in Bullar. Rom. tom. 1. Constitut. 12. ejusd. Pontific. qua incipit* Ineffabile Sacramentum, *edita anno 1429. die verò 26. Maii*: Imò præmissis per eundem Martinum relaxatis diebus, alios totidem dies pariformiter ab ipsis Fidelibus consequendos adjicit Eugenius Quartus *in dicto tom. 1. Bullarii, Constitut. 6. qua incipit* Excellentissimum, *emanata anno 1433. sub die 26. Maii*: dum enim Eugenius duplicat ibi omnes Indulgentias à dicto Martino (ut infra dicetur) concessas, duplicat etiam concessas jejunantibus in hac Feria quarta. Aliquibus tamen in Locis jejunatur hac die etiam vigore Constitutionis Synodalis, ut supra diximus de Constitutione Leodiensi edita anno 1246. Et jejunium præscriptum cernitur in Concilio Senonensi Parisiis habito intra annum 1319. ubi sic habetur, canone primo: *Statuimus atque ordinamus, ut quarta Feria præcedente Feriam quintam post Octavas Pentecostes, in qua summi & magnifici Corporis & Sanguinis D.N.J.C. Sacramenti memoria celebratur, ad honorem tam pretiosi Corporis, se ab esu carnium abstineant, & jejunent*, ut refert Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 81. vers. Urbanus IV. pag.* 365. sed dum ibidem dicit, quòd Urbanus Quartus jejunandum in Vigilia Corporis Christi præceperat, nescio profectò ex quo loco id sumpserit, cùm tota Bulla Institutionis nullam faciat mentionem de hujusmodi Jejunio, ut clarè patet legenti. Ubi tamen vel Concilium Provinciale, vel Synodus Diœcesana præscribat jejunandum in hac Feria quarta, Constitutio illa est omninò servanda, tanquàm Lex totius Provinciæ, vel respectivè Diœcesis.

Certum tamen est, quòd si Festum SS. Corporis Christi venerit in Vigilia S. Joannis Baptistæ, 483
Jejunium erit anticipate transferendum in hanc Feriam quartam, juxta Constitutionem Urbani Octavi, quæ incipit *Cùm evenire quandoque possit*, ema-

emanata anno 1638. die 13. Octobris, quam refert Cherubinus *in Bullar. Roman. tom. 4. Constitut. 152. ejusd. Pontific.* & edita fuit pro Anno sequenti 1639. in quo casus, qui iterum contigit meis temporibus anno 1707. Cùm autem in prædicta Constitutione Urbana habeatur dumtaxat anticipatio Jejunii, nullus verò sit ibi sermo de Officio Vigiliæ; ideo sequens exiit Decretum anno 1706. die 18. Septembris pro regula anni sequentis dictam occurrentiam afferentis, scilicèt: *Remissa à SS. D. N. Clemente Papa Undecimo ad Sacrorum Rituum Congregationem discussione Dubii: An occurrente Vigilia Nativitatis S. Joannis Baptistæ in Die Festo SS. Corporis Christi, anticipato Jejunio Vigiliæ prædictæ in diem vigesimam secundam Junii ad formam Constitutionis Urbanæ; debeat in Officio diei vigesimæ secundæ prædictæ; ejusdem Evangelii nona Lectio recitari; & in Officio & Missa de eadem fieri commemoratio?* Eadem Sacra Rituum Congregatio, approbante Sanctissimo sub die 2. Octobris ejusdem Anni, censuit; *Nihil de Vigilia in Officio, & Missa peragendum esse*, ut citato Bullario Romano dictum Decretum habente, retuli in mea Collectione de Sacris Ritibus; *sub numer. margin.* 1283. *pag.* 426. Ex prædicta Urbani Octavi generali Constitutione ortum est postmodùm Dubium: An Minores Conventuales S. Francisci, qui in Vigilia S. Antonii nuncupati de Padua sunt ex alia Constitutione Urbana Jejunio addicti, possint transferre anticipare dictum Jejunium in hanc Feriam quartam, quando Festum SS. Corporis Christi incidit in diem duodecimam Junii? Hoc igitur Dubio in Sacram Rituum Congregationem delato, eadem Sacra Congregatio, annuente Alexandro Septimo, sub die 26. Maii 1659. respondit, *hujusmodi Jejunium Feria quarta immediatè antecedente esse anticipandum*, ut refert Angelus à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Jejunium, sub num.* 3. At quid dicendum de eo, qui tenetur ex Voto jejunare in dicta Vigiliæ S. Antonii? Poteritne uti anticipa-

ticipa-

ticipatione dictis Minoribus Conventualibus concessa in casu proposito? Nequaquàm, ex rationibus supra allatis in Die Nativitatis Domini.

Vesperæ autem in hac Feria quarta dicendæ, sunt semper ex integro celebrandæ de sequenti, nempè de Festo SS. Corporis Christi, quæcunque sit concurrentia cum Festo præcedenti, licèt illud fuerit de Patrono Loci, vel de Titulari Ecclesiæ, aut etiam de ejusdem Ecclesiæ Dedicatione. Omnia sunt propria in Breviario: sed ad Hymnum *Pange lingua, &c.* cùm perventum fuerit ad *Tantum ergo Sacramentum*, genuflectitur usque ad finem illius strophæ, si ipsum Sacramentum sit super Altari, ut habet Ceremoniale Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 28. §. 6. *pag.* 166. & tradit Gavantus *tom.* 2. *sect.* 10. *cap.* 1. *sub num.* 4. Bauldryus verò clariùs hoc explicat, nam *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 16. *artic.* 1. *sub num.* 2. *pag.* 268. ait, quòd si Tabernaculum SS. Sacramenti sit super Altare, ante quod Vesperæ dicantur, tunc omnes genuflectunt ad dictam totam strophàm, aliàs verò non genuflectitur. Piscara tamen videtur intelligere de Expositione, non de Tabernaculo, siquidem *in Prax. Ceremoniar. lib.* 3. *sect.* 10. *cap.* 1. *sub num.* 2. *pag.* 438. sic revera instructurus habet: *Primæ Vesperæ solemniter celebrantur, non tamen in eis exponitur SS. Sacramentum, & ideo in Hymno cùm dicitur* Tantum ergo, &c. *non genuflectitur.* Attamen sufficit ad effectum genuflectendi, quòd in Altari, ante quod Vesperæ celebrantur, adsit Tabernaculum, in quo inclusum retineatur SS. Sacramentum. In aliquibus tamen Ecclesiis dictus Hymnus cantatur quidem à Clero, qui ab utroque latere Chori præsens existit, sed cùm pervenitur ad dictam strophàm *Tantum ergo, &c.* illam musicis notis suaviter canunt quatuor de Clero peritiores in arte, genuflexi in medio Chori, dummodo adsit Tabernaculum, ut supra. 484

In dictis primis Vesperis de Festo SS. Corporis Chri- 485

Christi dicitur unica tantùm Oratio, nisi concurrant cum præcedenti Festo duplici primæ vel secundæ classis, aut simul occurrat alicubi in eodem Festo SS. Corporis Christi Dies Octava alicujus Festi ibidem Octavam habentis, dummodo tamen Festum principale, quod eo anno necessariò transfertur, repositum fuerit in aliqua ex tribus Feriis post Festum SS. Trinitatis immediatè recurrentibus, alioquin Festo ulteriùs translato, deperditur ejus Dies Octava. Itaque si dicta Feria quarta inciderit in diem decimam nonam Junii, ut in Tabula trigesima prima ordinis perpetui, Justinopoli in Histria sub Dominio Veneto, Vesperæ erunt de sequenti Festo SS. Corporis Christi, cum commemoratione de Festo præcedenti S. Nazarii Episcopi & Confessoris Urbisque Patroni, quod ibi celebratur sub ritu duplici primæ classis. Si verò occurrat die decima septima ejusdem Mensis, ut in Tabula vigesima nona, in Congregatione Regulari Eremitarum S. Hieronymi, in Vesperis de Festo sequenti fit commemoratio de præcedenti Festo duplici secundæ classis Beati Petri de Pisis. Quòd si hæc Feria quarta veniat die vigesima prima dicti Junii, ut in Tabula trigesima tertia, Recineti in Marchia Anconitana, Mazariæ in Sicilia, & Pragæ in Bohemia ad Vesperas de Festo SS. Corporis Christi additur commemoratio de Die Octava SS. mm. Viti, & Sociorum, quorum Festum principale occurrit die decima quinta memorati Mensis, in Feria quinta infra Octavam Pentecostes, & potuit celebrari translatum in una vel altera ex tribus Feriis immediatè post Festum SS. Trinitatis recurrentibus, & cras in Festo SS. Corporis Christi occurrit eorum Dies Octava. Cæterùm in hisce primis Vesperis nihil fit de festo simplici, si cras occurrat: nihil de quacunque speciali die infra Octavam, etiamsi SS. Trinitatis in Ecclesia propria, ut ex inferiùs dicendis clarè patebit. Ubi verò solet ad Vesperas hujus Octavæ exponi SS. Sacramentum, non tamen inchoatur Expositio

à pri-

à primis his Vesperis, esset enim Novendium Expositionis, non verò Octava: nec datur quoad hoc anticipatio in hac Feria quarta, ut de Officio Matutinali paulò post dicemus.

Circa verò hasce primas Vesperas in Ecclesiis 486
Cathedralibus solemniter peragendas, cùm non omnes primæ Vesperæ Solemnitatum dicantur & sint Functiones Episcopales: cùmque hæ primæ SS. Corporis Christi non sint revera inclusæ inter enumeratas in Ceremoniali Episcoporum, ut videre est *lib. 2. cap. 1. §. 2. pag. 184.* ubi solæ sequentes ponuntur, hisce precisis verbis contentæ: videlicèt: *Si Episcopus erit solemniter Missam sequenti die celebraturus, Vespera solemniùs peraguntur, quàm si non esset celebraturus: quod præcipuè in his Vigiliis observari solet, videlicèt, Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, SS. Apostolorum Petri & Pauli, Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis, omnium Sanctorum, Dedicationis Ecclesiæ, Sancti Titularis Ecclesiæ, & Patroni Civitatis:* hinc sequitur, quòd celebratio harum Vesperarum non est determinata Functio Episcopi, quia die sequenti non celebrat ipse Pontificaliter, ut clarè patet ex eodem Ceremoniali *dicto lib. 2. cap. 33. §. 15. pag. mihi* 409. Consequenter non potest in his primis Vesperis verificari suppletio loco Episcopi ad favorem primæ Dignitatis, ad quam ceteroquin pertinent Functiones Episcopales, impedito vel nolente Episcopo. Quapropter hæ primæ Vesperæ de Festo SS. Corporis Christi celebrari debent per Hebdomadarium, ad quem spectant omnes illæ Functiones, quæ non sunt propriæ Episcoporum, ut tenet Ursaya doctissimus Almæ Urbis Advocatus *Disceptat. Ecclesiasticar. tom. 4. par. 2. disceptat. 25. sub num. 27. & seqq.* nisi tamen primæ Dignitati assistat immemorabilis consuetudo, quæ alioquin locum habere debet, etiamsi ab una ex Partibus contendentibus in controversiam adducatur, donec concludenter probatum remaneat contrarium.

Celebratis solemniter primis Vesperis, & recitato Completorio cum clausula Hymni *Jesu tibi sit gloria, qui natus es, &c.* & sine duplici *Alleluja* ad Responsorium breve; licèt ad alias Horas addatur: dicitur quotidie in Choro Matutinum pro Die sequenti, ab hac scilicèt Feria quarta usque ad Feriam quartam sequentem inclusive. Ad Hymnum Laudum, si in Altari adsit Tabernaculum SS. Sacramenti, genuflectitur ad quintam stropham *O salutaris Hostia*, quæ tempore Belli devotiùs & humiliùs decantari debet, nam Auctor Hymni (de quo nos infra) dictam stropham ad rem composuit, quia (ut supra diximus) bellicis tota ferè Italia tunc temporis agitabatur tumultibus: unde Sancta Ecclesia Deum enixè deprecatur, ut dum Bella premunt hostilia, det robur, ferat auxilium: illud nempe auxilium, quòd, obsessa jam Assisii Civitate, Sanctæ Claræ præstitit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in dispersione militum Saracenorum Monasterium Sanctimonialium hostiliter invadentium. Esse autem genuflendum ad eandem Hymni stropham, communiter tenent Scribentes de Sacris Ritibus, præsertim Gavantus & Bauldryus *locis supra citatis*. Antequàm verò incipiatur solemniter Matutinum, pulsentur Campanæ majores, ut Populus devotus possit accurrere ad acquirendas Indulgentias, quas omnibus & singulis Fidelibus, qui Officiis hujusmodi Nocturnis & Diurnis interfuerint, Romani concessere Pontifices. Ut autem unusquisque sciat, quales interessendo lucretur Indulgentias, eos volumus hoc proprio loco integras inserere, quas cæteroquin nullus ferè Auctor extendit, licèt ferè omnes indicent. Urbanus igitur Quartus in ipsa Institutionis Festivæ Constitutione (de qua supra) præcepta priùs toti Orbi terrarum Solemnitate, sic postmodùm concedit §. 4. *Nos enim Christifideles ad colendum tantum Festum & celebrandum, donis volentes spiritualibus animare, omnibus verè pœnitentibus & confessis, qui Matutinali Of-*

ficio

ficio Festi ejusdem, in Ecclesia, in qua idem celebra bitur, interfuerint, centum: Qui verò Missæ, totidem: Qui autem in primis ipsius Festi Vesperis interfuerint, similiter centum: Qui verò in secundis, totidem: Illis verò, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, ac Completorii Officiis interfuerint, pro qualibet Horarum ipsarum, quadraginta: Illis autem, qui per Octavas, Matutinalibus, Vespertinis, Missæ, ac prædictarum Horarum Officiis interfuerint, centum dies, singulis Octavarum ipsarum diebus, in omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, de injunctis sibi pœnitentiis relaxamus. Ita Urbanus IV.

Præfatas tamen Indulgentias duplicavit Martinus Quintus *in Bullar. Roman. tom. 1. Constitut. 12. hujus Pontific. quæ incipit* Ineffabile Sacramentum, *expedita anno 1429. die 26. Maii*: Sed & duplicatis per eundem Martinum diebus, alios totidem dies ab ipsis Fidelibus pariformiter consequendos adjecit Eugenius Quartus *in dicto tom. 1. Bullarii, Constitut. 6. ipsiusmet Pontific. quæ incipit* Excellentissimum, *edita anno 1433. 26. Maii*. Ne autem ex eo quod in tot Bullis Apostolicis nominetur Octava SS. Corporis Christi, putent Fideles iis tantùm diebus acquiri Indulgentias, in quibus Officium fit de Octava, Joannes Vigesimus secundus suo perpetuo Decreto declaravit valere ac persistere dictas Indulgentias, etiam quando infra hanc Octavam fit Officium de Sanctis occurrentibus, ut testatur ejusdem Decreti Testis fidelis de visu Gavantus *tom. 2. sect. 6. cap. 20. sub num. 5.* & forsan ex eo, quem primò tradidisse censeo, refert etiam Bauldryus *Man. Sacrar. Cæremoniar. part. 4. cap. 16. artic. 1. sub num. 6. pag. 268.* Assistant itaque Fideles interessendo, dum Summi Pontifices fuerunt tam liberales in elargiendo; nec permittant, novis Hieremiam lamentationibus exclamare: *Viæ Sion lugent, eo quod non sint, qui veniant ad Solemnitatem.* 488

§. III.

De iis, quæ spectant ad ipsum Diem Festum in Solemnitate SS. Corporis Christi.

FEria quinta post Octavam Pentecostes considerate prudenterque statuta fuit pro memoria Institutionis Sacramenti, *ut qui per totum Anni circulum hoc Sacramento utimur ad salutem, ejus Institutionem illo tempore specialiter recolamus, quo Spiritus Sanctus corda Discipulorum edocuit ad plenè cognoscenda hujus mysteria Sacramenti: nam in eodem tempore cœpit hoc Sacramentum à Fidelibus frequentari*, ut optimè dicit S. Thomas de Aquino. Festum hoc est præceptivum, cum obligatione audiendi Missam, & vacandi ab Operibus servilibus. Celebratur autem sub ritu duplici primæ classis in colore albo: cui cedit quodcunque aliud Festum quantumvis solemne, vel in Ecclesia Universali, vel alicubi hodie occurrens, & ideo transfertur: an verò translatum ex hac die reponendum sit intra vel extra Octavam, alibi propriori loco dicemus. Quoad Officium, illud composuit jussu Urbani Quarti Divus Thomas Aquinas: Officium quidem celebratissimum, cujus laus est per omnes Ecclesias: nam si perfectissimi suisque numeris omnibus absolutissimi Officii formam exoptas, oculos conjicias in Officium Corporis Christi ab ipso S. Thoma Aquinate compositum, ait commendando Guyetus *in Heortolog. lib. 3. sect. 1. cap. 4. quæst. 3. in fine, pag. mihi* 170. & istud quoque maximis suum doctissimum Auctorem laudibus cumulasse, asserit Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib. 2. cap. 81. vers. Primum,* 489

mum, *circa fin. pag.* 364. ubi etiam addit, quòd in Breviario Parisiensi de anno 1680. appellatur *admirandum Officium*.

490 Quoad tamen hujus Officii recitationem, omnia sunt propria in Breviario: nec fit aliqua commemoratio in Laudibus, nisi de Die Octava hodie simul alicubi occurrente, dummodo ejus Festum principale necessariò transferendum, sit repositum in una ex tribus Feriis post Festum SS. Trinitatis immediatè recurrentibus: ut si Festum SS. Corporis Christi incidat in diem nonam Junii, ut in Tabula vigesima ordinis perpetui, Cremonæ in Ducatu Mediolanensi fit in hodiernis Laudibus commemoratio de Die Octava Sanctorum Martyrum Marcellini & Petri Patronorum illius Urbis, quorum Festum principale occurrit die secunda ejusdem Junii eo anno impedita; eo quòd incidit Feria quinta infra Octavam Pentecostes: & potuit translatum celebrari in una vel altera ex prædictis tribus Feriis. Non fit ergo in dictis Laudibus commemoratio de Festo simplici hodie forsan occurrente: sed nec de Die aliqua infra aliam Octavam, si alicubi occurrat: imò neque de quinta Die infra Octavam SS. Trinitatis in Ecclesia propria, nam licèt Octava ejusdem SS. Trinitatis dignior sit Octava SS. Corporis Christi, non ideò est Octava Privilegiata: unde Octavarium Romanum tacet hodie ejus commemorationem, & tamen cras ordinat Officium de sexta Die infra Octavam dictæ SS. Trinitatis, cum commemoratione de SS. Corpore Christi: Hoc etiam benè notat Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 15. *sub num.* 4. *pag.* 268. licèt Hieronymus Carellus in Libro Italice conscripto, cui titulus, *Dottrina de' Sacri Riti*, *pag.* 300. sit opinionis affirmativæ: sed donec Sacra Rituum Congregatio aliter decernat, standum est dicto Octavario Romano nullam hodie præscribenti commemorationem de eadem Octava SS. Trinitatis: sed quoad Officium in dicta Feria sexta, aliquid novi

habemus, infra videndum. Ad Primam in Hymno dicitur clausula *Jesu tibi sit gloria*, *&c.* sed ad Responsorium breve non adduntur duo *Alleluja*, attamen dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*. In aliis verò Horis, & clauduntur Hymni cum supradicta stropha, & duo dicuntur *Alleluja* ad Responsoria brevia.

Missa verò in hac Solemnitate SS. Corporis Christi est propria, in qua dicitur *Gloria*, cum unica Oratione, nisi alicubi simul occurrat aliqua Dies Octava, de qua idcircò esset dicenda secunda Oratio; vel nisi incidat Dies Anniversaria Consecrationis Episcopi; nam tunc in Missa tantùm solemni dicitur ejus Collecta sub unica conclusione, juxta Decretum supra relatum in Missa de Epiphania. Ad movendam tamen maximè hoc tempore pietatem & majorem devotionem erga venerabile Sacramentum, expedit, ut Sacerdos caput inclinet ad Nomen Sacramenti, dum dicit Collectam: *Deus, qui nobis sub Sacramento*, *&c.* ut verbis utar Gobati *in Theolog. moral. to. 1. tract. 3. sub num. 731. in Append. IV. lit. e.* sed ego etiam caput inclinarem ad illa verba, *Corporis, & Sanguinis tui*: Post Epistolam, dicto vel cantato Graduali, cantatur vel legitur *Sequentia*, juxta Missam solemnem vel privatam. Hujus *Sequentiæ*, seu Prosæ, aut Jubilationis Auctor fuit Divus Thomas de Aquino, qui omnia in ea dixit, quæ spectant ad hoc Sacramentum, in ædificationem Corporis Christi, ad excitandam Fidelium devotionem, & ad cordis jubilum in celebratione tantæ Festivitatis. Dicitur in hac Missa *Credo*, cum Præfatione de Nativitate Domini, scilicet, *Quia per incarnati Verbi mysterium*, sed tamen sine ejus *Communicantes*. 491

Cùm autem hoc Festum SS. Corporis Christi institutum sit post S. Gregorium Papam, ideò nihil habetur de eodem Festo in Libro Sacramentorum dicti Pontificis: Gregorius enim Primus creatus fuit *anno* 590. *die* 3. *Novembris*, & obiit *anno* 604. *die* 3. *Martii*: Institutor verò hujus Festi Urbanus 492

Quar-

Quartus creatus fuit post multa sæcula, nempè *anno* 1261. *die* 28. *Augusti*: unde nil mirum, si in dicto Sacramentario Gregoriano nulla fiat mentio de Missa in Festo SS. Corporis Christi. Mirandum potiùs videtur, quòd nihil habeatur apud Gulielmum Durandum, qui tamen scripsit anno post Institutionem Urbanam vigesimo secundo: sed ratio esse potest, quia Bulla Institutionis non fuit statim propter Bella Italica, ubique recepta. In Ecclesia tamen Ambrosiana dicitur hodie Præfatio, quæ est alia à Romana, ut patet ex particulari illius Ecclesiæ Missali Mediolani impresso, & dicitur ibi per totam Octavam: est igitur sequens, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per Christum Dominum Nostrum. Qui sub specie panis & vini, mirabile Sacramentum nobis declarando monstravit. Et per verba mirabiliter prolata, panem & vinum transubstantiavit in Corpus & Sanguinem suum. Quod sumendo, dignis ad vitam, indignis esse voluit ad Judicium. O quanta dulcedo & vita beatis, o quanta mortalitas & pœna damnatis! Vitemus ergo judicium, dignè sumendo Sacramentum, ut regnum mereamur consequi sempiternum, per eundem Christum Dominum Nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.*

Hæc tamen Missa in qualibet Ecclesia cantanda est cum Ministris, ut respondet Sacra Rituum Congregatio *in Alexandrina sub die* 15. *Martii* 1608. apud Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Missa Conventualis*, *Collect.* 477. *sub num.* 6. & refert etiam Reverendissimus P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub num.* 80. Sacrista verò, vel ille, cui incumbit administratio Eucharistiæ, dum post Communionem reponit in Tabernaculum Sacram Pixidem, recitata Antiphona *O Sacrum Convivium*, ad Versiculum *Panem de Cœlo præstitisti eis*, addat *Alleluja*, tum quia additur semper in hujusmodi Versiculo ad Officium 493

hujus Octavæ: tum quia esse addendum in tota hac Octava ad quamcumque repositionem SS. Sacramenti, præcepit Clemens Undecimus *in Institutione edita anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*, quæ habetur & in Bullario particulari hujus Pontificis *par.* 2. *Constitut.* 9. *pag.* 312. & postmodum inserta fuit in Bullario Romano novissimæ editionis Luxemburgensis *tom.* 8. *par.* 2. *Constitut. ibid.* 9. Confessarii autem, qui ante Festum SS. Corporis Christi audiunt Fidelium Confessiones, hortentur Pœnitentes ad suscipiendam humili & contrito corde Sacram Communionem precipuè in eadem Festo prò Indulgentiarum acquisitione: Illis enim, qui in Festo SS. Corporis Christi, Eucharistiæ Sacramentum devote sumpserint, centuum Dies de injunctis eis pœnitentiis relaxat Martinus Quintus *in Bullar. Rom. tom.* 1. *Constitut.* 12. *ejusd. Pontific. qua incipit* Ineffabile Sacramentum, *emanata anno* 1429. *sub die* 26. *Maii*. & præmissis per eundem Martinum relaxatis Diebus, alios totidem adjicit Eugenius Quartus *in dict. tom.* 1. *Bullarii*, *Constitut.* 6. *ipsiusmet Pontific. qua incipit* Excellentissimum, *edita anno* 1433. *sub die* 26. *Maii*.

Sacerdotem verò in Anno rarò celebrantem, 494
hodie ex vi præcisa Ordinis teneri ad sacrificandum, legitimo cessante impedimento, censendum est: cùm enim debeat celebrare sub culpa lethali saltem quater vel quinquies in Anno, juxta communem Theologorum sententiam, & quidem in Festis solemnioribus: quis non videt, Festum SS. Corporis esse Festum Sacerdotale, & ideo unum ex dictis solemnioribus? In eo enim recolitur institutio SS. Sacramenti: In eo Apostoli ordinati sunt Sacerdotes: In eo ordinatis Sacerdotibus dixit Jesus, *Hoc facite*: In eo denique dicitur ad Hymnum Matutini hodierni, *ut sumant, & dent cæteris*. Nec per hodiernum Sacrificium exceditur numerus quinque Dierum solemniorum à dictis Theologis sine nominum expressione præscriptorum: siquidem Sacerdos rarò infra annum celebrans,

lebrans, sacrificare saltem tenetur meo judicio, in Nativitate Domini, in Epiphania, in Paschate, in Pentecoste, & in hoc Festo SS. Corporis Christi: sunt etenim quinque Dies Anni solemniores, Octavam Privilegiatam habentes.

In Cathedrali tamen, Episcopus, quanto citius poterit, veniet ad Ecclesiam, & ibidem Missæ, per primam Dignitatem vel digniorem Canonicum celebrandæ, paratus Amictu, Alba, Cingulo, Stola, Pluviali albo, & Mitra, assistit: in qua omnia servabuntur, quæ circa Missam solemnem servanda sunt, cum cæremoniis, genuflexionibus, & reverentiis erga SS. Sacramentum super Altare positum, cum quo deinde facienda est solemnis Processio: attamen de ea nos differemus in capite sexto sequenti, cùm de hac Processione multa sint adnotanda, utrique Clero (ut reor) perutilia, & ideo scitu digna. Si verò Episcopus voluerit ex sua particulari devotione hac die celebrare, & SS. Sacramentum pro dicta Processione conficere, poterit summo manè Missam planam sine cantu legere, omissa pro hac die, propter Processionem, ad celeriorem actus expeditionem, & ad evitandum calorem, Missa solemni: ut habetur in Cæremoniali Episcoporum *lib. 2. cap. 33. sub num. 15. & 31. pag. mihi* 409. & 414. Et quia sumus modò in Cathedrali, notandum etiam occurrit hoc loco, quòd Festum illud SS. Corporis Christi est unum ex solemnioribus, in quibus Canonicus Cathedralis Pœnitentiarius tenetur in Sede Confessionali assistere, ut ex Decisione in Segobiensi refert Monacelli *in Formul. Leg. Pract. par. 1. tit. 2. formul. 6. sub. num. 5. pag.* 54. Qui tamen Pœnitentiarius in audiendis Confessionibus, suos admoneat Pœnitentes Sanctissimum hodie Eucharistiæ Sacramentum sumpturos, de Indulgentiarum acquisitione superiùs relatarum. 495

Notandum verò est, quòd in hoc Festo SS. Corporis Christi nulla cantari potest Missa Votiva, quantumvis urgeat ratio rei gravis. Imò ne- 496
que

que cantanda est Missa de Festo hodie occurrente & transferendo, licèt illud sit de Titulari Ecclesiæ, vel etiam adsit Concursus Populi: nam Rubrica Missalis *tit. 6. de translat. Festor.* hanc excipit nominatim Solemnitatem, ut clarè patet legenti. Sed neque admittitur hac die Missa solemnis pro Defunctis in Die Obitus: tum quia Festivitas SS. Corporis Christi est una ex illis magnis celebritatibus, quas ad hunc effectum obstare dicit, & ideo excipit Rituale Romanum *tit de Exequiis, rubic.* 5. tum etiam quia in nullo Festo duplici primæ classis potest dicta Missa cantari, vigore Resolutionis à Sacra Rituum Congregatione emanatæ *in Collensi sub die* 5. *Julii* 1698. *in responsione ad* 8. *Dubium*. In Oratoriis tamen privatis hodie revera non est prohibita celebratio: Decretum enim Festorum solemnium exceptivum non habet insertam Solemnitatem hodiernam, ut clarè patet ex Auctorum caterva illud referentium à me citata in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numer. margin.* 293. *pag.* 88. & ideo potest in illis hodie celebrari, nisi in Brevi aliquo Apostolico excipiatur expressè etiam hoc Festum, vel remittantnr Ordinario Loci Festa excipienda, & ipse Ordinarius excipiat: vel nisi habeatur alicubi Constitutio Synodalis, in qua adsit hujusmodi exceptio, ut habetur Neapoli, juxta admonitionem quovis anno in Directorio illius Civitatis & Diœcesis impressam. Licèt autem Votiva de SS. Sacramento, quæ dicitur infra Annum, & non infra hanc Octavam, sit omninò eadem cum Missa hujus Festi, non tamen in ea Legitur *Sequentia*, ex qua duntaxat distinguitur Festiva Missa à Votiva. Non est igitur dicenda, quia est propria hujusce Solemnitatis, & continet verba ad Institutionem spectantia, quæ non conveniunt Votivæ: nam præter alia claram proprietatem præseferentia, dicitur ibi: *Dies enim solemnis agitur, in qua Mensa prima recolitur hujus Institutio.*

Ut au-

Ut autem finem imponamus huic Diei Festo SS. Corporis Christi, claudendum est cum secundis ejus Vesperis, quæ semper & ubique debent esse integre de eo, quocunque Festo duplici sequenti cum illis concurrente, ut alio loco inferiùs dicemus. In hisce tamen secundis Vesperis fit commemoratio, tum de sequenti duplici, tum, etiam de Die Octava alicubi hodie occurrente, sed non de Festo simplici, si forsan incidat in diem crastinam: imò neque de Die infra Octavam SS. Trinitatis in Ecclesia propria, quia in Feria sexta sequenti Officium non fit de eadem SS. Trinitate, ex ratione superiùs allata in primis Vesperis in quibus Lectorem remisimus ad inferiùs dicenda: & multo minùs facienda est commemoratio de alia quavis Die infra Octavam, si occurrat. Ubi tamen ad Vesperas hodie inchoatur expositio SS. Sacramenti cæteroquin continuenda a Vesperis per totam Octavam, ad stropham illam Hymni *Tantum ergo Sacramentum*, nec non ad aliam in Laudibus *o salutaris Hostia*, fit genuflexio in Choro à toto Clero ibi existente. Quoad hanc verò octavariam Expositionem, attendendum est Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *capit.* 33. §. 33. *pagin. mihi* 414. ubi revera habentur hæc præcisa verba, videlicet: *Et quia solitum est per totam hanc Octavam ponere super Altare Tabernaculum cum SS. Sacramento discooperto, dum Vesperæ & Divina Officia recitantur, ad quæ magna Populi frequentia solet accedere, conveniens esset, ut ob reverantiam tanti Sacramenti, tam Episcopus, quàm Canonici, & omnes præsentes, & in Choro assistentes, durante Officio, stent semper capite detecto, & nunquàm sedeant. Quod si ob longitudinem Officii præstare non potuerunt, non omittant saltem in signum reverentiæ, detecto capite, existente SS. Sacramento super Altari, Divinis Officiis assistere*. Circa verò Completorium duo occurrunt adnotanda, unum faciendum, alterum omittendum; nam ad Hymnum dicenda est clausula *Jesu tibi sit gloria, &c.* & ad Respons-

ponsorium breve, non adduntur duo *Alleluja*.

§. IV.

De Diebus infra Octavam Sanctissimi Corporis Christi occurrentibus.

Dies infra Octavam SS. Corporis Christi sunt omnes & singuli Privilegiati, quorum tamen Privilegia paulatim ex inferiùs dicendis clarè patebunt: celebrantur nihilominus sub ritu semiduplici in colore albo. In Officio ad Matutinum, omnia dicuntur, ut in Festo, exceptis tantùm trium Nocturnorum Lectionibus, quæ in primo Nocturno sunt semper Scripturales de Libro primo Regum: in aliis verò duobus Nocturnis sunt desumptæ ex variis SS. Patribus ad rem tractantibus, nempè, de Corpore & Sanguine Christi. Ut autem omnes & singulæ tertii Nocturni omninò dicantur, decrevit Sacra Rituum Congregatio, ut quotiescunque Officium fiat de Die infra hanc Octavam, taceatur nona Lectio de Festo simplici, si occurrat, ut habetur apud Gavantum *tom. 2. sect. 6. cap. 20. sub numer. 4.* licèt non sit ibi ipse Auctor, qui loquatur, ut putat Halden *in Ephemerolog. par. 1. titul. 31. vers. Octava Corporis Christi, pag.* 199. sed est alterius optima additio ad Gavantum, ut constat ex anno Decreti emanati sub die 8. Junii 1669. quo anno Gavantus non erat inter vivos. Attamen si eo die, quo fit de Octava, occurrat Vigilia S. Joannis Baptistæ, vel SS. Apostolorum Petri & Pauli, legenda est in tertio Nocturno nona Le- 498

na Le-

na Lectio de eadem Vigilia, quia est Lectio super Evangelium, & ideo non omittenda: sed in tali casu Vigiliæ ex octava & nona Lectione facerem unam, deinde dicerem nonam Lectionem de Vigilia, & sic me conformarem prædicto Decreto: attamen hæc mea opinio consilium est, non præceptum. Ad Laudes verò semper recitandas ut in Festo fit commemoratio Festi simplicis occurrentis, & eo magis de Vigilia, quæ etiam habuit nonam Lectionem ad Matutinum; imò fit commemoratio de quacunque Die infra Octavam, sive illa sit Ecclesiæ Universalis, ut S. Joannis Baptistæ, vel SS. Apostolorum Petri, & Pauli, si talis sit occurrentia, sive etiam specialiter incidat in aliqua Diœcesi vel Religione. Ad Primam in Responsorio brevi non adduntur duo *Alleluja*, dicitur verò Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*: & in fine Hymnorum ad omnes Horas legitur clausula *Jesu tibi sit gloria*, *&c.*

Missa tamen de Die infra Octavam SS. Corporis Christi est omninò eadem, quæ habetur in Festo, & dicitur cum *Gloria*, sed secunda Oratio erit *Concede*, tertia verò *Ecclesiæ*, vel *pro Papa*, cum alternativa, meo judicio, ita una die tertia Oratio sit *Ecclesiæ*, altera autem die *pro Papa*, ut exemplum habemus in Missali in Dominicis post Epiphaniam, ubi in una Dominica ponitur primo loco *pro Papa*, in altera verò *Ecclesiæ*, licèt apponatur dictio, *vel*. At si Sedes Apostolica vacaverit, dicenda semper erit tertia Oratio *Ecclesiæ*, vel meliùs, tertia Oratio *pro eligendo*. Quòd si occurrat Festum simplex, vel Dies infra aliam Octavam, secunda Oratio erit de simplici, vel de dicta Die infra aliam Octavam, & tertia *Concede*. Attamen si incidat Dies Anniversaria Electionis seu Consecrationis Episcopi, & nulla facienda sit commemoratio, secunda Oratio erit *Concede*, tertia *Ecclesiæ*, & quarta *pro Episcopo*, quia, licét nulla sit omittenda ex assignatis Orationibus in Missali, ut ejus loco dicatur Oratio impe-

499

imperata, ut resolvit Sacra Rituum Congregatio *in una Canonicorum Regularium Lateranensium sub die* 2. *Decembris* 1684. *in responsione ad nonum Dubium*: Quia tamen Oratio *pro Papa* est eadem cum Oratione pro Episcopo, dicerem tertiam Orationem *Ecclesiæ*; & quartam *pro Episcopo*; & facerem juxta Decretum. Laudabilis autem viguit antiquus usus, ut Dies Anniversaria ageretur, qua quis alicui Sedi præfectus esset Episcopus: id etenim tam in Occidentali Ecclesia, quàm etiam in Orientali esse observatum; innumera ferè docent exempla, ut verbis utar Cardinalis Baronii *in notat. ad Martyrolog. Roman. sub die* 18. *Januarii*, *lit. a* Si tamen eo die, quo fit de Octava, occurrat Vigilia, in Missa fiet commemoratio de ea, cum ejusdem Vigliæ Evangelio in fine; sed in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis cantantur duæ Missæ, una de Octava post Tertiam in colore albo, alia verò de Viglia post Nonam in colore violaceo; ut præscribit Rubrica Missalis *tit.* 3. *de Fer. & Vigil. sub. num.* 2. & in neutra earum fit commemoratio alterius. In omnibus autem Missis de Octava dicitur *Sequentia*, cum *Credo*., & cum Præfatione Nativitatis, sine ejus *Communicantes*.

Cæterùm nonnulli Auctores de Sacris Ritibus 502 tractantes, vel docent vel supponunt, posse infra Octavam SS. Corporis Christi dici Missas privatas Votivas, & pro Defunctis, inter quos Pasqualigus *de Sacrific. nova Leg. tom.* 1. *quæst.* 259. & licèt Paulus Maria Quarti *in Commentar. ad Rubric. Missal. part.* 1. *titul.* 4. *dub.* 4. *circa fin. pagin. mihi* 50. probabile credat prohiberi dictas Missas Votivas privatas & de *Requiem* infra hanc Octavam, quia tamen tunc temporis omnes poterant opinari, eo quòd nullum extabat Decretum prohibitivum, aliquid idcircò certi est modò stabiliendum, ideoque firmiter standum sequenti Decreto, videlicet: *Eminentissimi Sacrorum Rituum Congregationi Præpositi, ob summam ac debitam vene-*

ratio-

rationem, qua Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum prosequuntur, & ad augendum ejus cultum in toto terrarum Orbe, censuerunt prohibendum esse; ne in posterum infra Octavam SS. Corporis Christi Missa Votiva quæcunque, vel pro Defunctis celebrentur; si Sanctissimo placuerit. Hac die 21. Junii 1670. — Et facta de prædictis Sanctissimo relatione, Sanctitas sua sensum ejusdem Sacræ Congregationis approbavit & prædictum Decretum edi mandavit, eadem die ejusdem Mensis & Anni 1670. — M. Episcop. Portuen. Card. Ginetus. — Loco ✠ Sigilli. — Bernardinus Casalius S. R. C. Secretar.

501 Dictum tamen Decretum intelligendum est de privata Votivarum celebratione: quapropter cantari possunt infra hanc Octavam quæcunque Missæ Votivæ pro re gravi: nec non & una solemnis pro Defunctis in Die Obitus, præsente Corpore in Ecclesia, nisi magna Celebritas obstet, de qua alio loco inferiùs dicemus. Missa tamen in Anniversario Defunctorum non est cantanda, prout hoc convenire omnibus & solis Octavis Privilegiatis, resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Collen. sub die 5. Julii 1698. in responsione ad nonum Dubium*. Missas autem Mortuorum infra hanc Octavam non esse celebrandas, nisi præsente Corpore, respondit Sacra Rituum Congregatio *in Nuscana anno 1671. sub die 12. Septembris*, apud eundem P. Merati *tom. 1. par. 2. in Indice, num.* 448. Ubi verò cantantur Votivæ, vel in Die Obitus, non est omittenda Conventualis, seu Missa de Die, sed dicuntur duæ Missæ, in Ecclesiis scilicèt, in quibus talis adest obligatio cantandi. Missa tamen Conventualis potest infra hanc Octavam, juxta consuetudinem Ecclesiæ, cantari sine Diacono & Subdiacono, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Alexandrina sub die 15. Martii* 1608. apud Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Consuetudo circa Missas celebrandas, Collect.* 224. *sub. num.* 5. & refert etiam Reverendissimus P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom. 1. par. 2. in Indice*,

dice, *sub num.* 80. Missæ denique de Octava ad Altare quomodolibet Privilegiatum celebratæ, suffragantur perinde, ac si cebratæ fuissent pro Defunctis, ad formam Privilegiorum: ita Innocentius Undecimus *in Constitut. quæ incipit* Aliàs postquam, *edita anno* 1688. *sub die* 4. *Maii*, apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *tit.* 16. *formul.* 6. *sub numer.* 6. *pagin.* 330. & refert etiam Mathæuccius *in Officiali Cur. Ecclesiast. capit.* 4. *sub numer.* 3.

In Vesperis verò de Die infra Octavam SS. Corporis Christi, omnia dicuntur, ut in primis Vesperis Festi, dummodo subsequatur Officium de Die infra eandem Octavam: sed ad Magnificat Antiphona est propria, nempè, *O sacrum Convivium*, ut in secundis Vesperis ejusdem Festi; cum tantum, & si cras occurrat Festum simplex, vel simus infra aliam Octavam, de uno, vel altero, vel etiam de utroque juxta casus contingentiam facienda erit commemoratio. Hæ tamen dumtaxat valent, si Dies, infra Octavam hodie & cras non sit impedita, nam si impediatur, alio ordine disponendum est Officium unà cum Vesperis, ut ex inferiùs dicendis clarè patebit. Completorium autem dicitur de more, sed Hymnus concluditur cum stropha propria hujus Octavæ, scilicet, *Jesu tibi sit gloria*, *&c.* & ad Responsorium breve non adduntur duo *Alleluja*, licèt excepta etiam Prima, ut supra diximus, addantur in cæteris Horis ad earum Responsoria brevia. 502

Datur tamen alia Octava, quæ est dignior ista SS. Corporis Christi, nempè Octava SS. Trinitatis: digniorem enim esse in propria Ecclesia, ait Gavantus ex quodam Decreto, *tom.* 2. *sect.* 6. *cap.* 19. *sub num.* 2. & clarè patet ex Octavario Romano. Cùm autem ultimum quatriduum prædictæ Octavæ SS. Trinitatis occurrat in Festo, & infra Octavam SS. Corporis Christi, videndum modò est quomodo ibi ordinandum sit Officium. Certè in 503

Festo

Festo ipso SS. Corporis Christi nulla facienda est de SS. Trinitate commemoratio, quia licèt sit Octava dignior, non est tamen privilegiata: commemoratio autem de Octava communi non habet locum in Festo duplici primæ classis. Quid igitur dicendum de Feria sexta, & Sabbato, si nullum sequatur impedimentum? Officium erit de Die infra Octavam SS. Trinitatis tanquàm de digniori, & quidem sub ritu semiduplici, in colore albo. Itaque ad Matutinum, omnia dicuntur, ut in ejus Festo, sed Lectiones primi Nocturni sumuntur, *de Libro primo Regum.*, tanquàm de Scriptura occurrente: in secundo verò, & tertio Nocturno dicuntur, ut in Octavario Romano. Quòd si occurrat Festum simplex, legitur de eo nona Lectio, si habeat, quæ solùm tacetur, quando Officium est de Octava SS. Corporis Christi, ut clariùs patebit ex inferiùs alio loco dicendis. Ad Laudes tamen fit commemoratio de SS. Corpore Christi, & de alia Octava, si occurrat, ut interdum de Octava S. Joannis Baptistæ, nec non & de Festo simplici eadem die forsan occurrente.

Prędictum tamen modum regulandi Officium in prefatis Feria sexta, & Sabbato infra Octavam SS. 504
Trinitatis, dum supponunt dicendum de Die infra eandem Octavam, tenent Michael Bauldryus *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par.* 4. *cap.* 15. *sub nu.* 4. *pag.* 268. Carolus Guyetus *in Heortolog. lib.* 4. *sect.* 1. *cap.* 6. *quæst.* 5. *vers. Primò, circa fin. pag. mihi* 252. Joannes Baptista Halden *in Ephemerolog. par.* 3. *tit.* 4. *sub numer.* 3. & ut verum fatear, egomet sic adnotavi faciendum in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numer. margin.* 868. *pagin.* 270. & quidem sic omnes, innixi auctoritati Gavanti supra relati; & quod plus juris videbatur tribuere, sic Octavarium Romanum disponit, siquidem in dictis Feria sexta & Sabbato extendit Officium de Diebus infra Octavam ejusdem SS. Trinitatis, cum Lectionibus propriis secundi & tertii Nocturni: ibi enim dicitur: *Feria* 6. *Sexta die: Si Festum SS.*

Trinitatis titulus est Ecclesiæ, fit de Octava ejusdem, cum commemoratione Octavæ Corporis Christi: & ideo nulla facta est alia consideratio, de qua infra, quia nulla alia tunc temporis habebatur notitia.

Quia tamen ad me pervenit Decretum Sacræ Rituum Congregationis super hac re, ideò corruit tota prędicta opinio. Decretum verò, quod in forma authentica Domi teneo, & modò sub oculos habeo, cum magno Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii, est tenoris sequentis, videlicèt: -- *Bracharen -- Ex parte Magistrorum Cęremoniarum Ecclesiæ Cathedralis Civitatis Bracharensis, Sacræ Rituum Congregationi demissè supplicatum fuit inter alia Dubia declarare tertium*, nempè: *An Diebus sexta, & septima Octavæ SS. Trinitatis, cùm de eis fiat Officium, quia dignior Corporis Christi, debeat etiam fieri nona Lectio de Simplici illis Diebus occurrenti, an omitti ratione Octavæ Corporis Christi?* Et Sacra Rituum eadem Congregatio censuit respondendum ad tertium: *Diebus sexta, & septima infra Octavam Tituli SS. Trinitatis faciendum Officium de Die secunda, & tertia infra Octavam Corporis Christi, cum commemoratione SS. Trinitatis: Et ita declaravit, & servari mandavit. Die 8. Junii 1709.* 505

Dum autem in prędicto Decreto Officium in sępè dictis duabus Diebus sexta, & septima infra Octavam SS. Trinitatis debeat esse de Die secunda, & tertia infra Octavam SS. Corporis Christi, sequitur, quòd illis impeditis à Festo duplici, Octava SS. Corporis Christi, quæ nòn impedita habet præcedentiam quoad totum Officium, impedita debet habere locum quoad partem, & ideò ad Laudes facienda est priùs commemoratio de ea, deinde de illa SS. Trinitatis. Nihil autem respondit Sacra Rituum Congregatio ad illam partem Dubii, in qua quæritur de nona Lectione simplicis, an dicenda sit, vel omittenda, quia clarè patet ejus exclusio ex eo, quòd Officium illis duobus Diebus debet esse de Octava SS. Corporis Chri- 506

Christi, in quo Officio non habet locum dicta nona Lectio ex Decretis alibi citatis.

Ad Primam in dicto Officio de Die infra Octavam SS. Trinitatis non dicitur Symbolum S. Athanasii, scilicèt *Quicunque*, licèt aliter sentiant Gobatus *Oper. moral. tom. 1. par. 1. tract. 5. sub numer.* 623. *Append.* 1. *&* 2. *pag. mihi* 275. & modernus Halden Germanus *in Ephemerolog. par. 1. tit.* 30. §. *Supereſt*, *pag.* 181. ubi tenent, dictum Symbolum quotidie esse dicendum infra Octavam SS. Trinitatis in Ecclesia propria. Placet enim magis opinio Gavanti *tom. 2. sect. 5. cap. 26. sub num.* 4. ubi tantus Auctor, de Sacris Ritibus bene meritus, qui Urbanæ Breviarii correctioni Consultor interfuit, & ideo in Arte peritus, sic habet: *In Dominica, seu Festo SS. Trinitatis dicitur, quia Symabolum de Trinitate doctrinam continet: non tamen quotidie dicendum, ubi celebratur Octava Sanctissimæ Trinitatis, quia Dominicæ assignatum videtur*: & cùm eo Michael Bauldryus in Man. *loco citato*, ubi addit, & benè, etiam Diem Octavam. Sed tota difficultas tunc temporis poterat esse, quia Octava SS. Trinitatis locum habebat præcedentiæ, nunc tamen quia præcedit Octava SS. Corporis Christi, ut clarè patet ex Decreto superiùs allato, cesset difficultas quoad Feriam sextam & Sabbatum infra Octavam SS. Trinitatis & solùm remanere posset Dubium circa primum Triduum post Festum ejusdem SS. Trinitatis: Sed quoad hoc, bis requisita, sic respondit Sacra Rituum Congregatio: Et primò quidem *in dicta Bracharen.* ad secundum Dubium, scilicèt: *An Diebus infra Octavam SS. Trinitatis, ubi est Titulus Ecclesiæ, & in Festis infra dictam Octavam occurrentibus, debeat ad Primam dici Symbolum S. Athanasii?* Et Sacra Rituum eadem Congregatio censuit respondendum ad secundum: *Negativè: Et ita declaravit, & servari mandavit: Die* 8. *Junii* 1709. Alterum verò Decretum est tenoris sequentis, videlicèt: — *Einsidlen.* — *Die* 5. *Maii* 1736. — *Ad in-* 507

stantiam P. Abbatis Monasterii Einsidlen. Ordinis S. Benedicti, inter alia Dubia in Sacra Rituum Congregatione proposita, resolutum fuit etiam infrascriptum decimum tertium, nempè: *An ubi Festum SS. Trinitatis est Titulus Ecclesiæ, sive est in Patronum, sit dicendum Symbolum S. Athanasii per totam Octavam, sive Officium sit de Octava, sive de alio Festo occurrente?* Et Sacra eadem Rituum Congregatio ad decimum tertium respondit: *Negativè, & Symbolum S. Athanasii recitetur solùm in solemni Festo SS. Trinitatis, & in Die Octava. Die 5. Maii 1736.* Utrumque Decretum, prout supra stat & jacet, est apud me in forma authentica, cum solito Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii.

In predictis tamen duobus diebus, Feria scilicèt sexta, & Sabbato sicuti Officium apud supra relatos Auctores nullo supposito impedimento, erat de Die infra Octavam SS. Trinitatis, sic etiam Missa, quæ idcirco debebat esse, ut in ejus Festo, cum *Gloria*, & in ea dicebatur secunda Oratio de SS. Corpore Christi, & tertia *Concede*: nisi occurrisset simul alia Octava, ut quandoque S. Joannis Baptistæ, vel Festum simplex, quia tunc tertia erat de alterutro, vel forsan tertia de alia Octava, & quarta de simplici: Prefatio verò de SS. Trinitate, nempè, *Quia cum Unigenito Filio tuo*. Enim vero magna difficultas ex illo supposito orta est inter eos, quomodo scilicèt regulanda sit Missa, si in dictam Feriam sextam vel Sabbatum incidat Vigilia, & Officium de Octava SS. Trinitatis non sit impeditum? nam si Festum SS. Trinitatis venerit die decimaseptima, vel decima octava Junii, ut in Tabula trigesima secunda vel trigesima tertia ordinis perpetui, tunc in Feria sexta vel Sabbato occurret Vigilia S. Joannis Baptistæ. Bauldryus igitur *in Man. Sacrar. Ceremoniar. par. 4. cap. 15. sub num. 5. pag.* 268. censet, quòd in hujusmodi casibus in Ecclesia SS. Trinitati dicata, Missa debeat esse de Octava SS. Corporis 508

Chri-

Christi, non verò de Octava SS. Trinitatis, nec de Vigilia S. Joannis Baptistæ: Fiet tamen commemoratio de Octava SS. Trinitatis priùs, & postea de Vigilia, & in fine dicetur Evangelium de eadem Vigilia: Videntur tamen dicendæ duæ Missæ in Ecclesiis Collegiatis; una scilicèt de Octava SS. Corporis Christi post Tertiam, cum commemoratione SS. Trinitatis: altera verò de Vigilia post Nonam, sine commemoratione de Octavis, sed tantùm cum secunda Oratione de Beata Maria, & tertia *Ecclesia* vel *pro Papa*; Hoc tamen à Superioribus definiendum relinquitur, quia non caret difficultate: *Hactenus Bauldryus*.

Haldèn. tamen novissimus Auctor, aliam à Bauldryo sententiam tenet in dicta occurrentia utriusque Octavæ, & Vigiliæ, nam *in Ephemerolog. par.* 2. *à pag.* 180. *usque ad pag.* 183. ait, quòd cùm Rubrica nova Missalis *de Feria, & Vigil. tit.* 3. *sub num.* 2. supponat Officium de Octava SS. Corporis Christi, quotiescunque tale Officium non occurrit, nec Rubrica habet locum: unde existimat, quòd sicuti Octava SS. Trinitatis, licèt sit dignior, & Officium fiat de ea, nihilominùs, quia non est privilegiata, cedit Vigiliæ quantum attinet ad Missam: ita etiam eidem Vigiliæ in dictis duobus casibus cedere debet Octava SS. Corporis Christi, juxta illud, *vincit te, qui vincit vincentem te*: Attamen, ne Missæ privatæ ob solemnitatem Octavæ SS. Corporis Christi, etiam in particulari Ecclesia SS. Trinitati dicata dicantur in colore violaceo, convenientius credit, ut illæ in tali speciali loco dicantur potiùs de Octava SS. Trinitatis tanquàm de digniori, cum commemoratione de Octava SS. Corporis Christi, ac etiam de Vigilia, cum ejusdem Vigiliæ Evangelio in fine Missæ, usque dum aliud Sacra Rituum Congregatio decernat aut declaret: *Hucusque Halden.* 509

Dum autem neuter ex illis cæteroquin dignis Auctoribus constanter affirment, sed adhuc dubitent de eorum opinione, & ideò prudenter ca- 510

sum hujusmodi ad superiores remittant decidendum, ab eisque resolutionem expectent in re sibi tam ardua; modò Sacra Rituum Congregatio totam sustulit dubitationem, docetque egregie, quid in hujusmodi occurrentia tutè agendum sit. Cùm enim in supra relato Decreto *in Bracharen. anno* 1709. *sub die* 8. *Junii ad tertium Dubium* responsum dederit, in Feria sexta, & Sabbato Officium debere esse de Octava SS. Corporis Christi, & non de Octava SS. Trinitatis, subintrat sine dubietate Rubrica Missalis *de Fer. & Vig. tit.* 3. *sub num.* 2. ita ut duæ cantandæ sint Missæ, una scilicèt de Octava SS. Corporis Christi post Tertiam in colore albo, cum commemoratione de Octava SS. Trinitatis; alia verò de Vigilia post Nonam in colore violaceo, cum Orationibus in ea assignatis. Missæ tamen privatæ erunt de dicta Octava SS. Corporis Christi, cum commemoratione SS. Trinitatis, & Vigiliæ, & cum ejusdem Vigiliæ Evangelio in fine.

Præmissis, quæ ad Missam spectant, deveniendum est ad Vesperas in Ecclesia SS. Trinitati dicata. Vesperæ igitur Feriæ sextæ non impeditæ si in Sabbato sequenti iterum fiat de Die infra Octavam SS. Corporis Christi, dicuntur integræ, ut in secundis Vesperis Festi, cum commemoratione de Octava SS. Trinitatis, & de alia Octava, si simul occurrat, ut quandoque de Octava S. Joannis Baptistæ, vel de Festo simplici, cras forsan in Sabbato occurrente. De Vesperis autem Sabbati dicetur infra, cùm de Dominica infra Octavam sermo erit. 511

§. V.

§. V.

De Festis, seu Officiis Sanctorum, quæ celebrari possunt infra Octavam SS. Corporis Christi.

INfra hanc Octavam SS. Corporis Christi, primo loco non includuntur Festa semiduplicia utcunque occurrentia, ex antiquo Decreto, Joannis Vigesimi Secundi, quod habetur in Breviario manuscripto. Bibliothecæ S. Isidori de Urbe, teste oculari Gavanto *tom.* 2. *sect.* 3. *cap.* 8. *sub num.* 2. unde si occurrant, transferuntur post Octavam, juxta Rubricam tum generalem Breviarii *tit.* 7. *de Octavis*, *sub num.* 3. tum etiam specialem in ipso Festo SS. Corporis Christi, ibi: *semiduplicia trasferuntur post Octavam*. Neque in Feria secunda, licèt non impedita, fieri potest de Festo semiduplici, quod occurrebat in Dominica infra Octavam, quia hoc privilegio gaudet & potitur Festum semiduplex, quando occurrit in Dominica infra Octavam communem, ut clarè patet ex Rubrica generali *tit.* 10. *de translat. Festor. sub numer.* 5. Inclusio igitur Festi semiduplicis in dicta Feria secunda, est Privilegium eidem Festo semiduplici concessum: ipsius verò exclusio in nostro casu, est Privilegium Octavæ. Hìc autem novum insurgit Dubium pro Ecclesiis SS. Trinitati dicatis: an scilicèt in illis fieri possit de Festo semiduplici occurrente. Attamen hoc verum est quoad primum triduum post Festum Titulare, non autem post Festum SS. Corporis Christi, nam si in 512

alibi memoratis Fèria sexta & Sabbato occurrat Festum semiduplex, etiam in dictis Ecclesiis SS. Trinitati dicatis transferendum est post Octavam SS. Corporis Christi, quia ex dictis, Officium est de eadem Octava SS. Corporis Christi, non de Octava SS. Trinitatis. Quod verum est apud Guyetum, licèt Officium sit de Octava SS. Trinitatis in Feria sexta, & Sabbato, juxta suam sententiam, nam *in Heortolog. lib. 4. sect. 3. cap. 18. quæst. 32. pag. mihi* 295. sic habet, & ita optimè ratiocinatur: *Quòd excludatur prædictum Semiduplex à Feria sexta & Sabbato, privilegium est, non Octavæ Trinitatis, sed Corporis Christi: At nullum tale privilegium concessum est Octavæ Trinitatis, quo per se se excludat Semiduplex à Feriis secunda, tertia, & quarta.*

Exclusis igitur ab Octava SS. Corporis Christis Festis semiduplicibus, omnia duplicia occurrentia, etiam minora, celebrantur, ex Rubrica generali Breviarii *de Octavis*, *titul. 7. sub numer.* 3. ubi tamen addit, quòd non debent esse translata: & confirmat Rubrica tertia *post tabellam Occurrentiæ*: sed & idem dicit Rubrica Missalis *post Missam Festi*. Quodcunque tamen duplex celebretur, etiam primæ classis, facienda est semper commemoratio de Octava in utrisque Vesperis, & Laudibus, ac in Missa, quia cùm sit Octava Privilegiata, nunquam suam amittit commemorationem. Ad Matutinum verò dicitur nona Lectio de Festo simplici occurrente, nisi Festum sit duplex primæ classis, nam tunc tantùm omittitur dicta nona Lectio, quando Officium est de Octava: ideòque quando Officium est de aliquo Festo duplici, eadem Lectio nona locum habet in Matutino, ut declaravit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 8. *Junii* 1669. & postmodum *sub die* 21. *Januarii* 1679. apud Bissum *in Hierurg. tom. 1. verb. Lectiones in Officio, sub nume.* 45. §. *IV. pagin.* 580. & refert etiam Fagioli *in Kalendar. perpet. ration. in Annotat. ad Mensem Junium, sub primo Signo* ✠ *num.* 3. nec non & 513

recen-

recentior Halden *in Ephemerolog. par. 1. tit. 31. vers. Octava Corporis Christi*, *pag.* 199. & novissimè declaravit eadem Sacra Rituum Congregatio *in Lycien. anno* 1705. *sub die* 4. *Aprilis* , *& Decretum est apud me* . Ad Primam tamen dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine* , & ad omnes Horas concluduntur Hymni cum stropha Octavæ , nempè , *Jesu tibi sit gloria* , *&c.* omissis duobus *Alleluja* ad Responsoria brevia earundem Horarum , quia spectant tantùm ad Officium de Octava . In Missa de Festo duplici dicitur *Gloria* cum *Credo* , sed Præfatio dicitur de Festo, si habeat, alioquin de Octava , scilicet *Quia per incarnati Verbi mysterium* , cum *Communicantes* , ut in Canone Missæ, admissa semper commemoratione Octavæ: Adeò autem rigorosè attendenda est Rubrica de Festo duplici translato infra hanc Octavam non reponendo , ut si una die infra Octavam occurrant duo Festa duplicia , non est de translato agendum die immediatè sequenti non impedita, nulla habita ratione vicinitatis , ad suam diem , quia hoc non admittit ista Octava Privilegiata : Unde Sacra Rituum Congregatio humiliter requisita pro parte P. Procuratoris Generalis Congregationis Canonicorum Regularium Lateranensium declarari inter alia sequens Dubium , videlicet : *An occurrentibus eodem die infra Octavam Corporis Christi duobus duplicibus , possit de altero fieri die immediatè sequenti infra eandem Octavam , non impedita alio duplici* ? Eadem Sacra Rituum Congregatio sub die 7. Decembris 1680. ad secundum Dubium respondit : *Alterum duplex transferatur post Octavam SS. Corporis Christi*. Quapropter , si ipsum Festum SS. Corporis Christi venerit die trigesima Maii , ut in Tabula decima ordinis perpetui , Venetiis in Ecclesiis Urbis fiet quidem in Feria sexta de Festo duplici occurrente SS. Martyrum Cantiani & sociorum , sed die prima Junii in Sabbato licèt apud nos non impedito non agetur de Festo itidem duplici Beati Jacobi Salomonii , quod heri occurrebat, sed transfere-

feretur post Octavam. Hoc tamen intelligitur, nisi Festa sint solemniora ut infra videbimus.

Quòd si infra hanc Octavam SS. Corporis Christi occurrat Festum duplex Commemorationis S. Pauli, non solùm in Ecclesia ipsi dicata, sed etiam in Ecclesia Universali, ad Laudes fit priùs commemoratio S. Petri, deinde de Octava SS. Corporis Christi, quia *gloriosi Principes terræ, quomodo in vita sua dilexerunt se, ita & in morte non sunt separati*. Quòd autem debeat in prædicto casu præcedere commemoratio S. Petri, infertur legitimè ex Rubrica posita in primis Vesperis de Cathedra Romana sub die decima octava Januarii in Proprio Sanctorum in Breviario, ubi sic habetur: *Deinde fit commemoratio S. Pauli ante alias quascunque commemorationes, etiam Festi duplicis, aut Dominicæ: quod servetur in commemoratione S. Petri, quæ fit in Festis S. Pauli*: sed inter alias quascunque commemorationes includitur etiam commemoratio de Octava SS. Corporis Christi: ergo commemoratio de hac Octava fieri debet post commemorationem S. Petri; ubi enim Lex non distinguit, nec nos debemus distinguere. Quia tamen hoc Festum Commemorationis S. Pauli non potest occurrere infra hanc Octavam, nisi quandò occurrit Tabula trigesima quinta ordinis perpetui, ideò hoc Anno 1734. quo hic casus contigit, & hæc scribo, aliqui Kalendaristæ usi sunt quarto meo Romano Divinorum Officiorum Decennio, ab Anno scilicèt Domini 1733. usque ad Annum 1742. inclusivè, in quo revera Decennio sub die 30. Junii, Feria quarta ejusdem Anni 1734. sic adnotavi faciendum: Aliqui verò super hoc adhuc dubitantes, ob excellentiam Octavæ Privilegiatæ, dignati sunt Epistolas ad me transmittere, ut certiores fierent de hac re: quibus benignè acceptis Litteris, respondendo dixi, adnotationem in dicto meo Decennio appositam, esse sequendam tamquàm in Rubrica fundatam. 514

Cùm autem infra Octavam SS. Corporis Christi fieri 515

fieri possit ex superiùs dictis de quocunque Festo duplici occurrente, hinc est, quòd fieri etiam potest de quacunque Die Octava, si alicubi incidat, quia est Officium duplex occurrens, & consequenter admittendum infra hanc Octavam; Unde Minoribus S. Francisci humillimè supplicantibus Sacræ Rituum Congregationi, declarari: *Quid agendum, quando Dies Octava S. Antonii de Padua occurrit infra Octavam SS. Corporis Christi?* Eadem Sacra Rituum Congregatio sub die 21. Januarii 1679. respondit, *agendum esse de dicta Die Octava, cum commemoratione de Die infra Octavam SS. Corporis Christi*; ut refert Marcus Antonius Fagioli *in Kalendar. perpet. ration. in Annotat. ad Mensem Junium, sub lit. c. numer. 7. pag. 201.* & ita etiam habetur in Breviario Minorum S. Francisci Capuccinorum, *in principio, inter Rubricas pro Mense Junii, sub num. 3.* Licèt autem infra hanc Octavam celebretur quodcunque duplex occurrens, non tamen celebrari potest Officium illud, quod sub ritu forsan duplici aliquibus Diœcesibus, vel Religionibus, aut Dominiis semel in Hebdomada concessum est: tum quia neque potest de eo fieri infra Octavas communes, & multò minùs infra hanc privilegiatam; tum quia dato hujusmodi Officio, (quod certè infra hanc Octavam non est celebrandum) non tamen posset revera dici duplex rigorosè occurrens tali die, cùm sæpè concedatur semel in Hebdomada pro prima Feria non impedita, & sic celebraretur modò in una, modò in altera Feria: & si diceretur occurrens, vagè, non fixè occurreret, quod esset contra sensum Rubricæ, quæ dum dicit duplex occurrens, intelligit de occurrentia eidem diei semper fixa & statuta.

Quæri etiam hoc loco potest, an agendum sit infra hanc Octavam de illis Officiis duplicibus, quæ Diœcesibus, Religionibus, & Dominiis ad eorum preces gratiosè conceduntur sub illis verbis in Decreto positis *recitare possint & valeant*. 516

Dicta

Dicta enim verba non videntur præceptiva, & consequenter constituunt Officia Regulis Officiorum ad libitum subjecta: Ita enim opinantur nonnulli, non putantes dicta verba esse, prout sunt, expressiva perpetuæ facultatis recitandi, ut qui humiliter petunt, accipiant gratiosum rescriptum, quod *possint & valeant*. Præterquàm quòd petentes intendunt semper & ad semper celebrare Officia petita, nec illa desiderant obnoxia alicui omissioni, si occurrant infra Octavas, vel in alio Festo duplici digniori, &c. Qui verò benignè concedit, dum concedit juxta petita, concedit juxta voluntatem petentis. Hoc tandem, quod semper tenui, novissimè definitum & declaratum: Ex parte enim Sacri Ordinis Hierosolymitani pro declaratione septem Dubiorum Sacræ Rituum Congregationi supplicatum fuit, inter quæ sextum est tenoris sequentis, scilicet: *Supplicat declarari, an sub nomine Sanctorum ad libitum comprehendantur Officia duplicia & semiduplicia Sanctorum recitari concessa aliquibus Regnis, Provinciis, Civitatibus, & alicui particulari Ordini absque expressa notula* ad libitum, *sed tantùm, cum sequenti clausula, nimirum*, recitari possit & valeat, *vel* recitari posse? Et Sacra eadem Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis Zondodarii, sub die 16. Septembris 1730. ad sextum Dubium, rescribendum censuit; *Negativè: & ita decrevit, & servari mandavit*. Et novissimè eadem Sacra Congregatio *in Einsilden*. 5. *Maii* 1736. respondit, quòd Officia alicui statui concessa, transferantur: ergo non sunt ad libitum.

Hìc denique adnotandum volumus, quòd si eo 517
die, quo facienda est in aliqua Ecclesia expositio SS. Sacramenti pro Oratione continua quadraginta Horarum, agatur ibi de Festo duplici primæ vel secundæ classis, non erit cantanda Missa de eodem SS. Sacramento; sed de illo Festo solemni, ut præscribit Clemens Undecimus *in Instructione edita anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*, §. 10.

& hæc

& hæc Instructio habetur in Bullario Romano novissimæ Editionis Luxemburgensis *tom.* 8. *par.* 2. *Constitut.* 9. & quidem cum secunda Oratione de Octava SS. Corporis Christi, non tamen, ut alias, sub unica conclusione, quia in hoc casu non est Oratio Votiva, sed commemoratio occurrens; Si verò Festum sit duplex minus, vel etiam majus, cantatur Missa de SS. Sacramento, non Votiva, sed de Octava, cum *Sequentia*, sine alia commemoratione. Ad Altare tamen SS. Sacramenti expositi retinenda est Crux cum imagine Crucifixi, juxta sequens Decretum, videlicèt: *Magistris Cæremoniariis Metropolitanæ Ecclesiæ Senensis, Sacræ Rituum Congregationi demissè supplicantibus declarare: An super Altare, in quo Sanctissimum Sacramentum expositum est, Crux de more collocari debeat?* Eadem Sacra Rituum Congregatio respondit in una Senarum, *nunquam omittendam Crucis cum imagine Crucifixi apposita collocationem: & ita declaravit, & servari mandavit. Die* 14. *Maii* 1707. quod quidem Decretum, prout supra stat & jacet, reperitur apud Halden *in Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 31. *vers. Si hodie occurrat, pagin.* 194. & refert etiam P. Merati in doctissimis Additionibus ad Gavantum, *to.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub numer.* 604. *pag.* 1417. In repositione verò ejusdem SS. Sacramenti, ad Versiculum *Panem de Cœlo*, additur *Alleluja* in tota hac Octava, ex eodem Clemente Undecimo, *ibidem*, §. 21.

§. VI.

§. VI.

An aliquod Festum duplex translatum celebrari possit infra Octavam Sacratissimi Corporis Christi.

ATtentis quatuor Rubricis, videtur dicendum, nullum Festum duplex translatum posse celebrari infra Octavam SS. Corporis Christi. Prima enim est Generalis Breviarii, *tit. 7. de Octavis, sub numer.* 3. ubi sic habetur expressè: *Infra Octavam Corporis Christi fit tantùm de Duplicibus, non tamen translatis, cum commemoratione Octavæ.* Secunda verò Rubrica legitur tertio loco post Tabellam de Occurrentia in fine Rubricarum Generalium, ibi: *Infra Octavam Corporis Christi neque fit de Duplici translato, & de ea, quocunque adveniente Duplici, fit commemoratio.* Tertia autem apposita est in ipsa Feria quinta Festi in Proprio de Tempore, & sic præscribit: *Si ea die occurrat Festum duplex, transfertur post Octavam.* Quarta denique Rubrica reperitur in Missali, statim post Missam Festi, & est tenoris sequentis: *Infra Octavam non fit de aliquo Sancto, nisi fuerit Duplex occurrens, non autem translatum.* Dum igitur tot Leges Rubricarum generaliter & uniformiter loquuntur de Duplici translato sine ulla exceptione non celebrando, omnia videntur Duplicia contineri in prohibitione: dum enim totum dicitur, nihil excluditur: nec est nostrum distinguere, ubi Lex non distinguit. 518

Nihilominùs, quia una Rubrica explicat alias, firmiter tenendum, dari exceptionem in Duplici 51

pri-

primæ classis translato: Siquidem Rubrica Generalis Breviarii *tit. 10. de translat. Festor. sub num. 1.* hanc nobis translationem ostendit, quam cæteroquin tacent aliæ quatuor Rubricæ Generales; sic itaque ait: *Si autem Festum Nativitatis S. Joannis Baptistæ venerit in Die Corporis Christi, transfertur in sequentem diem*: Sed Festum S. Joannis Baptistæ est duplex primæ classis: ergo Festa duplicia primæ classis translata celebrantur infra hanc Octavam. Nec est speciale privilegium soli Nativitati S. Joannis Baptistæ concessum, ut non benè putarunt Aliqui, sed est exemplum, quod solum habetur in Ecclesia Universali, ut ex eo, quid in similibus sit faciendum discamus. Quapropter Gavantus *tom. 2. sect. 3. cap. 8. sub num. 2.* rectè ex unico Festo dicti S. Joannis Baptistæ, infert ad omnia Duplicia primæ classis translata: ait enim: *Octava Corporis Christi admittit tantùm Festa duplicia, non tamen translata, nisi translata sint altioris ritus, ut de Festo S. Joannis Baptistæ dicemus*. Et re benè perpensa, subscribit Claudius La Croix *in Theolog. moral. tom. 4. lib. 4. sub numer.* 1274. nec non & Halden Germanus, Scriptor Sacrorum Rituum novissimus *in Ephemerolog. par. 2. tit. 5. die 13. Junii; pag.* 164. ubi ita habet: *Si S. Antonius est Patronus, seu Titularis Ecclesiæ in casu, quo cadit in Festum Corporis Christi, potest transferri etiam in Diem infra Octavam ejusdem Corporis Christi, nam Rubrica Generalis X. num. 1. quæ explicitè disponit de Festo Nativitatis Præcursoris Domini, implicitè disponere videtur de quocunque Festo primæ classis*; & paulò antè clariùs asserit sub die 11. ejusdem Junii: *nam de Duplicibus primæ classis, etiam translatis, fit infra Octavam Corporis Christi*.

At quia exceptio de Duplicibus primæ classis 520
translatis, & infra hanc Octavam celebrandis, firmat regulam in non exceptis, ideò si in Festo SS. Corporis Christi occurrat Festum duplex secundæ classis, transferendum est post Octavam, &

consequenter infra eam non celebrandum. Hoc profectò clarè patet ex sequenti Declaratione, nimirùm; *Commissarius Generalis Ordinis Minoris de Observantia S. Francisci humillimè supplicavit Sacrorum Rituum Congregationi, quatenus inter alia dignetur declarare sequens Dubium*, videlicet: *Festum S. Antonii de Padua, quod in Religione celebratur sub ritu duplici secundæ classis, si occurrat in Die Corporis Christi, an debeat transferri post Octavam, vel fieri in Sabbato infra eam?* Et Sacra eadem Rituum Congregatio sub die 12. Julii 1664. ad secundum Dubium respondit, *transferri post Octavam*: ut refert Angelus à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Officium Sanctorum, sub num. 6. pag. mihi* 388. Attamen Michael Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 16. artic. 1. sub num. 3. pag.* 268. ac etiam Bernardus Bissus *in Hierurg. tom. 1. verb. Festum Corporis Christi, sub num. 66. §. 1.* tenent posse infra hanc Octavam fieri etiam de duplici secundæ classis translato. Et revera post illud Decretum supra relatum in responsione ad Dubium à prædicto Commissario Generali in Sacra Rituum Congregatione propositum, alterum emanavit *in Ulyssiponen. sub die* 30. *Maii* 1699. & est apud me, in quo eadem Sacra Congregatio concedit, ut infra hanc Octavam SS. Corporis Christi celebrari possit Officium de quocunque Festo duplici tam primæ, quàm secundæ classis translato, excepta tamen Die Octava, in qua prohibet fieri de duplici secundæ classis occurrente. Ex hoc Decreto confirmatur illatio à supra citatis Auctoribus facta transferendi infra hanc Octavam duplex primæ classis ex eo, quod Rubrica præscribit translationem unius Festi S. Joannis Baptistæ, & ampliatur translatio ad duplex secundæ classis. Quòd si quæras, an fieri possit infra hanc Octavam de Festo duplici primæ vel secundæ classis ante Octavam translato? Respondeo, nullam dari restrictionem in Decreto, neq; videtur major ratio de uno, quàm de altero translato, cùm dictum Decretum non distinguat.

Cùm

Cùm autem ex superiùs dictis fieri possit de quocumque Duplici primæ vel secundæ classis translato, videndum modò est, an agendum sit de eo in ejus Die Octava occurrente infra Octavam SS. Corporis Christi, supposito, quod in nullo ex præcedentibus diebus reponi potuerit & celebrari? Ad hoc respondeo in favorem partis affirmativæ: Siquidem quod infra hanc Octavam fieri possit de Die Octava alicubi occurrente, probavimus supra, cùm de Festis celebrandis locuti sumus, relata ibi Resolutione Sacræ Rituum Congregationis ad rem emanata: Quòd autem in Die Octava alicujus Festi Octavam habentis reponi possit suum Festum principale diebus præteritis impeditum, satis superque diximus, cùm de tribus Diebus Octavis S. Stephani Protomartyris, S. Joannis Evangelistæ, & SS. Innocentium sermo erat. Dum igitur Duplex primæ & secundæ classis translatum ex jam dictis celebratur infra hanc Octavam, & infra eam fieri potest de Die Octava, omne absolutè Dubium super hoc remanet clarè & plenè resolutum. Sed exemplo res clarior fiat. Quando igitur Feria sexta infra Octavam Pentecostes occurrit die octava Junii, ut in Tabula vigesimaquinta ordinis perpetui, Venetiis in Ecclesia Monialium Convertitarum sub Regula S. Augustini viventium, in diem decimam quintam ejusdem Mensis incidit ibi Dies Octava propriæ Dedicationis, cujus Festum principale cùm non potuerit diebus præteritis celebrari, benè potest transferri in dictam diem decimam quintam, quæ est Dies Octava. Ut autem pateat impedimentum sub oculos Lectoris, & inserviat pro exemplo, ecce ordo totius Octavæ illius Dedicationis. *Die 8. Junii, Fer. 6. infr. Oct. Pentec. semid.* Hodie occurrit in dicta Ecclesia Monialium propria Dedicatio, quæ ideo ibi transfertur. = *Die 9. Sabb. infr. Oct. Pentec. semid.* = *Die 10. Domin. SS. Trinitat. dup. 2. class.* = *Die 11. Fer. 2. S. Barnabæ Apost. dup. maj.* = *Die 12. Fer. 3. S. Joannis*

nis à S. Facundo , dup. min. = *Die* 13. *Fer.* 4. *S. Antonii de Padua , dup. min.* = *Die* 14. *Fer.* 5. *Fest. SS. Corpor. Chr. dup.* 1. *class.* = *Die* 15. *Junii, Fer.* 6. *Dies Oct. Dedicat. in Ecclesi. Monial. & ejus Festum translatum, dup.* 1. *class.* (*fuit* 8. *hujus*) *com. SS. Corpor. Chr. non verò Ss. mm. Viti, &c.*

Occurrit etiam hoc proprio loco notandum, 522 quòd si duo Festa duplicia primæ classis vel unum primæ, & alterum secundæ eodem die occurrant, potest de altero translato absque ulla dubitatione fieri infra hanc Octavam, nam Resolutio Sacræ Rituum Congregationis, quam supra retulimus inter Festa intra Octavam, celebranda, non est intelligenda de duplicibus primæ vel secundæ classis, quæ cùm possint ex jam dictis celebrari translata, possunt & reponi ex quocunque die sumpta etiamsi forsan occurrebant ante Festum SS. Corporis Christi. Addamus tamen exemplum ad clariorem rei intelligentiam. Quando Festum SS. Corporis Christi incidit in diem vigesimam tertiam Junii, ut in Tabula trigesima quarta Ordinis perpetui, Venetiis in Ecclesia Parochiali & Collegiata SS. Trinitatis die vigesimaquarta ejusdem Mensis duo occurrunt Festa duplicia primæ classis, quorum alterum sequenti ordine tunc & eo casu eveniente debet ibidem transferri, videlicet: *Die* 23. *Junii, Fer.* 5. *Fest. SS. Corpor. Chr. dup.* 1. *class.* = *Die* 24. *Fer.* 6. *Nativit. S. Jo: Bapt. dup.* 1. *class.* = *Die* 25. *Sabb. Apparitio S. Marci Evang. dup. maj.* = *Die* 26. *Domin. infr. Oct. SS. Jo: & Pauli, dup. min.* = *Die* 27. *Fer.* 2. *Dedicatio illius Eccles. Paroch. dup.* 1. *class.* (*fuit die* 24. *hujus Mensis.*) Cur autem transferenda sit in hujusmodi casu Dedicatio Ecclesiæ, & non Nativitas S. Joannis Baptistæ, ratio clarè patebit ex inferiùs dicendis in fine sequentis Paragraphi.

§. VII.

§. VII.

Quomodo intelligenda sit illa Rubrica Breviarii de Nativitate S. Joannis Baptistæ veniente in Festo SS. Corporis Christi.

Rubrica Generalis in Breviario *tit.* 10. *de translat. Festor. sub numer.* 1. sic revera habet: *Si autem Festum Nativitatis S. Joannis Baptistæ venerit in Die Corporis Christi, transfertur in sequentem diem*. Ex dictis tamen Rubricæ verbis invaluit apud quosdam opinio hoc Anno 1734. in quo scribo, & in quo casus contigit, quòd dictum Festum S. Joannis Baptistæ esset quidem transferendum in diem sequentem; sed non impeditam Festo duplici occurrente; quia Rubrica ad ly *sequentem* non addidit, *etiam impeditam*. Hanc sententiam, ut verum fatear, ego tenui in quarto meo Romano Divinorum Officiorum Decennio publicis Paternis typis consignato intra Annum 1732. pro sequentibus decem Annis. Itaque in eo, in diem vigesimam quintam Junii 1734. juxta Ecclesiam Universalem nullum in illa Feria sexta impedimentum habentem, transtuli quidem dictam S. Joannis Nativitatem, sed cum sequenti adnotatione videlicet: *Notandum, quòd Rubrica illa Breviarii tit.* 10. *de translat. Festor. sub numer.* 1., *nempè*: Si Festum Nativitatis S. Joannis Baptistæ venerit in Die Corporis Christi, transfertur in sequentem diem, *non venit intelligenda de die necessariò sequenti, sed de die sequenti non impedita*, 523

pedita, prout dies hodierna est libera in Ecclesia Universali: & ideò si hodie in Ecclesia particulari occurrat Festum duplex, agendum est de eo, cum commemoratione Octavæ Corporis Christi, protracta ulteriùs Nativitate S. Joannis Baptistæ, nempè ad primam diem non impeditam infra eandem Octavam SS. Corporis Christi. Sic igitur ibi dicebam.

Innixus autem fui tum auctoritati, tum etiam rationi, & postmodum praxi. Et ut incipiam ab auctoritate: Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremoniar. par.* 4. *cap.* 16. *artic.* 1. *sub num.* 3. *pag.* 268. sic habet claris verbis: *Fit de Festo S. Joannis etiam translato, verbi gratia, si occurrat in Festo Corporis Christi, transfertur in Feriam sextum sequentem, nisi impediatur aliquo Festo duplici, quia tunc transfertur in Sabbatum*, tunc temporis non impeditum, quia Festum SS. Joannis & Pauli erat semiduplex transferendum ratione Octavæ Privilegiatæ semiduplicia non admittentis. Huic Bauldrii opinioni subscribit Halden *in Ephemerolog. par.* 2. *tit.* 5. *die* 13. *Junii, pag.* 264. ubi disertis verbis tradidisse Bauldryum asserit. Et licèt dictus Halden tam *par.* 1. *tit.* 31. *vers. Feria V. pag.* 192. quàm etiam *par.* 2. *tit.* 6. *die* 24. *Junii* dicat, quòd in hujusmodi occurrentia Festum S. Joannis transfertur in proximè sequentem diem, seu in Feriam sextam mox subsequentem, ibi loquitur de translatione in Ecclesia Universali, nam revera Feria illa non est impedita: Quando verò loquitur de impedimento, ut *par.* 1. *tit.* 31. *vers. Octava Corporis Christi, pag.* 198. sic se explicat, nempè: *Octava Corporis Christi non admittit duplicia translata, nisi sint primæ classis: unde fit de Festo S. Joannis Baptistæ translato, si, verbi gratia, occurrat in Festo SS. Corporis Christi: tunc enim transfertur in Feriam VI. proximam, nisi hæc sit impedita Festo alio duplici, in ea occurrente, tunc enim transfertur in Sabbatum, nisi & hoc similiter sit impeditum*. 524

Plurimi etiam postea feci quandam Epistolam responsivam, quam Illustrissimus Dominus N. N. 525

Vir

Vir clarissimus, & peritus in Arte conscripsit, & ad Reverendissimum Dominum N.N. in Sacris Functionibus diligentissimum (quorum nomina reverenter tacentur) Roma Venetias transmisit. Cùm enim requireretur de sua sententia ad Dubium: *An die 25. Junii 1734. agendum esset in Feria sexta de Nativitate S. Joannis Baptistæ translata, vel potiùs de Apparitione S. Marci Evangelistæ, quæ ab utroque Clero sub ritu duplici majori Venetiis eadem die celebratur*, ita respondit: *Sul Dubbio proposto, mi prendo la licenza, per soddisfare in qualche parte a' riveriti comandi di V. P. Reverendissima, di dirgli privatamente il mio debole sentimento. Io dunque sono di parere, che debba in Venezia li 25. Giugno farsi l' Uffizio dell' Apparizione di S. Marco, come giornata sua propria, e non già quello di S. Giovanni Battista: poichè la Rubrica che dice doversi questo fare nel dì immediate seguente, quando è impedito dalla Festa del Corpus Domini, deve intendersi nel caso, che in tal giorno 25. non vi sia alcun Santo, e non già, che abbia voluto fissar tal giorno per S. Giovanni Battista, con escludere dal giorno proprio il Santo, che cade. Così io la intendo, salvo meliori, &c. e rassegnando à V. P. Reverendissima la mia ossequiosa divozione, resto, = Di V. P. Reverendissima = Roma li 6. Marzo 1734. = Divotissimo, &c. = N.N.*

Hisce de auctoritate præmissis, sic me ratio movebat. Et primò quidem se offerebat observatio 526
illa, quòd non est casus unicus illius Rubricæ *de translat. Festor. tit. 10. sub numer. 1.* in quo nominetur Officii translatio *in diem sequentem* absque additione *non impeditam*, & tamen communiter intelligitur de die libera. In Missali etenim sub die vigesima tertia Septembris, sic habetur: *nisi fuerit Dominica, quia tunc Festum S. Lini transfertur in Feriam secundam sequentem*, & non additur, *non impeditam*. Sic, antequàm Festum SS. Joannis & Pauli, quod occurrit die vigesima sexta Junii, usque ad Annum 1728. in quo factum est duplex,

legebatur propria die in Breviario in Proprio de Sanctis Rubrica tenoris sequentis: *Quòd si hoc Festum venerit in Dominica, transfertur in sequentem diem*, & nihil aliud addebatur. Ita inter varias Rubricas, quæ habentur pro Octava Conceptionis Beatæ Mariæ Virginis, sic expressè legitur de Festo S. Luciæ occurrente in die decima tertia Decembris: *Si hodie fuerit Dominica, Festum S. Luciæ transfertur in Feriam secundam sequentem*, & neque hoc loco Rubrica subdit, *non impeditam*: ergo non est casus unicus prælibatæ Rubricæ de translat. Festor. ergo quotiescunque dicitur dumtaxat, *in sequentem diem*, videtur intelligendum de die sequenti non impedita.

527 Nec mihi satis probabatur Aliquorum opinio tenentium, quòd Nativitas S. Joannis Baptistæ habeat duos dies pro ejus Festivitatis celebratione: unum quidem solitum, & ferè quovis anno suum proprium, scilicet vigesimum quartum Junii: alterum verò insolitum, & rarissimè contingentem, nimirùm vigesimum quintum ejusdem Mensis: eo prorsùs modo, quo Festum semiduplex duos dies habet infra Octavam communem, unum videlicet consuetum & fixum ac quovis anno assignatum, alterum autem translationis in Feriam secundam, quando occurrit in Dominica infra Octavam. At mihi facilis videbatur responsio: nam si illa Feria secunda pro Festo semiduplici est impedita, Rubrica Breviarii *de translat. Festor. tit.* 10. *sub numer.* 5. illud transfert post Octavam: Ergo à pari, si Feria sexta est impedita, transfertur Nativitas S. Joannis Baptistæ ad aliam diem, sed infra Octavam SS. Corporis Christi, si detur locus. Præterquàm quòd de Festo semiduplici in casu proposito habemus legem, quam adhuc claram non habemus pro duobus diebus Nativitatis S. Joannis, cùm nondum aliqua habeatur à Sacra Rituum Congregatione illius Rubricæ *sub numero primo apposita* interpretatio.

528 Sed major ratio, qua potiùs movebar, illa mihi vide-

videbatur, quia ad exclusionem Festi duplicis in sæpè dicta Feria sexta occurrentis, non sufficit, (ut reor) dicere, *transfertur in diem sequentem*, sed addendum est, *licèt impeditam*. Quando enim Papa voluit, expressit: in nostro autem casu non expressit: ergo noluit. Voluit itaque, quia expressit, quando Dominica 2. post Epiphaniam non habet suum diem festivum ante Septuagesimam: expressit enim Papa, quòd ad illam collocandam in Officio feriali transferatur Officium semiduplex occurrens, ut habetur in propria Rubrica Breviarii ante Dominicam primam post Epiphaniam: & concordat Rubrica Missalis statim post Missam de Die Octava Epiphaniæ. Voluit, quia expressit, quando Annunciatio Beatæ Mariæ Virginis venit in Parasceve, vel in Sabbato Sancto: expressit enim, quòd in hujusmodi casibus transferatur ad Feriam secundam post Dominicam in Albis, cum exclusione Festi in ea occurrentis, dummodò non sit altioris ritus, ut decrevit Alexander Octavus *anno* 1690. *sub die* 11. *Februarii*, *&* 11. *Martii*. Voluit etiam, quia expressit, quando Festum de septem Doloribus Beatæ Mariæ Virginis incidit in Festum S. Josephi Confessoris: expressit enim, quòd reponatur in Sabbato immediatè sequenti, & Festum S. Joachimi itidem Confessoris, in dicto Sabbato occurrens, transferatur juxta Rubricas, ut sic fieri mandavit Benedictus Decimus tertius *anno* 1729. *sub die* 25. *Januarii*. Ex dictis ergo clarè patere videtur, quòd absque speciali & expressa Papæ volentis declaratione non tollitur de sua sede Festum occurrens, ut ibi reponatur translatum.

Sed & Praxis ejusdem Anni 1734. in quo casus contigit aliquid confluebat ad hujusmodi opinionem, cùm nonnulli Kalendaristæ in diversis Orbis Civitatibus existentes, convenerint ad ulteriorem translationem Nativitatis S. Joannis Baptistæ, propter impedimentum Festi duplicis in dicta Feria sexta apud ipsos occurrentis. Duo igitur Di- 529

rectoria ad Divinum Officium ab omnibus sub Regula S. Benedicti militantibus spectantia, & pro eodem Anno 1734. inservientia: quorum unum *Venetiis* est impressum *apud Bonifacium Viezzeri* tunc *Typographum Patriarchalem*: alterum verò editum *Patavii*, *ex Typographia Joannis Baptistæ Conzatti*: Nec non & alia duo ejusdem Anni, scilicet Cisterciense ad usum Monachorum Congregationis Reformatæ S. Bernardi, *Romæ* excusum *typis Antonii de Rubeis in via è Foro Rotundæ ad Seminarium Romanum*: & Vallisumbrosanum pro tota Congregatione Monachorum, in lucem datum Florentiæ, *Typis Dominici Ambrosii Verdi*: Omnia & quatuor dicta Directoria adnotarunt celebrandum die vigesima quinta Junii Festum duplex minus occurrens S. Guilielmi Abbatis, & Nativitatem S. Joannis Baptistæ transtulerunt uniformiter ad diem vigesimam octavam ejusdem Mensis in Feria secunda infra hanc Octavam SS. Corporis Christi. Duo quoque Monasteria Venetiis existentia, unum S. Georgii Majoris Monachorum Ordinis S. Benedicti, & alterum S. Mariæ Servorum in suis Directoriis pro ipsomet anno 1734. excussis, collocarunt dicta die vigesima quinta Junii Officium Diœcesanum occurrens Apparitionis S. Marci Evangelistæ, quod apud nos eodem die celebratur sub ritu duplici majori, & de eo agunt etiam Regulares Urbis: Nativitatem verò translatam reposuerunt in dicta Feria secunda. Prædicta sex Directoria sunt apud me, & dum scribo, præ manibus teneo, & sub oculos habeo.

Prædicta tamen opinio suum poterat habere robur, & sic firmata subsistere videbatur, quia nullus Auctor (quod ego sciam) aliam tenet sententiam: & præsertim, quia revera usque ad Annum 1734. in quo contigit casus, imò & ultra, nullam dederat supra relatæ Rubricæ interpretationem Sacra Rituum Congregatio. Attamen, ut verum fatear, attendenda erant maxima Privilegia à Deo concessa suo Joanni usque ab utero 530

Matris

Matris suæ: siquidem anticipatum ei tribuit rationis usum, ut agnoscendo exultaret, & exultando intelligeret. De ventre Matris suæ recordatus est nominis sui, illique per Angelum nomen imposuit Joannis. Nascitur à sterili, & congratulabantur Vicini, & Consanguinei ejus: In Circuncisione, merito Filii loquitur Pater, & ideo mirati sunt universi, quia verè agnoscitur missus à Deo, nam & manus Domini erat cum illo. In tenella ætate Desertum ingreditur, nec sine miraculo, ut diverteret ab Herodis tyrannide tunc Infantes ad necem quærentis, & ut ibi Matre defuncta, Angelus illum custodiret & instrueret. Totam postmodum in Baptismo Christi vidit Trinitatem, Patrem in voce, Filium in carne, Spiritum Sanctum in Columba. Sed & ipse Christus, quantus esset Joannes, publicè coram Populo manifestavit: Dixit enim, quia erat plusquam Propheta: explicavit de Joanne, quòd antea dixerat per suum Malachiam: *Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam*: & tandem inter alias Joannis exaltationes fatetur, quòd *non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista*.

Hinc est, quòd ejus Nativitatem tot tantisque illustratam prodigiis solam cernimus celebrari inter Sanctos: unde Augustinus *serm. 20. de Sanctis*, considerans & obstupens ait: *Post illum sacrosanctum Domini Natalis diem, nullius hominum Nativitatem legimus celebrari, nisi solius Beati Joannis Baptistæ*. Quapropter conveniens erat, ut qui tot Privilegiis fuit ornatus à Domino, etiam haberet privilegium in recitatione sui Officii, ita ut Rubricam illam potiùs intelligeremus, mutata sententia, de die sequenti etiam impedita, ut ipse Joannes in propria die anniversaria suæ Nativitatis saltem gauderet commemoratione, nec protraheretur ejus Festum ulteriùs ob impedimentum alterius Festi duplicis in Feria sexta alicubi occurrentis, sed casus particularis cederet univer- 531

sali,

sali, & esset exceptio Rubricæ Generalis. Ideòque Sacra Rituum Congregatio anno 1736. duobus scilicèt annis post casus occurrentiam, dictis Privilegiis prudentissimè consideratis, & attentis, primò super hoc requisita, sic resolvendo respondit ad sequens Dubium, scilicèt.

Einsidlen. = *Ad instantiam P. Abbatis Monasterii Eirsidlensis sub die 23. Junii 1736. inter alia Dubia propositum & resolutum fuit etiam nonum infrascriptum*, videlicet: *Quando Festum SS. Corporis Christi occurrat in Festo S. Joannis Baptistæ, quæritur, quando recitandum erit Officium S. Joannis?* Et Sacra Rituum Congregatio ad nonum respondit; *Si Festum S. Joannis Baptistæ, sive aliud ex solemnioribus venerit in Die Corporis Christi, Officium S. Joannis singulari Privilegio transfertur in sequentem diem à quocunque Officio duodecim Lectionum etiam impeditam, cum commemoratione Octavæ: sed in secundis Vesperis Corporis Christi fit commemoratio tantùm S. Joannis; Cætera vero Festa solemniora occurrentia in dicta Die Corporis Christi transferuntur infra Octavam in primam diem non impeditam. Et ita declaravit, & servari mandavit, Die 23. Junii* 1736. Dictum Decretum, prout supra stat & jacet, est apud me in forma authentica, cum solito Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii. Licèt autem dicta Declaratio loquatur de impedimento Festi occurrentis duodecim Lectionum juxta Ritum Monasticum, quia quæsitum fuit à P. Abbate Ordinis S. Benedicti, intelligitur absque dubietate etiam de Festo occurrente novem Lectionum juxta Ritum Romanum. Dum igitur, quia modò voluit, Ecclesia tandem expressit, & Rubricam illam sic interpretata est Sacra Rituum Congregatio, corruit alia quæcunque opinio, quibusvis auctoritatibus & rationibus suffulta: & reverenter suscepta dicta Declaratio, obedienter est exequenda in hujusmodi casus occurrentia licèt à nobis valdè remota, nec ampliùs quoad hoc standum est 532

Aucto-

Auctoribus superiùs relatis.

Notandum tamen primò circa dictum Decre- 533
tum, quòd ly *à quocunque Officio etiam impeditam*,
comprehendit omne Festum alicubi quavis sole-
mnitate celebrandum, licèt Patroni Loci, Titu-
laris Ecclesiæ, ac Dedicationis: unde prædicto
casu eveniente, licèt à nobis per sæcula remoto,
Regii in Ducatu Mutinensi transferendum erit
Festum S. Prosperi Episcopi Confessoris die vige-
simaquinta Junii ibidem occurrens, licèt præce-
ptivum, quia de Patrono principali illius Civita-
tis. Notandum secundò, quòd, translata in se-
quentem diem Nativitate S. Joannis, sicuti primæ
ejus Vesperæ sunt impeditæ à secundis Vesperis
ex integro dicendis de Festo SS. Corporis Christi,
sic ad Matutinum in die dictæ Nativitatis trans-
latæ uniendus erit Hymnus Vesperarum cum illo
ejusdem Matutini sub unica conclusione *Sit decus
Patri*, *&c.* quia cùm ambo simul contineant suc-
cessivam Actionum historiam, & uterque sit ejus-
dem metri, non est in hujusmodi casu incipien-
dum à medietate: & hoc legitime infertur tum
ex Decreto *de die* 26. *Aprilis* 1692. emanato pro
Hymnis propriis S. Martinæ Virginis & Marty-
ris, quod postmodum factum fuit Rubrica Bre-
viarii sub die trigesima Januarii: tum etiam ex
alio recentiori Decreto *in Einsidlen. de anno* 1736.
sub die 5. *Maii* pro Hymnis propriis S. Hermenegil-
di Martyris, ubi tamen dicitur, quòd Hymnus
Vesperarum impeditus dicatur ad Matutinum, &
Hymnus Matutini ad Laudes, quia in ejus Offi-
cio ad Laudes nullus citatur Hymnus proprius.
Notandum tertio, quòd si transferendum sit Fe-
stum Dedicationis vigore Decreti supra relati oc-
currens die vigesima quinta Junii, ut reponatur
in illa Feria sexta Festum translatum S. Joannis
Baptistæ, multo magis transferendum erit, si oc-
currat in ipso die Nativitatis celebrandæ extra
casum occurrrentiæ in Die SS. Corporis Christi.
Notandum quartò, quòd aliud Festum ex sole-
mnio-

mnioribus, primæ scilicet & secundæ classis, occurrens in dicto Festo SS. Corporis Christi, de quo in Decreto supra extenso, tunc non reponitur in Feria sexta sequenti, quando illa est impedita à Festo duplici occurrente, non verò quando est libera, & nullum aliud habetur præcedens translatum ejusdem classis. Patet ex dictis, quòd Privilegium S. Joannis non datur alteri.

§. VIII.

De iis, quæ spectant ad Dominicam infra Octavam SS. Corporis Christi.

HÆc Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi, quæ inscribitur etiam, & est secunda post Pentecosten, habet quidem primas Vesperas, sed nunquàm integras, nam si in Sabbato actum sit de Die infra Octavam, à Capitulo fit de hac Dominica sub ritu semiduplici in colòre albo, ut clarè patet, & dicuntur prout in Breviario, sed post Orationem Dominicæ fit commemoratio de Octava, nec non & Festi simplicis forsan subsequentis. Quòd si simul occurrat una, vel duæ Octavæ, fit etiam de illis commemoratio in Vesperis Sabbati: & ideò si hæc Dominica veniat die Octava Junii, ut in Tabula decima sexta ordinis perpetui, Cremonæ in Ducatu Mediolanensi, in Vesperis Sabbati de Die infra Octavam SS. Corporis Christi fit à Capitulo de Dominica, cum commemoratione Octavæ privilegiatæ, & de Die sexta infra Octavam SS. Patronorum Marcellini & Petri. At si in Sabbato factum sit Officium de Festo duplici, in secundis ejus Vesperis facienda est commemoratio Domi- 534

nicæ, & SS. Corporis Christi. Si verò & in Dominica agendum fuerit de duplici ejusdem ritus cum illo Sabbati, vesperæ in Sabbato (nisi attendenda sit major dignitas) dividendæ sunt à Capitulo, cum commemoratione præcedentis, & Dominicæ, ac SS. Corporis Christi, nec non & alterius Octavæ, si alicubi occurrat, ac Festi simplicis, si subsequatur: idcircò si hæc Dominica infra Octavam incidat in diem vigesimam sextam Maii, ut in Tabula tertia, Volaterræ in Tractu Pisano Tusciæ, die vigesimaquinta in Sabbato Vesperæ erunt de S. Gregorio Papa Septimo, à Capitulo de S. Philippo Nerio, cum commemoratione præcedentis S. Gregorii, & Dominicæ & de Octava Privilegiata ac de Die sexta infra Octavam Dedicationis illius Cathedralis, nec non S. Eleutherii Papæ & Martyris.

535 At quid agendum, ubi in hac Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi occurrit Dies Octava SS. Trinitatis? Si in Sabbato actum est de SS. Corpore Christi, procul dubio Vesperæ ibi erunt de Die Octava sequenti, cum commemoratione Dominicæ, & Octavæ privilegiatæ. At difficultas est, si in Sabbato factum sit Officium de Festo duplici minori, nam primo intuitu Vesperæ videntur dividendæ à Capitulo de sequenti Die Octava, cum commemoratione præcedentis Duplicis minoris, & Dominicæ, ac Octavæ privilegiatæ, ut de Cæteris Diebus Octavis clarè loquitur Rubrica Breviarii *tit. 11. de Concurren. Offic. sub numer. 7.* At quia omnis Regula suas habere potest exceptiones, quas si claras non legimus in uno loco, inferimus interdum ex alio: ideò in casu proposito integras dicerem in Sabbato primas Vesperas de dicta Die Octava SS. Trinitatis, cum commemoratione Festi duplicis minoris præcedentis, & Dominicæ, ac SS. Corporis Christi. Ratio autem hujusmodi Vesperas tali modo ordinandi, mihi videtur esse, quia si quæcunque Dies Octava Festorum Beatæ Virginis Mariæ ha-

bet

bet integras utrasque Vesperas in concurrentia cum Festo duplici minori, cur non etiam habebit Dies Octava SS. Trinitatis? Certè de utrisque Vesperis ex integro dicendis ad favorem cujusvis Diei Octavæ de Beata Virgine Maria in prædicta concurrentia, extat Decretum Sacræ Rituum Congregationis de die 11. Augusti 1691. relatum à Clericato *de Sacrific. Missa*; *initio Operis*, *Decreto* 56. & refert etiam Fagioli *in Kalendar. perpet. ration. in Annotat. ad Mensem Decembris*, *lit. C. sub num.* 2. *pag. mihi* 300. & habetur quoque inter Rubricas Breviarii Franciscani, *tit. de Concurren. Offic. sub nu.* 138. Si ergo dictæ Vesperæ de Die Octava Beatæ Mariæ Virginis sunt digniores quocunque Festo duplici minori; mihi videntur etiam tales, quæ sunt de Die Octava SS. Trinitatis in simili concurrentia. Hæc autem opinio (salva semper meliori, & cum debita reverentia ad præcitatam Breviarii Rubricam) placet moderno Auctori Joanni Baptistæ Halden Germano *in Ephemerolog. par.* 1. *tit.* 32. *vers. Quòd si cras*, *pag.* 203.

Ad Matutinum in hac Dominica non impedita infra Octavam SS. Corporis Christi, nihil sumitur de Psalterio, prout fit in Dominicis infra Octavas communes occurrentibus. Hæc etenim Dominica est una ex quatuor exceptis in Rubrica Breviarii *titul.* 4. *de Dominicis*, *sub numer.* 2. & ideò omnia dicuntur de Octava, & hoc idem iterùm docet Rubrica alia, quæ habetur hac die in Proprio de Tempore. Omnes tamen trium Nocturnorum Lectiones sunt propriæ, cum Oratione, aliisque suo loco assignatis. Videtur Aliquibus, quòd si in hac Dominica occurrat Festum simplex, non sit omittenda ejus nona Lectio, quasi Officium hujus Dominicæ non sit de ratione Octavæ, sed de ratione Festi. At quidquid Alii sentiant, non est dicenda dicta nona Lectio de Festo simplici, tum quia Octava comprehendit etiam Dominicam, tum 536

quia

quia ex superiùs dictis hæc Dominica nihil habet de Psalterio, sed totum de Octava, tum denique, quia Evangelium Dominicæ est de Cœna magna, & ideò de Mensa Domini: & hinc benè infert Gavantus *tom. 1. par. 4. tit. 12. sub numer.* 12. quòd Officium hujus Dominicæ quadrat Octavæ cum dicto Evangelio de Cœna magna: Dum igitur quadrat Octavæ, reputatur de Octava: si reputatur de Octava, ergo Dominica debet habere privilegium Octavæ: ergo tacenda nona Lectio de Festo simplici, si in dicta Dominica occurrat: & hæ quidem rationes mihi videntur validissimæ ad ritè & rectè statuendam hanc opinionem.

Ad Laudes autem dictæ Dominicæ non impeditæ infra Octavam SS. Corporis Christi, sunt omnia propria suo loco, & post Orationem Diei fit commemoratio de SS. Corpore Christi, & etiam Festi simplicis forsan hodie occurrentis. Potest etiam contingere commemoratio de una vel duabus Octavis, ut quando hæc Dominica venit die vigesima quinta Junii, ut in Tabula trigesima tertia ordinis perpetui, in Ecclesia Universali fit commemoratio de Octava SS. Corporis Christi, & de Octava S. Joannis Baptistæ: Quando verò hæc ipsa Dominica occurrit die vigesima septima ejusdem Junii, ut hoc Anno 1734. cum Tabula trigesimaquinta, Tridenti in Comitatu Tyrolensi fit commemoratio de Octava SS. Corporis Christi, de quarta Die infra Octavam S. Joannis Baptistæ, & de secunda Die infra Octavam S. Vigilii Episcopi & Martyris, illiusque Urbis Patroni. Sicuti autem hæc Dominica sumit omnia de Octava, & nihil de Psalterio, sic ad Primam non dicitur Psalmus *Confitemini*, neque Symbolum *Quicunque*, sed tres dicuntur consueti Psalmi, ut in Festis, cum Capitulo Nonæ *Filioli mei*, & cum Versiculo *Qui natus es de Maria Virgine* ad Responsorium breve, sumpta clausula Hymnorum ad omnes Horas ex Die Festo, nempè, *Jesu tibi sit gloria &c.* 537

Festum

Festum verò semiduplex in hac Dominica occurrens, transfertur post Octavam, non enim gaudet privilegio translationis in Feriam secundam licet non impeditam, ut alibi diximus, siquidem Rubrica Breviarii *tit.* 10. *de translat. Festor. sub n.* 5. clarè loquitur de solo Semiduplici occurrente in aliqua ex Dominicis, quæ occurrunt infra Octavas communes.

§. IX.

De iis, quæ spectant ad Missam, & Vesperas in Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi.

IN Missa propria hujus Dominicæ infra Octavam SS. Corporis Christi dicitur *Gloria*, cum 538
secunda tantùm Oratione de Octava, nisi occurrat facienda una, vel plures ex commemorationibus suprameroratis in Laudibus. Ante verò Missam solemnem fit aspersio Aquæ benedictæ, juxta Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 31. §. 3. *pag. mihi* 397. Cantanda tamen est cum Diacono & Subdiacono, nam toleratis juxta consuetudinem Ecclesiarum Diebus infra Octavam, hanc Dominicam excepit Sacra Rituum Congregatio *in Alexandrina* 1608. *sub die* 15. *Martii*, ita referente Barbosa *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Missa Conventualis*, *Collect.* 477. *sub num.* 6. & novissime P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub nu.* 80. Post Epistolam non dicitur hodie *Sequentia*, licèt in Missali non habeatur ulla Rubrica de hoc reticentia, sed bene id advertit, & docuit Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 16. *artic.*

16. *artic.* 1. *sub numer.* 3, *pag.* 268. Dicitur etiam *Credo*, & Præfatio Nativitatis *Quia per incarnati Verbi mysterium*, sine tamen ejus *Communicantes*. Ecclesia verò Ambrosiana; quæ per totam Octavam unica utitur Præfatione, quæ est alia à Romana, ut patet ex superiùs dictis in Festo variat illam in hac Dominica, quam idcircò ex ejus particulari Missali fideliter transcriptam hoc proprio suo loco ponimus per extensum, & est sequens, videlicet: *Verè dignum & justum est, æquum & salutare, nos tibi semper, & ubique gratias agere, Dominè sanctè, Pater omnipotens, æterne Deus: Majestatem tuam suppliciter exorantes, ut ab Ecclesia tua quidquid est noxium, tua virtute repellas: & quod eidem salutare est, largiaris. Nobisque contra superbos spiritus humilitatem tribuas rationabilem custodire; & gratiam tuam clementer impendas. Nec nos humani incertos auxilii derelinquas: sed tua, quæ falli non potest, gubernatione conserves, per Christum Dominum Nostrum. Per quem, Majestatem tuam laudant Angeli, &c.* Quòd si in hac Dominica fiat alicubi expositio SS. Sacramenti ratione Orationis quadraginta Horarum, cantanda videtur (salvo meliori judicio) Missa de Dominica, si non est impedita, quæ cùm habeat Evangelium de Cœna magna, quadrat Mensæ Altaris: & jam in ea dicitur secunda Oratio de Octava, quæ est de SS. Sacramento, non quidem in hoc casu sub unica conclusione (ut reor) quia non est hodie Collecta Votiva, sed occurrens commemoratio: & in repositione ad Versiculum *Panem de Cœlo* additur *Alleluja*, omissoque *Dominus vobiscum*, statim cantatur Oratio de SS. Sacramento, ut alibi diximus ex Instructione Clementis Undecimi.

Prædicta omnia servantur, quotiescunque Officium fit de eadem Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi. At si occurrat Festum duplex, fit de eo, cum nona Lectione Dominicæ ad Matutinum: & in hoc casu ex tribus Lectionibus de 539

Homilia Dominicæ facerem unam, non quidem de præcepto, sed de consilio: nam si in Matutino de Dominica non impedita omittitur ex dictis nona Lectio de Festo simplici, ut integra legatur Homilia in Evangelium de Cœna magna, videtur conveniens, ut impedita Dominica, fiat prædicta unio Lectionum. Ad Laudes verò fit commemoratio ejusdem Dominicæ, & SS. Corporis Christi, nec non Festi simplicis occurrentis, nisi Festum illud sit secundæ classis, quia nihil de eo in Missa solemni: vel sit Festum primæ classis, quia nihil fit de Simplici in Officio, neque in Missa sive solemni sive privata: & semper in fine Missæ legitur Evangelium Dominicæ. Præfatio tamen erit de Octava *Quia per incarnati Verbi mysterium*, nisi Festum habeat propriam: unde si Festum S. Barnabæ occurrens die undecima Junii veniat in hac Dominica, ut in Tabula decima nona ordinis perpetui, in Ecclesia Universali dicitur in Missa Præfatio Apostolorum *Te, Domine, suppliciter exorare*: Quòd si Dominica incidat in diem tertiam ejusdem Junii, ut in Tabula undecima, Messanæ in Sicilia in Festo ibi occurrente Deiparæ à Sacris Litteris nuncupatæ dicitur Præfatio *Et te in Festivitate*, nam Octava SS. Corporis Christi est quidem Privilegiata, sed non ejus Præfatio.

In Ecclesiis tamen SS. Trinitati dicatis sit in hac Dominica de ejus Die Octava, etiamsi hodie occurreret Festum duplex majus, ut est illud S. Barnabæ, quod ex superiùs dictis potest incidere universaliter in hanc Dominicam, nam eo translato, celebratur ibi dicta Dies Octava. In primo Nocturno dicuntur Lectiones *de Libro primo Regum*, ut in Dominica ista, sed in secundo & in tertio sumuntur ex Octavario Romano, cum nona Lectione Dominicæ, facta (si placet) unione omnium trium, ex ratione superiùs allata. Ad Laudes dicuntur Antiphonæ, ut in Festo, sed advertit Gavantus *tom. 2. sect. 6. cap. 19. sub numer.* 540

3. quo-

3. quomodo legenda sit in tertia Antiphona vox illa *omnium*, ne error fiat in recitatione: ait enim, & benè dicit, quòd conjungenda est cum *ore*, non autem cum *Patri*: unde pronunciandum est, *in ore omnium*, non verò *in ore*; & postea, *omnium Patri*; quod facilè potest contingere in legendo, nisi attendatur ad verborum significationem. Fit in Laudibus commemoratio ejusdem Dominicæ, & SS. Corporis Christi, nec non & Festi simplicis, si occurrat. Ad Primam dicitur Symbolum *Quicunque*, non ratione Dominicæ infra Octavam SS. Corporis Christi, sed ratione Diei Octavæ SS. Trinitatis in Dominica: quidquid dicat Lonherus *in Instruct. pract. 2. par. 4. tit. 3. §. 5.* ubi tenet, quòd dictum Symbolum sit dicendum in solo Festo SS. Trinitatis: Neque adhæreo opinioni moderni Halden *in Ephemerolog. par. 2. in Fer. 6. & Sabb. infra Oct. SS. Corpor. Chr.* tuetur enim ibi, quotidie dicendum in Diebus infra Octavam: Placet enim magis quod sentit Gavantus; qui optimè adhærens Rubricæ de hoc Symbolo; sic habet *tom. 2. sect. 5. capit. 20. sub numer. 4.* videlicet: *Non est dicendum quotidie; ubi celebratur Octava SS. Trinitatis, quia Dominica assignatum videtur: quare & in Die Octava dicendum erit, quod aliàs non diceretur*, & vide Decretum supra allatum, *§. IV. sub numer. margin. 507.*

Dicitur autem Symbolum ad Primam, ut Fidelis in principio Diei, & initio Operum suorum, Deum, quem invocat, veraci Fide credat & confiteatur: & sic lorica Fidei circumdatus, contra omnia adversa muniatur, ac in Operibus bonis vitam æternam Fidelibus promissam mereatur. Hinc est, quòd hoc Symbolum priscis temporibus canebatur in aliquibus Ecclesiis quotidie per totum Annum ad Primam, ut patet ex Thesauro novo Anecdotorum *tom. 2. pag. 62. juxta editionem Lutetiæ Parisiorum factam Anno* 1717. ubi adnotatur sequens Statutum Capituli S. Martini Turonensis, scilicet: *Anno Domini DCCCCXXII. Kalen-* 541

dis videlicèt Junii , statuerunt , ut ex illo tempore , quamdiusculum stetisset , cantarent Fratres generaliter ad Horam Primam , tam Festis diebus , quàm quotidianis Catholicam Fidem , quam S. Athanasius , Spiritu Sancto dictante, composuit , id est Quicunque vult salvus esse . Ad dictam tamen Primam in Die Octava SS. Trinitatis dicitur in Responsorio brevi Versiculus *Qui sedes ad dexteram Patris* , qui videtur convenire cum Officio , non verò (ut reor) *Qui natus es de Maria Virgine* , ex ratione alibi allata : & nihilominus ad omnes Horas clauduntur Hymni cum stropha *Jesu tibi sit gloria , &c.* At si in eadem Die Octava SS. Trinitatis veniat Festum duplex primæ vel secundæ classis , fit Officium de eo , cum nona Lectione Dominicæ ad Matutinum , & in Laudibus fit priùs commemoratio de Die Octava tanquam de duplici occurrente , deinde Dominicæ , & tertio loco de Octava SS. Corporis Christi : Casus autem contingit , quando hæc Dominica incidit in Festum S. Joannis Baptistæ , quod est duplex primæ classis , tunc occurrente Tabula trigesima secunda ordinis perpetui . Dixi quòd de Die Octava fit commemoratio ante illam Dominicæ, nam ex supra allata ratione , in omnibns hujusmodi casibus sic agendum decrevit Sacra Rituum Congregatio *in una Galliarum de anno* 1693. *sub die* 10. *Januarii*, & hoc Decretum est apud me.

542 Missa verò de dicta Die Octava non impedita SS. Trinitatis in Ecclesiis Titularibus , dicitur ut in ejus Festo , cum commemoratione Dominicæ , & SS. Corporis Christi , ac etiam Festi simplicis eodem die occurrentis . Præfatio quoque dicitur de eadem Octava SS. Trinitatis, scilicet, *Qui cum unigenito Filio tuo* , non autem de Octava SS. Corporis Christi: & in fine Missæ legitur Evangelium Dominicæ . Quòd si in hac Die Octava non impedita , facienda sit in dictis Ecclesiis expositio SS. Sacramenti , cantatur Missa de Octava SS. Corporis Christi , sine commemoratione de Die Octa-

Octava SS. Trinitatis. At si in hac Dominica, in qua occurrit dicta Dies Octava veniat Festum duplex primæ vel secundæ classis (ut de Festo S. Joannis Baptistæ diximus supra, ubi casus est cum Tabula trigesima secunda ordinis perpetui) Missa indubitanter erit de illo Festo; in qua servabitur recentissimum Decretum à Sacra Rituum Congregatione emanatum *in Burgen. anno* 1736. *sub die* 23. *Junii*, hujusmodi tenoris, videlicet: *Dum Missa cantatur coram SS. Sacramento in Altari exposito, debet fieri commemoratio ejusdem SS. Sacramenti post omnes alias commemorationes: & in Missis solemnibus tantùm Festorum prima & secunda classis est facienda sub unica conclusione*; ut refert Reverendissimus P. Cajetanus Maria Merati in perutilibus Additionibus ad Gavantum *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub numer.* 684. *pagin.* 1427. ubi antea dixerat sub numero 443. pagina 1397. quod *Missam in Altari Majori, ubi est expositum publicè SS. Sacramentum, non licèt celebrare, præsertim si in Ecclesia adsunt alia Altaria, in quibus celebrari possit*, ex eadem Sacra Rituum Congregatione *in Bononien. de anno* 1670. *sub die* 9. *Augusti*, & etiam habet aliud Decretum quoad hoc *in Romana sub die* 13. *Februarii* 1666. quod nos antea retulimus in Collectione de Sacris Ritibus *sub num. magin.* 847. *pag.* 263. & de Canonicis, *sub num.* 199. *pag.* 316.

543 Ad complementum hujus Diei Dominicalis unum restat dicendum, nempè aliquid de ejus Vesperis. Itaque secundæ Vesperæ de hac Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi, si non sunt impeditæ, differunt à primis; illæ etenim erant à Capitulo, istæ verò sunt integræ, dummodo & in Dominica nullum occurrat duplex, & in Feria secunda agendum sit de Die infra Octavam. Dicuntur autem, prout notatur in Breviario in secundis Vesperis hujus Dominicæ, cum commemoratione de Octava SS. Corporis Christi, & alteriùs, vel duarum Octavarum alicubi forsan occurrentium, ac etiam Festi simplicis, si sub-

subsequatur. Quapropter, si hæc Dominica venerit die vigesima septima Junii, ut hoc Anno 1734. cum Tabula trigesima quinta ordinis perpetui, Tridenti in Comitatu Tyrolensi, in secundis Vesperis de Dominica fit commemoratio de Octava SS. Corporis Christi, de Octava S. Joannis Baptistæ, & de Octava S. Vigilii Patroni heri inchoata. At si cras in Feria secunda occurrat Officium duplex majus vel minus, in Dominica non impedita Vesperæ sunt de sequenti, cum commemoratione Dominicæ præcedentis, & SS. Corporis Christi. Si verò in Dominica fiat de Duplici minori, & cras itidem de Duplici ejusdem ritus, Vesperæ fiunt à Capitulo de sequenti, cum commemoratione præcedentis, & Dominicæ, ac SS. Corporis Christi. Quòd si in Feria secunda agendum sit de Duplici primæ vel secundæ classis, Vesperæ in Dominica non impedita sunt quidem de sequenti, cum commemoratione SS. Corporis Christi, sed non Dominicæ, nam licèt Octava sit privilegiata, non tamen est privilegiata Dominica intra eam occurrens, ideoque debet stare Rubricæ generali Breviarii, & Tabellæ de Concurrentia, ubi excluditur commemoratio Dominicæ, si concurrat cum uno vel altero ex dictis duobus Duplicibus. Quoad verò hanc commemorationem Dominicæ oritur Dubium in casu sequenti: In hanc Dominicam incidit Festum duplex primæ classis, quod in secundis Vesperis admittit commemorationem Dominicæ occurrentis: in Feria verò secunda fit de Duplici secundæ classis, quod excludit vigore Rubricæ commemorationem Dominicæ præcedentis: Quid agendum? Videtur facienda commemoratio Dominicæ, quia ipsa debet stare cum suo principali digniori admittente in secundis Vesperis commemorationem hujusmodi: nec sola commemoratio sequentis minùs digni videtur negare debere, quod concedit Festum dignius: Idem quoque dicendum, si utrumque esset ejus-
dem

dem qualitatis, licèt in paritate ritus, ambo videantur in possessione sui privilegii, si tamen de sequenti fiat tantùm commemoratio.

Ubi verò in hac Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi occurrit Dies Octava SS. Trinitatis, si cras in Feria secunda fiat Officium de Die infra Octavam dicti SS. Corporis Christi, in secundis Vesperis de dicta Die Octava fit commemoratio Dominicæ, & SS. Corporis Christi, ac etiam Festi simplicis subsequentis. Quòd si in Feria secunda fiat de Festo duplici minori, sicuti (salvo meliori judicio) censuimus primas Vesperas de hac eedem Die Octava debere esse integras, sic & ex integro credimus dicendas secundas, cùm militet eadem ratio majoris dignitatis. Si vero hæc Dies Octava concurrat cum Festo duplici majori, Vesperæ erunt de sequenti, cum commemoratione de Die Octava, de Dominica, & de SS. Corpore Christi: licèt enim Dies Octava transferri faciat in occurrentia duplex majus, ei tamen cedit in concurrentia: ideoque si hæc Dies Octava incidat in diem decimam Junii, ut in Tabula decima Octava ordinis perpetui, Vesperæ sunt integræ de Festo duplici majori sequenti S. Barnabæ Apostoli, cum commemorationibus, ut supra. Quòd si eadem Dies Octava concurrat cum alia Die Octava, ex ratione superiùs allata majoris dignitatis, in secundis Vesperis de Die Octava SS. Trinitatis facerem commemorationem de alia Die Octava sequenti, & de Dominica, ac de SS. Corpore Christi, quod tamen dictum sit cum debita reverentia, quam præstare nihilominus intelligo Rubricæ Generali Breviarii *titul.* 11. *de Concurren. Offic. sub numer.* 7. At si sæpè memorata Dies Octava concurrat cum sequenti Festo duplici primæ classis, Vesperæ erunt quidem de sequenti, sed cum sola commemoratione de SS. Corpore Christi, non verò de Die Octava SS. Trinitatis, quia, non est privilegiata, neque de Dominica ex supe-

544

tiùs dictis : Quare si hęc Dies Octava occurrat die vigesima tertia Junii, ut in Tabula trigesima prima ordinis perpetui, in Ecclesiis SS. Trinitati dicatis Vesperæ erunt de S. Joanne Baptista, cum sola commemoratione de SS. Corpore Christi : Attamen si in dicta Die Octava occurrat duplex primæ classis, & die sequenti fiat de Duplici minori ; Dies Octava adhuc meo judicio habet præcedentiam in commemoratione, adeo ut in secundis Vesperis de Festo duplici primæ classis priùs facienda sit commemoratio de Die Octava, deinde de Duplici minori sequenti, & postea de SS. Corpore Christi : Non sic tamen, si die sequenti fiat de Duplici majori : unde occurrente Tabula trigesima secunda, Venetiis in Ecclesia Parochiali & Collegiata SS. Trinitatis, die vigesimaquarta Junii, in qua occurrit Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi, in secundis Vesperis de S. Joanne, & non de Dedicatione illius Ecclesiæ eodem die occurrente, fit priùs commemoratio de sequenti Festo Diœcesano occurrente Apparitionis S. Marci Evangelistæ, quod apud nos celebratur sub ritu duplici majori, deinde de præcedenti Die Octava SS. Trinitatis, & postmodùm de SS. Corpore Christi : translato ibi Festo propriæ Dedicationis, ex superiùs dictis.

§. X.

§. X.

De iis, quæ ſpectant ad Diem Octavam SS. Corporis Chriſti.

Dies Octava SS. Corporis Chriſti celebratur ſub ritu duplici majori in colore albo. Habet primas Veſperas integras, ſi in Feria quarta præcedenti actum ſit de Die infra ejus Octavam, & in tali caſu dicuntur, ut in primis Veſperis Feſti, cum unica Oratione, niſi in dictam Diem Octavam incidat Feſtum ſimplex, quia tunc in his primis Veſperis fiet commemoratio de eo. Poſſunt tamen dari & aliæ commemorationes de una, vel pluribus Octavis ſimul occurrentibus, ut ſi hæc Dies Octava veniat die vigeſima octava Junii, ut in Tabula trigeſima ſecunda ordinis perpetui, Tridenti in Comitatu Tyrolenſi, die vigeſima ſeptima ejuſdem Menſis in primis Veſperis de dicta Die Octava SS. Corporis Chriſti fit commemoratio de Die quarta infra Octavam univerſalem S. Joannis Baptiſtæ, & de Die ſecunda infra Octavam ſpecialem S. Vigilii Patroni. Quòd ſi in Feria quarta actum ſit de Feſto duplici minori, vel etiam majori, aut de alia Die Octava alicubi occurrente, adhuc primæ Veſperæ de Die Octava SS. Corporis Chriſti ſunt integræ tanquàm de digniori, cum commemoratione Duplicis præcedentis tanquàm de minùs digno. Si verò in ſæpè memorata Feria quarta occurrat Duplex primæ vel ſecundæ claſſis in ſecundis Veſperis de Feſto fit commemoratio de ſequenti Die Octava SS. Corporis Chriſti, ut clarè pa- 545

tet

tet ex Rubrica immediatè ante dictam diem Octavam in Proprio de Tempore, ubi ly *nisi fuerit ex solemnioribus*, intelligendum est de Festo duplici utriusque classis, primæ scilicet & secundæ: ideoque si hæc Dies Octava incidat in diem vigesimamquintam vel trigesimam Junii, ut in Tabula vigesima nona vel trigesimaquarta, in secundis Vesperis de Festo duplici primæ classis S. Joannis Baptistæ, vel respectivè SS. Apostolorum Petri & Pauli fit commemoratio de sequenti Die Octava SS. Corporis Christi: Idemque dicendum, si eadem Dies Octava veniat die decimaquarta vel decimaoctava Junii, ut in Tabula decimaoctava vel vigesima secunda, nam Ulyssipone in Lusitania fiunt secundæ Vesperæ de S. Antonio de Padua nuncupato, & in Congregatione Regulari Eremitarum S. Hieronymi dicuntur secundæ Vesperæ de Beato Petro de Pisis: utrumque enim Festum est ibi duplex secundæ classis, & utrobique fit commemoratio sequentis Diei Octavæ.

Quoad Officium in ipsa Die Octava SS. Corporis Christi celebrandum, omnia dicuntur ut in Festo, etiam quoad Lectiones primi Nocturni: sed in secundo & tertio Nocturno Lectiones sunt propriæ; nec tamen legitur nona Lectio de Festo simplici occurrente. Si tamen occurrat Vigilia S. Joannis Baptistæ, ut in Tabula vigesima septima ordinis perpetui, vel SS. Apostolorum Petri & Pauli, ut in Tabula trigesimasecunda, legenda erit ad Matutinum nona Lectio de eadem Vigilia: attamen in hujusmodi occurrentia de octava & nona Lectione Diei Octavæ facerem unam, deinde dicerem nonam Lectionem Vigiliæ: sed hoc consilium est, non præceptum, licèt & hoc moneat Rubrica Breviarii *tit.* 26. *de Lectionibus*, *sub numer.* 3. ubi reverà sic habetur circa nonam Lectionem de aliquo Sancto sub ritu simplici celebrando in Festo novem Lectionum: *Omissa nona Lectione in Officio*, *vel* (nota) *octava Lectioni adjuncta*: & huic Rubricæ adhæret Gavantus, qui 546

quando

quando in nona Lectione Festi continetur aliquid ipsi Festo conveniens, octavæ lectioni adjungi omninò debere nonam, licèt sit hoc ad libitum, tenet *tom. 2. sect. 5. cap. 12, sub numer.* 18. sed in nostro casu nona Lectio de Die Octava loquitur de SS. Sacramento: ergo videtur non omittenda, sed adjungenda octavæ, & postmodum dicenda nona Lectio Vigiliæ. Ad Laudes nulla fit commemoratio, nisi occurrat Festum simplex, vel Vigilia, vel nisi facienda sit commemoratio de aliqua Die infra aliam Octavam, ut supra vidimus in primis Vesperis hujus Diei Octavæ. Ad Primam verò in Responsorio brevi dicitur Versiculus *Qui natus es de Maria Virgine*, sine additione duorum *Alleluja*: & ad omnes Horas terminantur Hymni cum stropha *Jesu tibi sit gloria*. Quòd si hæc Dies Octava venerit die trigesima Junii, ad Laudes fit priùs commemoratio de septima Die infra Octavam S. Joannis Baptistæ, deinde de Octava SS. Apostolorum cum Oratione utrique communi, quia translato Festo duplici commemorationis S. Pauli, subintrat commemoratio de Apostolis simul sumptis, & ideo sub unica Oratione: & in tali casu S. Joannes Baptista non amittit suam præcedentiam sibi cæteroquin debitam ante Apostolos: quam præcedentiam verè amitteret, si ea die trigesima Junii fieret de Commemoratione S. Pauli, nam statim post S. Paulum fieri deberet commemoratio S. Petri, & sic ante illam S. Joannis Baptistæ. Si verò Dies Octava SS. Corporis Christi incidat in diem primam Julii (ut hoc Anno 1734., in quo scribo) tunc S. Joannes Baptista præcedentiam, quam diximus habere ante Apostolos, cedit reverenter Agno Dei, nam Officium est de Die Octava digniori SS. Corporis Christi, cum commemoratione de Die Octava minùs digna S. Joannis Baptistę: & per solam commemorationem in simili occurrentia celebratur etiam Dies Octava Dedicationis Ecclesię ultimo loco, ut eodem Anno

1734.

1734. actum est Venetiis in Ecclesia Parochiali & Collegiata SS. Trinitatis, in qua semper die prima Julii occurrit dicta Dies Octava Dedicationis ejusdem Ecclesiç.

Quæ tamen hactenus dicta sunt, intelliguntur 541
dicta, si Officium integrum fit de Die Octava SS. Corporis Christi, quæ licèt in multis existat privilegiata, cedit tamen tam Festo Nativitatis S. Joannis Baptistæ, quàm etiam alteri SS. Apostolorum Petri & Pauli, si alterutrum occurrat in ea, ut in Tabula vigesima octava, & trigesima tertia ordinis perpetui. At difficultas non stat in occurrentia dictorum duorum Festorum, cùm de his clarè loquatur Rubrica generalis in Breviario *tit.* 10. *de translat. Festor. sub numer.* 1. ubi enumeratis Duplicibus transferendis, sic subdit: *exceptis tamen Festis Nativitatis S. Joannis Baptistæ, & SS. Apostolorum Petri & Pauli, quæ in Die Octava Corporis Christi celebrantur:* Sed & Rubrica Missalis statim post Festum SS. Corporis Christi ita clariùs habet: *In Die Octava non fit, nisi de Festo S. Joannis Baptistæ, & SS. Apostolorum Petri & Pauli, si occurrant.* Difficultas igitur stat in hoc, an illa solummodò duo Festa debeant celebrari, si veniant in dicta Die Octava? Vigore enim dictarum Rubricarum insurgit Lonherus *in Instruct.* 2. *par.* 5. *tit.* 10. *sub num.* 1. *litt. K.* & cum eo modernus Pisartus *tit.* 7. *sub numer.* 5. & uterque pro virili tenent, hoc esse speciale Privilegium dictis dumtaxat competens & solis duobus Festis ab utraque Rubrica distinctè nominatis. Attamen (si verum fateri volo) neuter ex illis ritè & rectè intellexit dictas Rubricas: istæ enim loquuntur de casibus in Ecclesia Universali occurrentibus, in qua revera sunt illa duo dumtaxat Festa primæ classis: non tamen excludunt alia similia in Ecclesiis particularibus occurrentia: & ideo illa duo Festa stant pro exemplo, ut quid in similibus sit faciendum, discamus. Nec Iy *nisi* in Rubrica positum, est indicativum Privilegii, sed demonstrativum e-

xem-

xempli, quasi Rubrica dicat: *In Die Octava non fit, nisi de Duplicibus primæ classis, prout in Ecclesia Universali sunt ista duo, Nativitatis S. Joannis Baptistæ; & SS. Apostolorum Petri & Pauli.*

Placet ergo tanquàm verior & tutior opinio Gavanti omnium Rubricistarum Magistri, Consultoris Sacrorum Rituum, qui peritus in Arte *tom. 2. sect. 3. cap. 8. sub num. 24.* sic doctè & fundatè sentit: *Dies Octava Corporis Christi, licèt sit dignissima, si tamen ea die occurrat Festum Nativitatis S. Joannis, vel Apostolorum Petri & Pauli, sola gaudet commemoratione, ob singularia merita Sanctorum Principum Ecclesiæ Christianæ toto orbe venerandorum* (nota tamen benè) *& eadem ratione fit Officium de Patrono Loci, si occurrat in dicta Die Octava Corporis Christi, quia est primæ classis in Loco, ubi est Patronus: & idem dico de Titulo Ecclesiæ; & multò magis affirmarem de Dedicatione Ecclesiæ, si in eam Diem incideret, quia majus est Festum Dedicationis Ecclesiæ, quàm alicujus Sancti, juxta D. Thomam lect. 5. in cap. Joan.* 10. Nec desunt Alii eandem opinionem tenentes: siquidem Bauldryus generaliter loquitur de omni & quocunque Duplici primæ classis, sine ostensione duorum Festorum in prælibatis Rubricis nominatim expressorum: nam *in Man. Sacrar. Caremoniar. lib. 4. cap. 16. artic. 1. sub num. 4. pag. 268.* hisce præcisis verbis constanter ait: *In Die Octava ejusdem Festi fit tantùm de Festo duplici primæ classis*: deinde cum eadem generali locutione, immediatè sic prosequitur: *& si fit de Festo primæ classis, fit tamen semper commemoratio de Octava*: Et patet ex superiùs dictis, §. 6. *sub num. 520. ubi Decretum.* 548

Patet ex dictis, quòd si in dictam Diem Octavam SS. Corporis Christi incidat Festum Commemorationis S. Pauli Apostoli occurrens die trigesima Junii, ut in Tabula trigesima quarta ordinis perpetui, in Ecclesia eidem S. Paulo dicata fiet proculdubio de suo Titulari tanquàm de duplici primæ classis, sed in Laudibus & in Missa commemoratio de Die Octava facienda erit post commemo- 549

memorationem S. Petri, ex ratione superiùs allata cùm de Diebus infra hanc Octavam recurrentibus sermo erat. Quòd si eo anno, quo in hac Die Octava occurrit Festum duplex primæ classis, occurrat etiam Vigilia vel Nativitatis S. Joannis Baptistæ, vel SS. Apostolorum Petri & Pauli, nihil fit de Vigilia in Laudibus, neque in Missa, ex Rubrica Breviarii *tit.* 6. *de Vigiliis*, *sub numer.* 2. & ex altera Missalis *tit.* 3. *de Fer. & Vigil. sub nu.* 2*l.* & consequenter omittuntur illæ duæ Missæ solemnes, de quibus loquitur secunda præcitata Rubrica, quia primò supponit Officium non impeditum de die Octava, deinde circa finem excipit casum Festi duplicis primæ classis. Jejunium verò in dictum duplex primæ classis ex tunc incidens, eadem die servandum est licèt Festum sit de Patrono Loci, cujus ratione Aliqui vellent anticipatum, ne contaminetur solemnitas in Mensa, ad quam nullus habendus est respectus, sine facultate Apostolica: Anticipatio enim Jejunii non fit nisi vigore Rubricarum, vel quando occurrit in Dominica, vel quando Festum SS. Corporis Christi venit in Vigilia S. Joannis Baptistæ: casus autem specialis non traditur in exemplum: & quod fit per Privilegium, sine illo fieri non potest, *leg. Jus singulare* 15. *ff. de leg.* Baldus *consil.* 281. *sub numer.* 3.

Sicuti autem in Die Octava SS. Corporis Christi fit de omni & quocunque Festo duplici primæ classis occurrente, cum commemoratione de Die Octava, sic excluditur Festum duplex secundæ classis quantumvis occurrens, nam illa duo Festa S. Joannis Baptistæ, & SS. Apostolorum, quorum nominationem diximus stare pro exemplo, dant etiam exemplum cujus ritus debeat esse Festum occurrens, ad hoc ut celebrari valeat in dicta Die Octava, sed ipsa sunt duplicia primæ classis: ergo sola duplicia primæ classis occurrentia sunt celebranda. Itaque Gavantus *tom.* 2. *sect.* 3. *cap.* 8. *sub numer.* 24. post illatum ex prædictis duobus Festis à Rubrica nominatim expressis certum & tutum 550

locum cuivis Duplici primæ classis occurrenti in hac Die Octava, statim peritus addit: *Festa verò secundæ classis cedere debent prædictæ Diei Octavæ*. Michael quoque Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par. 4. cap. 16. artic. 1. sub num. 4. pag.* 268. admisso in Die Octava generaliter quocunque Duplici primæ classis occurrente, excludit Festa classis inferioris, statim idcircò subdens: *& non alterius ritus*: & vide ad hoc supra allatum §. 6. *sub numer.* 520. Quæ quidem Festa secundæ classis alicubi hodie occurrentia, debent necessariò transferri: quapropter, si Dies Octava venerit die decimatertia, vel decimaquarta, aut decimaseptima Junii, ut in Tabula decimaseptima, vel decimaoctava, aut vigesimaprima: in primo casu Minores S. Francisci, tùm Observantes, quàm Reformati, & Capuccini transferunt Festum S. Antonii de Padua nuncupati, quod ipsi celebrant sub ritu duplici secundæ classis; Carmelitæ verò Discalceati transferunt in secundo casu Festum S. Elisæi Prophetæ, quod apud eosdem ritum habet eundem: In tertio denique casu Regulares Eremitæ S. Hieronymi transferunt Festum Beati Petri de Pisis, quod in eorum Ecclesiis est duplex secundæ classis.

§. XI.

§. XI.

De iis, quæ spectant ad Missam, & Vesperas in Die Octava SS. Corporis Christi.

Missa in Die Octavæ SS. Corporis Christi eadem est, quæ & in Festo, cum *Gloria*, & cum unica Oratione, nisi occurrat Festum simplex, nam eo casu secunda Oratio erit de eo: sed & aliæ occurrere possunt commemorationes, de quibus supra, in Officio ad Laudes. Post Epistolam dicitur *Sequentia*, & post Evangelium *Credo*, cum Præfatione *Quia per incarnati Verbi mysterium*. Missa tamen solemnis dicenda est cum Ministris, seu, cum Diacono & Subdiacono, prout toleratis Diebus infra Octavam ex consuetudine Ecclesiæ, hodie tamen adhibendos esse, expressè respondit Sacra Rituum Congregatio *in Alexandrina*, *anno* 1608. *sub die* 15. *Martii*, apud Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Missa Conventualis*, *Collect.* 477. *sub num.* 6. & novissimè refert etiam P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 2. *in Indice*, *sub num.* 80. Quòd si hac die occurrat Vigilia, vel S. Joannis Baptistæ, vel SS. Apostolorum Petri & Pauli, ut in Tabula vigesimaseptima vel trigesimasecunda ordinis perpetui, fit de ea commemoratio in Missis privatis de Die Octava, cum ejus Evangelio in fine: attamen in Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis cantantur duæ Missæ, una de Die Octava post Tertiam sine commemoratione Vigiliæ, & cum Præfatione Octavæ: altera verò de Vigilia post Nonam in 551

colore

colore violaceo, sine commemoratione Octavæ, & cum Præfatione communi, juxta Rubricam Missalis *tit. 3. de Fer. & Vigil. sub numer. 2.* Incidente autem Die Octava in diem trigesimam Junii, ut in Tabula trigesimaquarta; invertitur ordo commemorationum, nam translato Festo Commemorationis S. Pauli, in quo commemoratio S. Petri fit ante commemorationem S. Joannis Baptistæ, in casu proposito, S. Joannes Baptista suam reassumit debitam præcedentiam: ut superius diximus faciendum esse, cum de Laudibus ageremus: & qui ratione inseparabilitatis cesserat S. Petro, habet in tali occurrentia locum ante Apostolos, quos nihilominus unitos statim post se relinquit commemorandos, cum Oratione utrique communi; quare in Missa de Die Octava sic occurrente, secunda Oratio erit de S. Joanne Baptista, & tertia de Apostolis, juxta Rubricam positam in fine Missalis inter Orationes diversas, ubi dicitur, quòd in Oratione *A cunctis* nomen S. Joannis Baptistæ præponitur Apostolis: & in Litaniis locum habet ab eis.

Quia tamen hæc Dies Octava SS. Corporis Christi potest esse impedita Festo duplici primæ classis occurrente, ut satis superque probavimus in ejus Officio, in hujusmodi occurrentia etiam Missa erit de eodem Festo, cum commemoratione de Die Octava. At si simul veniat Vigilia, in dicta Missa de Festo non fit commemoratio Vigiliæ, juxta Rubricam Missalis *tit. 3. de Fer. & Vigil. sub numer. 2.* ubi revera sic clarè habetur: *Quòd si Vigilia occurrat in die alicujus Festi ex majoribus primæ classis, in Missa non fit commemoratio de ea.* In unico tamen casu hæc Dies Octava impedita Festo duplici primæ classis, licèt sit privilegiata, suum cedit locum in commemorationibus Missæ, nam si hodie occurrat Dies trigesima Junii, in Ecclesia S. Paulo dicata (in qua ex dictis celebratur Festum Titulare) fit priùs commemoratio S. Petri, deinde Diei Octavæ, & hoc vigore Rubricæ positæ sub die decima octava Januarii in Proprio de San- 552

ctis, ex qua clarè infertur hujusmodi ordo commemorationum. In Missa tamen de Duplici primæ classis occurrente in Die Octava dicitur Præfatio de eadem Octava, nisi Festum habeat propriam: unde in Festo SS. Apostolorum Petri & Pauli in dictam Diem Octavam incidente, dicitur universaliter Præfatio *Te, Domine, suppliciter exorare*: Messanæ verò in Sicilia, si Dies Octava occurrat die tertia Junii, ut in Tabula septima ordinis perpetui, dicitur Præfatio de Beata Maria *Et te in Festivitate*, nam eo die celebratur ibi sub ritu duplici primæ classis Festum occurrens Deiparæ à Sacris Litteris nuncupatæ. Notandum denique est, quòd si eo Anno, in quo hæc Dies Octava impedita est Festo duplici primæ classis, facienda sit expositio SS. Sacramenti ratione Orationis quadraginta Horarum, Missa erit proculdubio de Festo, cum commemoratione Diei Octavæ, sed non (ut reor) sub unica conclusione, quia hodie Oratio SS. Sacramenti non est Votiva, sed commemoratio occurrens.

At concludamus hanc Diem Octavam SS. Corporis Christi cum secundis ejus Vesperis. Hæ igi- 553
tur nihil habent specialitatis, sed totum dicitur in eis, ut in secundis Vesperis Festi. Vix autem contingere potest, quòd nulla facienda sit commemoratio de sequenti, cùm vel ratione duarum præcedentium Octavarum privilegiatarum, Pentecostes scilicet & ipsius SS. Corporis Christi, sæpissimè habeantur reponenda Officia translata, vel celebranda sint occurrentia. Cùm ideò illa Feria sexta sit semper impedita, videndum modò est, quomodo regulandæ sint hæ secundæ Vesperæ de eadem Die Octava in multiplici diversi ritus concurrentia. Itaque si die sequenti fiat de Festo semiduplici, vel duplici minori, aut etiam majori, Vesperæ erunt ex integro dicendæ de Die Octava, cum commemoratione sequentis: & si unà cum illo Festo occurrat Simplex, secunda commemoratio fiet de eo, admissis etiam suo loco aliis

commemorationibus de Diebus infra alias Octavas; vel universales, ut S. Joannis Baptistæ, & SS. Apostolorum Petri & Pauli, si simul occurrant, vel etiam speciales alicujus Diœcesis aut Religionis. Si verò in dicta Feria sexta agatur de Duplici primæ vel secundæ classis, Vesperæ dicentur de sequenti, cum commemoratione de præcedenti Die Octava, quæ cùm sit privilegiata, non amittit in secundis Vesperis suam commemorationem in concurrentia cum Festo duplici primæ classis sequenti, sicuti amittit alia quæcunque Dies Octava communis: Quapropter si Dies Octava occurrat die decimasexta Junii, ut in Tabula vigesima ordinis perpetui, in Congregatione Regulari Eremitarum S. Hieronymi dicuntur primæ Vesperæ de sequenti Festo Beati Petri de Pisis, quod apud suos celebratur sub ritu duplici secundæ classis: & eodem die Pisis in Tuscia Vesperæ sunt de S. Raynerio Urbis Patrono sub ritu duplici primæ classis: utrumque enim Festum occurrit die decimaseptima ejusdem Junii, & utrobique fit commemoratio de Die Octava præcedenti in casu proposito.

At si in Die Octava SS. Corporis Christi occurrat Festum duplex primæ classis, & in Feria sexta sequenti fiat de Duplici minori vel etiam majori, in secundis Vesperis de illo duplici primæ classis fit priùs commemoratio de Die Octava, deinde de sequenti Duplici minori vel etiam majori, nam præcedentiam, quam Dies Octava non potest habere quoad totum ratione impedimenti, debet habere quoad partem ratione privilegii: quare si Dies Octava incidat in diem vigesimam quartam Junii, ut in Tabula vigesima octava ordinis perpetui, Venetiis in secundis Vesperis de S. Joanne Baptista fit priùs commemoratio de Die Octava, deinde de Festo Diœcesano occurrente Apparitionis S. Marci Evangelistæ, quod nos celebramus die vigesima quinta ejusdem Mensis sub ritu duplici majori. Quòd si Dies Octava occurrat die vigesima 554

nona Junii, ut in Tabula trigesima tertia, in Ecclesia S. Paulo dicata sunt quidem primæ Vesperæ integræ de Titulari, sed fit priùs in eis commemoratio S. Petri, & postea de Die Octava, ex ratione alibi allata. Si verò dicta Dies Octava SS. Corporis Christi veniat die trigesima Junii, ut in Tabula trigesimaquarta, in secundis Vesperis de eadem Die Octava fit priùs commemoratio de Die Octava S. Joannis Baptistæ in Ecclesia Universali, deinde de Apostolis, tum quia translato Festo Commemorationis S. Pauli, Dies Octava S. Joannis est duplex, commemoratio autem Apostolorum eo casu non est duplex, sed semiduplex: tum etiam, si impedimento cessante ageretur dicta die trigesima de Commemoratione duplici S. Pauli, adhuc, divisis Vesperis à Capitulo, Oratio S. Joannis esset ante Apostolos, ut docet Rubrica Breviarii: At si dicta Dies Octava SS. Corporis Christi occurrens dicta die trigesima Junii, concurrat alicubi cum Die Octava Dedicationis Ecclesiæ, in secundis Vesperis de Die Octava privilegiata fit priùs commemoratio de Die Octava S. Joannis, deinde de Die Octava Dedicationis, & ultimo loco de Apostolis.

Quia tamen Dies Octava SS. Corporis Christi 553
potest etiam occurrere die prima Julii, (ut hoc Anno 1734. in quo Scribo, & utor Tabula trigesimaquinta) sicuti primæ Vesperæ heri erant de dicta Die Octava SS. Corporis Christi, cum commemoratione priùs de Octava Die S. Joannis Baptistæ, deinde de Apostolis sub unica Oratione utrique communi: sic secundæ Vesperæ de eadem Die Octava privilegiata debent esse integræ, cum commemoratione de Visitatione Beatæ Mariæ Virginis, licèt ejus Festum in Ecclesia Universali sit duplex majus, deinde fit etiam commemoratio de Die Octava S. Joannis, & Apostolorum, ac Festi simplicis. Ubi autem die prima Julii occurrit Dies Octava Dedicationis Ecclesiæ, fit de ea commemoratio post commemorationem S. Joannis. In

illis

Illis verò Locis, in quibus Festum Visitationis Beatæ Virginis Mariæ est duplex secundæ classis (ut Recineti in Marchia Anconitana, Senogalliæ in Ducatu Urbinatensi, Lycii in Apulia, & Assuriæ in Hispania) ibi die prima Julii Vesperæ sunt de sequenti Visitatione, cum commemoratione de præcedenti Die Octava SS. Corporis Christi, postea de Die Octava S. Joannis Baptistæ, non verò Apostolorum, nec Festi simplicis. Ubi tamen dictum Festum Visitationis Beatæ Mariæ Virginis est duplex primæ classis, (ut Laureti in Marchia Anconitana, Augustæ Vindelicorum in Svevia, Pragæ in Bohemia, Zamoræ, seu Sentinæ in Hispania, & in Ecclesiis Titularibus) in omnibus prædictis Civitatibus & Ecclesiis Vesperæ sunt de sequenti, cum commemoratione de præcedenti Die Octava SS. Corporis Christi, quia est privilegiata, & ideo nihil de Die Octava communi S. Joannis Baptistæ, & multò minùs de Apostolis, & de Festo simplici SS. Martyrum Processi & Martiniani.

At quia diximus supra in secundis Vesperis Festi, quòd tunc inchoabat expositio SS. Sacramenti, continuanda per totam Octavam: hodie idcircò in secundis Vesperis perficitur hoc Expositionis Octavarium, ubi scilicet mos est & consuetudo. 556
Solitum etiam est Octava Die hujus Festi post Vesperas fieri Processionem ad reponendum SS Sacramentum, quæ non tam solemnis, & longa via, ut prima (de qua fusè in Capite sexto sequenti disseremus) sed vel per Ecclesiam, vel parùm extra eam fieri debet, in qua si Episcopus interesse voluerit, debet cum Pluviali SS. Sacramentum portare, & tam in principio, quàm in fine Processionis illud thurificare, & alia facere quæ sunt facienda: & demùm Diaconus debet in fine illud includere, & reponere in Tabernaculo, ubi solet continuè asservari, ut verbis utar Cæremonialis Episcoporum *lib. 2. cap. 33. §. 34. pag. mihi* 415. Non debet autem unus Officium Vespe-

rarum peragere in hac Die Octava, & alter SS. Sacramentum in Processione deferre, sed deferendum est ab ipso Sacerdote, qui Vesperas cantavit, modò sit saltem Canonicus in Collegiatis, ut decrevit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 12. *Junii* 1627. apud Gavantum *in Manuali Episcopor. verb. Processio*, *sub numer*. 33. & refert etiam Ursaya *Disceptat. Ecclesiasticar. tom*. 2. *par*. 2. *disceptat*. 2. *sub num*. 88. *&* 90. In regressu Processionis, reposito SS. Sacramento super Altare, cantatur *Tantum ergo*, *&c*. quo finito, ad Versiculum *Panem de Cœlo* additur *Alleluja*, quæ quidem additio convenit cuique repositioni in tota hac Octava. Mox Celebrans erectus, absque nova genuflessione, Ministris Librum sustinentibus, & omisso Versiculo *Dominus vobiscum*, cantet Orationem manibus junctis, & aliis servatis de more, debitis reverentiis, det cum Ostensorio Benedictionem Populo. Eliminandus est ergo abusus Sacerdotum illorum, qui actu benedicunt cum SS. Eucharistia, dum in Choro cantantur verba illa Hymni, scilicet, *Sit & benedictio*, ut benè advertit Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Romanum*, *tit*. 80. *sub num*. 61. *pag*. 341. ubi ad rem citat Sarnellium, qui eruditissimus Auctor *Epistolar. Italicar. tom*. 7. *Epist*. 58. *sub num*. 10. *pag*. 116. sic revera habet, ut modò lego, scilicet: *Vanno dunque errati coloro, che dovendo dare la benedizione colla SS. Eucaristia nell'Ostensorio, aspettano, che si cantino dal Coro quelle parole dell'Inno appunto di S. Tommaso*, Sit & benedictio, *non considerando, che quelle parole sono dirizzate in lode della SS. Trinità, e però non significano benedizione, ma lode, e rendimento di grazie: Si deve dunque dare la benedizione al Popolo, finita l'Orazione*. Et reverà quando essent cantaturi Orationem? Forsan post benedictionem. Absit omninò. Inutilis quoque est, & nihil significans gestus ille interessentium huic Processioni, per quos fit manu signum Crucis ad prædicta verba Hymni, nam de Benedictione materiali tunc non est

ſermo, & illa verba diriguntur ad SS. Trinitatem, ait Baruffaldus *loco proximè citato*.

Poſt ea, quæ diffusè diximus de Feſto SS. Corporis Chriſti, & de tota ejus Octava, unum tantùm reſtat, ut ſcilicet in compendium redigantur ea Privilegia, quibus hæc eadem Octava gaudet & potitur. Sicuti enim in Sacris Hiſtoriis breves notæ marginales faciliùs & utiliùs mandant memoriæ, quæ longo elocutionis tractu in libris leguntur; ſacrique Oratores, dum reſtringunt in Peroratione argumenta diſertis facundiæ verbis in Oratione protracta, magis magiſque inſtruunt Auditores, ſic in Sacris Ritibus, reſtricta rerum ſeries magnoperè juvat Rubricarum ſtudioſos. Hæc igitur Octava eſt privilegiata, quia in ſuo Feſto principali excludit Miſſam cantatam de quavis Feſtivitate occurrente & transferenda, nec rationem admittit cujuſvis populi Concurſus ad eam celebrandam: Quia in eodem præcipuo Feſto non recipit Votivas ſolemnes, licèt pro re gravi, nec pro Defunctis, licèt in Die Obitus: Quia infra Octavam non acceptat Feſtum ſemiduplex quamvis occurrens, nec illud transfert in Feriam ſecundam quantumvis non impeditam, ſi fortè occurrat in Dominica: Quia ſolis receptis Duplicibus occurrentibus, ulteriùs poſt eam conſignat celebranda translata, niſi ſint primę vel ſecundę claſſis: Quia in Vigiliis infra ipſam occurrentibus non vult amittere ſuam Miſſam ſolemnem, ut in ſimilibus deperdunt Octavę communes, ſed duas requirit cantandas, de Octava ſcilicet & de Vigilia: Quia in nullo Officio, licèt primę claſſis, ſuam amittit commemorationem in Veſperis, in Laudibus, & in Miſſa: Quia ſolis àdmiſſis Votivis ſolemnibus pro re gravi, prohibet Votivas privatas, & de *Requiem*, nec non ſolemnes in Anniverſario Defunctorum: Quia ad Matutinum non acceptat nonam Lectionem de Feſto ſimplici occurrente, & ſolùm ei concedit commemorationem in Laudibus: Quia Dominicę infra eam oc- 557

renti nihil tradit de Psalterio, sed totum de Festo principali, prçter propria: Quia Missç de Die suffragantur, ac si essent celebratç pro Defunctis de Requiem in Altari Privilegiato: Quia in Die Octava, solis admissis duplicibus primç classis occurrentibus, non recipit alia duplicia inferiora: Quia unicam habet Missam quotidie celebrandam cum Sequentia: Quia denique in Ecclesia SS. Trinitati dicata, locum habet prçcipuum.

558 Habes, Lector Ecclesiastice, Octavam, & ultimam ex Privilegiatis. Utinam fruar ergo privilegio tuç benevolentiç, sicuti tuç studui utilitati. Accipe benignius, quç pro te scripsi attentissimus. Nullum in mente habui laudationis desiderium, totam retinui juvandi cupiditatem. Quidquid boni in toto Opusculo inveneris, ut libenter accipias, magis magisque rogo: Deumque Optimum Maximum pro me deprecare, ut si ejus sit voluntatis ut adhuc vivam, non recusabo laborem pro alio novo Opusculo, tibi, ut reor, pergratum, de aliis scilicèt Octavis, quç in Ecclesia Universali itidem celebrantur, & nuncupantur communes: ubi nonnulla reperies, scitu digna, quç etiam ad speciales Diœcesum & Religionum Octavas pertinere cognosces, & appellantur Octavç Patroni Loci, Titularis Ecclesiç, ejusdemque Dedicationis.

559 Dicta Privilegia, sicut prçfertur, relata, sunt universalia: majus autem particulare Privilegium habent Carmelitç Excalceati utriusque Congregationis, Hispanicç scilicet & Italicç, quod hisce novissimis diebus sunt consecuti, ut clarè patet ex Decreto tenoris sequentis, videlicet: = *Ordinis Carmelitarum Excalceatorum Congregationis Hispaniæ & Italiæ*: = *Cùm in tota Religione Ordinis Carmelitarum Excalceatorum maxima solemnitate, ac Fidelium devotione quotannis Festum, & Octava SS. Corporis Christi celebretur: Propterea Procuratores Generales Congregationum Hispaniæ & Italiæ Ordinis Carmelitarum Excalceatorum, ad magis promovendum*

Cul.

Cultum erga Augustissimum Sacramentum, Sacra Rituum Congregationi humillimè supplicarunt, quatenùs benignè indulgere dignaretur, ut in universo eorundem Ordine Octava SS. Corporis Christi in posterum sit Privilegiata, ita ut per totam Octavam de illa celebrari valeat. Sacra eadem Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis Belluga, *gratiam petitam, exceptis Festis primæ classis, benignè concessit: Die* 21. *Aprilis* 1736. Hoc Decretum, prout supra stat & jacet, Domi asservo in forma authentica, cum solito Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii.

DE

DE
PROCESSIONE SOLEMNI
IN FESTO SS. CORPORIS CHRISTI.
CAPUT SEXTUM & ULTIMUM.

Antequàm deveniamus ad actum Processionis, quę fit solemniter in Festo SS. Corporis Christi, opportunum censemus, ut aliquid priùs dicamus de ejus Institutione: & cùm Auctores inter se non conveniant, videamus, quęnam sit, cum qua convenire debeamus, probabilior opinio. 560
Licèt igitur Urbanus Quartus instituerit Festum SS. Corporis Christi, ut satis superque constat (nemine contradicente) ex superiùs dictis in ipso Die Festi, non tamen videtur Aliquibus instituisse etiam Processionem, eorumque ratio fundatur in Bulla ejusdem Urbani, in qua profectò (ut patet mihi & cuique legenti) De Processione altum est silentium, & observat Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. libr. 2. capitul.* 81. *pagin.* 365. quòd *Urbanus Quartus nihil meminit de Processione in Bulla, neque S. Thomas in suis de hoc Festo Opusculis*. Et hoc quoque adnotat Franciscus Pagi in suo eruditissimo Breviario, *tom.* 3. *de gestis Urbani IV.* §. 21. *pagin.* 309. *juxta edit. Venet. de Anno* 1730. nam ibi sic expressè loquitur: *Caterùm de solemni hujus Diei Processione minimum quidem verbum habetur in Urbani Quarti Bulla, qua hanc Solemnitatem instituit*; addit verò statim: *Non diù tamen post Festi erectionem, institutam fuisse, docent antiqui Libri, & Rituales circa ista tempora scripti, ut asserit Edmundus Martene*

in Tract.

In Tract. de antiq. Eccles. discipl. capitul. 2. Ex his Auctores videntur non adhærere opinioni, quòd sit Urbana Processionis Institutio: & eo magis, quia Grancolas *loco supra citato* constanter tenet, quòd hæc Processio in Gallia seu Parisiis incępta sit anno 1310. in Italia verò seu Papię anno 1404. Sed quid ex hoc? Ergo forsan Urbanus non instituit? Festum ipsum SS. Corporis Christi ex superiùs dictis inceptum est Leodii: ergo non instituit Urbanus? Illę erant Functiones speciales, ista est Institutio generalis. Attamen videamus quid alii sentiant.

Quamvis igitur Bulla Urbana nihil reverà dicat de Processione, non desunt tamen Auctores absque hęsitatione sententes, utrumque eodem tempore fuisse institutum, Festum scilicèt & Processionem: Henricus enim Spondanus *in Continuat. Annal. Cardin. Baronii, tom.* 1. *circa Ann.* 1264. *sub numer.* 1. ita clarè ad rem habet, scilicet; *Urbanus Quartus Sacratissimi Corporis Christi solemnitatem annuatim quinta Feria post Octavam Pentecostes perpetuis temporibus* (nota) *cum solemni Suplicatione celebrandam indixit*: ubi nomine Solemnis Supplicationis nemo est, qui non intelligat Processionem. Idem quoque sentit Quartus in suo egregio Tractatu de Processionibus *sect.* 2. *punct.* 11. *pagin.* 28. *juxta edit. Venet. de Anno* 1727. ubi absolutè incipit ab unione utriusque Sacrę Functionis: ait enim: *Solemne Festum Corporis Christi* (nota) *eique adjunctam triumphalem Processionem primò instituit Sanctissimus Pontifex Urbanus Quartus*: Si primò instituit, ergo hęc solemnis Processio ab eo ordinata est. 561

Duobus prædictis Auctoribus alios duos addendos esse censemus, ut ex pluribus & quidem dignissimis id ipsum sentientibus, clariùs appareat Urbana Processionis Institutio. Jacobus itaque Eveillon, Canonicus Ecclesiæ Andegavensis, infert prudenti ratiocinatione, quòd ex institutione Festi SS. Corporis Christi necessariò veniat simul- 562

tanea

tanea Processionis institutio: Idcircò dum Auctores contrariam opinionem tenentes, nullum alium certum nominant Institutorem, huic eruditissimo Canonico standum esse, ejusque benè fundatam sententiam amplectendam esse adjudicamus. Hic igitur dignissimus Auctor, in Sacris Ritibus optimè versatus, sic in suo Libro, quem difficilè reperiendum ego tamen præ manibus modò teneo, cui titulus, *De Processionibus Ecclesiasticis, cap. 25. pag. 266. juxta, edition. Parisien. de Anno* 1651. sic benè ait, & benè probat, nonnullis & quidem gravissimis in sui favorem citatis: *De Processione autem SS. Sacramenti nonnulli dubitant, an ab Urbano simul cum ipso Festo instituta fuerit, quòd de illa ab eo in sua Constitutione non fiat mentio: quasi verò Summi Pontifices soliti sint in Festorum institutionibus de singulis Officii Ecclesiastici partibus speciatim præscribere: Sed probabiliùs videtur: utrique idem fuisse initium: quippè cùm publica Processio ex communi Ecclesiæ usu ad Festi solemnitatem pertineat. Urbano autem in Institutione ea mens fuit, ut omni genere solemnitatis, &* plenè, *ut loquitur, hoc Festum celebraretur. Et certè plausus ille Populorum, & publica omnium ordinum tripudiatio, exultatio, & jubilatio, quæ in celebratione hujus Festi commemorantur ab Urbano, non æquè videntur posse convenire Divinis Officiis, quæ statariè in Choro à solis Clericis canuntur, ac pompè ipsa Processionis*. Voluit igitur Urbanus, ut plenè hoc Festum celebretur: Sed hæc Solemnitatis plenitudo clarè continet etiam hanc Processionem: Ergo instituendo Festum, Processionem simul instituit. Et hoc novissimè intellexit Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Roman. titul.* 80. *sub numer.* 2. *&* 4. *pagin.* 335. *juxta editionem primò Venetiis factam anno* 1731. ubi, auditis priùs Partibus, (ut tenendum est de Viris prudentibus & eruditis) seu rationibus utriusque opinionis, habet verba tenoris sequentis, scilicet: *Hæc Processio primò instituta fuit ab Urbano Quarto Summo Pontifice: estque omnium solemnissima, &*

ma, & celebratur in Universali Ecclesia, Feria quinta post Festum SS. Trinitatis, peracta jam Octava Pentecostes (nota) *ex ejusdem Urbani institutione in ipso Festo Corporis Christi.*

Hæc igitur secunda sententia mihi magis probatur tanquàm verior: siquidem una est & eadem sacra Functio, Missa scilicèt & Processio, ita ut qui extra Cathedralem solemniter celebrat, debeat etiam necessariò SS. Sacramentum in Processione deferre; ut ex inferiùs dicendis clarè patebit: imò & in Cathedrali, si Episcopus sit impeditus, & ideò non interveniat. Unde non video cur tam facile negari possit, utrumque fuisse simul ab Urbano Quarto institutum. Quòd si hæc Processio est præcipua hujusce Festi cæremonia, ut ait Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. libr. 2. capit. 81. vers. Quoad Processionem, pagin.* 365. non est censendum, quòd Urbanus omiserit quod præcipuum est, dum ipse in laudabili Constitutione tot exhortationibus curat, ut plenè solemnizetur hoc Festum: ex eo autem, quòd Bulla non fuerit statim recepta, non validè infertur Institutionem Processionis non factam fuisse ab Urbano: Nec officit, quòd Durandus, qui scripsit post annos dumtaxat vigintiduos à publicatione Bullæ, nihil dicat de Festo SS. Corporis Christi, nam ratio silentii non est ratio non Institutionis: Tacuit autem Durandus, quia nondum viderat Bullam ubique acceptatam, & hoc ob bellicos tumultus, quibus penè tota Europa agitabatur, ut ajunt Franciscus Pagi, & Henricus Spondanus *locis supra citatis*. Facit etiam ad rem, quòd restituta Europæ pace, Clemens Quintus confirmavit Constitutionem Urbanam de verbo ad verbum, & sine additione Processionis, ut videre est *in Clement. unic. de Reliq. & vener. Sanctor.* Dum ergo confirmavit sine illa additione, & Festum postea celebratum fuit semper cum Processione, dicendum est, Urbanum Quartum utrumque simul instituisse. 563

§. I.

§. I.

De Præcedentia in Processione SS. Corporis Christi.

PRæmissis, quæ ad hujus Processionis institutionem pertinebant, occurrit modò dicendum de Controversiis, quæ persæpè oriuntur ratione Præcedentiæ. Hæ autem Controversiæ sunt quidem prudenter dirimendæ, ut dato pacificè cuicunque suo loco, absque præsenti ejusdem Præcedentiæ contentione, modestè in Processione procedatur, & cum quiete. Sanè cùm Præcedentia proveniat à Deo, à Natura, à Lege, ut allata trinæ propositionis ratione, benè differit Scarfantonius *in Animadvers. ad Elucubrat. Canonic. Jac. Cecceperii*, *par.* 1. *pagin.* 2. *sub num.* 13. potest idcircò unusquisque suum locum prætendere, nec debet de facili illum alteri cedere: Et cùm sit justitiæ distributivæ unicuique suum dare, est etiam cujuscunque suum prætendere pro virili. Non enim loca digniora quæruntur propter ambitum, sed propter finem observandi debitum ordinem, quod est laudabile, & Juri consonum: sunt verba Bordoni *de Præceden. sub num.* 6. & ex eo refert Ursaga *Disceptat. Ecclesiasticar. tom.* 4. *part.* 2. *disceptat.* 25. *sub numer.* 37. Quapropter Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *capitul.* 33. §. 4. *pagin. mihi* 405. intelligit, quòd circa hujusmodi Præcedentiam nullum inferatur Partibus præjudicium: ait enim, *quòd si aliqua Præcedentiæ lis inter aliquos Religiosos, Confraternitates, seu Laicos pendeat, quæ non ita de facili terminari valeat, poterit Episcopus mandare, ut* (nota) *absque præjudicio Jurium ambarum Partium, vel procedant secundùm ordinem in Rotulo descriptum, vel omninò* 564

ab

ab hujusmodi Processione abstineant, donec lis fuerit determinata. Ut autem suum unusquisque retineat locum in Processione, & ad tollenda omninò scandala, quæ ex hujusmodi Præcedentiæ ratione non rarò nascuntur, saluberrimam super hoc edidit Constitutionem Gregorius Decimus tertius, quam tanquàm magistralem in hac Præcedentiæ materia, paulò inferius suo proprio loco inserendam censemus. Nihilominùs varia ejus interpretatio nonnullas tractu temporis innovabit lites: unde opus fuit tum universalibus, tum etiam specialibus Decretis, ut illi acquiescerent, qui facilè insurgunt eo præsertim tempore, quo magis Devotio requirit pacificos, & præsertim in hac Sacrosancta Processione, in qua toto humilitatis spiritu associari debemus SS. Sacramentum.

Quapropter, ne eo tempore, quo inchoanda est Processio, prædicta oriantur inconvenientia, Devotionis turbativa, & nutritiva Scandalorum, Cæremoniale Episcoporum *dicto lib. 2. capitul.* 33. §. 1. *&* 3. *pagin.* 404. præscribit, ut Episcopus per aliquos dies ante Festum SS. Corporis Christi conficiat, & notum faciat Rotulum, in quo descriptus sit locus unicuique assignatus in Processione, ne ullus valeat ignorare, quo loco debeat incedere: Quòd si non contentus vult contendere postea de eodem loco, ipsum non expectet Processionis actum. Cùm autem teneantur huic Processioni interesse Laicorum Confraternitates, omnesque Regulares, & totus Clerus Sæcularis, ideò aliquid quoad istorum locum est particulariter notandum, ut ex Resolutionibus adnexis sciat Episcopus, quomodo se gerere debeat in dicto Rotulo conficiendo, ne lis oriatur ex defectu ejusdem Rotuli locum alicui extra jus sibi acquisitum forsitan tribuentis, & ita præjudicium inferatur Parti contra mentem Cęremonialis prędicti, & sic Pars ipsa ex hoc moveat contentionem de Pręcedentia. 565

Licèt autem Locorum Ordinarii possint in vim Con- 566

Concilii Tridentini *sess.* 25. *capitul.* 13. *de Regu-lar.* precidere controversias in hac Precedentia subortas in Processionibus, datur tamen ab eorum ordinationibus appellatio devolutiva, in cujus gradu benè datur manutentio possessori, ut dixit *Rota in Colonien, Præcedentiæ* 9. *Junii* 1627. *coram Ubaldo*, apud Ascanium Tamburinum *de Jure Abbat. tom.* 3. *in fine*, *decis.* 115. *sub numer.* 8. & egomet retuli in mea Collectione de Episcopis, *sub numer. margin.* 865. *pagin.* 184. Idcircò prudenter se gerat Episcopus in Precedentiarum Decisionibus, ne quod habet à Jure, faciat ad alios transire per appellationem: vel ejus prudentia in decidendo ita pateat, ut etiam appellatione interposita, cogatur quodammodo Judex Appellationis commendare per confirmationem judicium Episcopi, & sic gloria erit coram omnibus de Clero. Quia tamen plures sunt ordines huic Processioni intervenientium, ponemus idcircò pro unoquoque distinctè nonnullas Pontificias Constitutiones, & Decisiones, permultas ad nostram rem pertinentes: Et nihilominùs, si quis vel novi Juris sit alicubi legitimus possessor, vel probata existat diversa precedendi consuetudo, eum pacificè relinquimus in suo loco.

§. II.

§. II.

De Præcedentia Confraternitatum inter se in Processione SS. Corporis Christi.

CUm ex præscripto Cæremonialis Episcoporum *libr.* 2. *capitul.* 33. §. 5. *pagin. mihi* 405. debeant priùs incedere Laicorum Confraternitates, ideo de istis modò est differendum. Ad harum igitur præcidendas Præcedentiæ controversias, primo loco fit obviam laudabilis Constitutio Gregoriana superiùs citata, quam tanquam in hac materia necessariam duximus in ea parte, quæ Confraternitates concernit, verbatim extendere, depromptam ex Cherubino *in Bullar. Roman. tom.* 2. *Constitut.* 84. *ejusd. Pontific. & incipit* Exposcit, *emanata anno* 1583. *sub die* 15. *Julii*, à pluribus cæteroquin relata, quorum catervam ego cito in mea Collectione de Regularibus *tom.* 1. *sub numer. margin.* 993. *pagin.* 417. Est igitur tenoris sequentis, videlicet: *Quicunque ex Confratribus Confraternitatum, inter quos lites & causæ occasione Præcedentiæ ortæ jam sint, seu oriri contigerit in futurum, qui in quasi possessione Præcedentiæ ac Juris præcedendi sunt, ii (quibuscunque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis subterfugiis prorsùs remotis, & cessantibus, & postpositis) in Processionibus tam publicis quàm privatis præcedere debeant. Quando verò non probetur, aut non constet de quasi possessione Præcedentiæ hujusmodi, inter Confratres inter se litigantes, qui priùs* 567

Saccis usi sunt, in Loco controversia in Processionibus tam publicis quàm privatis præcedere debeant.

Quia tamen datur distinctio inter unam & alteram Confraternitatem : & cùm Cæremoniale Episcoporum *loco supra citato* dicat dumtaxat, quòd præcedant Confraternitates Laicorum in hac Processione SS. Corporis Christi : notandum idcircò est, quòd Sodalitati SS. Sacramenti competit Præcedentia supra alias Confraternitates in omnibus Processionibus, in quibus defertur SS. Sacramentum, ut censuit Sacra Rituum Congregatio *in Mediolanen. sub die* 19. *Junii* 1655. *& sub die* 19. *Septembris* 1665. apud Pascuccium *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jacobi Pignatel. part.* 2. *titul. de Præceden. pagin.* 250. *juxta edit. Roman. sed juxta Venet. pagin.* 154. & stetit in decisis eadem Sacra Rituum Congregatio *in Vercellen. sub die* 18. *Junii* 1695. *& in Cremen. sub die* 3. *Augusti* 1697. ut refert Monacelli *in Formular. Leg. Pract. part.* 1. *titul.* 6. *formul.* 12. *sub numer.* 3. *pagin.* 217. non attenta ad hoc ratione posterioris forsan erectionis, sed habito respectu ad ejus majorem in hujusmodi Processione dignitatem : Ipsa enim Confraternitas SS. Sacramenti habet fundatam intentionem in Jure Communi, ut Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum associet immediatè : & propterea in hujusmodi actu, tanquàm sui muneris proprio, debet cæteris omnibus præferri, *ex leg. In civilibus, C. de Offic. Vic.* & etiam Gratian. *disceptat.* 148. *sub numer.* 127. *& seqq.* ut dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub num. marg.* 730. *pag.* 226. *juxta editionem Paternam de Anno* 1730. 568

Confraternitas verò erecta sub nomine Redemptoris, non existente alia in eo Loco ita appellata, intelligitur pro Confraternitate SS. Sacramenti, ut dixit atque firmavit *Rota decis.* 245. *sub numer.* 2. *coram Cerro*, & ex ea refert Franciscus Monacelli *in Formular. Leg. Pract. part.* 4. 569

(qua

(*qua inscribitur Opus posthumum*) *in supplemen. ad ejus primum Tomum*, *pagin.* 16. *sub numer.* 132. ideoque debet habere Præcedentiam in eodem Loco, in quo reperitur instituta. Cæterùm Aggregatio Sodalitatis ad aliquam ex Romanis Archiconfraternitatibus, nullum jus ei tribuit præcedendi in Processione supra alias Confraternitates non aggregatas: sed debet locum cedere, sicuti cedebat ante Aggregationem, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in una Sanctæ Severinæ Præcedentiæ sub die* 24. *Septembris* 1713. apud Ursayam doctissimum Almæ Urbis Advocatum *Disceptat. Ecclesiasticar. tom.* 1. *part.* 2. *disceptat.* 21. ubi tamen supra *sub numer.* 8. dixerat rationabiliter, quòd talis Aggregatio operatur solum circa Indulgentias & Gratias spirituales, non autem jus aliquod tribuit præcedendi antiquioribus Confraternitatibus, ut observat Rota Romana apud Antonellum *de Jurib. & Onerib. Clericor. in fine Operis*, *decis.* 43. *sub numer.* 8. & ita resolvit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium *in Brugnaten. sub die* 23. *Novembris* 1691. teste Monacelli *par.* 1. *tit.* 4. *formul.* 17. *sub num.* 1.

§. III.

De Precedentia Regularium inter se in Processione SS. Corporis Christi.

Post incessum Confraternitatum in hac Processione, immediatè succedunt Regulares, qui cùm in duas dividantur classes, in Mendicantes scilicèt & Monachales, hoc loco intelligimus differere de primis. Non tamen loquimur de Præcedentia unius Conventus inter Regulares ejusdem Conventus, seu de loco Graduatorum, vel de Religiosis Professionem anteriorem aut posteriorem habentibus, cùm hujusmodi Præcedentiam ipsimet sibi tradant, & à semeptisis recognoscant. Sed sermo est de Regularibus diversi Ordinis seu Religionis ad hanc Processionem simul accedentibus, & de Præcedentia inter se contendentibus. Pro istis ergo, imò & pro omnibus, optimè providit laudabilis Constitutio Gregorii Decimi tertii cæteroquin supra relata in eà dumtaxat parte, quæ solas respicit Laicorum Confraternitates. At cùm sit Bulla, ut diximus Magistralis in hac Præcedentiæ materia, etiam quoad eam partem, quæ Regulares concernit, duximus hoc suo proprio loco totam extendere: Est igitur ea, quæ sequitur, videlicèt. 570

Exposcit, &c. — De nobis attributa potestatis plenitudine volumus, & Apostolica authoritate decernimus, quòd quicunque ex Fratribus Mendicantibus inter se de Præcedentia contendentibus, qui in quasi possessione Præcedentiæ ac Juris præcedendi sunt, ii (quibuscunque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, & aliis 571

& aliis subterfugiis prorsus remotis, & cessantibus, & postpositis) in Processionibus tam publicis quàm privatis precedere debeant. Quando verò non probetur, aut non constet de quasi possessione Præcedentiæ hujusmodi, inter Fratres Mendicantes, ii, qui antiquiores sunt in Loco controversiæ, in Processionibus tam publicis quàm privatis præcedere debeant: ita ut si contigerit nova Monasteria aut Domos alicujus Ordinis Mendicantium in Loco, in quo alterius Ordinis ex dictis Mendicantibus Monasteria aut Domus priùs erecta & instituta sint, ille Ordo, qui priùs Monasterium aut Domum in Loco habuerit, præcedat.

Quoniam verò post dictam Constitutionem Gregorianam ortæ fuerunt nihilominùs multæ lites, ideò sub die 26. Augusti 1593. Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium ad tollendas omnes controversias, quæ inter Regulares plerumque solent oriri super eorum Præcedentia in Processionibus, illud in futurum observandum censuit; quod in Alma Urbe omnium magistra servatur ut habet Quaranta *in Summa Bullarii, verb. Præcedentia*, & refert etiam Ascanius Tamburinus *de Jure Abbat. tom. 1. disputat. 25. quæsito 7. sub numer. 5.* Hac non obstante declaratione, nonnulla nihilominùs orta sunt litigia, quæ tractu temporis fuerunt resoluta, sive generaliter pro omnibus, sive specialiter pro aliquibus, ut paulò post videbimus. Sanè Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. ca. 33. §. 5. pagin. mihi* 405. ait, quòd ordo describendus in Rotulo erit, ut post Confraternitates Laicorum, præcedant Religiosi secundùm ordinem antiquitatis, vel prout de jure, vel consuetudine præcedere solent, ex quibus verbis infertur, quòd Antiquitas, Jus, & Consuetudo, cùm sint inter se diversa, variant etiam locum Præcedentiæ, variasque ostendunt esse rationes præcedendi. Quapropter nonnulla hìc apponentur Decreta, ut quidquid sparsim potuit diligentia invenire in materia Præcedentiæ, totum hoc proprio loco habeant Regulares unitum. 572

Hh 3 Primò

Primò igitur se offerunt quatuor Litteræ Sacræ Congregationis Episcoporum & Regularium, quæ licèt sint particulares, attamen Pontificia authoritate universales declarantur, & confirmantur, & omnes Præcedentiam in Processione concedunt Fratribus Minoribus Conventualibus S. Francisci, ut antiquioribus in Loco controversiæ: Una scilicet *in Arben. sub die* 6. *Martii* 1582. contra Minores ejusdem Ordinis de Observantia nuncupatos: Altera *in Soanen. sub die* 24. *Maii* 1583. contra Servitas: Tertia verò, & quarta contra Dominicanos, nempè in *Cassanen. sub eadem die* 24. *Maii* 1583. & in *Ferentina sub die* 1. *Junii* 1604. Quas quidem quatuor Litteras tanquàm attendentes prærogativam majoris Antiquitatis in Loco controversiæ, & ideò conformes & innixas Constitutioni Gregorii Decimitertii, & Sacrarum Congregationum Declarationibus, approbat simul sumptas, & utcunque in casibus particularibus emanatas confirmat, ac generaliter observandas ubicunque contigerit de eadem Præcedentia in Processionibus dubitari, præcipit & mandat Urbanus Octavus apud Cherubinum *in Bullar. Roman. tom.* 5. *Constitut.* 239. *ejusd. Pontific. qua incipit* Nuper *edita anno* 1637. *sub die* 18. *Decembris*, & refert etiam Laurentius de Peyrinis *de Privileg. Regular. tom.* 3. *Constitut.* 17. *in additione*, *pagin. mihi* 427. aliique à me citati in mea Collectione de Regularibus *tom.* 2. *sub num. marg.* 2716. *pag.* 564. 573

Secundò notandum est, quòd Fratribus Minoribus Capuccinis Ordinis S. Francisci facultas concessa est deferendi in Processionibus publicis Crucem propriam, & hoc ad submovendam materiam rixarum cum Fratribus Minoribus Conventualibus ejusdem Ordinis S. Francisci, prout concessit Paulus Quintus apud Cherubinum *in Bullar. Roman. tom.* 3. *Constitut.* 107. *qua incipit* Pastoralis, *edita anno* 1617. *sub die* 12. *Octobris*. Ad tollendas tamen novas controversias, quæ post concessam dictis Fratribus Capucci- 574

puccinis propriæ Crucis erectionem, inter Regulares circa Præcedentiam in Processionibus ortæ sunt: ideò præfatos Capuccinos cedere debere digniorem locum iis Regularibus, qui sub propria Cruce, & in proprio loco in dictis Processionibus incedebant, antequàm ipsi Capuccini Crucem propriam deferrent, censuit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1619. *sub die* 23. *Martii*, apud Angelum à Lantusca *in Theatro Regular. verb. Processio*, *sub num.* 6. Ut tandem dissensionibus, quæ circa Præcedentiam in Processionibus inter eosdem Capuccinos & alios Regulares post concessam ipsis Capuccinis propriæ Crucis erectionem quotidie oriebantur, aditus omninò præcluderetur, Sacra Rituum Congregatio *anno* 1621. *sub die* 10. *Julii*, declaravit, erectionem Crucis supradictis Capuccinis fuisse concessam in iis tantùm Locis, in quibus sub Cruce Minorum Conventualium incedebant, quia aliàs id forsan nunquàm permisissent: ac propterea eosdem Capuccinos in Locis, in quibus jam sub propria Cruce, seu in proprio loco sub Cruce Cleri in Processionibus ante hujusmodi concessionem incedebant, eundem locum retinere debere, prout habet Ascanius Tamburinus *de Jure Abbat. tom.* 1. *disputat.* 25. *quæsito* 8. *sub nu.* 9. *pag.* 395. Decretum verò Sacræ Rituum Congregationis editum *anno* 1631. *sub die* 2. *Augusti*, in quo dicitur, quòd Regulares in publicis Processionibus non possint prohiberi, quin incedant sub propria Cruce, confirmatur ad preces dictorum Fratrum Capuccinorum de Terra Modogni in Diœcesi Barensi, & etiam prædictis Capuccinis suffragari decrevit Urbanus Octavus *in Bullar. Roman. tom.* 5. *Constitut.* 165. *ejusd. Pontific. quæ incipit* Exponi, *edita dicto anno* 1631. *sub die* 30. *ejusdem Augusti*. In Causa tandem Ampuriensi Præcedentiæ in Processionibus, vertente inter Fratres Minores Observantes ex una, & Capuccinos parte ex altera, habentes ambos Conventum in Oppido de Nului in Sardinia Ampuriensis Diœcesis,

Sacra Rituum Congregatio, auditis hinc inde Partibus; in voce & in scriptis pluries informantibus, & præcipuè pro parte Minorum Observantium, declaravit *anno* 1678. *sub die* 26. *Novembris*, Præcedentiam deberi dictis Fratribus Minoribus Observantibus; ex quo Observantes sunt priores in ordine qualitatis & Approbationis Apostolicæ, & Capuccini licèt priores in fundatione per quatuor annos in eodem Loco, sunt tamen Filiales ex eadem Religione Observantium; & longè posteriores in Approbatione Apostolica, quò casu non intrat Bulla Gregoriana de anterioritate Conventus in eodem Loco: Quod quidem Decretum confirmavit Innocentius Undecimus *in Constitut. qua incipit* Nuper, *emanata anno* 1679. *sub die* 16. *Januarii*, apud Julium de Venetiis *in Chronolog. Histor. Leg. Seraph. Ordin. circa Capitul. Gener.* 75. *pag.* 162. ubi etiam refert, quòd non acquiescentibus Capuccinis, & ideò iterùm auditis, Sacra Rituum Congregatio stetit in decisis *anno* 1680. *sub die* 24. *Februarii*.

Tertio notandum est, quòd Ordo Carmelitarum debet præcedere in Processionibus Ordinem Fratrum de Mercede, quia Ordo Carmelitarum fuit institutus ante Concilium Generale, ut legitur *in cap. fin. §. Sanè ad Prædicatorum, de Relig. Domib. in* 6. & fuit approbatus ab Honorio Tertio *anno* 1226. *sub die* 30. *Januarii*: Ordo verò Beatæ Mariæ de Mercede fuit institutus in dicto Concilio Generali, & approbatus à Gregorio Nono *anno* 1235. *sub die* 27. *Januarii*, qui fuit Pontifex post dictum Honorium: Unde sive spectetur initium Ordinis, sive illius Approbatio, ut prior tempore Ordo Carmelitarum debet præcedere, ad not. per DD. *in leg. Honores, ff. de Decur. in leg. fin.* ubi Bart. C. *de tyronib. lib.* 2. cum aliis relatis à *Rota in Oriolen. Præcedentiæ* 1600. 10. *Martii* coram Litta, *decis. recent. par.* 2. *decis.* 26. *sub numer.* 1. Cùm autem dicti Fratres Ordinis de Mercede, in Civitate Calaritana Re- 575

gni

gni Sardiniæ commorantes, recusarent dare Præcedentiam præfatis Fratribus Carmelitis ibidem existentibus, non obstante Decisione in Sacro Rotæ Auditorio ad favorem Carmelitarum facta, & per Visitatores Apostolicos sub die 27. Aprilis ejusdem anni confirmata; sed non sine scandalo Populi ad publicas Processiones cum ipsis Fratribus Carmelitis accedere nollent: ideò prædictos Fratres de Mercede cogendos esse, ut ad dictas Processiones publicas accedant, & Præcedentiam dictis Fratribus Carmelitis relinquant, juxta Decisionem & Confirmationem prædictas, decrevit Clemens Octavus, apud Cherubinum *in Bullar. Roman. tom.* 3. *Constitut.* 95. *ejusd. Pontific. quæ incipit* Decet, *emanata anno* 1602. *sub die* 15. *Novembris*. Ne tamen dictæ Litteræ Apostolicæ intelligantur pro quibusdam tantùm particularibus Locis concessæ, ideò dictos Fratres Carmelitas ubique locorum Fratribus de Mercede præfatis præcedere debere, ac dictas Litteras in omnibus Locis observandas esse; declaravit idem Pontifex *anno* 1604. *sub die* 20. *Septembris*, referente dicto Cherubino, *ibidem*, *Constitut. quæ incipit* Ad Romanum; *statim post dictam Constitut.* 95. & est confirmatio Decreti à Sacra Rituum Congregatione emanati *eodem anno* 1604. *sub die* 21. *Augusti*, ut habet Flavius Cherubinus *in Compend. Bullar. tom.* 3. *pag. mihi* 31. Cùm verò in Causa Aquensi Jurium Parochialium inter alia Dubia Sacræ Congregationi Concilii proposita, enixè suplicante Joanne Francisco Stranio Præposito & Parocho Loci Incisæ, adesset tertium tenoris sequentis, videlicet: *An teneatur Præpositus, qui est etiam Parochus, in publicis generalibus Processionibus fieri consuetis, monitos facere Patres Carmelitas ejusdem Loci, ut ad Processionem accedant, & quomodo?* Et eadem Sacra Congregatio Concilii *sub die* 19. *Maii*, & 9. *Junii* 1708. ad tertium Dubium respondit: *Affirmativè, sive per Nuncium, sive per Schedulam*: ut habetur in Bullario particula-

culari Clementis Undecimi *par.* 3. *Constitut.* 3. *pagin.* 542. & modò reperitur etiam in Bullario Romano novissimæ editionis Luxemburgensis de Anno 1727. *tom.* 8. *par.* 2. *Decreto* 3. *pag.* 418.

Quartò notandum est, quòd Præcedentia in 576
concursu cum aliis Regularibus in Processionibus semper competit Fratribus Discalceatis Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia in Provincia S. Joannis Baptistæ Hispaniarum, sive soli, & de per se, & sub propria Cruce, sive sub Cruce, & cum Familia de Observantia incedant, & sive Discalceati, vel Reformati, aut alio quovis nomine nuncupentur, dummodò sint verè Reformati Ordinis S. Francisci: Hoc autem Decretum Sacræ Rituum Congregationis confirmavit Urbanus Octavus *in Bull. Roman. tom.* 5. *Constitut.* 142. *ejusd. Pontific. quæ incipit* Ex incumbentis, *edita anno* 1630. *sub die* 9. *Januarii*. Sententia verò diffinitiva à Generali Cameræ Apostolicæ Auditore lata: per quam Præcedentia in Processionibus publicis datur Fratribus Discalceatis Ordinis S. Francisci de Observantia Provinciæ Hispalensis in concursu Fratrum Ordinis Eremitarum S. Augustini de eadem Provincia in Hispania, approbatur: Dictam autem Præcedentiam competere dictis Fratribus Discalceatis, & non Fratribus Eremitis S. Augustini etiam in Provincia Derthusensi itidem Hispaniarum, declaravit Urbanus Octavus *in Bullar. Roman. tom.* 5. *Constitut.* 328. *quæ incipit* Aliàs, *emanata anno* 1643. *sub die* 10. *Junii*. Hæc tamen Constitutio de Præcedentia Fratrum Discalceatorum S. Francisci super dictis Fratribus Eremitis S. Augustini confirmatur, & ad omnes ejusdem Ordinis & Regnorum Hispaniarum Provincias extenditur, ita quòd super præmissis à quibusvis cujuslibet alterius Ordinis Regularibus, & præsertim dictis Fratribus Eremitis S. Augustini molestari nullatenus possint, ut confirmat & extendit dictus Urbanus Octavus, *ibidem*, *Constitut.* 334. *quæ incipit* Cùm

sicut,

ficut, *edita anno* 1644. *ſub die* 20. *Aprilis*. Attamen, ne dictæ tres Litteræ Urbanæ de Anno 1630. 9. Januarii, & 1643. 10. Junii, ac 1644. 20. Aprilis, ſuper dicta Præcedentia inter Eremitanos S. Auguſtini, & Franciſcanos ſtrictioris Obſervantiæ cenſeantur adhuc eſſe in ſuo robore, ſciendum eſt, quòd ad terminos Juris eas reduxit, & ubique terrarum ſervandam eſſe Conſtitutionem Gregorianam ſupra relatam declaravit Innocentius Decimus *in Bullar. Roman. tom.* 4. *Conſtitut.* 14. *quæ incipit* Romanus Pontifex, *emanata anno* 1647. *ſub die* 13. *Aprilis*, & egomet retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 3. *ſub num. margin.* 2946. *pagin.* 57. Fratribus verò Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Diſcalceatorum de Congregatione Italiæ conceditur licentia erigendi propriam Crucem in publicis Proceſſionibus, dummodò digniorem locum omnibus aliis Regularibus, qui antea Crucem erexerunt, concedant: ut approbato Sacræ Rituum Congregationis Decreto, ſtatuit ipſe Urbanus Octavus *in Bull. Roman. tom.* 5. *Conſtit.* 225. *quæ incipit* Cum ſicut, *edita anno* 1636. *ſub die* 1. *Octobris*: Dictam autem Præcedentiam & digniorem locum in Proceſſionibus tam publicis quàm privatis competere & deberi Auguſtinianis ſupra Franciſcanos Recollectos & Diſcalceatos juxta diſpoſitionem Bullæ Gregorianæ, & ita in poſterum ſervari in Civitate Orioleuſi, decrevit idem Urbanus Octavus, *ibidem*, *Conſtitut.* 228. *quæ incipit* Ex incumbenti, *emanata anno* 1637. *ſub die* 12. *Januarii*. Noviſſime tamen in Mexicana Præcedentiæ declaratum fuit, quòd Fratribus Diſcalceatis ſtrictioris Obſervantiæ de Provincia S. Didaci, in Proceſſionibus publicis & privatis, interveniente vel non interveniente Familia de Obſervantia, competat Præcedentia ſuper Patres Auguſtinianos de Provincia SS. Nominis Jeſu: Non acquieſcentibus autem dictis Auguſtinianis, reſponſum fuit, quòd pareant, & perpetuò acquie-
ſcant:

ſcant: Et hoc Decretum Sacræ Rituum Congregationis confirmavit Innocentius Duodecimus *in Conſtitut. qua incipit* Emanavit nuper, *edita anno* 1700. *ſub die* 14. *Junii*, apud Mathæuccium *in Officiali Cur. Regular. tom.* 2. *cap.* 14. *ſub num.* 6.

Quintò notandum eſt, quòd Fratres S. Fran- 527
ciſci de Obſervantia in Proceſſionibus non præcedunt Fratribus Tertii Ordinis, ſi iſti in Loco controverſiæ priùs Monaſterium & locum obtinuerunt, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1615. *ſub die* 14. *Februarii*, apud Aſcanium Tamburinum *de Jure Abbat. tom.* 1. *diſputat.* 25. *quæſito* 8. *ſub numer.* 10. *pag. mihi* 395. Cæterum ad ſedandas controverſias ortas inter Confratres S. Joannis de Deo, & Ordines Mendicantium ſuper Præcedentia in Proceſſionibus, Sacra Rituum Congregatio Decreto ſuo cenſuit, in eorundem Confratrum favorem Conſtitutionem Gregorianam ſuperiùs relatam ſuper Fratrum Mendicantium Ordinum Præcedentia editam, ſervari debere, à tempore tamen, quo dicti Confratres declarati fuerunt Religioſi; & hoc dictæ Sacræ Congregationis Decretum approbavit, & ſuper dictis controverſiis perpetuum ſilentium impoſuit Urbanus Octavus *in Bullar. Roman. tom.* 4. *Conſtitut.* 76, *ejuſd. Pontific. qua incipit* Commiſſi, *emanata anno* 1627. *ſub die* 26. *Novembris*. Illud denique obſervandum & ſervandum eſt circa Præcedentiam in Proceſſionibus, quòd ſi Regulares reſtituantur ſimpliciter ad Locum, Præcedentia in dictis Proceſſionibus debetur præexiſtentibus, quia talis reaſſumptio ſeu reſtitutio habetur pro nova Fundatione, prout declaravit & ita cenſuit Sacra Rituum Congregatio *in Senogallien. Præcedentiæ*, *anno* 1696. *ſub die* 21. *Januarii*, & ſtetit in deciſis *eodem anno ſub die* 1. *Septembris*, apud Franciſcum Monacelli *in Formular. Leg. Pract. part. tit.* 6. *formul.* 19. *ſub numer.* 14. *pag.* 228. & egomet retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 3. *ſub numer. margin.* 4028.

pag.

pag. 442. nec non & altera novissima itidem mea Collatione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 1094. *pag.* 363. *juxta editionem Paternam de Anno* 1730.

§. IV.

De Praecedentia Ordinum Monachalium in Processione SS. Corporis Christi.

Licèt Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 33. *de hac Processione*, §. 5. *pag.* 405. non distinguat Regulares à Regularibus, sed indistinctè uno verbo omnes amplectatur, dicendo, quòd post Confraternitates Laicorum, deinde incedunt Religiosi: attamen, quia subdit, *prout de jure, vel consuetudine*, videtur satis superque intelligere, aliud esse jus Mendicantium, & aliud jus vel consuetudo Monachorum. Sanè, quòd Mendicantes debeant dare Monachis locum Præcedentiæ, nonnullæ firmant Constitutiones Pontificiæ, ac Decisiones Sacrarum Romanarum Congregationum. Primò igitur notandum venit, quòd Monachi Cistercienses Congregationis Beatæ Mariæ Fuliensis de Ordine S. Benedicti, in Processionibus publicis ubique sunt præferendi Fratribus Ordinum Mendicantium, à quibus idcircò non possunt dicti Monachi super præmissis molestari, sub pœna Excommunicationis Papæ reservatæ eo ipso incurrenda, prout confirmando Decretum Sacræ Congregationis super negotiis Episcoporum & Regularium deputatæ, ita etiam in Civitate Burdegalensi inviolabiliter observari & adimpleri jussit Clemens Octa- 578

vus,

vus, apud Cherubinum *in Bullar. Roman. tom.* 3. *Constitut.* 56. *ejusd. Pontific. qua incipit* Regis pacifici, *emanata anno* 1599. *sub die* 9. *Februarii*, & refert etiam Ascanius Tamburinus *de Jure Abbat. tom.* 1. *disputat.* 25. *quæsito* 8. *sub numer.* 1. *pagin.* 389. nec non & Henriquez *Privileg.* 5. *pagin. verò mihi* 421. Secundò notandum est, quòd non solùm novo & clariori Decreto, sed universali firmatur, Fratres Mendicantes semper & ubique tribuere debere Præcedentiam Monachis, ut resolvit Sacra Rituum Congregatio in Monopolitana anno 1619. sub die 3. Martii, ut refert Augustinus Barbosa *de potest. Episcopi, par.* 2. *allegat.* 78. *sub numer.* 37. & ita etiam habet dictus Tamburinus *loco supra citato, sub numer.* 9. ac egomet retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 2. *sub numer. margin.* 2025. *pag.* 331. Verum quidem est, quòd ad hoc ut dicti Monachi eam Præcedentiam consequantur in Processionibus supra Ordines Mendicantes, non debent quæstuare, ut declaravit; atque ita respondit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium *in una Silvestrinorum anno* 1617. *sub die* 19. *Maii*, apud Hieronymum Nicolium *in Flosculis ex utroque Jure libatis, verb. Præcedentia, sub numer.* 12.

Cùm autem Monachi ex superiùs dictis non 579
habeant controversias de Præcedentia in concursu Ordinum Mendicantium, videndum modò restat, quem locum inter se retineant in Processionibus, quando plures simul conveniunt Monachi diversi Ordinis, seu diversarum Congregationum. Quapropter primò dicendum occurrit, quòd Monachi Trium Fontium, & S. Crucis in Jerusalem de Urbe, præcedere debent Monachos S. Eusebii etiam de Urbe, quia illorum Ordo, qui est Cisterciensium, priùs institutus & approbatus fuit, quàm Ordo istorum, qui est Cœlestinorum, ut dixit *Rota in Romana Præcedentiæ* 24. *Maii* 1600. *coram Lancelloto*, apud Tamburinum *de Jure Abbat. tom.* 1. *disputat.* 25. *quæsito* 6. *sub num.* 5.

num. 5. Secundò notandum eſt, quòd in Proceſſionibus, quæ Veronæ fiunt, in quibus Monachi Caſſinenſes SS. Nazarii & Celſi, & Olivetani S. Mariæ in Organo, ſimul interveniunt, Præcedentia danda eſt Monachis Caſſinenſibus, & ſic in futurum ſervari mandavit, quibuſcunque non obſtantibus, perpetuumque ſilentium ſuper præmiſſis imponendum elle ambabus Partibus cenſuit & impoſuit Sacra Rituum Congregatio, apud Cornelium Margarinum *in Bullar. Caſſinen. tom.* 1. *Conſtitut.* 268. *quæ Incipit* In Cauſa, *edita anno* 1610. *ſub die* 23. *Januarii*, & egomet retuli tum in mea Collectione de Epiſcopis & Abbatibus *ſub numer. margin.* 589. *pag.* 122. tum etiam in altera itidem mea Collectione de Regularibus cujuſcunque Ordinis, *tom.* 2. *ſub numer. margin.* 1784. *pag.* 244. & ita habet dictus Tamburinus *loco ſupra citato*.

Tertiò notandum eſt, quòd Monachi Religionis origine & confirmatione poſterioris, ſi Collegialiter vivant, precedunt in Proceſſione Monachos Religionis priùs approbatæ, ſi vivant uti privati, & nullum Collegium conſtituant, etiam quòd antea fuerint ingreſſi, Gloſſ. *in cap. Statutum*; *in verb. Collect. de elect. in* 6. Innocent. *in cap. Cùm dilectus*, *ſub numer.* 5. *de elect.* Abbas *in cap. Cùm non liceat*, *ſub numer.* 2. *de præſcript.* & ex eis dixit & firmavit *Rota in S. Agatha Gothorum Præcedentiæ* 29. *Januarii* 1629. *coram Motmanno*, apud Aſcanium Tamburinum *de Jure Abbat. tom.* 3. *in fine*, *deciſ.* 112. *pag. mihi* 43. Quartò denique notandum eſt, quòd ubi viget conſuetudo, quòd Monachi in Proceſſionibus inter ſe præcedant ratione Originis & Inſtitutionis Religionis, ſervanda eſt, prout articulo plenè examinato, ad relationem Cardinalis Petrucci, ita pro Controverſia inter Monachos Camaldulenſes, & Vallumbroſanos reſpondit Sacra Congregatio Epiſcoporum & Regularium *in Forolivien. ſub die* 27. *Februarii* 1693. apud Franciſcum Monacelli

in

in Formular. Leg. Pract. par. 1. *tit.* 5. *formul.* 7. *sub num.* 28. *pag.* 155. & egomet retuli in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 1068. *pag.* 353. *juxta postremam editionem Paternam de Anno* 1730. Licèt inter Regulares Præcedentia regulanda sit juxta dispositionem Bullæ Gregorianæ, quòd scilicèt illa Religio in Processionibus præcedat, quæ priùs in Civitate seu Loco, ubi residet, fundavit & habuit Monasterium.

§. V.

De Præcedentia Cleri Sæcularis supra Regulares in Processione SS. Corporis Christi.

CLero Sæculari locum digniorem supra omnes 581
Regulares in Processionibus dandum esse, nemo est qui dubitet: siquidem mille Controversia hujusmodi sopita est Resolutionibus, quarum aliquas volumus hìc extendere, tanquam suo proprio loco. Primò enim decretum fuit, quòd post Regulares digniorem locum obtineat Clerus Sæcularis, & ita resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Messanen. sub die* 7. *Augusti* 1621. apud Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. Collect.* 207. *sub num.* 25. Secundò notandum est, quòd etiam in Regnis Hispanicis Castellæ & Legionis servandum est Cæremoniale Episcoporum quoad Generales Processiones, ita ut Fratres, seu Monachi, vel Ordines Regularium antecedant, & Presbyteri seu Clerici Sæculares subsequantur, & ultimum locum obtineant, nec mixtim cum Regularibus incedant: ideòque moneantur omnes Regularium Supe-

Superiores, ut prædicta omnia observari faciant, & numerum debitum & decentem ad Processiones mittant, non cessante quacunque prætensa consuetudine in contrarium, quam abusum esse declaravit *Sacra Rituum Congregatio de mandato Clementis Octavi*, *sub die* 30. *Augusti* 1602. apud Pascuccium *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jacobi Pignatel. par.* 2. *tit. de Præcedentia*, *pag. mihi* 150. Dictum verò Sacræ Congregationis Decretum à Clemente Octavo approbatum confirmavit Gregorius Decimusquintus *in Constitut.* 49. *qua incipit* Aliàs, *edita anno* 1622. *sub die* 3. *Augusti*, ut habet Barbosa *de potest. Episc. tom.* 2. *in fine*, *pag.* 71. *juxta edit. Venet. de anno* 1707. Sed & Clerici Regulares quoad hanc Præcedentiam cedunt Sæcularibus licèt noviter introductis, ut respondit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium *in Canten. sub die* 22. *Decembris* 1582. & postea *in Spoletana sub die* 25. *Februarii* 1598. teste Hieronymo Nicolio *in Flosculis*, *verb. Præcedentia*, *sub numer.* 14.

Tertiò notandum est, quòd clarè infertur locus dignior Clericis Sæcularibus dandus, etiam ex eo, quòd Reliquiam deferre in Processionibus pertinet quidém ad Priorem Conventus, unde ipsa Reliquia sumitur, sed reliqui Regulares debent in dictis Processionibus cedere digniorem locum Clero Sæculari, ut resolvit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1610. *sub die* 23. *Januarii*, & antea bis rescripsit, scilicèt, *sub die* 24. *Septembris* 1605. ac etiam *anno* 1608. *sub die* 19. *Aprilis*, referente Augustino Barbosa *in Summa Appostolicar. Decis. Collect.* 646. *sub numer.* 8. Et hoc idem iterum novissimè firmatum est, nempè quòd Regularibus paratis, & deferentibus in Processione Reliquias debetur Præcedentia supra Clerum Sæcularem, non tamen cæteris non paratis, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Soanen. anno* 1693. *sub die* 4. *Septembris*, apud Franciscum Monacelli *in Formular. Leg. Pract.* 582

par. 1. *tit.* 5. *formul.* 7. *sub numer.* 32. *pag.* 155. & egomet retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 3. *sub numer. margin.* 3962. *pag.* 414. ita ut nullo modo possunt Regulares, seu Monachi prætendere præcedentiam supra Presbyteros Sæculares, licèt forsan ex Sæcularium indulgentia, humanitate, seu alia quavis de causa aliter aliquando servatum fuerit; & ita, non obstante quavis contraria consuetudine, seu prætextu, servari mandavit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1630. *sub die* 7. *Decembris*, ut extenso Decreto habet Pascuccius *dicta par.* 2. *sub eod. tit. de Præcedentia*, *pag.* 150. *juxta edit. Venet. de Anno* 1716.

Nec hic finem imponimus, cùm dentur & aliæ Resolutiones in favorem Cleri Sæcularis in Processionibus: siquidem Canonicos Ecclesiæ Cathedralis vel Collegiatæ debere semper præcedere Regularibus, censuit *Sacra Rituum Congregatio sub die* 31. *Martii* 1618. apud Gavantum *in Manuali Episcopor. verb. Præcedentia*, *sub num.* 27. *in addit.* Quinimò, Collegiata Sæcularis præcedit Collegiatæ Regulari, Ceccoper. *in Lucubrat. Canon. lib.* 1. *ex num.* 215. *ad num.* 225. Pignatelli *Consult. Canon.* 26. *sub num.* 29. *&* 30. ex eis dixit & firmavit *Rota in Lucana Præeminentiarum coram Molines Decano*, apud Palmam Nepotem *Decis. Rotæ Lucensis tom.* 4. *decis.* 320. *sub num.* 7. *pag. mihi* 53. Et quod magis dat robur: si Ecclesia Matrix existat Regularis, & Filialis gubernetur per Clerum Sæcularem, licèt in publicis Processionibus Filialis debeat cedere Matri præeminentiam, adhuc tamen, quia potentior est, ac generalior distinctio Hierarchiæ Ecclesiasticæ, ordinans, ut Clerus Sæcularis præcedat Regulari, hinc dictus Clerus Sæcularis Ecclesiæ Filialis nanciscitur Præcedentiam super Ecclesiam Matricem Regularem, secundùm ea, quæ tuetur Pignatell. *tom.* 4. *consultat.* 26. *sub num.* 29. *& seqq.* ut ex eo dixit *Rota in Faventina Jurium Parochialium* 23. *Junii* 1698. coram Ansaldo, *decis.* 55. *in Annotat. sub num.* 17.

Præ-

Præmissis Resolutionibus novissimam addimus tenoris sequentis, videlicet: Cùm usque ab Anno 1663. cum subsequuta de Anno 1669. Ordinarii approbatione, in Ecclesia Parochiali S. Jacobi Apostoli Civitatis Imolensis erecta fuerit Congregatio septuaginta duorum Sacerdotum Sæcularium sub Invocatione S. Philippi Neri, qui Cotta & Biretto induti per modum simplicis Unionis pro peragendis Congregationibus, ac solemniter celebranda Festivitate eorum S. Protectoris in eadem Ecclesia congregantur, ac juxta proprium Institutum inibi Officia & Missas in suffragium Confratrum defunctorum absque ulla Eleemosynæ receptione semper celebrarunt, & occasione associationis Cadaverum ejusdem Confraternitatis cum propria Cruce seu Vexillo super omnes Regulares Præcedentiam hucusque habuerunt: Cùmque Controversiæ tam super hujusmodi Jure præcedendi, quàm deferendi propriam Crucem seu Vexillum, ab universo Clero Regulari adversùs supradictos Confratres dudum excitatæ, à Reverendissimo Domino Auditore Sanctissimi ad Sacram Rituum Congregationem remissæ fuerint; modò Eminentissimus & Reverendissimus Dominus Cardinalis Priolus Tituli S. Marci, in locum Eminentissimi & Reverendissimi Domini Cardinalis Zondadarii absentis & hujusmodi Causæ Ponentis, infrascripta Dubia inter Partes concordata, declaranda proposuit, nempè: = Primum: = *An Congregationi Sacerdotum Sæcularium sub Invocatione S. Philippi Nerii in associatione Confratrum defunctorum competat Præcedentia supra Regulares in casu &c.* ? = Secundum: = *An eidem Congregationi occasione associationis eorundem Cadaverum liceat elevare propriam Crucem in casu, &c.?* Juribus hinc inde deductis maturè consideratis, & tam in scriptis, quàm in voce, utriusque Partis Procuratoribus informantibus auditis, rescriptum fuit: *Ad Primum, & ad Secundum, Affirmativè, & ampliùs*: prout rescribendum censuit, & ita decrevit, ac servari manda- 584

vit *Sacra Rituum Congregatio in dicta Causa Imolen.* ut habetur in Folio Imolæ impresso *apud Sanctum Massam*, *Superiorum permissu* 1719. Dictum autem Folium, prout supra stat & jacet, ad me benignè transmisit unus ex illis dignissimis Sacerdotibus ejusdem Congregationis, ut eo data occasione uterer prout illicò usus sum in mea Collectione de Regularibus, quæ tunc temporis erat sub prelo, *tom. 3. sub numer. margin.* 4201.

§. VI.

De Præcedentia Cleri Sæcularis inter se in Processione SS. Corporis Christi.

Visa certissima Præcedentia Cleri Sæcularis supra omnes & quoscunque Regulares; restat modò observanda Præcedentia, quam habet vel habere debet Clerus Sæcularis in concursu inter se. Sanè Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. cap.* 33. §. 5. *pag. mihi* 405. loquens de hac Processione, dicit dumtaxat, quòd, si aderunt, succedant Regularibus Clerici Seminarii, & post eos Curati, tum Ecclesiæ Collegiatæ, & ultimo loco Clerus Ecclesiæ Cathedralis: unde supponit, quòd sine contentione unusquisque cognoscat locum suum. Certè quoad Seminaristas, quia Seminarium non est membrum Ecclesiæ Cathedralis, licèt in ea Clerici Seminarii officient, ipsos debere in publicis Processionibus primos incedere ante Clerum Sæcularem, & relinquere locum digniorem Curatis, jam resolverat Sacra Rituum Congregatio *in Capuana sub die* 1. *Septembris* 1607. apud Pascuccium *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jacobi Pignatel, par. 2. tit. de Seminario, pag.* 386.

juxta

juxta edit. Roman. sed juxta Venet. pag. 240. & egomet retuli in mea Collectione de Parochis utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 457. *pag.* 94. *juxta tertiam editionem Paternam de Anno* 1737. Sunt tamen & ipsi de Clero Saeculari, sed sicuti sunt de gradu inferiori, ita etiam primi ante reliquos in ultimo gradu ejusdem Cleri debent in Processionibus incedere. Ubi autem duae unitae sunt Cathedrales Ecclesiae, non potest Episcopus vocare Clericos alterius Seminarii, ut Processio fit solemnior: & si alternativè accedit ad suas Ecclesias ad hanc Processionem celebrandam, si in una ex duabus, in qua eo anno ad hoc se confert, non adsit Seminarium, non potest vocare Seminaristas alterius Ecclesiae Seminarium habentis, quia unaquaeque Ecclesia debet suam facere Processionem cum suo Clero.

Quia verò Caeremoniale Episcoporum nullam facit mentionem de Subdiaconis in Ordine, nec de Diaconis, neque de simplicibus Sacerdotibus, qui sunt quidem de Civitate, sed non de Cathedrali; videtur, quòd qui nullum Officium vel Beneficium habent, non teneantur ad publicas Processiones, nam sic declaravit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium *in Panormitana sub die* 23. *Novembris* 1592. licèt sint Sacerdotes, ut habet Nicolius *in Lucubrat. lib.* 1. *Canon. tit.* 31. *sub num.* 22. *V. Limita, pag.* 52. nec compelli possunt ad accedendum tales nullum Beneficium habentes, ita enim respondit Sacra Congregatio Concilii *in Messanen. sub die* 7. *Februarii* 1632. apud Corsettum *in Prax. Caremon. tract.* 1. *part.* 1. *cap.* 18. *sub num.* 23. & hoc iterum firmatum fuit, adeò, ut non sint cogendi sub poenis, prout resolvit eadem Sacra Congregatio Concilii *sub die* 16. *Aprilis* 1636. ita referente Pascuccio *dicta par.* 2. *tit. de Residentia, pag.* 353. *juxta edit. Roman. sed juxta Venet. pag.* 219. Nihilominus limitandum est ad normam subsequentium Resolutionum, nam in Processionibus solemnibus, in quibus intervenit 586

personaliter Episcopus, ut in ista SS. Corporis Christi, debent interesse, ubi tamen est solitum, ita enim rescripsit Sacra Congregatio Concilii *in Ravellen. sub die 5. Martii* 1646. apud dictum Nicolium *loco supra citato*: Servanda enim est consuetudo, ut Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi, etiam non habentes Beneficia & Officia, accedant ad Processiones publicas, ut de servitio Ecclesiæ Cathedrali ex consuetudine præstando, censuit eadem Sacra Concilii Congregatio *in Puteolana sub die 6. Julii* 1647. apud Ursayam doctissimum Almæ Urbis Advocatum *Disceptat. Ecclesiasticar. tom.* 1. *par.* 2. *disceptat.* 24. *sub num.* 11. *pag.* 163. *vel* 249. *juxta edit. Roman. vel Venet.* & specificè ac expressè de interessentia in Processionibus, attenta consuetudine, & necessitate Ecclesiæ Cathedralis, Sacerdotes, & Clericos cogi posse ab Episcopo, resolvit eadem Sacra Congregatio Concilii *in Brilinorien. sub die* 11. *Januarii* 1648. *lib.* 18. *Decretor. fol.* 236. ut testatur dictus Ursaya, *ibidem*, *sub n.* 23. *pag.* 250. Sed & novissimè, cùm à tempore, cujus initii memoria non existit, in Civitate Neriti vigeat laudabilis consuetudo, ut Ecclesiastici omnes teneantur assistere in Ecclesia Cathedrali, quando Episcopum celebrare contigerit, Aliqui de Clero ejusdem Civitatis recusantes continuare idem servitium, recursum habuerunt ad Sacram Episcoporum Congregationem, in qua proposito Dubio: *An simplices Sacerdotes, & Clerus Neriti, ut asseritur, adscripti, & non adscripti, non habentes Beneficium in Ecclesia Cathedrali, teneantur interesse in dicta Ecclesia in Diebus Pontificalibus?* Eadem Sacra Episcoporum Congregatio, referente Eminentissimo Parocciano, sub die 26. Januarii 1714. respondit: *Coadjuventur probationes super asserta consuetudine*: ergo probata sufficienter consuetudine, simplices Sacerdotes supradicti tenentur interesse Functionibus Pontificalibus, & consequenter etiam huic Processioni in Festo SS. Corporis Christi, ut de hac Resolutione aliquid dixi in mea

Col-

Collectione de Canonicis utriusque Ecclesiæ, Cathedralis scilicèt & Collegiatæ, *sub numer. margin.* 1798. *pag.* 525. *juxta secundam editionem Paternam de Anno* 1722.

Quòd si dicti Subdiaconi, Diaconi, & simplices Sacerdotes de Clero Civitatis, non adscripti, nec ullum habentes Beneficium in Ecclesia Cathedrali, interveniant vigore laudabilis consuetudinis huic Processioni in Festo SS. Corporis Christi, nullam aliam profectò habere poterunt inter se Præcedentiam nisi ratione Ordinis Sacri: & inter Clericos ejusdem Ordinis danda erit Præcedentia antianis, resolvit & declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Prænestina Præcedentiæ sub die* 13. *Augusti* 1701. apud Franciscum Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 4. *quæ inscribitur Opus Posthumum, in supplemen. ad tertium Tomum*, *sub num.* 100. *pag. verò* 133. juxta regulam illam, *qui prior est tempore, prior est jure*. Non tamen possunt simplices Sacerdotes digniorem locum prætendere ex gradu Doctoratus, quia Doctoratus est quidem consideratione dignius, sed non facit aliquem digniorem, quia dignior non dicitur is, qui est doctior, ut dixit *Rota in Cremonen. Concursus* 15. *Januarii* 1621. coram Manzanedo, *decis.* 648. *sub numer.* 4. & egomet retuli in mea Collectione de Concursu ad Parochiales vacantes, *sub numer. margin.* 225. *pag.* 62. *juxta secundam editionem Paternam de Anno* 1731. Dicti denique Subdiaconi in Ordine, Diaconi, & simplices Sacerdotes, publicis Processionibus intervenientes, si non sint de Ecclesia Cathedrali, sed de Clero Civitatis, videntur debere incedere statim post Clericos Seminarii, & quidem intererunt Superpelliceo induti. 587

Post Seminaristas si adsint, aliosque de Clero Civitatis Supradictos si interveniunt ex consuetudine, immediatè succedunt in hac Processione Curati Ecclesiarum Parochialium cum Cottis, juxta Cæremoniale Episcoporum *loco superiùs citato*. Cùm enim in utriusque Juris dispositione Præemi- 588

nentiæ concedantur digniori, juxta text. *in cap. statuimus, de major. & obed. in lib.* 1. *& toto tit. C. ut dignit. ord. serv. lib.* 12. *& l. ut gradatim, ff. de muner.* ideò rectè Parochi ponuntur hoc loco, ut gradatim Præcedentiam obtineant Ecclesiæ Collegiatæ, prout dixit *Rota in Burgen. Praeminentiarum* 16. *Martii* 1671. coram Rondinino, *decis. recent. par.* 17. *decis.* 87. *sub numer.* 3. *& seq* Imò, quia in hac Processione intervenit Capitulum Cathedralis, benè Præcedentia debetur Beneficiatis ejusdem supra Parochos, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Taurinen. sub die* 2. *Octobris* 1683. apud Monacelli *dicta part.* 4. *in supplemen. ad III. tom. pag.* 133. *sub num.* 103. Inter se autem, ille Parochus præcedere debet, qui prior fuit assumptus ad regimem suæ Parochialis: de Jure enim is præcedit, qui in labore est antiquior, instar Militiæ, *l.* 2. *C. de offic. Magistr. l. fin. C. de tyron. sub numer.* 2. Cyriac. *controvers.* 201. *sub numer.* 44. Seraphin. *decis.* 326. *sub num.* 3. & resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Maceraten. Precedentia*, *referente Eminentissimo Sacchetto*, atque habetur in Statuto Cleri Romani, *in capit.* 2. *sub* §. 6. ut habet Pascuccius *in Compend. ad Consult. Canon. Jac. Pignatel. part.* 2. *titul. de Precedentia*, *pag.* 253. *vel* 157. *juxta edit. Roman. vel Venet.* Sed inter plures Parochos, sive Regulares sive Sæculares, attendendam esse prærogativam Ecclesiarum, non verò Regulæ quoad Præcedentiam, declaravit Sacra Rituum Congregatio *sub die* 21. *Martii* 1609. apud Gavantum *in Manuali Episcopor. verb. Precedentia*, *in additione*, *sub num.* 31. & egomet retuli in mea Collectione de Parochis utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 465. *pagin.* 96. juxta tertiam editionem Paternam de anno 1737.

Dicti tamen Parochi in Processionibus non debent incedere inter Canonicos, sed separatim, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Matherana sub die* 12. *Maii* 1612. apud Corsettum *in Prax.* 589

Care-

Cærimon. tract. 2. par. 1. sect. 1. in addit. sub. nu. 15. & antea retulerat Barbosa *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Rector , Collect. 629. sub numer.* 3. Unde Cæremoniale Episcoporum *lib. 2. capit.* 33. §. 5. *pagin.* 405. eos separat , dum facit priùs incedere Parochos , deinde Canonicos Collegiatarum . Præcedentia autem , quæ debetur Parochis perpetuis , eadem debetur Parochis & Curatis amovibilibus ad nutum , quia etiam hi gaudent prærogativis Parochorum perpetuorum , ut ex responsione Sacræ Rituum Congregationis *in una Comen. sub die* 27. *Martii* 1706. dixit Monacelli *par.* 4. *seu Opere posthumo in supplem. ad III. Tom. sub numer.* 105. *pagin.* 133. Romæ verò Vicario perpetuo S. Joannis Lateranensis debetur Præcedentia super cæteros etiam Rectores perpetuos Parochialium Almæ Urbis , prout Eminentissimo Carpineo Ponente , resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Romana sub die* 13. *Junii* 1693. apud Eminentissimum Petram in eruditissimis semperque laudandis Commentariis ad Constitutiones Apostolicas , *tom.* 1. *Constitut.* 2. *Paschalis II. sub numer.* 45. *pagin.* 377. *juxta edit. Roman.* & egomet retuli in mea Collectione de Vicariis utriusque Cleri , *sub numer. margin.* 627. *pagin.* 177. Cæterùm in hac Processione SS. Corporis Christi accedere debent etiam Curati Religionis Hierosolymitanæ, eo quòd tenentur ad omnes Functiones , ad quas cæteri Curati , ut resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Caesenaten. sub die* 28. *Aprilis* 1599. teste Gavanto *in Manuali Episcopor. verb. Parochorum munera , sub numer.* 31. Qui autem sunt extra Civitatem ; in Locis , in quibus habent Plebem , non tenentur huic Processioni intervenire , ut habetur ex Nicolio *in Lucubrat. lib.* 1. *Canon. titul.* 31. *sub num.* 22. *IV. Limina , pagin.* 52. Sanè non potest Episcopus cogere Clerum totius Diœcesis ad interessendum Processioni solemni in hac Solemnitate SS. Corporis Christi , prout *ad cap.* 13. *Concil. Trident. sess.* 25. declaravit & ita censuit

Sacræ

Sacra Concilii Congregatio *in Forosempronien. sub die* 4. *Maii* 1652. apud Pascuccium *par.* 2. *tit. de Processionibus*, *pag.* 163. *juxta edit. Venet.*

Ne verò discedamus ab ordine, quem in hac 590
Processione SS. Corporis Christi præscribit Cæremoniale Episcoporum, præmissis Ecclesiarum Parochialium Curatis, veniunt succèssivè Ecclesiæ Collegiatæ cum suis Insignibus aliàs deferri solitis. Hæ autem Collegiatæ Ecclesiæ non solùm semper præcedere debent Regularibus; ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Firmana Terræ Victoriæ sub die* 31. *Martii* 1618. apud Barbosam *de Canonic. & Dignitat.* ut dixi in mea Collectione de Canonicis utriusque Ecclesiæ *sub numer. marg.* 430. *pagin.* 126. verùm etiam Ecclesia Collegiata etiam simplex, præcedit Ecclesiis Parochialibus, etiamsi, antequam erigeretur, illis cederet, ut dixit *Rota in Burgen. Praeminentiarum* 8. *Februarii* 1677. coram Bourlemont, *decis. recent. part.* 19. *tom.* 2. *decis.* 469. *sub num.* 25. & hoc antea decreverat Sacra Rituum Congregatio *anno* 1620. *sub die* 4. *Aprilis*, referente Gavanto *in Manuali Episcopor. verb. Præcedentia*, *sub num.* 26. *in addit.* & postmodum eadem Sacra Congregatio iterum resolvit, Canonicos Collegiatæ in omnibus esse præferendos, Parocho etiam Matricis Ecclesiæ, *anno* 1666. *mense Augusti*, ut habet Pascuccius *in Compend. ad Consult. Canon. Jac. Pignatel. part.* 1. *tit. de Funeribus*, *pagin.* 315. *vel* 194. *juxta edit. Roman. vel Venet.* & ex me tradit quoque La Croix *in Theolog. moral. tom.* 2. *tract.* 4. *sub num.* 2055. *Decreto* 153. & multò magis, si Ecclesia Collegiata est insignis; nam respectu Parochialium debet tanquam dignior locum habere à Curatis in Processionibus, ut ex *cap. statutum* 22. *ubi Gloss.* dixit & firmavit *Rota in Burgen. Praeminentiarum* 16. *Martii* 1671. coram Rondinino, *decis. recent. part.* 17. *decis.* 87. *sub num.* 4. sed & novissimè, cùm Genuæ in Liguria, Parochi Urbani prætenderent Præcedentiam supra Collegiatam insignem

S. Ma-

S. Mariæ Vinearum, proposito Dubio: *An Canonicis dicta Collegiatæ debeatur Præcedentia adversus Parochos Urbanos?* Sacra Rituum Congregatio in Causa Januen. Præeminentiarum, ad relationem Eminentissimi Barberini, sub die 19. Julii 1710. ad secundum Dubium respondit: *Affirmativè*: ut habet Ursaya, qui in hac Causa egregie scripsit ad favorem ejusdem Collegiatæ, *Disceptat. Ecclesiast. tom. 1. par. 1. disceptat. 6. sub num. 192.*

Cùm autem Cæremoniale Episcoporum loquens de hac Processione SS. Corporis Christi, utatur numero plurali, & idcirco dicat, *tum Ecclesiæ Collegiatæ*, omnes, quotquot sunt, interesse tenentur. Quapropter si plures sint, & simul accedant, cæteris paribus quoad præcendentiam attenditur tempus erectionis: est enim indubitatum, quòd Collegiata Ecclesia nuper fundata nullam habet Præcedentiam super antiquiores, ut resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Nolana sub die* 29. *Maii* 1601. ex Nicolio *in Flosculis, verb. Collegiata, sub num.* 2. & inter alios probat Cardin. de Luca *in Miscel. Eccles. discur.* 45. *sub num.* 6. Ex eo verò, quòd Collegiata recentèr erecta obtinuerit usum Cappæ, non ideo debet obtinere digniorem locum in Processione supra alias prioritatem temporis habentes in fundatione: usus enim Cappæ nullam importat præeminentiam seu superioritatem, sed tantùm denotat personarum ornamentum, juxta doctrinam Ceccoperii *Lucubrat. Canonic. libr.* 2. *sub numer.* 93. cujus verba registravit Franciscus Maria Pittonius, doctissimus priùs Almæ Urbis Advocatus, deinde dignissimus Auditor Benedicti Papæ Decimitertii, & de ejus meritis aliqua dixi in Vita ejusdem Pontificis: registravit inquam *disceptat. Ecclesiast.* 49. *sub numer.* 9. Hoc autem Romæ est in Praxi, nam Collegiata S. Mariæ ad Martyres, seu Rotundæ, quamvis non habeat usum Rocchetti, neque Cappæ magnæ, neque Almutiarum, nihilominùs in Processionibus, ratione suæ antiquitatis præcedit omnes

mnes alias octo Collegiatas ejusdem Urbis, quarum major pars habet proprium & honorificum signum distinctum, & propriam Almutiam.

Non est tamen sola antiquitas Ecclesiæ Collegiatæ, quæ deferat Præcedentiam supra alias, 592
nam datur & recentior, quæ præcedit antiquioribus: siquidem illa, quæ est insignis ab ejus erectione, habet digniorem locum supra alias Collegiatas licèt antiquiores, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio anno 1612. *sub die* 24. *Martii*, apud Gavantum *in Manuali Episcopor, verb. Præcedentia*, *sub num.* 21. *in addit.* licèt enim Canonici Collegiatarum insignium sint posteriores in erectione, & creati absque ullius præjudicio, eo tamen ipso, quòd Ecclesia est effecta insignis, gaudet privilegiis Ecclesiarum insignium, & consequenter potitur loco digniori supra Collegiatam non insignem, inquit Nicolius *in Lucubrat. tom.* 2. *Canon. lib.* 1. *titul.* 33. *sub numer.* 3. *pag. mihi* 53. Et hoc novissimè firmatum est, nam cùm Genuæ in Liguria acerrimè contenderent de Præcedentia in Processionibus duæ Ecclesiæ Collegiatæ, una scilicèt S. Mariæ Vinearum, altera verò SS. Fabiani & Sebastiani de Carignano, Causa delata fuit ad Sacram Rituum Congregationem, in qua proposito Dubio: *An constet de Collegialitate cum qualitate Insignitatis S. Mariæ Vinearum Genuæ: & an Canonicis ejusdem Ecclesiæ debeatur Præcedentia in Processionibus adversùs Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ SS. Fabiani & Sebastiani de Carignano ejusdem Civitatis?* Eadem Sacra Rituum Congregatio, perpensis & benè maturatis utriusque Partis rationibus, sub die 19. Julii 1710. respondit *Affirmativè in omnibus*, ut habet Scriptor egregius in hac Causa Dominicus Ursaya *Disceptat. Ecclesiast. to.* 1. *par.* 1. *disceptat.* 6. *sub nu.* 192. ubi tamen disceptatione septima ait, quòd Causa sic decisa, remissa postmodum fuit ad Sacram Congregationem particularem à Clemente Undecimo deputatam, quæ

die

die 17. Augusti 1714. rescipsit, *Ad Sacram Congregationem Rituum pro nova Audientia*: In hac tamen nova Audientia, de qua nihil Ursaya, Sacra Rituum Congregatio stetit in decisis *anno* 1716. 19. *Julii*, prout refert eruditissimus Sacerdos noster, de Republica Litteraria optimè meritus, mihique in amicitiam conjunctissimus, Nicolaus Coleti *in additione ad Ughellum in Italia Sacra*, *tom.* 4. *Provinc.* 8. *de Januen. Episcop. pag.* 1836. Quia verò duplex datur Ecclesiæ Collegiatæ Insignitas, à Jure, scilicet, & ex Privilegio; & cùm Insignitas Juris sit dignior Insignitate Privilegii, ideò Collegiata antiquior, quæ habet Insignitatem à Jure, præfertur habenti Insignitatem ex Privilegio posteriorem, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Novarien. anno* 1700. *sub die* 8. *Maii*, & antea rescripserat in una Civitatis Castellanæ *eodem anno* 1700. *sub die* 13. *Februarii*, apud Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 1. *tit.* 2. *formul.* 4. *sub num.* 22. & egomet retuli in mea Collectione, de Canonicis utriusque Ecclesiæ, Cathedralis scilicet & Collegiatæ, *sub numer. margin.* 1597. *pag.* 453. *juxta secundam editionem ex anno* 1722. Collegiata denique Sæcularis præcedit Collegiatæ Regulari, ut clarè patet ex superiùs dictis de Præcedentia Cleri Sæcularis, ubi attulimus Sacræ Rotæ Decisionem *in Lucana Preeminentiarum* 12. *Martii* 1703. coram Molines Decano.

Ultimum & digniorem locum habet Clerus Ecclesiæ Cathedralis: in utriusque enim Juris dispositione Præeminentiæ conceduntur digniori, juxta text. *in cap. statuimus, de major. & obed. in l.* 1. *& tot. tit. C. ut dignit. ord. servet. lib.* 12. *& in l. ut gradatim, ff. de muner.* Notandum tamen hoc loco venit, quòd cùm hæc Processio SS. Corporis Christi sit publica & universalis quæ incipit in una Ecclesia, & in ea terminatur, cum accessu Capituli Collegiatæ, & in qua unum Corpus incedit separatum ab altero: illud, quod incedit ultimum 593

timum & unitum cum Episcopo suo Capite, facit manifestè dignoscere esse Capitulum Cathedralis, & ideo inter signa Cathedralitatis refertur, Pax Jord. *variar. lucubr. tom.* 2. *lib.* 11. *tit.* 2. *sub n.* 69. Emerix *decis.* 372. *sub numer.* 6. & dixit atque firmavit *Rota in Placentina Cathedralitatis coram Molines Decano*, apud Franciscum Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par.* 4. *in fine, decis.* 11. *sub numer.* 33. *&* 36. & refert etiam Josephus de Prosperis *post Tract. de Territor. separ. decis.* 21. *pag. mihi* 283. Quia tamen omnes Canonici Cathedralis & Dignitates induunt Sacras Vestes in hac Processione, ideo pauca de eorum Præcedentia suo loco dicemus.

§ VII.

De egressu, & incessu Processionis in Festo SS. Corporis Christi.

PRocessionem hodiernam locum principem habere inter publicas & generales, nemo est qui ambigat: est enim Processio de SS. Corpore Christi. Quapropter solemnissimam vocat Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 12. *sub num.* 3. mirabilem verò nuncupat Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremon. par.* 4. *cap.* 16. *artic.* 1. *sub num.* 1. *pag.* 268. triumphalem autem nominat Quartus *in Tract. de Process. sect.* 2. *punct.* 11. *pag. mihi* 28. & præcipuam hujusce Festi cæremoniam dicit Grancolas *in Commentar. ad Breviar. Roman. lib.* 2. *cap.* 81. *vers. Quoad Processionem, pag.* 565. Itaque decentiori, quo fieri potest, apparatu Ecclesia est ornanda, ut nobiliori induta suppellectile, illa ap- 594

pareat

pareat formosa Regina, de qua Regalis Propheta, *in vestitu deaurato, circumdata varietate*. Altare præsertim, in quo exponendum est SS. Sacramentum, diligentiori ornatu decoretur, in eoque copiosus ardeat numerus candelarum. Quia verò ubicunque Processio est, dicitur Ecclesia, etiam omnes Viæ, per quas est transitura, adornari debent aulæis, pannis, picturis sacris, floribus, frondibusque virentibus. Altaria quoque hinc inde in publicis viis & Plateis erigantur, auro, argento, gemmisque micantia, prout tribus in Urbibus Germaniæ fieri vidi in tribus itineribus per illud Regnum à me olim susceptis. Itidem è fenestris Domorum perpulchra ornamenta cernantur pendentia, ut sicuti Processio est triumphalis, ita tota Civitas referat speciem triumphi. Arcus item, quos Triumphales vocant, si locis congruis aptè disponantur, cum Versibus, Emblematibus, & mysticis Figuris, erit admodum laudabile, inquit Bauldryus *ibidem*, *artic.* 2. *sub num.* 2. *pag.* 269. Certè Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 33. §. 1. *&* 2. *pag.* 404. sic revera habet: *Cura erit Episcopi pridie hujus Diei, vel etiam per aliquos dies ante, demandare Magistris Ceremoniarum, vel alteri, ad quem forsan secundùm Loci consuetudinem hujusmodi cura spectabit, ut omnia decenter, & diligenter præparentur, & prævideantur, nempè, ut Via, per quas Processio transire debebit, mundentur, & ornentur*. Et revera, tum in *Clem. unic. de Reliq. & vener. Sanct.* (in qua confirmatur Constitutio Urbani Quinti) quàm etiam in Concilio Tridentino *sess.* 13. *cap.* 5. dicitur, quòd hoc Festum ab omnibus Christi fidelibus celebrari debet cum majori solemnitate, religiositate, & decore, quo fieri potest, & ex eis sumpsit Braschius *in Promptuario Synodali cap.* 29. *sub num.* 33. & hoc etiam intelligitur, tam quoad ea, quæ intra ipsam Processionem servanda, quàm itidem ad ea, quæ extra Processionem, sed pro ipsa Processione in Viarum ornamentis fieri debent. Semitarum verò pavimen-

vimenta deberent etiam floribus sterni, & præsertim in transitu SS. Sacramenti. Dicti tamen flores ne projiciantur ex alto Domorum, nam ex hoc minui potest devotio tum incedentium, tum etiam spectatorum: & multo minus projiciendi sunt in faciem Cleri Sæcularis vel Regularis, nec tamen contra sic projicientes comminanda est excommunicatio ipso facto incurrenda, ut statuta prohibitione, pœnam sustulit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium *in Callien. Synodi sub die* 20. *Januarii* 1710. apud Ursayam *Disceptat. Ecclesiast. tom.* 5. *par.* 2. *disceptat.* 16. *sub num.* 71. *pag.* 176 *juxta edit. Venet.*

Hisce præmissis, & finita Missa, sive solemni 595
per primam Dignitatem vel digniorem Canonicum cantata, ipso Episcopo assistente: vel Missa privata per eundem Episcopum lecta, cum consecratione Hostiæ pro hac solemni Processione, & cum cæremoniis post Communionem, genuflexionibus, & reverentiis erga Sanctissimum Sacramentum super Altare positum, juxta Cæremoniale Episcoporum *dicto cap.* 33. §. 15. *&* 31. *pag.* 409. *&* 414. tunc, vel etiam ante, si opus erit, incipiet Processio incedere, secundùm ordinem fusè superiùs descriptum, & hìc summariè renovandum, pulsantibus continuò Campanis non solùm Ecclesiæ Cathedralis, sed etiam aliarum: per quarum limites transit ipsa Processio, donec terminetur. Diximus, quòd *finita Missa* incipit Processio, nam Missa in hac die solemnitatis SS. Corporis Christi, non debet cantari post absolutam Processionem: & hujusmodi consuetudo, uti à Cæremonialis dispositione aliena, omninò abroganda est, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Albiganen. anno* 1662. *sub die* 3. *Junii*, apud Reverendissimum P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *part.* 2. *in Indice*, *sub num.* 305. Præcedent igitur Confraternitates Laicorum, deinde Regulares, postmodum Clerus, hoc est, primò Minister portans Crucem Ecclesiæ Cathedra-

dralis, medius inter duos Clericos portantes duo candelabra cum candelis accensis. Deinde, si aderunt, Clerici Seminarii, aliique de Clero Civitatis juxta consuetudinem, & post eos Curati Ecclesiarum Parochialium cum Cottis, tum Ecclesiæ Collegiatæ, & ultimo loco Clerus Ecclesiæ Cathedralis, cujus Ecclesiæ saltem octo Beneficiati, seu Mansionarii erunt parati cum Pluvialibus albis pro deferendis Hastis, Baldachino in principio Processionis, ut infra dicetur, deinde ibunt ante Canonicos. Omnes similiter Canonici unà cum Dignitatibus erunt parati paramentis albis sibi competentibus, incipiendo à junioribus & inferioribus, hoc ordine, videlicèt, primò Subdiaconi & Diaconi cum Tunicellis & Dalmaticis, deinde Presbyteri cum Planetis, & ultimo loco Dignitates cum Pluvialibus, & omnes in manibus teneant candelas accensas. Notandum hic est, quòd Primicerius, licèt dubitetur an sit Dignitas, debet tamen in Processione capere Pluviale ut Dignitas, non verò Planetam sicut Canonicus, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Capuana*, *sub die* 28. *Aprilis* 1607. apud Barbosam *de Canonic. & Dignitat. cap.* 9. *sub num.* 9. Si erit Archiepiscopus, portabitur immediatè ante prædictos octo Beneficiatos paratos, & Canonicos, per aliquem Subdiaconum paratum, medium inter duos Acolythos ceroferarios, Crux Archiepiscopalis.

Processio tamen ita foris incedat, ut sine ulla interruptione nonnulli intra Ecclesiam remaneant egressuri, & præsertim Clerus Cathedralis. Interim accedent ad Episcopum duo Acolythi cum duobus thuribulis, & ministrante naviculam Presbytero assistente absque osculo cochlearis & manus, Episcopus Pluviali albo indutus, stans cum Mitra, sine benedictione imponet thus in prædictis duobus thuribulis. Quo facto, accedat ad Altare, ubi deposita Mitra, genuflexus super pulvino ante SS. Sacramentum, accepto è mani- 596

bus prædicti Presbyteri assistentis uno ex duobus thuribulis, thurificabit triplici ductu SS. Sacramentum. Tum per Magistrum Cæremoniarum imponetur super humeros ejus velum perpulchrum, & Diaconus assistens à dextris, accedet ad Altare, & cum debitis reverentiis accipiet Ostensorium cum SS. Sacramento de Altari, & illud in manibus Episcopi genuflexi collocabit, cui nec manum osculabitur, nec ullam tunc faciet reverentiam, sed statim atque in ejus manibus ipsum Sacramentum reliquerit, genuflectet. Tunc Cantores incipient Hymnum *Pange lingua gloriosi, &c.* Quia tamen Cæremoniale Episcoporum loquens de hac Processione, nullum assignat locum Cantoribus, ideo Episcopus, Dignitates, & Canonici Cathedralis Vigiliensis supplicarunt Sacræ Rituum Congregationi declarari, ubi, & quomodò incedere debeant Cantores in Processione SS. Corporis Christi? Et Eminentissimi Patres responderunt, *servandum esse Cæremoniale Episcoporum in cap. 2. lib. 1. & alibi, eosque Superpelliceo indutos incedere debere, hac die* 8. *Octobris* 1650. ut refert Thomas Pascuccius *in Compend. ad Consult. Canon. Jac. Pignatel. par. 2. tit. de Præcedentia*, *pag.* 248. *vel* 152. *juxta edit. Roman. vel Venet.* sed in dicto capite secundo Libri primi collocantur Cantores immediatè ante Canonicos: ergo etiam in hac Processione. Eorum autem Magister debet cum eis incedere, non verò cum Beneficiatis, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Urbevetana sub die* 20. *Novembris* 1610. & iterum *in eadem sub die* 15. *Januarii* 1611. prout egomet retuli in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 341. *pag.* 102. Non convenit tamen cantare Cantiones vulgari sermone, ut de hoc Festo SS. Corporis Christi dixit & respondit eadem Sacra Rituum Congregatio *in Abulen. sub die* 21. *Martii* 1609. apud Nicolium *in Flosculis*, verb. Cantus, sub numer. 1. & ita etiam habet Barbosa *in Summa Apostolic. Decis. verb.*

Cor-

Corporis Christi Festivitas, *Collect.* 231. *sub num.* 4. & omnium novissimus idem refert P. Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice*, *sub num.* 9: Cavendum etiam erit, ne in hac Processione actus scenici, vel ludicri, & indecori intermisceantur, sed omnia cum gravitate, & devotione fiant, & procedant: Dum autem Cantores per viam, & extra Ecclesiam cantant illam stropham Hymni *Tantum ergo Sacramentum*, non genuflectitur; ubi enim multus est Clerus, ut in hac Processione, posset, & malè interrumpi Processio; ait Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 8. *rubr.* 9. *litt.* r. melius tamen erit, si illa stropha taceatur in via, & dicatur ante Altare in repositione.

Incæpto in Ecclesia dicto Hymno *Pange lingua gloriosi*, Episcopus cum SS. Sacramento surget: & Diaconi assistentes hinc inde, fimbrias anteriores Pluvialis elevabunt. Deinde ipse Episcopus versa facie ad Populum, incedet sub Baldachino, detecto capite portans manibus suis SS. Sacramentum in Ostensorio inclusum, medius inter dictos duos Diaconos assistentes: & per viam Processionis semper aliquos Psalmos vel Hymnos submissa voce recitabit, respondentibus iisdem duobus Diaconis assistentibus. Immediatè tamen ante Baldachinum ibunt duo Acolythi cum duobus thuribulis, continuè SS. Sacramentum per viam thurificantes. Sed ante dictos duos Acolythos immediatè ibit Minister de Baculo serviens, seu juxta Loci consuetudinem, Dignitas, vel Canonicus paratus Pluviali, Baculum prædictum a terra elevatum, ambabus manibus portans: Post Episcopum verò succedet immediate Minister cum cotta & velo ad collum, Mitram manibus gestans. Deinde incedent, si aderunt, omnes illi Prælati, de quibus loquitur Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 33. §. 10. & 11. *pag. mihi* 407. Quia verò supra dictum est, quòd Episcopus debet manibus suis SS. Sacramentum gestare, 597

KK 2 no-

notandum idcircò est, quod SS. Sacramentum in Tabernaculo seu Ostensorio inclusum, non est deferendum Sacerdotum humeris, sed manibus tantùm Celebrantis, non obstante quavis consuetudine, quam abusum esse declaravit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1618. *sub die* 2. *Junii*, apud Gavantum *tom.* 2. *par.* 4. *tit.* 12. *sub numer.* 4. & refert Barbosa *de potest. Parochi*, *par.* 2. *cap.* 20. *sub num.* 50. ac etiam Bauldryus *in Man. Sacrar. Caremon. par.* 4. *cap.* 16. *art.* 3. *sub num.* 10. *pag.* 272. & egomet retuli in mea Collectione de Sacris Ritibus, *sub numer. margin.* 432. *pag.* 126. ac ex me tradit La Croix *in Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 4. *sub num.* 2055. *Decreto* 9. Duas tamen legi recentiores Sacræ Rotæ Decisiones tenoris sequentis, videlicèt: *Permissa ab Innocentio Undecimo anno* 1686. *& voto Sacra Rituum Congregationis, Capitulo Hispalensi vetusta consuetudine deferendi Venerabile Sacramentum, in illius annua Solemnitate, super pretiosa Structura Machina, non licèt Archiepiscopo illam impedire, pratendendo eundem Eucharisticum Panem propriis manibus gestare: Confirmationes autem Apostolica in ordine ad Caremoniale, nunquam intellexerunt tollere & infringere consuetudines centenarias & immemorabiles*, ut dixit & firmavit *Rota in Hispalen. Processionis super secundo Dubio*, 28. *Julii* 1700. *coram Ansaldo*, apud Scarfantonum ad Ceccoperium *tom.* 1. *in fine*, *decis.* 41. *&* 42. *pag.* 159. Hæc tamen Resolutio, quæ est particularis non extenditur ad Ecclesiam universalem, in qua ex superiùs dictis est prohibita delatio SS. Sacramenti super humeros Sacerdotum: unde laudandus est quidam Auctor, quem tacito nomine corrigit Jacobus Eveillon Canonicus Andegavensis in suo Libro de Processionibus Ecclesiasticis Parisiis impresso 1651. *cap.* 25. *de Proces. in Festo Corpor. Chr. pag.* 261. eo quia in media Gallia scripsit contra usum hujusmodi Machinæ in humeris gestandæ, nam benè dixit, dum eam vocavit corruptelam & abusum.

Ha-

Hastas autem Baldachini, sub quo Episcopus defert manibus suis Sanctissimum Sacramentum, portabunt per totam Ecclesiam octo illi Beneficiati ex dignioribus, parati, ut supra dictum est, & in Porta Ecclesiæ illas relinquent in manibus Laicorum: iisque hastis sic relictis, ipsi Beneficiati præibunt ad locum suum, idest, ante Canonicos paratos. Illi autem Laici Hastas Baldachini delaturi, debent esse Viri in Loco illustriores: & ne in delatione dictarum & ut dignior locus agnoscatur, ordinem sumimus ex Cæremoniali Episcoporum *lib. 1. cap. 14. §. 2. pag. mihi* 92. est igitur sequens, videlicet: Dignior ferat primam hastam, quæ est ante Episcopi dexteram: secundus alteram, quæ est prima ante Episcopi sinistram: tertius aliam, quæ immediatè est sub prima à parte dextera: quartus aliam, quæ succedit primæ à parte sinistra: quintus tertiam hastam à parte dextera: sextus tertiam à parte sinistra, & sic deinceps: sed Cæremoniale supponit octo hastas, & ideo post sexta dicit *& sic deinceps*: At quia plerumque Baldachinum habet sex tantùm hastas, extenditur ordo sex hastarum; & si octo habeat, docet ordinem ex dictis sumendum: ita ut minùs digni habeant postremas hastas post tergum Episcopi. Deinde, si via sit longior, distribuendum erit onus ferendi hastas prædictas cæteris Civibus & Nobilibus Civitatis, seu Officialibus, vel Sodalitatibus, aut aliis pro Locorum consuetudine, Judicio Episcopi moderanda, ubi opus videbitur, ne rixæ aut contentiones oriantur. Quòd si inter digniores & illustriores; plures essent, qui de æquali gradu aut præeminentia contenderent, adeo ut in omnibus his primo loco hastæ Baldachini assignari nequirent, relinquitur his ultimus locus, idest, ubi Processio jam pervenit ad Ecclesiam, talis enim locus reputatur primo æqualis. Procedendum tamen est prudenter, ne contentio fiat inter eos, quis eorum sit major. Gravi tamen passu incede- 598

re debent, ipsum semper Baldachinum supra SS. Sacramentum, & Celebrantem deferentes.

599 A Lateribus Baldachini hinc inde ibunt octo Capellani cum cottis, qui in Missa servierunt, quatuor pro qualibet parte, portantes eadem funalia attensa, quæ servierunt pro Missa. Quod si solitum sit, ut Priores Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti intortitia deferant à dictis lateribus Baldachini, non est improbanda, sed servanda hæc consuetudo, dummodò tamen eant post Canonicos, non verò ante eos, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1616. *sub die* 30. *Ianuarii*, apud Gavantum *in Manuali Episcopor. verb. Processio*, *sub numer.* 39. & dummodò major pars Confratrum incedat ante in loco suo, ut respondit eadem Sacra Rituum Congregatio *in Nepesina anno* 1608. *sub die* 10. *Maii*, teste Barbosa *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Confraternitas*, *Collect.* 207. *sub num.* 33. Pluribus autem quamvis à Ceremoniali Episcoporum sit, quà par est, cura omni præcautum, quatenùs hæc Processio solemnis in Festo SS. Corporis Christi, religiosè semper & honorificentissimè habeatur, luminibus præsertim adhibitis à Clero & Populo deferendis: verumtamen, cùm, quæ deferri solent, lumina aperta gestentur, eaque non raro, vento, aut pluvia improvisò superveniente, extincta omnia remanere videantur: ne idcircò (quod incongruum satis esset, atque Augustissimo Domino indecentissimum) lumina tunc debita desiderentur, curent Episcopi, & cum eis Sacrarum Cæremoniarum Magistri advigilent, ut, per quos pertinet, quatuor saltem cum suis hastis Laternæ, quæ tamen aliis sint nobiliores, comparentur, & suis semper cum intùs accensis candelis, hinc inde circa Celebrantem, qui Sacramentum gestat, in posterum deferantur: *Ita Benedictus* XIII. *in Concil. Rom. tit.* 15. *cap.* 7.

600 Licèt autem Cæremoniale Episcoporum *lib.* 2. *cap.* 33. *per tot.* nullam faciat mentionem de Sella ge-

la gestatoria, potest nihilominùs Episcopus ea uti, & post se deferre etiam in hac Processione SS. Corporis Christi, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1657. *sub die* 15. *Septembris*, *in Granaten.* in qua jussit servari Decretum emanatum *anno* 1608. *sub die* 10. *Maii*, ut refert Pascuccius *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatell. par.* 1. *tit. de Episcopo*, *pag.* 257. *vel* 159. *juxta edit. Rom. vel Venet.* ubi etiam validam reddit rationem, quia scilicèt dicta Sella gestatoria est de Ritibus, & illius usus arbitrarius Episcopo in quocunque loco magis apto, & per Concilia Canonicasque Sanctiones designato ad ministrandum: præsertim quando est eadem, qua utitur in Ecclesia, & quam Concilium & Canones dicunt esse de Dignitate, *cap. Episcopus in Ecclesia* 95. *dist. ex Concil. Carthagin.* & usus ejus in Stationibus reputatur, ac si esset in Ecclesia ipsa, quia Processio ab exitu usque ad reditum unicus dicitur actus, non minùs, ac si in ipsa Ecclesia perficeretur: ideoque Loca, per quæ Processio transit, tanquàm Ecclesia considerantur: unde inter contendentes de Præcedentia, locum semper eundem ab unoquoque tenendum in itinere & stationibus, quem in ipsa Ecclesia habet, dixit *Rota in Cæsaraugustana Præminentiarum*: & egomet retuli in mea Collectione de Episcopis & Abbatibus utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 1270. *pagin.* 271.

Quòd si Procesio sit longior, potest Episcopus in aliqua Ecclesia, & super illius Altare deponere SS. Sacramentum, & aliquantulùm quiescere, & ibidem, antequàm discedat, thurificare SS. Sacramentum, & Orationem de eodem cantare: quod tamen non passim in singulis Ecclesiis, vel ad singula Altaria, quæ forsitan per viam constructa & ornata reperiuntur, faciendum est, sed semel tantùm, vel iterum, arbitrio Episcopi, ut concedit Cæremoniale Episcoporum *libr.* 2. *capit.* 33. §. 22. *pag. mihi* 412. In prædictis autem Ec- 601

clesiis aut Altaribus paratis, Diaconus genuflexus accipit de manibus Episcopi SS. Sacramentum, illud ponit super Corporale priùs explicatum, & ministrat deinde incensum Episcopo de more: Episcopus verò genuflexus ter incensat: & interim, & non priùs, dum inchoatur incensatio, Cantores poterunt cantare, *O salutaris Hostia, quæ Cœli pandis ostium*, præsertim tempore Belli, nam in hac stropha invocatur Divinum auxilium, unde immediatè ibi sequitur, *Bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium*: Vel cantari poterit alia stropha sumpta ex Hymno Matutini, *Panis Angelicus fit panis hominum*, ibi enim admiramur Christi in Sacramento existentis benignitatem, nam cùm apud ipsum nulla sit exceptio Personarum, omnibus se tradit manducandum, & ideò prosequimur, *o res mirabilis! manducat Dominum pauper, servus, & humilis*. Non tamen videtur cantandum *Tantum ergo Sacramentum*, quod reservandum censeo in fine Processionis, reposito SS. Sacramento super Altare Cathedralis. Cantata una, vel altera ex prædictis duabus strophis, subdunt Cantores Versiculum *Panem de Cœlo*, cui addant *Alleluja*, in tota etenim hac Octava addendum esse præcepit Clemens Undecimus *in Bullar. Rom. noviss. tom. 8. par.* 2. *Constitut.* 9. §. 21. deinde Episcopus dicit Orationem de SS. Sacramento, qua finita, Episcopus accipit à Diacono Ostensorium, & Processio incedit. At quia modò sermo est de Altaribus per viam ornatis, venit ad nostram rem consuetudo illa Cathedralis Brixinensis, quam animadversione dignam dicit Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Roman. titul.* 80. *sub num.* 24. *pagin.* 337. & de qua loquitur Sacerdotale illius Ecclesiæ *dist.* 5. *capitul.* 10. *sub num.* 13. *ad pag.* 169. ubi inter varias ordinationes ad hanc Processionem spectantes, hæc habentur præcisa verba videlicet: *In quatuor distinctis locis, versùs quatuor Mundi plagas, Orientem, Occidentem, Meridiem, & Septentrionem respicientibus, erecta sint*

qua-

quatuor Altaria ex ligno, cum baldachinis, seu tectis, pulchrè & decenter ornata, super quibus collocari possit Monstrantia (hoc est Ostensorium) *dum quatuor Evangeliorum initia cantantur.*

Ex eo autem, quòd Episcopus deferat in hac Processione SS. Sacramentum, licèt non celebraverit solemniter, non est inferendum, quòd Missa cantari possit ab uno, & delatio SS. Sacramenti fieri ab alio Sacerdote, nam præter hunc casum, qui celebrat, debet etiam deferre: Episcopo autem permittitur, quia cùm Pontificalia requirant multum temporis, & Processio sit tempestivè & hora opportuna incipienda, ad illustrandam Processionem Cathedralis conceditur suo Capiti ratione Dignitatis Episcopalis, ut quamvis Pontificaliter non celebraverit, sed tantùm Missæ solemni breviori fuerit assistens, deferat nihilominus SS. Sacramentum in Processione. Sequitur ex dictis, quòd absente Episcopo, succedit in Functionibus Pontificalibus prima Dignitas, ad quam idcircò spectat & Missam cantare, & SS. Sacramentum deferre, quod millies declaravit Sacra Rituum Congregatio. Non convenit enim, ut prima Dignitas Missam celebret ante Processionem SS. Sacramenti, & deinde altera minor Dignitas illud gestet in Processione: & ecce prima Resolutio ejusdem Sacræ Congregationis, emanata *Anno* 1632. *sub die* 31. *Julii*, apud Gavantum *in Man. Episcopor. verb. Canonicorum munera, præsertim in Choro, sub num.* 16. *in additione.* Quod autem dicitur de Cathedrali, intelligitur etiam de Collegiata, & de alia quavis Ecclesia. Sed ponamus alia Decreta ad hanc rem emanata, in quibus utraque Functio, tanquam unicus actus, uni soli tribuitur, & committitur. Capitulum itaque Brundusinum humillimè supplicavit Sacræ Rituum Congregationi declarari, *An in Die Corporis Christi Sacramentum Eucharistiæ sit deferendum à Celebrante?* Et eadem Sacra Congregatio anno 1627. sub die 12. Junii respondit, *Affirmativè*, apud Ursayam 607

sayam

sayam *disceptat. Ecclesiasticar. tom.* 2. *part.* 2. *disceptat.* 2. *sub numer.* 85. *&* 90. Itidem pro parte Capituli Ecclesiæ S. Mariæ de Paganica Aquilanæ Diœcesis petitum fuit declarari: *An is, qui celebrat, gestare debeat Sacramentum in Processione immediatè ad Missam, vel assumi debeat dignior de Clericis adstantibus ad dictam functionem prosequendam finitâ Missa?* Et Sacra Rituum Congregatio sub die 5. Junii 1634. respondit; *spectare & pertinere ad eum, qui Missam celebravit*, ut refert Thomas Pascuccius in Compendio ad Consultationes Canonicas Jacobi Pignatelli, *part.* 2. *titul. de Parocho, pagin.* 210. *vel* 129. *juxta edit. Roman. vel Venet.* Nec desunt super hoc Confirmationes Apostolicæ: siquidem Decretum Sacræ Rituum Congregationis, in quo resolutum fuit, *in Festivitate SS. Corporis Christi, delarationem SS. Sacramenti spectare ad Præpositum Collegiatæ Insignis & Matricis S. Georgii de Civitate Medica Syracusana Diœcesis; & eo absente, ad alium Dignitatem ejusdem Ecclesiæ ordine successivo, dummodò ipsa Dignitas, quæ Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum deferre debet, illo Die solemniter celebraverit*, confirmavit & approbavit Innocentius Undecimus *in Constitut.* 21. *quæ* incipit Aliàs emanarunt, *edita anno* 1689. *sub die* 4. *Junii, & existente in Bullario Romano novissimæ editionis Luxemburgentiæ de Anno* 1727. *tom.* 5. Novissimè pariter idem resolutum fuit, nam proposito sequenti Dubio per Cardinalem Gabriellium, scilicet: *An Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in Processione, quæ fit in Festo SS. Corporis Christi deferri debeat ab eo, qui Missam celebrat?* Sacra Rituum Congregatio in Compsana Præeminentiarum sub die 23. Martii 1709. ad quartum. Dubium respondit, *Affirmativè*: ut habet præfatus Ursaya *dicto tom.* 2. *part.* 1. *disceptat.* 20. *sub numer.* 59.

Ita autem primæ Dignitati in Cathedrali con- 603
venit, absente vel impedito Episcopo, celebrare simul, & deferre SS. Sacramentum in Festo SS. Cor-

Corporis Christi, ut neque id præstare possit Vicarius Apostolicus, cùm ei non competat ex Episcopi absentia jus deferendi SS. Sacramentum in Processione, nam hoc spectare ad Dignitates de Capitulo declaravit Sacra Episcoporum Congregatio *in Lancianen. anno* 1615. *sub die* 8. *Maii*, apud Monacellium *in Formular. Leg. Pract. par.* 2. *titul.* 16. *formul.* 7. *sub numer.* 6. *pagin.* 336, Et multo minùs id facere potest Vicarius Generalis, ut talis, cùm ei tantùm conveniat, ut omnia suo ordine fiant, ut resolvit Sacra Congregatio Rituum *anno* 1627. *sub die* 19. *Septembris*, sic referente Pellegrino *in Prax. Vicarior. par.* 1. *sect.* 6. *sub nu.* 23. & egomet retuli in mea Collectione de Vicariis utriusque Cleri, *sub numer. margin.* 288. *pagin.* 93. Imò nec hoc incumbit Canonico Hebdomadario, sed spectat ad primam Dignitatem, eàque impedita, gradatim ad alias, ut de Cathedrali declaravit Sacra Rituum Congregatio *in Gerunden. Functionum Episcopalium* 11. *Februarii* 1702. teste Scarfantono ad Ceccoperium *par.* 1. *libr.* 2. *tit.* 13. *sub numer.* 7. *pagin.* 177. & de quasi Collegiata Ecclesia, quòd spectet ad Archipresbyterum, & eo absente, ad Primicerium tanquàm ei proximum, non verò ad Hebdomadarium, resolvit eadem Sacra Congregatio Rituum *in Causa Compsana Praeminentiarum* 23. *Martii* 1709. apud Ursayam, qui scripsit in hac eadem Causa, *Disceptat. Ecclesiasticar. tom.* 2. *part.* 1. *disceptat.* 20. *num.* 55. 56. *&* 57. Notandum tamen est hoc loco, quòd primæ Dignitati solemniter celebranti in Festivitatibus solemnioribus (& consequenter, absente Episcopo, in Festo SS. Corporis Christi) debetur assistentia duorum Canonicorum pro Diacono, & Subdiacono, ut ex Cæremoniali Episcoporum *lib.* 2. *capite* 17. & ex Barbosa *de Canonic. & Dignitat. cap.* 34. *sub nu.* 3. nec non & ex Sacra Rituum Congregatione *de anno* 1695. *sub die* 17. *Decembris*, dixit atque firmavit *Rota in Hortana Praeminentiarum* 11. *Junii* 1704. coram Kaunitz, *in addita-*

ditamen. ad Theatr. Cardin. de Luca, *decis. vol. 4. dec. 9. sub n. 4. pagin. mihi* 15. ubi etiam sub numero 6. & 7. dictum fuit, quòd si itidem habeatur Constitutio Synodalis, in qua apertissimè caveatur, quòd absente Episcopo, prima Dignitas teneatur peragere Sacras Functiones in Festivitatibus solemnioribus, eidemque debeant assistere duo Canonici, quorum unus inserviat in officio Diaconi, & alter Subdiaconi, semper crescit obligatio in Canonicis, dum ad illam inducendam satis esset sola dicta Synodalis Constitutio, ex Massobrio *de Synodo, capit.* 4. *sub numer.* 77. *& seqq.* ac ex Zarate *decis.* 74. *sub numer.* 20. *&* 36. nec non & ex Cerro *decis.* 544. *sub num.* 11. Quòd si primæ Dignitati debent assistere duo Canonici in Missa solemni de Festo SS. Corporis Christi, absente Episcopo, in claram consequentiam venit, quòd teneantur assistere etiam in Processione, cùm Missa & Processio sit unicus actus. Itidem notandum, quòd si hodie Episcopus non deferat Eucharistiam, Canonici nihilominus debent induere Sacras Vestes, ut decrevit Sacra Rituum Congregatio *in Cajetana anno* 1628. *sub die* 17. *Martii*, apud Gavantum *in Man. Episcop. verb. Processio, sub numer.* 34. & refert etiam P. Merati *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub num.* 227.

Cæterùm, quòd in hac Processione, in qua defertur SS. Sacramentum, incedere debeat detecto capite uterque Clerus, Sæcularis scilicèt & Regularis, omnesque Laici eidem Processioni interessentes, quisnam est, qui valeat dubitare? nam Chorus ipse Angelorum assistit & comitatur, adorans submissè Regem suum, quem Pater æternus cùm introducit in orbem terrarum, dicit: *& adorent eum omnes Angeli Dei*. Sed neque valere debet Privilegium Apostolicum alicui etiam Canonico concessum deferendi pileolum: siquidem facultas deferendi illum in Missa, non extenditur à consecratione ad usque sumptionem: ergo ubi est Sacramentum, non est utendum dicto pileolo: & 604

con-

conſequenter neque in hac Proceſſione SS. Corporis Chriſti. Nec deſunt Regum exempla, ex quibus totus Orbis ædificationem accipere valeat: Arca etenim Teſtamenti erat figura SS. Corporis Chriſti, & ideo in Officio hujus Octavæ legimus de ea. Regalis autem Propheta eam præceſſit abſque Corona in capite, & ſine ullo regio ornamento: unde ei tunc dixit Michol: *Quàm glorioſus fuit hodie Rex Iſrael, diſcooperiens ſe: id eſt, minimè glorioſus, depoſita gloria regalium indumentorum*. Carolus quoque Quintus hoc fecit memorabile; nam cùm Sol radiis ſatis acutis caput ejus verberaret in Proceſſione SS. Sacramenti, adfuit Familiaris, qui umbellam explicando & alevando, caput Imperatoris à nimio æſtu defendere ſtudebat: cui illicò Cæſar, tantam irreverentiam indignatus, ſeriò dixit: *Aufer iſtam hinc: Dominum Dominantium ſequor: Sol illi ſervienti non nocet*, ut ex Campio *in Hiſtor. Cremon. libr.* 2. & ex aliis ejus geſtorum Scriptoribus refert Baruffaldus *in Commentar. ad Rituale Roman. tit.* 80. *ſub num.* 53. *pag.* 340.

In hac verò Proceſſione Clerus Sæcularis una manu candelam teneat accenſam, altera pectori admota, inquit Gavantus *tom.* 1. *par.* 4. *tit.* 12. *ſub numer.* 5. Attamen Baruffaldus *loco ſupra citato*, *ſub numer.* 50. ſentit eſſe meliùs, & convenire, ut manu cereo non impedita Birettum Clericale geſtare debeat. Sed ſivè Clerici pectori manum admoveant, ſive Birettum geſtent, omnes procedant uniformiter, cùm ex uniformitate, gravior oculis ſpectantium fiat inceſſus, & clarior devotio cum oculorum demiſſione. Illud etiam eſt notandum, quòd dum Proceſſio ſiſtit (hoc enim non ſemel contigere ſolet) Sacerdos deferens, Subdiaconus & Diaconus non debent ſedere neque in ſcamno, neque in ſedibus, ut ad quartum Dubium reſpondit Sacra Rituum Congregatio *in Hiſpalen. anno* 1690. *ſub die* 21. *Januarii*, apud Monacellium *in Formular. Leg. Pract. par.* 4. *quæ Opus* 605

Poſthu.

posthumum inscribitur, *in supplemen. ad I. Tomum*, *pag.* 9. *sub num.* 86. & egomet retuli in mea Collectione de Canonicis utriusque Ecclesiæ, *sub nu. margin.* 1406. *pag.* 385. *juxta secundam editionem Paternam de Anno* 1722. Illud quoque sciendum, quòd sicuti hæc Processio solet esse longioris itineris, sic etiam transire solet per plures Parochias: nec ideo Parochi, intra quorum limites fit transitus, debent accipere SS. Sacramentum de manu deferentis, ut ipsi gestent per suos limites, illud inde reddituri primæ Dignitati: nam extat sequens declaratio data Capitulo Lucano, in qua sic habetur: *Capitulum Cathedralis Lucanæ exposuit, in delatione SS. Sacramenti, quæ fit per digniorem de Capitulo, absente vel impedito Episcopo, in die Solemnitatis Corporis Christi, transiens per limites Parochiæ S. Fridiani, Priorem ipsius Parochiæ prætendere sibi consignari debere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum deferendum ab ipso Priore per limites suæ Parochiæ: Quod cùm sit contra solitum Loci, & Ritum universalis Ecclesiæ, supplicavit responderi, quid agendum?* Et Sacra Rituum Congregatio in Lucana sub die 21. Aprilis 1635. respondit, *delationem SS. Sacramenti in casu proposito spectare ad digniorem Cathedralis per totam viam, etiamsi contingat, Processionem transire limites alterius Parochiæ: & ita omninò servari mandavit*, ut refert Thomas Pascuccius *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par.* 2. *tit. de Parocho*, *pag.* 210. *vel* 129. *juxta edit. Roman. vel Venet.*

Non sunt tamen in hac Processione SS. Corporis Christi deferendæ Sanctorum Reliquiæ, ut ex Concilio Provinciali Mediolanensi Quarto ait Gavantus *in Man. Episcopor. verb. Processio*, *sub num.* 35. 606
esset enim Servum Domino comparem facere: & cultus Latriæ, qui soli Deo debetur, à rudibus Populis confunderetur cum Dulia: non esse autem deferendas, clarè patet ex eo, quòd super Altare, in quo SS. Sacramentum est expositum, non esse ponendas Sanctorum Reliquias, præcepit

Cle-

Clemens Undecimus *in ejus particulari Bullario*, *par. 2. Constitut. 9. emanata anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*, nec non & in Bullario Romano novissimæ editionis Luxemburgensis, *tom. 8. par. 2. Constit. 9. §. 2.* Quòd si non possunt dictæ Reliquiæ poni coram SS. Sacramento exposito, nec poterunt deferri in ejus Processione, quæ respicit Repositionem ad idem Altare, cùm unicus dicatur actus Expositio, Processio, & Repositio, ita ut quod fit vel non fit in Ecclesia, idem faciendum vel omittendum in Processione, quæ ex superiùs dictis Ecclesia vocatur. Hæc verò Processio, quæ fit cum delatione Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti, non debet transire per vias Hebræorum, ut decrevit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1593. *sub die* 22. *Februarii*, referente Gavanto *in Manuali Episcopor. verb. Eucharistia*, *sub numer.* 17. & refert etiam Barbosa *de potest. Parochi*, *par. 2. cap.* 20. *sub num.* 32. ac ex mea Collectione de Canonicis tradit La Croix *in Theolog. moral. tom. 2. lib. 6. par. 2. tract. 4. sub num.* 2055. *Decreto* 7. An autem Judæi mixtim inter Domos Christianorum inhabitantes, cogi possint ad ornatum viarum, per quas transit hæc Processio, nonnullas pro utraque parte rationes adducit Baruffaldus cæteroquin videndus *in Commentar. Rituale Roman. tit.* 80. *sub num.* 23.

Cæterùm, si dum Processio transit, in aliqua via, ratione lætitiæ, quia est Processio Triumphalis, explodantur tormenta bellica, seu, ut vulgò nuncupantur *Mortaretti*, sive *Masculi*, potest Episcopus illa per Edictum prohibere, & hujusmodi Edictum sustinendum esse censuit Sacra Congregatio Immunitatis Ecclesiasticæ *in Soanen. anno* 1698. *sub die 2. Decembris*, *Libr. 2. Decretor. Vallemon. fol.* 190. ut habet Petrus Andreas Riccius *in Synopsi Decretor. dicta Sacra Congreg. verb. Processio*. Hoc tamen non debet edicere, nisi ex rationabili causa, ad evitanda scilicet inconvenientia, quæ ex hujusmodi explosione oriri solet, præsertim ex 607

nimia

nimia eorum vicinitate, nam Processio sæpè interrumpitur, & omnibus ferè aufugientibus præ timore, solum relinquitur SS. Sacramentum: unde in tali casu, vel alio simili, ne loco ædificationis oriatur scandalum, potest Episcopus, periculum evitaturus, dicta tormenta bellica prohibere, non autem si sunt in debita distantia, vel sint tormenta vulgò *Cannoni*, quæ super mœnia Civitatis explodantur. Cavendum etiam est, ne per vias Processionis, Currus, Equi, Equitantes, & alia impedimenta pertrânseant. Quòd si quis equo vectus, vel in Quadriga sedens, obvius occurrat SS. Sacramento in Processione delato, protinùs ex ipsomet equo vel quadriga desiliat, & utroque genuflexus, ei obsequium debitæ venerationis exhibeat, juxta Edictum, quod jussu Clementis Undecimi promulgavit Eminentissimus Almæ Urbis Vicarius *anno* 1702. *sub die* 9. *Junii*, apud Joannem Baptistam Braschium *in Promptuario Synodali*, *cap*, 24. *sub numer*. 7.

Ita igitur incedere debet Processio usque ad suum reditum in Ecclesiam. Hanc tamen Processionem comitari possunt devoti Laici, deferentes intortitia in manibus, vel candelas accensas: hoc enim fieri non prohibet Liber Cæremonialis, ut dubitantibus rescripsit Sacra Rituum Congregatio in *Andrien. anno* 1603. *sub die* 12. *Aprilis*, apud Augustinum Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Cæremoniale*, *Collect*. 78. *sub numer*. 15. & iterum in eodem tractatu *verb. Episcopus quoad Processiones*, *Collect*. 299. *sub numer*. 9. & refert etiam P. Merati *tom*. 2. *par*. 2. *in Indice*, *sub numer*. 15. Denique notandum est, quòd associans hanc Processionem SS. Sacramenti, gaudet Immunitate Ecclesiastica, ut declaravit, & respondit Sacra Congregatio Immunitatis *in Beneventana anno* 1636. *sub die* 30. *Septembris*, *Libro* 3. *Decretor. Paul. pag*. 14. & postmodum resolvit etiam *in Compsana anno* 1677. *sub die* 6. *Julii*, *Libro* 2. *Decretor. Altov. pag*. 1414. apud Petrum Andream Riccium *in Synopsi* 601

Decre-

Decretor. ejusd. Sacra Congregat. verb. Immunitas Localis, *sub numer.* 4. & egomet retuli in mea Collectione de Episcopis & Abbatibus, *sub numer. margin.* 992. *pagin.* 211. ex Thoma Pascuccio *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par.* 1. *tit. de Immunitate Ecclesiastica*, *pag.* 483. *juxta edit. Roman.*

§. VIII.

De reditu Processionis ad Ecclesiam in Festo SS. Corporis Christi.

Cum hæc Processio duos habeat terminos, unum scilicet *à quo*, alterum verò *ad quem* qui licèt distincti sint, in hac tamen Processione unus, & idem sunt; hinc est, quòd à qua Ecclesia inchoavit Processio, ad ipsammet debet proculdubio redire. Est enim actus unicus Missa & Processio, & ideo ubi celebrata est Missa, ibi etiam Processio est terminanda, tam in Cathedralibus, quàm in Collegiatis, aliisque Ecclesiis quibuscunque: Licèt autem hoc ipsum per se clarè pateat, nihilominus non defuerunt dubitationes. Unde Sacra Rituum Congregatio pluries requisita, pluribus etiam Resolutionibus idem declaravit, & confirmando stetit in decisis. Sequentes signanter ad nostram rem Decisiones inveni, nempè: Prima fuit *in Tuscanen. Praeminentiarum*, in qua proposito Dubio ad supradictam materiam spectante, responsum fuit, *à Cathedrali Precessionem SS. Sacramenti in ejus Festo debere inchoare, & ibidem finire*, ut respondendum censuit Sacra Rituum Congregatio anno 1619. sub die 19. Augusti, apud Pascuccium *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. part. 2. titul. de Parocho, pag. 199. vel 122. juxta edit. Roman. vel Venet.* Secunda verò Resolutio est Rotalis, videlicet: *Processio in Die SS. Corporis Christi incipi, & terminari debet in Ecclesia Cathedrali, seu Majori: & sic in Colegiata, in qua incipit, & desinit ipsa Pro-* 609

Processio, ut dixit atque firmavit *Rota in Burgen. Praeminentiarum* 8. *Februarii* 1677. coram Bourlemont; *decis. recentior. par.* 19. *tom.* 2. *decis.* 469. *sub numer.* 64. *&* 66. Tertia denique emanata fuit in Nolana Processionis inter Collegiatam Oppidi Summæ, & Parochum ejusdem Oppidi: Cùm enim Processio in die Festivitatis SS. Corporis Christi, ex negligentia antecessorum Canonicorum, inciperet in Ecclesia Parochiali S. Michaelis Archangeli posita extra mænia dicti Oppidi, & terminaret in Ecclesiam Collegiatam S. Mariæ ad Nives intra mænia ejusdem Oppidi posita: Canonici, ad abolendum hujusmodi abusum, habuerunt recursum ad Sacram Rituum Congregationem, in qua proposito sequenti Dubio, scilicet: *An Processio SS. Corporis Christi incipere, & terminare debeat in Ecclesia Collegiata, seu potiùs in Ecclesia Parochiali*? Eadem Sacra Rituum Congregatio, sub die 1. Septembris 1718. respondit: *Affirmativè quoad primam partem: negativè quoad secundam*: ut habet Ursaya, qui in hac Causa egregiè scripsit pro Capitulo, *Disceptat. Ecclesiast. t.* 3. *par.* 1. *disceptat.* 26. *subnu.* 45. *&* 46.

Ut autem loqui incipiamus de fine Processionis, dum ipsa Processio erit in fine, id est, propè eandem Ecclesiam, à qua discessit, ante ejusdem Ecclesiæ fores, iterum nobiliores Laici, vel alii nobilitate eisdem æquales, hastas Baldachini capient: & Episcopus sub Baldachino ibit usque ad cancellos, vel Presbyterium, vel ad gradus Altaris, juxta Ecclesiæ structuram & situationem. Postquàm Episcopus pervenerit ad supremum Altaris gradum, Diaconus à dexteris, cum debita reverentia, & genuflexione, ac sine osculo, accipiet de manu ipsius Episcopi stantis SS. Sacramentum, & illud super Altare collocabit. Interim Cantores in cantu pausato & devoto cantabunt Versiculum *Tantum ergo Sacramentum*, *&c.* Episcopus verò, deposito velo, genuflectet super pulvino in infimo gradu Alta- 610

ris : mox surget , & imponet incensum in altero ex duobus thuribulis , ministrante naviculam Presbytero assistente , & sine benedictione , & osculo , ut supra , & iterum genuflexus , SS. Sacramentum triplici ductu , prout fecerat in principio , thurificabit . Quo facto , duo Cantores cantabunt Versiculum *Panem de Cœlo præstitisti eis* , *Alleluja* , & Chorus Responsorium . *Omne delectamentum in se habentem* , *Alleluja* , Notandum hoc loco , quòd licèt Cæremoniale Episcoporum nihil dicat de additione illius *Alleluja* , in tota tamen hac Octava addendum esse in Repositione , præcepit Clemens Undecimus in Bullario Romano novissimæ editionis *tom.* 8. *par.* 2. *Constitut.* 9. §. 21. *edita anno* 1705. *sub die* 20. *Januarii*.

Cantatis à Cantoribus, & Choro *Panem de Cœlo* , &c. *Omne delectamentum* , *&c.* addito utrobique *Alleluja* , Episcopus surgens , omisso Versiculo *Dominus vobiscum*, statim ex Libro, quem Diaconi assistentes genuflexi hinc inde sustinebunt , cantabit Orationem *Deus* , *qui nobis sub Sacramento* , *&c.* in cujus fine dicitur tantùm brevis conclusio *Qui vivis & regnas per omnia secula seculorum* , & non adhibetur longior , quia tantùm additur ad Missam & ad Horas, ait Bauldryus *in Man. Sacrar. Cæremoniar. par.* 4. *cap.* 16. *artic.* 3. *sub numer.* 32. *pagin.* 274. sed tamen cautè est legendus , ubi docet ante Orationem præmittendum esse Versiculum *Dominus vobiscum*, tum quia Cæremoniale Episcoporum illum reticet , tum quia omittendus est ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis confirmato à Clemente Undecimo *loco proximè citato* : excusandus tamen est , non sequendus , sicuti & Gavantus hoc idem docens *tom.* 1. *par.* 4. *titul.* 12. *sub numer.* 7. uterque enim opinionem forsan fundavit in Rituali Romano , cui tamen non est quoad hoc adhærendum , juxta sequens Decretum Sacræ Rituum Congregationis *in Granaten. de anno* 1663. *sub die* 16. *Junii* , in- 618

no-

novatum *in Salernitana anno* 1675. *sub die* 28. *Septembris* : utrobique enim responsum fuit , quòd *In Festo SS. Corporis Christi servanda est dispositio Ceremonialis Episcoporum lib.* 2. *capitul.* 33. *in reponendo SS. Sacramento , ubi nulla fit mentio de Versiculo* Dominus vobiscum : *non verò Rituale Romanum , ubi dicitur addi* Dominus vobiscum : *& sic servat in Urbe Summus Pontifex , & servatur ab omnibus* , ut refert Reverendissimus Pater , Sacræ ejusdem Congregationis Consultor, Cajetanus Maria Merati *in Addit. ad Gavant. tom.* 1. *par.* 2. *in Indice, sub numer.* 399. Finita Oratione , Episcopus accedet ad Altare , & accepto Tabernaculo seu Ostensorio cum SS. Sacramento , illud ambabus manibus velatis elevatum tenens , vertens se ad Populum , cum illo signum Crucis super Populum ter faciet , nihil dicens : Alibi diximus , non esse dandam Benedictionem cum SS. Sacramento dum cantatur illa stropha *Sit & benedictio* , sed in fine ejusdem Hymni, & cantata Oratione : nunc addimus Decretum à Sacra Rituum Congregatione ad hoc specialiter emanatum *in Sabinen. anno* 1639. *sub die* 5. *Februarii* , ut refert Reverendissimus P. Merati in sæpè laudatis, semperque laudandis Additionibus ad Gavantum *tom.* 1. *par.* 2. *in Indice , sub numer.* 713. *pagin.* 1431. Data itaque Benedictione , iterum deponet SS. Sacramentum super Altare , deponet velum , & genuflectet , ut supra . Tunc Presbyter assistens in cornu Epistolæ , stans versùs Populum , facta priùs debita reverentia cum genuflexione SS. Sacramento , publicabit Indulgentias , in forma consueta , à Summis Pontificibus , & ab Episcopo concessas omnibus , qui Processioni interfuerunt . Et advertatur, ut intortitia , & candelæ , quæ in Processione delata fuerunt , non extinguantur , donec Episcopus cum SS. Sacramento Benedictionem , ut supra dictum est , dederit . Omnibus expeditis , Episcopus , facta aliquantulùm oratione ante SS. Sacramentum , post de-

debitam genuflexionem, atque accepta Mitra extra cancellos, discedet cum Canonicis in Sacristiam, ubi paramenta deponet, & solito more associatus ab eis, ad Domum suam redibit. Hæc autem est Processio, quæ fit in Cathedrali, præsente vel absente Episcopo. Collegiatis verò, Celebrans finita Missa, & depositis Planeta & Manipulo, capiet Pluviale, & SS. Sacramentum thurificabit, illudque portabit sub Baldachino: & omnia, ut supra fient, exceptis iis, quæ ad Episcopum propriè pertinent.

Terminata modo prædicto Processione solemni in Cathedrali & in Collegiata Ecclesia; videndum nunc est, an possit illa transferri? Sanè, quamvis sit Jurisdictionis Episcopalis edicere, & dirigere Processiones cum solo consilio Capituli, ut declaravit Sacra Rituum Congregatio *anno* 1628. *sub die* 29. *Martii*, ut refert Gavantus *in Man. Episcopor. verb. Processio*, *sub numer.* 11. *in additione*: easque etiam transferre, ut habet Monacellius *in Formular. Leg. Pract. par.* 4. *in Supplemen. ad I. Tom. pagin.* 9. *sub numer.* 76. non tamen intelligitur de translatione Processionis in Festo SS. Corporis Christi: Cùm enim Episcopus Burgensis vellet transferre post Octavam Festum SS. Sacramenti, ea motus ratione, ut scilicèt Processio decentiùs celebraretur, licentiam denegavit eadem Sacra Congregatio Rituum *anno* 1605. *sub die* 24. *Septembris*, teste Augustino Barbosa *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Translatio SS. & Festorum*, *Collect.* 707. *sub numer.* 6. Et revera cùm nullum sit Festum isto unquam dignius, ita ut si in eo alicubi occurrat sive Patronus Loci, sive Titularis Ecclesiæ, sive etiam ejusdem Ecclesiæ Dedicatio, transferendum sit juxta Rubricas, nec hodie possit de illo Missa cantari, nullum profectò dari potest impedimentum non celebrandi ipsum propria die: Neque video, quæ major decentia dari valeat in translatione Processionis: Episcopus enim tenetur pridie hujus Diei, 612

vel

vel etiam per aliquos dies ante, demandare illi, ad quem ſpectat, ut omnia decenter præparentur, & prævideantur, prout habetur in Cæremoniali Epiſcoporum *libr.* 2. *capit.* 33. §. 1. *pag. mihi* 404. unde ſicuti non poteſt Epiſcopus pervertere & immutare Rituum Proceſſionum præſcriptum à dicto Cæremoniali, ut reſpondit Sacra Rituum Congregatio *in Cajetana anno* 1658. *ſub die* 26. *Januarii*, apud Monacellium *loco proximè citato*, ſic nequit immutare Diem Proceſſionis SS. Corporis Chriſti. In minoribus tamen Eccleſiis Proceſſio celebranda eſt, ut præſcribit Rituale Romanum, ut benè ad illud quoad hoc remittit Gavantus *tom.* 1. *part.* 4. *titul.* 12. *ſub numer.* 3. Videri etiam poſſunt egregia Commentaria, quæ ad dictum Rituale elucubratus eſt Baruffaldus, vir clariſſimus, de Republica Litteraria optimè meritus, & in Sacris Ritibus benè verſatus.

Cæterùm jus privative faciendi hodie hanc Proceſſionem Domini Corporis (non loquimur de Cathedralibus) competit illi Eccleſiæ, quæ probat, ſe ab antiquo privativè quoad alias feciſſe; In materia enim Proceſſionum & Præeminentiarum, principem locum ſibi vindicat conſuetudo, cui omninò Jus defert, Felin. *in cap. ſtatuimus, de major. & obed. in princ. Sperell. deciſ.* 179. *ſub numer.* 1. Cardin. de Luca *de Præmin. diſcur.* 23. *ſub numer.* 3. *&* 12. & ex eis firmavit *Rota in Aquen. Proceſſionis* 26. *Junii* 1680. coram Urſino, *deciſ. recent. part.* 19. *tom.* 2. *deciſ.* 560. 4. *&* 5. ubi ſub numero 21. dictum etiam fuit, quòd dictum jus faciendi Proceſſionem in Die ipſo Solemnitatis cenſetur ſemper fuiſſe infixum Eccleſiæ inferiori habenti pro ſe conſuetudinem, quoties altera dignior non docet de ſtatu anteriori contrario: Conſuetudo autem, præſertim immemorabilis, dicitur magiſtra Probationis, & illam habens, dicitur habere totum id, quod Papa poteſt concedere per viam gratiæ, 613

vel justitiæ, ut dixit *Rota in Tranen. Praeminentiarum 19. Novembris 1717. §. Immemorabilis coram Ansaldo*. Ecclesia verò Parochialis habet Præeminentiam supra Ecclesiam Regularem in hac Processione celebranda: unde cùm Episcopus Hiporegiensis Decretum ediderit, in quo præceperat, ut Processio in Die Festo SS. Sacramenti fieret in Ecclesia Archipresbyterali cujusdem Castri de sua Diœcesi, non autem in Ecclesia Regulari Mendicantium: delata Causa in Sacram Rituum Congregationem, eadem Sacra Congregatio sub die 3. Junii 1651. respondit, *non esse revocandum Decretum Episcopi, ad cap. 13. sess. 25. de Regular.* ut habet Thomas Pascuccius *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par. 2. tit. de Processionibus, pagin. 265. vel 163. juxta edit. Roman. vel Venet.*

Sed & sciant Parochi, quòd Regulares non possunt Processionem facere in hoc Festo SS. Corporis Christi extra eorum jurisdictionem, & per Parochiam alienam, ut respondit Sacra Rituum Congregatio *in Aretina anno 1613. sub die 11. Novembris*, apud Augustinum Barbosam *in Summa Apostolicar. Decis. verb. Processio, Collect. 605. sub nu.* 25. & in Civitatibus non posse dictos Regulares eodem Die Festo SS. Corporis Christi Processionem facere, quia dumtaxat in Cathedrali faciendam resolvit Sacra Congregatio Episcoporum & Regularium *anno 1615. sub die 27. Junii*, teste Bartholomæo Gavanto *in Man. Episcopor. verb. Regular. Jura sub Episcopis, sub num. 9. in additione*. In erectione autem novæ Parochiæ per dismembrationem, reservari debet Ecclesiæ Matrici debitus honor, ad formam præscriptam *in cap. ad audientiam, de Eccles. ædific.* in signum recognitionis, putà, quòd Curatus novæ Parochiæ, & illius Successores, unà cum Parochianis, semel in Anno Processionaliter in Die SS. Corporis Christi accedat ad Ecclesiam Matricem: & hæc reservatio fortè est aliarum magis propria, cùm accedere ad 614

ali-

aliquem locum sit species subjectionis, ut dixit *Rota coram Seraphino*, apud Monacellium *in Formular. Leg. Pract. par. 1. tit. 2. formular. 3. sub nu. 13. pag.* 47. Illud denique est notandum, quòd supplicante humiliter Sacræ Rituum Congregationi Patræ Juvenali Visitatore Generali Congregationis Camaldulensium Montis Coronæ, inter alia Dubia proposita declarari: *An liceat non habentibus usum Pluvialis, in Die SS. Corporis Christi peragere Processionem cum SS. Sacramento, & illud sine Pluviali exponere?* eadem Sacra Rituum Congregatio anno 1701. sub die 22. Januarii, ad quintum Dubium respondit: *Negativè quoad primam partem: & quoad secundam, non posse cogi, id est, in expositione SS. Sacramenti*; quam quidem Resolutionem, unà cum aliis hac die emanatis, sed ad nostram rem non facientibus, ego Domi retineo in forma authentica, cum magno Sigillo, & cum subscriptione de propria manu Illustrissimi D. Secretarii.

§. IX.

§. IX.

De Processione infra Octavam SS. Corporis Christi, & præsertim in Dominica infra eandem Octavam.

EXpositis, quæ ad Processionem in Festo SS. Corporis Christi spectabant, modò disserendum est de Processionibus fieri solitis, vel in Diebus infra hanc Octavam, vel in Dominica intermedia, vel etiam in Die Octava. Non est tamen hic sermo de Sacris Ritibus & Cæremoniis in hujusmodi Processione servandis: cùm enim minores Ecclesiæ uti præsertim debeant Rituali Romano, nihil nobis restat quoad hoc dicendum, nisi etiam observentur quæ ad dictum Rituale confecit perutilia Commentaria eruditissimus Baruffaldus. Locuturi itaque sumus de laudabili Locorum consuetudine in celebrandis infra Octavam Processionibus, de Privilegiis privativam quoad alias Ecclesias in eodem Loco concedentibus, de eorum viridi vel interrupta observantia, aut etiam moderatione, deque tandem prælatione temporis in concurrentia duarum Ecclesiarum. Ut autem incipiamus à commendabili Locorum more, in magnis Civitatibus, in quibus nonnullæ reperiuntur Parochiæ, solet qualibet die infra hanc Octavam in una ex illis fieri devota Processio cum SS. Sacramento, & completo omnium turno, inchoatur à capite. Inter multas Urbes, quæ talem habent probatam consuetudinem, certè est Bononia in Statu Ecclesiastico, 615

ubi

ubi de Anno in Annum mutatis Parochiis, quotidie infra Octavam fit celebris Processio: & ex hac occasione tota illa Civitas cæteroquin illustris renovari videtur: cùm enim per totam Parochiam, per quam Processio est transitura, spatiosæ illæ & pulcherrimæ Porticus, ac Viarum Parietes, Parochianorum impensis dealbentur, hinc est, quòd ex intervallo aliquot annorum tota hæc conspicua Civitas remaneat dealbata, & consequenter Advenarum præcipuè oculis mirum placeat in modum. In hujusmodi tamen Processionibus, in quibus attendendum est (ut diximus) Rituale Romanum, illud nihilominùs notandum est, quòd sive fiant de manè, sive de sero, qui celebravit, vel peregit Vesperas, debet necessariò SS. Sacramentum deferre: ita enim resolvit Sacra Rituum Congregatio *in Causa Compsana Praeminentiarum* 23. *Martii* 1709. ut ex Urfaya dixi in mea Collectione de Sacris Ritibus *sub numer. margin.* 1308. *pag.* 436. *juxta editionem Paternam de Anno* 1730. Ministri verò Consolationis Almæ Urbis non possunt facere Processionem per Parochiam infra Octavam SS. Corporis Christi, & præsertim eo die, quo fit per Ecclesiam Parochialem, præterquam infra Ecclesiam dumtaxat, ut ad tertium Dubium ad instantiam Domini Dominici Sabbatini Parochi S. Nicolai in Carcere contra Archihospitale Consolationis de Urbe ponente Eminentissimo Bichio, respondit Sacra Congregatio Visitationis Apostolicæ, *in Romana anno* 1695. *sub die* 16. *Septembris*, accedente Sententia Auditoris Cameræ *de die* 23. *Decembris ejusdem anni*, apud Thomam Pascuccium *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par.* 1. *tit. de Hospitalibus*, *pag.* 202. *juxta edit. Venet.* Ex hac responsione videant Parochi quid faciendum sit in similibus, quando habeant vel intra fines suarum Parochiarum, vel in ipsis suis Ecclesiis Parochialibus Confraternitates, nisi ad majorem Processionis pompam simul convenirent.

Quoad

Quoad tamen Diem Dominicam infra Octavam SS. Corporis Christi, nonnullæ tractu temporis ortæ sunt contentiones, modò circa prætensam privativam seu exclusionem alterius Ecclesiæ, modò circa jam judicatam temporis prioritatem in anteriori Processionis celebratione, modò etiam circa variam Privilegiorum interpretationem: unde variis quoque ad dictas pacandas lites opus fuit Resolutionibus, quas hoc loco duximus exponendas. Sanè Ordini Prædicatorum amplissimum concessit Privilegium perpetuum Sanctus Pius Quintus faciendi Processionem in Die Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi, in omnibus Civitatibus & Locis, in quibus ab immemorabili consuetudine Fratres dicti Ordinis talem Processionem solemniter celebrare soliti fuerant: eisdemque Fratribus concessit, ut ipsis duntaxat eadem Die Dominica solemnem hujusmodi Processionem celebrare liceret: ita ut nulli super eo impedire, seu eodem tempore, vel Die, eandem Processionem facere possent & deberent, ut clarè patet *ex ejus Constitutione emanata anno* 1571. *sub die* 21. *Junii*. Attamen brevi tempore Privilegium illud in suo robore permansit, eoque non diù usi sunt dicti Fratres Prædicatores, nam Gregorius Decimus tertius, qui immediatè Sancto Pio Quinto successit, prædictum Pianum Indultum moderatus est quoad privativam seu exclusionem alterius cujusvis Ecclesiæ: siquidem universis & singulis Clero, & Clericis, ac Personis Ecclesiasticis, tam Sæcularibus, quàm quorumvis Ordinum, Religionum, & Militiarum Regularibus concessit, ut Litteris Sancti Pii Quinti non obstantibus, liceat ipsis, tam Die Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi, quàm aliis totius Octavæ prædictæ Diebus, Processiones suas celebrare: nec super eo tam ab Ordinis Prædicatorum, quàm aliis quibuscunque Personis quovis prætextu molestari possint, ut habetur *in Constitut.* 10. 616

ejusd.

ejusd. Pontific. quæ incipit, Cùm interdum, §. 2. *edditæ anno* 1573. *sub die* 11. *Maii*, apud Cherubinum *in Bullar. Roman. tom.* 2. Nihilominus tractu temporis, dicta concessio Ordini Prædicatorum à Sancto Pio Quinto facta præfato anno 1571. 21. Junii, confirmata fuit, & extensa ad omnes Domos fabricatas & fabricandas in omnibus Locis, cum tali tamen inhibitione aliis Presbyteris, ac Fratribus aliarum Religionum, ne dicto tempore & hora in dicta Die Dominicâ infra Octavam SS. Corporis Christi Processionem facere, aut cum eis concurrere auderent, ita ut Priores & Fratres in quibuscunque Mundi partibus Processiones dicto die per Vicos, & Plateas, ac Loca, ab eis electa, & semel tantùm eligenda, soli absque ullo impedimento celebrare possint, prout concessit Clemens Octavus *in Constitut. quæ incipit*, Dum Felicis, *emanata anno* 1592. *sub die* 8. *Martii*, apud Donatum *in Prax. Rer. Regular. tom.* 1. *part.* 1. *tract.* 13. *quæst.* 82. *sub num.* 3. & habetur etiam *in Bullario Confraternit. Ordin. Prædicator. pag. mihi* 202. ac egomet retuli in mea Collectione de Regularibus, *tom.* 2. *sub numer. margin.* 1171. *pag.* 23. Dicta tamen Clementina non est ex integro confirmatoria Constitutionis Pianæ; nam Sanctus Pius Quintus concessit Patribus Dominicanis privativam illis verbis; *ita ut nulli super eo impedire, seu eodem tempore, vel die, eandem Processionem facere possint vel debeant*. Clemens verò Octavus, sublato *Die*, in quo stabat privativa, posuit ejus loco *Hora*, in qua stat revera optio in electione ejusdem horæ: nam, ut supra vidimus, dixit: *ne dicto tempore, & hora in dicta Die Dominica, &c.* Unde per eandem Clementinam non derogatur Gregorianæ, & consequenter nec tolluntur jura aliis Religiosis competentia vigore Gregorianæ præfatæ: sed fit in ea limitatio & restrictio Constitutionis Pianæ, ut pluribus ad rem citatis ait Ursaya *Disceptat. Ecclesiast. tom.* 1. *par.* 2. *disceptat.*

10.

10. *à num.* 14. *ad* 18. Itaque Patres Dominicani amiserunt quidem privativam, sed acquisierunt horæ electionem, quæ in pluribus contentionibus diffinitivè fuit illis semper concessa.

617 Dicta tamen electio horæ eisdem Patribus Dominicanis indulta in Processionis celebratione Die Dominico infra Octavam SS. Corporis Cristi facienda, non est ita privativè intelligenda, ut si Ordo Prædicatorum eligat de manè, non possit etiam de manè alius Regularium Ordo eandem Processionem peragere, dummodò fiat distinctis horis: Hoc enim patet ex sequenti repetitæ Causæ resolutione Apostolicis Litteris roborata, videlicèt: Vertente Causa inter Patres Dominicanos ex una, & Patres Minores de Observantia Civitatis Quitensis in Indiis ex altera parte, Sacra Rituum Congregatio, juribus hinc inde discussis, & post Causam pluries repropositam, stando in decisis. Iterum & ultimò rescribendum censuit: *licere Patribus Franciscanis facere Processionem extra Claustra per loca solita, etiam de manè in Die Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi, distinctis tamen horis ab Episcopo, & data electione hora Patribus Dominicanis, à qua semel electa, non liceat ampliùs recedere: & ita decrevit, & servari mandavit*: Verum, quia dicti Patres Franciscani dubitabant, ne executio & observantia Decreti hujusmodi à dictis Patribus Dominicanis forsan impugnari posset, & in simili eventu idem Decretum suo frustraretur effectu, ideo ut contradictores ad exequendum Decretum omnibus Juris & facti remediis compellantur, merita Causæ hujusmodi Episcopo Quitensi commisit Innocentius Duodecimus *in Constitut. qua incipit.* Sua Nobis, *emanata anno* 1696. *sub die* 25. *Februarii*, apud Matthæuccium in Officiali Curiæ Ecclesiasticæ *cap.* 40. *sub numer.* 9.

618 Attamen Patres Dominicani alibi stare noluerunt Decisioni aliàs factæ, ex quo orta est contentio inter eos & alios Regulares. Vigore igitur

tur Constitutionis Gregorianæ superiùs relatæ, Patres Reformati Oppidi Montis Murri de Diœcesi Tricaricensi, anno 1712. Processionem SS. Corporis Christi fecerunt Die Dominico infra ejus Octavam. Verùm Religiosi Ordinis Prædicatorum de eodem Oppido se opposuerunt, prætendentes adhuc privativam faciendi dictam Processionem eodem Die Dominico, quasi Litteræ Grægorianæ non darent quibuscunque Regularibus facultatem, & Clementinæ restituerent Patribus Dominicanis privativam à Sancto Pio Quinto illis tunc temporis concessam. Quapropter habito recursu ad Sacram Congregationem Episcoporum & Regularium, propositoque sequenti Dubio, videlicèt: *An liceat Patribus Reformatis Oppidi Montis Murri facere Processionem Die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi?* Sacra eadem Congregatio in Tricaricensi Processionis sub die 18. Aprilis 1714. respondit: *Affirmativè, dummodò fiant Processiones distinctis horis*: ut habet Ursaya, qui scripsit in hac Causa ad favorem dictorum Reformatorum, *Disceptat. Ecclesiasticar. tom. 1. par. 2. disceptat. 10. sub num. 2. 3. & 31.* Non acquiescentibus autem Patribus Dominicanis, novisque idcircò motivis Causa reproposita per Eminentissimum Corsinum (nunc Clementem Papam Duodecimum) & dato eodem Dubio supra relato, eadem Sacra Congregatio in dicta Tricaricensi Processionis sub die 4. Martii 1717. respondit: *In decisis, juxta modum præscribendum ab Eminentissimo Ponente*: qui sub die 12. Martii 1718. illum præscripsit sequentibus verbis: *Mandavit fieri Processionem per Clerum Sæcularem in Die SS. Corporis Christi: Per Patres Dominicanos in Die Dominico infra Octavam de manè: Et per Patres Reformatos S. Francisci in dicto Die Dominico infra Octavam de Sero*: Sic enim refert dictus Ursaya, Scriptor etiam in hac Causæ repropositione, *tom. 2. par. 1. disceptat. 4. sub num. 80. & 83.*

Quamvis autem in Sacra Rituum Congregatio- 619

ne

ne disputatum sit Dubium tenoris sequentis, scilicet: *An liceat Patribus Dominicanis prohibere aliis Regularibus, ne in Die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi peragant Processionem?* & affirmativa emanaverit resolutio *in Placentina Processionis sub die* 30. *Aprilis* 1701. Dicta tamen resolutio Sacræ Congregationis, metiendo ipsius voluntatem à potestate, juxta regulam, de qua *Rota decis.* 92. *sub num.* 12. *coram Priolo*, non potest intelligi, nisi de facultate prohibendi dictam Processionem in eadem hora, in qua illam facere solent Patres Dominicani, non autem in tempore, & in hora diversa, quia in hac parte adest clara Constitutio Gregoriana: Ultra quod cùm dicta Resolutio Placentina emanaverit in casu particulari, ex ejus particularibus circumstantiis in illo concurrentibus, non potest allegari pro generali lege in omnibus casibus, ut egregiè distinguendo materiam, & interpretando verum sensum Resolutionum à Sacris Congregationibus emanatarum, observant adducti à Pasqualigo *Quæst. moral. centur.* 1. *quæst.* 61. *sub num.* 4. 9. & 14. & ita etiam dixit *Rota in Hispalen. juris votandi* 4. *Februarii* 1697. §. *Distinguentes*, *coram Caprara*, atque ex eis sic ratiocinatur Ursaya *tom.* 1. *par.* 2. *discept.* 10. *sub numer.* 20. Et revera, emanata dicta Placentina Resolutione citato anno 1701. sub die 30. Aprilis, cùm Patres Dominicani anno immediatè sequenti 1702. prætenderent privativam etiam quoad Processionem S. Antonii de Padua, quando occurrit in Dominica infra Octavam SS. Corporis Christi (ut in Tabula vigesima prima ordinis seu calendarii perpetui, apud Gavantum) Sacra eadem Rituum Congregatio *in Aliphana Processionis anno* 1702. *sub die* 18. *Martii* respondit, quòd Patres Dominicani non valent prohibere Patribus Conventualibus Processionem S. Antonii Patavini, quatenus dicto Die Dominico occurreret, dummodò fiat diversa hora, & data prælatione temporis Patribus Dominicanis de manè, vel de vespe-

vespere ut refert Monacelli *in Formular. Leg. Pract. par. 4. qua Opus Posthumum inscribitur, in supplemen. ad I. Tomum, pag. 9. sub num. 80.*

Quòd si Patres Dominicani, stante Constitutione Gregoriana, non possunt prohibere aliis Regularibus, ne faciant Processiones in Die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi, multo minùs valebunt prohibere Parochis, ne eodem Die Dominico celebrent Processiones, nihil refragantibus Constitutionibus Sancti Pii Quinti & Clementis Octavi supra relatis, nam ex eis non possunt impediri Parochorum Processiones in sæpè dicto Die Dominico, ut resolvit Sacra Rituum Congregatio in Materanen. anno 1632. sub die 15. Maii, ut ex Augustino Barbosa *de Offic. & potest. Parochi, cap. 12. sub num. 14.* refert Thomas Pascuccius *in Compend. ad Consultat. Canonic. Jac. Pignatel. par. 2. tit. de Processionibus, pag. 273. vel 168. juxta edit. Roman. vel Venet.* Et revera, de Jure ad Parochos spectat facere quascunque Processiones intra limites suarum Parochialium, & consequenter possunt etiam facere in dicto Die Dominico: Privilegia siquidem, si quæ sunt quoad hoc apud alios, non comprehendunt Parochos, nec tollunt eorum Jura: idcircò qui attentat impedire eorum Processiones, attentat ipsos privare proprio Jure, facit contra justitiam, & incurrit Excommunicationem Papæ reservatam in Bulla Cœnæ, & in Tridentino *sess. 22. cap. 11. de reformat.* ut egomet dixi in Collectione de Parochis, *sub numer. margin. 584. pag. 121. juxta tertiam editionem Paternam de Anno* 1737. Præterquàm quòd Constitutio Gregoriana, quæ quoad privativam derogavit Indulto Piano Patribus Dominicanis concesso, primò indulget Clero & Clericis & Personis Ecclesiasticis Sæcularibus, ut videre est supra: ergo multo magis concedit Parochis facere Processionem in sæpè memorato Die infra dictam Octavam. 620

Sicuti autem Regulares non possunt prohibere 621

Parochis, sic neque Parochi possunt prohibere Regularibus, ne suas faciant Processiones in prædicto Die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi, ut omissis antiquis Resolutionibus, novissimè firmatum est in sequenti Declaratione, quam favorabilem reportarunt Patres Carmelitæ Civitatis Faventiæ contra Parochum S. Cargaritæ de eadem Civitate. Cùm etenim de Mense Junio 1722. Pater Adeodatus à S. Theresia Prior Conventus dictorum Carmelitarum suam facere vellet solitam Processionem Die Dominico infra Octavam SS. Corporis Christi tunc occurrente in die septima ejusdem Junii, & quidem absque licentia Parochi dictæ Sanctæ Margaritæ, per cujus fines solita est Processio transire, ad illam impediendam Parochus dictam licentiam prætendens tanquam aliquando petitam, recursum habuit ad suum Episcopum Faventinum, à quo tamen, in executionem Constitutionis Gregorianæ superiùs relatæ, permissum fuit Carmelitis eandem Processionem facere, absque ulla licentia dicti Parochi. Quia verò, prædictis non attentis, ausus fuit idem Parochus dictam Processionem jam inceptam impedire, obstans violenter itineri Processionis: hinc humillimè ex parte Carmelitarum præfatorum habitus fuit recursus ad Sacram Episcoporum & Regularium Congregationem, in qua Partibus acerrimè informantibus, ac proposita per Eminentissimum Cardinalem Corsinum (nunc Clementem Duodecimum) hujusmodi Causa, sub die 15. Januarii 1722. rescriptum fuit: *Licere Patribus Carmelitis, absque licentia Parochi, facere Processionem*, cum addito, *& amplius Causa non proponatur*: ut habet Dominicus Ursaya, doctissimus Almæ Urbis Advocatus, qui in hac eadem Causa optimè scripsit ad favorem Carmelitarum, *Disceptat. Ecclesiasticar. tom. 5. par. 2. disceptat. 8. à num. 1. ad 8. & sub num. 35.*

Ubi denique solitum est in Die Octava SS. Corporis Christi fieri Processionem ad reponen- 621

dum SS. Sacramentum, quod per totam Octavam expositum fuit ad Vesperas, videnda sunt, quæ superiùs diximus, cùm de Officio hujus Diei Octavæ locuti sumus. Addi tamen ad rem censemus, quòd cùm hæc Processio non debeat esse tantæ solemnitatis, quantæ fuit in Die Festo, nec per viam longiorem sit incedendum, sed per breviorem, ut ex ibi dictis clarè patet: sequitur exinde, quòd non est ista Processio publica & generalis: & consequenter non tenentur eidem interesse Regulares etiam forsan vocati, licèt ipse Episcopus in sua Cathedrali Vesperas peregerit, & Ostensorium deferat cum SS. Sacramento. Ex eadem ratione non accedunt Confraternitates Laicorum, non Parochi Civitatis, non Canonici Collegiatarum; sed tantùm Clerus ipsius Cathedralis. Verùm quidem est, quòd ubicunque fiat hæc Processio, sive in eadem Cathedrali, sive in Collegiata, sive in alia quacunque Ecclesia, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum deferendum est ab eo, qui cantavit Vesperas, & debet esse unus ex dignioribus Ecclesiæ, ut ex Decreto Sacræ Rituum Congregationis, me citato, refert La Croix *in Theolog. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 4. *sub num.* 2055. *Decreto* 10. Quòd si ad dictam Processionem in Die Octava sit solita accedere Confraternitas SS. Sacramenti, hæc laudabilis consuetudo est omninò servanda; cùm sit ejus munus associare in hujusmodi Processionibus SS. Sacramentum. Romæ verò Archi-Confraternitas SS. Sacramenti in Ecclesia S. Laurentii erecta, non tenetur pro hac Processione post Vesperas fieri solita, subministrare Canonicis & Beneficiatis intortitia, ut ponente Eminentissimo de Abdua, ad octavum Dubium respondit Sacra Congregatio Visitationis Apostolicæ *anno* 1712. *sub die* 24. *Maii*, apud Ursayam *Disceptat. Ecclesiasticar. tom.* 1. *par.* 1. *disceptat.* 16. *sub num.* 268. ubi sub numero 57. & 58. defensor Archi-Confraternitatis ait, quòd duæ fiunt

Mm 2 in

in dicta Ecclesia Processiones dicta Die Octava, una de manè, & est propria Archi-Confraternitatis, & nulla est difficultas, quòd fieri debeat ejus sumptibus: altera verò post Vesperas, & est propria Capituli, cui etiam incumbunt expensæ, nec eadem Archi-Confraternitas obliganda est ad expensas duarum Processionum una eademque die celebrandarum.

Et hæc satis censeo de Processione SS. Sacramenti, sive in ejus Festivitate, sive infra Octavam, sive in Dominica, sive etiam in Die Octava tam in Cathedralibus, quàm in Collegiatis, aut in aliis quibuscunque Ecclesiis, à Clero Sæculari, vel etiam Regulari, facienda. Si quid forsan minùs ritè & rectè dixi, parcat Lector Ecclesiasticus: Quod in me fuit, totum feci, ut benè dicerem: nihil enim prætermisi, nam & ad hoc celebriores perlegi Auctores ad rem pertractantes. Accipe quæso libenter, tu qui legis, & Deum Optimum Maximum pro me roga. 622

L. D. M. D. A. P. ac S. I. L.

